

13

XXII

RVP

HISTORIA UNIVER-SALIS.

Sublimis ac perennis
FAMA
Sub
LEOPOLDO,
Summo velut Magiſtro,
Auguſtas vexillationes, tubâ *directâ*,
ad notum Aquilæ *nutum*,
ſuperiùs *regens*
ſilet, *admiratione* ſuſpenſa;
dum gratæ inferiùs *collocutioni*
aures per auras præbet.
HISTORIA & BELLONA & EUTERPE,
inter tot rudia lapidum rudera,
non lapides *loquuntur*;
nec lapidi *dicunt*, *quod dicunt*:
Bellona *bella memorat*, Euterpe *monet*,
Hiſtoria *ut artes inſerat* volumini.
En, haſta *fortes denotat*, *doctos* chelys!
A tergo Illarum
canus, *incurvus*, *tremulus* Temporis *ſenex*
(*nam quid decrepito cum* Venerum triga?)
in falcem *pariter ac* numos *pronus*,
promusq́; tibi, *nec ſibi*, *prodeſt*,
LECTOR!

C.A. Ruperti
HISTORIA
NIVERSALIS,
ex
quitate Añalium,
Fastorum,
dum Numorumq;
eruta;
et
lucem prolata,
à
Arnold.
G. Strauch inv.
P.F.
CAES

CHRIST. ADAMI RUPERTI,
Wertheimensis Franci, in incluta Altdorphina quondam Hist. Prof. celeberrimi

OBSERVATIONES

AD

HISTORIÆ UNIVERSALIS
Synopsin Besoldianam
minorem.

Quas

CHRISTOPHORUS ARNOLDUS,
in Æde Mariana V.D. M. & Eloq.
Poëſ. ac Græcæ Ling. P.P.
recenſuit;

& ad hæc usq; tempora scripsit
Supplementum.

His accesserunt

Tabulæ Chronologicæ,
unà cum neceſſario
Indice.

NORIBERGÆ
Typis & Sumptibus MICHAELIS ENDTERI,
A. C. cIↃ. IↃ. c. LIX.

NOBILISSIMO, STRENUISSIMO, PRUDENTISSIMOQUE VIRO,

DN. JODOCO CHRISTOPHORO KRESS A KRESSENSTEIN, &c. JOD. CHR. F.

FLORENTISSIMÆ REIPUB. NORIBERGENSIS SENATORI DIGNISSIMO,

FAUTORI OPTIMO,

Chriſtophorus Arnoldus
S. P. D.

NOBILISSIME AC STRENUISSIME DOMINE!

St, ut dixit (1) Joh. Saresberienſis, *in quavis profeſſione invenire militē glorioſum, qui obſequiis & muneribus ſuam Thaidem, id eſt, nomen celebre, & quaſi famæ gratiam captat. Sed & ei nec Gnatho, qui decipiat; nec Phædria, qui laudem præripiat; nec, qui dona corrumpat, adoleſcens; aut ſervus Parmeno, qui deſipientem irrideat, deeſt.* Iſti nempe dant operam, ut cum ratione

(1) lib. IV. de Nug. Curial. c. 3.

tione inſaniant; dum illuſtrium virorum *nomina* rapere, & *ludificando* clepere haud erubeſcunt: neque enim in verecundia habent, quod inquinent.

Tantum verò abeſt, NOBILISSIME DOMINE, ut hæc eadem meæ rationis regio ſit & via; ut illorum potiùs hominum ſectam atque inſtituta perſequar, qui alienæ uſuram gloriæ turpem & indignam putant. Lucubrationes hæ meæ non ſunt (nam meas ſcriptiunculas, quarum me pretium non latet, conſpectu Tuo indignas judico) ſed Illius, cui pleraq; omnia veterum literarum quæſita evigilataq;

erant: Nulli tamen malui hunc RUPERTI P. M. laborẽ, quàm Amplissimo Nomini Tuo dedicatum. Quod meum factum ut in meliorem partem accipias, ea, qua par est, reverentia & humilitate oro atq; obsecro.

Sed quæres fortè, quid sit, quamobrem felici Præstrenuæ Nobilitatis Tuæ nomine illas insignierim? Cui potiùs, quæso, dicarem, quàm celeberrimi Auctoris Contubernali olim dilectissimo, auditori assectatorique diligentissimo? Laudarem hîc exquisitissimis, si opus esset, verbis mutuam fidem atque amicitiam Vestram; quam in-

ter vosmet ipsos coluistis, eamque benè firmam habuistis. Nec illud silentio transmittendum, Te amore literarũ MSStis quibusdam Rupertianis nos mirum in modum juvisse; quibus aliàs haud sine gravi carendum esset jactura. Cæterum quoties mihi in mentem venit (venit autem quotidiè) amicitias nos ac studia *Lugduni Batavorum* conglutinasse, familiaritatem Tuam penitùs me intrasse; animo non mediocrem capio voluptatem. Adhæc das mihi jucundas recordationes conscientiæ ac salutis meæ, cum apud me repeto, quod sæpè facio, quantum Tibi inprimis,

MECOENAS OPTIME, Tuisq; propter magna officia debeam; quantum propter ea, quæ mihi hodieque præstatis, infantiam meam statim sentio; qui nullam possum inire rationem declarandi KRESSIIS, sicut optarem, quantis me ILLIS agnoscam esse devinctum beneficiis. Capitolina certè Tabula tot ingentibus benefactis palàm exhibendis haud sufficeret. Hoc ego ut agnosco sincerè, ita libenter pro eo ac debeo, & ingenuè apud omnes profiteor; neq; recuso, qui tot tantisq; in me beneficiis sum devinctus, & usu & mancipio esse KRESSIORUM.

Eccui potiùs Hiſtoriam nuncuparem, quàm inter Patres lecto; qui ſimul conſilio ac ſapientia regit ac gubernat Rempublicam? Hiſtoria enim nonne *lux veritatis* (2) & *magiſtra vitæ* eſt? Dicat pro me princeps (3) Philoſophorum: U*tiles* πρὸς τὰς πολιτικὰς συμβουλὰς, *ad publicas deliberationes, rerum geſtarum hiſtoria.* Nec temerè Polybius *veriſſimam* (Livii verbis) *diſciplinam exercitationemq́;* πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, *ad res civiles, hiſtoriã eſſe* dixit. Hanc ipſam, VIR PRUDENTISSIME, ſummo ſtudio curaq́; didiciſti; hanc ab adoleſcentia pulcherrimè à ſapientiſſimis

(2) Cic. lib. II. de Orat c. 9.
(3) Ariſt. lib. I. Rhet. c 5.

mis viris traditam memoria & ſcientia comprehendiſti; & huic tamen exquiſitiùs adhuc ſtudes, ut infinita KRESSIORUM in Remp. merita adæques, augeas, ſuperes. Ut, inquam, beatiſſimi Soceri Tui, Dn. CHRISTOPHORI FURERI (quam ipſam familiam vel nominaſſe, ſit cauſam viciſſe!) *Duumviri & Caſtellani quondam Eminentiſſimi*, recentia virtutum laudumq; veſtigia pede fauſto perſequaris: ILLIUS enim imaginem cives non in tabella, ſed in pectore adhuc geſtant. Salvo FURERO nil metuebant, quàm cœli ruinam! Quid, quod MAGNI-

FICI

FICI DOMINI PARENTIS (quem Deus ſervaſſit ſemper!) in graviſſimis admirandæ hujus Reipub. negotiis pariter ac comitiis difficillimis compluries LEGATI feliciſſimi, hoc tempore circumſpectiſſimi & prudentiſſimi SEPTEMVIRI, ſumma laus & gloria, magnis periculis, magnis laboribus parta, animum filii, patre dignisſimi, ſenſim ac leniter accendit? Vir enim conſummatisſimus, perfectæ eruditionis, cumulatæq; prudentiæ, res geſtas legere nondum adſpernatur; ſed veteres crebrò reguſtare hiſtorias, novas curiosè atq; contentè lectitare ultrà digna-

dignatur. Hinc magnus honos ac favor ille Principum, Regum, Induperatorum!

Quapropter Tibi gratulor, NOBILISSIME AC STRENUISSIME DOMINE, velut patri felicisſimo de filiis; avo digniſſimo de nepotibus; utrique de poſteris; toti denique patriæ de æterna poſteritate Veſtra. Sic erunt (ceu ſpes eſt) quibus & poſteri mei, majorum ſuorum nomine, beneficia laudare, & gratias agere porrò pergant. Nonne fato (cujus arcana quædam vis eſt) & ſorte naſcendi, ſub LEOPOLDO, PIO, FELICI, AUGUSTO, liberos

liberos tollere libet, immò expedit? Magnum hoc eſt educandi incitamentum, tollere filios in ſpem libertatis, in ſpem nobilitatis, ac præmiorum: Sic neminem (opinor) poſterorum, neminem ſui parentumvè pœnitebit!

Eſt apud Perſas (4) ſingularis quædam & optimi ominis avis, *Huma*; quod AQUILÆ genus in aëre degere dicitur, & in eo ova, pulloſq; ſuos excludere: Omnium verò avium (5) cenſetur *præſtantiſſima*, quoniam veſcitur oſſibus; cæteraque *animantia non dilaniat.* Dein hæc illi virtus tribuitur, *ut il-*

(4) *Gentius in not. ad Roſar. Polit Sadi ad pag. 47. fol. 512.*
(5) *Idem ad pag 81. fol. 554.*

le, quem volans UMBRA *sua contigerit, aut ad regium, aut ad summæ opulentiæ fastigium evehatur:* Quemadmodum noctua è contrario omnia sinistra, & præcipites rerum humanarum casus, portendere solet. Unde sapientissimus Persarum (6) *Musladinus Sadus:*

Nemo mortalium sub noctuæ *patrocinium concesserit,*
Etsi Aquila *in orbe terrarum non exstiterit!*

Exstat autem AQUILA in orbe Romano, exstat in urbe Noriberga; Cujus *umbram* Sacrosancti Imperii cives sibi suisque vel solo *nutu* auspicatissimam venerantur,

(6) *Musl. Sadus in Ros. Pol, cap. I. fol. 47.*

admi-

admiranturq́;. Verbo dicam Arabum: *Rex umbra* (7) *DEI est*; Vel etiam Persarum: *Umbra summi Numinis in terrà*! sub qua labor omnis Historicorum nunc requiescit, velut robur animis calamisque in hoc sumentium; ut in scribendo pleni virium, & virtute cæteris prævalentes, tractu æquali & uno tenore cum AQUILA VOLANTE alacriùs procedant; vel si posteriores fuerint (ceu facilè conjicimus) *priscæ* AUSTRIACORUM *virtutis* σκιογραφίαν saltim, sed undiq; aptam atq; perfectam præstent: Haud enim exiguæ molis est, quasi formam AU-

(7) *Gent. l. c. ad pag. 11. fol. 540.*

GUSTISSIMÆ AUSTRIACORUM DOMUS verbis exprimere, aut oratione res geſtas deinceps includere; cùm non falsò putarit FRIDERICUS IV. CÆSAR, juxta *vocales quinq;* ſymbolicas: AUSTRIACI ERUNT IMPERATORES ORBIS ULTIMI!

De *priſca virtute* quid dicam? Obſtupui, cùm Majores legenti mihi demonſtravit Vir ſummus (& cujus laus major eſt, quàm ut manu mea attentari debeat) *D. Joan. Guilelmus Mannagetta,* Archiater Imperatoris Gravisſimus, in Oratione ſua ad FERDINAN-

DUM IV. Auguſtum Romanorum Regem, Viennæ Auſtriæ A. C. cIɔ. Iɔ. c. LIV. dicta; quam *Coronæ duodecim Cæſarum ex Auguſtiſsima Domo Auſtriaca* præmiſit. Ibi inter alia: *Plinius libri ſeptimi cap. 41. de ſumma felicitate inſcripſit, in quo velut miraculum quoddam: Vna, inquit, familia Fabiorum, in qua III. continui P. Principes Senatus. Quid hodiè diceret, ſi videret, non jam tres ex una familia Auſtriadum; ſed* quatuordecim *Auguſtos Orbis* Monarchas, *&* *continua ſerie* undenos? *Dedit miraculorum perpetratrix Auſtria, ab anno nati Redemtoris ſexcenteſimo*

decimo tertio, per Sigebertum Habſpurgicæ Domus conditorem, orbis bono, Tuæ gloriæ Heroas ducentos nonaginta octo: *Heroinas* centum ſeptuaginta tres. *Ex his* Auguſtos XIV. *Imò ſi* tres *adnumeremus, ex Habſpurgico ſanguine ante Rudolphum primum creatos, & reliquos* decem, *Eidem affinitate ac ſanguine junctos; jam gloriabitur* Romanis Regibus viginti ſeptem. *Dedit Auſtria Thaumaturga præter Cæſares orbi* Reges XII. Reginas XXXVIII. Regum & Reginarum Genetrices XXVI. *Verbo dicam, ſuprà* ducentas quadraginta Coronas *dominatrici Majeſta-*

tis

tis Tuæ Domui vindicavit. Et post nonnulla ibidem: *Omnes miraculosè superat felicissima Archiducum Austriæ propago, in hac Augustissima Majestate familias omnes, quæ à condito Imperio ejus gubernacula tractarunt, longè antecellens. Siquidem ultra* ducentos & sexaginta annos, *atq; ex iis* ducentos & sedecim continuos, *Orbi Christiano divinitùs præest. Ita ut omnibus omnium gentium ac ætatum clarissimis familiis, magnitudine sui splendoris, caliginem induxerit.*

Hæc dum considero, non possum non toto pectore Familiæ cœlitùs

litùs orbi datæ auſpicatisſima quæque ominari; ſatis habens, & hoc contentus uno, quod Univerſalem Hiſtoriam uſque ad LEOPOLDUM (cui mens gratabunda: FELICITER, QUOD AGIS!) licet diſpari filo, deduxi. Quod ſi unus & item alter de hac ſcriptione mea ſecus cenſeat, ſuccenſeatve; ſciat velim, me talium favorem ne teruncio quidem redimere; quia ſemel amiſſus ſemper eſt redimendus: *At foro iſto* (Sareſberienſi iterum judice) *nihil iniquius eſt, quo rem ſemel emiſſe non proderit; niſi ſemper ematur: & ubi quisq; rem ab alio venditam vendicat, niſi & ipſi*

ipsi de pretio satisfiat. Hos igitur nil moror: Tua æquitas, PRUDENTISSIME DOMINE, mihi patrocinabitur; quam judicio istorum antepono, haud immemor illius: *Se'l Sol mi splende, non curo la Luna!* Accipe à me non meum quidem munus, verùm amoris in Te maximi testimonium fidelissimum: Tibi enim, secundum Deum, salus à me mea accepta fertur. Benè vale, & me, ut soles, ama!

Noribergæ, in ante d. 3. m. MartI. (*quo Rupertus fuit sepultus*) A. C. clɔ. Iɔ. c. LIX.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

Ccipe laborem RUPERTI ultimum, *Erudite Lector, secunda cura retractatum d. 17. Jul. A. C. 1645. quem absolvit feliciter d. 25. Febr. A. C. 1646. Maximè hunc librum laudibus celebrare, quid attinet?* circumspectus *Lector de me falsam opinionem fortasse acciperet, ac si eundem in* cœcorum *numero putarem; quibus graphicè id plerumq; depingitur, quod non vident; nec visuri sunt unquam. Nunc enim in memoriam redit suavis quædam historiola, quam Arabes tradunt: Patrem quendam* filiam *habuisse valdè* deformem, *adeò ut eam*

cœco

cœco *cuipiam in matrimonium dare coactus fuerit. Hæc aliquando marito suo inquit:* Mi vir, ô, si tu nunc usum oculorum haberes, ut me vel semel contemplari posses! tum demum conspiceres vultum meum plenilunii instar splendidissimum, collum meum argenti instar nitidum, genas meas ut aurum coruscantes, mentum ut rosam, labia uti rubinum, dentes ut uniones, linguam uti corallium. *Ad hæc maritus:* Quamvis ego, ô mulier, non oculorum quidem, sed recti tamen judicii usum habeo; quod equidem hoc mihi persuasum it, si tu ea pulchritudine fuisses, qua te nunc mihi non videnti jactas, non te mihi cœco nuptum dedisset pater. *Oculatos igitur & perspicaces volo, ut faciliùs de illo existimare possint.*

Nonnulli de vera Auctoris eruditione frustrà

frustrà (ceu solent) soliciti, nimis profectò pueriliter ac petulanter de ea affirmare, haud erubescunt, Rupertum syllogismo, ritu Sophorum, uti non scivisse. Sciant itaque isti (qui omnia se simulant scire, *ait Plautinus ille Megaronides,* nec quicquam sciunt) *non paucas hujuscemodi ratiocinationes in hoc ipso opere historico-chronologico legentibus hinc inde succurrere; quas saniorum ingeniis committo, & ad horum judicia refero; non vehementer de eo laborans, quid stultus alieni artificii existimator præfractè judicet.*

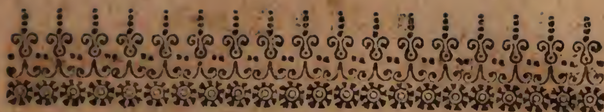
De cætero si quod σφάλμα vides, quod turpe sit, ne, quæso, auctori adsciscas errorem istum; qui longè perfectiorem hunc librum suo nomine divulgasset, si quidem vita suppetiisset. Sed fati necessitate, & febris malignitate subitò correptus d. 27. Febr. A. C. 1647. anno ætatis

tatis XXXV. profeſſionis IX. (haud ſine magna lugentium ægritudine, omniumq; lamentatione) in Academia finem vitæ, non ita creditus, implevit. Hujus equidem operis difficillimi editionem recuſavi tamdiu; dum amici precibus ſuis me vincerent, mihiq; perſuaderent, ut reip. literariæ commodarem. Quodſi quibuſdam minus fortè arriſerit alia atque alia nominum propriorum ſcriptio, veniam dandam putem & veteribus & novis Scriptoribus; quos difficiliùs inter ſe conciliaveris, quàm disjunctiſſima Pariſiis, Romæ, Amſtelodami, Madriti, Londini ac Noribergæ horologia. Variæ interim ſcriptionis exempla ſi deſideras, hæc habe: Maſaniſſa, Maſſaniſa, Maſſaniſſa, Maſiniſſa; Ricimer, Ricymer; Ricomer, Richomer, Richomerus; Stilico, Stilicho, Stillico; Plinta, Plenta, Plentha; Athanaricus, Athalaricus, Athal-

Athalricus; Theodatus, Theodahatus, Theodahadus, Theodahaldus; Odoacer, Odoüacer; Mascizel; Mascezel; Gizerichus, Geizerichus; Artavastes, Artabastus, Artabasdus; Siffridus, Seifridus; Azumitæ, Axumitæ; Alamani, Alamanni, Alemanni; Goti, Gothi, Gotti, Gotthi; Visigothi, Vuisegothi, Vesegothi, Vesegothæ; Amalasuenta, Amalasuentha, Amalasventa, Mathasuentha, &c.

Ad ultimum de Synopsi minore Besoldi *admonendus est Lector humanus, eam secundum* editionem Argentinensem A. C. 1626. *fuisse recusam.* Tabulas *verò* Chronologicas (*ne furtum fecisse videamur*) Dn. Christophoro Schradero, *ex eloquentia, variaq; doctrina nobili & claro in Iulia Viro grati debemus; quarum cùm summa apud nos penuria esset, commodiore hac forma prælo subjicere visum fuit. His fruere, Lector amice, boniq; consule.*

Si ju-

SI juvat Historiã pernoscere totius orbis,
& celebratorũ res penetrare Virûm:
adsis; atque peregrinare per huncce libellum:
non ullum tibi iter tutius esse potest.
Hîc mores hominum, bona pravaq; facta tueri,
& quæ vitanda, aut sint imitanda, licet.
Utere RUPERTO doctore. Fideliter ille,
à motu, ad metam ducet honorificam.

Memoriæ Viri præclarissimi P.

JOHANNES MICHAEL DILHERRUS, P. & P.P.

MAximus Tyrius: *Nihil est jucundius, quàm in Historia versari; quàm sine labore ullo passim divagari; omnes simul locos intueri; omnibus bellis sine periculo interesse; infinitum temporis spatium contrahere; infinitas res gestas simul cognoscere; quæ ab Assyriis, quæ ab Ægyptiis, quæ à Persis, quæ à Medis, quæ à Græcis facta sunt: bello nunc terrestri, nunc marino, nunc concionis mediæ consiliis interesse: cum Themistocle in mari, cum Leonide*

nide in terra pugnare, cum Agesilao trajicere, cum Xenophonte incolumem redire, amare cum Panthea, venari cum Cyro, regnare cum Cyaxari. Quod si sapiens ea de causa Ulysses dicitur, quòd

Multorum mores hominum lustrasset, & urbes:

multò sapientior est, qui, extra periculum, Historiæ lectione se explet. Charybdin videbit; sed sine naufragio: Syrenas audiet; sed sine vinculis: cum Cyclope aget; sed miti & pacato. Et si eo nomine felix fuisse Perseus judicatur, quòd passim alarum vagaretur beneficio, totam terræ naturam, omnia intueretur loca: multò & levior certè & sublimior, his Persei alis, habenda est Historia; quæ passim animum circumfert nostrum. Dissertatione XII.

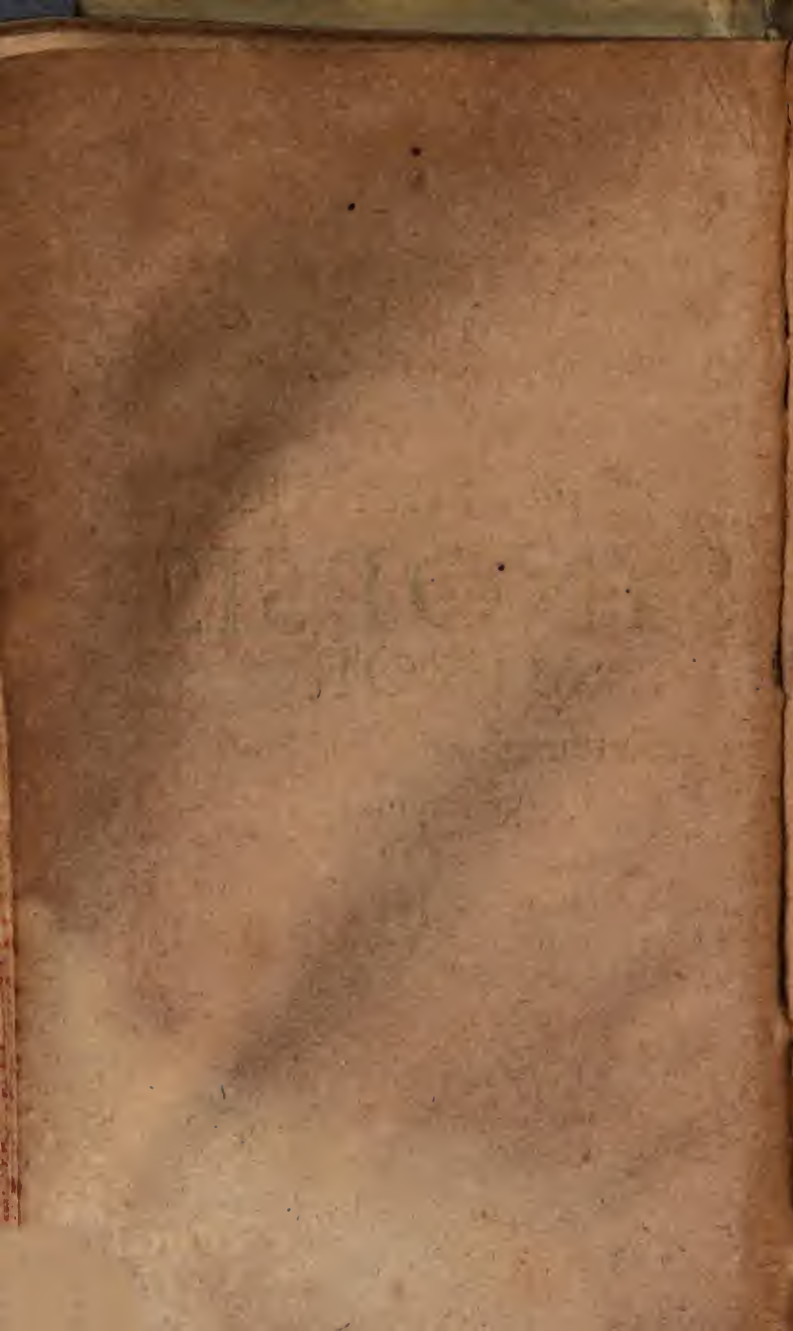

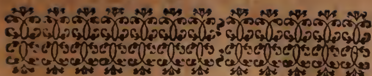
CHRIST.

Christ. Besoldi JC.

SYNOPSIS MINOR

Rerum ab orbe condito gestarum.

INTRODUCTIO IN HISTORIAM.

Cap. I.

De Statu rerum humanarum ante Monarchias.

Historia, temporum testis: Dum totius humanæ vitæ periodum ob oculos ponit, Mundi vanitatém, Deiq; providentiam & Judicia justá docet.

Tractat res gestas ante & sub quatuor Monarchiis.

Adam primus homo, ad imaginem & similitudinem Dei conditus (de terræ nempè limo ab ipso Deo formatus, vitæq; spiraculo animatus) in Paradisum voluptatis collocatus: Eiq;, solatii & propagationis gratiâ, Eva, ex costa ipsius formata, conjuncta fuit. Verùm in tanta felicitate & perfectione non diu perstiterunt. Etenim paulò pòst ob inobedientiam ejecti inde sunt ambo.

Filii eorundem recitantur Cain, Abel, Seth. Quorum Cain, primus parricida, pium Abelem ex odio & invidia interfecit.

Adam noningentos & triginta annos natus, mortuus eſt. Cujus filius Seth, poſtquam Enos genuiſſet, noningentos & duodecim annos natus, naturæ conceſſit.

Enos attigit annum noningenteſimum & quintum. Reliquit filium Kenan, qui noningenteſimo & decimo ætatis anno vitam cum morte mutavit.

Hujus progenies Mahalaleel vixit octingentos & nonaginta quinq; annos.

Filius ejus Jared ſuperavit noningenteſimum & ſexageſimum ſecundum annũ.

Cujus filius Henoch, poſtquam Methuſalah procreâſſet, piè & ſanctè vitam egit; ideò vivus in cœlum translatus eſt.

Methuſalah, omnium hominum ætates excedens, obiit anno ætatis ſuæ noningenteſimo ſexageſimo nono.

Filius hujus Lamech anno ſeptingenteſimo ſexageſimo ſeptimo è vita exceſſit.

Noah ejus proles genuit Sem, Cham, Japhet.

Quo tempore Deus ad ſceleſtum hominum

minum genus vindicandum diluvium immisit, Anno 1657.

Ne autem imago Dei penitùs corrueret, Deus Noah cum sua familia in arca (in qua anni spacium fuit) observavit. Atq; hæc ante diluvium contigerunt.

Post diluvium Noah filiis suis terram colendam distribuit: Ab hisq; disseminatum est omne genus hominum in universo Mundo.

Cham verò immemor pœnarum divinarum, non erubuit parentem irridendum fratribus suis propinare. Quare maledictionis notâ insignitus fuit. Primi autem Mundi antiquitates Lambertus Danæus exequutus est, quatuor integris libris, jucundâ varietate refertis.

CAPUT II.

Initia primæ, seu Babylonicæ Monarchiæ: Quæ etiam Assyriorum & Chaldæorum vocatur.

ANte Diluvium, Imperii cujusdam potestate, homines fuisse gubernatos, ex Chaldæo paraphraste liquet: Qui Filios Dei, quorum Genes. *cap. 6. v. 2.* mentio fit,

Princeps interpretatur; eosq; postea Gigantes, id est, Tyrannos procreâsse refert.

Post diluvium verò, novorum Gigantum auctor fuit Nimrod, Nohæ pronepos: Ab aliis etiam Saturnus dictus (potens venator coram Domino) in terra Chaldæorum unà cum suis confidens, Babel urbem, perpetuum nominis sui monimentum, ædificare cœpit.

Offensus autem Deus, irritos fecit illorum conatus, linguarum conturbatione immissâ.

Posthæc Assur, Medum, Magogum & Moscum, Principes Coloniarum huc illuc misit, qui Regna sui nominis conderent; Assyrium, Medum, Magogum, Moscum.

Assur, teste Scripturâ Sacrâ, Nineven urbem ædificavit.

Nimrodo successit filius Jupiter Belus, qui omnem agrum in Sarmatiam usq; Europæam occupâsse traditur. Reliquit Ninum.

CAPUT III.

Continuatio ejusdem primæ Monarchiæ.

NInus productis longè lateq; finibus, Monarchiam primus omnium incepit.

Ab

Ab hocq;, teste Orosio, *lib.2. cap.2.* omnes historiæ incipiunt: De eoq; Justinus *lib. 1.* tradit, eum veterem & quasi avitum gentium morem novâ Imperiorum cupiditate mutâsse.

Tandem ictu sagittæ interiit, relicto filio impubere Zamei: Quem alii Ninyam vocant.

Ejus igitur uxor Semiramis, ne Regna vi capta descîscerent, sexum virilem mentita, divitiis, victoriis & triumphis nulli mortalium cessit.

Æthiopiam devicit: Et in India quoq; bellum gessit.

Zameis nihil memorabile fecit. Proximus ab eo Arius, Bactrianos & Gapsios imperio suo conjunxit.

Aralius huic succedens. ingenio & studio militari clarus fuisse traditur.

Baleus alter ab eo plurimas gentes perdomuit, suos fines ad Judæam usque produxit: Ideoq; Xerxes, hoc est, bellator & Triumphator fuit cognominatus.

Armatrites, qui hunc excepit, voluptatibus & otio planè addictus fuit.

Belochus auspicia & divinationes curâsse traditur.

 Ba-

Baleus hunc ſequutus, alteram à Semiramide virtutis & induſtriæ militaris laudem habet, atque doctorum hominum ſcriptis valdè celebratus fuiſſe dicitur.

Altadas ſtultum eſſe duxit, multis defatigari laboribus & variis implicari curis, amplificandi regni cauſsâ, quia ad nullam hominum utilitatem, ſed ad detrimentum potiùs pertineret.

Monitus belli curam atq; laborem in ſuis iterum excitavit: ejusq; potentia Syriis & Ægyptiis ſuſpecta fuit.

In Mancaleo narrandi argumentum deficit. Sphæri magna fuiſſe virtus atque prudentia dicitur. Mameli nullum facinus commemoratur. Sub Spareto, proditum eſt, paſſim accidiſſe miranda.

Aſcarades omnem Syriam ſuæ ditionis fecit.

Ab hoc deinde viginti Reges ab aliis numerantur ad Sardanapalum trigeſimum octavum Aſſyriorum Regem. Eumq; Vellejus tradit, à Nino & Semiramide, loco tertio & triceſimo (levi numerorum ab aliis, quos ſequimur, variatione) natum: ſic ut ſemper ſucceſſor Regni paterni, filius eſſet.

Fuit

Fuit hic omnium longè effœminatiſſimus, inter mulierculas perpetuò deſidens, colum & lanam tractabat, nemini ſui conſpectum præbens.

Ejus autem præfecti, Belochus Babyloniæ, Arbaces Medorum his rebus abalienati, factâ conjuratione bellum ipſi intulerunt, & eum fugârunt.

Sardanapalus igitur re malè geſtâ, & pyrâ conſtructâ, ſe divitiasq; omnes in ignem abjecit, hoc unico facto virum (ut quidam ait) imitatus Anno à condito Mundo 3148.

Porrò hi duo præfecti Monarchiam pòſt inter ſe patiuntur: Et Belochus quidem Babyloniæ, Arbaces verò Medorum atq; Perſarum Rex factus eſt.

Belochus poſt hanc mutationem, primus Aſſyriorum Rex, Manahen Regem Iſraëlis, vectigalem ſibi fecit.

Ei ſucceſſit Phul Aſſur, qui urbes aliquot Judææ cepit, & populum in Aſſyrios captivum abduxit. Hunc ipſum Achaz, Rex Judæ, ſub quo vixit Eſaias, de auxiliis interpellavit adverſus Regem Syriæ, eique dona miſit.

Salmanassar Samariam urbem post trium annorum obsidionem cepit: Hoseam Regem Israëlis, unaq; populum abduxit, & per suam ditionem illis domicilium attribuit, anno Mundi 3232.

Sennacherib Ezechiam Regem Judæ mulctavit: Deinde cum ingenti exercitu Hierosolymam obsedit, missis legatis populum ad defectionem hortabatur: Regem à Deo auxilium sperantem irridebat. Quare, Angelo Dei percutiente, desideravit una nocte ad centum octoginta quinq; millia hominum. Tandem interfectus est à filiis suis Adramelech & Sarasar, qui, licet fugerent, tamen arma in fratrem Assaraddonem parârunt.

Assaraddo post parentis necem regni occupans, cum fratribus conflictatur.

Merodach autem Babyloniæ præfectus hisce turbis descivit, vicinas gentes partim vi paulatim ad se transfert, indicit bellum, & duodecimo Regni sui anno Assaraddone devicto, totum Assyriorum Imperium Babyloniis adjunxit. Successit ei filius Benmerodachus, qui Regem Judæ Manassem cepit, sed pòst humaniter dimisit.

Se-

Sequitur Nabuchodonoſor I. qui Ægyptiis filium cognominem opponit.

Nabuchodonoſor II. (cognominatus Magnus) à primis annis bellum intulit Ægyptiis, & regionem omnem, quæ eſt indè ab Euphrate usq; ad Peluſium, illis ademit. Jojachim Regem Judæ vectigalem ſibi fecit. Cujus filium Jechoniam octavo Regni ſui anno unà cum præcipuis ſuis viris & artificibus totius regionis, Babylonem captivos abduxit.

Decimo octavo Regni ſui anno Hieroſolymam per biennium obſeſſum cepit, paulò pòſt diripuit, incendit, muros diruit, potiſſimam populi partem captivam abduxit: Regem Zedekiam exoculavit, filios illius atque proceres interfecit. Anno Mundi 3365.

Ad annum Regni ſui circiter vigeſimum quartum, Ammonitarum & Moabitarum Regibus devictis, exercitum duxit in Ægyptum: Quâ regione totâ occupatâ, Monarchiam verè obtinuit.

Altero Monarchiæ anno ſomnium de ſtatua, cujus Daniel meminit, vidiſſe creditur.

Ma-

Magnitudo ipsius Imperii inde patet, quòd comparatur arbori ad cœlum usque pertingenti,totum terrarum orbem obumbranti, & omne genus volucrum atq; animalium recreanti.

Est igitur hæc primæ Monarchiæ summa Majestas: Quæ sicut hoc Rege vehementer aucta, & ad summum fastigium educta fuit, ita quoque in ipsius nepotibus desiit & deleta fuit.

Caput IV.

De primæ Monarchiæ ruina & interitu.

EVilmerodach Nabuchodonosoris filius regnavit annis triginta.

Assur (aliis Regassar) tribus annis præfuit.

Labassardach septem annorum Rex fuit.

Balthasar Imperii summam obtinuit annis quinq;. Huic Deus calamitatem imminentem denunciavit. Cùm enim genio indulgens,vasa sancta in conviviorum usum adhiberet; manus quædam parieti verba inco-

incognita, quæ à nemine præter Danielem intelligi poterant, inscripsit.

Paulò pòst Imperii summa, Rege interfecto, ad Darium Medum est translata.

Hic Darius vocatur à Scriptoribus Cyaxares, fuitq; filius Astyagis.

Qui cùm sobolem masculam non haberet, filiam suam in matrimonium dedit Cyro Persæ sororis filio.

Res autem hujus Monarchiæ, vel ob antiquitatem, vel ob Chronologiæ incertitudinem, in obscuro pleræq; latent. Res verò Ecclesiæ, & populi Hebræi, præcipuum momentum obtinent in Monarchia hac prima.

Caput V.

De secundæ, seu Persicæ Monarchiæ initiis.

A morte Darii, summa rerum ad Cyrum generum delata fuit. Et hoc quidem est alterius Monarchiæ initium. Anno Mundi 3435. Jam enim Assyriam, Mediam & Persiam solus Cyrus obtinebat, ad Jonicum usque mare. Prælio cepit Crœsum Lydiæ Regem potentissimum: Initio sui Re-

gni

gni post captam Babylonem, populo Judaico permisit, ut ex captivitate domum reversi templum ac urbem Hierosolymam reædificarent: Ad eamq; rem sumptum liberalissimè subministrari jussit. Devictis Babyloniis, bellum gessit cum Scythis: Eoq; profectus ipse cum exercitu tandem per insidias, princeps laudatissimus fuit circumventus & interfectus. In eo peccavit, quòd molliter filios inter fœminas educavit. Grandiores enim facti, & ab assentatoribus corrupti, cùm ipsorum auribus pleriq; servirent, mortuo parente, vitæ periculum alter alteri creârunt.

Caput VI.

De secundæ Monarchiæ continuatione.

CAmbyses Darii filius, absente & occupato patre, cepit Ægyptum. Bello quidem fuit egregius, sed alioqui vitiosus, & patris virtutem minimè repræsentans. Inter alia turpiter immaniterq; facta, fratrem suum Smerdem insidiosè necari jussit. Post mortem verò patris non diu fuit superstes. Darius filius Hystaspis successit, qui statim

ab

ab initio principatus arma ſumpſit, & Imperio ſuo rurſus illos adjunxit, qui defecerant: Capta quoq; Babylone, poſt longam obſidionem, operâ Zopyri.

Bellum deinde ſuſcepit in Athenienſes, qui ſubitò collectis copiis ingentem illius exercitum ad Marathonem, duce Miltiade, fuderunt.

Xerxes hujus filius, anno decimo poſt prælium illud, ad Marathonem innumerabili cum exercitu venit, ut Græciam omnem ſibi ſubjugaret.

Athenienſes verò, Themiſtoclis conſilio, hoſtem ad Salaminem Inſulam vincunt prælio.

Xerxes turpi & infelici fugâ domum reverſus, re malè geſtâ, cùm in magnū contemptum veniſſet, à ſuis eſt interfectus.

Artaxerxes Longimanus ejus filius ſucceſſit. Ad hunc Themiſtocles exul profugit, ibiq; vitam finivit. Hunc item multi Aſſuerum, Eſtheræ maritum fuiſſe putant.

Ochus, cognomentò Darius Nothus, à Longimano regnavit, qui ſororem illius in matrimonio habuit.

Artaxerxes Mnemon & Cyrus, Darii filii

filii erant: Quorum ille mortuo parenti successit. Cyrus verò Joniam Lydiamq; tenebat; sed sorte suâ non contentus, fratri Regi intulit bellum (à Xenophonte singulari prudentiâ descriptum) in eoq; fuit victus & occisus. Ochus ex tribus natu minimus filius à Mnemone regnavit.

CAPUT VII.

De secundæ Monarchiæ exitio.

DArius (quem Justinus Codomanum vocat) postremus Persiæ Imperator hunc excepit: De cujus splendore, delitiis & luxu mira narrant Scriptores. Nam omnis generis coquos, cupedinarios, fartores, artifices, magistrosq; gulæ & unguentarios habebat in castris, ne quid ad corporis voluptatem omninò deesset. Ei bellum intulit Alexander Philippi Macedonum Regis filius. Qui, Thebis eversis, & pacatâ Græciâ, in Asiam contendit, & tribus præliis Darium superavit: Captâ illius & matre, & uxore, & filiabus.

Ingentes quidem conditiones, & Regni partem ad Euphratem usq; Alexandro

defe-

deferebat: Sed reſpuit, neq; antè deſtitit, quàm illum expugnâſſet.

Tertium itaque bellum Darius inſtaurat, & educto validiſſimo exercitu, rurſus profligatur.

In fuga, cùm aquam turbidam bibiſſet, negabat unquam ſe bibiſſe jucundiùs. Nec enim ſitiens unquam biberat. Trucidatur in fuga à ſuis. Anno Mundi 3642.

CAPUT VIII.

De tertia Monarchia, Græcorum ſcilicet.

ALexander his tantis victoriis in ſuam ditionem perduxit, quicquid eſt ferè terrarum ad orientem Solem: In Europam ex Aſia transportavit Imperii ſummam; & *tertiam Monarchiam* conſtituit. Pòſt etiam in India belligeravit. Nec præter rem, de eo Juſtinus ſcribit: Incertum eſſe, utrum admirabilius ſit, Alexandrum viciſſe orbē, quàm vincere aggreſſum eſſe. Sed ſingularis providentia Dei Alexandrum duxit; indeque, reverenter ſummo Pontifici Judæorum ſupplex factus, Hieroſolymam ingreſſus eſt.

Erat autem Alexander bonarum ar-

tium inprimis amans, & in homines doctos fuit principio liberalissimus.

Homeri poëma sibi familiarissimum habebat: Aristoteli præceptori negocium dedit animalium describendi naturas: Ad eamq; rem aliquot hominum millia per Græciã Asiamq; constituit pecuarios, venatores, piscatores, cetarios, aucupes, & id genus alios, qui de singulis illum docerent.

Sed, quæ hominum est infirmitas, tantam fortunæ benignitatem & indulgentiam moderatè ferre non potuit: Et cùm insolenter multa faceret, seq; pro Numine vellet propemodum adorari; Babylonem ubi venisset, febri, vel, ut nonnulli tradunt, veneno fuit extinctus, cùm annorum esset triginta trium, & annos regnâsset duodecim.

Memoriâ autem dignum est, quod Arrianus refert, Alexandrum, cùm devictis Cossæis, exercitum Babylonem reduceret; in itinere ei obviam processisse Chaldæos vates, nunciantes, se nosse ex Divinatione astrorum, Babylone ei periculum mortis imminere. Philosophos autem (qui ferè Athei & Epicuræi) Alexandro persuasisse, ut illas non curaret præsagitiones.

Caput IX.

De tertiæ Monarchiæ divisione.

DIspar Monarchiæ tertiæ, à superioribus duabus facies cognoscitur. Etsi enim initium sumpsit à capite uno; ea tamen avulso, dissilit in diversa membra.

A morte namq; Alexandri divisa fuit Imperii moles in proceres: Ptolomæum, Laomedontē, Antigonum, Cassandrum, Leonatum, Eumenem, Pythonem, Lysimachum, Antipatrum, Meleagrum, Seleucum. Lysimachus ille est, quem Alexander iratus aliquando concluserat cum Leone: cùm autem interfectam belluam ab eo audisset, magno habuit in honore. Inter eos successores, eorumq; filios atq; nepotes gravissima bella fuerunt, quibus vehementer afflictæ regiones, in populi Romani ditionem paulatim venerunt.

In his autem præcipui fuerunt Seleucus Syriæ, Ptolomæus Ægypti, Antigonus Asiæ minoris, Cassander Macedonum, Græciæq; deinde Rex factus, oppressis omnibus Alexandri propinquis. Quod & prædixerat Daniel cap. 8. vers. 22. apud quem ideò quatuor cornua tribuuntur.

CAP. X.

De Syriæ Regibus.

SEleuci virtus clara & admirabilis fuit: Babyloniam namq; cepit. Inde, auctis ex victoria viribus, Bactrianos expugnavit. Transitum in Indiam fecit. Demetrium ad deditionem coëgit.

Antiochus Soter, hujus filius, in Imperio successit.

Antiochus Theos, hunc excipiens, habuit filios Seleucum, Callinicum & Antiochum, cui cognomen fuit Hierax.

Seleucus Callinicus auspicia regni à parricidio cepit: ipse, de equo lapsus, mortuus est.

Seleucus Ceraunus in expeditione contra Ptolomæum (qui Philopator cognominatur) diem obiit. Antiochus Magnus, hujus frater, in Europam transgressus, invadit Ptolomæum Epiphanem. Sed cùm, admodum adolescentulus, per ætatem Ægyptios defendere non poterat; ut Regis pueri tutelam Senatus susciperet, Legati Romam sunt missi. Eo facto, Antiocho denunciat Senatus, ut ab Ægypto abstineat. Offensus in Græciam cum classe trajecit, sed à Romanis

nis devictus est. Post acceptam cladem dicere est solitus, benignè sibi à populo Romano esse factum, quòd, nimis magnâ procuratione liberatus, modicis Regni terminis uteretur.

Seleucus Philopator nihil Principe dignum perfecit.

Antiochus Epiphanes, cùm patrem Antiochum Magnum obiisse intelligeret, clàm ex urbe Roma fugiens, Regnum Syriæ, filio Seleuci pulso, occupavit. Hierosolymis crudelitatem exercuit.

Libros Moysis & Prophetarum, undiq; conquisitos, igne consumpsit. Ægyptum tutelæ specie tentavit. Sed Cajus Popilius, Romanorum nomine, ipsum virgulâ circumscribens, clarè jussit antè respondere, quàm excederet. Ita perterrefactus, pacem promisit: curru tandem prolapsus, magnis cruciatibus mortuus est.

Antiochus Eupater, hujus filius, à Demetrio patruo suo est interfectus.

Alexander, fortis extremæ Juvenis, nomen & originem (Antiochi enim se filium est professus) mentiens, à Demetrio interficitur.

Demetrius igitur verus heres erat. Initio enim belli Demetrius Soter duos filios apud Gnidiũ hoſpitẽ cõmendaverat; ut belli periculis eximerentur, &, ſi ita ſors tuliſſet, paternæ ultioni ſervarentur. Ex his major Demetrius Regnũ occupat: in ſegnitiẽ labitur; à fratre, Antiocho Sedete, Regno ejicitur.

Antiochus Sedetes, Tryphonis cujusdam ope, Imperio præeſt.

Trypho interim in Syria tutor Antiocho, Demetrii privigno, ſubſtitutus, occiſo pupillo, Regnum Syriæ invadit: Poſtea expulſus à ſuis occiditur.

Demetrius, Antiocho Sedete fratre deleto, obſidione Parthorum liberatus, & in Regnum reſtitutus, ob intolerabilem crudelitatem rurſus Regno privatur, ab Alexandro oppugnatur. Relictus tandem cum paucis ſervulis, cùm Tyrum, religione templi ſe defenſurus, petiiſſet, navi egrediens, Præfecti juſſu, interficitur.

Alexander Potarcla, negociatoris Ægyptii cujusdam filius, effictâ Regis Antiochi adoptione, Demetrium in ſummas anguſtias redegit. Vincitur à Grypo.

Antiochiam profugit. Ibi, inops pecuniæ, ſacrilegium in Jovis templo patrat.

In

In ſacrilegio deprehenſus, & ad Grypum perductus, necatur.

Grypus, Imperio recuperato, inſidiis matris appetitur, quam veneno, quod paraverat ipſi, extinguit. Fratrem Cyziceum ſibi hoſtem excitat, à quo deniq; ſuperatur.

Hi duo bella inter ſe diu geſſerunt, quibus cùm Syriæ Regnum eſſet conſumptum, populus externa auxilia imploravit: Donec Cajus Pompejus Romano Imperio eam ſubjiceret.

CAPUT XI.

De Ægypti Regibus.

PTolomæus, Lagi filius, Ægyptum retinuit. Juſtitiâ & Liberalitate excelluit.

Ptolomæus Philadelphus, admodum laudatus Princeps, pacem coluit, artes liberales excitavit, bibliothecam effecit lucu-lentiſſimam, & Moyſis libros atq; Prophetarum in Græcam linguam juſſit converti.

Ptolomæus Evergetes bello claruit.

Ptolomæus Philopator (cui ex facinoris crimine cognomen fuit) parentibus interfectis, Ægyptum occupavit.

Ptolomæus Epiphanes nullo admodum inſigni facinore eſt notus.

Ptolomæus Philometor ſegnis, quotidianâ luxuriâ marceſcens, Regno pulſus, ad fratrem confugit. Eodem ferè tempore bello Achæos Romani, propter Legatos violatos, adorti ſunt. Ptolomæus Evergetes inceſtis libidinibus, ſtupris, & cædibus fuit infamis.

Ptolomæus Soter crudeliſſimus, Judæam ingreſſus, quicquid mulierum ac infantium offendit, mactari, & militibus in cibum coqui juſſit.

Ptolomæus Alexander, matris crudelitate territus, eam reliquit, periculoſo Regno ſecuram vitam anteponens.

Ptolomæus Auletes cùm regnaret, fructus Ægypti annuos, duodecim millia quingenta talenta fuiſſe, auctores tradunt.

Hic Regno pulſus à Pompejo Conſule, per Aulum Gabinium eſt reductus.

Ptolomæus Dionyſius, hujus filius, ſucceſſit. Cleopatra, ultima Ægypti Regina, luxu diffluens, cœnæ ſplendore, unione mixto, Antonium ſuperavit. Octavius Cleopatram & Antonium ad mortem ſibi ipſis inferendam coëgit: Et Ægyptum (quæ tùm ſola ex Græca Monarchia reſtabat) populi Romani provinciam fecit. CA-

Caput XII.

De Asiæ minoris Regibus.

ANtigonus, primus Asiæ Rex, quatuor gessit bella. Primum cõtra Eumenem, auxilio Antipatri & Ptolomæi. Secundum contra Cassandrum. Tertium adversus Ptolomæum & Seleucum. Quartum contra Ptolomæum, Seleucum, Cassandrum & Lysimachum: In quo cæsus est.

Demetrius, Antigoni successor, à Seleuco in fugam vertitur: Tandem cùm posset honestè mori, turpiter se dedere Seleuco maluit.

Caput XIII.

De Macedonum Regibus.

CAssander, Macedoniæ & Græciæ Rex, multa bella cum finitimis gessit Philippus, ejus filius, paucis diebus pòst interiit. Antigonus, seu Antipater, & Alexander, Philippi fratres, bella inter se gesturi, à Lysimacho de concordia monentur. Causa belli erat, quòd Antipater matrem ob suspicionem è medio sustulerat.

Alexander igitur necem matris ultu-

rus, bellum movet, & Demetrium in Macedoniam vocat.

Demetrius Alexandrum per insidias interfecit, occupatoq; Macedoniæ Regno, cædem apud exercitum excusat.

Pyrrhus, Rex Epiri, Demetrii exercitu corrupto, eum in fugam agit, Regnumq; occupat. Pyrrhus in Italiam veniens bella gessit cum Romanis.

Cajus Fabricius Luscinius, ad defectionem à Pyrrho sollicitatus, amplissima illius munera contempsit, & captivum per fugã, qui veneno se Regem posse tollere confirmârat, remisit. Omnium primus Pyrrhus elephantos in Lucaniam adduxit.

Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupat. Ptolomæus Ceraunus, Lysimacho à Seleuco devicto, Seleucum Orco tradit, Macedoniam invadit, favorem sibi conciliare studet. Meleagrus exiguo tempore Imperio præfuit. Antipater diebus paucis Regnum tenuit. Sosthenes Gallos, victoriâ exultantes, compescuit, & Macedoniam ab hostili populatione defendit. Antigonus Sonatas Gallos, divitias & elephantes suos ipsis monstrans, ad prædam insti-

instigat. Demetrius, puer admodum, absente patre, Regnum amissum recipit, & Epiri Regno Alexandrum spoliat.

Antigonus, tutor datus, acceptâ in matrimonium pupilli matre, arte fit Rex.

Philippus succedit, quem Dardani, cæteriq; omnes finitimi populi contemptu ætatis assiduè lacessebant. Ille verò & hostes submovit, & aliis bellum intulit. Postremò Romani ipsum superârunt; qui, ne Senatus injussu belligeraret extra Macedoniæ fines, præscripserunt.

Perseus, hujus filius, succedit patri; bellum cum Romanis suscepit. Sed Lucius Æmilius Paulus II. Consul, prælio tandem illum vincit, & unà cum uxore, matre, liberisq; capit, inq; triumpho ducit, undè vocatus est Macedonicus. Ab eo tempore Macedonia facta est populi Romani provincia.

CAPUT XIV.

De quarta Monarchia sub Imperatoribus Romanis.

QUatuor his Regnis Romanæ potestati subjectis, *Cajus Iulius Cæsar* rerum potitus, bello clarus, doctrinâ insignis, in urbem

bem redit anno quinto post inceptum bellum civile. Cùm de Hispania triumphâsset, Dictatoris nomen, sibi delatum, perpetuò sumpsit: Senatum suo arbitratu constituit, reliquos honores ac publica munera propè solus elargitus est. *Quartam Romanorum Monarchiam* inchoavit, in odia plurimorum incurrens, quinto pòst mense, quàm Romam venisset, in curia Pompeji fuit idibus Martiis interfectus ab iis, quos recenti beneficio sibi devinxerat. Anno Mundi 3928.

Ciceronem quoq; Marcus Antonius Consul Collega Cæsaris, ut conscium cædis ad Senatum coarguit, quòd, interfecto Cæsare, statim cruentum altè extollens Marcus Brutus pugionem, ipsum nominatim exclamâsset, atque ei recuperatam libertatem esset gratulatus.

Interfecto Julio Cæsare, Triumviri, Antonius, Octavius, & Lepidus Mutius bellis se exercuerunt: donec tandem Marcus Lepidus Triumviratu motus & relegatus, atque Antonius devictus fuerit.

II. Octavius igitur, Antonio sublato, secundus Romanorum Imperator leges civiles,

viles, & pacem toti terrarum orbi reſtituit, ideoq; Jani templum clauſit. Imperii hujus anno trigeſimo nono, Anno Mundi 3970. natus eſt Salvator noſter JESUS CHRISTUS, cùm ante ſeptem annos Herodes, cognomento Magnus, templum Hieroſolymæ dirutum; reædificâſſet magnificentiſſimè.

III. Claudius Tiberius Nero, Liviæ filius, Octavii Auguſti privignus, gener, & filius adoptivus, admodum invitus, ut præ ſe ferebat, & vix tandem exoratus à Senatu, principatum ſuſcepit. Anno Chriſti 15. Initiò nihil ſolus agebat, ſed paulò pòſt totum ſe voluptatibus tradidit. Sub ejus Regno, Chriſtus Salvator noſter crucifixus fuit.

IV. Cajus Cæſar Caligula, parentis optimi Germanici filius peſſimus (Anno Chriſti 38.) infinitam auri vim primo Imperii anno profudit. Regni ipſius anno ſecundo Herodes Antipa in exilium fuit miſſus.

V. Claudius Tiberius Druſus, ejus patruus, Caligulâ necato, ſurrogatus eſt (Anno Chriſti 43.) Britanniam in deditionem recipit. Maxima eo regnante fuit inedia, quam ab Agabo prænunciatam Lucas Evangeliſta commemorat.

VI. Do-

VI. Domitius Nero (Anno Christi 55.) immanis & efferata bellua, multas provincias defectione amisit. Hostis à Senatu judicatus, seipsum interfecit. Eo imperitante, Petrus & Paulus, Romæ, martyrio coronati fuerunt.

VII. Sergius Galba doctrinæ adminiculis ad summam dignitatem pervenit.

VIII. Silvius Otho splendididis majoribus ortus, sed omni vitâ turpis fuit.

IX. Aurelius Vitellius Scenicus & Epicuræus Princeps.

X. Flavius Vespasianus (Anno Christi 70.) multas provincias Romani populi fecit. Hierosolymam funditùs delevit, administrante bellum Tito filio. Refertq; Josephus, fame & gladio periisse, undecies centena millia hominum, & centum millia vendita fuisse. Ac scribit Tacitus, intra urbem tunc conclusa fuisse sexcenta millia hominum: Quot scilicet exierant ex Ægypto.

XI. Titus Vespasianus (Anno Christi 80.) laudatissimus Princeps, deliciæ & amor humani generis, quodam die recordatus, se nihil alicui præstitisse, dixit: *Amici, diem perdidimus*,

XII. Fla-

XII. Flavius Domitianus (Anno Christi 86.) crudelis & avarus: Sub eoq; fuit secunda persecutio Christianorum.

XIII. Nerva Coccejus (Anno Christi 97.) primus ex advenis Imperator: Princeps lenis, clemens, liberalitate & magnificentiâ claruit.

XIV. Ulpianus Trajanus, à Nerva Coccejo adoptatus, ac deindè Cæsar factus, Anno Christi 99. multos populos Romano Imperio adjunxit, qui tamen pleriq; omnes tandem rebellârunt. Sub hoc tertia fuit persecutio Christianorum.

XV. Ælius Adrianus, Anno Christi 118. Judæam rebellantem domuit. Sub hoc Irenæus & Tertullianus vixerunt. In Christianorũ usum, templa sive simulachra poni jussit: sed prohibitus ab aliquibus fuit, qui dixerunt, si id faceret, omnes Deorum templa deserturos, & Christianam Religionem amplexuros. Lãpridius *in Alexandro Severo.*

XVI. Antoninus Pius ab Adriano convocato Senatui commendabatur, qui post eum factus Cæsar, Anno Christi 141. pacem coluit, & exteros Reges atque populos tùm humanitate, tùm literis in officio continuit.

Eique

Eique Justinus Philosophus librum tradidit, pro Christiana Religione conscriptum, qui adhuc extat.

XVII. Marcus Antoninus, Philosophus, filius, successit, Anno Christi 162. Lucium Aurelium Verum socium Imperii sibi sumpsit, & feliciter imperavit. Sub eo tamen persequutionis quartæ procella, Polycarpum (qui nonnullos Apostolorum Magistros habuerat) Justinum, aliosque Christianos complures, absorpsit.

XVIII. Commodus Antoninus, filius, Anno Chr. 182. flagitiosissimus in omni genere turpitudinis & crudelitatis vitā degit.

XIX. Ælius Pertinax, mitis & placidus, Anno Christi 197. ad Imperium pervenit; primùmq; Grammaticus Professor fuit.

XX. Didius Julianus malis artibus ad Imperium pervenit: Uterq; paucis diebus imperitavit.

XXI. Septimius Severus civile bellum gessit cum Nigro & Albino. De eoq; Senatus ita judicavit: Illum aut nasci non debuisse, aut non mori. Quòd & nimis crudelis, & nimis utilis Reipublicæ videretur. Fuit sub hoc quinta persequutio commota in Christianos.

XXII. Antoninus Baſſianus, Caracallæ filius, Anno Chriſti 213. fratrem Getam interfecit: Papinianum Jureconſultũ, nolentem defendere parricidiũ, trucidari juſſit.

XXIII. Popilius Macrinus Anno Chr. 218. parùm feliciter pugnavit; non ultrà annum & menſes duos regnavit.

XXIV. Heliogabalus, Baſſiani filius, turpiſſimus & flagitioſiſſimus fuit omnium.

XXV. Alexander Severus, Anno Chriſti 223. vir ſtrenuus, Meſopotamiã recuperavit. Huic erat familiaris Ulpianus Jurecõſultus. A ſuis eſt interfectus (Anno eodem) tumq; Origenes Alexandriæ vivebat.

XXVI. Julius Maximinus Thrax, A. Chr. 236. Germaniam invadens, militem reduxit opulentũm, à ſuis militibus, unà cum filio quieſcens in tabernaculo, fuit interfectus. Excitata ſub eo eſt perſequutio ſexta Chriſtianorum.

XXVII. Duo Gordiani, Pater & filius, Anno Chriſti 238. vix per unum menſem Imperium tueri potuerunt. Poſt eos Gordianus adoleſcens (majoris illius ex filia nepos) ab exercitu præfectus eſt: Quam rem Senatus habuit ratam, & Pupieno atq; Bal-

bino occisis, ad eum rerum summam detulit: A Philippo est interfectus.

XXVIII. Philippus, primus ex Imperatoribus Christianus factus perhibetur, Anno Christi 245. Idem ejus exitus fuit, qui Gordiani.

XXIX. Decius à legionibus Illyricis factus Cæsar, assentiente postea Senatu, A. Chr. 250. in armis promptissimus, Christianorum hostis acerrimus, & septimam persequutionem contra Christianos commovit: Mox verò à Gothis, ex insidiis, unà cum filio est interfectus.

Deinde Gallus A. Chr. 252. à legione una, & militum reliquiis Cæsar factus, pacem cum Scythis fecit, populo Romano turpem & ignominiosam. Hinc Scythæ, ferociores facti, aliis multis Romanorum hostibus magna perfecturi videbantur, nisi Æmilianus illos fudisset. Hac de caussa Cæsar fuit salutatus à milite. Gallus, eo cognito, profectus, ut obsisteret, unà cum filio Volusiano, Imperii socio, fuit interfectus. Æmilianus, datis ad Senatum literis, quum Imperator factus esset, promiserat, se multa recuperaturum. Interim exercitus alter, qui in Alpibus erat, Valerianum, nobili genere

nere natum, Cæſarem creat, quod milites Æmiliani audientes, ne turbis implicentur, ſuum Cæſarem interficiunt, & ad Valeriani partes tranſeunt, Anno Chriſti 254.

XXX. Valerianus Cæſar, in bellum Perſicum profectus, culpâ cujusdam ſui Ducis, fuit captus. Sub eo fuit octava perſequutio Chriſtianorum, quæ beatum Cyprianum, Epiſcopum Chartaginenſem (in cujus ſcriptis ſingula propè verba martyrium ſpirant) abſumpſit.

XXXI. Gallienus, filius, ſucceſſit: qui ſe totum voluptatibus dabat, neglectâ Republicâ contemptus, igitur tàm domi, quàm foris interfectus eſt.

XXXII. Flavius Claudius, Anno Chr. 271. omnes, qui ſub Gallieno deſciverant, rurſus debellavit.

XXXIII. Valerius Aurelianus, A. Chr. 271. in Syria provincias, quas Zenobia, fortis & animoſa fœmina, obtinebat, recuperavit. Palmyram civitatem, deficientem poſtea, evertit. Ægyptum & Gallias recepit, pòſt Romæ triumphavit. Perſis bellum illaturus, in itinere à ſuis familiaribus eſt interēptus. Cùm nonam perſecutionem Chriſtianorum indixiſſet; quæ morte ejus inter-

rupta fuit. Ab ejus interitu fuit interregnum aliquandiu: Tandem successit.

XXXIV. Tacitus Anno Christi 277. paucorum mensium Imperator. Ab hoc Senatus oraverat, ne moriens filios, sed spectatæ virtutis virum, successorem faceret.

XXXV. Valerius Probus, à Tacito electus, à Senatu confirmatus, Galliam recepit, & Francones Germanos multis præliis devicit. Multos populos terruit, & subegit. Pacatâ longè lateq;, & florente Republicâ, dixisse fertur, brevi futurum, ut legionibus atq; præsidiis nihil esset opus, quo dicto milites offensi, è medio ipsum tollendum judicabant.

XXXVI. Carus Anno Christi 280. Sarmatas fregit, inq; Persas proficiscens, Mesopotamiã cepit, longiusq; profecturus interiit.

XXXVII. Diocletianus A. Chr. 284. Carinum, Cari filium, debellavit. Collegam assumpsit Maximinianum, Ægyptum & Britanniam pacavit: Et ne motus novi, propter successionem, excitarentur, Galerium adoptavit. Maximinianus autem Galliam commotam pacavit, & Africam: Constantium Chlorum adoptavit. Postea uterq;, abdicato magistratu, suos consortes Imperio præficiunt.

ciunt. Hoc tempore Romæ fuit Epiſcopus Marcellus, cujus extat decretum: Epiſcopis non licere convocare Synodum, absq; Romanæ ſedis auctoritate: Non licere item damnare ullum Epiſcopum, qui Romam provocârit. Conſtantio mortuo, Galerius (qui à Diocletiano miſſus, Perſarũ Regem Narſem ſuperavit, & totam Aſſyriam domuit) adoptavit Severum & Maximianum. Intereà milites prætoriani Maxentium Romæ ſalutant Cæſarem. Interfecto Severo, Maximianus Imperii Collegam aſſumpſit Licinium. Inter hos magni fuerunt motus, ideoq; nobiles Romani Conſtantinum, Conſtantii filium, in Galliis agentẽ, evocant, ut urbem à Tyrannide Maxentii liberet. Fuit autem decima Chriſtianorum perſecutio à Diocletiano A.C. 303. concitata; quæ ſuperioribus omnibus diuturnior atq; immanior fuit. Eaque de re ita Sulpitius ſcribit: Hac tempeſtate omnis ferè ſacro Martyrum cruore orbis infectus eſt; quippe certatim in glorioſa certamina ruebatur, multoque avidiùs tunc Martyria glorioſis mortibus quærebãtur, quàm nunc Epiſcopatus pravis ambitionibus appetuntur. Nullis unquam bellis mundus magis exhauſtus eſt, neq; majore

unquam triumpho vicimus, quàm cùm decem annorũ ſtragibus vinci non potuimus.

Caput XV.

De Imperatoribus Conſtantinopolitanis, ante avulſum Occidentem.

I. Conſtantinus Magnus cum parte copiarum in Italiam profectus, commiſſo prælio vincit, A. C. 312. cùm paulò antè Chriſtus, per ſomnum ei adparens, juſſiſſet, ut Crucis ſigno pro vexillo in prælio uteretur. Porrò etiam Rerum potitus, & veram amplexus religionẽ, Chriſtianis portus atq; refugium extitit. Liberalitatis illius immenſæ (quam huic tribuunt) cauſa & occaſio falſi redargui poteſt ex Hiſtoriis. Hujus mandato Niceæ Concilium eſt habitum longè frequentiſſimum, in eoq; dogma damnatũ Arrii, qui Chriſtum negabat ejusdem eſſe ſubſtantiæ cum Patre. Byzantium, Thraciæ urbem, ſuo de nomine vocavit, eò translatâ ſede Regiâ, A. C. 331. Salutatus ampliſſimè à Senatu populoq; Romano, propter reſtitutam Reip. pacem, ad externa bella totum ſe convertit. In Aſiam cùm veniſſet cum exercitu, ſumpto pharmaco, vitam finiit, nõ absq; veneni ſuſpicione. Anno Chr. 337.

II. Con-

II. Constantinus, patris divisione non contentus, bellum intulit fratri Constanti: sed, amisso exercitu, confoditur. Constans biennio ditionem omnem mortui fratris obtinuit: Postea fraude Magnentii (quem milites, præmiis allecti, Imperatorem salutaverant) fuit interfectus. A.C. 350.

III. Constantius, hac re cognitâ, magnis cum copiis in Italiam, ac indè in Galliam accedens, hostem ingenti prælio vincit: Julianum, patruelem suum, adoptat, & Galliæ tutelam committit. Qui, feliciter administratâ re, ab exercitu non modò Cæsar, verũ etiam Augustus salutatus, & diademate, licet invitus, uti præ se ferebat, est ornatus. Eâ re Constantius plurimùm offensus, iter ingressus est, ut Julianum ad officium reduceret: Sed in itinere febri correptus, vitam finivit. Juliano priùs constituto successore. A. Chr. 361.

Misera hoc tempore Ecclesiæ facies, ita depingitur ab Hilario Episcopo Pictavensi. Pòst Nicænam Synodum, nihil aliud, quàm fidem scribimus: Dum in verbis pugna est: dum de novitatibus quæstio est: dum de ambiguis, dum de auctoribus querela est: dum de studiis certamen est: dum in consensu

difficultas est; dumq; alter alteri anathema esse cœpit, propè jam nemo est Christi, &c.

IV. Julianus Apostata, accepto, cùm esset medius inter suos milites, vulnere, excessit è vita, Christiani nominis hostis. Anno Christi 363.

Hac de re ita Nazianzenus: Julianum à Persis vulneratum dicunt, cùm inconsideratè excursiones faceret, & nunc huc, nunc illuc imperterritus rueret. Vulnus itaq; accepit tempestivum, totiq; Mundo salutare. Et cùm stolidus ille omnia se ex visceribus cognoscere putaret; unum hoc vulnus propriis visceribus infligendum ignoravit.

Sub hujus Imperio Judæi Templũ Hierosolymis restauraturi fulmine extinguuntur.

V. Jovinianus à militibus Cæsar constituitur. Hoste imminente, pacem fecit Reipublicæ ignominiosam. Progressus cum exercitu, ut domum rediret, in finibus Bithyniæ mortuus est. A.C. 364. De eo Beatus Hieronymus in Epitaphio Nepotiani: Jovinianus, gustatis tantùm Imperialibus bonis, fœtore prunarũ suffocatus interiit: Ostendens omnibus, quid sit potentia humana.

VI. Valentinianus, ab exercitu Cæsar electus, postquam Constantinopolim venit,

nit, Collegam ſumpſit fratrem Valentem. Profectus in Germaniam, Saxones, Oceano vicinos, domuit. Irâ concitatus periiſſe fertur. Interim frater ipſius Valens in Europa prælio victus, in fuga vulneratus, inq; tugurium quoddam delatus, immiſſo ab hoſtibus igne, conflagravit.

VII. Gratianus à Patre Valentiniano A. Chr. 369. cooptatus à quodam ſuo belli Duce Maximo, affectante Imperium, per inſidias fuit in Galliis interfectus. Eodem ferè fato filius Valentinianus occubuit, etiam fraude ſui familiaris Arbogaſti.

Sed percuſſores, poſtmodum pœnas dederunt, hic ſibi mortem ipſe conſcivit, alter Aquileiæ fuit interfectus.

VIII. Theodoſius pietate clarus, ab Ambroſio Epiſcopo Mediolanenſi aditu templi prohibitus, patienter tulit. Rerum potitus A.C. 379. Imperii ſocios conſtituit Honorium & Arcadium: Quibus ætate adhuc minoribus attribuit, huic Ruffinum, illi Stiliconem.

Ipſo jubente, Conſtantinopoli fuit habita Synodus, damnatumq; in ea Macedonii dogma, Divinitatem Sp. S. derogantis.

IX. Poſt Theodoſii obitum, A.C. 395.

Arcadius ad Orientem Solem Constantinopoli præerat: Honorius autem Romæ. Sed Ruffinus perfidè Gothorum Regem, ut Arcadio bellum faceret, hortans, à militibus trucidatus est. Arcadium Cæsarem Innocentius, ejus nominis primus, Pontifex Romanus, excommunicavit.

X. Theodosius Secundus, hujus filius, qui A. C. 423. Imperium solus obtinuit, Synodum Ephesinam, in qua Nestorius, qui Christum natum esse Deum ex Maria Virgine negabat, damnatus est, instituit: eiq; interfuit Cyrillus, cujus adhuc Divina extant scripta.

Stilico, insidias huic Cæsari struens, captus & interfectus fuit.

Theodosius hic vetustissimam Bononiensem Academiam fundavit, eamq; amplissimis privilegiis donavit. Sub hoc item Imperatore Eutyches, Abbas Constantinopolitanus, hæresin condidit de confusione duarum naturarum in Christo: contra quam Leo, ejus nominis primus, Pontifex Romanus, insignem, planeq; Orthodoxam epistolam scripsit.

XI. Martianus successit A. C. 451. Circiter hoc tempus Attila Rex Hunnorum,

Daciâ

Daciâ & Pannoniâ occupatâ, vicinas regiones crudelissimè vastabat, Imperii partem ad Occidentem Solem occupare studuit. Quo tempore Venetorū urbs condita fuit. Pleriq;enim potentiores ex vicinis locis, in illa maris æstuaria, velut in portum aliquē, sese receperunt. Martiniano jubente, Chalcedonense fuit coactum Concilium amplissimum, & damnatus Eutyches.

XII. Leo Primus à Patriarcha coronatus, A. C. 457. nihil memorabile fecit. Hujus tempore Odoacer cum ingenti manu Herulorum Italiam vastavit.

XIII. Zno Isauricus successit, A. C. 464. qui Theodoricum Ostrogothorum Regem misit, ad Odoacrum extinguendum: Quæ res feliciter successit.

XIV. Anastasius A.C.491. dogma Eutychianū probans, Orthodoxis gravamini fuit. Hoc ferè tempore, Anno salutis quinquagesimo, Rex Francorum Clodoveus Christi religionē primus fuit amplexus. Anastasius fulmine est extinctus; cùm biennio antè Hormisdæ, Pontifici Romano, de hæresi Eutychis relinquenda, submonitus rescripsisset: Nos imperare volumus, nobis imperari nolumus.

XV. Ju-

XV. Juſtinus,obſcuro genere natus,& è ſubulco factus miles, ſucceſſit A.C. 518.

XVI. Juſtinianus, ſororis Juſtini filius, Italiam& Africam recuperavit,& leges collegit, quæ adhuc hodie in Scholis & foro uſurpãtur. Fuitq;, ob res præclarè tàm domi, quàm foris geſtas, Magnus cognominatus.

XVII. Juſtinus, hujus ex filia nepos, ſocordis ingenii Princeps, A.C. 565. per Italiã Magiſtratum Exarchũ inſtituit: is erat tanquam Cæſaris Vicarius atq; Legatus: Ravennæ potiſſimum habitabat, neglectâ Româ; ſingulisq; civitatibus & oppidis (quæ non occupaverunt Longobardi) unum aliquem præficiebat.

XVIII. Tiberius, jam antè occupatus, & Imperii factus Collega, A.C. 576. beneficus in pauperes fuiſſe, dicitur.

XIX. Mauritius, illius gener, factus Cæſar, A. C. 583. propter avaritiam exoſus militi, coactus eſt profugere Chalcedonẽ. Hoc regnante, Cometa ſenis menſibus apparuiſſe, tunc etiam Mahometus natus eſſe, traditur. Sub eoq; viguit inter Gregorium Magnum, Pontificem Romanum, & Johannem, Epiſcopum Conſtantinopolitanum, contentio de primatu.

XX.

XX. Phocas, Centurio, Mauritium cum uxore, liberis, omniq; stirpe neci dedit: qui per seditionẽ deïnde salutatus Imperator, A.C. 602. sed propter crudelitatem, & neglectam Rempublicam, occisus est.

XXI. Heraclius A.C. 615. multis bellis fuit occupatus. Ab hoc Saraceni militantes, cùm stipendiis fraudarentur, maximâ multitudine deficiunt, &, Mahometo Duce, per Syriam grassati, Damascum occupant, Ægyptum vastant, Arabiam subigunt, & in Persas quoq; feliciter præliantur.

XXII. Constantinus, filius, paucos menses imperat.

XXIII. Constans, Heraclii nepos, A.C. 642. infelicissimè mari pugnavit. Romam placidè ingressus, omnibus ornamentis eam spoliat. In Sicilia in balneo fuit interfectus. Cùm de successione essent dissidia, Saraceni occasionem nacti, Imperio magnum damnum inferunt.

XXIV. Constantinus Barbatus A. C. 669. Saracenos fudit, inducias annorũ triginta, & annuũ vectigal ipsis imposuit. Sub hoc Imperatore, Monotheletæ, ponentes unam in Christo voluntatem ac operationem, damnantur in tertia Synodo Constantinopolitana.

XXV.

XXV. Justinianus, filius, A.C. 686. per ætatem & imperitiam malè Remp. gerebat. Ob crudelitatem à Leontio, naribus præcisis, fuit relegatus, quem Tiberius, à militibus Imperator electus, rursus naribus truncat, in catenas conjicit. Tandem Justinianus, Trebellii, Bulgariæ Regis, auxilio (in quem tamen postea ingratus fuit) utrumq; cepit, & interfecit. In hocq; deficit Heraclii progenies, elapsis ab Heraclii principio annis centum. Soli certè Heraclio inter Romanos Principes contigit, ut in una stirpe sextus Augustus legeretur.

XXVI. Philippicus Bardanes A.C. 712. ad quem exercitus defecerat, à Constantino Pontifice Schismaticus pronunciatus, tandem à suis est exoculatus. Anastasius interim successurus, à militibus recusatur, & factus est Imperator quidam obscuri generis Theodosius, qui Anastasium, prælio victum, sacris addicit: Sed non multò pòst ipse ejectus est, à Leone copiarũ Præfecto.

XXVII. Leo successit: Quo regnante Saraceni Constantinopolim per triennium obsident. Hic Cæsar statuas omnes, & Divorum imagines è templo ejecit, malè audiens à Pontifice Romano: Et indè Iconomachus dictus fuit.

XXVIII. Constantinus Copronymus A. C.741. Leonis filius, Artabastum, novũ Imperatorem electũ, Constantinopoli exoculat. Excommunicatus quoq; fuit à Papa, & legati ipsius in vincula sunt conjecti.

XXIX. Leo, A.C.775. hujus filius, ejusdem cum patre fuit Religionis.

XXX. Constantinus filius, cùm per ætatem regere nequiret, mater ejus benè Remp. gerebat. Ille autem grandior factus, dejectâ matre, insolenter cœpit regnare A. C.790. Tandem verò rerum summa ad matrem Irenẽ rediit, quæ, quarto demùm Anno sui Imperii, iniq; in exilium est relegata.

Caput XVI.

De Imperatoribus Orientis post avulsum Occidentem.

INtereà, dum ita Constantinopoli tumultuosè res aguntur, celebris erat Caroli, Regis Francorum, fama. Aquitanico enim bello confecto, ab Adriano Pontifice Romano rogatus, cum exercitu venit in Italiam: Et Desiderium gravem Italiæ, post longam obsidionem, cepit, ejusq; filium Adalgisium regno dejecit, & omni expulit Italiâ. Cæterùm Imperatores Orientis, continuis

ferè

ferè bellis agitati, vel non potuerunt, vel noluerunt difficultates, & varios tumultus ſedare.

Ab Irene autem ad Palæologum poſtremum, circiter quinquaginta numerantur Imperatores Græci, & in his aliquot fœminæ: Ex ipſis tamen pleriq; ignavi.

Conſtantio Monomacho regnante, Turcæ ab humiliori origine paulatim progreſſi longiùs, Aſia vaſtari cœpta, vires quotidiè auxerunt. Princeps illorum fuit Ottomanus, ad Annum Chriſti circiter milleſimum trecenteſimum.

Mahometus deinde, ejus nominis ſecundus, Solymani proavus, captâ Conſtantinopoli, & Conſtantino Palæologo, Cæſare, interfecto, cum omni familia, nomen & ſucceſſionem Imperatorum noſtræ Religionis, iis in locis, funditus delevit.

CAP. XVII.

De Imperatoribus Francicis.

I. CArolus ergò, Rex Francorum, vocatus & rogatus Italiam, & reliquas oras pacavit, tandem Romam profectus à Leone, & ab omni populo Romano, ſalutatus eſt Imperator Auguſtus, cùm jam annos regnâſſet triginta tres: Pariſinam Academiam inſtituiſſe,

ſtituiſſe, & menſibus nomina Germanica dediſſe traditur. Mortuus eſt annos ſeptuaginta natus, cùm per annos ferè quatuordecim Cæſar fuiſſet: A.C. 814. Germanorum omnium primus ad eam evectus dignitatem.

II. Ludovicus, cognomine Pius, Caroli filius, alter Imperator Germanicus, cum Cæſare Græco Leone Armenio renovavit amicitiam. A filiis ad monaſticam vitam fuit detruſus.

III. Lotharius Imperium nactus eſt A. C. 840. cæteri fratres Carolus Aquitaniæ, Ludovicus Bavariæ ſunt præfecti. Verùm, contentionibus inter fratres exortis, nova eſt facta diſtributio: ut Ludovico Germania, Galliæq; pars; Carolo Gallia ab Oceano Britannico & Pyrenæo ſaltu, uſque ad Moſam cederet. Lotharius præterquam quòd Cæſar eſſet, Italiam & Narbonenſem quoq; provinciam obtinuit: eamq; Franciæ partem, quæ adhuc hodiè ab eo Lotharingia adpellatur.

IV. Ludovicus Secundus, hujus filius, A.C. 855. Saracenos, in Italiam irruentes, repreſſit. Hujus Legatis neglectis, Adrianus II. Papa fuit electus.

V. Carolus Secundus, cognomine Calvus (filius Ludovici Pii) Galliæ Rex, A. C. 875. magnâ celeritate proficiſcitur in Italiam, reſiſtente licet altero fratre, natu majore, Ludovico, Germaniæ Rege, & à Johanne Octavo, Romano Pontifice, conſecratur.

VI. Ludovicus Tertius, hujus filius, cognomine Balbus, A. C. 877. biennium præfuit.

VII. Carolus Tertius Craſſus, Ludovici, Germaniæ Regis, filius, omnem Germaniam, Italiam & Galliam obtinuit, Saracenos profligavit. A Proceribus tandem Imperio exutus, ad eam egeſtatem redactus fuit, ut etiam neceſſariis alimentis deſtitueretur.

VIII. Arnolphus, fratris filius, A. C. 887. Romam capit. Quo imperante, Hungari, ex Scythia pulſi, in Pannoniam irrunt.

IX. Ludovicus IV. hujus filius, ſucceſſit, A. C. 895. cui Hungari magnum damnum intulerunt. A Berengario, Italiâ devictâ, exoculatus dicitur: in eoque defecit ſtirps Caroli Magni. Germani, Saxones præſertim, & Francones, hoc mortuo, Cæſarē ſalutabant *Othonem*, Saxonum & Thuringo-

ringorum Principem. Sed is, ætate gravis, auctor ipsis fuit, ut *Conradum*, Franconiæ Ducem, eligerent, A. C. 912.

Cap. XVIII.

De Imperatoribus Germanicis.

I. HEnricus Auceps, Othonis filius, à Conrado Imperator proponebatur, A.C. 920. Hi duo Cæsares à Pontifice Romano non fuerunt consecrati. Henricus quidem oblatam à Papa consecrandi Ceremoniam neglexisse fertur; quòd bonorum virorum judiciis atq; suffragiis contentum se diceret. Arnolphus Malus Bavariæ, & postea Burchardus Sueviæ Dux, rebelles, rei summam ad se traducere cogitabant: sed ille colloquio, hic potentiâ Cæsaris territus est. Multis peractis bellis, Romam venit: concilium habet, eiq; præfuit; & Johannem XII. propter crimina loco removens, Leonem, ejus nominis Octavum, instituit. Hungaros ad Mersburgum incredibili cæde fudit: exercitu ejus vociferante: Kyrie eleison, Kyrie eleison.

II. Otho Primus, Henrici filius, à patre Imperii Collega designatus, propter rerum gestarum amplitudinem, & præstantem virtutem Magnus vocatur: solus imperare

cœpit A. C.936. & Christianismum in Sclavos propagavit.

III. Otho Secundus, A.C.973. Henricum, Bavariæ Ducem rebellantem, armis ad officium adduxit.

IV. Otho Tertius, hujus filius, A.C.984. Papam constituit Brunonem, hominem Germanum, nominatum postea Gregorium Quintum. Adscribitur ei vulgò institutio Imperii Electorum: sub eoq; Hugo Capetus, primus apud Gallos Gallus, regnare cœpit.

V. Henricus Secundus, Bavariæ Dux, Othonis Magni, Saxonum Ducis, atq; Cæsaris propinquus, A.C. 1001. Ecclesiis admodum gratus fuit Cæsar: ac propter pietatem obtinuit, ut Sanctis accenseretur. Eo mortuo, cùm inter Principes Electores non conveniret, interregnum fuit aliquandiu.

VI. Conradus demum Secundus, A.C. 1025. Franconiæ Dux, & inde Salicus dictus, successit: Romam profectus, & à Johanne XVIII. consecratus, acclamante populo, salutatur Augustus.

VII. Henricus Tertius, Conradi filius, de Principum voluntate successor, A.C. 1044. Bohemos domuit: Hungariæ Regem aliquo-

aliquoties restituit. Romam, tumultu exorto, profectus, urbe per obsidionem captâ, conventus agit, & per Bambergensem Episcopum Suitgerum constituit Papam; qui postea dictus est Clemens II.

VIII. Henricus IV. hujus filius, adolescentulus, succedit A. C. 1056. administratio autem penes matrem erat. Quod Germaniæ Principes molestè ferentes, filium à matre distrahunt. Cæsar verò, naturâ proclivis in vitia, lascivire cœpit. Saxones igitur, ad vindicandam libertatem, arma sumunt. Ille verò postulatis ipsorum satisfaciens, nocturnâ fugâ vix elabitur. Excommunicato (quòd Præfecturas Ecclesiasticas divenderet) à Papa Cæsari, Principes Germaniæ parere nolunt: cogitur itaque deprecari. Post multam actionem hæc ei conditio proponitur: judicio se sistat, & cognitioni subjiciat Papæ, quem Augustam sint evocaturi: absolutionem impetret excommunicationis, copias dimittat, Spiræ privatus vivat parva cum familia: publicam rem nullam gerat, neque fasces, vel Imperii signa sibi sumat: donec legitimè sit decisa controversia. Recipit conditionem: Papæ obviam iturus Italiam in-

greditur: ab Episcopis honorificè (opinabantur enim animo irato illum eò venisse) excipitur: à Papa per Legatos absolutionem rogat. Cæsar totum triduum permansit in arcis area & vestibulo (ubi Pontifex erat) tenui cultu, depositis regiis insignibus, nudis pedibus, & ad vesperam usq; jejunus. Quarto demum die admissus omnes Pontificis leges probat & admittit. Quâ re cognitâ, Proceres Italiæ, vehementer offensi, de filio so Cæsaris eligendo, Romamque traducendo, & dejiciendo Pontifice cogitant. Cæsar, eo cognito, à pactione discedit, Pontificis consilia turbat. Principes igitur Germaniæ, hisce de rebus à Papa certiores facti, Rudolphum, Sueviæ Ducem, creant Cæsarem, qui ab Henrico oppugnatus, tertio conflictu graviter vulneratus non multò pòst è vita excessit. Cæsar profecturus in Italiam, filium sibi successorem designat. Sub hoc Imperatore Hierosolyma capta, & Saracenis erepta: inibique Godofridus Bullionæus creatus Rex fuit.

IX. Henricus V. hujus filius, ab aliis exstimulatus, in summas angustias parentem conjecit, & abdicare se Magistratu cöegit, A.C.1106. Aliquot pòst annis in Italiam vadit,

dit, &,ferro patefactâ sibi viâ, Romam demum venit. Reversum in Germaniam Cæsarem, Pontifex à pacto discedens, excommunicat. Ea res multos Germaniæ Principes ad rebellionē commovit. Sub hoc Imperatore Otho, Episcopus Bambergensis, Deo placitam obiit peregrinationem, ad gentem Sclavorum, qui dicuntur Pomerani: prædicavitq; illis verbum Dei; Deo cooperante, & sermonem conformante subsequentibus signis: omnemq; gentē illam, cum Principe eorum, ad Dominum convertit Cranzius in Saxon. & Vandal.

X. Lotharius è Saxoniæ Ducum familia succedit, A.C. 1126. Qui Sueviæ Ducem, rebellantem, pacem petere coëgit. A Carolo Magno vix alius majora per Italiam egisse fertur. Restituit Innocentium II. Pontificem. Hoc Imperatore jubente, Irnerius Leges Romanas revocavit.

XI. Conradus III. Sueviæ Dux, A.C. 1138. Henrici V. ex sorore nepos, Henricum Superbum, Bavariæ Ducem, proscripsit. Sub hoc Imperatore, Gratianus, Monachus, composuit Decretorū opus: quod Eugenius Pontifex adprobavit, & in Academiis publicè proponi mandavit.

XII. Fridericus Ænobarbus, Sueviæ Dux, Conradi fratris filius, Heroici vir ingenii, A.C. 1152. multisq; rebus laudabiliter gestis clarus. Eo imperitante, duo de Principatu contendebant Pontifices, Victor & Alexander. In Victorẽ quidem magis Cæsar inclinabat: sed Alexander competitorem, pòst etiam, aucto dissidio, Cæsarem excommunicabat. Licet autem bello superior esset: periculis tamen ingruentibus, ab amicis exoratus, supplex Pontifici Venetiis in gratiam rediit. In Asiam profectus, adversùs Christianæ Religionis hostes; & oppressus impetu fluminis, in quod lavandi caussâ se dimiserat, periit. Sub hoc Imperatore, Petrus Lombard⁹, Episcopus Parisiensis, celebre illud Sententiarũ scripsit opus.

XIII. Henricus VI. hujus filius, A.C. 1191. Apuliâ & Calabriâ devictis, Neapoli quoq; captâ, Siciliam domat. Deinde filium suum Fridericum, adhuc infantem, successorem, de voluntate Germaniæ Principum, designat.

XIV. Philippus, A.C. 1199. licet alii Othonem, Saxoniæ Ducem, undè magnus motus fuit exortus, crearent, partim armis, partim huminitate adversarios ad officium dedu-

deduxit. In cubiculo eſt occiſus. Sub hoc Imperatore, Innocentius, Pontifex Maximus, quinque Libros Decretalium legi in Scholis, & in judiciis ubiq; ſervari, præcepit. Conſtantinopolis item à Balduino, Flandriæ Comite, capta fuit.

XV. Otho, Saxoniæ Dux, A.C.1208. ſuccedens, ab Innocentio IV. eſt excommunicatus. Principes ergo Electores à Pontifice ſollicitati, ut alium crearent, Henrici VI. filium, cui fidem dederant adhuc infanti, ſed propter infantilem ætatem nondum admiſerant, evocant è Sicilia.

XVI. Fridericus igitur II. A.C. 1228. Othonem, cum exercitu occurrentem, expugnat. Rebelles per Italiam domat. Excommunicatur à Pontifice: quare deprecatus, ſeſeq; purgans, cùm nihil proficeret, Romam petit, & Pontificem dejicit. Rurſus excommunicatus, per Legatos agit de pace. Verùm nihil impetrans, & denuò excommunicatus, fremens & iratus in Italiam redit, atq; Romam obſidet.

XVII. Conradus IV. à patre deſignatus, A.C. 1252. patri ſuccedens, ab Innocentio excommunicatus, & ab Henrico, Thuringiæ Landgravio (cui S. Eliſabetha fuit nupta) oppugnatus fuit.

XVIII. Guilielmus, Holandiæ Comes, ab Electoribus Imperator creatus, A.C. 1255. Dum in Frisios, res novas molientes, cum exercitu proficiscitur, ab insidiis circumventus, & hastis confossus est. Ab hoc per annos septemdecim fuit interregnum: cùm subindè variè fluctuaret Respublica.

XIX. Rodolphus Habsburgius, ex castris vocatus, & Cæsar factus, A. C. 1273. motus per Germaniam componit, fuitq; Princeps prudens, strenuus armis & bello, ac qualem turbata Respublica deposcebat. Acceptâ pecuniâ, Italiæ Civitates multas, quæ erant Imperii, liberas & immunes fecit: Bononienses, Florentinos, Genuates, Lucenses & alios.

XX. Adolphus, familiæ Nassovicæ, A. C. 1292. inimicitias exercuit cum Alberto, Austriæ Duce. Cùm suis moribus Germaniæ Principes admodum offenderet, loco est remotus.

XXI. Albertus, Austriæ Dux, Rudolphi filius, electus, A. C. 1300. in agro Spirensi Adolphum gravissimè sauciavit. Sed demum à suis est interfectus.

XXII. Henricus VII. è familia Luceburgica, A.C. 1308. filio suo Johanne, per matrimo-

trimonium facto Rege Bohemiæ, in Italiam proficiscitur: Romæ ab aliquot Cardinalibus coronatus, Jusjurandum præscriptum pronunciare recusat. Mortuo Henrico, non absq; gravissima veneni suspicione, acerrimæ contentiones ortæ sunt in Germania super electione.

XXIII. Ludovicus tandem, Bavariæ Dux, rerum potit⁹, A.C.1314. Romam profectus est, &, magna cum gratulatione exceptus (invito Pontifice) coronatus est, ab uno & altero Cardinali. Cùm Pontifex ingeminaret excommunicationem, ille, de Consilio Procerum, Papam alium creat. In Germaniam revertente Cæsare, Papa moritur: successor ejus Benedictus XII. Cæsarem & ipse excommunicat, & dignitate privat. Cæsar ideò Principibus exponit Pontificum injurias, & ostendit: sufficere in electione Cæsaris Principum voluntatem. Mortuo Benedicto, succedit Clemens VI. omniũ violentissimus. Fluctuante ad hunc modum Republicâ, Ludovicus mortem obiit. Fridericum cognomine Pulchrum, Austriæ Ducem, à quibusdam Imperatorem creatum; atroci prælio commisso vicit, cepitque. Ludovicum autem hunc, ex

quo

quo descendunt moderni Serenissimi Bavariæ Duces, operosè contra Bzovium defendit Magnificus Herwartus.

XXIV. Carolus IV. Bohemiæ Rex, eligitur A.C. 1347. Italiâ egressus, Decretum illud Imperii facit, quod Bullam Auream vocant. Sub hoc tempore Johañes Wiclef, Anglus, multa scripsit, contra receptas opiniones: ideoq; inter Hæresiarchas nominatus fuit.

XXV. Wenceslaus, Caroli filius, magnis largitionibus vix tandem factus Imperator, A.C. 1379. naturâ, educatione, & vitæ genere admodum vitiosus fuit. Principes ei Magistratum abrogant. Eo regnante, moritur Argentinæ Johannes Taulerus Coloniensis, Sacrosanctæ Theologiæ Doctor.

XXVI. Jodocus Barbatus nihil memorabile, toto vitæ tempore, edidit.

XXVII. Robertus Palatinus, à Principibus electus, A.C. 1400. ad emendandum ea, quæ Wenceslaus peccâsset, animũ adjecit.

XXVIII. Sigismundus, Hungariæ, ac deinde Bohemiæ Rex electus, A.C. 1411. Interfuit Concilio Constantiensi, in quo Johannes Hussus, & Hieronymus Pragensis, combusti fuerunt.

XXIX. Al-

XXIX. Albertus II. Austriæ Dux, A.C. 1438. Hungariæ, Bohemiæq; Rex, civilibus & Turcicis bellis impeditus, in Italiam non venit.

XXX. Fridericus III. Austriæ Dux, successit A.C.1440. Regni ipsius Anno quarto Uladislaus, Poloniæ simul & Ungariæ Rex, ab Amurathe Secundo ejus nominis, Turcarum Imperatore, prælio victus, ad Varnam occubuit. Nono pòst Anno Constantinopolim vi cepit Mahometus, Amurathis filius.

XXXI. Maximilianus I. A.C. 1494. filius Friderici, inter alia multa, cum Venetis quoq; bella gessit. Instituit supremum Cameræ Imperialis Judicium Spirense: & Eberhardum Comitem Würtembergiæ Ducem creavit.

XXXII. Carolus hujus nominis V. è filio Philippo nepos Maximiliani, Cæsar longè potentissimus, Princeps nunquam satis laudatus, successit A. C. 1519. Hoc imperante, varii tumultus in Religione sunt exorti, qui etiamnum durant. Etsi enim pax quædam certis limitibus sit definita: tamē, gliscente odio, omnibus ex partibus vulnus illud subindè refricatur.

XXXIII.

XXXIII. Ferdinandus I. frater Caroli V. successit, A. C. 1558. in cujus tempora factio Grumbachiana incidit.

XXXIV. Maximilianus II. hujus filius, hunc excepit, A. C. 1564. Rex postea Ungariæ coronatur, Viennæ decessit, relinquens sapientiæ, & pietatis, memoriam dignissimam Imperatore.

XXXV. Rudolphus II. Maximiliani filius, Imperator post eum factus, A. C. 1576. Bella Turcica, per Legatos, summa cum prudentia gessit. Obiit Pragæ.

XXXVI. Matthias, frater Rudolphi, successit, Anno Christi 1612. cujus tempore oppidum Rhæticum Plürs, dictum à monte vicino, horribiliter oppressum est (suppressionem præsagiens Rhæticæ, nimis licénter usurpatæ libertatis) suntque in Bohemia periculosi excitati motus, quibus nondum sedatis, Imperator Viennæ rebus humanis exemptus est.

XXXVII. Ferdinandus II. Ferdinandi Primi Nepos: Francofurti, Anno Christi 1619. post hunc in Imperatorem electus & coronatus, etiam nunc rerum potitur, Princeps verè pius & felix. Hæc ex Sleidani Libello, de Quatuor Monarchiis, magnam partem desumpta; jugi lectione augeri, & forsan instar Locorum Communium, secundùm temporis series institutorum, usurpari possunt.

Veni Domine JESU!

C. A. RUPERTI
OBSERVATIONES
AD
Synopsin minorem
C. Besoldi.

CHRISTOPHORI ADAMI RUPERTI

OBSERVATIONES

AD

HISTORIÆ UNIVERSALIS

Synopsin Besoldianam minorem.

CAP. I.

Historiæ divisio. Universalis Scriptores quidam veteres. Ejusdem difficultas & laus, sed pragmatica. Divisio Ionstoni & Besoldi parùm commoda. Quam Historiæ antediluvianæ notitiam habuerint gentilium sapientiores? Fabulosæ Poëtarum narrationes de Adam, Eva, Paradiso, Lapsu primorum Parentum, Caino, Thubalcaino, Naamâ, Lamechi filiâ; & aliis. Diluvium, & provinciarum distributio in Iaphetum, Semum,

 Cha-

Chamum. Fabulæ aliæ de Noacho & ejus filiis.

QUi nuper artem hiſtoricam profeſſi ſunt (quorum agmen ducere mihi videtur *Gerhardus Johannes Voſſius*) id ante omnia faciendum putârunt, ut hiſtoriam divinorum munerum longè pulcherrimum utiliſſimumq; quàm accuratè diſtinguerent. Eſt quidem ita (ut ſcribit illuſtris *Salmaſius in Funere* linguæ Helliniſticæ p. 6.) *rudes & indigeſtas auri moles & maſſas in acervum fortuitò conjectu accumulatas magis æſtimari ab intelligentibus, quàm plumbi lamellas, multo artificio bellè compoſitas, vel diſpoſitas.* Quo dicto perſtringit eos, qui *magnas nugas* aptè dividunt ac diſponunt; ſed id nihil huc pertinet: Nam in hiſtoriarum ſtudiis (quibus juventus, Reip. nata, initianda eſt) cùm memoriæ ſtudendum ſit, ὐδὲν ὕτως ὐτ' εὔχρηστον, ὔτε καλὸν, ὡς ἡ τάξις: *Nihil utilius pulchriúsve quàm ordo*, ut in *Oeconomico* loquitur *Xenophon p. 841.* edit. Leunclav. Nec quicquam tàm cavendum, quàm ne omnia ſint Bacchi κέρνος (*vas fictile*) in quo teſte *Athenæo lib. XI. Dipnoſoph.* p.476. ſimul fuerunt *papaver, album triticum, hordeum, piſum, ervum, cicer, lens, faba, Zea, avena, caricæ, mel, oleum, vinum, lac; quin etiam illota ovis lana.* Cujusmodi mixturam, ut hilaria Bacchantium fortaſſe non aſpernantur; ita hic omnia diligenter ſeparanda eſſe cenſentes eruditiſſimi viri, *Hiſtoriam* diviſerunt in *Divinam*, *Naturalem* & *Humanam*. Hanc poſtremam ſecuerunt in *veram, mythicam &*

quaſi

quasi mythicam. *Veram* rursus triplicem fecerunt, vel occupatam in descriptione *Personarum* vel *Locorum*, vel *Temporum.* Historiam *Personarum* vel perpetuam vel sejunctam: *Perpetua* dividenda videbatur in *Universalem*, *Particularem*, *Singularem*. *Universalem* nuncupârunt, quæ vel *omnium*, vel *præcipuarum* saltem *gentium res gestas* continet, & hanc quoque fecerunt *trium generum:* ut quæ vel ab *orbe condito*, vel ab *ævo* (quod *antiquissimum* putatur) inciperet; vel *aliquam* tantùm *temporis portionem* complecteretur. *Particularem* definierunt, *gentis* alicujus, aut *civitatis* res gestas, vel *ab origine* referentem; vel *partem* duntaxat illius. *Singularem* interpretati sunt *vitas* illas, quas scripsere *Plutarchus, Corn. Nepos*, alii.

Universalem à mundi creatione ad Salvatoris adventum *libris XIV*, & res à Christo nato usque ad Macrini Imp. tempora, licet succinctè, scripsit *Jul. Africanus*, quem legit *Photius*; ut attestatur ipse *Cod. XXXIV.* Ita quoq; *Cephaleon* à Nino & Semiramide ad Alexandri M. tempora, ut est apud *Eund. Cod. LXIIX.* Et *Hesychius Illustrius* à Belo, Assyriorum Rege, ad excessum Anastasii Romanorum Imperatoris; quem laudat *Idem Cod. LXIX.* *Diallus Atheniensis* de Rebus ubiq; terrarum gestis, ut nos docet *Diod. Sic. lib. XXI. c. 5.* Ipse *Diodorus Siculus*, qui in unum volumen totius ferè habilis Orbis historias congessit, congestasq; accuratè & diligenter digessit; inter Scriptores Ἱστορίας οἰκουμενικῆς, sive καθολικῆς locum habet, judice *Henr. Stephano.* Sed & *Nicolaus Damascenus*, Vir illustris, Augusti & Herodis M. quondam amicus,

 incre-

incredibili ſtudio omnem undiq; hiſtoriam collegit, & inter laborem ſæpe dicere ſolitus eſt: *Euryſtheum, ſi Herculi tale quid imperâſſet, maximè illum vexaturum fuiſſe.* Hoc propriis experimentis edoctus pronunciavit *Nicolaus* ipſe in *Excerptis Peireſcianis p. 420.* Sagacitate quadam mentis ſingulari aſſecutus eſt *Julianus Juſtinus*, cùm *Tropum Pompejum* (quem ſeculo ad ignaviam vergenti, an auctori jam ob magnitudinem ſuam neglecto? gratificare volens, in Epitomem redegit) *in præfatione §. 3.* Herculeâ quædam audaciâ orbem terrarum aggreſſum diceret; cujus libris omnium ſeculorum, Regum, Nationum, Populorumq; res geſtæ contineantur. Nec minora ſunt, quæ apud *Diod. Siculum lib. I. c. 1. & 3. Polybium lib. I. c. 4. & 5.* legimus; licet de hiſtoriâ pragmaticâ (h. e. interprete *Salmaſio ad Capitolinum p. 259.*) ea, quæ omnia copioſè & diligenter exequitur, potiſſimùm capienda: qualem quidem (ut ſuperioribus adhuc unicum adjiciam) *Polybius* ſcripſit *ferè inimitabilem*, & à ſummis ingeniis commendatam; ſed nunquam commendatam ſatis. Certè judicium *Lipſii in Notis ad Politica* neminem latet; ſed conſulenda maximè *Caſauboni* epiſtola, quâ *Henrico IV. Galliarum Regi* Scriptorem illum dedicat; & ſimul nobiliſſimorum Autorum cenſorem agens, tandem in Polybio, & univerſalis hiſtoriæ laudes ſic erumpit: *Eſt hoc hiſtoriæ Polybianæ grande atq; inſigne decus, quod non de una tantùm aut altera natione fuerit inſtituta; verùm de omnibus, quæ toto orbe illis temporibus noſcebantur: Cujus generis hiſtoria cùm reliquas ejus formas tantùm dignitate*

gnitate ſuperet, quantum parte aliquâ ſui totum eſt præſtantius; ita cum difficultatibus eſt conjuncta, ut poſt hominum memoriam perquam pauci fuerint reperti, qui oneri tanto ſubire auderent; quorum autem humeris opus illud bene ſederet, pauciſſimi. Planè inuſitatam animi magnitudinem, & parùm vulgò conſuetum ingenii modum, præ ſe fert; qui univerſalis hiſtoriæ (qualem *Alſonſus X. Caſtellæ Rex* ſolitus optare) ſcriptionem πραγματικὴν aggreditur. Proprias verò laudes ejusmodi hiſtoriæ ſi commemorare velim, nimis longùm faciam. Et præclarè noſter hîc eâ ſuper re nonnulla operis ſui initio : *Vel illud quantum eſt, quàm admirabile? Poſſe aliquem mortalium illam Dei Ter Opt. Max.* πολυποίκιλον *& inenarrabilem ſapientiam (quæ non unam aliquam aut alteram regionem, ſed verò mundum univerſum regit ac temperat) quaſi veſtigiis perſequi, mente capere, & ſtylo enarrare? Quid de populis Orientis, quid eodem tempore de Occidentis Divina ſtatuat providentia? quid vel ſublevandis, vel premendis ad Aquilonem, Auſtrumve gentibus eadem decernat? Tot res, tàm varias, vel animo poſſe capere magnum ſit: quid componere inter ſe, in ordinem digerere, & in unius hiſtoriæ faciem concinnare? Hoc demum illud verò eſt, miniſtrum providentiæ Divinæ in terris agere.* Quem locum utut prolixiorem ideò afferre placuit, quòd prima Beſoldi verba de hiſtoria univerſali (nam iſtam præcipuè laudare voluiſſe, tùm è Synopſi ejusdem auctiore, tùm è ſequentibus cognoſcimus) pulcherrimè firmet, illuſtret, animisq; lectorum inſinuet.

Et quanquam, ut dixi, historiæ pragmaticæ laus ea propria est, & ad ejus potiùs lectionem nos exstimulet, quàm ad compendia (in quibus nihil ferè quàm nomina legimus; quæq; apud eruditissimos Viros, & ipsum Casaubonum in dicta epistola malè audiunt) tamen nec improbare possum illud *Quinctiliani* consilium proëmio *lib. VIII.* Institutionum: *Incipientibus breviùs ac simpliciùs tradi magis convenit; aut enim difficultate institutionis tantùm numerosa atq; perplexa deterreri solent, aut eô tempore, quô præcipuè alenda ingenia, atque indulgentiâ quadam enutrienda sunt; asperiarum tractatu rerum atteruntur.* Igitur nec astus Epitomatoribus pretium suum detraho, nec nostro; dum ex antiquitatis Græcæ, Romanæ, aliarumq; nationum genuinis monumentis, non ex imperitorum, vel impostorum graveolentibus lacunis sua propinant. Tunc in Ægyptiacum mihi palatum est; quod quale sit, explicat Plutarchus in libro de Iside & Osiride p. 378. edit. Xylandrinæ: *Undevigesimâ die primi mensis, diem Mercurio festum celebrantes, mel & ficos edunt, simul dicentes:* γλυκὺ ἡ ἀλήθεια, *dulce est veritas!* Quòd si nonnemini generosâ quâdam aviditate plura expectanti sterilior noster videbitur, licet huic satisfacere videatur in Synopsi locupletiore, quam Ingolstadienses post mortem ejus publicârunt; id quidem Observationibus hisce (quantum in me erit) efficiam, ne desideria tàm æqua insuper habuisse videam. Nunc propiùs ad Auctorem nostrum. *Historia universalis,* inquit, *tractat res ante & sub quatuor Monarchiis gestas.* Nec abiit in Synopsi majore. Jonstonius

ftonius pleraq; fecans, non in partes, fed in frufta: *Hiftoria Univerfalis continet res vel ante Monarchias, vel monarchicas; illaq, vel antediluviana vel poftdiluviana: Et dein monarchicas a Nabuchodonofore.* Mihi commodiffima videtur divifio in *antediluvianam* & *poftdiluvianam*; omifsâ illâ primâ, in antemonarchicam & monarchicam: Nam licet *Befoldi* & *Jonftoni* mentem fatis capiam, ad magna illa *IV. Imperia, Affyriorum, Perfarum, Græcorum & Romanorum* refpicere; tamen quid opus potentiffimas Monarchias, quæ fuerunt etiam ante diluvium, nihili facere? Tanta fanè Babyloniorum fuit, ut nec feræ memoriâ pofteritatis exciderit; fed hodieq; fciamus, Monarcharum illorum antediluvianorum continuam fucceffionem. Quemadmodum mox oftendam ad illa capitis fecundi: *Antediluvium Imperii cujusdam poteftate homines fuiffe gubernatos, ex Chaldæo paraphrafte liquet.* Ut illa divifio, de qua diximus, non haberi non poffit incommoda.

Cæterum hiftoriam antediluvianam ignorare ejus eft, qui facras literas nunquam legit; fed ad has ipfas commentari neque noftrum eft: Neque fi effet, Theologiæ & Philologiæ facræ doctores eximii quicquam reliquum nobis feciffent; quorum hic Rhodus, hic faltus fuit. At quando profanis Scriptoribus explicandis præfecti fumus, fortaffe non alienum erit, quam hiftoriæ antediluvianæ notiam poftdiluviani gentiles habuerint, Commentarii loco adducere. Creatum effe mundum à Deo Opt. Max. (cujus ab æterno fit majeftas) agnoverunt, & in lite-

tas miſerunt *Orpheus, Archelaus, Sophocles, Plato, Antiſthenes, Menander, Zeno, Cleanthes, Chryſippus, Archidemus, Poſidonius*; & è Latinis *Ovidius, Servius*, & alii; quorum loca jam obſervârunt *Paulus Merula Coſmographiæ part. I. lib. I. c. 2. Voſſius lib. I. de Origine & Progreſſu Idololatriæ c. 1. Lipſ. lib. II. Phyſiologiæ Stoic. diſſert. 8. & Hugo Grotius in notis ad lib. I. de Veritate Chriſt. Rel. p. 232. & ſeqq.* edit. Pariſ. vel *p. 18. & ſeqq.* edit. Lugd. Ubi multis teſtimoniis probat, vetuſtiſſimam apud omnes gentes famam ita habuiſſe, ut Moyſis ſcripta prædicent. Sed ut hodiè rerum arcanarum disquiſitionem libenter, quamvis cũ periculo, ingredimur; ſic olim ad eruendum latens iſtud delapſi ſunt, & in varias partes ſe verſârunt: Quid ante creationem ſuprema illa mens agitarit? Quibus reſpondiſſe mihi videtur Seneca: *Jovem, ceſſante natura, acquieviſſe ſibi, cogitationibus ſuis traditum.* Epiſt. 9. Hoc explicat *Lipſius* è Claudio Victore:

Regnabatq́; potens in majeſtate creandi,
Et facienda videns gignendaq́; mente capaci
Secula diſpiciens; & quicquid tempora volvunt,
Præſens ſemper habens: immenſum mole beatâ
Regnum erat ipſe ſuum.

Nimirum Deo (in quo tempora diſparanda non ſunt,) numquam defuiſſe occupationem, hæc, quæ fuerunt, & quæ inſtant, contemplandi. Jam hominem ipſum creatum è terra, *Varro* aſſerit apud *Nonium* in voce, *blitum.* Zeno Eleates apud *Diog. Laërtium lib. IX. p. 647.* edit. Caſaub. Nec aliunde fluxit convenientiſſimum ſacris literis loquendi genus, *terram*

ram omnium matrem esse; quod est reperire tùm apud alios, tùm *Columellam lib. II. de Re Rustica, c. 1.* Facit hûc, quod refert *Livius lib. I. c. 5, 6.* cùm Lucius Brutus Titi & Aruntis Tarquiniorum Delphos missorum comes ex infimo specu Apollinis Delphici vocem redditam accepisset, *imperium* è præsentibus juvenibus *summum Romæ habiturum; qui primus osculum matri tulisset.* Tarquiniis Oraculum secus capientibus, illum terram osculo contigisse, *quòd ea communis mater omnium mortalium esset.* Adde *Dionysium Halicarnass. lib. IV. c. 75.* Quamvis etiam, quòd omnia nutriat, hoc nomine adfectum esse, nullus dissimulem; quæ ex *Homero, Hesiodo & Callimacho Grotius* observavit, huc pertinentia, videri apud illum possunt in dictis *notis p. 273. 274. 275.* edit. Paris. vel *p. 58. 60.* edit. Lugdunens. Vult ibidem memoriam *operis intra septem dies* peracti, servatum non apud Græcos tantùm & Italos; sed Celtas & Indos. Sed cum iis conferre te velim observationes *Casauboni ad Tiberium Suetonii c. 32.* Hæc & alia, verbi gratiâ: *Verbo Dei facta esse omnia:* Tenebras luce priores: *Unum esse summum Deum rerum omnium causam: Vitam primorum hominum simplicissimam, ipsos nudos extitisse: Legem à Deo datam, ne edulibus arborum (ex quibus notitia boni maliq; animis eorum obreperet) vescerentur; serpentem autem primitias generis humani malis suasionibus illaqueâsse*; quæ ibidem notavit Grotius. Item: *Aquam fuisse ante creationem rerum* (quod censuisse *Thaletem Milesium* scribit *Cicero de Nat. Deorum lib. I. c. 10.*) *& antiquissimos illos vitam in*

multa secula produxisse; qua de re egimus *ad Valerii Max. lib. VIII. c. 13.* Item, *Gigantes fuisse stupendi roboris*; de quibus & ipse non pauca notavi ad *Velleji lib. I. c. 5.* & addi potest *Lipsius lib. III. Physiolog. Stoic. dissert. 5. Grotius d. l. p. 242. 283. 284.* edit. Paris. vel *p. 68. 69. 70.* edit. Lugdun. Hæc, inquam, uti per humanos animos minùs turbidè profluxerunt, sic aliæ historiæ primævæ pluribus per eosdem meandris errârunt impuriùs & decoloratione fœdiori ex admisto fabularum luto.

Solitum Diabolo (connivente æterno Numine, quòd historiam Sacram & illibatam novit indicem dejectionis suæ, misericordiæ divinæ, cultus veri & illiciti, quantum in se est) multis corruptelis & falsis traditionibus eandem inquinare, ac simplicitatem mortalium eò deducere, ut poëticè quàm historicè de antiquissimis rebus censeant disserantq́; ; accedente præsertim eorum, quos circumvenire satagit, *ignaviâ* & securitate, dum *ultra memoriam suam sita parùm ad se pertinere putant.* Legi apud *Guilhelmum Postellum in Cosmograph. c. 20. p. 152. 153.* in Oriente ultimo *quamplurimos Christi nomen ignorare, quantumvis baptizati sint; paucos Nazaran à Nazareno sese vocare posse. Qui ex iis verissimè locuti sint, commemorâsse ante mille quingentos annos Regem ex matre (quam pater nunquam contigisset) natum, in omni vita miraculosum & potentissimum extitisse; qui jusserit, ut virtus & sanctitas toto in mundo coleretur, idola frangerentur; qui curaverit adorari unum Deum, sed tres facies habentem.* Adjicit ibidem Postellus: *In tota insula Giapan*

statuas

ſtatuas *maximè* tricipites, *& alias mulier*[illegible]*rum in ulnis geſtantis imagines adhuc ævo ſuo extitiſſe*. En, hoc fabularum ſceleſtiſſimus architectus potuit in recentioribus; quid factum putamus antiquiſſimis? Igitur, quæ de *Adamo* ſacræ literæ nos docent, mutata ſunt in fabulas de *Saturno*: Quod vel ipſum nomen indicat. Nam cùm סָתַר, *ſatar* Hebræis ſit *latere*; quis non inde deprehendit hiſtoriæ veræ reliquias? cùm enim Adamus ab uxore in peccati conſortium pertrahi ſe paſſus eſſet, ac ſe videret tegumento deſtitui, pudore nuditatis angulum in paradiſo quæſivit: Hinc illæ *Saturni latebræ* per Poëtarum libros celeberrimæ. Ut hoc magis pateat, confer utriusq; natales: Adamus *Dei filius*, Evangeliſtæ; Saturnus *cœli*. Adamus *è terra*; Saturnus *tellurem matrem* habet. Cogita reliqua: *Imperium primum* habuit Saturnus; habuit & Adamus: ſed Adami fuit tale, ut *ignota* eſſent *appellationes ſervitutis & domini*, idem Saturni regnum apud *Juſtinum lib. XLIII. c. 1. §. 3.* hinc & *Saturnalia*, quibus ſervi, *veſte herili* ſumtâ, ſedebant ad dominicam menſam, Dominis præminiſtrantibus. Adamus *paradiſo* & immortalitate *privatus* eſt; Saturnus *regno*, & ſimul *aurea ætas* finem habuit. Conſulendus *Voſſius lib. I. de Idololatria c. 18. p. 139. 140.* Nec aliter apud Gallos veteres hiſtoria creati primi hominis latebat ſub obſcura fabula: Referebant ex ore Druidum, à *Dite Patre* prognatos ſe eſſe, ut ſcribit *Cæſar lib. VI. de Bello Gallico c. 18.* At *Dis*, ſive *Pluto*, tellus eſt, ubi verbis *Varronis lib. IV. de Ling. Lat.* omnia oriuntur & oboriuntur. Videndus idem *Voſſius lib. I. c. 35. p. 262.*

p. 262. qui & *c. 38. p. 277.* rudera doctrinæ Veteris agnoscit in illa majorum nostrorum cantilena de *Tuistone* Deo, terrâ edito; & filio *Manno.*

Ipse nunquam hactenus accedere potui Scriptoribus nostris, qui *Tuistonem* eundem faciunt cum *Assenez*, primogenito Japheti. Hoc quidam tantò confidentiùs affirmare sustinuerunt, quò nihil tàm extra omnem dubitationis aleam positum judicârunt, quàm *Ascenezem*, sive *Ascenam*, sive *Aschanazem* Germanorum patrem ac conditorem esse. Confirmabantur, quòd recentiores Judæi *Germaniam* אַשְׁכְּנַז, *Ascenas*, nec non *Germanos* אַשְׁכְּנָזִים, *Ascenazim* appellant: Et hoc volebant tradidisse ipsum *Josephum lib. I. Antiq. c. 7.* nam ubi vulgò legitur: Ἀσχανάζης Ἀσχανάζας ᾤκησεν, οἱ νῦν Ῥηγῖνες ἀπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται. Id est: *Aschanazes condidit Aschanazas, qui nunc Rhegines à Græcis appellantur*; pro *Rhegines* reponebant modò Γερμανοὶ, modò Ῥηνογενεῖς, hoc est, *Rhenenses*, vel *Rhenigenæ*. Quod quidem sensisse observavimus magnum illum antiquitatum Germanicarum Vindicem, *Marquardum Freherum in notis ad Petrum de Andlo ad præfationem.* Cæterùm hoc maximè invalidum erat: Aschenazim sunt gentes *minoris Asiæ*, quæ Trojada, Phrygiam, Bithyniam, Æolidem, & tractus vicinos habitârunt: Horum pater & conditor Aschanazes. Legendi *Paulus Merula Cosmogr. part. I. lib. III. c. 14. Vossius d. l. Abrahamus Ortelius in thesauro Cosmographico, in Aschanaxi.* Ex quibus cognosces, nimis infirmam esse sententiam, quæ, velut certissima, Scriptorum nostrorum animos

ince-

inceſſit de Aſchanaze in terram, quam *Germaniam* dicimus, profectò, longiſſimè aberrant;

Et Ganimedeo confundunt omnia Regno:
Troica Teutonicis, & Rheni gurgite Xanton.

De vera origine noſtra dicam aliàs: Jam enim aliud agendum eſt, & *ab Adamo* deveniendum *ad* reliqua; & ipſius *ævi lapſusq́;* atrociſſimi nimis involutam *memoriam.* Olim ad *Valerium Max.* notavimus, in Sacris Bacchicis exclamatum εὖα, ſimulq; monſtratum *ſerpentem*, quod non ab alio fonte manabit, quàm à lapſus hiſtoria. Sed & refert *Strabo lib. XV. c.715.* Oneſicritum, cùm ab Alexandro M. miſſus eſſet, ut Sophiſtarum, qui ſunt in India, ſapientiam perciperet; hæc accepiſſe à Calano: *Olim omnia plena erant triticeæ & hordeaceæ farinæ, ut nunc pulveris; fontes alii lacte, alii aquâ fluebant; nonnulli melle, alii vino, quidam oleo. Homines autem ob ſatietatem ac luxuriam Jovem contumeliâ quadam affecerunt: is præſentem ſtatum exoſus, omnia abolevit, & vitam per laborem degendam inſtituit.* Hæc profectò ſunt ex iis, quæ nos ſacra pagina docet, *de ſtatu primi hominis in paradiſo, de lapſu ipſo, de privatione ſummæ felicitatis.* Et hos maximè tranſlucet ex iſtis verbis: *Et vitam per laborem degendam inſtituit*, quod eſt illud irati Dei apud Moyſen: *In ſudore frontis tuæ panem tuum comedes.* Huc etiam refert *Caſaubonus*, *boves Hyperionis Solis*, de quibus *Homerus Odyſſ. lib. XII. p.360. & ſeqq. edit. Giphan.*

Cainum non ignorabant Phœnices, & colebant ſub nomine, quod Græci reddunt, ἀγρότην, ἢ ἀγελάτην, id eſt, agricolam, ſive ruſticum. *Vulcanum* eſſe

Thubal-

Thubalcainum, Lamechi ex Salla filium, non tàm ipſius nominis ſimilitudo nos docet, quàm quod de Vulcano ſcribit *Diod. Sicul. lib. V. c. 47.* Inveniſſe fabricationem ferri, æris, auri, argenti, & cæterorum omnium, quæ ignis operationem recipiunt: Hoc enim ipſum de Thubalcaino Moyſes commemorat. Eodem modo ſi comparamus, quæ Poëtæ de *Minerva* ſcribunt, & quæ de *Naama*, filia Lamechi, *Genebrardus in Chronicis* & alibi, *lanificium* & *texturam* ei deberi; non hæc diverſa videbitur ab illa. Legendus ſuprà laudatus *Voſſius lib. I. de Idololat. c. 17. p. 129.* ut taceam *Jubalem*, Thubalcaini fratrem, eundem haberi poſſe cum *Apolline, Muſices repertore*; & alia, quorum veſtigia obſcuriora ſunt.

Illud, quod ex ſacris literis *de univerſali diluvio* & interitu generis humani edocti ſumus, nimis longùm foret, ſi omnes gentilium hiſtoricos producere velim; qui loquuntur: Nimirum, cùm vindex Deus orbis primi ſcelera elemento aquæ ſepeliiſſet, non tàm facilè graviſſimæ pœnæ memoriam, quamvis ætas longiſſima, delere poterat: Durantibus præterea contra mortalium oblivionem multis & manifeſtis ſignis. Legimus apud *Camdenum in Britannia p. 592.* in deſcriptione agri, qui nominatur *Richmondshire*, in rupibus & montoſa collium eminentia lapides reperiri, & cochleas marinas & alia aquatilia; refuſi in omnem terram diluvii certa ſigna. Confirmandæq; ſententiæ mox adducit verba *Oroſii lib. I. c. 3.* Refuſo in omnem terram mari, immiſſoq; diluvio (cùm, toto orbe contecto, unum ſpatium cœli eſſet ac pelagi) deletum

deletum fuisse universum genus humanum; paucis in arca, fidei suæ merito, ad substituendam originem reservatis, evidentissimè veracissimi Scriptores docent. Fuisse tamen, etiam illi contestati sunt, qui præterita quidem tempora, ipsumq; Auctorem temporum nescientes, tamen *ex indicio & conjectura lapidum in remotis montibus, quos conchis & ostreis scabros, sæpe etiam cavatos aquis visere solemus, conjiciendo didicerunt.* Quin ad annum Christi 640. extabant *arcæ reliquæ in Gordiæo monte*, quas (si credimus *Elmacino* Arabi) *Heraclius* Imperator propriis oculis lustravit, cùm Persas in Armenia vicina prælio vicisset: Et *Omar*, qui Caliphatum adeptus est, anno Christi 643. de monte translatas, pro tabulato templi, à sese extructi, adhibuit; ut scribit *Benjamin Itinerarii p. 61.* Qui & ipse non tantùm Europam & Africam peragravit; sed ad intimas, imò etiam extimas Asiæ regiones, se penetrâsse profitetur. Obiit anno Christi 1073, ut è *Chronico Abrahami Zaconthi* docet *Constantinus L' Empereur.* Ut proinde erroris manifestus sit *Haython Cilix* (alii *Armenum* crediderunt) qui suo tempore, id est, anno Christi 1300. in montis vertice spectatas fuisse tradit. Accedam ego *Guilhelmo Schickardo in Tarich, p.28.* seductum fuisse à plebis credulitate, quæ *nigellum apicem* inveteratæ *nivis* (quâ inaccessus mons à multis seculis vestitur) *pro putrescente ligno* habuit. Nihilominus ab anno mundi 1657, quo Noah cum novi mundi seminario arcâ egressus est, ad ætatem *Omaris* sunt anni 2935. Ac per tantum temporis illud divinæ potentiæ monumentum in oculis

oculis mortalium fuit; ut non mirer, per diversarum nationum Scriptores diluvium celebrari. Sed quinam illi? jam indicavit *Besoldus in Synopsi majore*; cui velim adjiciatur *Hugo Grotius in notis ad lib. I. de Veritate Relig. Christ. p. 287. & seqq.* edit. Paris. sive, *p. 73. & seqq.* edit. Lugdun. Videbis cum admiratione *columbæ* quoque *à Noacho emissæ*, Assyriorum Scriptorem *Abydenum* & *Plutarchum* mentionem fecisse. Atque hæc notitia adjuvit improbum illud veterum gentilium acumen, dum *ad usum caveæ navim* ædificarunt grandem, quæ solutilis esset; ac subitò laxata emitteret omne genus ferarum, pro arbitrio magistri temperantis, ut notavit *Lipsius in lib. de Amphitheatro c. 10.* ex illis *Dionis* in Severo: *Receptaculum autem omnium ferarum in amphitheatro extructum erat, instar navis; quæ capere simul & emittere posset ad feras quadringentas. Eâ autem de subitò occultè solutâ exsiliebant ursi, leæ, panthere, leones, struthiones, onagri, bisontes; ita ut septingentæ feræ aut pecudes simul & currere viderentur, & occidi.*

Tamen & Noachi historiam Cacodæmon non minùs obnubilavit, quàm res Adami, ejusq; posterorum; de quibus suprà diximus. Consulendus *Goropius*, qui fabulam *Promethei & Apollinis Didymei* doctissimè explanat; omniaq; ad *Noam*, arcæ fabricatorem, refert apud *Freinshemium ad Curtii lib. VII. c. 3. §. 22. & c. 5. §. 28.* Hoc ipsum agit *Vossius* in laboriosissimis libris de Idololat. gentilium. Nam *lib. I. c. 18. p. 141.* pulchrè respondit, quomodo *Noachus* adumbratus sit in *Prometheo*, & *c. 19. p. 144. c. 25. p. 183.* quomodo

modo in *Baccho*, five *Libero*, & rurfus *c. 18. p. 140.* quomodo in *Saturno*. Et hic *alter* eft *Saturnus*, cujus tamen res geftas cum rebus *primi* licentia Poetarum mifcuit. Habituri quoque fumus *Saturnum tertium*; quemadmodum *plures* fuerunt, qui *Jovis* & *Herculis* nomen tulerunt; fed quorum omnium omnia facta funt unius. Porrò & *Chamus*, Noachi filius, mutatus in *Ammonem* & *Plutonem*; *Japetus* in *Neptunum*. Adcundus idem *Voffius d. l. c. 18. p. 141. & c. 19. p. 144. c. 25. p. 183. c. 26. p. 186.* De Japeto verò *c. 14. p. 118.*

Poſt diluvium (inquit *Beſoldus* noſter) *Noah filiis ſuis terram colendam diſtribuit. Japetus* natu maximus (ita vult *Paulus Merula part. 1. lib. III. c. 14. Cosmograph. p. 142.*) infulas maris mediterranei, & totam Europam cum Afiæ parte obtinuit: *Gomer* ejus filius reliquit *Aſcenam, Riphatem* & *Togorman*. Primus ubi confederit, jam fuprà dixi. *Riphates* Riphatæorum, hoc eft, Paphlagonum pater eft, ut Moyfis interpretem agens fcribit *Joſeph. lib. I. Antiq. c. 7. Togorman* cum pofteritate fua habitâffe *ad Aquilonem*, conftat ex *Ezechielis c. XXXVIII. v. 6.* ubi Togormæi latera Aquilonis defcribuntur inter eos, quos *Gogus*, Syrarum gentium Dux, fecum adverfus Ifraëlitas trahit ad bellum: Sed *Gomer* relictis iftis in Afia, ulteriùs progreffus eft; & ex aliis filiis, ut apparet, maximas gentes *Gallorum*, *Scytharum* & *Germanorum* condidit; fuiq; nominis veftigium paffim inter eas reliquit. De Gallis apertè *Joſephus d. l.* quæ nunc Græci *Gallatas* vocant; *Gomarenſes* olim dictos: *Scythas* verò cùm eosdem cum *Cimmeriis* faciant (vide præter alios

Nicephorum Gregoram lib. II. Hist. Roman. p. 15.) & Cimmeriorum nomen à Gomero profluxisse, *Camdenus*, *Merula* & alii agnoscant; patet eundem *Gomerum ex Asia ad Mæotidem paludem*, *Bosphorum Cimmerium*, & alia loca Scythis habitata, venisse. Atque ex hac Scythia, *officina gentium*, effusa nationum agmina, quæ patriam nostram impleverint, semper existimavi; neque rationem nunc habeo, cur eam sententiam rejiciam. Cùm enim *Alanos*, *Almanos*, *Suebos*, *Suobenos*, *Sasones*, *Chatas &c.* apud *Ptolomæum lib. VI. Geograph. c. 14. & 15.* reperiamus in descriptione Scythiæ; nonne antiquam patriam simul intelligimus? Ita suprà laudatus *Nicephorus Greg.* Cimbros & Teuthonas revera Germanos pro Scythis habet. Sed hanc opinionem maximè confirmat, quòd scribit *Busbequius Ep. IV. Legat. Turc. p. 257. & seqq.* Se (cùm sæpius accepisset, *Scythas*, qui *Tauricam Chersonesum* incolunt, sermone, moribus, ore deniq; ipso, & corporis habitu, Germanos referre) *duos* ex illis *ad prandium* invitâsse; alterum proceriorem, toto ore ingenium quandam simplicitatem præ se tulisse; alterum breviorem, & compactiore corpore, de lingua gentis interrogatum, multa Germanica reddidisse, ex quibus hæc ascribit Busbequius: *Broe*, panis. *Plut*, sanguis. *Stul*, sedes. *Hus*, domus. *VVingaert*, vitis. *Reghen*, pluvia. *Bruder*, frater. *Schvvester*, soror. *Alt*, senex. *VVinth*, ventus. *Silvir*, argentum. *Golz*, aurum. *Kor*, triticum. *Salt*, sal *Fisct*, piscis. *Hoef*, caput. *Thurn*, porta. *Stern*, stella. *Sune*, Sol. *Mine*, Luna. *Tag*, dies. *Oeghene*, oculi. *Bars*, barba.

Handa,

Handa, manus. *Boga*, arcus. *Miera*, formica. *Rinck*, annulus. *Brunna*, fons. *VVaghen*, currus. *Apel*, pomum. *Schieten*, mittere sagittam. *Schlipen*, dormire. *Kommen*, venire. *Singhen*, canere. *Lachen*, ridere. *Criten*, flere. *Geen*, ire, &c. Hariolatur quidam Busbequius, *ex Germania* venisse *in Tauricam Bersonesum*; sed qui cogitat *Scythiam* & *Tauricam Chersonesum* viciniorem *Armeniæ*, unde in omnes terras coloniæ deductæ sunt; & conferat, quæ Ptolomæus habet; in contrariam sententiam iturus est, & *Germanos originis Scythicæ, non Scythas originis Germanicæ* putabit. Tamen & magna pars Germanorum *Gomarensis*, id est, Gallos patres habet; verbi gratiâ, *Helvetii*, *Boi*, *Volscæ*, *Tectosages*, ut ex Cæsare & Tacito satis manifestum est. Sed prævalentibus Germanorum armis, sæpe factum est, ut in Galliam rursus transirent; qui primam sedem vel in Gallis, vel in Scythis habuerant. Ab iisdem *Gallis* sunt *Britanni*, quod non modò dicit *Tacitus in Agric. c. 11*, sed etiam illud arguit, quod ipsi se *Kumero* & *Kumeri*, mulierem Britannicam *Kumeres*, & linguam *Kumerac* appellitant; quæ reliquiæ prosatorem Gomerum arguunt. Vellem jam de reliquis Noachi posteris ex Japeto, Semo & Chamo, eorumq; sedibus disserere; sed jam præter destinationem excrevit caput: Et præterea de iisdem dicendi nunquam in Observationibus istis deerit occasio. Interim ne destitutus videâre, commendo præter alios de hoc argumento Merulam *Cosmogr. part. I. lib. III. cap. 14.*

CAPUT II.

Paraphrastes Chaldæus quis? Filii Dei qui Genes. VI. v. 2? Potentes *dicuntur excellentes doctrinâ & eloquentiâ. Iidem & Reges. A paraphraste & Besoldo simul absentimus, plerorumq; Theologorum sententiam amplexi. Sethi posteritas cur & ipsa diluvio perierit? Chaldæorum Monarchæ & Tyranni ante diluvium. Berosus verus & supposititius. Nimrodus cur* potens Venator? *Idem & Orion. Neq; pater, neq; avus Nini. Annii Viterbiensis nugæ, quas Besoldus sequitur, exploduntur. Diversi conditores Babyloniorum & Assyriorum, id est, ex diversis familiis. Utriusq; familiæ inimicitiæ. Cætera textus Besoldiani de Medo, Magogo, Moscho &c. breviter explicantur.*

A*Nte diluvium* (inquit *Besoldus*) *imperii cujusdam potestate homines fuisse gubernatos, ex Chaldæo paraphraste liquet*; qui filios Dei Gen. VI. v. 2. *Principes* interpretatur, eosq; postea *Gigantes*, id est, *Tyrannos* procreâsse refert. Paraphrastes hic *Onkelos* appellatur, natus sorore Titi Imperatoris, ut ex Hebræis & Latinis Scriptoribus sese didicisse *Paulus Fagius* attestatur, *præfat. in dictum paraphr.* quod quia ratione solidâ refellere non possum, neque inficiari volo. Fuisse Tito & Domitiano nepotes è sorore, constat è *Quinctiliani lib. IV. Instit. Orat. proœmio,*

mio, ubi ſcribit eosdem *curæ ſuæ demandatos*. Ex his unus fuerit Paraphraſtes, ſi verum eſt; quod aliorum ſecutus autoritatem, aſſerit Fagius. Quod ad rem, ipſam veritatem nos docere videretur Paraphraſtes, contra quam *Joſephus*, *Sulpitius Severus*, & alii; qui *angelos* propriè ſic dictos intellexerunt per *filios Dei*; ſi quidem cum *Symmacho* per *Potentes* & *Magnates* intelligeret *poſteros è ſanctis*, veræ doctrinæ potentiâ jure meritô æſtimandis. Ita paraphraſtis mentem explicare conatus eſt *Andreas Rivetus in Geneſ. Exerc. L.* quo ferè ſignificatu δυναστείαν Oratoribus tribuit *Longinus*, & *potentiam* Latini paſſim. Inſcriptio ſtatuæ, cujus meminit *Vopiſcus* in Numeriano p. 251. NUMERIANO. ORATORI. TEMPORIBUS. SUIS. POTENTISSIMO. Meſſalam Oratorem *potentiſſimum* laudat *Capitolinus* in Maximino p. 149. Elegantiâ pari βασιλεῖς Græci dicunt, doctrinâ præſtantiſſimos. Inſcriptio Statuæ apud *Eunapium* in vitâ Proæreſii p. 123. Η ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ ΡΩΜΗ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΑ ΛΟΓΩΝ. *Regina Rerum Roma Regi eloquentiæ*. Dedicatio ſtatuæ Regillæ, conjugis Herodis Attici, ad urbem Romam effoſſa, ſed cum jam Gruterus æternum opus edidiſſet: ΕΛΛΑΔΙΔ ΟΥΤΕ ΓΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΤΕΡΟΣ ΟΥΤΕΤΙ ΦΩΝΗΝ. Quem verſum ita verto: *Nemo ore, aut ortu regalior Hellade totâ*. Eodem modo, ſi Potentes, ſive Principes Dei filios figuratè dixiſſet Paraphraſtes, audirem illum; ſed noluiſſe hoc, indicant ſequentia. Quos enim opponit Magnatum filiis? non Caini progeniem, ſed *uxores ex omnibus*, quæ placue-

runt, id eſt, cujusvis conditionis fœminas, *vulgares, plebejas*. Igitur propriè ac civiliter accepit vocabula, non figuratè. Nos minimè dubitamus, quin textum biblicum explicârint veriſſimè, qui *Dei filios* interpretantur *Sanctos*, id eſt, *poſteritatem Sethi*. Ea cùm primùm ſtirpis Cainicæ matrimoniis contaminari nollet, poſtea illaqueari ſeſe paſſa eſt, & earum nuptias ambiit; quæ mores idololatricos, ceu dotem, ſecum afferunt. Nimirum occurrit Moyſes pòſt futurorum curioſis quæſtionibus; quibus ex cauſis, excepto uno Noacho, etiam tàm latè per orbem terrarum diffuſa Sethi, tàm ſancti Viri poſteritas, diluvio abſorpta fuerit? & docet, quòd & ipſa nefarius affinitatibus ſeſe polluerit. Ab hâc ſententiâ cum recedat Chaldæus, qui per *filios Dei* non *Sethi poſteritatem*, ſed *Magnates*, (ſive illi ſint è Sethi ſive Caini poſteritate) neque per *filias hominum* uxores è Caini ſtirpe, ſed quasvis intelligit; & verò paraphraſtæ mentem admittere videatur Beſoldus, hîc quidem dexteras jungere non poſſumus. Quod à nobis dictum eſt, aſſeruerunt, non tàm recentiorum temporum eximii Theoſophi, quàm nonnulli Scriptores Veteres; è quibus eſt ille apud *Suidam* in ΣΗΘ, *Seth*, Adami filius; de hoc illud dictum eſt: Ingreſſi ſunt filii Dei ad filios hominum & Cainicæ ſtirpis. *Deum* enim *Sethum* illius ætatis homines appellabant, tùm ob rerum cœleſtium ſiderumq; cognitionem & ſcientiam, tùm ſummam pietatem, & juſtitiam & ſanctitatem. Meritò igitur *Sethi, Enochi, Enoſi liberi, filii Dei dicti*; qui capti amore filiarum Caini, inceſtas cum illis nuptias copulârunt; ex

ex quibus nati etiam *Gigantes*. Quamvis (ne quid hîs dissimulem) non tàm Dei nomen ad Sethum referre malim, quàm ipsum Deum, quod & *boni & justi* aliàs in sacris literis *filii Dei* nominentur; quæ magnorum Theologorum sententia quoq; fuit. Auctor *Chronici Alexandrini* pag. 49: *Hi ergò filii Seth damnatis Caini filiabus adhæserunt; Numinisq; iram in se provocarunt. &c.* Sanctus *Methodius*, quem *Raderus* laudat in Animadversionibus ad dict. Chronicum p. 21: *Distinctæ erant generationes ab invicem, & Seth posteritatem suam transtulit in quendam montem; qui proximus erat paradiso. Sed Cain, & ejus domus, habitavit in campo; in quo nefandum fratris homicidium perpetravit.* Et mox: *Malignus & infestus Diabolus bellum fornicationis adjunxit filiis Seth, ut concupiscerent filias Cain; & profusi Gigantes apparuerunt.* Et quis omnes commemoret? Miror sanè tàm à clarâ, multorumq Theologorum sententia *Besoldum* abire voluisse ad testam illam paraphrastæ! At in sequentibus non dissentio, ubi *Gigantes* interpretatur *Tyrannos*: Non enim Moyses tàm *ad corporis proceritatem*, quàm *sævitiam, injustitiam, impietatem*, & grassandi libidinem respicit. Vult dicere: *Cùm Caini domus ea monstra primùm dedisset, dabat jam & Sethi domus; postquam Caini filiabus juncta, propinquitatis venenum imbibit.*

Sed quoniam suprà Tyrannorum & Monarcharum potentissimorum apud Chaldæos ante diluvium universale continuam successionem promisi, ecce jam illam ex *Apollodoro*, vel *Beroso* potiùs, quem A-

pollodorus exſcripſit. Primus fuit *Alorus*, ſecundus *Alaſparus*, tertius *Amilon*, quartus *Alemon*, quintus *Metalarus*, ſextus *Daorus*, ſeptimus *Ædorachus*, octavus *Amphis*, nonus *Odioites*, decimus *Xixurthrus*. Hi ob potentiam celeberrimi fuerunt. *Fragmentum* hoc Apollodori, ſive Beroſi *Euſebio* Græco inſeruit *Joſeph. Scaliger*, quem videbis *p. 5.* Ubi & alterum de iisdem ex *Abideno* promit.

Beroſum verò cùm in Antiquitatibus laudamus, intelliges antiquum illum *Sacerdotem Beli*; qui ſub Antiocho & Seleuci Nicanoris nepote, ſcripſit *de rebus Chaldæorum & Regibus libros III.* Sub ejus nomine circumfertur vulgò libellus, quem olim ſecutus eſt etiam Beſoldus noſter, ut mox dicam; ſed in eo vana ſunt pleraq; omnia putidaq;, & in ipſo Commentatore mendaciorum plauſtra meræq; Viterbienſium nugæ. Præter *Chaldæos* Monarchas, etiam *Arabes*, & *Ægyptios* multi recenſent: & auctor eſt *Benjamin Itinerari p. 124.* Se, cùm *Alexandriam* veniſſet, non procul inde conſpexiſſe *marmoreum ſepulchrum*, cui omnia avium, aliorumq; animalium genera inſculpta erant, cum inſcriptione veteri; quam legere nemo poterat: Fuiſſe conjecturam, *Regem* quendam *antediluvianum* ibi ſepultum; ſed huic narrationi parum aut nihil tribuendum eſt. Credam ego faciliùs, pyramidem eſſe poſtdiluviani Regis, inſcriptam hieroglyphicis.

Nunc cætera exequemur in Beſoldo noſtro: *Poſt diluvium*, inquit, *novorum Gigantum auctor Nimrod, Noæ pronepos, ab aliis etiam Saturnus dictus*

(potens

(potens Venator *coram Domino) Babel ædificare cœpit.* Hic eſt *tertius Saturnus*; & quod Beſoldus ait, idem confirmat *Eupolemus* apud *Euſebium lib. VI. Præp. Evangel. c.4.* Quod *potens venator* dicitur, inde eſt, quod ut homines feras, ſic ille venatus ſit homines. Unde etiam (quemadmodum in *Chronico Alexandrino* legimus) in ſidera à Perſis relatus, & *Orion* dictus eſt. *Belum* quoq; fuiſſe appellatum, ita probat *Voſſius, lib.* I. *de Idol. c. 24. p. 180.* quod conditorem Babylonis Gentiles vocant Belum; At *Babylonem* condidiſſe. *Nimrodum*, conſtare è ſacris literis. Hinc I*dem d. l. c.16. p. 125.* Ninum facit Nimrodi filium, quòd & ipſe Beli filius deſcribatur. *Tertulliano de Pallio c. 2. Euſebio initio Chron. Hieronymo in Oſeæ c.* II. poſſum addere *Auguſtinum lib.* XIII. *de Civ. Dei, c. 2. lib.* XVI. *c. 3.* Beſoldus ſcribit, *Nimrodo* ſucceſſiſſe filium *Belum*, qui omnem agrum in *Sarmatiam* usq; *Europæam* occupârit; ac reliquiſſe Ninum, quæ ſunt ipſiſſimæ nugæ Viterbianæ; quarum nos piget pudetq;. Sed præivit Beſoldo *Sleidanus, & Fabritius ad Oroſii lib.* I. *c. 4.* cum aliis quàm plurimis. Videtur tamen in Synopſi majore corrigere ſeſe voluiſſe, cùm ait *Aſſuram, qui Niniven condidit, eundem cum Nino.* Quòd ſi Ninus idem cum Aſſura, Semi filius, & Noachi nepos eſt; at Nimrodus Chami ex Chuſo nepos, Noachi pronepos. Sanè Scripturæ veſtigiis hîc inſiſtendum eſt; quæ cùm *diverſa* faciat regna *Babyloniorum* & *Aſſyriorum*, diverſosq; conditores, hujus *Aſſuram*, illius *Nimrodum*; ne miſceamus diverſas domos. Quid? quòd alii Scriptores, dum diſſidium &

ſimultates illis temporibus memorant inter Aſſyrios & Babylonios, ſimul Ninum à Nimrodo Babyloniorum Rege deſcendiſſe negare videntur. *Diodorus Siculus lib. II. Bibl. c. 1:* Ninus *Aſſyriorum Monarcha, Arabum ſubſidio inſtructus, numeroſo cum exercitu finitimos ſibi Babylonios invaſit, Regem eorum debellavit, cum liberis captivum abduxit, & interemit.* Adde *Africanum* apud *Calviſium*, anno mundi 1878. Id eſt, quod ſcribit *Auguſtinus*, viciſſe Semi poſteritatem, regnum Gigantis illius obtinuiſſe.

Ut manifeſtius fiat, quod diximus, Ninum Aſſyriorum Monarcham primum, nihil ad Nimrodi domum pertinere; adire te volo *Julii Africani* fragmentum in *Euſebii Chronico Græco p. 14.* Reperies *Evechoo* (quem eundem cum *Nimrodo* facit) ſucceſſorem fuiſſe non Ninum, ſed *Chomusbolon:* Tertium Babylonis Regem *Poron:* Quartum *Nechuben:* Quintum *Abion:* Sextum *Oniballon:* Septimum *Zinziron.* Hunc ſuſtulerunt Arabes, nec quicquam ultra in Babylone regnavit, usque ad *Nabonaſarem.* Magno profectò veritatis & literarum bono fragmenta hæc conſervata ſunt; ſed nihilominus repertus eſt *Dionyſius Petavius*, qui *Ratiocinarii Temporum part. I. lib. I. c. 2.* fabulæ, quàm vero, propiora diceret: Nos validius aliquid ſuſpicione ac præjudicio requirimus. Cur inter fabulas referret, nullam cauſam reperire potuit *Joſephus Scaliger*; qui eo fuit ingenio, ut fucum ſibi fieri, à quocunq; tandem verſutiſſimo veteratore & mangone non facilè pateretur: Recenſet ille *lib. II. Canon. Iſagogic. c. 2. p. 131.* hos ipſos Reges & agnoſcit

pro

pro Nimrodi ſucceſſoribus. At meritò; nam in examinando hoc genere, oportet eſſe ſuſpicionum quam continentiſſimos, diſpicere πρόσσω καὶ ὀπίσσω, & ratiunculis ad forcillandam antiquorum fidem non nimium tribuere; quamvis inaudita nobis, nec viſa lectáve alibi contineant. Cumprimis *Julium Africanum*, auctorem præſtantiſſimum (è quo Euſebius depromſerat, quicquid luculentum, vetuſtum, excellens hodieq; in illo ſupereſt) ipſe *Diodorus Siculus* juvat verbis modo citatis. Dum enim Babylonicum Regem occiſum ſcribit à Nino, quem Arabes adjuverint; elucet illud, non poſſe Ninum, dici Nimrodi è Belo nepotem, vel tertium Regem Babylonis: Hoc enim ſtante, quem occidiſſet? an Belum patrem? an Nimrodum avum? atque ita domnm ſuam impiè pesſundediſſet Ninus. Cui, quæſo, hæc non videntur abſona, inepta, ſtulta? ſi quidem ratiocinari & conjecturas eruditas à commentis futilibus ſecernere novit. Idcircò hoc etiam manifeſtum fit, alios Reges in Babylone regnâſſe poſt Nimrodum, quàm quos hodiè nobis obtrudere conantur; & valdè opportuna docere Africanum, referendo illos ipſos. Ergo nec illud in obſcuro, uti adverſas, ſic diverſas, fuiſſe Nimrodi & Nini domos. Dico autem, *Ninum* videri è *Semi poſteris*: Nam cum *Aſſuras*, Semi filius, *Aſſyriorum* ſit *pater*, Nini urbis conditor (ut ſacræ literæ volunt) an ex aliâ gente ſit Ninus, qui iisdem Aſſyriis orbis terrarum imperium peperit? Cyrus Perſa Perſis, Alexander Macedo Macedonibus, Julius Cæſar, vel Auguſtus, Romani, Romanis eandem potentiam,

idem

idem decus asseruerunt, at hic unus è Chami posteritate, eâdemq; maledictâ in tantum extollit Assyrios, ortos aliunde i.e. posteritatem Semi? Nonne hîc quoque intelligamus absurditatem novam? at, quod dixi, non ex hâc tantùm ratione dixi; sed id ipsum confirmavi ex Augustino, qui ait: *Vicisse posteritatem Semi, & obtinuisse Regnum Gigantis illius.* Respicit ad bellum Nini cum Babyloniis. Si hæc minimè satisfaciunt, suadeo, simul consulatur *Auctor Chronici Alexandrini p. 84.* ubi ex familia Semi profatum scribit *Cronum,* Nini Patrem, *Belum* Croni, è *Pico* Jove nepotem; & ipsum Regem Assyriorum, antecessorem Nini. Adeò Sol veritatis in Scriptoribus, si non toto vultu & corpore, saltem per partes & velut radios emicat. Et quamvis de *Auctore Chronici Alexandrini* verè judicârit *Reinesius II. variarum. 17.* fuisse *hominem plebejum & illiteratum*; tamen bonos Auctores excerpsit & compilavit: Et inter ea (quæ Scriptori non malo suffuratus est) numeramus illud, quod adduximus.

Hæc cùm ita sint, simul à *Vossio*, qui Ninum fecit Nimrodi filium; & aliis, qui statuerunt idem (ut *Dionysius Petavius d. l. & Andreas Rivetus in Genesin Exercit. LXV.*) secessionem facimus. Argumentum profectò nimis fragile: quia Belus idem cum Nimrodo, & Ninus Beli filii; ergo Ninus Nimrodi filius. Postquam enim voculâ *Baal* & *Bel* (quâ primùm summum omnium rerum Creatorem, unum & verum Deum appellârunt) ad consecratorum Regum nomina abuti cœperunt, quàm plures exorti sunt *Beli*, ut

apud

apud Romanos *Divi*; ut cujus Beli filius, primine an alterius Ninus existimandus sit, certò constituere nequeas. Nec majoris momenti, quod cum aliis putavit *Lipsius, lib. II. Monit. & Exempl. polit. c. 1. monit. 1. Ninum* eundem esse cum *Nimrodo*, scilicet quia alludit *primâ syllabâ*. Nam præter allusiunculam aliæ quoque rationes debebant accedere; quas nunc habemus aut nullas, aut infirmas. Cætera quæ de Nini ætate ac rebus gestis dicenda sunt, afferam *ad caput sequens*.

Quæ sequuntur in Besoldo: *Posthac* (scil. Nimrodus) *Assurem, Medum, Magogum & Moscum Principes coloniarum huc illuc misit, qui regna sui nominis conderent; Assyrium, Medum, Magogum, Moscum.* Hæc, inquam, pleraque sunt nihili nata è cerebro *Annii Viterbiensis*; qui præscribendo Berosi nomen nugis suis antiquitatis famam parare cogitabat illaudabili artificio, & plebejis tantùm animis illusuro. Quod ipsum tandem agnovit *Besoldus*; & ut alia, sic hanc ipsam imposturam aversatus est in Synopsi majore. Quis credat, aut quis illi narravit, Nimrodum Noachi pronepote à Chamo natu minimo, Assurem, Noachi nepotem, è Semo misisse; ut regnum sui nominis conderet? Quis idem credat de *Madai & Magog*, Japeti filiis; & *Meschek*, Japeti è Javano nepote; quos ille Medum, Magogum & Moschum appellat.

Magogus nominis sui memoriam reliquit in Cœlesyria, *Plinius lib. V. c. 23.* Quæ alio nomine *Hieropolis*, Syris *Magog* dicitur. Vide plura huc pertinentia apud *Paulum Merulam Cosmogr. part. I. lib. III. c. 14.*

c.14.p.144. Idem *Scythicas* quasdam *gentes* condidit; ut Gomerus, de quo modò diximus. Hujus sententiæ fuit *Josephus*; quod secuti sunt *Hieronymus in Genes. cap. X.* & *Theodoretus*. Ab his ipsis *Ungri*, sive *Ungari*; qui propterea se *Magyar* indigitant, quamvis alii nomen deduxisse scribant à *Magore*, sive *Moagore*; qui Justiniano imperante Princeps *Unnorum*, Bosphoro vicinorum, in Chazariâ fuit; & *Gordam* fratrem (quod Christianam religionem amplexus, Unnorum simulacra comminuta conflâsset) regno spoliatum occidit; quod *Cedrenus* commemorat. Sed prioris sententiæ fuit *Johannes Antonius Maginus Geogr. part. II.* in descriptione *Transsylvaniæ num. 26.* cùm ait: *Hungari in maternâ linguâ se* Magyar *vocitant, quasi dicant* Magog; *qui filius erat Japhet. Huic sententiæ B. Augustinus adstipulari videtur.* Hæc Maginus. Ipse tamen Hunnorum Rex *Attila*, pernicies orbis Romani, aliarumq; multarum gentium, *à Nimrodo* genus suum deducebat. Notus ille feralis titulus: Attila Mundizici filius (alii habent, *filius Bendegucz*) magni Nimrodi nepos, nutritus in Engaddi, Dei gratiâ Rex Hunnorum, Medorum, Gothorum atq; Dacorum, pavor orbis, & flagellum Dei. Legi Scriptores, qui Hunnorum Ducum seriem à Noacho ad Attilam, & ejus successorem hoc modo recitârunt: 1. *Noah.* 2. *Cham.* 3. *Chus.* 4. *Nimrod.* 5. *Hunnus*, vel *Hunnor.* 6. *Bor.* 7. *Dama.* 8. *Keleed.* 9. *Keve.* 10. *Kear.* 11. *Beller.* 12. *Kadar.* 13. *Othmar.* 14. *Farkas.* 15. *Bondofard.* 16. *Buken*, 17. *Czanad.* 18. *Rudli.* 19. *Beztur.*

20. *Mike.* 21. *Miske.* 22. *Ompud.* 23. *Kulcze.* 24. *Levente.* 25. *Lebel.* 26. *Zamur.* 27. *Zambur.* 28. *Bolug.* 29. *Boczu.* 30. *Zoltan.* 31. *Berend.* 32. *Kadicza.* 33. *Opos.* 34. *Ethei.* 35. *Szemein.* 36. *Turda.* 37. *Bendegucz.* 28. *Attila.* 39. *Chaba.* 40. *Ed.* 41. *Ugek.* 42. *Eleud.* 43. *Almos.* 44. *Arpad.* 45. *Zoltan.* 46. *Toxus.* 47. *Geyza.* 48. *Stephanus Rex.* Hæc nec rejicere mihi animus, quod tradita videri possint per illud annalium genus; quod majorum nostrorum fuisse narrat *Tacitus de Germ. c. 2. §. 3.* & æstimat *Berneggerus disput. de Hungar. th. 125.* nec pro genuinis ostentare, cùm adulantium Scriptorum *communis morbus* sit, in gratiam suarum nationum primorum Ducum origines, non tantùm ab ipso Noacho (in quo nihil absurdum facerent, dum reliquias generis humani ex Noacho Patre Gordiæo monti adhæsisse tempore diluvii, ex Sacra Scriptura certum sit) sed & continuam seriem contexere; & omnes *lacunas religiosè explere nominibus, quæ non nisi per somnium viderunt.* Quòd si tamen Attilam & Hungaricarum rerum Scriptores vanitatis suspectos habere prohibemur, dicendum erit, *mixtos* fuisse *Japhets & Chami posteros*; & plerosq; fuisse ab illo, quosdam Principum ab isto.

Porrò eadem *Turcarum* origo, & hodiernorum Imperatorum Turcicorum perpetuam *à Japeto* seriem videre est apud *Leunclavium lib. II. Hist. Musulman. p. 90.* & in *Pandectis Turcicis p. 99.* Sed prudenter ibidem adjicit: *Cùm* ab Ertogrule, *Osmannis patre, continuam majorum seriem commemorant* ad

Japetum

Japetum *usque, haud dubiè se temeritatis arguunt, parùmq; pudentis arrogantiæ; qui à barbaris & literarum prorsus ignaris oriundi, animis suis audeant Regibus gloriam continuæ successionis inde usque à primitivis illis seculis affingere; quam solis exceptis Hebræis, nulla cæteroqui mortalium natio, licet antiquitus locorum & historiæ beneficio nobilitata, vindicare sibi unquam potuit.*

De *Madai*, Medorum patre; & *Meschek*, Moschorum, adeundus *Merula*, toties citato locò. Sed in istorum annalibus miras etiam fabulas reperire licet: Nam qui superiore seculo rerum Moscoviæ potiti sunt, generis sui primordia *ad Romanos*, & *Augustum* retulerunt. Hunc ajunt *fratres* aliquot *habuisse*, & ex hisce *Brussum* ad mare Balthicum consedisse; & ab hoc non interrupta serie monstrant majores suos, quæ nemo tàm compositæ mentis est, quin videat.

CAPUT III.

Ninus quo tempore regnare cœperit? Ejus res gestæ. Antiquior Vexore, & in eâ re Iustini error. Vexores idem cum Sesostride Taciti, sive Sacerdotis Ægyptii, narratio contra Lipsium defenditur. Sesostridis ætas. Semiramidis res gestæ. Multæ fabulæ de Venere ad illius historiam reductæ. Assyriorum Regum successio à legitimis Scriptoribus. Annianæ nugæ, quas Besoldus sequitur, rejiciuntur. Assyrii & Babylonici regni status aliquot seculis

post

post Sardanapalum. Utriusq; Regni Reges recensentur.

DE *Nino* verba facturis ante omnia sciendum est, quo tempore Monarchiam exorsus sit? tùm & certi erimus, num sit ille, quem Scriptura vocat *Assurem?* Illud autem ut eruatur, de annis, quibus Assyriorum imperium stetit; & ultimo, quo Sardanapalus interiit, inquirendum est. *Scaliger lib. II. Canon. Isagog. p. 132.* Assyriorum Reges fuisse scribit *unum & quadraginta.* Regnasse annos 1484. & *lib. III. p. 314.* ubi de mendis Orosianis disputat, Sardanapalum occidisse vult annis 67. ante Romam conditam. At *Romæ natalis* incidit in annum mundi 3198. Hoc modo regnum Assyriorum cœpisset anno mundi 1647, decem annis ante diluvium universale; quod dictu absurdum est. Nos ex parte *Calvisii* calculum sequimur, juxta cujus sententiam regnum Assyriorum in Sardanapalo finitum est anno mundi 3077. At hoc stetisse 1300. annis, auctor est *Justinus lib. I. c. 2. §. 13.* à quo non multum abeunt alii; quamvis modò plus, modò minus dicant. Ergo primus Assyriorum Rex ferè cœpisset 120. annis post diluvium; quæ opinio si locum habet, vel ipse *Ninus Assur* erit, Noachi è Semo nepos; vel *Assuris filius:* In quam sententiam magis inclino. Atque ita *Assur idem cum Belo* illo, quem *Nini patrem* multi afferunt Scriptores.

Nini res gestas fusè describit *Diodorus Siculus lib. II. Biblioth. c. 1. & seqq.* cum Ariæo Rege Arabum societate inita Babylonios debellasse, Barzanem Armeniorum Regem in ordinem coëgisse: Pharnum

Medorum Regem viciſſe, Ægyptum, Phœnicem, Cœleſyriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Myſiam & Lydiam; Troadem quoque ad Helleſpontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia & barbaris ad Pontum gentibus, usque ad Tanaim; Caduſiorum etiam terrâ & Tapyrorum; nec non Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis. Borcaniis & Parthis: Adhæc Perſiam & Suſianam ſubjugâſſe: Ultimum opus fuiſſe expeditionem contra Bactrianos. Adjicit ibidem, in ejus exercitu fuiſſe decies ſepties centena peditum, ac ducenta & decem equitum; eoq; curruum falcatorum millia. Sed hoc ibidem docet è *Cteſiâ*, ſcriptore nugaciſſimo; quem *Plutarchus* alicubi benè depectit, ac deſtringit. Quis credat, ſub initium renati mundi, tot millibus circundatum fuiſſe unum Regem? Profectò *fœcundior fuit Cteſiæ calamus, quàm ipſe mundus, utut fœcundiſſimus*.

Ait etiam *Juſtinus lib. I. c.1. §. 6.* fuiſſe temporibus antiquiores *Vexorem Ægypti*, & *Scythiæ* Regem *Danaum*; quorum alter in *Pontum*, alter usque *Ægyptum* exceſſerit. Quod quamvis non ſolus dicat (nam hoc ipſum etiam reperire licet apud *Agathiam lib. II. p. 48.*) fidem tamen non meretur. *Vexores* ille non alius à *Seſoſtri*: Nam de hoc ſolo Ægyptiorum Rege certum eſt, quod *Juſtinus* ait, in *Pontum* usq; exceſſiſſe. *Diod. Sic. lib.1. Bibl.c.55.* Seſooſim, *Herodotus* in Euterpe Seſoſtrim; Manethon apud *Joſephum lib.1.* contra Apionem Seſothin. Et ex ejusdem Manethonis mente, Græci Ægyptum,

ejusq;

ejusq; fratrem Danaum; *Tacitus lib. II. Ann. c. 6.* Ramſen, alii Rameſſen appellant.

Lipſius fabuloſa credidit, quæ Tacitus narrat de Ramſe, Lybiâ, Æthiopiâ, Medisq, & Perſis, & Bactriano, & Scythiâ potitum; quasque terras Suri, Armeniiq;, & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad mare imperium. *Quod verbum nunquam illi excidiſſet, ſi tàm diligens fuiſſet in Ægyptiaca hiſtoria, quàm fuit in Romana.* Eſt enim omninò *Ramſes* ille *Taciti* idem cum Seſoſtri, quod ex *Euſebio* & *Manethone* clariùs apparet, dum ſcribunt, tria nomina tuliſſe Regem illum; vocatumq; *Seſothin* (ſive *Seſoſtrin*) *Ægyptum*, *& Rameſem*: At quoniam Veteres nemo reprehendere, vel mendacii arguere auſus eſt, eandem potentiam àdſcribentibus Seſoſtri, neque Taciti vel Sacerdotis Ægyptiaci fidem hîc in dubium vocare fas eſt.

Nec hic offendere nos debet, quod *Græci* pleriq; *Seſoſtrem ſemper felicem, ſemper triumphantem* faciunt. *Juſtinus lib. II. cap. 3. §. 13.* Vexorem ſuum fugientem è Scythia, exercitu ſuo cum omni apparatu bellico relicto: Nam hoc ipſum de Seſoſtri canit *Valerius Flaccus lib. V.*

- - - - cunabula gentis
Colchidos hic ortusq, tuens, ut prima Seſoſtris
Intulerit Rex bella Getis; ut clade ſuorum
Territus, hos Thebas, patriumq, reducat ad amnem
Phaſidis; hos imponat agris, Colchosq, vocari
Imperet.

Cum igitur *Vexorem* Juſtini *eundem* eſſe ſciamus *cum*

Sesostride; statim & illud translucet, *Nino* illo antiquissimo longè *posteriorem* esse: Quamvis quo tempore Sesostris vixerit, certò definiri nequeat. Quod si de eo nobis constaret, Sesostrim Ægyptum esse, Danai fratrem (& sunt profectò, quæ *Manethonis* & *Eusebii* assertionem hâc in parte confirmant, v. g. cùm, quæ de inimicitiis Ægypti & Danai fratrum tradunt *Poëtæ Græci*; de Sesothios & Armais ex Ægyptiorum libris *Manethon*, eadem ferè de Sesostri narret *Diodorus lib. I. Bibl. c. 57. & Herodotus in Euterpe*) per accuratam supputationem generationum, collatam cum annis (quibus Danai posteri Argivorum regno præfuerunt) colligeremus incidisse Sesostris hujus ætatem in annum mundi 2475. Certè & *Eusebius*, quæ *Aëria* prius Græcis diceretur, circa hæc tempora *Ægyptum*, ab Ægypto tunc regnante, appellatam esse, auctor est: Atque ita non diu vixisset post exitum Israëlis ex Ægypto, Moyse adhuc superstite. Tamen *Josephus* in lib. Antiquitatum, *Sesacum*, qui anno mundi 2974. templum Hierosolymitanum spoliavit, eundem facit cùm Sesostri; cujus sententiæ quoque fuisse videtur *Tremellius cum Junio*, cùm *Sisak* in libb. Regum & Paralipom scriberent *Sasothim* Diodoro Siculo, & *Susakin* Justino dici; respicientes ad *Justini* locum suprà citatum de Vexore, & *Diodori Siculi* de Sesoosi; adeoq; ad arbitrium suum nomina detorquentes. *Vossius lib. I. de Idololat. c. 29. p. 223. Sesostrim* vixisse credit *Judicum temporibus*, 800. ampliùs annis, *ante Evergetam*. Quicquid horum sit, illud in confesso, Nino longè posteriorem esse; fal-

sumq;

ſumq; Juſtinum & alios, qui antiquiorem ſtatuunt. Danaim, cujus ibidem Juſtinus meminit: *Taunaſin* vocat *Jornandes in Geticis*, aitq; mortuum à ſuis populis inter numina relatum: *Janduſum* verò *Arrianus apud Photium Cod. LVIII.* ubi Photius ait: *Arrianum in Parthicis narrare, Parthos, Seſoſtridis Ægyptiorum Regis tempore, & Janduſi Scytharum, ex Scythiâ in eum, quem ſequentibus ſeculis tenuerint, locum demigrâſſe.* At de his plus ſatis.

Nunc de *Semiramide* dicendum eſt. Hujus primum opus fuiſſe dicitur *Babylon*; quod *ſi verum* eſt (ut Scripturam Sacram conciliemus cum Scriptoribus profanis) ex ſuprà dictis *ſtatuendum* eſt, prioribus bellis inter Aſſyrios & Babylonios geſtis *exciſam*, nunc *inſtauratam eſſe*. Aliàs ne profanæ quidem literæ unum Babylonis conditorem faciunt. Adeundus *Freinshemius ad Curtii lib. V. c. 1. §. 24. Salmaſius in Solinum p. 1227. Ludovicus Vives in Auguſt. lib. XIII. de Civ. Dei c. 2.* At *Hugo Grotius* in totum rejicit, quæ de Semiramide, Babylonis conditrice, profani Scriptores referunt. Vide illum in *notis ad lib. I. de Veritate Chriſtianæ Religionis p. 312.* edit. Pariſ. vel *p. 99.* edit. Lugdun. Nobis obſervatum eſt, *confuſas* eſſe *res duarum, vel trium, reginarum*; quæ omnes *Semiramidis nomine* appellatæ ſunt. *Tres* obſervavit *Voſſius lib. I. de Idololat. c. 23.* duas *Scaliger ad Euſeb. num. 583.* Sic Babylonis inſtaurationem vetuſtiſſimæ Semiramidi tribuerunt, cujus quædam inſigniora, ut hortus ille penſilis, ſecundum Beroſum, apud Joſephum debebant poſteriori, Nabuchodonoſoris conjugi.

 Cæte-

Cæterum antiquissimæ genus variè traditur. *Grammatici Græci*, quorum verba citat *Casaubonus ad Suetonii Cæsarem c. 22.* asserunt, *Caystrum* filium esse *Penthesiléæ* Amazonis; qui in *Ascalone* ex conjuge *Derceto* Semiramidi filiam genuerit. Verum dicunt in eo, Semiramin conceptam in Ascalone; & consentit *Diodorus Siculus lib. II. Bibl. c. 4.* Sed & Semiramin Dercetus esse filiam dixerunt multi. Consulendus *Vossius lib. I. de Idol. c. 23.* At iisdem *Derceto* eadem, quæ *Atergatis*, sive *Athara*, ut *Justino* dicitur *lib. XXXVI. c. 2. §. 2.* Nam ex *Atergate*, literâ recisâ, & levicula immutatione, vocata est *Derceto*; quâ in sententiâ quoque fuit *Freinshemius ad Curtii lib. VI. c. 4. §. 25.* Hallucinatur *Casaubonus* adolescens *ad Strabonis lib. XVI. Geogr. p. 265.* eandem faciens *Atergatem* cum *Astarte*. Nec ab hâc sententiâ recessit ævi maturior, cùm animadversionibus *ad Athenæi lib. VIII. c. 8. Strabonem d. lib. XVI. p. 785.* sic corrigit: Αταργάτιν δὲ Αστάραν (scil. ἐκάλεσαν) Δερκετὼ αὐτὴν Κτησίας καλεῖ. Id est: *Atargaten Astaran* (id est, *Astarten*, sive, *Astaroth*) *dixerunt; quam Ctesias Derceto vocavit.* Rectissimè Vossius: *alia est Astarte ab Atergati; hæc mater, illa filia.* Et hoc magis apparebit ex iis, quæ dicemus infrà: Nunc certi sumus, *matrem Semiramidis esse Derceto vel Atergatin.*

At de Patre & aviâ Penthesiléa Amazone, quis accedat Criticis illis Græcis, cùm Penthesiléa Semiramide aliquot seculis sit posterior; ut quæ Trojano bello inter fortissimos Viros documenta virtutis edidit? Præter alios innumeros vide *Justinum lib. II. c. 4. §. 31.*

c. 4. §. 31. & simul cognosces, juvandæ Græcorum fidei non aliam Penthesileam Amazonem fingi posse. Idem *Justinus lib. XXXVI. c. 2. §. 2.* *Athares*, quæ eadem, ut diximus cum Atergati, *maritum* facit *Damascum*: Hic igitur *Semiramidis pater*. At tùm ex Orientalium quorundam assertione dicendum erit, *Semiramidem* esse ex *Chami* stirpe; nam (ut nos docent *Gabriel Sionita & Johan. Hesronita*, *Maronitæ è Libano de urbibus & moribus Orientalium, cap. 4.*) Damascum Damasci conditorem faciunt Canaani filium, Chami nepotem. Nos alteram aliorum Orientalium opinionem sequimur; qui *Damascum* Arabibus *Scian* dictum à *Semo* opinantur. Ipsius *Semiramidis nomen* inde derivat *Vossius*, aitq; credibile esse, posteros tanti Patriarchæ nomen suis subinde filiis imposuisse. Ita Ninus, Semi progenies (ut jam demonstravimus) in suâ domo, non illâ maledicta Chami, matrimonium quæsivit.

Eò verò me jam deducunt ea, quæ de Derceto & Semiramide tùm Diodorus Siculus, tùm alii scribunt; ut ipsam *Semiramidem* sub appellatione Deæ (quæ *Venus* Latinis dicitur) consecratam & cultam putent; adeoq; non unam de Venere fabulam cum historia Semiramidis vel unius vel mixtæ conferam Venerem (quæ Astarte vocatur, seu *Astoreth*, seu *Astaroth*) Syriâ Tyroq; conceptam fuisse, scribit *Cicero lib.* III. *de Nat. Deor. c. 23.* Nec nisi in *Syriâ* natales Semiramidis reperies, si Diodorum Siculum sequi voles; quamvis in eo nonnihil offensionis, quod Cicero Veneris patriam magis definitam velit *Tyrum*,

Diodorus Semiramidis *Ascalonem*. Sed omittamus hoc. Quorsum tu mihi famam illam referes, Venerem è *spuma maris*, & Cœli prolibus, *à Saturno* abscissis, evaluisse? Quorsum illud tum ab aliis, tùm ab *Apulejo lib. VI. Metamorph.* traditum: *Columbas Veneri* sacras, currum ejus gemmeum subire; & susceptâ Dominâ, lætas subvolare? Vel illud à Nigidio: *Columbam* ovo insidentem post aliquot dies exclusisse *Deam Syriam*, quæ Venus dicitur. Quorsum istud à *Varrone de Re Rusticâ, & Plinio lib. XIX. Natur. Histor. c. 4.* Veneri datam *hortorum tutelam*; & ejus honori sacra Vinalia rustica, ante diem 12. Calendas Septembr. instituta? Quorsum notum illud *Veneris* cum Marte *adulterium*, libidines, & libidinosa sacra; quæ me dicere pudor prohibet? Quorsum *barbam* apud *Petronium* in Satyrico, & *idolum* in Cypro *barbatum*, corpore, sed *veste muliebri*, cum *sceptro* ac *staturâ viri*, apud *Macrobium lib.* III. *Saturn. cap. 8.* Et ritum in Sacris Veneris Syriacæ, *viriles*, aut *muliebres vestes* induendi à Cl. *Seldeno Syntagmate de Diis Syris c. 4. p. 280.* nobis ostensum?

Dico de his omnibus sententiam meam: Quod (ut scribit Diodorus) Semiramis *ad lacum*, in quem illius mater *Derceto se abjecit*, nata & exposita; inde *primum* de Venere fluctibus edita suam originem habet. Quod *columbas infantem* Semiramidem *alis fovisse*, ac coagulato lacte, ex pastorum mapaliis surrepto, nutriisse creditum est: Sed & ipsas columbas Semiramidi post mortem consecratas legimus; inde *secundum* de Venere, ac columbâ Veneri sacrâ. Quod Semi-

Semiramin maximum *in adornandis hortis* curam habuisse, & illos septem mundi miraculis annumeratos *pensiles hortos* condidisse, traditum est ab iis, qui duarum Semiramidum opera confuderunt; inde *tertium* de Venere hortorum tutelari Dea. Quod Semiramis non contenta, *militum* suorum *amores* exigere, etiam *ab equo*, Marti sacro animali, *se adhinniri passa* est (ut scribit *Plinius lib. VIII. c.42.*) inde *quartum* de Marte subsessore ac Venere, lasciviarum præside. Quod Semiramis (ut auctor est *Justinus lib. I. c. 2.*) ne imperii majestas pueri manibus inniteretur, vel orbis terrarum pro pila daretur immaturo Ninyæ, velut in oblectamentum ludi; neque proceres ad supercilii muliebris reverentiam effœminari se crederent; se se pro uxore *filium*, pro fœminâ *puerum simulavit*; inde *quintum* de mutatione sexus in Venere. Cætera Semiramidis, ut in Mediam & Persiam profecta, multa monumenta struxerit, montibus ac rupibus divulsis, itinera magnis impendiis directa & plena fecerit; Æthiopiam subegerit, Indiam (sed fortunâ parum prosperâ) invaserit; hæc, inquam, omnia fusiùs exsequitur Diodorus Siculus. Tandem ob libidinem *insidiis filii* petita & *interfecta* est; ut scribunt *Justinus lib. I. c. 2. §. 10. & Agathias lib. II. p. 54. Diodorus lib. II. c. 20.* regno cessisse scribit. De hâc ipsâ reginâ è recentioribus ambitiosè scripsit *Loënsis tom. V. Critic. lib. VI. c. 22.*

Successit NINYAS, Nini & Semiramidis filius. Νινύας ζάμης dicitur *Africano apud Scaligerum in Excerptis Veterum Græcorum*, sub finem operis Eu-

 sebiani

ſebiani *p.360.* Ipſi *Euſebio*, ſive interpreti Hieronymo, *Ninyas Zameis. Juſtinus lib.I.c.2.§.11. & Diodor. Sicul. lib. II. c.21.* ſcribunt, bellandi ſtudio & periculorum audaciâ matrem nequaquam imitatum, in regiâ omne vitæ tempus exegiſſe; ſic ut à nemine, præterquam concubinis & eunuchis, conſpiceretur.

Ab hoc proximus ARIUS, inquit *Beſoldus.* Ἄρειον vocat *Africanus* ſuprà citato loco: Ab hoc Græcorum ἄρης, ſive *Mars.* In quo nos confirmat non tàm nomen, quàm auctor *Chronici Alexandrini p.88.89:* Poſt *Ninum*, inquit, Aſſyriis imperavit Rex, nomine *Thurras*; cui pater *Zames*, idemq; ex Rhæa frater: *Martis nomen* indidit à planeta ejus nominis. En, *Mars* ille belliger Deus & ipſe *ex Aſſyria* prodiit; & *inter ſucceſſores Nini* fuit! Sed quod ait, ſucceſſiſſe Nino, Nini urbis conditori; videtur confudiſſe *Nini* & *Ninyæ* regnum. Totus locus *(p.86.87.)* ſic habet: *Ninus regni Aſſyriorum potens factus, urbem Niniven condit; primusq; in eadem regnat cum conjuge, ducta* Semiramide *matre in uxorem; quam &* Rhæam *nuncupabant.* Nino *ſucceſſit in Aſſyriorum regno* Thurras, *cui Zames pater.* Manifeſtum (quod dixi) *confuſos* eſſe *Ninum* & *Ninyam*; nam *Ninus* ſenior Ninum condidit, & *Ninyas* matrem Semiramidem habuit; eandemq; conjugem, quod *Apollodorus* ſcriptum reliquit apud *Photium Cod.CLXXXVI. narrat.9.* Quamvis alii diverſum referant, Semiramidem cum concubitum ejus peteret, occiſam. Separemus igitur ſeparanda; & cum poſtrema de Ninya vera ſint, ne ſucceſſionem Aſſyriæ Regum aliter conſtituamus, quàm

ut

ut à quamplurimis Scriptoribus traditur. Unde nec illud probamus, quod *Zamem* diversum facit ab eo, qui Semiramidem matrem loco conjugis habuit. *Zames* idem qui *Ninyas*, Rex Assyriorum, Nini filius; quod ex Africano & Eusebio docuimus: Ergò idem, cui mater & conjux Semiramis. Non assentior *Vossio lib. I. de Idololat. c. XVI. p. 126*; qui apud auctorem Chronici Alexandrini legit Ζάνης, sive Ζάν; quæ sit antiqua *Jovis appellatio*. Ut illud facilè concesserim, Thurræ patrem *Jovem* fuisse dictum, sicut ipse Mars fuit; ita propter Africani & Eusebii descriptionem locum Chronici Alexandrini, cum iisdem comparatum mutare non licet. *Arii* (qui idem cum *Thurrâ*, sive *Marte*) pater & antecessor Zameis, aut *Zames*. Unde illud potiùs suspicer, Græcos posteriores à vetustissimo Assyriorum *Zamei*, vel *Zame* habuisse, appellationem Jovis Ζάν: Literas enim μ & ν sæpe mutârunt pro arbitrio suo. Sed quæ tandem res gestæ *Arii*, sive *Thurræ*, sive *Martis?* Addit Chronicon, fuisse *acerrimum bellatorem, qui expeditione contra plagas Arctoas susceptâ Caucasum quendam, è stirpe Japeti, filii Noæ, bello aggressus interfecerit; ejusque regnum invaserit: Atque in Thraciam progressus ibidem extinctus sit.* Stramineus Berosus ait: *Bactrianos & omnes Caspios sibi subjecisse*, quod figmentum Besoldus utriq; Synopsi inseruit. Id igitur vos expungere & inter narrationes transmarinas referre velim.

Arium excepit ARALIUS, ut scribit Africanus & Eusebius; *Besoldus* ingenio & studio clarum fuisse tradit, sed rursus *ex Anniano Beroso*; quem toties nominare piget pudetq;.

Aralio

Aralio successit XERXES, quem *Balæum* cognominatum, auctor est Eusebius; sed nihil tale Africanus, quem ille ubique ferè compilavit. Hîc rursus *Besoldus* fabulas Annianas vendit, Balæum plurimas gentes perdomuisse, & suas fines ad Judæam usque produxisse. Ideoque *Xerxem*, id est, *bellatorem* & triumphatorem fuisse cognominatum. Has laureas ut *Viterbiensis Monachus* comportaret, occasionem illi præbuit, cognomen Xerxis apud Eusebium lectum. Inter Reges, quos *Schickardus in Tarich. p. 37.* recenset ex Orientalium scriptis, & in Assyria rerum potitos existimat, fuisse *Tahmuraths*; qui à victoriis & strenuitate sua *Diuband*, id est, *Dæmonis lictor* cognominatus sit: At quis affirmare sustineat, eundem esse cum Xerxe nostro?

Post Xerxem Assyriorum Rex fuit ARMAMITHRES, juxta Africanum & Eusebium. *Nugarum architectus, Annius*, ut aliquid de hoc loqueretur (quem ne nominare quidem potuit; vocat enim *Armatriten*, secutus, ut arbitror, vitiosam lectionem Codicis Eusebiani) magis ad voluptates & delitias conversum scribit; & ea, quæ ad libidinem spectant, invenisse, vel inventa ampliâsse. In hâc palude piscatus est Besoldus, ut apparet.

Armamithris successor, BELOCHUS, quid gesserit, me quidem latet; quamvis antiquitatem diligenter consulerim. *Besoldo* hîc quoque *Annii* protervitas illusit, ut diceret, maximè circa auspicia & divinationes fuisse occupatum. Miseret me literarum, quæ illi ad hæc figmenta (quibus historiæ majestas traducitur) subserviêre.

Belocho

Belocho successorem dant BALEUM, de quo *Besoldus* ex *pseudo-Beroso* nugari pergit, alteram à Semiramide virtutis & industriæ militaris laudem habuisse; atque doctorum hominum scriptis valdè celebratum fuisse. Nos ne unum quidem elogium ex omni antiquitate de hôc Rege citare possumus.

Post Baleum SETHUS, Africano, ALTADAS Eusebio. Sed & hîc Anniani commenti laciniam Synopsi suæ assuit Besoldus, dicere solitum Altadam: *Stultum esse, multis defatigari laboribus; & variis implicari curis, amplificandi regni gratiâ &c.* Nos æquè stultum arbitramur, amplificandi nominis causâ scandere in alienos fines, & historiam veterem scribere historiæ veteris rudem.

Post hunc apud Eusebium & Africanum, reperio MAMYTHUM; *Besoldus* antiquum obtinens, belli curam ab hoc Rege rursus excitatam scribit; ejusque potentiam Syris & Ægyptiis suspectam fuisse. Verum & hæc sunt è Viterbiensi tripode.

In ASCHALIO, ut Africanus vocat, sive MANCHALEO, ut Eusebius; *narrandi argumentum deficere*, conqueritur *Besoldus*: Scilicet; quia Berosus hypobolimæus *(à quo auxiliares copias hactenus in promtu habuit)* præter expectationem hîc conticescit.

At in SPHÆRO (qui post *Manchaleum* Rex Assyriorum fuit) rursus poëtica tibiâ canit Annius, canit & *Besoldus*; virum illum fuisse magnâ virtute ac prudentiâ.

MAMYLI, ut legitur apud Africanum, sive MAMI-

MAMITI, ut apud Eusebium, eadem fortuna, quæ Manchalei modò fuit: Hujus, inquit *Besoldus*, nullum facinus commemoratur; nam & hîc *ludionem præsultor Annius destituit.*

SPARTHEUM post hunc Regem nominat Africanus, SPARETUM Eusebius, quem secutus est Annius; sed ex ingenii sui promtuario adjicit, *sub hoc cœpisse miranda in orbe.* Digna hæc sunt Anniano seculo, quo *mirandâ in omni historiâ Monachali* utramq; paginam faciebant. Nostro, quo densa illa nox papalium temporum discussa est, & veritas longè lateq; explicavit jubar suum; aliter loqui decebat. At nihilominus hoc etiam emblemate Besoldus utramq; Synopsin vermiculatam esse voluit.

ASCATADES ultimus est, quem nominat pseudo-Berosus; & sanè nos magnâ molestiâ liberat, quod impostorem calamum, manumq; à tabulâ hîc submovit. Ipse namque *Besoldus ex Anniana culcitrâ,* cui tàm suaviter hucusq; indormivit, *sustulit caput*; & postquam fabularum hamaxarius sese exoneravit, *ivit ad alios, haut paullò melioris fidei.* Verba sunt: *Ab hoc* (Ascatade) *viginti Reges à quibusdam numerantur ad Sardanapalum, tricesimum octavum Assyriorum Regem.* Eumque Vellejus tradit, à Nino & Semiramide loco *trigesimo tertio (levi numerorum ab aliis, quos sequimur, variatione) natum. Sic, ut semper successor regni paterni filius esset.* Eusebium hîc sequitur, qui à Nino ad Sardanapalum Reges XXXVI: numerat. His *Besoldus* adjicit *Nimrodum* & *Belum*; sed *Africanus, quem Eusebio præferunt* eruditissimi

Viri;

Viri, *Sardanapalum*, quadragesimum primum facit à Belo, Nini patre. Idem ab Ascatade numerat Reges XXIV. quorum nomina sunt hæc: AMYNTAS, BELOCHUS, BALATORES, LAMPRIDES, SOSARES, LAMPARES, PANNIAS, SOSARMUS, MITHREUS, TAUTAMUS (qui & TEUTANES) TEUTÆUS, ARABELUS, CHALAUS, ANABUS, BABIUS, THINEUS, DERCYLUS, EUPACMES, LAOSTENES, PYRITIADES, OPHRATEUS, EPHACHERES, ACRACARNES, TONOSCONCOLEROS, qui & SARDANAPALUS. Quod *Vellejus* ait, semper successorem Regni paterni fuisse filium, nescio unde hauserit. *Agathias lib. II. p. 55.* auctor est, in *duabus familiis* stetisse Assyriorum regnum: *Nini & Semiramidis posteris*, inquit, *ad Belum usque Dercetadæ filium regnarunt. Cùm enim in hoc Belo Semiramicæ stirpis successio desineret, Belitaras quidam nomine, vir insitor, & hortorum (qui in regiâ erant) curator ac magister, imperium sibi mirâ ratione vindicavit, suoq; generi insevit; quemadmodum Bion & Alexander Polyhistor memoriæ prodiderunt.* Hæc *Agathias*. Qui per *Belum* intelligere videtur *Belochum*, Amyntæ successorem; & per *Belitaram Balatorem* Africani: Et si filius semper successit patri, secundum Africanum *Acracarnes* pater est *Sardanapali*; vel secundum Eusebium *Ocrazapes*. At ipse in sepulchro suo se dixit *Anacyndaraxis* filium; alii *Anabaxeris*, vide *Athenæum lib.* XII. *p. 528. 529.* Nisi *unum* Regem *diversis* Scriptoribus *aliter* atque aliter appella-

tum

tum dicere volumus, vixerit; ut Vellejo, vel alii (unde Vellejus hausit) fidem commodemus. Sed sive unius, sive duarum familiarum imperium fuit, *in Sardanapalo finitum est.*

Sardanapallum scribi debere, ex *Scaligeri notis ad Eusebii num.1178*, docet *Bernegg. ad Justin. lib. I. c. 3. §. 1.* Addi velim eundem *Scaligerum in Priapeja p. 211. Schickardus* hunc in Orientalium scriptis *Zabum Nodharem*, ex fratre *Tahmasb* nepotem, describi putat, in *Tarich pag. 41. 43.* Vocatur enim in iisdem *gulosus, commessator, heluationi deditus*; in quo linea defecerat. De hoc eodem fragmentum istud extat apud *Nicolaum Damascenum in Excerptis Peiresc.* p.424: *Sardanapalus Assyriorum Rex à Nino & Semiramide originem ducens, assiduè intra palatium, in urbe Ninò degebat; neque arma tractans unquam, neque venatum egrediens, more superiorum Regum; sed faciem liniens, atque oculos pingens; & cum pollicibus implicatione crinium contendens* (ita vertit illustris *Salmasius in epist. de Cæsarie virorum, & coma mulierum p. 561.* perperam *Henricus Valesius*, & comæ compositione contendens) *prorsusq́, muliebri diffluens mollitie.* Scribit *Athenæus lib.* XII. *p. 529.* cerussa oblitum, muliebriter vestitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac *sedentem pedibus porrectis, in altumq́, sublatis*; tinctis fuco superciliis, muliebri stolâ indutum; levigatâ pumicis attritu facie, colore quàm lactis candidiore conspectum ab *Arbace*; cum à *Parameize* eunucho videndi copia facta esset. Igitur indignitate rei motus vir magnanimus, adscito in commilitium

militium *Belesi*, Chaldæorum nobilissimo, apertè deficit; & quamvis ter victus, ad ultimum totum exercitum Sardanapali internecione delet. Ipse Rex ferè *per triennium* obsessus, cùm longam *murorum* partem *inundatio* fluvii dejecisset; spe retinendæ urbis & imperii deposita vitam per infames voluptates & omnis generis deliciis actam, *spontaneo vivicomburio* finit. Legendi *Diodorus lib. II. c. 24. 25. 26. 27. Nicolaus Damascenus in dictis Excerptis Agathias lib. II. p. 55. Athenæus d. l. Justinus lib. I. c. 3. & alii.*

Hic finis primæ Dynastiæ Assyriorum fuit, cùm stetisset annis mille trecentis, & quod excurrit. *Strabo lib. XVI. p. 737.* simul *eversam* scribit *Ninum*, at *Scaliger ad Eusebii num. 1213. & 1398.* Ninum excisam *negat*; saltem enim vult dominum mutâsse, imperio ad Arbacem translato; & hoc ipsis contigisse, quod *Jonæ* comminatione ad Deum *conversa jejunium* publicè indixerit: Jonam enim ipsum ad Ninivitas venisse, cùm Sardanapalus regno potiretur, ibidem existimat.

Quærere tamen hîc quisquam possit, quidni & *Sardanapalus* conservatus est, cùm *Nini regem* etiam *in cineribus* pœnitentiam egisse sacræ literæ doceant? ne quid dissimulem, vix mihi persuadeo, de Sardanapalo Scripturam explicari debere; nec tamen ad rationem temporum aliud statuere possum, quàm regnante apud Assyrios Sardanapalo, Jonam venisse Ninum. Dicam hâc de re sententiam meam, ut audiam, quid judicent peritiores: Vivo Sardanapalo, *alius etiam Rex in urbe Nino* regnabat. *Athenæus*

lib. XII. p. 529. Sardanapalus filios tres, filiasq; duas (res suas in pejus ruituras cùm præsensisset) ad Ninum Nini Regem ante miserat, cum tribus millibus talentorum auri. Turbat quidem *Diodorus Siculus lib. II. c. 26.* qui Sardanapali liberos missos scribit ad *Cottam,* Paphlagoniæ præfectum; sed verum mihi dicere videtur *Athenæus,* & juvat ejus narrationem ipse *Diodorus;* cùm è Ctesia Sardanapalum alibi quàm in urbe Nino periisse scribit. Unde suspicari libet, aliquando sedem Assyriaci Imperii fuisse in alia civitate, quàm Nino; & Ninum alterius potestati commissam, de quo interpretandam censeo Scripturam. At seponamus hoc; illud ex *Ammiani Marcellini lib. XXIII. p. 251. edit. Vales.* certissimum, *Ninum* adhuc *integram* fuisse *Juliani ævo;* sub quo Ammianus vixit.

Mortuo Sardanapalo, inquit Besoldus, *monarchiam Arbazes & Belochus inter se partiuntur; & Belochus quidem Babyloniæ, Arbazes verò Medorum atque Persarum Rex factus est. Belochus post hanc mutationem primus Assyriorum Rex, Manahem Regem Israëlis vectigalem sibi fecit.* Hanc sententiam suam repetiit in Synopsi majore; sed hic rursus animadverte, ducem ac doctorem habuisse non bonum *pseudo-Megasthenem,* eundem, qui *Berosum* fabricârat; sed cùm inscitus opinaretur, perinde esse *Metasthenem* dicas an *Megasthenem;* spurio partui spurium nomen imposuit. *Falsissimum* est, quod ait, *tempore Arbacis bipartitam* fuisse Monarchiam: *Unus* Monarcha fuit *Arbazes,* cujus beneficio non partem Monarchiæ, sed *Satrapiam Babyloniæ* obtinuit *Belesis. Diodorus Siculus*

culus lib. II. c. 24: *Arbaces, laudato Viri consilio, σατραπείαν τῆς Βαβυλωνίας, Babyloniæ præfecturam (si res felicem habitura esset eventum) ei despondet.* Et mox c. 28: *Nec traditam initio in Babylonios præfecturam homini ademit.* Absurdum igitur est, è Satrapâ & beneficiario facere Monarcham: Nec aliter fuisse sub Arbacis successore, nos docet *Nicolaus Damascenus in Excerptis Peirescianis p. 427.* ubi refert, *Parsondam*, virum robore & animi magnitudine singulari, cum *Nanybrum* Babyloniæ præfectum inaures gestantem, ac propè rasum, prorsusq; effœminatum ac imbellem videret; à Medorum Rege petiisse, ut Regnum Nanybro ademtum sibi concederet. Satis manifestum, Babyloniæ sive præfecturam, sive regnum tùm fuisse sub potestate Medi; Regemq;, vel Satrapam Babylonis nihil aliud, quàm clientem ac precarium. Et similem fortasse Satrapam, extincto Sardanapalo, Nini creavit Arbaces. Ac quemadmodum arbiter ille rerum humanarum nil stabile aut firmum esse voluit, præter ipsum,

- - - *uni Deo*
nunquam senectus, atra nec mors imminet;
Sed alia miscet domitor ætas omnia:

Sic ingens illud *imperium*, quod *integrum* invasit, integrum administravit *solus Arbaces*; aliquantò post in aliquot lacinias discerptum est. Nam & *Assyrii* & *Babylonii* à *Medis* deficientes, novi & liberi regni (quod non amplius dependeret ab arbirrio Regum Mediæ) auctores fuerunt; ita uno tempore *unius* Monarchiæ *tres partes* reperire licet in historiâ sacrâ

 & pro-

& profanâ : *Assyriam*, *Babylonicam*, *&* *Medicam*. Tangit hos primæ Monarchiæ motus & dissidia *Orosius lib. I. c. 19.*

Ex Assyriis, qui à Medis defecerunt, de nomine primum novimus PHULLUM, è *II. Reg. 15.* & *Joseph. lib.* IX. *Antiq. c. 11.* Isque *Manahem*, Israëlis Regem, armis eò redegit; ut pacis redimendæ, & confirmandi regni offerret *mille argenti talenta*, id est, *quindecies centena florenorum millia.* Cùm autem hujus regnum ab interitu Sardanapali distet integro seculo (vide præter alios *Calvisium in anno mundi 3180.*) cùmq; αὐτοκράτωρ ipse fuerit (bellum enim Israëliticis intulit, non facturus, si quidem Medorum imperio subjectus fuisset) vel hinc constat, quàm in historiâ Assyriorum nihil ferè sani, aut veri loquantur vel Besoldus, vel alii; qui *Belesin* Diodori, Arsacis σύγχρονον, eundem faciunt cum *Phullo*.

Huic successit TEGLATH-PHAL-ESAR, ut *Scaligero* describitur *ad Eusebii num. 1178.* TEGLATPHALASSAR *Joseph. d. l.* IX. *c. 11. & 13.* Hic est qui expugnatâ *Damasco*, & occiso *Rase*, Damascenos *in superiorem Mediam* traduxit. Sed ante Israëlitas quoque aggressus *tribum Nephthali*, in Assyrios *captivam* abduxerat.

Post hunc Reges Assyriorum fuerunt JAREB & SARGON; quos excepit SALMANASSAR; qui *Samariam* expugnavit, & excidit A. M. 3227. Populumque *Israëliticum* in *Medos*, *Colchos*, *Indos* atque *Æthiopes* miserabili ac perpetuâ *servitute* dispersit. Nunquam hæ tribus in patrium solum redierunt,

runt, aut conjunctæ Judæis sunt; sed inter barbararũ gentium imperia, etiam hodie, improbæ defectionis graves pœnas exsolvunt, ut ex *Josephi lib* II. *Antiq. Jud. c.5.* docet *Cunæus lib.* I. *de Republ. Hebr. cap.8.* Unde satis apparet, quantum illo tempore attenuatum fuerit *Medorum* imperium; cujus tantam partem obtinuit *Salmanasser.*

Eo mortuo, regno Assyriorum potitus est SENNACHERIB, clade divinitùs immissã, cùm Ezechiam Regem pientissimum bello premeret, notissimus. Occiso successit ASARHADDON, quod solum è sacris literis, & fragmento *genuini Berosi*, apud *Joseph. lib.X. c.2.* novimus; cui ASARCHODDAS dicitur. Quo fato perierit, quemq; successorem habuerit, non constat.

Besoldus furfure & quisquiliis *Pseudomegasthenis* nos pascit, cùm ait: *Merodach autem, Babyloniæ præfectus, hisce turbis defecit, vicinas gentes, partim gratiâ, partim vi paulatim ad se transfert. Indicit bellum; & duodecimo sui Regni anno Asarhaddone devicto, totum Assyriorum Imperium Babylonis adjunxit.* Hæc *Besoldus*, à vero prorsus alienus; quia Pseudomegasthenes post *Asarhaddonem* Regem constituit MERODACHUM: Hinc illa somnia de everso per Merodachum Assyriorum regno. Nos scimus aliquot ætatibus post Merodachum cecidisse alteram illam Assyriorum Dynastiam: Nam A.M. 3312. hoc est, 78. à missâ legatione Merodachi ad Ezechiam, *Phraotes* Assyrios bello aggressus est; & anno 3345. integro seculo post Merodachum Cyaxares iisdem bellum

intulit, Ninum obſedit; & tandem expugnavit. Videndus *Calviſius in iis annis*, & conferendus *Herodotus in Clio. Joſeph. l. X. c. 3.* ſcribit: *Circa eadem tempora imperium Aſſyriorum per Medos deſtructum eſt.* Meminit hujusdam excidii *Jeremias, cap. L. & Ezech. c.* XXXI. *&* XXXII. Everſoribus licet haud nominatis. Igitur *bis peccant* cum Beſoldo, qui Aſſarhaddonem ultimum faciunt, & qui *regnum Aſſyriorum* everſum volunt à Merodacho Babylonio; cùm centum & amplius annis poſt *everſum* ſit, ductu & *auſpiciis Medorum.*

Accedit figmentum tertium de causâ defectionis Merodachi: *Cùm fratres, Sennacheribi filii, bello civili ſeſe atterrerent, interim Merodachum rebellâſſe.* Quaſi verò Merodachus auctor Dynaſtiæ novæ Babyloniorum, vel Chaldæorum haberi debeat? Immò sic res habet: Quemadmodum ab Arbacis Medi ſucceſſoribus *Aſſyrii*, ſive Phullo, ſive alio duce defecèrunt; ſic aliquando poſt in libertatem ſeſe vindicârunt *Babylonii*, non Merodacho duce, ſed Nabonaſſore A. M. 3203. Regnabat tùm apud *Medos Articas*, quartus ab Arbaze; apud *Aſſyrios*, ut opinor, *Teglath-phal-eſar.*

Hæc eſt altera Dynaſtia Babyloniorum poſt diluvium; cùm prior à Nimrodo cepta in poſteris ejus deſiiſſet, tùm ab Aſſyriis, tùm ab Arabibus extinctis. Quot deinde *Nabonaſſari ſucceſſerint*, eos recenſebo ex *Claudii Ptolemæi Canone*; quem beneficio Doctoris *Overalli Angli* omnium emendatiſſimum habuit *Calviſius*; & publicavit in *Iſagog. Chronolog. c. 11.* ex

quo

quo nemini non apparebit, *Besoldum* in primâ Monarchiâ *nihil scivisse*; nihil etiam subsidiorum acquirere sibi voluisse, ut juventuti ea traderet, quæ ætatem ferre possent. *Nabonassare* igitur Chaldæorum Rege mortuo, successit NASIUS A.M. 3218. Exin bini, CHINZIRUS & PORUS A. M. 3220. Pulsis à subditis, DILULÆUS [vel rectiùs JUGÆUS] sufficitur A. M. 3225. Post quem regnare cœpit MARDOCEMPADUS A. M. 3229. Hic *Merodach* parte priore nominis sui Esaiæ Prophetæ dictus (anno septimo imperii sui) *legatos ad Ezechiam* Regem misit. *Baladam* vocat *Berosus apud Joseph. lib. X. c. 3.* Eum excepit ARCIANUS A.M. 3241. Quo post quinquennium mortuo *bienne interregnum* fuit, id est, ab A.M. 3246. usque ad annum 3248. quo regnum Babylonicum suscepit BELIBUS in optimo exemplari dictus; sed BELITHUS *Scaligero*. Belibum A.M. 3251. secutus est APRONADIUS, Scaligero *Aporonadorus*. Apronadium RIGEBELUS, Scaligero *Herigebalus* A.M. 3257. Rigebelum MESESSIMORDACUS A. M. 3258. Scaligero *Mesnoëmandacus*; quo defuncto A. M. 3262 rursus *interregnum* fuit annorum solidorum *octo*. Tum (anno scilicet M. 3270.) Babylonii Regem habuerunt ASSARADINUM, Scaligero *Jeraëden*. *Assaradonem*, Sennacheribi filium, existimâsse videtur *Dionysius Petavius part.* I. *lib.* II. *Rationarii Temporum. c. 2.* sed nomini & rationi temporum his minus roboris inesse reor; quàm ut *Assyrium* & *Babylonicum* regnum hoc tempore *conjungam*, & sub *uno*

 fuisse

fuisse credam. *Diversos* Reges (ut dixi) simul habuit *Assyria, Chaldæa, Media.* Tum & *Assyrii* parùm æquos habuisse videntur *Babylonios*, quod ex legatione honorificâ Mardocempadi ad Ezechiam Assyriorum hostem, tùm ex *Joseph. lib. X. c. 6.* colligi potest; ubi observo, *Medos* in destruendo *Assyriorum* regno à Babyloniis adjutos fuisse. Quæ nationum illarum dissidia cò me deducunt, ut *Assaradinum* istum *Babylonium* omninò distinguam ab *Assaradone Assyrio.*

Post Assaradinum Babyloniis imperavit A. M. 3283. SAOSDUCHEUS; & A. M. 3303. CHYNILADANUS, quorum alter *Saosducinus*, alter *Riniladachus*, Scaligero corruptè dicitur. Hinc A. M. 3325. regnum Babylonicum longè clarissimum indeptum esse NABOPOLASSAREM, *patrem Nabuchodonosoris*; qui per filium A. M. 3342. *Pharanem Necho* ad Euphratem magno prælio devicit, & *Tyrum* obsidere cœpit. Moritur A. M. 3346. relicto successore NABUCHODONOSORE. De hoc jam credere possumus, quæ *Besoldus* scribit in utrâq; Synopsi; nec quisquam ignorat, qui sacræ lectioni deditus. Hic enim ipse, qui *Joakimum*, Regem Judæ, *captivum* abduxit *Babylonem* A. M. 3349. expugnavit *Hierosolyma* A. M. 3360. expugnavit Hierosolyma A. M. 3360. *d. 4. Julii*, destruxitq; templum, anno eodem *d. 4. Augusti.* De hujus successoribus ut dicam *in cap. seq.* facit Besoldus.

Jam & de *successoribus Arbacis* dicendum est, quorum fuit *tertia partis* in monarchia primâ possessio. ARBACE, qui Sardanapallum evexerat, mortuo,

mortuo, A. M. 3105. successit MANDAUCES filius. *Diodorus Siculus lib.* II. *c.32.* è Ctesia, quem ibidem eò lubentius secutum se profitetur, quod è Regiis Persarum membranis studiosè indagârit Symbola.

Mandauces successorem reliquit A. M. 3155. SOSARMUM. *Diodorus* ibidem. Ab hoc defecisse mihi videntur Assyrii, indignati Orientalis Imperii sedem à sese in Mediam translatam.

Sosarmo A. M. 3185. succedit ARTICA. *Diodorus d. l.* Sub hoc Nabonassar Chaldæos suos ad fastigium summæ majestatis evexit.

Post hunc regnare cœpit A. M. 3217. ARBIANES, & A. M. 3239. ARTÆUS, vel ARSÆUS, qui & Dejoces dicitur. Hujus tempore, cùm jam liberum regnum fuerit Babylonicum, non capio, quomodo *Nanybri* Babylonii regnum precarium sub Artæo *Nicol. Damascenus* referat? Locum jam suprà citavimus. Credebam ea, quæ *Damascenus* scribit, contigisse sub Mandauce: Ait enim, *Parsondam* Babyloniæ præfecturam sibi petiisse à successore Arbacis; ut videatur successorem proximum intelligere. Sed impedit *Diodorus Siculus*, qui Parsondam vixisse scribit sub Artæo, quinto Medorum Rege. Explicabunt hoc mihi, qui sagacioris sunt nasi, & ingenio fidunt. Illorum erit πυρσμὸς.

Artæi, sive Dajocis filius, ARTINES fuit, idemq; Phraortes dictus; ad quod regnum descendit A. M. 3293. Sub jugum misit Persas; &, cùm armis Assyrios peteret, occiditur A. M. 3314. ASTIBARUS, qui & Cyaxares, parentis mortem ultu-

rus, bellum cum iisdem continuat; Ninoq; expugnatâ, secundam Assyriorum Dynastiam simul excidit. Idem cum *Halyatte*, Lydorum Rege, bellum gerit atrocissimum; quod Scythas transfugas recepisset, ac demum post quadragesimum regni annum, sive A. M. 3355. fato fungitur.

Succedit filius APANDAS, Græcis Astyages; qui filiam *Mandanem* in matrimonium dedit *Cambysi*, modicæ fortunæ viro; ut paterna humilitas nepotem, à magnarum rerum molitionibus revocaret. Somniârat enim *Astyages* ex naturalibus filiæ *vitem enatam*, cujus palmite omnis Asia obumbraretur; hinc regni sui destructionem metuens, ut fatum averteret, filiæ partum opprimendum censuit. Frustra! *materiam & alimentum præbet fato, qui obnititur.* Nam, ut inquit *Nicephor. Gregor. lib. VII.* hoc tale est, *ac si quis ignem metuens ædibus jam circumdatum, non extinguat eum; sed sarmentorum fasces aggerat, & oleum affundat: Aut si quis, furente Boreâ & tempestate, exiguâ fragiliq; cymbâ contra fluctus per eos eluctari conetur.* Exempla infinita sunt, quæ confirmant; quò magis homines impedire progressus eorum nitebantur, quos cœlestis providentia magnis destinârat imperiis; eò faciliorem ipsis ad præfixam divinitùs metam perveniendi viam stravisse, quæ sunt verba *Leunclavii l. 1. Hist. Muselm.* Sic *Astyages*, cùm nepotis cædem imperâsset *Harpago* (cui secretæ regiæ domus innitebantur) deceptus est. Veritus hic, ne pœnam obsequii lueret, si Astyage mortuo *Mandane* rerum potiretur, non necat; sed pastori regio exponen-

exponendum tradit. Quid multis? hæc omnia notissima sunt; *Justinus l. I. c. 4. 5. Herodot. l. I. Val. Max. lib. I. c. 7.* Sed qui oscitantiæ manifestus est, cùm scribit: *Astyagem* nepotem suum *Cyrum* è *Mandane* filia (quod Asiæ dominatum fatis ei destinari per somnia cognovisset) exponi jussisse. Imò *jussit occidi, non exponi*; & quod Harpagus contra mandatum exponendum tradidisset, *filium* ei *epulandum* apposuit. Causa *errori Valerio* fuerunt illa *Herodoti* antecedentia, non bene expensa: *Hic itaq;* (Mithridates) *accersitus properè, cùm venisset, inquit ad eum Harpagus: Jubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrimè pereat; & hæc, ut tibi dicerem, mihi injunxerat.* Hæc ita *simulabat Harpagus* se accepisse, non acceperat. Sed è recentioribus ad eadem offendisse deprehendo *Just. Lipsium*, & *Joh. Cluverum:* Alter in *comment. ad Senecam l. de irâ c. 15.* auctorem illum notat, quod Harpagus regiæ crudelitatis causam ignorârit, quæ fuerit; quod Harpagus jussus Cyrum, Mandanes filium, exponere in deserto monte, per alium id exsecutus, alium successum habuerit; atque ita rem narrari *Herod. lib. I.* Alter in *Epitome Historiarum p. m. 63.* eodem planè modo: *Cyrum,* inquit, *infantulum, si Herodoto fides, avus exponi jusserat.* Intolerandum in utroque, Herodotum tàm negligenter & legere & citare.

Sed hæc ἐν παρόδῳ. *In Astyage Regnum Medicum finitum est,* cùm illi per XXXV. annos præfuisset, de quo casu dicam *cap. seq.* Mihi ferè accidit, quod figulo, qui urceolum instituerat; currente rotâ vidit

ampho-

amphoram exire: Vel quod aliis, quibus fictilem currum Tarquinius formandum locaverat; nam his ita crevit inter flammas, ut ad eximendum necesse fuerit, fornacis culmen dejici. Eodem modo, sub scribentis manu insperatum incrementum cepit hoc caput, & propositi nostri modulum egressum est.

CAPUT IV.

Evilmerodachus successor Nabuchodonosori. Neriglissar non Rex, sed tutor Regis. Igitur verus Evilmerodachi successor Belzasar. Hic fustibus occisus in convivio. Figmentum de Babylonis obsidione, cùm occideretur Belzasar. Darius Medus successor Belzasaris nec Astyagis filius fuit, nec Rex Medorum. Josephi auctoritas, quam Besoldus sequitur, rejecta. Berosi fides major in rebus Babyloniis. Belzasar idem cum Laborosardacho: Astyages ultimus Rex Medorum, non alius.

NABUCHODONOSORO MAGNO successit A. M. 3389. EVILMERODACHUS, sive Evelmaradochus, filius; ut scribunt *Berosus* apud *Josephum lib. I. contra Appionem, & Megasthenes* apud *Eusebium lib. IX. de Præpar. Evangel. c.4. Ptolem. in Canon.* Ilvarodanus. Cùm scelerate & lascivè præesset, post biennium insidiis *Neriglissorori*, sive *Neriglissaris*, sive *Niricassolassari*, sive *Niglisaris* (is sororem Evilmerodachi in matrimonio habebat) opprimitur.

Regnum

Regnum capessit ipse Regis interfector, NERIGLOSSORORUS, Besoldo Assur, vel ex pseudo-Megasthene Regassar; sed cùm non esset stirpis regiæ, id saltem tutorio nomine administravit. Hinc *Daniel* Evilmerodacho statim supponit Belzasarem, omisso Neriglissare.

Hujus igitur Neriglissaris filius, & Nabuchodonosori nepos, è filia Nitocrade BELZASAR verus & legitimus imperii Babylonici hæres, *post Evilmerodachum* censeri debet. Et initium regni ejus constitui A.M. 3391. Non multò plus quatuor annis imperavit, ut computant eruditiores Chronologi. Occisus est ab amicis, ut auctores sunt *Berosus* & *Daniel*; quos adhibuerat convivio, qui anteà de eo interficiendo consilium inierant; conspirationis Duce *Nabonido Medo*.

Genus mortis exponitur à Beroso: ὑπὸ τῶν φίλων ἀπετυμπανίσθη, *ab amicis tympanis interfectus est*. Id explicat *Scaliger lib. III. Can. Isag. p. 291.*, *& ad Eusebii num. 1431. p. 85.* è Grammaticis Græcis, *tympanum* esse lignum, quod etiam *scytalen* appellent. Hinc qui *Siculis* & *Argivis* olim σκυταλισμὸς dictus est, Romani *fustuarium* vocant. Nimirum quod amici illi in convivium venissent inermes τῷ τυχόντι ὅπλῳ, id est, telo, quod fors objecit, ligno aut scamno, aut tale id genus, Regem adolescentem oppresserunt. At *Daniel* genus mortis non exprimit, sed convivii tantùm nocturni mentionem facit.

Fabulosum est, quod multi scripserunt, DARIUM Medum invasisse regnum, & adjutore Cyro

Babylo-

Babylonem expugnâsse; mox victorem regnum cum Cyro divisisse Immò *Darius* vel à populo, vel procerum factione creatus Rex fuit, quod apertè dicit Berosus. *Daniel* de successione ejus hoc modo post cædem Belzasari: Δαρεῖος ὁ μῆδος παρέλαβε τὴν ἀρχήν. Id est: *Darius Medus accepit regnum.* Chaldaicè: *alio tradente accepit.* Quamobrem non feliciter *Besoldus: Hoc* (scil. Belzasare) *interfecto, Imperii summa ad Darium Medum est translata.* Sed in eo sententiam sequitur, quam insania plebejorum Chronologorum commenta est, cùm ait: *Hunc esse Cyaxarem filium Astyagis.* Darium Medum Astyagis filium facit *Joseph. d. l. X. c. 12.* Sed ex conjectura, & *recedens à Beroso*; quem etiam hîc sequi debebat. Ut de rebus Moscorum Moscis non inviti omnes credimus, Turcis de rebus Turcorum, Japonibus de rebus Japonum; neque ulla tàm barbara gens est, aut fera, cui propriam suarum rerum historiam narranti, non plus fidei sumus habituri, quàm cuivis extero & alienigenæ: (verbis *Casaub. ep. 170.*) Sic quod de Babyloniis refert Berosus Babylonius, pro vero accipimus; dum contrarium probetur, quod omittit, omittimus etiam nos. *Propheta c. IX.* est Ὀξυάρευς ἐκ γένους μηδικοῦ, id est, *filius Xerxis de semine Medorum.* Hunc *Xerxem* Josephus hariolatus est eundem esse cum *Astyage:* At Propheta neque Darium Medorum Regem facit, neque patrem ejus; è quo saltem id collegimus, patrem vel avum Darii, è Media venisse Babylonem; adeoq; Darium, Medis oriundum, & Babylonis inquilinum fuisse. *Astyagem* eundem esse cum *Xerxe*, Darii pa-

tre, quo argumento probabimus? Nullam virilis sexus sobolem habuisse satis patet. Credidit *Harpagus*, mortuo *Astyage*, Imperium ad *Mandanem* filiam futurum; quod quomodo potuisset, si filium habuit Astyages? quin hoc ipsum apertè negat *Orosius lib. I. c. 19. Justinus lib. I. c. 4. §. 7. Herod. lib. I.* Somniant alii, Darium Medum saltem adoptatum posteà fuisse: Tot machinulæ movendæ sunt, ne destruatur, vel pereat falsa thesis. Exin autem egregium istud argumentum malum est: Quia Darius Medus secundum Josephum est Astyagis filius, ergò idem cum Cyaxare; quem Astyages filium facit *Xenophon in Cyripæd.* Sed scire debebant, imaginem quidem veri esse in illo Xenophontis opere; planeq; confictum esse Cyaxarem illum. Verissimè *Lipsius in not. ad lib. I. Politic.* suorum c. 9. scribit: *Laudatissimus ille Cyrus Xenophontis non habet locum, quem magis ad exemplum vitæ, quàm ad fidem rerum scripsit.* Adeundi de hâc ipsâ controversia *Scaliger d. lib. III. Canon. Isagog. lib. VI. de Emend. Temporum. Calvisius in Isagog. Chron. c. 29.* Dionysius *Petavius Ration. Temp. part. I. lib. II. c. 9.*

Nunc in viam redeundum est. BELZASAR idem cum Laborosardacho, quod ex Beroso & Megasthene constat: Faciunt enim *Laborosardachum* nepotem *Nabuchodonosori* ex *Nitoride* filia; ejusq; successorem *Nabonidum*, qui idem cum *Dario Medo*. Nec nos offendere debet nominum varietas: *Scire namq; debemus, plerumque duûm nominum fuisse* " *Reges Orientales; aliterq; appellatos, cùm privati es-* " *sent, aliter, cùm ad imperium accesserunt.* Diversum "

scribit

ſcribit *Joſephus*; ſed qui jubetur hîc cedere Babyloniis & Perſicis auctoribus.

Quamobrem hæc differentia eſt inter ſententias noſtras, & Beſoldi, hoc capite: (1) *Evilmerodachum* regnâſſe ſcribit annis 30. nos duobus. (2) *Labaſſardachum* diverſum facit à *Balthaſare*; nos unum eundemque. (3) *Darium* Medum *Cyaxarem* vocat, & *Aſtyagis filium*, opinatur; nos Cyaxarem *fictitium* dicimus, deque Aſtyage ſtatuimus; nullum reliquiſſe filium. Ex hoc illud etiam ſequitur, non Darium Medum, ſed Aſtyagem finiiſſe regnum Mediæ. Atque ita nihil offendimus veteres, quod adverſæ ſententiæ Scriptores facere neceſſe eſt. E veteribus *Herodotum* intelligo *lib. I. Juſt. lib. I. c. 6. Oroſ. lib. I. cap. 19. Diod. Sicul. lib. II. c. 34.* Quorum omnium una aſſertio eſt, Aſtyagem à Cyro devictum, & imperium Medicum ſimul finitum eſſe; factum id A. M. 3390.

Excurſus de Regnis notioribus, cùm Aſſyrii, Babylonii & Medi rerum Orientis potirentur.

TROJANUM.

Trojanorum origo à Dodanim, Iavani filio, Iapeti nepote; & à Thracibus, & à Cretenſibus. Ipſe Dardanus à Dodanim. Scamandri ſedes in Phrygia. Samonis uxor, & ejus calamitas. Trojanorum Regum ſucceſſio. Palladium cœlo delapſum tempore Ilii. Troja capta ſub

ſub Laomedonte. Priami liberi. Trojam iterum captam ſub Priamo, aliis tàm non dubitatum, ut diem tradiderint; aliis contra. Troici belli ſcriptores Dares *&* Dictys; *& quid de his judicandum ſit? Populorum multorum vanitas in affectandâ Trojanâ origine. Ilii fortunæ ſub Romanis & ruinæ proavorum memoriâ ſuperſtites.*

QUis genus Æneadum, quis Trojæ neſciat urbem? *Virtutesq́, Virosq́, & tanti incendia belli?* ait apud *Virgilium Æneid. v. 569. 570.* Dido. Faciamus igitur, dum aliarum etiam nationum Reges commemorare libet, à tàm nobiliſſimo per orbem terrarum regno, initium: Nam diſplicet, quòd *Goropius Becanus* diſputat de origine Trojanorum, *lib. II. Hiſpan. Rerum:* Cùm Jonis, filii Japeti, nepotes maritima tenuerint, & hi quidem fuerint *Eliſas, Tarſus, Citim, & Dodanim*; à Dodanim ortum videri Dardanum. Certè à Poëtis vetuſtis cognatio quædam inter *Dardanum* & *Tarſum* celebratur; quamvis *Reinerus Reineccius tom. III. Familiarum* à *Thirâ*, Japeti filio, Thracum patre, & *Thracibus*, originem *Trojanorum* repetat. Ipſum Dardanum è Samothraciâ veniſſe, communis conſenſus eſt.

Iſaacius in Lycophrônis Caſſandram pag. 44. Electræ, Atlantis filiæ & Jovis, inquit, *Jaſion* & *Dardanus* filii fuerunt: Ex quibus *Jaſion* Cereris amore captus fulmine percuſſus eſt. *Dardanus* verò exundatione factâ, è Samothracia ad oppoſitum ex alterâ ripâ collem enatavit, urbem conditurus. At Oraculo,

ne id faceret, monitus eſt, quod iſte *collis Atæ*, ſeu *Noxæ*, ſacer eſſet; ideoq; ejus incolas infortunium maneret. Inde Dardanus ad alium *collem*, qui *Scamandrius* dicebatur, conceſſit, regnante tunc in Trojade Teucro, Scamandri & Ideæ Nymphæ filio; cujus Scamandri ſororem *Batéam* nomine cùm Dardanus in uxorem duxiſſet (quam Lycophron *Arisben* vocat) ex illa ſuſcepit *Ilum* & *Erichthonium*; quorum *Ilus* ſine liberis vitâ exceſſit: *Erichthonius* verò ex *Aſtyoche*, Simoëntis filia, *Troëm* ſuſcepit; *Trois* porrò & *Callirhoës*, Scamandri filiæ, *Ilus* & alii filii fuerunt. Igitur Dardanus in Scamandro colle *Dardaniam* urbem extruxit.

Poſterioribus deinde temporibus *Ilus*, cùm in certamine victoriam obtinuiſſet, aſſumtis juvenibus 50. & totidem puellis, *vaccam* quandam *vagantem* ſecutus eſt; quæ cùm perveniſſet ad *collem Noxæ*, obſecutus Oraculo (quod juſſerat, ut ubi vacca procubuiſſet, urbem conderet) *Ilium* ibi condidit. Unde Dardanus abactus fuerat. Non exhibui in hoc Tzetzis loco verſionem ad verbum, qualem *Berdrandus* dedit; ſed alicubi receſſi, ſecutus emendantem *Gulhelmum Canterum lib. I. Nov-antiq. Lect. cap. 1.* Conferendus autem *Diodorus Sic. lib. V. c. 48. 49.* Sed hæc nihil obſtant conjecturæ Goropianæ. Ut ſunt gentium migrationes, è continente (ubi habitavit Dodanim) poſteri migrârunt in inſulam Samothraciam; & inde rurſus in Troadem, velut antiquam patriam; ut Dardanus adhuc unus è poſteris Dodanim haberi poſſit. Etiam Cretenſes ibi ſedes fixêre: Nam

ante

ante Dardanum Scamander Cretensis (cùm Creta frugum inopiâ laboraret) cum parte tertiâ ad sedes exteras quærendas profectus est; ab Oraculo monitus, ibi eum habiturum sedes, ubi à terrigenis esset oppugnatus. Delatus ergo ad Phrygiam, cùm castra ad Idam posuisset, *mures* arcuum *nervos*, & scutorum *lora* arroserunt; quos *Scamander* hostes terrigenas interpretratus, ibi urbem condidit, & cum finitimis bella gessit, ut ex *Trogo Pompejo* refert *vetus interpres Virg.* qui est apud *Petrum Danielem* in illud *III. lib. Æneid:*

Teucrus Rhœteas primùm est advectus in oras.

Adde *Eustath. in Iliad. I.* Bellum ejusdem *Scamandri*, & alia legimus apud *Nicolaum Damascenum in Excerptis Peiresc. p. 443.* Ibi, *Scamander*, qui *primus Trojanis* imperavit, *Samonis* (hic quoque *Cretensis* fuit) operâ usus, barbaros (qui Troadem incolebant) subegit: *Samone* autem in pugnâ interfecto, uxorem illius *Dadan* cum caduceatore misit, ut eo loci nuberet, cui vellet: Sed caduceator in itinere eam stuprat, statimq; mulier, impar tantæ calamitati, gladio mariti (quem secum habebat) seipsam transfixit. Quod ubi *Cretenses* comperêre, caduceatorem eô ipsô in loco (qui vulgò *impudentia* appellatur) lapidibus obruerunt. Hæc *Damascenus*.

Porrò à Scamandri filio, *Teucro, Teucri* appellati; qui & ipse ante Dardanum *Sminthium* extruxit. At Dardanus regnare cœpit A. M. 2471. octingentis (& quod excurrit) annis post diluvium. Alii *Coriti* filium asserunt; sed qui diligenter distinguendus est à

Corytho, cujus meminit *Diodorus lib. IV. Bibl. c. 33.* Nam hic longè recentior, & Laomedontis σύγχρονος. Uxor, ut jam *Tzetzes* docuit, *Batea*, Teucri filia; quam duxit post *Chrysem*, Balaantis filiam; è quâ genuerat *Ideum* & *Timantem*, successores *Atlantis* proavi, in *Arcadico* regno; ut auctor est *Dionys. Halicar. lib. I. c. 61.*

E *Batea* est ERICHTHONIUS, qui *Dardano* patri *successit* A. M. 2536. Uxor *Callirrhoë*, Scamandri filia; ut vult *Dionysius d. l. c. 62.* *Astyoche*, Simoëntis filia, ut *Tzetzes.*

TROS, vel TROUS, Erichthonii filius, regnum suscepit A. M. 2582. *Trojam* condidit, & *Trojadi* nomen dedit. *Euseb. num. 649*: Τῆς Δαρδανίας ἐβασίλευσεν ΤΡΩΣ καὶ Ἶλος, ἀφ' οὗ Τρῶες καὶ Τρωάς, καὶ ἡ πόλις Ἴλιον. *In Dardaniâ regnavit Tros, & Ilus; à quo Troës & Troas, & urbs Ilium.* Ubi duos Reges miscet simul. *Trois* conjux secundum *Dionys. d. c. 62.* fuit *Acalis*, Eumedis filia: At secundum *Tzetzem* & *Cononem* apud *Photium narrat CXII.*, *Callirrhoë*, Scamandri filia; quæcunq; tandem fuerit.

ILUM, Trois filium statuunt plerique omnes: Is, secundum *Calvisium*, regere Trojanos cœpit A. M. 2631. Hujusdem fratres, *Ganymedes* & *Assaracus*, Æneæ proavus. *Conon. d. l.* Ab hoc conditum *Ilium*; ut *ibidem* scribit, & in immensum auxit: Videntur *Ilium*, *Troja* & *Dardania* tùm *in unum* coaluisse. Hujusdem tempore *Palladium* cœlo delapsum crediderunt. *Ovid. VI. Fastorum:*

Mœnia

Mœnia Dardanidis nuper nova fecerat Ilus;
Ilus adhuc Asiæ dives habebat agros.
Creditur armiferæ ſignum *cœleſte* Minervæ
Urbis in Iliacæ deſiluiſſe juga.

Sepulchrum ejus nobiliſſimum erat in campis Simoëntis, quo de *Barthius lib. XV. Adverſ. c. 18.*

Ibi filius LAOMEDON, *Capyos* (qui avus *Æneæ* fuit) patruelis, regnat A. M. 2671; cujus tempore *Hercules Thebanus* vel ob equos, quos Laomedon promiſerat; vel ob mercedem *Heſiones*, à *Ceto* liberatæ, in Trojanos expeditionem ſuſcepit; & expugnatam viduavit civibus urbem: Ipſe Laomedon occiſus eſt. Videndus *Euſebius num. 768.*

Ultimus Regum PRIAMUS Laomedontis filius, cùm A. M. 2755. regnum ſtabiliiſſet; præſidiis ubique diſpoſitis, *Antenorem* mittit in Græciam, expoſtulatum de cæde Laomedontis patris ſui; & cùm nihil reſponderetur, *Alexandrum* filium claſſe inſtruit, qui per inſidias *Helenam* capit, *Europæ Aſiæq́ ſepulchrum.* Nam ex hâc cauſâ *bellum* illud ortum (quod *per decem annos*, cum ingenti utriusq; partis clade geſtum) numeroſam illam Priami ſobolem pænè univerſam ſuſtulit. *Quinquaginta filios* Poëtæ numerant, & eorum *nomina* collegit *Guido de Columna in Hiſt. de Excidio Trojæ c. 8.* Sed vereor, ut bonâ fide; lego enim multa, quæ ne Trojana quidem videntur; & multa deſidero, quæ in vetuſtiſſimis Scriptoribus paſſim occurrunt.

Non tantum otii mihi ſupereſt ad colligenda *nomina*; ſed recenſebo tamen, quæ memoriæ meæ non-

dum elapsa sunt: Cætera (quæ perdidit, & amisit) scrutabuntur alii; qui temporis jacturam facere volent. 1. *Hector* ille, fortitudine sua nobilissimus. 2. *Paris*, sive *Alexander*; qui Helenam rapuisse dicitur. 3. *Deiphobus*. 4. *Helenus*. 5. *Polites*. 6. *Trous*. 7. *Polydorus*. 8. *Laocon*. (Horum tùm alii quàm plures, tùm *Virg.* passim mentionem facit) 9. *Antiphum*, ab Agamemnone interfectum, novi ex *Homeri Iliad.* 29. 10. *Antiphanum*, ex *Iliad.* 23. 11. *Agathonem*, ex eâdem. 12. *Hippotroum*, ex eâdem. 13. *Agavum*, ex *Iliad.* 11. 14. *Pammonem*, ex *Iliad.* 23. 15. *Lycaonem*, nisi idem sit cum *Laoconte*, ex *Iliad.* 21. 16. *Areum*. 17. *Echemonem*. 18. *Isum*. 19. *Evandrum*. 20. *Arsecum*. 21. *Dejopiten*. 22. *Archemachum*. 23. *Laudacum*. 24. *Philemonem*. 25. *Melium*. 26. *Astyochum*. 27. *Doriclum*. 28. *Hippodamanta*. 29. *Dryopem*. 30. *Biantem* 31. *Corythum*, sive *Gorgidionem*. 32. *Thyestem*. 33. *Ilioneum*. 34. *Thetestem*. 35. *Glaucum*. 36. *Asteropæum*. 37. *Mestorem*. Hos omnes partim apud *Dictyn Cretensem*, partim apud *Apollodorum* reperire licet. 38. *Cebrionem* legi apud *Stephanum de Urbibus*. 39 *Menalippum*, & 40. *Idæum* in *Hephæstione*, apud *Photium*.

E filiabus notissima 1. *Creusa*, Æneæ conjux è *Virg. lib. II. Æn.* 2. *Laodice*, ex Homeri *Iliad.* 1. 3. *Polyxena*, ex eodem & Dictii, & aliis. 4. *Cassandra*, è Virgil. & *Plutarchi Agide*. 5. *Aristomache*, è Pausaniæ *Photicis*. 6. *Astyoche*, è *Dicty*. 7. *Iliene*, ex *Hygino*. 8. *Medesicaste*, ex ejusdem *Pausania* Photicis. In tot liberis, tot calamitates expertus est infelix Priamus; & bel-

& bellum quidem funestissimum multis Veterum descriptum est.

De auctore Ἰλιάδ☉ μικρᾶς (quem *Lævius*, vetustissimus Poëta, Latinis versibus reddidit) consulendus *Scaliger in Catullum p. 128.* De *Callisthene* Cicero *lib. V. ep. fam. 12.* Sed & de muliere quâdam *Phantasia* legimus, scripsisse libros de bello Trojano; & in *templo Vulcani* deposuisse, oppido *Memphi*: Eos libros Homerum in Ægyptum venientem reperisse, abstulisse, vindicâsse. Quam tamen narrationem, ut vanissimam *phantasiam*, explodit *Lipsius ad Sen. lib. de Brevit. vitæ, c. 13.* At de Syagro *Ælianus lib. XIV. c. 21.* Post *Orpheum* & *Musæum* primus Trojanum bellum cecinit *Syagrus*, maximum argumentum carmine ausus tractare. De *Corinno* idem scribit *Suidas* in Corinno. De *Phemio* & *Demodoco Athenæus lib. I.* De aliis *Samuel Dresemius* in Iscanum *pag. 1.* Et quis omnes illos recenseat, quos hoc argumentum delegisse constat, Poëtas & Historicos? sanè in proverbium abiit, Τροίαν κλαίειν, id est, *Trojam deflere.* Versantur autem hodieque in manibus omnium *Dictys Cretensis*, & *Dares Phrygius*; quorum *illum* auctorem *satis veterem* esse. agnoverunt eruditissimi Viri. *Salmasius ad aram Dosiadæ* pag. 243: *Vetus auctor, qui sub nomine Dictys Cretensis libellum de bello Trojano scripsit.* Idem judicium ejus est, qui edidit *cum notis Amstelodami A. C. 1631.* Idem *Barthii* non uno Adversariorum loco. Hunc etiam Dictyn de bello Trojano citat *Johan. Antiochenus* (quem temporibus *Heraclii* Imperatoris vixisse reor) in *Excerptis Peiresc.*

p.784. Niſi quis illo tempore verum & antiquiſſimum illum Dictyn adhuc ſuperfuiſſe velit; quod ægrè conceſſerim: Noſter Latinus latuit ſub magno nomine.

„ Ut jam ſuprà dixi, fuit *commune Scriptorum vi-*
„ *tium, ut, quò pretium adderent ſcriptis ſuis, antiquio-*
„ *ri potiùs quàm ſibi, ea tribuerent.* Idq; non tàm frequenter in profanis (è quibus *Pythagoras* talem fraudem frauſus eſt, *Reineſius lib. I. Variar. c. 22.*) quàm in Scriptoribus Sacris deprehendere eſt. Sic primis ſeculis naſcentis Chriſtianismi ſuppoſuerunt *Mercurium Æpyptium, & carmina Sibyllina*; & aliquanto pòſt *Dionyſium Ariopagitam, Epiſtolam ad Abgarum, Acta Pilati, Ejusdemque epiſtola*; ut alios ψευδεπιγράφους innumeros taceam. Noviſſimè *Evangelia Hebraica* à *Quinquarboreo, Münſtero*; & pòſt ab ejus diſcipulo, *Schreckenfuchſio* edita, *Matthæo Apoſtolo adſcripta*, nobis obtrudere conati ſunt: Sed hæc nihil ad Andromacham noſtram. Hoc ſaltem de Dicty voluimus, quamvis antiquus ille non ſit, tamen in rebus Trojanis illuſtrandis minimè rejici à doctiſſimis Viris.

At *Daretis Phrygis* (quem illi adjicere vulgò ſolent) non par auctoritas, ex *Antipatro Acanthio* refert *Hephæſt.* apud *Phot. Cod. CXC. Daretem*, qui ante Homerum Iliadem conſcripſit, *monitorem* fuiſſe *Hectoris*, auctoremq;, ne Achyllis ſocium interimeret. Meminit hujusdam *Ælianus lib. XI. c. 2: Dares Phryx*, inquiens, *ante Homerum vixit, cujus Iliadem in hunc usque diem conſervari ſcio.* Ut prætercam *Iſidorum.* Sed hæc, quæ nos quidem habemus, ſpuria ſunt; ut præter *Scaligerum* judicavit *Poſſevinus Bibl.*

tom.

tom.II.sect.IV.lib.XVI. *Andreas Schottus* (cujus epistolam iterum publicavit Cl. *Bœclerus* in Nepote suo) existimat, partum esse *Josephi Iscanii*, sive *Exoniensis*; qui vixit sub *Johanne, Anglorum Rege*: Alii *Burdigalensem* faciunt; de qua sententia consulendus *Vossius lib. I. de Idolol. c. 36. p. 268.* Ejusdem *Josephi poëma* de bello Trojano in *libros VI.* distributum sub *Cornelii Nepotis* nomine vulgârat superior ætas. Quisquis tandem sit historiæ auctor, non est ætatis aureæ; sed barbarus, & judicio planè destitutus: Ut, quod *Pseudoberoso* precium constituimus, ponamus huic quoque; & juventutem cavere jubeamus, ne in hâc literarum luce tenebras probet; & ad asserendam rerum memoriam stramineos testes advocet.

Quamvis & illorum fides, quos velut approbatos nominavimus, & è quorum mente hactenus locuti sumus, de rebus Trojanis & excidio Trojæ, in dubium vocari possit. Quid ais? tunc Priamum occisum, *Trojam* à Græcis *captam* & inflammatam, contra tantam Scriptorum multitudinem *negare* audes? Non nego, immensam multitudinem esse; immò scio ex illâ, quosdam tàm confidentes fuisse, qui *diem excisæ Trojæ* posteritati traderent. Vid. *Plut. in Camillo, & Dionys. Halic. lib. II. c. 63.* referentes, captam esse *die 23. Thargelionis, diebus 27. ante solstitium æstivum.* Unus repertus est *Dio Chrysostomus Coccejanus* (vel avus vel proavus maternus Dionis Cocceji historici, tantâ gratiâ pollens, ut *Trajanus* aureo & *triumphali curru juxta se collocatum* compellârit his verbis: AMO TE, UT ME IPSUM! *Philostratus*

in ejus vitâ p.495.) qui tantæ multitudini se solum objecit; & quæ magno consensu recepta erant, multis rationibus refutavit. Ad firmandam enim sententiam suam adfert narrationem *Sacerdotis Ægyptii* de bello Trojano, ex antiquis Ægyptiorum monumentis repetitam.

Quo *primùm* ostendit, *Helenam*, Tyndarei Regis Spartani filiam, à plurimis Asiæ Græciæq; proceribus expetitam, *Alexandro*, Priami filio, præ omnibus aliis, *legitimo conjugio nuptam*; & hinc domum ab eo ductam. Hinc quæ de raptu ejus, primâque *Trojæ* per *Herculem* expugnatione à Græcis referuntur, firmis rationibus refellit.

Posthæc subjungit, ut Græciæ Principes ab *Atridis* concitati ex merâ *erga Alexandrum invidiâ*, & crescentis Trojanorum potentiæ metu, bellum Trojanis fecerint; & quàm infeliciter hoc à Græcis, quàm prosperè à Trojanis sit gestum; donec munimentis Græcorum perfractis, & navibus plerisque incensis, ab *Hectore Achilles* etiam in defensione castrorum ab eodem confossus, armisq; spoliatus occubuerit: Ubi interim docet, quæ vera, & quæ falsa Homerus de hoc bello narrat; & quanta sit ejus in laudandis Græcis inopia & jejunitas, & vicissim in deprædicandis Trojanis quàm abundans copia. Commentum etiam de *Patroclo*, & de *monomachia Achillis cum Hectore*, ut falsissimum & ineptissimum utrunque, confutat & irridet.

Tertiò exponit, ut Græci per desperationem *in Chersonesum* transfretârint; & cùm nova utriusque

auxilia

auxilia advenissent, Trojanis quidem *Æthiopum* & *Amazonum* copiæ; Græcis verò *Neoptolemi* & *Philoctetæ* manus acerrimum & luctuosum prælium intercessit coortum; in quô à parte Trojanorum *Memnon*, *Penthesilea*, & *Paris*; à parte Græcorum *Ajax* & *Antilochus* ceciderunt: Unde consecuta mox sit dialysis, & fœdus Græcorum cum Trojanis; quibus hi conditionibus vellent initum, dum & Græci viribus exhausti, & ad incitas redacti ultrò pacem expetunt: Et Trojani tot laborum & casuum pertæsi, eam non denegant; præsertim cùm & donarium *equi lignei* Minervæ Trojanæ consecrârunt; ut quasi trophæum victoriæ Trojanorum extaret.

Hinc addit quædam, de beatô gloriosôque Priami & Hectoris exitu. *Et ad postremum* multis absurditatibus ostensis, & misero Græcorum reditu, domesticisq; eorum calamitatibus: Tùm coloniis Trojanorum in Italiam, Galliam Cisalpinam, & ipsam Græciam feliciter ductis, & exulibus Græcorum à Trojanis in Italiâ & Asiâ receptis, confirmat *Trojanos*, non Græcos, hoc bello *evasisse victores*. Ita totam Orationem *Dionis Chrysostomi* in compendium contraxit *Laurentius Rhodomannus*.

Ut ingenuè fatear, ipsam veritatem loqui mihi videtur *Chrysostomus*; & qui scit, quantum Ægyptiorum monumenta Græcorum narrationes prægravent, vix aliter affectus erit. Ægyptiorum namque potissima cura fuit, ut omnium memoria quàm diligentissimè conservaretur: Contrà apud Græcos antiquitates vel sepultæ, vel miris fabulis involutæ. Hinc

apud

apud *Platonem in Timæo* ſenex ille ſacerdos Ægyptius Solonem & Græcos accuſat, ut ſemper pueros, nunquam ſenes eſſe affirmans; in quorum animo nulla erat ex vetuſtatis relatione vera opinio, nulla cana ſcientia. Sed ne contra fas audire velimus Ægyptium in ſuâ cauſâ, en *Joſephum* de hâc ipſâ re *lib. I.* contra Appionem: *Omnia Græcorum nova, & heri nuperque nata cognovi, id eſt, fabricam civitatum & inventiones artium, conſcriptionemq; legum; rebuſq; cunctis recentior apud eos eſt hiſtoriæ conſcribendæ ratio: Apud Ægyptios autem atque Chaldæos & Phœnicas, ſicut ipſi fatentur, res geſtæ antiquiſſimam & permanentem habent memoriam. Nam multum providerunt, ut nihil tacitum relinqueretur; ſed omnia in annales à Viris ſapientiſſimis referrentur.* Hæc Joſephus. Sed & cùm nobis de eo conſtet, neminem è Scriptoribus Græcis fuiſſe, qui de bello Trojano non prodigioſum aliquod, & incredibile retulerit; vel hoc ipſum Ægyptiorum monumenta favorabiliora reddit. *Eſt ea mentientium conditio, ut in mendacio deprehenſi fidem non mereantur ampliùs*: Sic, cùm *Polybius*, aliiq; magni viri, *Pythiam Maſſilienſem*, qui γῆς περίοδον notâſſent, falſa multa tradidiſſe etiam de iis, quæ Græcis hominibus nota erant, atque explorata; ita cœpit Pytheæ fides eſſe ſuſpecta, ut jam multi non alio loco ejus ſcripta, quàm fabulas habeant: Quia factum eſt, ut ne in iis quidem, quæ verè ſcripſerat, ei ab iisdem fides haberetur. *Caſaubonus ad Strabonis lib. I. p. 42.* Sic, cùm Tiberius ad vana & toties irriſa revolveretur, vero quoque & honeſto fidem demſiſſe,

ſcribit

ſcribit *Tacitus lib. IV. Annal. c. 9.* Multò minus non manifeſtâ in re ſequi poſſumus Græcos, tot fabularum in rebus Troicis manifeſtos; & Ægyptiaca monumenta rejicere, graviſſimis Scriptoribus commendata.

Nihil ſanè, quoad Trojanum bellum, in his abſonum & abſurdum; immò in hâc narratione occurrunt quàm plurima, quæ nec ipſi Græci diſſimulare potuerunt. Ut ſaltem hoc tangam, referebat Ægyptius ex pilis & columnis ſuis (in quib⁹ hiſtoria vetus deſcripta erat) *Græcos* demum *reverſos* nullam non *calamitatem* excepiſſe; quod ipſum fortiſſimum argumentum ſit rerum malè geſtarum: Cùm, ſi victores extitiſſent, inſidiatores & rebelles ab omnibus molitionibus ſuâ claritudine & potentiâ facilè deterrere, vel auſus retundere potuiſſent. Contra Trojanorum res potentiâ & gloriâ multò inſigniores extitiſſe. *Priamum* vitam finiiſſe omnium *feliciſſimum*, niſi quantum ægritudinis attulerunt neces plurium filiorum. Ipſum *Hectorem*, poſtquam plurimos regnârit annos, & multas Aſiæ provincias imperio ſuo adjunxerit, in *maturâ ſenectâ* fatis conceſſiſſe; relicto ſucceſſore *Scamandrio* filio. *Æneam* ab *Hectore* miſſum cum claſſe & numeroſâ manu, *Italiam*, beatiſſimam Europæ regionem, *occupâſſe*. *Helenum* in mediam profectum Græciam, *Moloſſorum regnum & Epiri*, proximè Theſſaliam obtinuiſſe. *Antenorem* & ipſum regnandi cupidine exarſiſſe, & in *Europam* trajeciſſe; & opimam circa *Hadriam* regionem ſui juris feciſſe. Hæc pleraque vel in Græcorum libris obſervare licet,

Scaman-

Scamandrium, Hectoris filium, potentiam quandam in *Troade* obtinuisse, satis indicat *Nicolaus Damascenus lib. IV. apud Stephanum de Urbibus*, in Ascania: *Scamandrius, Hectoris & Andromachæ filius, ab Ida & Dascylio & Ascania (quam condidit Ascanius, Æneæ filius) contracta idonea hominum multitudine.* Nescio tamen, an id fortasse in sequentibus dixerit, quod *Anaxicrates lib. II. Rerum Argivarum, apud Scholiastem Euripidis in Andromacham:* Scamandrium, Hectoris filium, collectâ ex agro Trojano multitudine in Scythiam venisse; & ad Danaim consedisse videtur.

Igitur aliis testimoniis opus est. Conton *apud Photium Cod. CLXXXVI.* narrat. 46: *Reversi è Lydiâ Oxynius & Scamander, Hectoris filia, omnia circum Ilium loca, ex paterna velut hæreditate relicta, sibi vindicârunt.* Hellanicus *apud Dionys. Halicar.* lib. I. c. 47: *Scamandrus cum aliis, de familiâ Hectoris è Græciâ à Neoptolemo dimissis, deducens eos in paternum regnum, ad Trojam rediit.* Strabo lib. XIII. pag. 607: *Palæscepsis in eam partem, quæ nunc Scepsis, translata est à Scamandrio, Hectoris, & Ascanio, Æneæ filio; ac duæ hæ familiæ diu Scepsi regnâsse traduntur.* Eusebius num. 863: *Hectoris filii Ilium receperunt, expulsis Antenoris filiis, Heleno sibi subsidium ferente.* Scaliger satis mirari non potest, quomodo Ilium Hectoridæ repetierint jam deletum, & solo æquatum; & ignorat, quos Hectoridas hic intelligat; omnibus literis Hectoris, etiam puero *Astyonacte*, interfectis. Concluderet, accepisse hæc *Eusebium à Dicty & Darete Phrygio*; nisi succurreret *Dionys. Halicar.*

Halicar. d. l. I. c. 47. Quasi nemo Veterum, præter Dionysium, mentionem faciat filiorum Hectoris, post Priami mortem regnantium? Quasi certum sit, Daretum tàm veterem, ut eum in manibus habuerit Eusebius? Quasi luce meridianâ clarius, Trojam excissam? Quasi in caussa veritatis locum habeat illud in discessionibus usurpatum: hæc pars major esse videtur! rectè *Seneca lib. I. de beatâ vitâ. c. 2:* ideò pejor est.

Immò vel ex *Eusebii* & *Dionysii* loco mihi liquet de inconstantiâ mendacii. *Deletum* & solo æquatum dicunt, & tamen rursus agnoscunt *Hectoridarum regnum* in eodem Ilio: Ita mendacium etiamsi alius desit, qui conficiat, suâ semet manu jugulat. Similem inconstantiam deprehendit *Strabo d. l.* cùm Homerus diceret, Priami stirpe abolita in bello Trojano successisse *Æneadas:* Alii tamen *Scamandrium* agnoscerent: Homerus Æneadas *in Trojâ* mansisse; alii, *in Italiam* profectos. Hæc discrepantia non aliam matrem habet, quàm ignorantiam; sed contenti libros domesticos consuluisse, Ægyptiacam historiam (in quâ veritas manifesta signa præsentiæ suæ dabat) alto supercilio despiciebant.

Nunc ad alia. Non inficias ire poterant idem Græci, *Æneam* in *Italiam* venisse, & ibi amplissimum condidisse regnum:

- - - *genus unde Latinum,*
Albaniq́; Patres, atque alta mœnia Romæ.

Tàm potentem etiam, ut *Ænum* in *Thracia, Rhœteum* & *Pergamiam* in *Cretâ, Aphrodisyadem Oe-*

tiamque

tiamque ad *Cynethium* promontorium, & alias urbes alibi conderet; ac denique bellicosissimos *Rutulorum* & *Hetruscorum* Reges bello aggrederetur. Sed de *Æneadum potentiâ* dicam mox plura ex iis Græcis & Latinis Scriptoribus, qui eos secuti sunt.

Concedunt iidem Græci, *Antenorem Henetis*, Paphlagonibus, qui ad Trojam militârant, assumptis, *Euganios* debellâsse, *Patavium* extruxisse. Nec abnuunt, *Helenum*, Priami filium, in *Epiro*, ipsa Æacidarum sede, regnum obtinuisse. Videndi de *Antenore*, quos citat *Philippus Cluverius lib. I. de Italiâ antiquâ, c.18. p.142.* De Heleno *Justinus lib. XVII. c.3. §.6.* & *Servius ad* illud Virgilii *Æneid. III. v.319.*

Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia servas.

Tot amplissima regna, tot urbes condidisse & obtinuisse, tanta bella gessisse;

Trojas, relliquias Danaum, atque immitis Achilli,

ut *Virgil.* loquitur *I. Æneid. v.34.* sive:

Collectam exilio pubem miserabile vulgus

II. Æneid. v.798. Quis credat? victos deletâ patriâ per orbem terrarum plus potuisse, quàm victores? Priami nepotem Scamandrium avita possidere? Græcorum deterrimam conditionem esse? Nam secundum ipsos Græcos *Diomedes* aditu prohibetur: *Agamemnon* Rex Regum occiditur: *Teucer* Salaminæ pellitur: *Neoptolemus* primùm exigitur; deinde universi ex Pelopis stirpe regnum Peloponnesi amittunt: *Menelaus* in Ægypto moritur: *Ulysses* inter Italiam, Siciliam, & extra notum Græcis orbem diu multùmque jactatus, tandem redux à filio necatur. Scio colores

colores & circumstantias, quas Græci Scriptores afferunt; sed profectò incredibilibus incredibilia contegere conantur.

Possem hîc enumerare multas alias florentissimas nationes, quæ Troja velut ex patria majestatis gloriæque omnis natali domo, origines suas accersebant: Fuerunt ex istis *Ædui* & *Mamertini*, quos conjungit *Eumenius in paneg. VIII. c. 3.* & *Sardi*, de quibus *Pausanias in Photicis* p. 638: *Trojanos Græcis permixtos in Sardiniam venisse; cum quibus ne barbari cōfligerent, belli apparatu, quo illi non cedebant, deterritos.* Quæ verba explicanda mihi videntur è monumentis Ægyptiis, permixtos Græcis Trojanos; sed ex illo fœdere, quod fusiùs exponit *Dio Chrysostomus*. Et *Segestani* in Sicilia, quos proinde (COCNATOS POPLI ROMANI) *Cognatos populi Romani* vocat *columna prostrata Duilii.* Et denique *Franci nostri*, quos à Trojanis oriundos longè vetustissimam famam esse, & bonis Scriptoribus innixam, vult *Valesius ad Excerpta Peiresc. p. 73.* Et ipsos antiquissimos *Reges Francorum* assumsisse *Trojana nomina*, constat ex *Ammiani lib. XV.* Si quidem ibi locum habet emendatio *Lindenbrochii* & *Marci VVelsteri*, è *Prospero* in Chronicis, & *Sigeberdo Gemblacensi*; qui temporibus *Gratiani*, Romanorum Imperatoris, Priamum in Franconiâ regnâsse scribunt. Sed hîc malo credere, multum ista ex vano trahere; & plerosq; licere sibi credidisse, his artibus primordia majorum augustiora facere; ut loquitur *Livius in præfat.*

Ut concludam, impolita mihi Græcorum fa-

bula videtur, & ne veri quidem umbram habens. Quæ causa? Profluxerunt pleraque omnia ab *Homero, Poëta famelico; & cui nihil erat cum fide.* Unde *Dio Chrysostomus* fontem à capite fodiendum esse ratus, in hunc præcipuè calamum suum strinxit. Hem, inquis, hoccine tu nobis: quibus antea recensuisti Scriptores belli Trojani, Homero antiquiores? Si fuerunt, nec & ipsi de Trojano excidio tradiderunt idem: Nam negantibus indubiè accessissent Græcorum alii, quos hodie scimus nullos.

Dicam tibi, quod sentio: scripsi ex Græcorum mente suprà; sed alia mea est. Hæc videlicet, *nullum librum apud Græcos Homeri poëmate vetustiorem esse.* Confirmat hoc *Josephus lib. I.* contra Appionem: *Constat autem, quòd apud Græcos nullum scriptum reperiatur Homeri poëmate vetustius: Et ajunt, neque hunc literis suum poëma reliquisse.* Josephum quidem multis perstringit *Vossius lib. I. de Arte Grammaticâ c. 10.* & refutat ex *Herodoto*; qui *tres inscriptiones* vetustissimas vidisse se testatur: Primam *Amphitrionis*, alteram *Hippocoontis*, tertiam *Laodamantis*, Eteocli filii. Et sanè *Josephus* longiùs abiit, dum *negat* ullâ inscriptione sive in templis, sive anathematis *comprobari posse, Græcos literis usos ante bellum Trojanum.* De historiâ tamen non puto contrarium responderi posse; sed antiquissimos rerum auctores fuisse, quos ibidem nominat *Cadmum Milesium* & *Acusilaum Argivum*; qui paulò ante expeditionem Persicam contra Græcos, vixêre. Quamobrem ut multos nostro, sic antiquo seculo imponere voluisse credo, qui ultimam an-

tiquitatem adstructum iverunt Scriptoribus, de bello Trojano recentioribus, *Syagro*, *Corinno* & aliis.

Cæterùm Homeri figmentum adjuvit communis ille *affectus in patriam*; cujus laudibus plus, quàm veritati studere mortales solent. *Romanus* id solitum, ut triumphâsse suos scriberent, cùm victi essent; docui ex historiâ Alexandri Severi *ad Valeriu Max. lib. VIII. c.15. §.3.* Nimirum cùm apud *Lampridium*, & in *Fastis recentiorum* Princeps ille hodieq; de Persis triumphet, scimus tamen ex Orientalium libris, cum *Herodiano* collatis, tot stragibus affectum esse, ut Persis cederet, *Susianâ, Cœlesyria, Chaldæa, parte Græciæ & Palæstinâ ad Arabiam* usque. Idem factum temporibus *Neronianis*, adeoq; *Persius sat. III.* perstringit illos, qui cùm *Parthica* scriberent, *Neronem*, & res Romanas in majus extollebant. Vide *Casaub. ad Persium p.363.* & adde de aliis historicis Romanis, discursum *Brunneri lib. I. rerum Boicarum p. 78. 79, & seqq.* Quid ergo miramur, si audaciores in remotioribus à memoria suâ Græcos deprehendimus: Græcos, quos ad fabulas scribendas æstus quidam abripuit.

Repertus est quidem nostro seculo *Alcidius*, qui *pro Græca fide* dissertationem scripsit, & *Patavii* publicavit. Ibi quamvis *Atticam fidem* commendet ex *Paterculo*, *Achaicam* ex *Polybio*; & phrasin illam, *Græcâ mercari fide*, contra interpretum communiorum sententiam interpretetur; tamen historiam illorum ab infamiâ publicâ non liberat. Possem illum alioqui juvare exemplis *Aristidis, Phocionis, Epaminondæ*, & aliorum; qui studiosi veritatis sic extiterunt,

 ut ne

ut ne joco quidem, ne propter maximam quidem utilitatem dicere mendacium vellent; sed juxta de *Græcis* in universum *objicere* possem ipsum *Polyb. lib. VI. c. 56.* Et *judicia* illa, quæ videre licet *apud Valesium ad Excerpta Peiresc. Polybii, p. 31.* Nos historiam præcipuè consideramus; de quâ quid judicârint veteres, constat ex illo *Juvenalis :*

- - *& quicquid Græcia mendax*
Audet in historia. - -

Josephus, Vir disertus, & temporum intelligens (ut eum laudat *Vossius d. l. I. de Arte Grammat. c. 10.*, hoc idem Appioni objicit: *Quod unusquisque opinatus est*, inquiens, *hoc studuit depromere. Unde etiam libris se invicem arguunt, & valdè contraria de rebus iisdem non piget eos dicere.* Hæc ille; quæ vel una historia Trojana satis comprobârit, paradoxologiâ, contradictionibus, fabulis & affectibus refertissima; similis denique speculo, διαστρόφῳ, παραλλάττῳ καὶ ἐπηλλαγμένῳ, id est, perverso, alienos colores, & alienas figuras exprimenti. Hoc est: Quæ res oppositas non refert, quales sunt, sed corruptâ formâ, vel colore non suo, vel figurâ alienâ.

Et cùm hujusmodi sit, meritò fides illius laborat, in quæstione principali: *An Troja capta sit?* Hoc enim illud ipsum est, ubi plerarumque nationum Scriptores, cumprimis spectandam exhibent τὴν διάθεσιν, id est, affectum suum; ut in quo vel gloriam, vel infamiam patriæ sitam arbitrantur. Quid igitur restat, quàm ut aures præbeamus *monumentis Ægyptiis*; quæ & vetustiora sunt omnibus Scriptoribus Græcis, & since-

ſinceriora. Græci de ſuis rebus agi viderunt, cùm de Troja ſcriberent: At Ægyptiis nulli bono mendacium fuit. Si rectum eſt, ut eſt, quod ſcribit *Hieronymus epiſt. 9, fidele eſſe teſtimonium, quod cauſas non habet mentiendi*; cauſa *Dionis Chryſoſtomi*, vel *Sacerdotis Ægyptii* jam vicit. Quâ ex causâ Trojanis favet Ægyptius? quâ odiſſet Græcos? Quin *Menelaum* nudum, naufragum, rerum omnium egenum, excepit *Ægyptus*. Unum eſt, quod objici poſſit, diſſenſus aliorum ſacerdotum Ægyptiorum, apud *Herodotum in Euterpe p. 144*. At in mentem nunc eſt *Diodori Sic. lib. I. c. 68.* judicium: *Herodotum portenta narrationum pro veritate ſponte amplexum, & voluptatis gratiâ fabulas commentum deblateráſſe*. Sanè tot graviſſima peccata in rebus Ægyptiorum ſatis arguunt, idoneos teſtes in Ægypto minimè conſuluiſſe. Et quam, quæſo, fidem meretur illud, quòd narrat, *per tot annos* ob Helenæ raptum *bellatum* fuiſſe ad Trojam; *nec* tamen expugnatâ Trojâ *Helenam ibi repertam?* Senſit *Herodotus*, ſibi impoſitum fuiſſe, ut è ſequentibus patet. Nihil igitur ſermunculi è trivio, vel imperitorum, convellere poſſunt narrationem Sacerdotis alterius, quam debuit pilis & columnæ; in quibus hiſtoria vetus quàm ſincerè deſcripta fuit.

His ita ſatis, ut reor, expoſitis, tamen interrogari me ſentio: Eſto, Græcos, ut ſibi diſſimiles, ita fidei ſuſpectos & affectibus erga patriam abreptos contraria veritati ſcripſiſſe: Eſto, penes Ægyptios genuinam rerum antiquarum memoriam conſervatam; atque adeò illos hâc in re audiendos eſſe: Quo

igitur fato Troja periit? ita namq; periisse constat, ut posteri quærerent, *eodemne in loco* situm fuerit *Ilion*, in quo *Troja* vetus? Et hoc negat *Strabo*, simul adjiciens istud: *Trojam veterem nunquam instauratam à posteris.*

Possem ad hanc quæstionem respondere, non esse necessarium, ut demonstrem hoc, quod nec adversa pars firmiter concludere posset: Quia fatum aliud nescimus, ergò bello decennali illo cecidit. Multò alia, longè recentiora, profunda altitudo temporis obruit; & ineluctabilis oblivio oppressit: Ac proinde monumentis Ægyptiis silentium scriptorum præjudicare nequit. Dico nihilominus *periisse* mihi videri *terræ motu*, & *inundationibus*; quibus ora illa maximè obnoxia fuit. Neque frivola divinatio est, quòd dixi: *Demetrius Scepsius*, qui non procul Trojâ oriundus fuit, *è Democle* narrat apud *Strabonem lib. I. p. 58.* terræ motus ingentes fuisse in *Lydiâ* & *Joniâ*, usque ad *Troadem*; sed & *Trojam* fluctibus *inundatam*. Vellem, designâsset tempus; nam illa præcedentia: *regnante Tantalo*, tantùm referenda etiam ad *eversionem Sipyli*. Nec, si diluvio fuisset inundata tempore *Tantali*, id est, *Trois*, campestria delegisset *Ilus*, qui successit; de qua re *Strabo lib. XIII. p. 592.* Alio igitur tempore, & diu pòst, hæc calamitas Trojam oppressit. Memini & alibi legere.

Cæterùm sequentibus temporibus *Trojæ* loco habitum *Ilium*, quamvis longiusculè ab illâ situm; & *Ilienses*, ut *Trojani*, culti. Favit iis multùm *Alexander*, &, cùm *Ilium pagus* esset, *post pugnam ad Granicum*

cum (Bithyniæ fluvium) *urbis nomen* accepit; & sub structionibus fundata est. *Strabo d. l.* Causam fusiùs exponit *Casaubonus ad Strab. p. 224.* Functo Alexandro, *Lysimachus* curam suscepit, *templum* condidit, *murum* 40 stadiorum urbi circumdedit; jussis *Ilium* commigrare earum civitatum incolis, quæ ruinam traxerant. *Strabo d. l.* Videntur tamen *Lysimacho* cogitata vel nullum, vel exiguum successum habuisse; secundùm eundem *Strabonem*, cùm ait: *Romanis bello Antiochico in Asiam venientibus, Ilium oppidum pago simile fuisse.* Sed & *Demetrius Scepsius* testatur: *Se, cùm eò venisset, ita neglecta vidisse domicilia, ut ne tecta quidem imbricibus coctis tegerentur.* Et *Hegesianax* auctor est, *Gallos*, cùm in *Asiam* trajecissent, *Ilium* occupatum statim *deseruisse, quòd muris careret.*

Contrà Romani de bello *Antiochico* scribentes, urbis meminerunt, ut templis ac Deorum simulacris exornatæ. Justinus *lib. XXXI. c. 8: Cùm ingressi Asiam Romani Ilion venissent, mutua gratulatio fuit, Iliensibus Æneam, cæterosq́; cùm eo Duces a se profectos, Romanos se ab his procreatos referentibus. Tantaq́; lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. Juvabat Ilienses, nepotes suos (occidente & Africâ domitâ) Asiam, ut avitum regnum, vindicare. &c.* Livius *lib. XXXVII. cap. 38: Inde Ilium processit, castrisq́; in campo positis, in urbem arcemq́; cùm ascendisset, sacrificavit Minervæ, præsidi arcis; & Iliensibus in omni rerum verborumq́; honore ab se oriundos Romanos referentibus, & Romanis lætis origine suâ.* Ex eo tempore populi Romani benefi-

ciis magnum incrementum cœpit; *Antiocho* namque ad duriſſimas pacis conditiones compulſo, refert *Livius lib. XXXVIII. c. 39.* non tàm immunitate, quàm *Rhæteo & Gergitho* civitatibus *Ilienſes* donatos eſſe. Neſcio, de quo *Seleuco* loquatur *Suetonius in Claudio c. 25*: *Senatum populumq; Romanum Seleuco Regi amicitiam, & ſocietatem ita demum pollicitum; ſi conſanguineos ſuos Ilienſes ab omni onere immunes præſtitiſſet.* An è ſucceſſoribus *Antiochi Magni* unus? at jam antè immunitas data; nec credibile, progeniem *Antiochi* tantarum virium fuiſſe, ut populi Romani beneficium ſubvertere, ac novis oneribus *Ilienſes* premere ſuſtinuerint.

Porrò Reip. Rom. calamitas ſimul Ilienſes involvit: Temporibus enim *Sullanis & Marianis* (cùm omnia licerent omnibus) *C. Flavius Fimbria*, homo ſceleratiſſimus (cùm *Ilienſes* legationem *ad Sullam* miſiſſent) hoc eorum factum non diſplicere præ ſe tulit; *Nihil intereſſe*, dicens, *utri deditionem facerent, ſibi an Sullæ; utrumq; enim Romanum.* Sed mox receptus in urbem, obvium quemque nullo diſcrimine obtruncavit; urbemq; propè univerſam igni delevit, ut eſt apud *Dionem in Excerptis Peireſc. p. 653.* Addendi *Epitomator Livii lib. LXXXIII*, & *Strabo d. l. p. 594.* Paullò pòſt *Lucius Cornelius Sulla* multis beneficiis urbem refecit, & conſolatus eſt. At ſuperavit hujus ſtudium *C. Julius Cæſar*, ab *Anchiſe* & *Venere* deducens genus; ut idem refert *Strabo.* Increbuerat de eodem fama, *migraturum Ilium*, tranſlatis ſimul opibus imperii; exhauſtâque Italiâ delectibus, & procuratione

tione urbis amicis permissâ, teste *Suetonio in Cæs. c. 79.* Qui refert inter *causas* maturatæ *conspirationis* à *Cassio* & *Bruto.* Videntur mihi Romani, tùm ex aliis causis, tùm ob hanc, translationem illam abominati; quòd (ut ex *Horatii III. Carm. 3.* observat *Barthius lib. LX. Adversariorum p. 2864.*) de *Troja sortes* essent, *illa resurgente Romam periclitaturam.* Eam verò *conditionem*, quam *Ilienses sub Cæsare* habuerunt, *retinuisse* ævo suo, addit *Strabo p. 595.* Attamen *sub Augusto* contigit, ut, cùm *Julia*, Cæsaris Augusti filia, *conjux M. Agrippæ*, noctu *Ilium* proficisceretur, effusis torrentibus, *Scamandro* supra modum aucto, Julia cum famulis (qui ad lecticam erant) in magnum vitæ discrimen adduceretur: *Iliensibus* adventus illius prorsus *ignaris.* Quamobrem indignatus *Agrippa*, nullam opem latam ab Iliensibus, drachmarum argenti millibus centum eos multavit. Qui cùm in maxima difficultate versarentur, nec auderent obloqui; *Nicolaum Damascenum*, qui tùm fortè Ilii erat, rogârunt, uti *Herodem* Regem sibi suffragatorem, atque *adjutorem* conciliaret. Fecit hoc libenter, nec res successu caruit; ut ipse *Nicolaus* refert in *Excerptis Peiresc. p. 49.* Eorundem *Iliensium privilegia* nonnunquam mota fuisse improbitate publicanorum, constat ex *iteratis* Principum *Edictis de immunitate Iliensium:* Iteravit enim *Claudius.* Sueton. *in ejus vitâ c. 25.* Item *Nero*, Tac. *lib. XII. Annal. c. 58.* Ut taceam observata clarissimis Viris è *l. 17. §. Iliens. ff. de Excusat. & Leg. de gestis ac municip.* Cujus *Ilii rudera* conspexisse videtur *Suleiman Bassa, Urchanis Padischachi filius*; de quo

F v *Leunclav.*

Leuuclav. lib. IV. Histor. Muselmannicæ : *Cùm in regione Carasina obequitaret, venit ad locum, quo* Troj*a stetisse creditur. Adspiciebat illic admirabundus amplissimorum parietinas ædificiorum, & ingentem marmorum thesaurum; florentis olim, sed à Græcis destructæ Trojæ reliquias.* Hæc *Leunclavius.* Sed profectò vidit *recentioris Ilii reliquias,* non Trojæ veteris: Nam jam *Strabonis* ævo, οὐδὲν ἴχνος ἐσώζετο τῆς ἀρχαίας πόλεως. Hoc est : *Nullum antiquæ Trojæ extabat vestigium* ut ait *p. 599.*

REGNUM ALBANUM.

Albanorum Regum origo longiùs repetita ab Assaraco, *Æneæ proavo.* Venere *parente quantum gloriata sit gens* Julia? Nummus, & binæ gemmæ *explicantur. Cupidines duo,* Eros & Anteros. *Æneæ discessus à Trojâ, & adventus in Italiam è veris Ægyptiorum monumentis exponitur; rejectis Romanorum narrationibus, quas à Græcis acceperunt. Æneæ res gestæ, à Græcis commemoratæ. Ejus liberi.* Indiges *pater.* Indigetum *appellatio unde?* Julia *gens à* Julo, *Ascanii nepote. Cæterorum circa eam rem dissensus. Regum Albanorum catalogus ad ultimum usque.* Sigonii *conatus inanis.* Romuli Silvii *horrendus interitus.*

A Troja

A Troja *in Italiam* tendo, secutus *Æneam*, ejusque filium *Ascanium*; qui regnum *Albanum* condidit. Ut altiùs repetam, *Assaracus* Trois, Trojanorum Regis, filius, Ili frater, unà cum patre *Dardaniæ* imperavit; quæ erat *Troum regia*. *Conon* apud *Photium narrat. 12.* Dardanum Principem eum vocat *Diod. Sic. lib. IV. c. 77.* Uxorem habuit Hieromnemen, ut vult *Apollodorus lib.* III. *Bibl.* Clytodoram, ut *Dionys. Halicar. lib.* I. *c. 62.* Ex hoc conjugio natus Capys, *Diodor. Dionys. & Apollodor. d. l.* Ab eo denominata *Caphyia* Arcadiæ, secundùm *Stephanum.* Uxor Themis, secundùm *Apollodorum*, Nais, secundùm *Dionysium.* Hinc *Anchises* natus, quem omnes *Veneris maritum* faciunt. *Reinerus Reineccius* id confictum putat ideò, quòd *Anchises* tàm excellenti forma fuerit; at *Franciscus Floridus Sabinus lib.* II. *c. 4. Lect. Subsicivarum*, quòd ipse *Æneas* tàm formosus fuerit.

Sic *patrem* alter meruisse vult, ut *Veneris maritus* diceretur; alter *filium*, ut propitiâ Venere natus, ac *Veneris filius* appellaretur. Tam constanter autem *gens Julia*, quæ (ut mox dicam) *ab Æneâ* descendit, *Veneris* sese *progeniem* existimavit; ut in omnibus monumentis ejus memoriam extare voluerint. L. JULIUS. L. F. CÆSAR. in altera parte nummorum suorum expressit *Romæ caput*; in altera *Veneris simulacrum, insistens curru, sceptrumq; manu tenens; Cupidinibus currum trahentibus; infra citharam.* Videatur *Fulvius Ursinus in Gente Julia p. 113.* Cupidi-

nes

nes illi veteribus dicuntur Eros & Anteros, quos è calidis fonticulis *Gadarenorum* in *Syriâ* evocatos per carmen magicum à *Jamblicho*, ſcribit *Eunapius in ejus vitâ p. 26.* Tertium recenſet Servius ad lib. IV. Æneid. quem vocat Dyſerota. Cæterùm illi duo notiores; & puto, intelligi ab Ovidio in illo tritiſſimo:

- - *geminorum mater amorum.*

Inſignis eſt *annulus* aureus ex *onyche* gemmâ, apud *Gorlæum in Dactyliotheca, n. 132.* in quo conſpiciuntur *duo Cupidines*, quorum alter alterum *retortis* poſt terga *brachiis* tollit *ſublimem*; more puerorum ludentium; Inciſa eidem *pila*, ſive *orbis*. Quod quidem explicari poteſt (nî fallor) ex *Alis Simmiæ Rhodii*, Poëtæ vetuſtiſſimi: In iis loquitur Amor, quis ſit, & quando & unde natus? ſe omnibus Diis natu antiquiorem eſſe, & cœlo & terræ & mari imperare: Et illud imperium non vi, ac parendi neceſſitate; ſed amicitiâ καὶ πειθοῖ adjunctum retinere. Nil igitur aliud *pila*, ſive *orbis*, ſignificat in annulo, niſi Cupidinum imperium in Orbem terrarum. In *alia gemma*, excuſa apud eundem Gorlæum num. 4. *gemini Cupidines* ex adverſo manibus ſeſe conjungunt, & componunt; velut ad ſaltationem: Hos ergò Cupidines geminos intelligit *Ovidius*, & *C. Cæſar* in nummo ſuo. Longum foret recenſere nummos C. *Cæſaris Dictatoris*, auctoritates Poëtarum & Hiſtoricorum; quorum omnium eadem ſententia fuit, *Æneam*, gentis *Juliæ* conditorem, ab *Anchiſe* & *Venere* procreatum.

Porrò, confecto bello Trojano, id eſt, *fœdere* inter

inter *Trojanos* & *Græcos* icto, magna hominum turba Trojæ congregata fuit; cùm nec ſocii omnes (qui Trojanis militaverant) abire vellent. Videbatur etiam *Æneas* partem regni petiturus, quæ à *Priamo* hâc conditione illi promiſſa fuerat; ſi contra Græcos in bello ſtrenuam operam attuliſſet: Quod *Hector* videns, ut urbs ſuperflua multitudine levaretur, nec à regni diviſione varia incommoda orirentur; *Æneam* miſit cum magno colonorum numero, nullisque pepercit pecuniis, ut illi ſatisfacerent: Adjecit, dignum quidem, eſſe Æneam, qui regnaret; ſed & illud Æneâ dignum, ſi novum imperium conderet: Præſertim, cùm nec deſint vires, ad invadendam Europam; idque glorioſiſſimum regio generi futurum, ſi *Aſiæ* atque *Europæ ſimul* imperaret. Amplexus hæc eſt *Æneas*, & magnâ multitudine colonorum aſſumptâ, navigavit *in* Italiam, aſpirante fortunâ. Hæc *veriſſima narratio* & è pilis & columnis Ægyptiorum *de Ænea adventu in* Italiam, ejusq; cauſis. At Romani Scriptores omnes (cùm non haberent doctores alios, niſi Græcos vicinos) ipſi proavorum & conditorum ſuorum memoriis deſtituti (vel ab iis oriundi, qui fortiter facere, quàm res ſuas deſcribere ac de originibus judicare peritiores) injuriam veritati factam minùs feliciter propulſârunt: Etiam ipſi de *Ænea* ſuo *fabulas Græcanicas* loquuntur, & *exulem faciunt* imperii ſui nobiliſſimi conditorem; qui *Anchiſen patrem, gravem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe urbis ruinas tulerit*. Ita loquitur *Seneca lib.* III. *de Beneficiis c.37*; qui & *Conſolatione ad Helviam* c.7:

Roma.

Romanum imperium, inquit, *auctorem exulem respicit; quem profugum, captâ patriâ, exiguas reliquias trahentem necessitas & victoris metus, longinqua quærentem, in* Italiam *detulit*. Quis non rideat ad hæc talia? cùm consideràrit, tantum Æneam in Italia potuisse, bella cum bellicosis gessisse, regnum amplissimum fundâsse; venisse tamen in Italiam, viribus omnibus destitutum; & nil aliud adferentem, nisi patrem & exiguas Trojæ reliquias?

Ut de rebus Æneæ quædam dicam ex ipsis Scriptoribus Latinis Græcisq; : Cùm post longos errores, & (ô prodigos opum suarum exules!) multas civitates conditas (inter quas *Ænum* Thraciæ referunt, *Conon in narrat. 46. Mela lib.* II. *c. 2. Auctor libri de Origine gentis Romanæ, Ammianus Marcellinus lib.* XXII. *p. 211. edit. Vales.* &, quamvis obscurè, *Virgilius lib.* III. *Æneid.* dissentiente *Servio*, nec accedente *Dionysio Halicar. lib.* I. *c. 49.* qui scribit ad *Thraciæ* peninsulam *Pallenem* appulisse, habitatam à *Crusæis* barbaris; ibiq; *templum Veneris* & oppidum non *Ænum*, sed *Æneam* extruxisse) tandem ad Italiæ *Laurentum* pervenisset; continuò oppidū ædificare, magnâ suorum alacritate aggressus est: Et (ô superbos & suæ sortis ignaros exules!) excurrere in viciniam jussit, qui ferrum, ligna instrumentumq; rusticum, agrestibus indignantibus, auferrent. *Latinus* tùm in eâ *Italiæ* parte *regnabat*, & adversùs *Rutulos* bellum gerebat; fortunâ parùm prospera. Is dum terribilem nuntium accepisset de adventu peregrini exercitus, omnia circumcirca vastantis, intermisso præsenti bello,

bello, in Trojanos magnum eduxit exercitum: At cùm videret Græcum in morem armatos, & servatis ordinibus Martis aleam impavidè expectantes (ô eximium in exulibus animorum robur, & repentinam inermium Trojanorum armaturam!) statim de pace cogitat: Fœdusq; factum his conditionibus, ut *Aborigines* darent *Trojanis* agri, quantum peterent; ut *Trojani Aboriginibus* in præsenti bello socii essent; utrique alteros pro viribus juvarent. Posthæc itum in Rutulos, &(ô inusitatum Italiæ spectaculum!) qui regni sui florentis viribus instructus bellum infelix gesserat, ope calamitosorum & exulum vincit. Trojani pleni gloriâ cum Latinis post victoriam ad semiperfectum oppidum redeunt, & alacritate pari muniunt; templis & cæteris ornamentis satis instruunt; appellantq; *Lavinium*, à *Lavinia*, Latini filia. Tùm regnum ÆNEAS inter *Trojanos* exorsus est; &, cùm paulò pòst etiam *Latinus* bello contra *Turnum* periisset, ex affinitatis jure (duxerat enim Latini filiam) universa hæreditas, cum Latinorum regno ad illum pervenit. Pugnavit posthæc non tantùm contra *Rutulos*, sed etiam contra *Regem Tyrrhenorum, Mezentium*; quòd suspectam haberet nimiam Trojanorum potentiam: Sed in eo bello submersus in *Numitio flumine* interiit. Hæc omnia leguntur, sed fusiùs descripta, apud *Dionys. Halicar. lib.* I. *à cap. 45. usque ad c. 65.* Liberos reliquit è *Creusa*, Priami filia, *Ascanium*; à *Laviniâ*, Latini filiâ, *Silvium Posthumum*. Laviniæ hujus præter alios multos meminerunt *Silius lib.* XIII. *& Varro lib.* IV. *de Lingua Latina.*

ASCA-

ASCANIUS, qui & *Eurylion*, anno mundi 2774 (sequor *Calvisium*) succedit parenti. Primum opus (nî fallor) consecratio parentis; nam, ut non unus scriptum reliquit, Æneas *Pater* Indiges & *Pater Deus* Indiges nominatus est. *Indigetes* autem vocabant propriè (si credimus Grammaticis) *Deos ex hominibus factos*: Cujus nominis & varias reddunt rationes, sed in plerisq; nugantur. *Deus Indiges* propriè, quem Græci Θεὸν ἐγχώριον, seu πατρῷον, vocant. Quò facit illud Poëtæ:

Dii primi, Indigetes; *quorum sub numine Roma est.*

Ita dictus est ab *indu* & *ago*. Sic indigena, ὁ αὐτοχθὼν, ut docet *Salmasius ad Solini c. 2.* Posthæc, *Ascanius* bello petitus à *Mezentio*, & obsessus, eruptione nocturnâ *Lausum*, Mezentii filium, obtruncat: Inde obsidione solutâ, pax facta est. *Dionys. lib.* I. *c. 65.* Tricesimo anno post conditum *Lavinium*, Ascanius novæ urbis fundamenta jecit; opusq; absolvit A. M. 2799. Urbi nomen à situ *Longæ albæ* inditum. *Liv. lib.* I. *c. 33.* & alii quàm plurimis. Moritur Ascanius anno mundi 2812. anno regni 38. ut ait *Dionys. lib.* I. *cap. 70.*

SILVIUS POSTUMUS suscepit imperium *Albanum*, frater Ascanii; sed *Julo* (qui erat filius Ascanii natu major) ex populi scitu honor *Sacerdotii* pro *regno* datus est, regio imperio securior ac quietior. Ab hoc clarissima *Juliorum gens* originem suam trahit. *Dionys. d. l.* Alii plerique Julum eundem cum Ascanio faciunt, ut *Virgilius, Strabo, Livius*, & *Cato* in Origi-

Originibus *apud Servium*: Alii, ut *Hermannus Contractus*, qui obiit anno Christi 1054) & *Reusnerus in Romanis Familiis*, & *Reineccius Tom. III. Famil.* ajunt, *Julum* filium esse *Silvii Alladii*, nepotem *Silvii Tiberini*, pronepotem *Silvii Capeti*, abnepotem *Silvii Capyos*, &c. & proavum *Julii Proculi*; qui Romuli temporibus Romam commigrârit, & *pater* sit omnium *Juliorum* Romanorum. Hoc illi quidem acceperunt ab *Eusebio*, qui videndus *num. 1141*.

Sed qui *Julii Proculi* mentionem faciunt, è veteribus *Dionysius lib. II. c. 64. Liv. lib. I. c. 16. Ovid. lib. II. Fast. Florus lib. I. c. 1. §. 18. Plutarchus in Romul. p. 35. & in Parallelis p. 313* (ubi ex *Aristobuli lib. III.* rerum Italicarum vocat *Actium Proclum*) hoc non dicunt. Immò *Dionysius* (quo Romanos antiquitates nemo diligentiùs scrutatus est) *ab Ascanio* derivat genus: *Julius*, inquit, *oriundus ab Ascanio, agriculturæ studiosus, vitaque inculpatâ*.

Hunc nos omninò sequimur, & nunc quidem ad *Silvium Postumum* revertimur: Eum *Postumum Taurinum* appellat *Gotfridus Viterbiensis in Chronico*, moritur A. M. 2841. relicto filio *Ænea Sylvio*, cui succedit LATINUS SILVIUS, Æneæ filius. Regnat annis uno & quinquaginta, id est, usque ad A. M. 2923, qui fato functus, hæredem regni reliquit ALBAM SILVIUM. Is regnum tenet annis triginginta, & A. M. 2962. successorem habet filium, CAPETUM SILVIUM. *Capetus* A. M. 2988. filium CAPYN. *Capys* A. M. 3016. filium CALPETUM SILVIUM. *Calpetus* A. M. 3029. filium TIBERI-

G NUM

NUM SILVIUM. Ita vocat *Dionysius Halicar. d. l.* *Eusebius n.1039. Ovidius IV. Fastor. & Livius lib. I. c. 3.* At *Sigonius* Tiberium dictum putat, ex *Eustathio*, Dionysii interprete; sed quis non agnoscit Græculum nugantem? Tiberinus dicitur apud *Livium* in triga membranarum Palatinarum, attestante *Grutero*. Ejus filius AGRIPPA SILVIUS post patrem regnum accipit A. M. 3037. Et post hunc A. M. 3078. filius ALLADES SILVIUS, qui, quòd fulmen Jovis imitaretur, seu *fulmine* ictus; ut (præter *Diodor. Sic. in Excerpt. Peiresc. p.223.*) Livius ait: Seu *hiatu terræ* (ut *Dionysius*) cum totâ regiâ absorptus est A. M. 3096. Scribit *Dionysius*, suo etiamnum ævo, decrescente stagno, & aquis decedẽtibus per tranquillitatem spectari diruta atria; & alia habitationis vestigia. Romulum dicunt *Livius, Appianus apud Photium, Diodorus in dictis Excerptis*; *Ovid. in IV. Fastor.* Aremulum *Eusebius n.1142.* Amulium *Dio* apud *Isaacium Tzetzem in Lycophronis Cassandram*, & *Zonaras*, Dionis compilator, sed Ἀλλάδην magno discrimine *Dionysius* appellat. AVENTINO regnum Albanorum traditum A. M. 3096. Monti *Aventino* nomen dedit; in quo etiam sepultus est. Fuit filius *Romuli Silvii*, ut è *Dione d.l.* apud *Tzetzem* & *Appiano* apud *Photium Cod. LVII.* manifestum est. Deinde PROCAS SILVIUS regnat, *Aventini* filius, initiumq; regni ponitur A. M. 3132. Is NUMITOREM SILVIUM, & AMULIUM SILVIUM procreat. *Junior* majori regnum extorquet A. M. 3155. Addit sceleri scelus, & Numitoris fratris filium

Ægestum,

Ægeſtum, ut *Dionyſius* nominat *lib. I. c. 77.* Ænitum, ut *Plutarchus in Paral. p. 314.* Lauſum, ut *Ovid. lib. IV. Faſt.* per inſidias interfecit. Ejus autem fratris filiæ *Rhea* (quæ Σιρβήλια vocabatur in tabulis Cyſini templi, matri *Attali* & *Eumenis* dedicati, varias anaglyphas hiſtorias continentibus, ut obſervat *Salmaſius ad Solini c. 2.* hoc alibi non legas) per ſpem honoris, cùm Veſtalem eam legiſſet, perpetuâ virginitate, ſpem partus adimit: Sed vi compreſſa *Veſtalis* A. M. 3172. *geminum partum edidit.* Quod cùm *Amulius* cognoviſſet, ſacerdotem in cuſtodiam dari, pueros in profluentem aquam mitti juſſit. Verùm expoſitos in proximâ alluvie, ubi ſequentibus ſeculis *ficus ruminalis* erat: Et lupam ſitientem ex montibus, qui circa ſunt, ad puerilem vagitum, curſu flexiſſe.

Nolo plura; nam hæc fabuloſa ſunt, & in vulgus notiſſima, quæ ad hiſtoricam veritatem reducere conatur *Voſſius lib. I. de Idolol. c. 12. p. 92.* Nimirum per *lupam* illam non aliam intelligendam eſſe, niſi *Accam Laurentiam*, occiſi pudoris ſcortum; cujus ubera *Romulus* & *Remus* ſuxerint. Porrò ita geniti, ita educati, tandem ubi adolevit ætas, venando peragrabant ſaltus; nec tàm in feras, quàm latrones prædâ onuſtos, impetum faciebant. Sed *capto Remo*, tùm aliis indiciis, tùm *Fauſtuli*, paſtoris regii confeſſione deteguntur omnia; *utrumque Numitoris*, è filia, *nepotem* eſſe: Et paullò pòſt *Amulius eâdem fraude* occiditur, *quâ fratrem* regno dejecerat. Reſtitutus eſt NUMITOR A. M. 3196. Hic *ultimus Rex Albanorum* fuit, poſt cujus obitum, deficiente ſtirpe regiâ,

Albani *annuos magistratus* creârunt regiâ potestate; iique *Dictatores* appellati, *Dionys. lib. V. c. 83.* De Romanis Regibus agam alio loco.

REGNUM ATTICUM.

Ogyges *primus Atticorum Rex ab* Japeto *oriundus.* Cecrops *secundus in mari rubro submersus. Regum Atticorum omnium Catalogus usque ad* Codrum. *Adscripta tempora, quibus quisq; regnârit; cum nominibus Patrum, Conjugum & Liberorum; quæ quidem sciri potuerunt.*

EX Italiâ trajiciamus in Græciam, antiquissimum in eâ *regnum Atticum*; sed quæcunque de hoc dici possunt, jam præcepit singularis industria viri non doctioris (licet fuerit doctissimus) quàm melioris *Joh. Meursii.* Is adeundus est in *tribus libris de Regno Attico,* sive, *de Regibus Atheniensium, eorumque rebus gestis*: Ni fortassis jubeor in paucas lineas compingere, quæ cùm apud illum, tùm alios dicuntur, quod faciam.

Antiquissimus Regum omnium fuit OGYGES, Neptuni filius & Alistræ, ut vult *Tzetzes,* Bœoti & Corinnæ, ut *Scholiastes Apollonii.* Primùm Thebis regnârat. *Meursius lib. I. de Reg. Attico c. 1.* Mea sententia est, ut alii Græci ab Japeto Noachi filio genus trahunt, sic istum; & cùm *Japetus idem, qui Neptunus,* ut docet *Vossius lib. I. de Idol. c. 5.* Hinc Neptuni

ptuni filium fecerunt, qui esset è feris nepotibus. Confirmat hoc *Cedrenus*: ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Μωσέως γέγονέ τις ἀνὴρ μέγας ἐκ τῆς φυλῆς Ἰάφεθ, ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Ὤγυγος: Id est: *Temporibus Mosis extitit vir quidam magnus ex Japeti prosapia, nomen illi Ogygus.* Vixit temporibus *Isaaci* & *Jacobi* Patriarcharum, ut ex Græcis probant *Scaliger ad Eusebium, n. 236. & Petavius Ration. Temp. part. I. lib. I. c. 4.* Hoc est, A. M. 2169. regnante apud Assyrios Belocho; ut Eusebium secutus computat *Calvisius.* Alii, ut *Justinus Martyr, Orat. contra Gentiles, Africanus apud Eusebium de Præparat. Evangel. lib. X. & Cedrenus* modò adducto loco *Mosis* σύγχρονον, id est, multò recentiorem faciunt.

Ortum est *Ogygis* temporibus magnum *diluvium*, quod totam Atticam afflixit; ipsumque Regem (ut nonnulli volunt) submersit. Ex eo tempore nullus Atticæ Rex fuit (licet à quibusdam ACTÆUS interponatur) usque ad CECROPEM; hunc, *Vulcani* & *Terræ* filium, plerique primum Atheniensium Regem faciunt. De eo consulendi *Ludovicus Vives in August. lib. XVIII. de Civ. Dei c. 8. Scaliger ad Eusebium n. 461. Meursius lib. I. de Regno Attico, c. 6. 7. 8. 9. 10. & 12.* Periit in *mari rubro*, cùm *Pharaonem*, Ægypti Regem, *adjuvans*, Israëlitas persequeretur; ut *Honorius* & *Albertus in Chronicis* suis memoriæ prodiderunt. Nec valdè repugnat temporis ratio. *Mosi* coætaneum faciunt, quàm plures; & verosimile, Regem Ægyptiorum, adjuvisse *Cecropem*, & ipsum *Ægyptium.* At alii CRANAUM Cecropi successorem

dant, aliquot annis ante exilium Israëlis, id est, A.M. 2440. cùm hic incidat in A.M. 2543. Et hujus sententiæ fuit *Scaliger*, quem secutus est *Calvisius*. *Cranaus* nullo cognationis jure *Cecropi* conjunctus, secundùm istos regnat ab A.M.2440. ad A.M.2449.

Uxor ejus *Pediade*, *Cranaën*, *Cranaëchmen*, & *Athin* filias illi peperit. Et à postrema nomen habet *Attica* regio & dialectus. Ejusdem filius est *Rharus*, juxta *H. ychium*; & è Rharo nepos, *Triptolemus*, juxta Chærilum apud Pausaniam. At, ut *Suidas* vult, *Rhari*, è Celeo filio *nepos*, *Triptolemus* fuit

Sive *Cranaen*, sive *Cranaechmen* duxit AMPHICTYON, *Deucalionis* ac *Pyrrhæ* filius, *Hellenes* frater; qui *socerum Cranaum* regno pellit A. M. 2449. integro quadriennio ante exitum Israëlis ex Ægypto, ut vult *Calvisius ex Africano*. At *Scaliger lib. II. Can. Isa. p. 159.* anno ejus primo Moysem eduxisse populum ex Ægypto. At *Eusebius* ejus initium ponit in anno 14. post exodum Israëliticam. E Cranai filiâ suscepit *Itonum*, & filiam, è quâ *Rharum Triptolemus*, *Cercyonem Neptunus* genuit, ut è *Pausaniâ* constat.

Pulsus ab ERICHTHONIO, Vulcani & Minervæ filio, A. M. 2459. si computationem *Calvisianam* sequimur. Aliis Erechtheus dicitur, quem *Minerva* occultatum in cistâ cum *geminis serpentibus*, Cecropis filiabus commendârit. Unde mos ille, ut omnes ejus posteri alerentur in *cunis*, quæ *auro ductos angues* haberent appositos; quemadmodum scribit *Euripides*. Eidem Erichthonio templum fuit *Athenis in arce* positum, ubi & *serpentes* erant *duo custodes arcis*;

cis; quibus mellita quotidie apponebantur placenta, ut ex *Herodoto & Hesychio* docet *Valesius ad Ammian. lib. XVI.* Minervam ejus matrem, alii *Brontei*, alii *Cranai* filiam faciunt, *Meurs. lib. II. de Regno Attico c. 2.* Hic est, qui *Athenis pecuniam primus* signavit. *Pollux lib. IX. c. 6.* Uxorem habuit *Pasitheam*, & ex ea *Pandionem* filium.

PANDION sextus Rex Atheniensium (si *Ogygem* annumeramus) vel quintus (si *Cecropem* primum constituimus) Erichthonii & Pasitheæ filius, succedit A.M.2059. juxta *Calvisium*. Bella gessit contra *Labdacum*, auxiliis Thracum adjutus; & in præmium navatæ operæ *Prognen* filiam *Tereo*, Thracum Regi, despondit. Eam *Prognen*, ut & *Philomelam*, cum filiis *Erechtheo*, ac *Bute* Pandion è Zeuxipse, matertera sua, susceperat. Pandioni mortuo succedit A. M. 2549. ERECHTHEUS II. filius: Alii *Ægyptium* putant. Sub hoc vult *Justin. lib. II. c. 6.* frumenti sationem apud *Eleusin* à *Triptolemo* repertam; à quo stant aliqui, & rursus alii dissentiunt, vide *Meurs. lib. II. de Regno Attico c. 3. & 7.* Bellum gessit hic Rex cum *Chalcidensibus*, Eubœæ; & cum *Eleusiniis*, & cum *Eumolpo*, Thracum Rege: Ut vinceret, filias immolavit. Uxor ejus *Praxithea*, Cephesi *filia*, seu (ut alii volunt) Cephesi ex Diogenea *neptis*; è quâ geniti *Cecrops, Orneus, Pandorus, Metion.* Pandorus filios habuit *Alconem* & *Diantem*: Metion ex Iphinoë *Dædalum*; sive, ut alii, ex *Alcippe Eupalamum*, *Dædali patrem*: Nominatur & *Thespis* (cujus filiæ 50. Herculis innuptis nuptiis celebrantur) *Erech-*

thei filius: At filiæ *ſex*, aut plures etiam; quarum *duæ* natu maximæ, *Protogenia* & *Pandora* immolatæ ſunt. *Procris* Cephalo, Dejonei filio, nupſit: *Creuſa* Xutho collocata eſt, unde natus Jon: *Orithyiam* Boreas rapuit: *Chtonia* nomine ſaltem nota eſt. Addunt alii *Cleopatram*, Phineo nuptam; & *Meropem*.

Mortuo Erechtheo CECROPS II. ejus filius regnum auſpicatus A. M. 2599 juxta *Calviſium*. Hic *Athenienſes* in vicis habitantes in *duodecim tribus* diſtinxit. Et ex Metiaduſa conjuge, ait, Eupalami filia, ſuſtulit *Pandionem*; filias quoque habuit *Creuſam*, *Orithyiam*, *Procrim* è nominibus amitarum appellatus. Regnavit annis 40, ut ait *Africanus apud Scalig. in Euſeb. p. 28.* quem ubique ſequitur Calviſius. Sed ex inadvertentia factum eſt, ut Pandionem Cecropi ſucceſſiſſe ſcriberet A. M, 2649. Sic enim regnâſſet Cecrops annis 50. Omninò corrigendus hic error, qui multos alios ſecum trahit, in chronologia; etſi rectè in prioribus computârit.

PANDION II. Rex conſtituendus A. M. 2639. *Pandion* hic *Cecropem patrem* habuit, non patruum; Ejectus à *Metionis* patrui *liberis*, Megaræ conceſſit: Et ex Pelia, filia Pylæi Regis Megarenſium, filios habuit *Ægeum*, *Pallantem*, *Niſum* & *Lycum*. Regnum ejus fuit annorum 25, ut præter *Africanum* ſcribunt *Euſeb. Marianus*, & *Vincentius Bellovacenſis*.

Ergò ÆGEUS, qui Pandioni ſecundo, patri ſucceſſit, regnare cœpit A M. 2664. ut *Calviſius*; cùm pro annis 40. Cecropi ſecundo, tribuiſſet 50. Neceſſariò jam peccant iterum (pendet enim unus error ab

altero)

altero) & decennio ferius, id eft, A. M. 2674. ponit initium Ægei. Uxores huic Regi fuerunt *Meta*, *Hopletis* & *Chalciope*, Rhexenoris filia; ex quibus nulli liberi: Postea, cum *Æthra*, Pitthei filia, consuevit: Inde natus ipsi *Theseus*. Ex *Medea* quoque suscepit *Medum*; sed rursus ex *alia* filium *Achæmenem*. Moritur A. M. 2712. cùm regnâsset annos 48. Quod ipsum dicunt *Euseb. African. Marian. & Vincen. Bellovac.*

Hîc satis mirari non possum, quomodo *Calvisius* post conturbatas rationes suas tàm citò redeat in viam? Cùm Ægeum scribat regnare cœpisse A. M. 2674. & tribuat illi 48. annos; tamen excessisse scribit A. M. 2712. Profectò casui & fortunæ hoc debet, quòd (licet sedens ad calculos obdormiisset) rectè tamen constituerit annum *excessus* Ægei, & *initium* Thesei: Nam Theseus post Ægeum patrem regnum possedit per annos 30, id est, ab A. M. 2712. ad annum 2742. *Thesei res Plutarchus* refert in *majoribus Parallelis*, *&* *libro singul.* pertractavit *Meursius*.

Eo pulso regnum occupavit MENESTHEUS, Petei filius, Ornei nepos, Erechthei pronepos. Hic peritiâ rei militaris præstitit, *aciemq; primus ordinâsse* fertur; *Trojano* bello *interfuit*. Unde rediens in insula Melo diem obiit, cùm regnum obtinuisset per annos 23. hoc est, A. M. 2742. ad A. M. 2765. Initium in *Calvisii Chronologia* perperam omissum est; dubium, typographi, an auctoris ipsius, negligentiâ?

Regnum capessit DEMOPHON, Thesei filius & ipse cum Græcis *in Trojanos profectus*: Hujus de

 causa

causa *Phillis* suspendio finivit vitam, cùm in Thraciam sese rediturum promitteret; nec rediret. Dicitur Phillis *novies* ad litus cucurrisse, unde urbi Thraciæ nomen Ἐννέα Ὁδοὶ, *novem viæ*, ut refert *Hygnus fab. 59.* Regnavit hic Demophon per 33. annos (ut Græcus & Latin. *Eusebius, Marianus Scotus, & Vincent. Bellovac.* scribunt) hoc est, ad A.M. 2798. Σφάλμα typographicum tolles apud *Calvisium*, ubi legeris, regnâsse annis 38.

Successorem habuit OXYNTEM, qui ab A.M. 2798 regnat ad A.M. 2810. In Calvisio perperam *Aphidas Oxyntæ* succedit A.M. 2809. *Aphidem* istum & *Thymætem* filios reliquerat Oxyntes; sed regnum APHIDAS saltem unum annum tenuit, occisus à fratre *Thymæte*, qui regnum summo scelere invasit A.M. 2811. cùm non tantùm *natu minor*, sed & *spurius* esset. Regnavit autem, ut quidam volunt, annos 8, ut alii 9. Atque ita A.M. 2819. vel seq. regnum Thesidarum & Erechthidarum apud Athenienses finitum est; nam THYMÆTES hujus stirpis *postremus* fuit. Duravit regnum Athenarum à Cecrope I. annis 429. ut volunt *Castor in fragmento* (quod Latinè transtulit *Hieronymus*) & *Freculphus tom. I. lib. I. c. 19.* Nec *Africanus* abit, quem *Calvisius* sequitur. Etenim *Cecrops I.* regnavit annis 50. *Cranaus* 9. *Amphictyon* 10. *Erichthonius*, seu *Erechtheus I.* 50. *Pantion I.* 40. *Erechtheus II.* 50. *Cecrops II.* 40. *Pandion II.* 25. *Ægeus* 48. *Theseus* 30. *Menestheus* 23. *Demophon* 33. *Oxyntes* 12. *Aphidas* unum, *Thymætes* 8. Sic ab initio *Cecropis I.* ad mortem *Thymætis* colligun-

colliguntur anni 429. At secundùm *Calvisium* Thymætis mors incidit in A. M. 2819. Proinde initium Cecropis I. non rectè insertum est apud eundem A. M. 2394. Debebat A.M. 2390: Nam ab annis 2819. detractis 429. remanent anni 2390. Ut, qui Calvisium habent, secum ipso in gratiam cum redigant; placet ex *Africano*, & aliis, *chronologiam Regum Atticorum* ita dispensare, & digerere; *Calvisianam* verò supputationem è regione ponere, ut diversitas statim sub aspectum veniat.

JUXTA AFRICANUM, ALIOSQ.	JUXTA CALVISIUM.
Cecrops incipit A. M. 2390.	*Cecrops* incipit A. M. 2394.
Moritur A. M. 2440.	cui succedit
Cranaus incipit A.M. 2440.	*Cranaus* A. M. 2440.
Pellitur A.M. 2449.	Pellitur A. M. 2449.
Amphictyon incip A.M. 2449.	*Amphictyon* incip. A.M. 2449.
Pellitur A. M. 2459.	Pellitur A. M. 2459.
Erichthonius I. inc. A.M. 2459.	*Erichthonius I.* A. M. 2459.
Moritur A. M. 2509.	Moritur A.M. 2509.
Pandion I. incipit A.M. 2509.	*Pandion I.* incipit A.M. 2509.
Moritur A. M 2549.	Moritur A.M. 2549.
Erechtheus II. inc. A.M. 2549.	*Erechtheus II.* inc. A.M. 2549.
Moritur A. M. 2599.	Moritur A.M. 2599.
Cecrops II. incipit A.M. 2599.	*Cecrops II.* incipit A.M. 2599.
Moritur A. M. 2639.	Moritur A. M. 2649.
Pandion II. incipit A.M. 2639	*Pandion II.* incipit A.M. 2649.
Moritur A. M. 2664.	Moritur A.M. 2674.
Ægeus incipit A. M. 2664.	*Ægeus* incipit A. M. 2674.
Moritur A.M. 2712.	Moritur A. M. 2712.
Theseus incipit A.M. 2712.	*Theseus* incipit A. M. 2712.
Definit A. M. 2742.	Definit A. M. 2742
Menestheus incipit A.M 2742.	*Menestheus* incipit A.M. 2742.
Moritur A.M. 2765.	Moritur A.M. 2765.

Demophon

Demophon incipit A.M. 2765.	*Demophon* incipit A. M. 2765.
Moritur A. M. 2798.	Moritur A. M. 2798.
Oxyntes incipit A.M. 2798.	*Oxyntes* incipit A.M. 2798.
Moritur A. M. 2810.	Moritur A M. 2809.
Aphidas incipit A. M. 2810.	*Aphidas* incipit A. M. 2809.
Occiditur A. M 2811.	Occiditur A. M. 2810.
Thymætes incipit A. M. 2811.	*Thymætes* incipit A.M. 2810.
Finit A. M. 2819	Finit A M. 2819.

Et ad hanc tabulam ipſe *Calviſius* corrigendus erit: Contra enim ipſius mentem eſt, & *Africani*, quem ſequitur; quod ab illâ noſtrâ diverſum eſt.

Finita *Theſidarum* domo A.M. 2819. ſucceſſit MELANTHUS, *Andropompi* filius, *Bori* nepos, *Penthili* pronepos, *Periclymeni* abnepos, *Nelei* adnepos, *Neptuni* trinepos. *Heraclidæ* Meſſenæ regno expulerant: Hinc conſulens Oraculum de habitationis loco, reſponſum tulit, ſedem ejus futuram, *ubi caput atq; pedes pro muneribus hoſpitalibus offerentur*. Quod & factum eſt *Eleuſinæ*; nam cùm fœminæ ſacerdotes ibi feſtum quoddam patrium celebrarent, jamq; carnes univerſas abſumſiſſent; caput & pedes (quæ ſupererant) advenienti fortè *Melantho* miſerunt. Donatus poſthæc civitatis Atticæ jure, cùm *Xanthum*, Bæotiæ Regem, duello ſuperâſſet, regno dignus viſus eſt. Ajunt hâc fraude uſum. Cùm enim primùm congrederentur, Melanthus ad Xanthum: *Iniquè & contra pactum facis, qui adverſus ſolum cum altero proceſſiſti!* Cumque admiratus ille, quisnam comitaretur ſe, reſpexiſſet; *averſum uno ictu confecit*. Front. l. II. *Stratag. c. 5. Scholiaſt. Ariſtoph. ad Pacem, & ad Acharnenſes*; & qui iisdem cum Scholiaſte verbis utuntur: Sed (ut docet *Reineſ. lib. III. Variar. Lection.*

t. 7. p. 470.) ab *Æmilio Porto* malè versus, *Suidas* in ἀπατέρια. In memoriam hujus victoriæ dolo reportatæ institutum festum *Apaturia*, quasi dicas *deceptoria*. Moritur A. M. 2856. regnavit enim annos 37. ut est apud *Euseb. Hieron. Marian. & Vincent. Bellov.*

Et CODRUS filius in ejus locum suffectus est, ob Remp., bello præclarissimè gesto servitute liberatam; ut ex *Aristotele* docet *Meursius lib. III. de Reg. Attic. c. 11.* Vicit etiam *Heraclidas*, Atticam armatâ manu invadentes. *Strabo lib. IX.* Sed nihil tàm illustre, quàm finis generosissimus; ob quem Exemplar Imperatoribus, Romani Sapientis patri dicitur. Videndi Scriptores, quos *Berneggerus* notat ad *Just. lib. II. c. 6. §. 10. & Meursius, d. l. c. 11. 12. 13.* Regnavit annos 21. ut ἀπὸ μιᾶς tradunt *Eusebius, Hieronymus, Cedrenus, Marianus & Vincent. &c.* Mors ejus incidit in A.M. 2879. *florente* adhuc primâ *Assyriorum dynastiâ.* Hujus honori datum, ut quem generosum vellent, dicerent generosiorem Codro: Ut, quem formosum, formosiorem Nirio; quem prudentem, prudentiorem Ulysse. Sed & *contra*, nescio quâ lasciviâ *pro insulso fatuoq;* plures usi sunt, ut docet *Meursius d. l. c. 14.* Quo si referunt illud *Virgil. eclog. V. v. 11.*

Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri.

Rectè faciunt. Videtur enim *insulsum* quendam *rusticum* Virgilius *Codrum* dixisse, ex imitatione Græcorum. Hoc ni fallor, sensit *Scaliger lib. III. Can. Isag. p. 330.* Porrò datum eidem Codro, ne quis posteà Athenis regnaret; Hinc perpetui Ἄρχοντες constituti; &, cùm

&, cùm ille filios reliquisset, *Medontem & Nileum, Androclem, Cyarethum, Damasichthonem, Prometheum, Andremonem, Damasum, Naoclum, & Cleopum*; ex his *Nileus*, oraculi monitu, ad colonias deducendas abiit, & *Miletum* condidit.

MEDON Ἄρχων constitutus est A. M. 2877. Remp. tenet annis 20. Succedit AGASTUS filius A.M. 2897. cui tribuuntur anni 36. Moritur A. M. 2933. ARCHIPPUS, Agasti filius, tertius ex Archontibus *perpetuis* fuit. Præest 19. annos; & succedit A. M. 2952. filius THERSIPPUS. Hic per annos 41. Archon fuit, atque adeò mortuus est A. M. 2993. Succedit PHORBAS filius dicto anno; quod in *Calvisii* Chronologiâ præteritum est: Et decedit A.M 3024. Fit Archon MEGACLES, Phorbantis filius; & præest annos 30. Finis igitur incidit in A. M. 3054. quo succedit DIOGNETUS, ejus filius; cui assignantur anni 28. Mortuus est igitur A.M. 3082. Hinc illo anno administratio Reip. permissa PHERECLI, Diogneti filio: qui anno 19. moritur, hoc est, A.M. 3101. Succedit ARIPHRON, Phereclis filius; & fato fungitur A. M. 3121. THESPIEUS Archon factus est in patris locum; &, cùm præfuisset annos 27, successorem habet AGAMNESTOREM filium, A. M. 3148.

Hic rursus occurrit, quod corrigendum est apud *Calvisium*: Cùm ipse fateatur, *Thespieum* præfuisse saltem annos 27, nec potest aliter propter auctoritatem *Eusebii*; tamen initium *Agamnestoris* ponit A. M. 3149. quasi remp. obtinuisset per annos 28. Tamen

mox

mox redit ad supputationem rectam: Cùm enim *Thespiei* successor & filius *Agamnestor* Archon fuerit per annos 20, atque adeò secundùm accuratam supputationem mors incidat in A.M. 3168, respondet hîc nobis *Calvisianus* calculus.

ÆSCHYLUS post Agamnestoris, parentis mortem Archontis potestate fungitur per annos 23; decedit igitur A. M. 3191. *Ultimus* è Medontidis ALCMÆON, Æschyli filius, Archon *perpetuus*, principatum non nisi per *biennium* tenuit: *Calvisius* saltem *uno* anno præfuisse scribit, secutus *Scaligerum lib. I. Can. Isag. p. 160.* Sed quam rationem habuerit *Scaliger*, nondum exputare potui: Repugnat ipsius *Euseb. Græc. p. 39.* qui Alcmæoni tribuit ἐτῆ β. unà cum *Hieronymo* interprete; apud quem lego n. 1261: *Atheniensium tertius decimus Alcmaon annis duobus.* Ergo desiit A. M. 3193.

Perpetuis successerunt *decennales*, quorum primus CHAROPS, Æschyli filius, Alcmæonis frater: Secundus ÆSIMEDES, & ipse Æschyli filius: Tertius CLIDICUS, Æsimedis filius: Quartus HIPPOMENES, de cujus immani sævitia *Diod. Sic. in Excerptis Peiresc.* pag. 230: *Cùm ejus filia à, nescio quo, vitiata esset; ita excanduit, ut inclusam in stabulô unà cum equo victu per aliquot dies frustratus sit: Quo facto equus fame in furorem datus infelicem puellam mandere coactus est.* Hanc ob causam *magistratu pulsus* est, ut *ibidem* scribit *Nicol. Damascenus p. 446.* Quintus LEOCRATES: Sextus APSANDER: Septimus ERYXIAS, *ultimus Medontidarum.* Inde

annui

annui creati, quorum nomina, quâ potuit diligentiâ, collegit *Meursius in IV. libb. de Archontibus Atheniensium.*

SICYONIUM, ARGIVUM, LACEDÆMONIUM, CORINTHIUM.

Quatuor Græcorum regna breviter recensentur, quando cœperint & desierint. De Eurotæ *ætate suspicio.* Helenæ *genus. De Apollodori loco sententia viri docti publicè proposita, sed in privatis literis mutata.*

FUerunt & alia per Græciam celeberrima regna Sicyoniorum, Argivorum, Lacedæmoniorum, Corinthiorum: Ac Sicyoniorum quidem regnum A. M. 1861. *duobus* seculis *post diluvium* constitutum est. ÆGIALEUS *primus* fuit, *ultimus* ZEUXIPPUS, qui moritur A. M. 2813. Numerantur in universum XXVI. Nomina omnium recenset *Scaliger lib. II. Can. p. 158.* tùm ex *Africano,* cujus *fragmentum* exhibet in *Euseb. p. 861.* tùm ex *Pausaniæ Corinthiacis p. 94. 95. & seq.* Successerunt VII. Sacerdotes *Apollinis Carnæi*, & regiâ potestate præfuerunt per annos XXX; quorum nomina debentur *Scriptori Latino-barbaro,* apud *Eundem. p. 61.*

Argivorum cœpit ab *Inacho*, cujus initium ponunt in A. M. 2093. Sed in his recensendis neque *Pausaniæ* cum *Tatiano*, neque *Hyginorum* utroque convenit; vide *Scal. d. l. II. Can. p. 329.*

Lace

Lacedæmoniorum *duplex* Dynaſtia memoratur: *Antiquioris* Rex *primus* EUROTAS, neque quo tempore cœperit, neque quamdiu regnârit, Chronologi noſtri exprimunt. Videtur tamen *Cecropi I*, Athenienſium Regi, *coævus*; quemadmodum *Lacedæmon*, ejus ſucceſſor, *Erichthonio I.* de quo *Sigonius in temporibus Lacedæmoniorum p. 672.* Quicquid ſit, hoc apud me certum; *antiquiſſimos Lacedæmoniorum* Reges oriundos ex *Oriente*; & quidem è *Palæſtina*: Sic enim Rex Lacedæmoniorum ſcripſit ad Oniam Pontificem, apud *Joſephum lib. XII. Antiquit.* cap. 5: *Incidimus in quandam ſcripturam antiquam, in quâ invenimus, cognationem inter nos eſſe; & noſtrum quoque genus à poſteris Abrahæ.* Confirmat hoc cognomen *Caſtoris* & *Pollucis*, Ἄνακες; quod, ut docet *Voſſius lib. I. de Idolol. c. 13.* prorſus *Ebraicum* eſt; & *Principes* ſignificat ab *Anac* & *Ænac* oriundos. Illud interim *Scaligero III. Canon. p. 332.* facilè largimur, perridiculos eſſe, qui *OEbalum*, Caſtoris, Pollucis, & Helenæ *avum* eum eſſe, vaticinantur; qui *Hebal* nominatur *Geneſ. X. § 28.* *Ultimum* hujus Dynaſtiæ faciunt TISAMENUM, Oreſtæ & Hermiones filium: Et *ex horum* Regum *ſtirpe* oriunda fuit *celebris illa Helena*, cujus causâ bellum inter Græcos & Trojanos conflatum eſt: Nam *Lacedæmon* (qui *Eurotæ* frater uterinus fuit) *Amyclam* genuit; *Amyclas Argalum*; *Argalus Cynortam*; *Cynortas Oebalum*; *Oebalus Hippocoontem & Tyndareum*; *Tyndareus Caſtorem, Pollucem, & Helenam.*

Altera Dynaſtia fuit Heraclidarum: *Ariſto-*

demus enim, Cleodei filius, nepos Hylli, pronepos Herculis, ex Argia *gemellos* suscepit Eurysthenem & Proclen, *duarum* Lacedæmone *regiarum familiarum* auctores: A quibus *Eurysthenidæ* & *Proclidæ* dictæ sunt. *Regnârunt* autem *simul*, ut præter alios docet *Corn. Nepos in Agesil. c. 1. §. 2*: *Mos est*, inquiens, *à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent semper Reges, nomine magis, quàm imperio, ex duabus familiis* Proclis *&* Eurysthenis; *qui Principes ex progenie* Herculis, *Spartæ Reges fuerunt*. Initium horum Regum incidit in A. M. 2848. Successores ad *ultimum* CLEOMENEM (qui in Ægypto periit A. M. 3727.) recensent *Scaliger lib. II. Can. p. 161.* & *Sigonius in tempor. Lacedæm.*

Corinthiorum *quinque* Dynastiæ apud *Scaligerum* memorabiles. Primam *Sisiphidarum* appellare possumus à *Sisipho*, Æoli filio; de quo *Homer. Iliad. 6.* cujus nomen *Schmidius* putat *Æolicum*, pro, *Theosophus*; ut *Sibylla*, quasi Θεȣ̃ βȣλή. Videtur, *Sisiphus* iste vixisse A. M. 2560: Nam ejus filius *Glaucus* A. M. 2590. *ludos Isthmicos* in honorem *Melicertæ* celebravit; ut ex *Eusebio* colligere est. Fuerunt ex hâc stirpe *sex*, vel *septem Reges*; quorum postremos DORIDAM & HYANTHIDAM, *Propodæ* filios, *Damophontis* nepotes, *Thoantis* pronepotes, *Ornytionis* abnepotes, *Sisiphi* adnepotes, *Æoli* trinepotes, ALETES pepulit, circa A. M. 2649. à quo Corinthio, Ἀλητίδας vocat *Callimachus* apud *Plutarch. in V. Sympos.* παῖδας Ἀλάτας *Pindarus Olymp. Od. 13. antist. 1.* Fuit hic *Aletes*, *Hippotis* filius, *Phylantis* nepos, *Antiochi* pronepos,

pronepos, *Herculis* abnepos. *Pausanias in Corinth. p. 92. Scholiastes Pindari*; quem citat *Scaliger ad Eusebii num. 916. Apollodorus lib. II. Biblioth.* de cujus lectione primùm dubitavit Vir doctissimus *lib. III. Variar. Lectionum c. 2. p. 326.* Nam cùm apud *Apollodorum* legeretur: Τοῦτον βαλὼν ἀκοντίῳ Ἱππότης, ὁ Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους τυχὼν ἀπέκτεινε. Hoc est: *Hunc Hippotes, Phylantis filius, Antiochi ex Hercule natus nepos, jaculo percussum interfecit.* Ipse legebat: Ἱππότης ὁ Φύλαντος τοῦ Ἀστυόχης τοῦ Ἡρακλέους. *Hippotes Phylantis ejus, qui Astyoches Herculis nuptæ pater, filius.* Putabat enim Apollodorum de *Phylante* vel *Phylao* Rege Dryopum, seu Ephyre loqui, socero Herculis; alter autem, *Phylas*, Herculis nepos, & Hippotis pater, non succurrebat. Sed posteà mutavit sententiam in literis ad me scriptis fermè ante quinquennium, sinendumq; *Apollodorum* censuit. Quod monendum hîc duxi, ne quis in „ *Varias doctissimi Viri* incidens, ex *Pausania & Scholiaste* (quos laudavimus) illi temerè insultet. Meminerunt porrò *Vellejus lib. I. c. 3. Strabo lib. VIII. p. 389. Diodorus Siculus*, cujus *fragmentum* debemus *Georgio monacho*; *Conon apud Photium Cod. CLXXXVI. narrat. 26.* ubi exponit *rationem nominis*, cur *Aletes* nominatus fuerit?

Aleti succedit ILION filius A. M. 2884; Ixioni filius AGELAUS, vel AGESILAUS A. M. 2921; Agelao filius PRYMNIS, vel PRUMNES A. M. 2958. Hic Scaligero *ultimus* est in *secunda* Dynastia.

Tertiam auſpicatus eſt BACCHIS & ipſe ex *Heraclidis* (fuit enim *Prumnis filius*, ut è *Diodoro* conſtat) A.M. 2994. Ab hoc familia Bacchiadarum nomen accepit, *Plin. lib. XXXV. c. 12.* Battiadæ corruptè. Quod ipſum vitium adhæſit quibusdam editionibus Ovidianis, in quibus legitur:

Et qua Battiadæ *bimari gens orta Corintho,*
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.

Legendum ubique, *Bacchiadæ*; quorum *ultimus* in Dynaſtia *tertia* fuit TELESTES, *Ariſtomedis* filius, *Eudami* nepos, *Agelai* pronepos, *Bacchios* abnepos (*Diodorus*) qui occiſo *Alexandro*, *Agemonis* filio, patruele ſuo, regnum invaſit A. M. 3159. Sed qui rurſus à gentibus interemptus eſt A. M. 3171.

Tùm, ut vult *Scaliger*, cœpit *quarta* Dynaſtia *Prytaneωn annuorum*; è quibus primus fuit AUTOMENES. Nihil *Prytanes* differebant ab *Archontibus*, ſive *Prætoribus* annuis Athenienſibus; niſi quòd *Archon* de populo ſorte creabatur, Πρύτανις verò de *Bacchiadarum* gente: Alioquin tàm *Corynthius* Πρύτανις, quàm *Atticus* Ἄρχων faſtos aſſignabat.

Obtinuerunt hi Πρυτάνεις (quorum nomina interciderunt) poteſtatem in Rep. *Corynthiorum* per annos 124. Nam A. M. 3295. CYPSALUS, *Petionis* filius, *Melanis* nepos, *Antaſi* pronepos (*Bacchiadis* in ordinem redactis) tyrannidem invadit. Moritur A. M. 3325. & ſuccedit filius PERIANDER, qui tyrannidem obtinet per annos 40. *Expiravit* enim *cum* ipſa *tyrannide* ſua A. M. 3365. quo tempore *Nabuchodonoſor Magnus* rerum in Oriente potiebatur.

batur. Et hæc (ut ait Scaliger) *quinta* Dynaſtia Cypſalidarum fuit: At ego malim *ſextam* dicere. Nam & antè *Siſiphidas*, Reges ſuos habuerunt *Ephyrei*; qui iidem cum *Corinthiis*, quos ex Eumelo *Scholiaſtes Pindari*, & ex hoc *Eraſmus Schmidius commentario in Pindar. Olymp. p. 314. & Tzetzes in Lycophronis Caſandram p. 89. & 90.* referunt. Nimirum *Sol* filiis (quos ex *Perſa*, *Oceani* filia genuerat) regnum diviſit; *Arcadiam* quidem *Aloëo* dedit, *Corinthum* verò *Æetæ*: Sed cùm *Æetæ Corinthus* parum placeret, in *Cochlidem* proficiſcitur, & regnum commendat *Buno*; donec vel ipſe, vel alius ſuæ domus, reverteretur: Ipſe in *Colchide* ductâ *Idyja, Medeam* & *Abſyrtum* ſuſcepit. Interim Buno mortuo ÆPOPEUS, Aloëi filius, *Ephyream*, hoc eſt, *Corinthum* adjecit *Aſopiæ*; atque ita *unum* è *duobus* regnum fecit. Hujus filius & regni ſucceſſor MARATHON filios habuit SICYONEM, à quo *Aſopia Sicyonia* dicta eſt; & CORINTHUM, à quo *Ephyrea Corynthus.* Atque ita rurſum *duo* diſtincta fuerunt *regna*. Corintho ſine liberis mortuo, Corinthii vocârunt MEDEAM, Æetæ priſci ſui Regis filiam; ſed quæ Corintho relicta, regnum SISIPHO tradit.

Fuerunt igitur *primæ* Dynaſtiæ Reges: *Æetas*, Solis filius; *Æpopeus*, Aloëi filius; Solis nepos; *Marathon*, Æpopei filius; *Corinthus*, Marathonis filius, Medeæ Æetæ filia. Negat quidem *Scaliger* ad Dynaſtias Corinthiorum pertinere; ſed cauſam tàm ſufficientem non video, cur expunxerit.

Eſſent & quædam de *Mycenarum regno* di-

cenda; sed remittimus harum rerum cupidum ad *Scalig. lib. II. Can. p. 159. & Petavium in Rat. Temp. part. I. lib. I. c. 8.*

LYDIÆ REGNUM.

Ennii error. Scaligeri sententia de Regibus Lydiæ per totum rejicitur. Xanthus, *fide dignus scriptor in rebus Lydicis. Lydorum origo & tres Dynastiæ.* Prima *cœpit in Agrone, Nini filio, Beli nepote. Aciamus & Cumblites Reges ex illâ.* Camblitis *mira* voracitas. *Herodoti lapsus.* Altera *Dynastia penes Atyadas, Herculis posteros.* Candaulis *& aliorum* stultitia, *in narrandis amoribus suis.* Tertia *Dynastia Mermnadarum, & Crœsi ultimi casus. Regum omnium catalogus, secundùm nostram & secundùm Scaligeri sententiam.*

DE hoc regno quædam dicenda sunt *propter Scaligerum* & *Ubbonem Emmium.* Ait *Emmius lib. V. Rerum Chronologicarum p. 136.* primos, qui in Lydia regnârint, fuisse Heraclidas; quod tàm falsum est, quàm quod falsissimum: Nam ante Heraclidas alii Reges Lydiæ regnum tenuerunt; quemadmodum è sequentibus patebit. *Scaliger lib. II. Canon. p. 158. & lib. III. p. 319.* primos Reges Atyadas vocat ab *Aty*; cujus hanc originem vulgò traditam refert *Dionys. Halicarn. lib. I. c. 27.* ex

Jove

Jove & Tellure natum esse *Manem*, qui primus apud Lydos regnârit; tunc *Maonas* appellatus. *Manis* verò & *Calliorrhoa*, Oceani filiæ, *Cotym* filium fuisse; qui ex *Halia*, Tulli Indigenæ filiâ, *Asiam* & *Atym* susceperit: *Atym* ex *Callithea*, Choræi filia, *Lydum* & *Tyrrhenum* sustulisse. Hanc sententiam (quam & apud *Herodotum in Clio* reperire licet) admisit *Scaliger lib. III. Can. p. 319.* &, *velut* ipsius *Dionysii*, promit *Valesius ad Excerpta Peiresciana Nicol. Damasc. p. 68.* Sed *Dionys. dict. lib. c. 28.* huic famæ præfert *Xanthi Lydi* narrationem; qui neque Tyrrhenum usquam, in suis scriptis Lydorum Principem nominat, neque ullam scit Mæonum in Italiam deductam coloniam; aut Tyrrheniæ, quasi Lydorum coloniæ meminit, cùm tamen alia leviora memoret: *Atyos* autem filios fuisse dicit *Lydum* & *Torrhebum*. Hos post divisum paternum imperium, ambos mansisse in Asiâ, ab iisque *Lydos* & *Torrhebos* denominatos. Et mox *cap. 30.* aliquot rationibus confutat eos, qui *Tyrrhenos*, Lydorum colonos, arbitrantur. Atque ita viri summi ex *Dionysio* collegerunt id, quod pessimum erat.

Sed cur *Xanthum* sequimur? quia (ut inquit *Dionysius*) antiquitatum peritus, si quis alius, patriæ verò historiæ auctor, nemine inferior habitus. Justa profectò causa, siquidem *Casaubonum* audimus *ep. 170.* cujus locum suprà jam adduximus. Utinam verò è *Xantho Dionysius* prodidisset, quo tempore *Atys* & *Lydus* vixerint? non magnoperè nobis laborandum esset de nomine primæ Dynastiæ. *Atyadas*, ut dixi, nuncupant; & ex istis illustris *Scaliger*: Sed

quod & ipsum demonstratum est, nituntur autoritate nullius apud veteres pretii. Cui nec in his duobus confidere possumus, an *Manes* primus fuerit Lydorum Rex? item avus Atyos? atque ita *primum Regem* hactenus ignoramus.

Vellejus Paterculus lib. I. c. 1. Lydum & Tyrrhenum, Orestis, Agamemnonis filii, coëtaneos facit; & ex hâc causâ *Calvisius* eos posuit in A.M. 2807. Et hoc modo concidit totum illud de *Atyadarum* regno ante *Heraclidas*; cùm enim *Herculem* in *Lydiam* venisse credibile sit, circa A. M. 2740. vel aliquantò pòst; etiam penes Heraclidas per hæc tempora (quibus Tyrrhenum in Italiam venisse volunt) Lydorum regnum fuisse, longè verisimilius; quàm penes antiquiorum Regum familiam: Quæ jam adeò defecerat, ut *Omphale* fœmina rerum potita sit. Hinc confirmatur, & simul (quod à Vellejo dicitur) confirmat *Strabo*, qui *Lydum Heraclidam* facit, cujus verba sunt *lib. V. cap. 219: Tyrrhenos Græci appellârunt à Tyrrheno, Atys filio; qui eò coloniam ex Lydiâ duxerat. Fame enim & sterilitate coactus Atys, unus ex Hercule & Omphale prognatus, de duobus filiis, alterum* Lydeum *nomine, sortitò detinuit; alterum* Tyrrhenum *majori populi parte amandavit.* Atque adeò (nisi *Vellejus* in calculo aberravit, nisi & *Strabo* vobis imposuit) inter Heraclidas *Atym* & *Lydum* referam, hoc est, in *secunda Dynastiâ Lydorum.*

De totâ re sic statuo: In origine Lydorum accedo *Josepho, Eusebio & Zonaræ*, progeniem esse Lud, *Semi* quartogeniti & *Noachi* nepotis. Idem judicavit

dicavit *Paulus Merula lib. III. part. I. c. 14. Cosmogr.* Ab hoc & Lydi denominati, & unus ex *Heraclidis*, & fortasse plures. Sic enim *moris apud veteres, ut conditorum nomina per posteros longâ serie decurrerent.* Quamobrem falluntur & fallunt, qui Lydum, *Troico* bello *posteriorem*, Lydis dedisse nomen autumant. Lydiæ prima mentio apud Scriptores gentiles in rebus *Nini*; qui eam cum aliis vicinis regionibus subegit. Videndus *Diod. Sicul. lib. II. c. 2.* Et cùm *Herodotus* prodiderit (cujus verba mox producam) AGRONEM, Lydiæ regem, fuisse *Nini* filium, *Beli* nepotem; hunc primum in prima Dynastia constituimus. Alioquin Regem Lydorum nullum invenio, usque ad TANTALI tempora, hoc est, usque ad A. M. 2587. Tùm enim apud Lydos regnum tenuit ACIAMUS, De quo *Stephanus in* Ἀσκάλων: *Ascalon urbs Syriæ est, juxta Judæam posita, condita ab Ascalo, ut refert Xanthus lib. IV. Antiquit. Lydiæ. Fuit autem Ascalus Hymenæi filius, frater Tantali; qui cùm ab Aciamo, Rege Lydorum, Dux constitutus esset, exercitum in Syriam duxit: Ubi, virginis cujusdam amore captus, urbem condidit; quam Ascalonem ex suo nomine vocavit.* Eadem scribit & *Nic. Damascenus lib. IV. Histor.* Fuit igitur hic Rex 180. annis, Troico bello, & 220. annis, Lydo antiquior; cujus tamen proavum primum Lydorum Regem quidem facere ausi sunt.

Aciamo 150. annis posterior CAMBLITES tanta *voracitate*, ut *uxorem* in frusta sectam *comederit*: Cujus rei fama, cùm ubique divulgata esset, ipse

veneficiis appetitum se credens, nudato gladio stans in confertissimo foro: *Jupiter*, inquit, *si quidem meâ sponte, meoque motu id facinus, suscepi; dem ipse sceleris mei pœnas: Sin veneficiis quorundam hominum, in furorem versus, tùm in maleficos, qui me malis artibus appetierunt; sceleris pœna recidat!* His dictis, semet in conspectu omnium interfecit, partim ridentibus (qui aderant) ut hominem lupini stomachi; partim, ut furiosum, nec mentis compotem, miserantibus. Hæc *Nic. Damasc. in Excerpt. Peiresc. p. 445.* Idem ex *Xanthi Lydiacis* (quem suprà laudavimus) scribit *Athenæus lib. X. p. 48.* cui Κάμβλης dicitur; scribit ibidem *noctu* id *factum*, cùm *vino* sese nimis *ingurgitásset*; & statim sequenti *manè* repertâ *conjugis manu* (quæ *ad* ejus *os hæserat*) recognitâ, & in vulgus sparsâ, *seipsum jugulásse*. Meminit & *Ælianus lib. I. Variar. c. 27.* sed unâ literâ minùs Κάμβης dicitur. *Casaubonus Animadv. ad Athen. lib. X. c. 3.* vitiosum pronunciat Ælianum, & rectè; vitium enim non tàm *Athenæus*, quàm *Nicolaus* arguunt. Adjicit verò hîc, *Jardanum* in suspicione fuisse, tanquam Cambleten *magicis artibus* in furorem dederit; ex quo de Cambletis ætate constat: Hic enim *Jardanus*, pater *Omphalæ* Reginæ; ex hujus Jardani ancillâ *Hercules* Cleolaum sustulit, ut est apud *Diod. Sic. lib. IV. c. 31.* Alcæum vocat *Herodotus lib. I.* Fortè igitur post Cambletem JARDANUS Lydorum Rex fuit; cujus filiam, OMPHALEN, ultimam primæ Dynastiæ constituo: Nam cùm *Herculem Omphale* thori consortem fecisset, *successisse* videntur, qui *ex hoc matrimonio nati* fuerunt.

Et

Et hæc eſt ſecunda Dynaſtia Heraclidarum: Sed quis primus hujus Dynaſtiæ fuerit, mihi quidem incompertum eſt. Faciunt *Agronem* ex illis Herodoti: *Heraclidarum primus Rex Agron, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos.* Hunc autem *Alcæum* mox *Jardani* ancilla, & *Hercule* genitum aſſerit. Sed quis non animadvertit, *Herodotum* mirè *delirantem?* Ninum, Beli filium, unum ex poſteris *Herculis* fuiſſe; qui *annis mille,* ut minimum, *Nino,* Beli filio, poſterior fuit? Error (ut ego quidem exiſtimo) è confuſione Regum, qui in *duabus diverſis* Dynaſtiis fuerunt *primi.* Cùm ſuprà *Diodorus* nos docuerit, *Lydiam* ſubegiſſe *Ninum*; veroſimile eſt, Regem illi provinciæ dediſſe unum è filiis ſuis: Ita, quod Herodotus narrat, partim verum, partim falſum. Verum; Lydis primùm præfuiſſe Agronem, Nini filium, Beli nepotem: Falſum, Agronem Herculis fuiſſe abnepotem; quod ipſum etiam Scaliger vidit. Alium igitur quærere debemus; &, cùm Hercules ex Omphale reliquerit liberos, mirum ni unus exiſtis fuit? Reliquit autem *Laomedonta,* ut ſcribit *Palæphatus*; qui Λαμὼς *Diodoro*, & Ἀγέλαος *Apollodoro.* Reliquit & *Atyn,* ut è *Strabone* docuimus. *Atyos* familiam, *primùm* ad regnum perveniſſe, indicant tùm idem *Strabo*, tùm omnes alii; qui Lydum Atyos filium Lydiæ Regem fatentur, *Herodotus lib. I. & lib. VII. Tacit. lib. IV. Ann. c. 56. Xanthus apud Dionyſ. d. l. Servius & Feſtus.* Quamvis præter Xanthum & Dionyſium, cæteri *Tyrrhenum Lydi fratrem* velint, quòd hi *duo regnant.*

Quamo-

Quamobrem hæc *mea ſententia* eſt, poſt *antiquiſſimos* Reges (ſive à Nino fuerunt omnes, ſive ab aliis quoque familiis oriundi) *Lydiæ* regnum Heraclidas tenuiſſe; eosq; *in duas Dynaſtias* diſtingui debere, Atyadas & Mermnadas. *Atyadas* ab *Aty*, Herculis & Omphales filio propagatos regnâſſe primùm; *Mermnadas* ab *Agelao*, ſive *Lamente*, ſive *Laomedonte*. Ex Atyadis igitur eſt ARDYSUS, cujus initium collocatur in A. M. 3159. cui filius ALYATTES ſuccedit A. M. 3195. qui non ultra 14. annos Rex fuit. Succedit A. M. 3209. MELES, cujus meminerunt *Excerpta Græcorum* veterum apud *Scalig. in Opere Euſeb. p. 371. & Euſebius Græcus apud Scaligerum p. 42.* Mele poſt duodennium mortuo CANDAULES, Myrſi filius, Lydos regit per 18. annos, hoc eſt, ab A. M. 3221, in A. M. 3239. Hic (ut nemo ſtultus amans in tacito ſinu gaudere poteſt) *formam elegantiamq́; uxoris* (quam Tudum & Clytiam alii, Abro *Abbas*, vetus Scriptor, Nysſiam *Ptolomæus Hephæſtion* appellat apud *Photium Cod. CXC.*) *prædicabat omnibus, & nudam etiam oſtendebat Gygi*; quem ſodalem *Candaulis* vocat *Juſtinus lib. I. c. 7. §. 17.* Nos agnatum ſcimus. Hinc Gygem ad libidinem irritavit, ſibi perniciem accerſiit; quale quidem infortunium (ut id obiter addam) jactantiâ ſuâ ſibi peperit *Collatinus apud Livium lib. I. c. 57.* Nec in alium cenſum referre merentur *Otho apud Tacitum lib. XIII. c. 46. Osmanes* apud *Leunclav. lib. II. Hiſtor. Muſelm.* Qui non didicerant,

duobus

duobus in locis mysteriorum religionem esse, in mensâ & in thorô. Sed omnibus istis detestabilius monstrum *C. Cæsar Caligula,* qui adulteria sua narravit illis ipsis, quorum uxoribus illuserat. *Senec. lib. de Constantia* cap. 18: *Asiaticum Valerium in primis amicis habebat, ferocem virum; & vix æquo animo alienas injurias contumeliasq́; laturum. Huic in convivio, quantò minùs quàm in concione* (sequor explicationem Lipsii) *voce clarissimâ; qualis in concubitu esset uxor ejus, objecit. Dii boni, hoc virum audire, Principem scire, & usque eò licentiam pervenisse; ut, non dico consulari, non dico amico, sed tantùm marito Princeps & adulterium suum narret & fastidium?*

Cæterùm hæc extra rem: Igitur ad Lydiæ Reges. Candauli interfecto succedit GYGES, *primus Mermnadarum; ex* ipsis tamen *Heraclidis.* Nam & *Mermnadas ab Hercule* oriundus, scribit Apollodorus: Ἐξ Ὀμφάλης δὲ Ἀγέλαος, ὅθεν καὶ τὸ Κροίσου γένος. Hoc est: *Ex Omphale natus Agelaus, unde & Crœsi genus.* Scaliger eundem putat cum eo, qui Diodoro Cleolaus, Herodoto Alcæus; sed *allusiuncula ad* postremam nominis *syllabam* haud sufficit, ut Cleolaum, servæ filium, eundem statuam cum Agelao, Reginæ filio; atque ita *Diodorum* & *Apollodorum* inter se committam. Jam *Strabo nos* docuit, *plures Herculi fuisse ex Omphale; Atyn* jam habuimus; alter *Agelaus* est, à quô *Gyges.*

Huic A. M. 3272. successit ARDYS, & regnavit annis 38. ut habet *Eusebius Græcus,* 37, ut *Latinus* 49, ut *Scaliger lib. II. Canon. p. 154.* 43, ut *Calvisius* in A. M.

A. M. 3272. Sed à typographo ibi peccatum est, ut arguit A. M. 3321. Quo initium constituit SADYATTIS, Ardyos filii, Gygis nepotis. Ergo secundùm ejus mentem regnàvit annis 49. De hoc *Sadyatte* fragmentum *Nicol. Damasc.* extat, in *Excerptis Peiresc.* pag. 453: *Sadyattes Alyattis filius* (legendum, *Ardyis* filius, ut *Valesius* opinatur ex *Herodoto*) *Lydorum Rex, erat quidem in bello fortissimus; sed intemperans. Nam propriam sororem suam nuptam Mileto, Viro clarissimo, per speciem sacrificii accitam constuprâsse per vim dicitur; eamq; deinceps uxoris loco habuisse. Erat autem Miletus* Melanis *nepos ejus, qui Gygis gener fuerat; qui cùm eam injuriam ferre non posset, fugit Dascylium: Unde post à Sadyatte expulsus Proconesum se recepit. At Sadyattes paulò post alias duas, & quidem sorores ambas matrimonio sibi sociavit; quarum ex altera Attalem, ex altera Adramyn nothos suscepit: Ex sorore autem sua filium legitimum sustulit Alyattem.* Hæc Nicolaus. Alyattes CROESI pater est, regnumq; (quod A. M. 3333. auspicatus est) *reliquit filio* A. M. 3388. ut vult *Calvisius*. At *Eusebius Græcus* & *Latinus* dicunt regnâsse annis 49. *Scaliger lib. II. Can. 57.* quod ipsum secutus est Calvisius; sed ejus calculus non respondet: Quòd si enim Halyattes cœpit A. M. 3333. & regnavit per annos 57. utique desiit A. M. 3390. De *Crœso* consentiunt omnes, regnâsse saltem 15. annos. Ergo *Calvisius* ejus cladem & captivitatem rejicere debebat in A. M. 3405. Sed cùm initium Crœsi perperam constituisset in A. M. 3388. necessariò nunc biennio minùs dicit, h. e. Crœsum captum scribit A. M. 3403. Crœsi

Crœſi cladem quod attinet, proditus eſt ab *Eurybato Epheſio*, quem cùm in Peloponeſum cum ingenti pecuniâ miſiſſet, ut milites conquireret; is ad *Cyrum* transfugit, & omnia Crœſi conſilia detexit. Hinc factum, ut quem Græci *malitioſiſſimum* dicere volunt, *Eurybatum* dicant. *Diodorus Siculus in Excerpt. Peireſc. p. 240.* Capto *Crœſo Cyrus* fortunam ejus *miſerabatur:* At Perſæ extructâ pyrâ exuſtum volebant, & jam cum 14. Lydorum Principibus in rogo conſederat; & Perſæ tædas ſubjecerant, cùm repentè graviſſimâ exortâ tempeſtate tantus imber affuſus eſt, ut non modò pyram extinxerit; ſed & ſpectatores valdè afflixerit. Rem fusè narrat *Herodotus lib. I. Nicol. Damaſc. in Excerpt. Peireſc. p. 454. & ſeqq. Diod. Sic. ibidem p. 240. Tangunt Boëtius lib. II. de Conſolat. proſ. 2. & Seneca de Tranquill. animi c. 11.* deque eâdem re ſcripſit *Ptolemæus Hephæſtion*, ut eſt apud *Photium* in Biblioth. Cod. CXC.

Jam quæ differentia ſit inter *noſtram* & *Scaligeri* ſententiam, licet ex ſuperioribus ſatis appareat; tamen hoc diagramma ſubjicimus, ut ſic quoque alieni temporis rationem habere videamur.

Sententia Scaligeri.	Sententia noſtra.
DYNASTIÆ REGUM LYDIÆ.	DYNASTIÆ REGUM LYDIÆ.
Dynaſtia *prima* ATYADARUM, quorum Princeps ATYS, pater LYDI, à quo LYDIA, priùs MÆONIA.	Dynaſtia *prima* NINIDARUM, vel etiam aliarum familiarum. Illorum princeps AGRON, NINI F. BELI. N. ex *Herodoto.* AL-

- - - - -	- - - - -
- - - - -	ALCIAMUS Rex è *Stephano*.
- - - - -	- - - - -
- - - - -	CAMBLITES Rex voraciſſimus è *Nicol. Damaſceno*.
- - - - -	JARDANUS.
- - - - -	OMPHALE.
Dynaſtia *ſecunda* HERACLIDARUM, quorum Princeps AGRON, ALCÆI filius, HERCULIS & ANCILLÆ nepos. Eidem *Alcæus*, qui Diodoro *Cleolaus*; idemque Cleolaus, qui Apollodoro *Agelaus*.	Dynaſtia *ſecunda* HERACLIDARUM, è quibus Princeps ATYS, Herculis ex Omphale Reginâ filius, è *Strabone*. -
- - - - -	- - - - -
- - - - -	- - - - -
ARDYSUS.	ARDYSUS.
ALYATTES.	ALYATTES.
MELES.	MELES.
CANDAULES.	CANDAULES.
Dynaſtia *tertia* MERMNADARUM. -	Dynaſtia *tertia* MERMNADARUM, oriunda ab AGELAO, ſecundùm *Apollodorum*. AGELAUS Herculis Omphales F. ſecundùm *eundem*;

- - - - -	*eundem*; adeoque *diversus* à *Cleolao*, sive *Alcao*, servæ filio.
GYGES.	GYGES.
ARDYS.	ARDYS, Gygis filius.
SADYATTES.	SADYATTES, Ardyos F.
ALYATTES.	ALYATTES, Sadyattis F.
CROESUS.	CROESUS, Alyattis F.

REGNUM ÆGYPTI.

Misraim *Ægyptiorum pater. Pro eodem habitus* Cham. *Regum Ægyptiorum multitudo apud Manethonem, quatenus locum habeat? de Rege illo, qui* submersus in mari rubro, *variantes sententiæ.*

ÆGyptios oriundos à *Mizraim*, Chami filio, Noachi nepote, inter plerosque constat; & tùm aliis argumentis, è S. Scriptura petitis, nituntur; tùm eò, quòd *Arabes* & *Turcas Ægyptum* hodieque *Mizri* & *Mizra* dicunt: Unde apud *Stephanum in* Αἴγυπτος, ubi legitur, *Ægyptum à Phœnicibus dici* μύαρα. Viri doctissimi legendum censent μίσαρα. At ipsi *Ægyptii* terram suam *Cham* dicunt, ut auctor est *Isidorus*, *à* Chamo scilicet, Misraimi parente. Imò & in Scriptura Ps. CV. legas: *Et Jacob peregrinus fuit in terra Cham*, hoc est, *Ægypto*: Denique *Plutarchus de Iside & Osiride* testis est, *Ægyptum* in Sacris

Isidos dictam esse Χημίαν, quod est ab eadem regione.

Reges Ægyptiorum, è quibus recensem, ferè ambigo: E Græcisne, quibus ludus fuit falsa immiscere veris? an ex *Manethone*, quem exscripsit *Julius Africanus*, compilatus & ipse ab *Eusebio*; quemadmodum Eusebius à *Georgio Syncello*. Quòd si enim Manethonem sequar, erit fortasse, qui me ἀθεότητ⊕ καὶ ἀσεβείας accuset; quod & mihi jam olim, & *Scaligero* hâc in re factum est à *Dionysio Petavio*. Idem enim hic sensit, quod *Ubbo Emmius*, ea, quæ ex tabulis Manethonis adferantur, pura puta somnia esse, de rebus; quæ non solùm diluvium universale, sed etiam creationes mundi & hominum omnium primum antecedant.

Ut intelligas, quid velim, scire debes, Manethonem à *primo* Ægyptiorum Rege, *Mene Thinite* (qui *Herodoto* Μὴν, Diodoro Μῆναι, Josepho Μηναῖ⊕) ad *Amasyn* & imperiũ Cambysis Persæ, numerare XXVI. Dynastias; in quibus fuerint Reges 481. Horum anni si colliguntur, habebis 5159. *Hinc*, inquiunt, *auctoritas S. Scripturæ corruit*; quia sic ante diluvium in Ægypto regnum fuisset; immò multò ante illud tempus, quo Moses docet, mundum hunc creatum. Etenim à mundo condito ad Cambysis expeditionem in Ægyptum, pii Scriptores non nisi 3426. annos numerant. Nihilominus à *Manethone* non recedimus, sed omninò *Vossium lib. II. de Idol. c. 28.* admittimus, Scriptorem illum, omnibus Græculis anteferendum (qui sua ex columnis Seriadicis, atque aliis monumentis

mentis hieroglyphicis hausit) cum sacris literis egregiè conciliantem. Uno verbo: *Multa ex istis Dynastiis non sunt successiva, sed collaterales,* hoc est, eodem tempore *diversis* fuerunt *locis.* Verbi gratiâ, initio imperârunt *simul* Dynastia *prima, & secunda* Thinidarum, Memphidarum *tertia & quarta*; Elephantinorum *quinta.* Ita simul uno eodemq; ferè tempore regnare potuerunt *Menes Thinites, Egerothes* (aliis, *Echerontes*) è Memphitis; & *Userchebres* ex Elephantinis. Similiter comparatum est in aliis. Nimirum ut aliæ provinciæ ab initio divisæ fuerunt in *multos Regulos*, donec in unum corpus coalescerent; sic Ægyptus quoque interdum *pluribus Regibus*, interdum *uni* paruit. Hoc non ignoravit divinus *Scaliger*, quod patet è *lib.III. Can.p.312.* & *ad Eusebium n. 1025.* Igitur cùm tot Reges Ægyptus habuerit, nimis *tædiosum* foret, eorum nomina describere; *immò nec fructuosum.*

Sed & *Pharaones* (quorum in historiâ sacrâ fit mentio) conferrem lubentissimo animo, *cum Manethone* & aliis. Cæterùm Chronologiâ veram Regum Ægyptiorum constituere (sine qua illud fieri nequit) res est, quæ excedit humanum ingenium. In uno illo Pharaone, qui submersus in mari rubro periit, quàm in diversa Scriptores abeunt? *Acherrem* decimum Regem in Dynastiâ XXVIII. *Scaliger* eum esse scribit, cujus annno secundo Moyses eduxerit populum de finibus Ægypti. At non existimat eum submersum, quoniam annos regni tribuit 32. *Calvisius* in A. M. 2453. *Orum*, Acherris antecessorem, facit eum, qui

perierit in mari. *Tacitus lib. V. Histor. c. 3.* videtur Occhoris nomen reperisse: *Lysimachus* apud *Josephum lib. I. extremo contra Appion.* Bocchorim; cujus scripturæ assertores quoque sunt, *Orosius* & *Plutarchus. Clemens Alexandrinus lib.I.* Omosim, vel Amasim appellat; sed apud *Manethonem* unum Bechorim.

Saitem invenio in Dynastia XIV. Sed Moyse aliquot seculis posteriorem. Sic ex Manethone & aliis, parùm sibi constantibus, nihil adferre possumus, quod historiam sacram illustrat.

CAPUT V.

Cyri *genus* maternum *clarius habitum, quàm* paternum; *tamen & hujus origo antiquissima auditur.* Salmasii *judicium de loco Herodoti. Cyri* nomen. *Orientalium & aliorum mos* affectandi *Deorum* nomina. *Cyri institutio in exemplum proposita. Cyri res gestæ & mors.*

Recensitis nobilioribus regnis, ad *secundam Monarchiam Persarum,* & rursus ad *Besoldum* progredimur. Agit autem *toto cap. 5.* de unico *Cyro,* qui tanti imperii auctor fuit. Genus illi antiquum magis, quàm apud Medos & Orientales clarum. Hinc *Astyages* somnio territus, ne paterna maternaq; nobilitas nepotem aliquando sibi nasciturum ex filia stimulare posset, ad res arduas suscipiendas; neque claro viro, neque civi filiam, sed *Cambysi*, mediocri viro,

viro, ex gente Perſarum obſcurâ tùm temporis, in matrimonium tradidit; ut refert *Juſt. l. I. c. 4. §. 4.* Et hinc explicant reſponſum, quod Crœſus accepit: *Tùm ſibi ac regno exitium imminere, cùm mulus in Perſia rerum potiretur.* Ajunt enim, ſic indicatum Cyrum; quòd, quemadmodum *mulus naſcitur patre ignobiliore aſino, matre generoſiore equa*; contrà quàm in hinno ſit: Sic Cyrus habuerit *matrem, regis Aſtyagis filiam; patrem verò Cambyſen obſcuro loco natum.* At nihilominus *Cambyſes* iſte natus eſt *Achameni*, cujus meminit Xerxes, Perſarum rex, apud *Herodotum in Polym.* ſive *lib. VII.* Sed cùm locus vulgò corruptus ſit, nec vitium animadverterint interpretes, etiam hanc verſionem nobis dederunt: *Ego etiam ſine te, quæ dixi, conficiam; neque enim fuerim Darii filius, qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamnis, qui fuit Arſiaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius; niſi Athenienſes ultus fuero.* At hoc repugnat omnibus Scriptoribus reliquis, è quibus conſtat, *Xerxi* maternum avum *Cyrum* fuiſſe; non tritavum: Et repugnat temporis intervallum. Nam ſi Cyrus eſſet Xerxi tritavus, utiq; à morte tritavi ad Xerxis trinepotis imperium ſaltem intercederent 43. anni; quod omni rationi contrarium eſt. Præterea *Cyrus* filios duos tantùm habuit, *Smerdin* & *Cambyſen*: *Teiſpen*, ſive *Teiſpeum*, ſcimus nullum.

Quamobrem acceſſerim *Salmaſio*, qui in *Exercitat. Plinianis p. 1380.* locum *Herodoti* conſtituit *repetitâ negativâ*, quæ exciderat: Μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος

[μηδὲ] τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς. Unde sic vertendus est: *Non fuerim natus ex Dario, Hystaspis filio, Arsamis nepote, Ariamnis pronepote, Teispei abnepote* [neque oriundus à] *Cyro, Cambysis filio, Achamenis nepote.* Recenset igitur Xerxes tantùm paternos majores, *Darium, Hystaspen, Arsamen, Ariamnem, Teispeum*: & maternos, *Cyrum, Cambysen,, Achamenem.* Sic Herodoto cum cæteris Scriptoribus benè convenit.

Hinc verò constat de *Cyri* regis *avo, Achamene.* Sed qui iste? ex illustribus fuit, ut quem Xerxes crepat. Patrem;& avos nescio usq;ad *Persen*, Persei sive filium, sive nepotem: Ab hoc enim oriundus est; quamvis longo temporis intervallo. Herodotus in Clio: *Sed horum* Pasargadæ *sunt præstantissimi, in quibus &* Achæmenidæ; *unde reges* Persidæ *sunt oriundi.* Hoc innuit *Achamenem*, unde Persarum, & tota tribus Achæmenidæ, Persidas esse, hoc est, à *Perside*, vel *Perse*, hujus nepote, an filio? (nam hic Scriptores variant) oriundos. *Perseus*, Persis avus, vel pater, *Prætum Argolicum Jovem* patrem, & *Danaëm* matrem habuit: avum paternum *Abantem*, maternum *Acrisium*, ejusdem Abantis fratrem (nam *Abas* ex *Occalea*, Mantinei filia, *Acrisium* & *Prætum* genuit) proavum paternum *Linceum*; cui uxor *Hypermnestra*, Danai filia. Atque ita Perseus abavum habuit *Danaum*, cui pater *Belus*: Avus *Neptunus* (sive *Princeps* quidam *insuavis*) avia *Lybia.*

Lybiæ hos majores referunt: *Inachus*, qui vixit A.M. 2093. temporibus *Isaaci* Patriarchæ; reliquit ex

Melissâ

Melissâ Oceanina *Phoroneum*. Phoroneo *Apis* genitus cum *Niobe* sorore rem habuit: Ex Niobes & Apis concubitu natus est *Argus*, qui ex *Evadne* liberos habuit *Jasum*, *Piranthum*, *Epidaurum*, & *Criasum*. Ex Jaso fuit *Agenor*, ex Agenore *Argus alter*, ex Argo secundo *Jasus alter*, ex hoc *Io*; quæ cùm in Ægyptum venisset, peperit *Epaphum*. Is ducta *Memphi*, Ægyptii regis filia, *Lybiam* genuit; quam *Danai aviam* diximus. Videndus præter alios *Voss. lib. I. de Idol. c. 13. p. 112. 113. 114.* Atque hæc est ultima illa antiquitas, quam allegare potuit *Cyrus*. Sed & *Perse* (qui Persei sive filius, sive nepos fuit, & vixit circa A. M. 2670) *nullum memorabile nomen* recensetur *usque ad Cyri avum Achamenem*; quem vixisse reor circa A. M. 3310.

De Cyri nomine, inquit Besoldus in Synopsi majore, *Persicâ linguâ Solem significare*. Hoc, quod è *Plutarcho* haustum esse confitetur, reperire est in *Artaxerxe*; cui accedit *Ctesias*: Unde *Suidæ* vanitas manifesta est, qui exotici nominis etymon petit è Græcia sua. *Illud* autem hîc *observatione dignum* est, non aliam significationem habuisse nomen avi: Est enim Achæmenes ab Achaman, hoc est, *Sole*; quod eruditè demonstrat modò laudatus *Vossius lib. II. de Idol. c. 9. p. 353.* Nimirum boni ominis ergo nomen habebant ab eo, quòd honore afficerent divino. Legimus apud *Josephum lib. VII. Antiq. c. 6.* Adadum illum (qui Damascum & Syriæ, præter Phœnicem cætera regna tenuit, & *cum Davide bellum* gessit, sed infelix) posteris ob animi virtutem, & roboris excellen-

cellentiam in tanta veneratione fuisse; ut nomen ejus magnâ ambitione adsciscerent.

Cæterùm & ipsius nomen tale est, quale *Cyri* & *Achæmenis*: *Assyriis* enim *Adad* Sol est, ut scribit *Macrobius lib. I. Saturn. c.23.* Eadem ambitio quoq; *Carthaginensium* fuit; nam Punicum Amilcar à *Moloch*, sive *Sole*, derivandum eruditissimi viri judicârunt. De *Ægyptiis* testatur idem *Lucianus in Dialog.* pro Imaginibus: *Tametsi sint omnium religiosissimi, tamen Deorum nomina sibi imponere; adeò, ut pleriq; apud eos nomen è cœlo tractum habeant.* De Institutione Cyri extat hoc *fragmentum Diod. Siculi* valdè memorabile in *Exc. Peiresc.* pag. 237. & 238: *Cyrus, Cambysis & Manaanæ filius, Astyagis Medorum Regis nepos, fortitudine & prudentia & reliquis virtutibus eminentissimus seculi sui fuit; quippe eum pater regiâ institutione formaverat, ad summa quæq; illum incendens. Jamq; etiam tùm adolescens satis audiebat, maximas res se aggressurum quandoq; esse; cùm virtus illius supra ætatulam sic elucesceret.* Videtur igitur longè aliud censuisse de Cyri adolescentia, quàm quæ *Herodotus* scripta reliquit, fuisse patri ereptum, Astyagis imperio; & clam educatum in bubulci domo: Mirâq; tandem fortunâ accidisse, ut agnosceretur. Hæc ut jucunda lectu, sic comœdiæ quàm historiæ similiora sunt. Sed & *Ctesias* ab eodem in totum recedit, cujus *de Cyro fragmentum* legere est apud *Photium, Codic. LXXII.* Scio *Plutarchi* de hoc judicium; sed neq; ignoro, quàm eam commendârit *Diod. Sic. lib. II. c. 32.* Idem *Herodotus* de *Cambyse* scribit, cùm ingenio submisso

submisso esset, gessisse se multò infra mediocris Medi alicujus conditionem. At Diodorus ejus generositatis mentionem facit, ut & filium regiis artibus imbui curârit; & ad summa quæq; incenderit. Quæ uti solidè conciliari debeant, non video; sciant fortasse, qui omnia conciliant:

Cimmerias noctes luci, quadrata rotundis.

Verò propiùs accedere videntur, quæ & *Ctesias* & *Diodorus* narrant: Qui tantum imperium condidit, tot bellicosissimas nationes subegit, tàm egregiis artibus subditos omnes sibi devinxit; ut *communem patrem* appellarent. Alibi, nî fallor, hoc est, in principali domo educatus est potiùs, quàm in casa. Sit naturæ quadam dexteritas, sed sine verâ institutione, vix unquam perficietur: Cui fortunam suam amplissimam unicè debent, quos antiquitas celebravit, laudibusq; ad cœlum evexit, sive in Judaica gente, populoq; Christiano, sive inter Græcos & Romanos. Ut contra seq; suos graviter afflixerunt, quibus illa defuit; etiamsi de naturæ bonitate nihil haberent, quod conquerentur. Prudenter Nicias roganti eundem, *quibus artibus & quâ industriâ talis vir evasisset ac tantus? Natura*, inquit, *bonum industria ipse juvi!* C. Octavius (qui per adoptionem & dignitatem postea C. Julii Cæsaris, Octaviani Augusti nomen accepit; ut scribit *Nic. Damasc. in Exc. Peir. p. 472.*) potentiâ cunctos mortales ac prudentiâ supergressus, amplissimum omnium (qui unquam fuisse memorantur) principatum obtinuit; finesq; imperii Romani latissimè propagavit: Græcorum ac Barbarorum res

ita composuit, ut etiam mentes domuisse, ac subjugasse videri potuerit; gentes, quæ ne Romanis nomine quidem notæ erant, vel pacavit, vel in amicitiam pellexit. Tùm egregia facinora uti faceret, ab institutione solâ fuit; quam nemo Romanorum fusiùs, exactiùs & jucundiùs descripsit eodem *Damasceno: Quem proinde civilis doctrinæ studiosis, si quem alium, commendo.* Sed cùm fortassis paucorum manibus adhuc teratur, placet, quæ huc faciunt, latinitate (quâ quidem à festinante me donari potuerunt) apponere: *Patrem Octavianus habuit C. Octavium, Senatorii ordinis virum; majores benè opulentos, & (quod rarissimum) bonam mentem inter divitias non amiserant. Sic cùm modestè haberent fortunam suam, invidiâ non laborabant. Amisso parente* tutores *nactus est, de quibus dici poterat:* Quis custodit custodem? *potuisset contra rapinas, & bonorum dissipatores in judicio agere; sed (ut erat mansueti pectoris) contentus iis, quæ reliquerant, jus illis remisit. Novem annos natus Romanis, ob indolis præstantiam, universis admirationi fuit. Quo in loco exercitatissimis Oratorum titubabat lingua, concurrebant labra sine concursu oris; sine trepidatione, aviæ suæ, sorori Cæsaris Dictatoris parentavit. Ac dein educatus est in domo Atiæ & L. Martii Philippi, qui nomine vitricus, reipsâ pater fuit. Ibi maximam speciem faciebat futuræ magnitudinis & virtutis: Cùm nobilissimi adolescentes communi omnium opinione, honoribus & Reip. negotiis destinati, officii causâ eum accederent; & sive campos extra urbem obequitaret, sive intra urbem propinquos & amicos viseret, magnâ*

magnâ frequentiâ comitarentur. Animum ſtudiis liberalibus imbuebat, corpus exercitiis militaribus durabat; celeritate diſcendi, doctores ipſos antevertens. Atia mater & vitricus in hoc unicè intenti, ut quàm in ampliſſimam fortunam inſtitueretur, nec in ſtolidas curvaturas declinaretur frondens ætas; quærere indies ex Præceptoribus, quò iviſſet, equitâſſet; quid egiſſet rei, quibus ſtudiis impendiſſet diem, quibuscum verſatus eſſet? Annum agens ætatis decimum quartum *in forum deductus, poſitâ prætextâ, togam virilem ſumſit, omnium oculis in illum defixis; aliisq́, vetuſtam generis nobilitatem, aliis virilem in adoleſcente virtutem, ſuſpicientibus. Ille Diis ſacrificabat, & functo L. Domitio in collegium Pontificum cooptatus eſt; quâ fortunæ indulgentiâ nihil inſolentior factus, poteſtati ſuórum adhuc ſeſe ſubmiſit. Nam mater in illum imperio priori uti, nullam evagandi licentiam dare: Non iter illi, non excurſus liberior, non cultior veſtitus, non cubiculum ſplendidius: Ut publicè tyro, privatim ſub cuſtodia matris eſſet. Infecerat illo tempore juventutem Romanam libido mutandi veſtitus; ſed Octavius patrium nunquam poſuit, externum aſſcivit. Cùm nobilitatem commendaret formæ decus, licet eam ſine cura haberet; multæ fœminæ in eximiam hanc pulchritudinem cum nobilitate ſociatam, furioſiùs inſaniebant: At in tanta laſcivientium multitudine tot formoſiſſimarum inſidiis petitus, nullius corruptelæ ſeſe præbuit; & cùm quarundam usque ad tentandum veniſſet improbitas, non tàm illas repulit, quàm erubuit; quaſi peccâſſet, qui placuerat. Hoc integræ mentis munimentum, hanc impolluti*

luti corporis curam, illi circumdedit vigilantia matris. Sed non minor accessit postea C. Cæsaris cura, qui eum per adoptionem in domum suam induxit: Is cùm sacra faceret, frequentaret templa, theatrum ingrederetur, convivium celebraret; Octavium semper assistere, vel adsidere sibi jussit. Erat animus Cæsari, editionibus ludorum juvenem assuefacere; ut populo spectionum cupienti sese commendaret. Cùmq; essent duo theatra, Romanum alterum, alterum Græcum; illius curam ipse sumsit, hujus Octavio mandavit; qui, ut industriæ laudem, vel obsequii gloriam sibi pararet, nimis calidè & intentè hoc egit: Spectaculis enim non nisi finitis excedebat, nihil ab æstu longissimorum dierum, nihil ab aliis molestiis remissior. Ex quo studio posteà morbum gravissimum contraxit. Igitur Cæsar valdè anxius, ne tanta indoles velut in herbâ suffocaretur, nullo non die decumbentem visitabat, animum spemq; addebat; vel (cùm per negotia præsens esse non posset) amicos mittebat, nec medicos discedere patiebatur. Fortè prandenti nunciabatur, adolescentem deliquium pati, & valdè periclitari: Quo nimium quantum perculsus, &, ut erat discalceatus, è lecto prosiliit, & ad cubiculum ægrotantis accurrit; medicos subinde sciscitatus. Locus est prolixior. Sed nos excerpsimus ea, quæ curam *Atiæ, Philippi*, & *Cæsaris* in educando *Octavio* nobis ostenderent; causasq; admirationis de incremento hujus hominis, & introductæ monarchiæ tollerent. Addit *Suetonius in Octaviano* cap. 8: *præmissum Apolloniam, ut studiis vacaret.* Augustum excepit *Tiberius*, qui *Drusum*, sanguinem suum, ex Hispania in Illyricum misit;

misit; ut bellorum muniis assuesceret, simulq; ad favorem exercitus conciliandum occasiones captare posset. Existimabat præterea, adolescentis ad luxum proclivem animum in urbe corrumpi, in castris autem severiori vitæ assuefieri posse. Ut nos docet *Tacitus lib. II. Ann. c. 44. §. 1.* nec segnis hâc in parte *Agrippina Neroni* suo rectores dedit *Afranium Burrum* & *Annæum Senecam*, prudentissimos viros: At contra *Britannicum*, quem imperio exutum ibat, ὡς καὶ τῶν τυχόντων ἵνα τρέφεσθαι ἐποίει, hoc est, *ut quendam è plebejis educari jussit*; ut est apud *Dion. in Exc. Peir. p. 677.* Ac nisi aures præbuisset *Nero* susurris illis: *Tune hæc pateris? tu hos times? non meministi te Cæsarem esse? tibi jus in illos, non illis in te ipsum competere?* quos refert idem *Dio dict. lib. p. 681.* Nisi Poppææ sceleratissimas illas facetias in animum demisisset, *cùm pupillum eum vocaret; qui jussis alienis obnoxius non modò imperii, sed etiam libertatis indigeret*, ut scribit *Tac. lib. XIV. Ann. c. 1. §. 2.* jam in laudatissimis Principibus recenseretur. *Est enim nullum ad gloriam utilius instrumentum, quàm rector idoneus*; quem etiam ferus *Annibal* admisit, &, cùm obsequeretur ejus monitis, *tot Coss. tantasq; legiones, inferior numero ac viribus, interemit. Vegetius lib. III. in Prologo.* Apage ergò nationem illam aulicam, quæ apud *Tac. lib. XIV. Ann. c. 52.* paratragœdiat, *finitam Principis pueritiam & robur juventæ adesse; exueret magistrum satis amplis doctoribus instructus majoribus suis.* Byssinæ quidem hæc voces sunt, gratæ auribus; sed noxiæ animis, & ipsi Reip,

Sed

Sed me prudentia *Cambysis* in educando *Cyro* jam longiùs abduxit: Quamvis & *Besoldus* hoc capite, dum Cyrum laudatissimum aliàs principem nimis molliter filios educantem notavit, ad hunc ipsum excursum nos stimulare videretur. Cæteras *res gestas Cyri* quod attinet, notandum est, è Græcis & nostris; primam ejus expeditionem fuisse contra *Astyagem*, alteram contra *Crœsum*, tertiam A.M. 3412. contra *Nabonidum Medum*. Et hinc incipit tempus Monarchiæ secundæ Persarum.

Posthæc inquit Besoldus: *Populo Judaico permisit, ut ex captivitate domum reversi, templum ac urbem Hierosolymam instaurârint; ad eamq; rem sumptum liberalissimè subministrari jussit.* De anno reditus videndus *Scaliger ad Euseb. n. 1456. Calvisius* rejicit in A.M. 3419. Sed aliter tùm constituta resp. fuit: Nam cùm priùs penes Davidis posteros imperium fuisset, tunc Levitæ summam potestatem nacti sunt, de quorum avaritia *Cunæus lib. I. de Rep. Hebr. c. 15.*

Ultimum bellum Cyro cum *Scythis* gestum est; & cùm primùm magnam exercitus partem per insidias occidisset, paulò pòst & ipse circumventus, cum ducentis millibus Persarum occubuit. Caput amputatum in utrem, humano sanguine repletum, conjicitur, cum hac exprobratione crudelitatis: Satia te sanguine, quem sitisti; cujusq; insatiabilis semper fuisti! Ita fusè rem narrat *Herodotus lib. I.* breviter *Justinus lib. I. c. 8. Jornandes in Geticis c. 10. Ammianus lib. XXIII. p. 249. Lucianus in Charonte. Diod. Sic. lib. II. c. 44.* Ubi tamen scribit, à Scytharum

tharum Regina *cruci affixum*; quod nescio an alibi legas. *Sepulchri* ejus meminerunt *Curtius lib. I. c. 1. §. 30. Strabo lib. XV. p. 730.* & alii, quos citat *Brissonius lib. I. de Regno Persarum p. 151. 152. 153.* Sed ut pleraque antiquorum regum apud Scriptores Græcos, ita quoque historia Cyri longè incertissima est. *Ctesias* quidem se prædicat omnia ab ipsis Persis accepisse: *Astyagem* (quem *Astyigam* vocat) habuisse filiam *Amytin*; cui vir *Spitamas* fuerit, & ex eo filii, *Spitaces* & *Megabernes*. Ipsum verò Astyagem Cyro nullâ generis propinquitate junctum fuisse. Astyage victo, & in deditionem accepto, *Bactrios* accessisse *Imperio Cyri*; quòd audivissent, Astyagen à Cyro patris loco habitum. Tùm *Sacis* bellum illatum, & captum Sacarum regem, *Amorgen*; quem ut liberaret *Sparethra* uxor, collecto ingenti exercitu cum Cyro pugnâsse, vicisse; ac vivum cum aliis quâm plurimis cœpisse: Dimissum posteà Cyrum hac conditione, ut & ipse Amorgen in libertatem restitueret; quod factum: Cujus dein *Amorgæ auxilio* adjutum, *Cyrum*, *Crœsum* ac *Sardes* debellâsse. Astyagen intereà *Petisacæ*, eunuchi scelere, fame ac siti enecatum; sed deprehensâ perfidiâ, Petisacam *Amytı* filiæ Astyagis, ad supplicium à Cyro deditum. *Ultimam* expeditionem Cyri fuisse in *Derbices* (qui populus *Hircanis* vicinus est) sed equitatu Persarum in fugam conjecto, Cyrum ex equo decidisse; ac vulnere accepto, paulò pòst mortuum, & à suis in castra relatum. Hæc apud *Photium* pluribus exponit *Ctesias*; de cujus fide licet dubitet *Strabo lib. XI. p. 508.* cùm ait: *Tutiùs esse Ho-*

mero

mero & Hesiodo fidem adhibere, cùm de Heroibus verba faciunt; quàm Ctesiæ, *Herodoto, Hellanico.* Tamen nihil hîc quidem dicit à ratione alienum. At de *Herodoto* libenter illi subscribimus, & verbis *Tac. lib. IV. Ann. c. 11. §. 6.* petimus ab iis, qui historiæ student, *ne Græcorum divulgata atque incredibilia avidè accepta, veris, neque in miraculum corruptis antehabeant.* Profectò enim hujusmodi incredibilibus & circumstantiis mirabilibus auxit Herodotus historiam Cyri.

CAPUT VI.

REGNUM CAMBYSIS.

De Cambysis matre variantes sententiæ. Provincias inter filios & privignos ut diviserit Cyrus? Hic & Cambyses quot annis regnârint? Expeditiones Cambysis in Ægyptios, Ammonios, Macrobios. *Clades ejusdem atrox. Crudelitas &* parricidium *immane. Impostura Magi.* Valerii *corruptela, & inde* Ammiani *error.*

UT idem vult Ctesias, *Cyro* post *Spitamam* interfectum, *Amytis,* Astyagis filia nupsit; ut Cyrus *Spitacen* & *Megabernen* privignos haberet, & esset *Astyagis gener*; quem omnes Græci, eosque secuti Latini *nepotem* fecerunt. Ex hoc conjugio natus *Cambyses,* ut paulò pòst indicat *Ctesias,* cùm ab Amyti matre admonitum scribit; ne calumniis *Magi* contra fratrem crederent. At *Herodotus in Euterp.* Cassan-

Cassandanem, Pharnaspis filiam; Ægyptii Nitetin, Apriæ Regis filiam; ut est apud Eundem *in Thalia & Athen. lib. III. Dipnos. p. 560. Diod. Sic. l. I. c. 33.* Meroën nuncupat. *Strabo* tamen *lib. XVII. p. 790.* sororne, an uxor, Meroë dicta fuerit, inter Scriptores non convenire dicit. Ut mores Persarum fuerunt, qui incestis nuptiis gaudebant, utrumq; verum esse potest.

Hunc autem CAMBYSEN Cyrus sub mortis tempus Regem creavit, juniorem *Tanyoxarcen* (quem Herodot. *Smerden*, Justinus *Mergim* nominat) *Chorarnnæis, Parthis* & *Carmaniis*; *Spatacen* privignum *Derbicibus*, *Megabernem Barcaniis* præfecit. Datis quoque dextris (ut inter se, & cum Amorge, pacem ac concordiam colerent) fidem accepit; Dirisq; devovit illum, qui concordiæ vincula prima rupisset. Ita loquutus, vivere desiit, tertio (ab accepto vulnere) die, cùm annos regnâsset 30. Consentiunt in numero hoc *Just. lib. I. c. 8. §. 14. Euseb. n. 1456.* At *Excerpta Græca ex Scal. p. 321.* ponunt ἔτη λα, hoc est, annos 31. At Cambysi *Ctesias* annos tribuit 18. in quo dissentiunt omnes alii; qui saltem 8. annos regnâsse volunt. Quos *Besoldus* sequitur, cùm ait: *Cambysen post mortem patris non diu superfuisse.* Initium Cambysis ponit *Calvisius* in A. M. 3421. finem in A. M. 3428. vult enim regnâsse annis non nisi 7. mensibus 5. Bellum Ægyptiacum, si Ctesiæ accedimus, non tàm virtute, quàm proditorum auxilio usus confecit.

Regis Amasis cadaver ignominiosè habitum, at

PSAMENITUM, ejus ſucceſſorem, in honore apud Cambyſen fuiſſe, *Herodotus* commemorat; cum quo conſentit *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 248.* Hic Cteſiæ *Amyrtæus* eſt. Poſthæc exercitum in *Ammonium* miſſum arena, Auſtro mota, more nivis, incidens, texit; deinde obruit. *Herod. in Thal. Seneca lib. I. Nat. Quæſt. 30. Juſtinus lib. I. c. 9. §. 3.* Videtur hanc cladem tangere *Diod. Sic. lib. I. c. 30.* qui etiam ſuſcepti belli mentionem facit in *Exc. Peir. p. 248.*

Par infortunium expertus eſt in *Æthiopico* bello: Nam cùm Æthiopes *Macrobii* (qui habitant Africam ad Auſtrale mare) non ſupinis manibus excepiſſent ſervitutem; miſſisq; legatis libera reſponſa dediſſent, quæ contumelioſa Reges vocant; *Cambyſes* adeò excanduit, ut non proviſis commeatibus, non exploratis itineribus, per invia, per arenam traheret omnem bello utilem turbam. Sed ſtatim intra primum iter deerant neceſſaria, nec quicquam ſubminiſtrabat ſterilis & inculta, humanoq; ignota veſtigio terra. Suſtinebant famem primò tenerrima frondium, & cacumina arborum; tùm cordylla igne molita, & quicquid neceſſitas cibum fecerat: poſtquam inter arenas radices quoque & herbæ defecerant, apparuitq; inops etiam animalium ſolitudo; *decimum quemq; ſortiti, alimentum habuerunt, fame ſævius.* Agebat adhuc ira Regem præcipitem, cùm partem exercitus amiſiſſet, partem comediſſet. Donec timuit, ne & ipſe vocaretur ad ſortem; tunc demum ſignum receptui dedit, ut ex *Herodoti Thalia* eleganter refert Seneca *lib. III. de Ira c. 20.* Nec mirum, tot adverſa fuiſſe

tyranno,

tyranno, omnium crudelissimo; & ut *Diodor.* appellat, φύσει μανικῷ καὶ παρακεκινηκότι τοῖς λογισμοῖς; hoc est, *naturâ furioso & mente capto.*

Qui à Prexaspe admonitus, ut parciùs biberet, vino gravis filium ejus procedere ultra limen jussit, & allevatâ super caput sinistrâ manu stare; tùm intendens arcum; cor adolescentis fixit; recisoq; pectore, hærens in ipso corde spiculum ostendit patri; an satis certam haberet manum, cùm ebrius esset, interrogans. Ut est apud *Herodotum* & *Senecam d. l. c. 14.* Qui fratrem immani scelere sustulit; quod quâ ratione factum sit, exponit *Ctesias.*

Tandem dignum etiam vitæ exitum sortitus, cùm *Babylone* parvum lignum cultro poliens, quo tempus falleret, femoris musculum percussisset; ut scribit idem *Ctesias:* Alii aliter. Vide, quos citat *Berneggerus ad Just. lib. I. c. 9. §. 18.*

Mortuo Cambyse, MAGUS (cujus operâ Cambyses in interficiendo fratre usus erat, adjuvantibus *Artosyrâ* & *Bagapate*) regnum occupavit; cò (cùm Tanyoxarcæ, vel Smerdi, Cambysis fratri simillimus esset) se illum ipsum esse mentitus est. Ita idem *Ctesias*; à quo rursus alii diversi sunt, qui *duos Magos,* hoc est; *Magum* illum (de quo Ctesias) ejusq; fratrem, *Oropasten,* regnum Persarum occupâsse volunt *Just. lib. I. c. 9.* & alii, quos ibidem citat *Berneggerus:* At *Val. Max. lib. IX. c. 2. ex. 6. ext.* septem commemorat; sed cujus locum feliciter restituit *Rutgersius Var. Lect. lib. I. c. 8: Ne quem ex conjuratione septem; quæ Magos oppresserant cum eo.* Valerii corruptam le-

ctionē secut⁹ est improvidè *Ammianus l.XXIII.p.233.* Nam alium, præter Valeriū, Scriptorem in animo habuisse, vix credibile mihi est. Observârunt & alibi nonnulla viri docti, quæ ex *Valerio* hausta sunt; ut illud, *de umbraculis theatralibus. Vales. ad Amm. p. 27.*

REGNUM DARII.

Magi *cædes. Valerius emendatus.* Darii *uxores. Herodotus è Iustino explicatur. De* tributo *Persarum. Darii infelices contra* Scythas *&* Athenienses *expeditiones. Freinshemii lapsus in emendando Curtio.*

CÆterum ut rarum est magnorum scelerum secretum, sic imposturâ Magi animadversâ, *septem principes* conspiravere. *Onophas, Idernes, Norradabates, Mardonius, Barises, Artaphernes,* & *Darius,* Hystaspis filius; sic *Ctesias* eos nominat. At Herodoto sunt *Otanes, Intaphernes, Gobryas, Megabyzus, Aspathines, Hydarnes,* & *Darius.* Hi, *Bagapatæ* operâ, in regias ædes ingressi, dormientem cum Babylonia pellice *Magum* offendunt; quos ille cùm videt, omni alio telo destitutus, *sedile* fortè *aureum* confregit; ejusq; arrepto pede, pugnare cœpit. Frustrà: Nam à *septem* Principibus confossus occubuit, *septimo* regni aditi mense; sicut idem refert *Ctesias.* Aliter *Herodotus in Thalia, Justinus lib. I. c. 9.* Dies, quo interfectus, posteritati sacer, & *Magophonia* dictus est. Meminit præter Herodotum *Agathias lib. II.* Incidit autem in A. M. 3429. secundùm Calvisium.

Ergò

Ergò hôc quoque successit DARIUS, Hystaspis filius, Arsamis nepos, Ariamnis pronepos, Theispei abnepos, *hinnitu equi Rex factus*; ut notum est è *Just. lib. I. c. 10. Val. Max. lib. VII. c. 3.* Cujus locum (in quo restituendo frustrà desudârunt *Lipsius, Colerus & Scheccius*) sic adolescentes emendavimus, applaudente Cl. Virdungo: *Sordida Magorum dominatione oppressâ, Darius, sex adjutoribus, ejusdem dignitatis assumptis.* Quod idem in mentem venisse *Casparo Gevartio* lib. I. Elect. c. 1. postea observavimus. Meminerunt ejusdem rei *Themistius Orat. III. in laudem Joviani p. 55. Amm. Marc. lib. XXXIII. p. 253.* (ubi tamen Darii patrem *Regem* vocat per errorem) *Oppianus lib. I. de Venat. vers. 234. & 235. Maximus Tyrius Dissert. XIX.* Regnum adeptus, nuptiis id stabiliendum censens, *Atossam* & *Aristonam*, Cyri filias, *Parmin* Smerdis, & *Phædimam* Otanis duxit, ut refert *Herodotus*.

Primus *Persis tributum* indixit, postquam totum imperium in *Satrapias* diviserat; prudenter animadvertens, neque quietem gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi posse; quod est apud *Herodotum*. At *Strabo lib. XV. p. 735.* nescio quem auctorem secutus, *Darium Longimanum* appellat; qui tributum Persis primus imposuerat. Cum his pugnare videtur *Just. lib. I. c. 9. §. 12.* Igitur Magi, ad favorem populi conciliandum, tributa & militiæ vacationem in triennium permittunt. Ergò jam ante Darium Hystaspis & quidem *sub Cambyse tributarii Persæ.* Sed dicendum, *revo-*

câsse Darium videri antiquum institutum; non introduxisse novum.

Res bellicas Darii quod attinet, primùm *Babylonios* rebelles, operâ *Zopyri*, ad obsequium redegit. Quod factum, juxta *Calvisium*, A. M. 3432. Historiam narrant *Herod. lib. III. Plutarch. in Apophth. Regum. Just. lib. I. c. 10.* Sed expeditiones maximè fuerunt memorabiles *Scythica* & *Græca*. Priorem suscepit (si eundem Chronologum sequimur) A. M. 3439. Sed vix ingressus erat Scythiam, & trepidus refugit, amissis octoginta millibus hominum. Præcipua tamen virtus *Galactophagorum* extitit, quibus victus solo *equarum lacte* constitit, ut apud *Stobæum* commemorat *Nicol. Damascenus*. Idem bellum exponit *Ctesias*, & regem quidem Scytharcen nominat, quem *Just. lib. II. c. 5.* Jancyrum, *Herodotus* Indathyrsum. Utrumque tamen emendandum censet *Salmasius ad Solinum p. 846.* De hujus ipsius Regis laudibus multa in ejus vitâ scripsit *Chrysippus*; ut *Casaubonus* observat *ad Strabonem. lib. VII. p. 136.* In reditu occupavit *Asiam, Thraciam & Macedoniam*; qua de re videndus *Just. lib. II. c. 5. & lib. VII. c. 3.* Plures terras, insulas & urbes ab eodem subjugatas recenset *Herod. lib. V.* Postremâ expeditione adversùs *Athenienses*, & prælio in campis *Marathoniis* depugnato, & Cynægiri virtute nihil decantatius. Belli concitor *Hippias*, Pisistrati filius, *Athenis pulsus* in eodem cecidit. *Cic. lib. IX. ad Att. ep. 20. Thucydides lib. VI. Eustathius ad Odyss. Tertull. adversùs Gentes.* Ceciderunt etiam 20000. Persarum, cùm *Miltiades*, Athenien-

sium

ſium Dux, non niſi 10000. ſub ſignis haberet, *Juſt. lib. II. c. 9.* Scripſerunt & alii de hoc bello quàm plures, quos citatos leges apud *Bernegg. ad d. Juſt. l.* & addes *Sulpitium Severum in Hiſt. Sac. Max. Tyrium Diſſert. XIV. Euſeb. in Chron. Curt. lib. IV. c. 1.* cujus locum parùm feliciter tentavit *Freinshemius.* Vulgò legitur: *Rex Alexander Dario. Celes, cujus nomen ſumſit Darius &c. cum magno exercitu mare trajecit.* Quæ omnia ſana & plana, ut fuſiùs oſtendi *lib. II. Animadverſ. c. 1.* ad has lectorem remitto. Paulò pòſt Darius, cùm bellum reſtauraret, in ipſo apparatu decedit, hoc eſt, ſecundùm *Calviſium*, A.M. 3464.

REGNUM XERXIS.

Lis in ſucceſſione regni inter primogenitum, qui patre privato; & inter ſecundum genitum, qui patre rege natus eſt. Xerxis numeroſisſimus exercitus & vanitas. Quot annorum fuerit apparatus ejus bellicus? Hiſtoria pugnæ Platæenſis *maximè memorabilis, parùm prudenter omiſſa.* Templa *cur Xerxes* demoliri *juſſerit?*

RELiquerat *Darius* ex Gobryæ filia (quam ante regnum duxerat) *Artabazanem*; ut ſcribit *Herod. lib. VII.* Et ex Atoſſa, Cyri filia (quam Rex factus in matrimonium recepit) *Xerxem.* Hinc orta controverſia, utri regnum deberetur? quam exponit *Juſt. lib. II. c. 10.* Cui ſimilem litem exortam in *Germania* noſtra, poſt mortem *Heinrici Aucupis,*

notat *Brunerus lib. VII. Ann. p. 432. è Sigeberto.* Nam cùm is *Ottonem* filium successorem sibi nominâsset, *Henricus alter* sese præferendum putabat; quòd *Otto ante susceptum* à patre *regnum* editus esset. Sed ut Aucupis judicio accesserunt *Moguntinus, Coloniensis, Trevirensisq́;* Antistites; *Eberhardus Francus, Herimannus Suevus, Arnulphus Bojus.* Et quamvis postea bellum civile conflatum esset, tamen *infelicis Henrici* ultimis calamitatibus expiatum est; Ita, quamvis secundùm Xerxen pronunciârit *Artaphernes* patruus, tamen recusant ejus judicio subscribere; qui jus & civilem doctrinam hodiè profitentur. Consulendi sunt *Hugo Grotius lib. II. de J. B. & P. cap. 7. §. 28. Et notis ad illum locum* Hotom. *illustri Quæst. II. Arnisæus lib. II. cap. 2. sect. 3. Morellus ad lib. V. Sylv. Statii. p. 192. 193. Greg. Tolet. lib. VII. de Rep. cap. 9.*

Porrò regnum adeptus Xerxes, *Ægyptios rebellantes* feliciter aggressus est; sed è Scythia saltem irritus & contemtus rediit; quamvis tantas copias eduxisset, quæ non tantùm Scythis, sed etiam toti terrarum orbi bellum illaturæ viderentur. Tùm de bello, *Græcis* inferendo, cogitabat; & concitatis contra Siculos Græcos Carthaginensibus, ipse *septingenta millia* de regno armavit, & *trecenta millia* de auxiliis; ut auctor est *Justinus lib. II. cap. 10. §. 18.* Quamvis alii dissentiant, qua de re videndi, quos citat *Bongarsius apud Bernegg. in notis ad istum locum.*

Tàm stolida verò *Xerxis insolentia* fuit, ut velut naturæ dominus, *Hellespontum ponte* jungeret; *mari com-*

compedes & ſtigmata, cœlo tenebras minitaretur; *montem Athon* (quem monachis habitatum hodiè, *montem ſanctum* appellant) qua continenti adhæret, *perfoderet. Herod. l.b. VII. Juſt. d. l. Himmerius ap. Photium Cod. CCXLII. In Orat. milit. Seneca lib. VI. de Conſt. Sap. c. 14. Val. Max. lib. III. c. 2. ex. 13. Suet. in Cal. c. 19. Curt. lib. V. c. 7. §. 8. Senec. Suaſor. II. Plutarchus d. l. de Fort. Alexandri. Pompon. Mela l. II. Geograph. c. 2. Solin. c. 14. Plin. lib. IV. c. 10. Themiſt. Orat. I. p. 21. Virg. in Culice. Juven. ſat. X.* & alii. Quamobrem verè de eodem *Valerius lib. IX. c. 5. ex. 2. ext: Xerxes, cujus in mente ſuperbia & impotentia inhabitat.* Decem annos inſumſiſſe apparatui ſuo contra Græcos, ſcribit *Julianus Imp. Orat. I. p. 77.* Sed videtur annumeràſſe *apparatum Darii* patris; ut rectè ibidem notat *Dion. Petavius p. 256. 257.* Clariùs Juſtinus: *Xerxes bellum à patre cœptum adverſùs Græciam, quinquennium inſtruxit. Nam anno regni ſui ſexto ineunte trajecit.* Calviſ. rejicit expeditionem ſuſceptam in A. M. 3470. Quâ fortunâ pugnatum ſit, jam *Beſoldus* noſter docuit tùm in majore tùm in minore Synopſi.

Satis tamen mirari non poſſum, omiſiſſe clariſſimam pugnam, & *Græcorum* victoriam ad *Plateas*, de qua *Herod. lib. IX. Diod. Sic. lib. XI. c. 31. Plutarch. in Ariſt. Pauſan. in Lacon. p. 166. & Bœoticis p. 545. Corn. Nepos in Ariſt. c. 2. §. 1. & in Pauſ. c. 1. Cteſias apud Photium. Strabo lib. IX. p. 412.* Qui Xerxis res fuſiùs deſcriptas legere avet, is adire poteſt è recentioribus *Petr. Bizarum lib. II. Rer. Perſic.*

Posthæc Xerxes, *terror* anteà *Gentium*, qui putabat, Græcos ad primam adventus sui famam terga versuros; nihilq; magis verebatur, quàm ne vacuas desertasq; urbes inveniret; deessentq;, in quibus vires suas experiri possit; acceptis gravissimis cladibus, & arreptâ miserabili fugâ, contemptior indies factus (ut in omnibus infortuniis fieri amat) tandem ab ARTABANO (qui consilium suum cum *Spamitre* eunucho communicârat) interficitur A. M. 3505. *Just. lib. III. c. 1. Diodor. Sic. d. l. c. 59. Corn. Nep. in Reg. c. 1. §. 5.*

Alioquin valdè commendatur iste Rex à *Josepho lib. XI. Antiq. cap. 5.* Ipsum ut regni, sic & paternæ pietatis hæredem fuisse; nihilq; in patris institutis circa divinum cultum mutâsse, & Judæos summâ benevolentiâ prosecutum esse. Hinc factum arbitror, ut *Græcorum templa* passim *dirui* & *inflammari* jusserit; quod in illo Scriptores tantoperè adversantur, v. g. *Strab. lib. XIV. pag. 634. Just. lib. II. cap. 10. §. 8. 9.* Quanquam ex *doctrina Magorum*, id factum scribant alii, qui parietibus includere Deos, & in humani oris speciem assimulare, impium putabant; ut è *Cic. lib. II. de Leg.* observavit *Casaub. ad Strab. lib. XV. p. 256.* & è *Diog. Laërt. Hugo Grotius*, *notis ad lib. III. de J. B. & P. cap. 5. §. 2.* Quare eadem *religio* veterum *Germanorum* fuit, ut est apud *Tac. in Germ. cap. 9. §. 2.*

REGNUM

REGNUM ARTAXERXIS LONGIMANI.

De Themiſtoclis fuga *diverſa ſententia. Conciliatura Petavii. Contra Beſoldum & alios oſtenditur*, Ahasverum *eſſe* Xerxem. *Darius Nothus is, qui* Judæis *permiſit* templum *Hieroſolymitanum inſtaurare.* Scaliger *contra* Petavium *defenditur, & hic non ad unum abſurdum deducitur. Libri* Eſther, Esdræ & Nehemiæ *cum profana hiſtoria conferuntur. Artaxerxis res geſta.*

ARtabano ſtratagemate ſingulari circumvento (quod refert *Juſt. lib.* III. *c. 1.*) ARTAXERXES LONGIMANUS, à dextrâ longiore ſic dictus, regnum Perſarum capeſſit A.M. 3405. Diſſentit tamen *Herodotus* in nonnullis circumſtantiis. *Ad hunc*, inquit Beſoldus, *Themiſtocles exul perfugit, ibiq; vitam finivit.* Qui veriſſimum dicet, qui fidem adhibebit *Thucydidi lib. I. p. 58.* ubi refert, *Themiſtoclem* in exilium ejectum, literas miſiſſe *ad* Regem *Artaxerxem*, Xerxis filium; qui nuper regnare cœperat. Idem & *Charon Lampſacenus* (qui Xerxis ætate vixit) memoriæ prodidit; ut eſt apud *Plutarch. in Themiſt.* Idem eſt apud *Cor. Nep. in Themiſt. c. 9. §. 1.* At, Xerxe adhuc vivo, Themiſtoclem in Aſiam tranſiiſſe volunt *Ephorus*, *Dinon*, *Clitarchus*, *Heraclides*, *aliiq;*; quos *Diod. Sic.* ſequitur. Hos conciliare ſtudet

det *Dionyſ. Petavius part.* II. *Rat. Temp. lib.* III. *c.* 10. Statuendum *duplex initium* Artaxerxis Longimani, *alterum*, quo cum patre regnavit annis circiter 10; *alterum*, poſt ejus obitum annorum 40. Fundamentum hujus conciliationis affert ex illis *Herod. lib.* VII. ex inſtituto Perſarum tùm demum Regem *expeditioni* interfuiſſe, cùm regni *ſucceſſorem* declarâſſet. *Ex hac conſuetudine*, inquit, *Artaxerxes patris collega factus*; atq; ita utrumq; verum eſſe, quod ſcribunt, *Themiſtoclem ſub Xerxe, & Artaxerxe veniſſe in Aſiam.*

Addidit porrò Beſoldus: *Hunc multi* Ahasverum, *Eſtheræ maritum, fuiſſe putant.* Sed iſti S. Scripturam cum hiſtoria profana non benè contulerunt: Niſi bardi ſumus, in libro Eſther & Esdræ *Ahasverum Xerxem eſſe*, fatebimur; ponitur enim ante Artaxerxem primum, & Darium Nothum. *Oxyares* dicebatur adhuc privatus, quod nomen Hebræi vix aliter ſcribere potuerunt, niſi *Ahasberos.* Conveniunt cætera. Nam Ahasverus *in libro Eſther* ab Indiâ ad Æthiopiam usq; 117. provinciis imperâſſe dicitur. De Perſarum potentia ſub Xerxe *Herod.* lib. VII: *Sacas & Indos & Æthiopes & Aſſyrios, aliasq; multas & grandes imperio nationes adjunximus.* De hac ipſa potentia explicandus *Daniel*, qui *quartum* Regem *à Cyro* dicit ditiſſimum & potentiſſimum fore.

Præterea Xerxis conjux *Ameſtris*, ut ex *Herodoto* & *Cteſia* manifeſtum eſt; quod quantillum differt à nomine Reginæ *Eſther?* ſed iſtis obſtat *Dionyſ. Petavius d. l.* qui *Ahasverum* dictum ait *Cambyſen*; & *Darium*

Darium (qui templum Hierosolymitanum instaurari jussit) putat esse *Darium Hystaspis*; & *Artaxerxem* (qui Esdræ *cap.* IV. §. 7. ante Darium nominatur) putat esse *Pseudosmerdin*; quæ sanè mirifica explicatio est. *Pseudosmerdin*, ex annalibus Persarum expunctum, *Esdram* inter reges legitimos nominâsse, quis nobis persuaserit? Sed cur hæc fingeret, causa fuit, quòd ipsi *Scaligeri* assertio *Animadversionibus ad Euseb. n. 1497. & lib.* VI. *de Emend. Temp. p. 286.* de senectute *Zorobabelis* intoleranda videretur.

Res sic habet: *Esdra* reges aliquot Persarum nominat, *cap.* IV. Cyrum, ex cujus edicto Zorobabele duce, populus in Judæam redierit, nec non Josuæ filio Jozedec, summo Pontifice templi fundamenta posita sint: Ahasverum, quo regnante, Judæis obtrectârint inimici; & absolvendi operis spem eripuerint: Artaxerxem, qui calumniis adversariorum motus, iisdem Judæis urbis instaurationem interdixerit: Darium, cujus anno secundo, *Haggeo* & *Zachariâ* Prophetis hortantibus, Zorobabel, & Josua intermissam templi molitionem repetierint: Artaxerxem II. cujus anno septimo Esdra commeatu à Rege dato Babylone profectus sit. Quærebam, quis ille Darius sit, cujus indultu *templum absolutum* fuerit? Respondet Scaliger, *Darium Nothum* esse. Oportet igitur, inquit Petavius, Zorobabelem ut minimum annos 140. vixisse. Nam ab anno primo Cyri Babylone regnantis (quo Zorobabel, jussu Cyri, Judæos reduxit) ad initium Darii Nothi sunt anni 114. Hoc unum erat, quod *Petavius* concoquere non

non potuit: Igitur eam ſententiam delegit, quæ multis modis deterior eſt. Quòd ſi enim is, qui *templum* Hieroſolymitanum *inſtaurari* permiſit, *Darius Hyſtaſpis* eſt, ut Petavius voluit; qui fieri potuit, ut nemo de *edicto Cyri* (quo in *libertatem Judæi* reſtituebantur) ſcire ſeſe profiteretur? *Darius* jubet bibliothecas & archivorum forulos diligenter excuti, qui tamen *Cyri coæaneus* fuit: Nam Darius Hyſtaſpis, vivo adhuc Cyro, unus è principibus Perſarum. Opus erat, ut *Nehemias* in genealogias eorum inquireret, qui cum Zorobabele redierunt; & tamen Darii Hyſtaſpis ævo pleriq; ſupererant, qui de genere ſuo interrogati reſpondere poterant. Quo quid abſurdius eſſe poteſt?

Nos qui legimus, *Darium Cyri* commentarios, ſcrinia memoriæ, & epiſtolarum requiſiviſſe; Nehemiæ quoque neceſſariam fuiſſe genealogiarum inquiſitionem, omninò cum *Scaligero* concludimus, *rem ſatis vetuſtam* fuiſſe *edictum Cyri*; cùm Darius de inſtauratione templi rogaretur: *neque Darium Hyſtaſpis*, Cyro σύγχρονον, *ſed Darium Nothum* Judæis iterum permiſiſſe, ut templum ſuum exſtruerent. Taceo alia.

Sed tantoperè movet *Petavium* longævitas Zorobabelis: Videbimus igitur, an non eadem inconvenientia oriatur ex ipſius interpretatione? Ait Darium *Esdræ* IV. §. 6. Darium Hyſtaſpis eſſe; Artaxerxem *Esdræ* VII. Artaxerxem Longimanum. Ergò ſecundùm illius ſententiam *Nehemias* in Judæam venit anno Artaxerxis Longimani 20, hoc eſt, A. M.

A. M. 3505. Vixit autem *temporibus Nehemiæ* præfectus Syriæ & Samaritanorum, *Saneballat*, vir magnæ auctoritatis: Unde de ejus ætate conjectura fieri potest, fuisse tùm hominem virilis ætatis. At hic Saneballat Alexandum M. *Tyrum* oppugnantem, strenuè juvit; & paulò pòst in castris ejusdem *in obsidione Gazæ* mortuus est; ut scribit *Josephus lib.* XII. *Antiq. c.* 8. Rursus Tyrus expugnata est A. M. 3618. Ergò Saneballat ut minimum 140. annos vixit.

Ita cùm nihil melius afferat *Petavius*, sequor ego *Scaligerum*; nec tantoperè miror *longævitatem Zorobabelis*. Ecquis enim in historia sacra tàm hospes, ut ignoret *vivacium exempla?* Insulsum est, ad nostrum ævum tantâ adseveratione & pertinaciâ Judaica & Orientalia exigere.

Ut intelligatur, de quibus regibus capiamus Danielem & Esdram, adscribo Regibus Persarum, ut à Græcis nominantur, S. Scripturæ loca, hoc modo:

Cyrus. Dan. XII. §. 2.
Cambyses. Dan. XII. §. 2.
Darius Hystaspis. Dan. XII. §. 2.
Xerxes. Dan. XII. §. 2. Esdræ IV. §. 6. & lib. Esth.
Artaxerxes Longimanus. Esdræ IV. §. 7.
Darius Nothus. Esdræ IV. §. 24. & V.
Artaxerxes Mnemon. Esdræ VII. Nehemiæ I.
Ochus, cujus successor
Darius Codomanus. Nehem. XII. §. 22.

Nunc ad *Artaxerxem* nostrum *Longimanum*: Est autem is, qui A. M. 3490. *Ægyptum rebellem* rursus pacavit, ejectis Atheniensibus. *Diod. Sic. lib.* XI. *c.* 67.

Pacem

Pacem cum *Cimone* fecit A. M. 3501. *Idem lib.* XII. *c.24.* Moritur A. M. 3526. Sub hoc ipso exortum est illud *bellum* celeberrimum *Peloponnesiacum*, octo libris à *Thucydide* comprehensum; de quo & *Plutarch. in Pericl. Diod. lib.* XII. *& Scholiastes Aristoph. in* Εἰρήνῃ.

REGNUM XERXIS II. SOGDIANI DARII NOTHI, ARTAXERXIS MNEMONIS, ET OCHI.

Duo Reges omissi in Besoldo. Darius Artaxerxis Longimani filius. Sphalma apud Bizarum: Darii Nothi, ejusdemq́ nepotis, Ochi; Artaxerxis, immanis crudelitas.

DUos reges *omisit Besoldus* in Synopsi minore: XERXEM II. & SOGDIANUM, quod idem fecit *Cl. Ptolomæus in Canon.* quem publicavit *Scal. lib.* II. *Can. Isag. p. 134.* Sed auctiorem & emendatiorem *Calvisius Introduct. Chronolog. cap. 11. è M.S. Overalli, & Petavius Rat. Temp. part.* II. *lib.* IV. sub finem, è bibiotheca Regis Christianissimi. Nihilominus eos habemus apud *Euseb. in Chron. lib.* I. *p. 31. & lib.* II. *n. 1592.* Et *Xerxi* quidem duos, Sogdiano septem menses tribuit. At *Diod. Sic. lib.* XII. *c. 64.* Xerxem unum annum regnâsse vult. In Sogdiani mensibus consentit *l. d. c. 71.* Sed *Ctesias apud Photium* non nisi sex menses, quindecim dies Sogdianum regnâsse dicit.

Xerxem,

Xerxem, Artaxerxis Longimani legitimum *filium* fuiſſe, è *Damaſpia* conjuge, ſcribit idem *Cteſias.* Adde *Exc. Græca Scaligeri p. 401,* in quibus legitur: *Xerxes filius Artaxerxis* (regnat) *menſes duos.* Sogdianus eidem *frater,* ſed natus *ex* Alogune, Babyloniâ *pellice;* ut ibidem adjicit *Cteſias;* qui Secyndianum vocat. *Pauſan. lib. VI. p. 353.* Iſogæum (ita Sogdianum appellat) legitimum Artaxerxis filium facit: Sed *Cteſiæ major apud nos fides.*

Hic cùm Xerxem fratrem, in regiâ dormientem, interfeciſſet, regnum invaſit; ſed parricidam exoſi Perſæ, cidarim impoſuêre DARIO; qui privatus *Ochi* nomen tulit. Sogdianus paulò pòſt captus miſerè interficitur. Darium *regis filium* fuiſſe, indicat fœdus inter ipſum & *Lacedæmonios*; cujus verba hæc ſunt apud *Thucyd.* p. 373: *Quæ regiones, quæq; urbes ſub imperio ſunt regis Darii; aut patris ipſius, majorúmve fuerunt; eas ſive belli inferendi, ſive alio modo nocendi causâ Lacedæmoniis eorumq; ſociis adeundi jus ne eſto!* Et *Juſt. lib. V.* c. 1. §. 7: *Darius rex Perſarum* (loquor de *Notho*) *memor paterni avitiq; in hanc* (Athenienſium) *urbem odii, factâ cum Lacedæmoniis per Tiſſafernem, præfectum Lydiæ, ſocietate, omnem ſumtum belli pollicetur.* Sed clarè Cteſias & Pauſanias Artaxerxis Longimani filium è *pellice* faciunt; & Cteſias quidem *Martiderem* illam nominat: Hinc ab omnibus ferè Scriptoribus *Darius Nothus* cognominatur.

Ridiculè apud *Pet. Bizarum lib. II. Rer. Perſic. p. 58.* legitur: *Darium fuiſſe Artaxerxis ex* Pellaca

L *filium.*

filium. Quasi *Pellaca* nomen proprium sit? At cùm in Græco Pausania sit: Δαρεῖος Ἀρταξέρξου παῖς νόθος, *Romulus Amasæus* rectè vertit: *Darius Artaxerxis ex pellaca* i.e. ex *concubina filius.* Saltem igitur appellativum est apud interpretem. Quod monendum duxi, ne quis Bizarum legens, in errorem abriperetur: Etenim ex minutis etiam graviores hallucinationes oriuntur.

Hujus Darii anno secundo *spes* certa *instaurandi templi* Hierosolymitani Judæis affulsit, ut jam satis diximus; & cùm initium Darii *Calvisius* posuisset in A.M.3527. *prophetiam Haggei* collocat in A.M.3528.

Fuit aliquando Darius homo crudelis, ut ex *Ctesia* & *Ovidio in Ibin v. 315.* colligere est; ut *Valerius Maximus* (qui *Valerius Maximus lib. IX. cap. 2. ex. 6. ext.* Dario Hystaspis eam crudelitatis notam impingit) jure notatus sit à *Freinshemio ad Curt. lib. VI. cap. 8. §. 16.*

Fato functus est A. M. 3546. & successit filius ARTAXERXIS MNEMON, ante regnum susceptum *Arsaces* dictus. Natus erat à *Parysatide*; quemadmodum & *Cyrus* & *Ostanes* & *Oxyathres*; ut scribit *Plutarchus*, qui res Artaxerxis hujus *integro libro* executus est. Bellum gessit cum *fratre Cyro* A. M. 3549. quod præter *Plutarchum* describit etiam fusè *Xenoph. in libb. VII. de Exped. Cyri.* Breviter *Diod. Sic. lib. XIV. c. 20. Just. lib. V. c. 11. Oros. lib. II. cap. 18.* De eodem bello superest narratio *Ctesiæ*, à Photio in compendium redacta; *qui Scriptor* hoc ipso bello *captus ab Artaxerxe*, medicinam pòst in Persia fecit; & Regem à fratre vulneratum sanavit.

Diu

Diu posthæc *Artaxerxes* Persis imperavit; sed cùm tandem *Darium filium* Regem fecisset, isq; interficiendi patris consilium cepisset; pater, licet oppresso juvene, tamen ex ægritudine animi moritur A. M. 3589. & succedit OCHUS, Artaxerxis filius; qui sævitiâ & atrocitate (ut *Plutarchus* ait) omnes superavit, regiam cognatorum cæde & strage principum replevit. *Just. lib. X. c. 3.* Ocham, sororem, atque eandem socrum, vivam capite defodit; & patruum cum centum & ampliùs filiis ac nepotibus eodem die interemit. *Val. Max. lib. IX. c. 2. ex. 7. ext.* Tandem ab eunucho Bagoa veneno tollitur. *Diod. lib. XVII. cap. 5.* *Cadaver* ejus idem Bagoas *felibus* objecit; *& ossa* quædam exprobrandæ crudelitati *in manubria gladiorum* convertit. *Ælianus lib. VI. Var. Hist. cap. 8.* quod factum A. M. 3614.

CAPUT VII.

Arses *Rex Persarum* post Ochum. *Darii Codomani genus. Ejusdem* luxus. *Imperii Persici* ruina, *& cædes* Darii, *post* tres *ingentes* pugnas *ad Granicum, Issum, & Gausamela.*

D*Arius* (inquit *Besoldus* in hac Synopsi minore) *postremus Persiæ Imperator, hunc* (sc. Ochum) *excepit.* Sed præterit ARSEN, Ochi Artaxerxis filium, quem Bagoas pro patre Regem constituit, rursusq; sustulit, quòd ob cædem paternum supplicium illi minitaretur. *Diod. Sic. lib. XVII. c. 5.* Me-

minerunt hujusdem Arſis *Arrian. lib. II.* (ubi Darius in literis ad Alexandrum M. conqueritur, injuſtè illum laceſſitum fuiſſe à Philippo) & *Euſeb. n. 1677.* qui tribuit illi 4. annos, ſecutus *Africanum*. Vide *Scal. d. l.*

Ultimum è Darii Hyſtaſpis domo facit *Strabo lib. XV. p. 736.* ſed corruptè Narſen vocat; verba ejus ſunt: *Septem verò Perſæ, qui Magos interemerunt, Dario, Hyſtaſpis filio, imperium tradidêre; ejus ſucceſſores in* Narſe *defecerunt: quem cùm Bagoas eunuchus interfeciſſet,* Darium *Regem fecit, non oriundum è ſtirpe regiâ.*

Sed & Plutarchus *Darium* (ut ad illum jam progrediamur) ante regnum, ſaltem *Aſtantem*, hoc eſt, *Tabellarium*, ſeu *Veredarium*, fuiſſe ſcribit. Conſulendus *Raderus ad Curt. lib. III. c. 3. §. 3.* At *Diodoro Sic. lib. XVII. c. 15.* à gente regia non alienus eſt; *Arſamum* enim Darii Codomani patrem, Artaxerxis Mnemonis filium facit, quem ſecutus eſt Beſoldus in Synopſi majore; vel certè recentiores, qui ex Diodoro Regis hujus genealogiam concinnârunt.

Freinsh. in Supplem. Curt. lib. II. *c. 1. §. 2.* Darii patrem *Arſanem*, avum *Oſtanem*, proavum *Darium Nothum* aſſerit; ſed hoc mihi nunquam obſervatum in antiquis Scriptoribus, præſertim illis, quos in margine citavit. Quicquid ſit, bello adverſus *Caduſios* geſto magnam virtutis opinionem ſibi pepererat; ut eſt apud *Juſt. lib.* X. *3. §. 3. Diod. Sic. lib.* XVII. *c. 6.*

Cæterùm regnum adeptus, luxum ante virtutem habuiſſe videtur, more totius gentis, quæ olim rudis ad voluptates, pro libertate & gloriâ animoſè pugnavit;

pugnavit; sed auctis opibus, delitiis & mollitie fractâ effœminatâq; fortunæ ruentis impetum, non sustinuit. *Livius lib. IX. c. 17.* describit mulierum & spadonum agmen trahentem, inter purpuram atque aurum, oneratum fortunæ suæ apparatibus, prædam veriùs quàm hostem. Conferendus *Curt. lib. III. c. 3.* ubi refert decem & quinque millia hominum (quos *cognatos Regis* appellabant) secum in bellum traxisse; turmam muliebriter vestitam, luxu magis quàm decoris armis conspicuam: Pecuniam Regis simul advectam à 600. mulis, & 300. camelis. Unde nihil miror, si Macedonum acies tantum regnum destruxit, quæ longè dispari facie, equis virisq;, non auro, non discolori veste; sed ferro & ære, fulgebat.

Tribus præliis Persæ *debellati* sunt, è quibus *primum* commissum est in *Adrastiis* campis, ad *Granicum* fluvium, A.M. 3616. *Just. lib. XI. c. 6. Diod. Sic. lib. XVII. c. 19. Plutarch. in Alex. p. 672. 673. Arrian. lib. I.* Cæsa in eo prælio Persarum 25000. peditum, 2000. equitum; captorum par ferè numerus. Alexander non tantùm eos, qui è suis ceciderant, sed & Persarum Duces & Græcos, qui hostibus meruerunt, sepulturæ tradidit; illos magnificè, hos piè. *Arrian. d. l. 1.*

Alterum prælium A. M. 3617. ad *Issum*, Ciliciæ urbem, depugnatum est; & è Persis ceciderunt centum decem millia: Captæ verò multæ Darii charitates, mater, soror, filius Ochus, ac duæ filiæ. *Diod. d. lib. XVII. c. 32. Curt. lib. III. c. 11. Just. lib. XI. c. 9. Plutarch. in Alex. p. 675. Amm. Marc. lib. XXVI. p. 327. Herod. lib. III. Arrianus lib. II. Cic. lib. II. Fam. ep. 10.*

Tertium A. M. 3619. in *Gausamelis*, sive ad *Arbela*, sive ad *Ninum*; de quâ sententiarum diversitate consulendus *Freinsh. ad Curt. lib. IV. c. 9. §. 8. Bernegg. ad Justin. lib. XI. c. 14. §. 1.* Hoc prælio Alexander Asiæ imperium rapuit, ut ait *Just. d. l. §. 6.* Sed Darius sequenti demum anno, Bessi perfidiâ, compedibus aureis vincitur, & jaculis conficitur. *Casaub. ad Theophrasti Charact. p. 201.* Varietas (ut est in proverbio) delectat! & cùm metuam, ne antiquior historia plus fastidii, quàm delectationis, in quorundam animis faciat; placet *declamatiunculam* interponere. Rem acceptissimam præstabo iis, qui eloquentiam amant; mihiq; simul faciam satis, dum hâc occasione promo, quod sæpissimè volui. Nôstis, alieni laboris sarcinam injectam humeris meis; sed *dubito, quicquamne utilius sit, veteri declamandi ratione*, quàm *superiori seculo* revocatum ivit *Aonius Palearius*; sic enim ad eum *Andreas Alciatus* scribit: *Plurimùm delector, quòd veterem declamandi rationem in præsentem usque revocas, & ob superioris ætatis incuriam (ne infantiam dicam) obstructam controversiarum apud Rhetores viam aperis, reddisq; facillimam. Quæ res non solùm ad comparandam dicendi facultatem pertinet, sed & nobis* Jurisconsultis admodum utilis est. *Paucissimi quidem ex humaniorum studiorum Professoribus hoc præstare possunt: Quod si qui possunt, ad* jurisprudentiam, *quæ uberiores fructus parit, transire maluerunt; quàm inter pueros fictis thematis consenescere. Unde factum, ut pulcerrima doctrinæ exercitatio interierit.* Hæc ille. Cujus viri auctoritatem secuti mihi videntur,

quicunq;

quicunque nostro & superiore seculo eloquentiæ laudem sibi pepererunt. Ut verò sciatis, quæ declamandi ratio fuerit, remitto vos ad *Marcum Senecam* patrem, *Quintilianum* & *Libanium Sophistam*; sed quem priores à tergô quàm longissimè relinquunt. Nostrô ævô declamationum hujusmodi *par* scripsit *Daniel Heinsius*; quarum in priore fingitur: *Quid Pub. Scipio Africanus dixerit, cùm in Africam trajecisset.* Et posteriore: *Quid Euphorion dixerit, cùm Callimahum filium suum, prælio Marathonico, stantem expirâsse, audivisset.* Nunc ut juventuti exemplô ferè simili præeamus, ad iter illud, quod præcipuè ducit ad eloquentiam; ex historiâ, quam per hanc septimanam tractavimus, declamatorum more in Bessi facinus sic invehimur.

DECLAMATIUNCULA IN BESSUM.

Regni Persici fundamentum erat, *unum imperare, ceteros omnes obsequi*; & ad servitutis opprobrium. Nemo ex animi sententiâ consiliũ dabat; quòd reverentiam Regiæ majestati debitam, libertas oblivisci videretur. Fuerunt, qui flagellis ad multum sanguinem cæsi, pro injuriâ, tanquam beneficiô, gratias agerent. Quòd enim parenti patriæ, & Numini, pòst Solem, maximo, adhuc in memoriâ sint, hinc se percipere credebant, & lætabantur; sed nondum intelligis, quid in servitute Persicâ postremum fuerit. Majus est, quòd *Praxaspes*, purpuratorum Princeps, ob conceptum alioqui impetum, & salutaris consilii confidentiam, spectare coactus est, filium sagittâ peti; nec

ſpectare tantùm, ſed (fidem veram, ô ſuperi!) laudare ferientis tyranni manum. Hæreditaria illa ferocia *Cambyſi* fuit, ſiquid Græcorum narrationibus damus. Nam *Aſtyages*, proavus *Harpago* in cœnâ filium epulandum appoſuerat; & iſte non tàm linguam in officiô, quàm vultum in colore priſtinô retinuit. Minus adhuc dixi: Veritus, ne doloris magnitudinem parùm artificioſè tegens, in reliquias ſuæ domus immaniſſimum carnificem immitteret; deprædicavit etiam apparatum & ſuavitatem cœnæ. Nunc tu mihi conſidera mutatas rerum vices! *Bagoas* (mancipiorum omnium poſtremus, & quod indigniſſimum, *ſemivir)* oblitus, Regum capitibus divinam quandam & inviolabilem majeſtatem, ſuo verò collo jugum congenitum; nec veritus ultorem, quisquis ſuccedit in Regem, & auctorem potentiæ ſuæ, ſceleratiſſimum facinus non tantùm concipit; ſed exequitur. Cùm infimæ ſortis homuncio regnum ſibi vindicare non poſſet, ſui beneficii facit. Cæterùm *non ibi conſiſtunt exempla, ubi cœperunt; & qui magnum ſcelus patravit, vix unquam ſolus fuit. Uti prima via malum parturientibus ardua & impedita ſunt; ita ſemel introducto non deſunt leviſſimi, qui frequenter exerceant.* En Darii flebile cadaver in proximô! an non Regi potentiſſimo perniciem maturavit interfecti Regis exemplum? *Bagoam* evexit Ochus, *Beſſum* Darius. Uterque beneficii ſui parem gratiam tulit, & *in Beſſo revixit Bagoas.* Jam fortuna Darii domum inſigniter attriverat; cæſæ totô Oriente Perſarum copiæ; intima regni Macedonibus reſerata; capta cum

infinitis

infinitis thesauris *Persepolis*; nec quicquam victori ultra metuendum, nisi quòd Darius viveret. Hàc eum molestiâ quis existimaret sic liberandum? Darius, hostibus expeditissimis & Alexandro, quid? nisi vel Herculi, vel ipsi Marti obductus & subductus, licet in extremis regni; sui tamen, & à suô primùm vincitur, deinde configitur. O prodigium! ô hominem! ô furiam! *Itáne telum, nec animum ad memoriam tot beneficiorum hebetari? nec aliam victimam, quàm Regem,* quàm Patriæ patrem; quàm illum, etiam scelcratissimorum sicariorum opinione, *participem siderum, fratrem Solis ac Lunæ,* crudelitati & *ambitioni mactari potuisse?* Bessus Satraparum princeps erat: Bessus Bactrianis præfectus erat. Certè *nullam injuriam acceperat, nisi quòd Darius nimiis debitis oneràrat;* quæ Bessum & vivere & mori illi obnoxium cogerent. *Tot beneficiorum vincula nefariò telô abrupit; & nomina, quæ expedire non potuit, sanguine regiô obruit ac delevit.* Debebat Rex fortunæ atrocissimam pœnam, cujus blanditiis irretitus, jugum totâ cervice recepit: Debebat imprudentiæ suæ, quod contra majorum artes nimium benignus in servos, *nullam ultra crescendi spem reliquit; nisi quæ Regem peteret.* Sed non potuit hoc *victoriæ compendium* placere Alexandro; qui monarchiæ suæ munimentum ratus, si parricidarum suppliciô, quantumvis inimici Regis manibus parentaret. Bessum captum Oxyathri excruciandum tradidit; nec dilata pœna, &

QUI. DIADEMA. SPERARAT.
SCELERIS. PRETIUM.
CRUCEM. TULIT.

Hunc

Hunc infami lignô dignum titulum arbitramur ; at Darii monumento ultimum, quod Polyſtratus excepit, ſuſpirium, meritò inſcribimus :

VIVEREM. DARIUS. CODOMANUS.
PERSARUM. REX.
NI. SERVUS. BENEFICIO. MEO.
NIMIS. LAUTE. VIXISSET.

CAPUT VIII.

Alexander *ab eôdem* Perſeô *oriundus*, *quo* Perſarum *Reges*. Perſei *poſteritas usq; ad* Temenum. *Hujus poſteri ad* Caranum *è reliquiis Dexippi.* Velleji *lectio tentatur. Macedoniæ Regum ſucceſſio, & diſſenſus inter Euſebium & Dexippum, quoad annorum ſupputationem.* Bongarſii ἁμάρτημα, & GeorgiiSyncelli *incuria in exſcribendo Dexippô; & enarratio hujusdem à conjecturâ ſuppletur.* Berneggeri *conjectura in locô Panegyriſtæ rejicitur.* Terram & ignem dare, *quid ſit? Diſſenſus Dexippi à reliquis Hiſtoricis, in enumerandis Alexandri M. majoribus ab Alexandro Divite. Auctores rerum Alexandri M. poſt* Freinshemium *obſervati à* Reineſiô, *è literis ejus promuntur. Alia de rebus Alexandri M. ad* Beſoldum *pertinentia.*

Quod

QUod miraberis, *iisdem majoribus orti Persarum Reges & Macedonum.* Illos à *Perseô* jam suprà deduximus; hos ab eôdem descendisse, docuerunt plures, & inter eos *Reineccius* in peculiari tractatu *de Familiis Regum Macedoniæ*; sed perpetuam seriem, nec ille, nec alius, ut opinor, dedit. Nam à *Caranô* ad *Temenum* usque nominare potuerunt nullum, quod apertè confitetur *Reineccius.* Illam lacunam jam supplebo è magnorum Scriptorum reliquiis. *Perseus* (cujus majores *ab Isaaci majoribus*, serie non interruptâ perductos suprà reperies) Persis sive pater, sive avus (à quô Persarum Reges) filium reliquit *Alcæum*; Alcæus *Amphitryonem*; Amphitryon *Herculem Thebanum*; Hercules *Hyllum*; Hyllus *Cleodæum:* Cleodæus *Aristomachum*; Aristomachus *Temenum.* Hæc extra controversiam omnia sunt. Tamen posteritas ad Caranum, Macedonici regni conditorem, quibus nominibus appellata fuerit, id (ut dixi) hactenus latuit. Multi (è quibus *Erasmus Schmidius* est, in *Pindari Pythionicas od. 5. p. 248. 250.) Perdiccam,* Temeni filium, *primum Regem Macedonum* faciunt, è verbis Herodoti in Uraniâ: *Ex Argo profugerunt in Illyricos, & è Temeni posteris tres fratres, Gavanes, Aëropus & Perdiccas.* In Græcô videntur ἀπόγονοι, quos quis filios nobis interpretabitur?

Sed quid moror? Insigne fragmentum *Dexippi*, vel *Diodori Siculi* potiùs (quem ille exscripsit) è *Georgiô Syncellô, in Eusebium Græcum*, retulit *Scaliger, p. 47,* è quô constat, *Temenum* patrem fuisse *Lacharis,*

charis, Lacharem *Deballi*, Deballum *Euribiadæ*, Euribiadem *Cleodæi*, Cleodæum *Crœsi*, Crœsum *Pœantis*, Pœantem *Carani*, primi Macedonum Regis. Alii, (quod ibidem testatur Diodorus) uti Theopompus, genealogiam constituerunt aliter; sed personas quasdam omisisse ferè temporum ratio, & alia nobis persuadent. Quam nos dedimus, planè perfectior est, & à Dexippô approbata; cùm affirmat τὸν Κάρανον ἀπὸ μὲν Ἡρακλέους ἑνδέκατον εἶναι, ἀπὸ δὲ Τημένου ἕβδομον. Hoc est, *Caranum ab Hercule undecimum esse, à Temenô verò septimum.* Quod verum est, si genealogiam admittimus, cum illâ computatione, quam *Ovidius* sequitur: Hic *Ajacem*, Jovis pronepotem, *tertium* à Jove dicit, *lib. XIII. Metam.* quem alii, Jovem annumeraturi, *quartum* dicerent: Sic nos Caranum à Temenô septimum dicimus, non annumeratô Temanô. At si juxta morem computandi receptum ab aliis, Temenum adsuimus; hic quidem *octavus* est, Hercules *duodecimus*. Theopompus immane discrepat, quem si sequimur, Caranus vel *sextus*, vel *quintus* est à Temenô.

Ex hactenus dictis Velleji lectio (quam Reineccius ambabus manibus amplectitur) omninò dubia fit: Nam sive Theopompum, sive Dexippum sequamur, *Caranus* ab Hercule nullo modo *decimus sextus* est. Nî fallor, alteram unitatem in numeri quinarii notam mutârunt librarii; & cùm Vellejus scripsisset: *Caranus XII. ab Hercule*, fecerunt illi *XVI*; cujusmodi vitia passim in auctoribus obvia. Sed hæc conjectura est, quam qui rejicere volet, nihil offendet me.

Jam

Jam Carani majoribus recensitis, enumerandi sunt Reges à Caranô ad Alexandrum Magnum; quod facillimum est. CARANUS (de quô videndi modò correctus *Vellejus lib. I. c. 6. Justinus lib. VII. c. 1. Pausanias lib. IX. p. 606. Eusebius num. 1204. Solinus c. 14. Suidas in* Κάρανος, *& Paulinus Opusculo de Regibus, citante Ausoniô)* regnavit annos 28, secundùm Eusebium; at juxta Dexippum 30. Cui succedit COENUS, filius, ut Dexippus ait; & regnat annos duodecim, ut vult Eusebius; viginti octo, ut Dexippus. Cœni filius TYRIMMAS, vel *Tyrimas*, regnat annos triginta octo, ut ait Eusebius; quadraginta quinque, ut Dexippus. Hos duos Reges *Justinus* non habet, fortasse, quòd tantùm celebriores nominare voluerit. Tyrimmam excepit PERDICCAS I, & regnavit annos quinquaginta unum; ut est apud *Eusebium, num. 1281.* De eôdem *Justinus lib. VII.* cap. 2: *Perdiccæ & vita illustris & mortis postrema, velut ex oraculô præcepta memorabilia fuerunt.* Et *Herodotus lib. VIII:* Ὁ Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. Vel potiùs: τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα. Hoc est: *Perdiccas, qui condidit imperium*, nempe, *Macedonum.*

Fallitur *Bongarsius*, qui ad dictum locum *Justini*, hujusdem mentionem fieri scribit à *Thucydide lib. II. c. 21.* Meminit Perdiccæ, sed is *Perdiccas II.* est, *Alexandri Divitis* filius, *Archelai* pater; ut ex eôdem intelligi potest. At de Primo capiendus *Solinus* c. 14: *Succedit Carano Perdicca XXII. Olympiade, primus in Macedoniâ Rex nominatus.* Omittit *Cœnum* & *Tyrimmam*, sicut Justini epitomator. At

At hîc satis mirari non possum, tàm illustrem Regem in Dexippi fragmentô præteritum esse; immò ad Tyrimmam referri, quod de Perdiccâ scribunt modô laudati. Ait enim: Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυρίμμας ἔτη με καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθόλου τὴν βασιλείαν ηὔξησεν· εἶτα Ἀργεῖος παῖς Τυρίμμα ἔτη λδ. Hoc est. *Post hunc* (Cœnum) *regnavit filius Tyrimmas, annos quadraginta quinque; hic reliqua Macedoniæ occupavit, atque ita provinciis unitis, regnum suum propagavit latissimè. Posthac Argéus, Tyrimmæ filius, regnavit annos triginta quatuor.* Vides, nullum Perdiccam locum habere inter Tyrimmam & Argéum. Sed valdè vereor, ut *Georgius Syncellus* Dexippum bonâ fide hîc exscripserit: Non enim leve momentum hîc in *Herodoti, Justini, Eusebii & Solini*, consensu. Igitur vel vitium & lacunam (quæ in *Dexippi* codice erat) non animadvertit *Georgius*; vel dum festinavit, fugit illum Perdiccæ nomen; unde scribere debuisset: Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυρίμμας ἔτη με. Ἑξῆς Περδίκκας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη · · · οὗτος καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθόλου την βασιλείαν ηὔξησεν· εἶτα Ἀργεῖος παῖς Περδίκκου ἔτη λς. Hoc est: *Post hunc filius regnavit Tyrimmas annos 45. eumq́; excepit filius Perdiccas, ac regnavit annos · · · qui Macedoniæ reliqua occupavit; atq; ita provinciis unitis, regnum valdè auxit. Dein Argéus, Perdiccæ filius, Rex fuit per annos 34.* Argéus iste *Perdiccæ filius* scribitur & Herodoto & Justino; regnumq; patris obtinuit per annos 38, ut vult *Eusebius*; à quo, ut videmus, *Dexippus* dissentit, quadriennio dicens minùs. Ar-

Argéi filius PHILIPPUS I. in quô conſentiunt *Herodotus*, *Juſtinus* & *Dexippus*; at in annis regni huic non convenit cum Euſebio; ille namq; 35. habet, Euſebius 38. Philippi filius ΑΕΡΟΠΑΣ, ut Dexippus vocat; ΑΕΡΟΠΟΣ, ut Herodotus, Æropas Euſebius, Europus Juſtinus; is ipſe, quem *infantem Macedones, ab Illyriis victi, prolatum in cunis prope aciem poſuerunt*; ut eò acriùs adverſus hoſtem pugnarent. Meminerunt præter Juſtinum *Ammianus lib. XXVI. p. 326, & Nazarius in panegyrico, cap. 20,* cujus verba ſunt: *Illyrici quondam deſpicientes* Eropi *Regis infantiam, Macedones bello laceſſiverunt.* Berneggerus è Juſtinô ſuô mallet, *Europi Regis infantiam*; quod à virô doctiſſimô ſcriptum nolim. *Æropum* enim propugnant ii, quos citavimus; & addendus (quamvis de aliô verba faciat) *Diod. Sic. lib. XIV. c. 38.* Qui his *Aëropus*, Nazario *Eropus* eſt per ſimplex E: nam hic mos Romanorum fuit, quem ab ipſis Græcis ſumſêre; ut docet *Salmaſius ad inſcriptionem Herodis Attici.* Porrò Aëropus juxta Euſebium regnavit annis 26. juxta Dexippum 23.

Aëropi filius, ALCETAS, ut Herodotus ait, regnavit annos 29, ſecundùm Euſebium, 28. ſecundùm Dexippum. Alcetæ filio, AMYNTÆ I, Euſebius tribuit annos 50. Dexippus 42. *Amyntas* filium relinquit ALEXANDRUM DIVITEM, ut ἀπὸ μιᾶς, hoc eſt, unanimiter tradunt Juſt. Herod. Dexip. apud quem de eodem legis: οὗτος κατὰ τὴν Ξέρξου διάβασιν Πέρσαις ἔδωκε ὕδωρ καὶ γῆν. Hoc eſt: *Hic, quo tempore Xerxes in Græcos expeditionem ſuſcepit,* *Perſis*

Persis dedit aquam & terram, id est, se suosq;, urbes, agros, aquam, terminos, delubra, utensilia suaq; omnia in Persarum ditionem dedit; de quô deditionis ritu apud Persas solenni plura *Brissonius lib.III. de Regnô Persarum p. 330. & seqq. Freinshemius ad Curt. lib. III. c. 10. §. 8.* At Justinus adeò Xerxi conciliatum scribit, ut ab eô totius regionis inter Olympum Hermumq; montes imperio donatus sit. Plura de eô collegit *Reineccius* in tractatu suprà citato. Filios habuit Perdiccam & Amyntam.

PERDICCAS regnum tenuit, *Amyntas* privatus vixit. Perdiccâ genitus Archelaus, qui *Euripidem* Poëtam magnâ gratiâ prosecutus est; & ab hôc Orestes. At Amyntas alter, Alexandri Divitis filius, genuit Aridæum, Aridæus Amyntam II. Regem post Orestem; Amyntas II. Perdiccam II. & Philippum II. Philippus II. Alexandri M. pater est.

Hæc ita *Dexippus* apud *Scaligerum dictâ p. 47.* qui Atheniensis Dux strenuus, Rhetor & Historicus, *Gothos* vicit; cùm vastarent *Achajam*, & *Athenas* peterent. *Herennius Dexippus* Suidæ, de quô plura *Casaubonus ad Lampridii Alexandrum Severum p. 172. Scaliger in notis ad Græca Eusebii p. 259.*

At hîc multum discrepant alii pleriq; veterum, è quibus Regum Macedonicarum stirpem conscripsit Reineccius: Secundùm enim istos *Alexander Dives* filios habuit *Perdiccam II, Alcetam* & *Philippum Tharræum*. Ex Perdicca II. *Archelaus I*, cujus filius *Archelaus II*, & *Orestes*: Alceta, qui alter

Alexandri

Alexandri Divitis filius, genitus *Alexander*: Philippo Tharraleo (qui tertius Alexandri Divitis filius) natus *Amyntas II*, cui tres filii, *Alexander II. Perdiccas III. Philippus II.* Hunc Alexander M. patrem habuit. Eſt igitur hæc differentia ſecundùm Dexippum: Alexander M. Philippi II. filius eſt, Amyntæ II. nepos, Aridæi pronepos; Amyntæ privati abnepos, Alexandri Divitis adnepos. Sed juxta Scriptores reliquos Philippi II. filius eſt, Amyntæ II. nepos. Philippi Tharralei pronepos, Alexandri Divitis abnepos. Jam productis ſerie continuâ Alexandri Magni majoribus, ab annis mille quingentis, & quod excurrit, hoc eſt, ab *Inachô* ad Alexandri initium, quâ gente, qui mihi antiquiorem aliam domum, nusquam interruptam, è probatis auctoribus exhibuerit; eum ego Apollineâ coronâ digniſſimum judicabo.

Fas eſſet Alexandri verè Magni, quàm diu à rectô virtutis tramite non deflexit, res geſtas exponere; ſed habemus præter complures Scriptores, *Ammianum, Curtium, & Freinsheimii Curtianum Supplementum*; qui hoc & illos legerit, & à nobis exegerit plura, is *Hiſpanicô ingeniô (quod omnium avariſſimum eſt) natus mihi videtur.*

Fortaſſis non ingratum erit Philologiæ ſtudioſis excipere, quæ vir eruditionis profundæ, & lectionis inexhauſtæ, *Thomas Reineſius* ad *Freinsheimii Curtium* obſervata, ſcripto mecum communicaverat. Me, quod attinet, promtiſſimus ſum, è privatis parietibus, ubi ne quæſtum quidem carcerarium faciunt, in lucem producere. Sic autem ille in literis 12. Aprilis, anno 1643.

Freinshemius, amicus tuus, nonnulla moneri poſſet *cap. I. proleg.* ubi de ætate Curtii non omitti debebat *Iſaaci Pontani* ſententia, qui cum ſub Trajanô ſcripſiſſe probat. Ejus hâc de re epiſtolæ duæ ſunt in *editione Jonſtonii, Amſtel. A. C. 1633.* Sed quibus reſpondit *Voſſius lib. I. de Hiſt. Lat. c. 9.* qui ad Veſpaſianum refert, uti *Rutgerſius* & *Dan. Heinſius.*

Cap. III. editiones varias commemorat, ſed præter eas notavi, eſſe etiam Lugdunenſem *Jacobi Rouſſini A. C. 1604.* in 16, cum duorum, qui deſiderabantur, librorum ſupplemento, & præfatione S. G. ad *Joh. Paludum* ſcriptâ. *A. C. 1597.*

Cap. IV. de Scriptoribus rerum Alexandri adjicerem iſta: De *Agatharchide*, quod fuerit Heraclidæ Lembi Ducis anagnoſtes, uti *Photius* habet. At *Ptolomæi Philometoris*, & proximorum tempora ſecurè licet corrigere. Qui verò etiam *Straboni* fuit cognitus, *lib. IV.* de eô, quod ante Trojanum vixerit, æqualis narratio eſt? *αἱ κατ᾽ Αἴγυπτον ἀποστάσεις*, quas vocat extractum excerptorum apud Photium [p. 250.] inſinuant tempore Ptolomæi VII. VIII. & IX, qui variâ fortunâ uſi, ſubditis ſuis cruenti, eosdem ſubinde experti ſunt rebellantes. Vide Juſtinum. *Andracydem* ſapientiâ clarum huc etiam referri debere, cujus *epiſtolæ* ad Alexandri fragmentum *de vino* eſt apud *Plinium lib. XIV. cap. 5.* Et remedium contra ebrietatem, è raphanô deſumtum, ab eod. *lib. XVII. c. 14. Clemens lib. V. Strom.* nominat Pythagoreum, & *lib. VII.* ex eô refert, vini uſum, & carnium ingurgitationes corpus quidem robuſtum, animum verò languidiorem reddere.

derc. *Epistolæ Alexandri & Aristotelis ἀμοιβαῖαι* sunt apud Gellium, *lib. XX. cap. 5.* ex Andronici Rhodii, Philosophi Peripatetici, libro quôdam desumtæ. Habet easdem *Themistius comment. in lib. I.* φύσ. ἀκρ. & edidit cum aliorum Pyrrhus Caldotæus: Quas pro nothis habere nolim. De reliquis ejus ad diversos, quæ extant, in volumine *epistolarum Procerum mundi* Latino, edito *Argentinæ A. C. 1593,* non sentiam idem: præsertim quam Illyricis, Lacedæmoniis, Dario, Poro (ita enim legitur pro Pyrrhô) & Didymo, Brachmannorum Regi, misisse dicitur. Iste *Andronicus* est, qui exempla librorum Aristotelis, quæ ex *Apelliconis Teji* bibliothecâ, *Athenis Romam* transtulerat *Sylla,* à Tyrannione Grammaticô accepit, ætate *Pompeji Magni*; & edidit Plutarchus in Syllâ: Præceptor Amasiæ *Strabonis lib. XII. Callisthenes* patriâ fuit Olympius, *Ælianus lib. XVI. de Animal. c. 30.*

Christophorus Roffinus *in Senatu Burdegal. Præses Comm. omnium à condito orbe hist. ad Albertum de Gonibus, edit. Lutet. A. C. 1371.* titulo de Macedoniæ origine *res Alexandri Magni* accuratè persequitur. Clemens, Apuleji familiaris, omnem Alexandri historiam *carmine* illustravit; *Apul. lib. I. Florid.* Heraclides rerum Alexandri Magni scriptor à Plutarchô laudatus, quasi non sit ille celebris Aristotelis discipulus ὁ Ποντικὸς λεχηνδὼτὴς, *Athen. lib. XIV.* Iste sanè κάλλιστά τε καὶ ἄριστα reliquit, interq; ista historica, teste *Laërtiô.* Id verò verissimum, non esse eundem cum Scriptore περὶ Διαδοχῶν Alexandrino; est enim hic de Philosophorum in scholis suc-

ceſſionibus, ὁ περὶ διαδόχων, qui de Alexandro dicuntur, æqualis *Polybio*, cognomento Lembus. *Georgius Monachus* etſi Joſephi & Euſebii exſcriptor in Chronico manuſcripto Græco, quod poſſideo; junctum alteri itidem manuſcripto Græco *Georgii Syncelli*. Hiſtoriam Latinam fabuloſam de Alexandro, adſcriptam *Julio Valerio*, Barthius dicit eſſe hominis, cui nulla ſermonis Romani notitia fuit; & vocat tamen Monachum non ineruditum, quæ non concilio. Eſt inter meos *hiſtoria Alexandri magni*, Regis Macedoniæ, de præliis excuſa Argentinæ, A. C. 1489. in formâ majore, quam nî viderit Freinshemius, mirer! Incipit: *Sapientiſſimi Ægyptii ſcientes menſuram terræ &c.* finis: *De ſepulturâ Alexandri, quid diverſi ſuper eâ dixerint.* Auctor rhythmi Germanici *de S. Annone è Comitibus de Daſſel Archiepiſcopo*, qui obiit A. C. 1064, eadem, quæ nugator iſte de Alexandro; *dolio vitreo* incluſum ad *profunda maris*, noſcendis marinis belluis, ſe demittente recitat. *Opitius* etiam, editor verſificis iſtius, unius ex aulicis & familiaribus *S. Annonis Germanici, in notis ad cap. 14.* Excerptum de vitâ Alexandri Magni manuſcriptum, in codice chartaceo ſe habere ait, ſed quod in narratione (quomodo Alexander pervenerit ad *arbores Solis & Lunæ*) ab editâ meâ diſcrepat; fortaſſisq; in aliis; & ſi, quomodò Alexander ſe *per gryphones in aëre* levari fecerit, penè iisdem verbis repræſentet. Ejusdem generis, ex eodem fonte hauſta, in ſuorum *Chronicorum partem XI.* aliquam multa transtulit; repertis, ut video, nimis fabuloſis & incredibilibus. Unde cognoſcas,

gnoſcas, quamvis futile ſcriptum, habitum in pretio, in manibus omnium verſatum; variè interpolatum, & in diverſa exemplaria propagatū fuiſſe: Cùm ſpretis frugibus mallent veſci glandibus; etſi vetuſtiſſimorum etiam Scriptorum, *Ariſteæ Proconneſii, Iſigoni Nicaenſis, Cteſiæ, Oneſicriti, Polyſtephani, Hegeſiæ* & ſimilium (quorum commentarii rerum incredibilium, miraculorum & fabularum pleni, ſuſpecti ſemper viſi ſunt eruditis) exemplo feciſſe videri poſſint.

Joſephus Judæus vel maximè ob hiſtorias expugnatæ ab Alexandro *Tyri*, & adverſus ejus *Hieroſolymam*, quam deſcribit *lib. XI.* Ἀρχαιολ. *cap. ult. lib. II.* Ἁλώσ. *cap. 21.* & ſcripta Rabbinica olim à *Druſio lib. I. de Haſidæis, p. 14. Cunæo lib. II. de Republicâ Hebræorum, cap. 16. Serrario comment. in Joſuam, Seldeno lib. VI. de Jure Naturæ & Gentium. De Succeſſ. Ebr. cap. 17. & lib. VIII. c. 21. Schickardus in proœmiô Tarich Regum Perſarum* laudata: Ob narrationes inſtitutarum coram *tribunali Alexandri Magni* Judicis ab Africanis, ab Ægyptiis, ab Iſmaëlitis actionum forenſium contra Hebræos; & extructi *permiſſu Alexandri Magni* à Sanballete Chutæo, ſeu Samaritano, *templi* in monte *Garirim*.

Oneſicritus fuit *Aſtypalæus*; *Ælian. lib. XVI. de Animal. c. 39.* Diogenis Cynici diſcipulus ἄρχων κυβερνητῶν, Plutarch. *lib. I. de fortunâ Alexandri Magni.* Neſtor auctor Alexandriados, Poëta Epicus, patria Larandenſis ex Lyciâ fuit, ſub Imperatore Severo; filium habuit *Piſandrum*: De utroq; adi *Suidam*.

Nicanorem eundem faciam cum *Seleucô* nominatiſſimô inter Alexandri Duces. Parmenionis epiſtola ad Alexandrum, quâ expugnationem *Damaſci*, ſuo ductu factam, commemorat; & capta impedimenta Darii, regias pellices & diverſos aulicos, eſt apud *Athen. lib. XIII.* Si Pindarum Poëtam, ob encomium aliquot verſuum, inter Scriptores rerum Alexandri Magni referre licuit Raderio; εὖ Θεοὶ ὅσος ὄχλος, quàm excreſceret eorum numerus! Extant in eundem in *Anthologiâ* Parmenionis, Poſidippi, Achelai. Multò rectius hîc referuntur, quos ex Indic. librorum *Plin. lib. XII. c. 13.* qui maximam partẽ ex illis, qui victorias Alexandri M. in Indiis ſecuti ſunt, & miranda ſtirpium, arborum, animalium ibidem ἱστόρησαν, compilati ſunt; nominare poteram. Immò Plinio nonne locus deberetur præ Solino in hoc cœtu? *Polycletum* (quem *Voſſius* pro incertæ ætatis Scriptore habet) ipſi Alexandro comitem in expeditione Indicâ fuiſſe, inde colligo, quòd *Ælian. lib. XVI. de Animal. cap. 41.* de lacertis in Indiâ eum teſtem adducat; nam & ſic *Oneſicritus*, ſic *Protagoras*, ſic *Nearchus*, quæ per bella & peregrinationes iſtas viderant, annotârunt. Soterichus fuit Oaſites ex Ægypto. Ita *Stephanus*; & inde *Lil. Greg. Gyraldus dial. de Poëtis 4.* Suidas ait ſcripſiſſe Βασσαρικά, βίον Ἀπολλωνίου Τυανέως, τὰ περὶ Πάνθειαν βαβυλωνικὴν, Πύθωνα ἢ Ἀλεξανδριακὸν. Ἔστι δὲ καὶ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνος ἱστορία, ὅτι Θήβας παρέλαβε, καὶ ἄλλα. Hoc eſt, præter *Alexandriacum* etiam alia ſcripſit.

Male

Malè Suidæ interpres, & hunc secutus *Vossius*, *Freinshemiusq;* tuus: *Historia hæc fuit de Thebis atq; aliis ab Alexandro captis.* τὰ περὶ Πανθειαν quæ fuerint, intelliges è *Xenoph. lib. VI. & VII.* ubi de *Panthea*, uxoris *Abradatæ*, Persæ, erga maritum insigni fide. Meminit & *Plutarchus libro de vitâ XI. Epicur.* & *Camposulus lib. IV. Exempl. c. 6.*

De Emir-chowando, Arabe seu Persâ, vide *Schickardum dictô locô, p. 50.* Turcam, qui vernaculis rhythmis Alexandri historiam comprehendit, *Idem d. l. p. 71.* appellat è Leunclavio Achmedem Maulan.

Et hæc de Scriptoribus hactenus. Sed nec hoc erat negligendum. Idem *Freinsheimius* notis ad *Curt. lib. I. cap. 2. §. 36.* Polyænum, in nomine novarchi cujusdam Persicæ classis, in bello Cyprio, corrigit, præeunte Casaubono; & pro Γλώς, legit è Diodoro Γαώς. Atqui nosse poterat, quod *Casaubonus* de hâc præcipitantiâ se ipse castigaverit, notis ad *Æneæ Poliorcet. c. 32.* & de Polyæni membranis, quæ constanter retinent τὸ Γλώς Diodori codices emendandos esse constituerit. Tantum ad me *Reinesius*; quod *Freinshemii Curtio* adscribere poterit, qui habet.

Nunc quædam ad *Besoldum*, qui singularem Dei providentiam Alexandrum duxisse refert, atque inde summo *Pontifici* Judæorum *supplicem* factum. Pontifex is fuit *Jaddua*, sive *Jaddus*, de quo *Seldenus lib. de Success. in Pontific. Hebræor. cap. 6. p. 256.* Historiam totam elegantibus verbis reddiderunt *Lipsius lib. I. Monit. & Exempl. polit. cap. 2. monit. 1. ex. 2.*

ex. 2. & *Freinshemius in Supplemento Curtii lib. II. c. 11. §. 22. & seqq.*

Notavi ad *Valerii Maximi lib. I. cap. 1. dissert. 1. & 2.* primis quatuor monarchiarum conditoribus „ non defuisse resplendentiam veritatis; prorsus ut „ Deus optimus maximus cæteris gentibus præesse „ voluerit eum, qui cultus sui non prorsus esset oblitus. At de *Cyro* præterii locum *Theodoreti, Serm. 1. de Fide: Cyrus,* inquit, *à Daniele, quo familiariter utebatur, Theologiæ mysteria est edoctus.* Sed & *Cyrillus* memorat, *Cyrum Esaiæ vaticinium legisse*, & ejus lectione adeò captum fuisse; ut divinæ gloriæ præconium in urbibus & in regionibus suis, promulgârit; confessusq; palàm fuerit, illum solum esse Deum, universorumq; Dominum; qui à Judæis coleretur.

Alterum quoque Besoldus scribit, hoc est, Alexandrum *bonas artes* & amâsse, & regiâ liberalitate fovisse. De hâc Alexandri laude, quæ dicenda sunt, conjecit *Freinshemius in Supplementum Curt. lib. I. c. 3. & 4.* Tertium est de *insolentiâ* ejusdem, quam & gravissimis verbis notat *Curt. lib. IV. c. 7. §. 15. & lib. X. c. 5. §. 33. Val. Max. lib. IX. c. 5. ex. 1. ext.* & alii. Vide *Freinshemium ad Curtium.* Quartum de morte ejusdem, exponit hanc ipsam *Justin. lib. XII. c. 13. Curt. lib. X. c. 4.* & qui ad auctores istos citantur à doctissimis viris. Quintum est de Philosophis: Hîc *Diodorum Siculum* legas *lib. XVII. c. 112.*

CAPUT

CAPUT IX.

UT eleganter inquit *Erycius Puteanus* commentariô in *lib. I.* hiſtoriæ Inſubricæ: *Uſitatum hoc eſt in magnorum virorum funere, quisq; rapit, quod poteſt; & cùm hæres non eſt, terrarum latrocinium permiſſum videtur. Alexander, cujus aviditati orbis non ſufficiebat, plures ferè corvos reliquit, quàm regnorum membra.* Cæterum qui nam illi proceres fuerint, in quos prægrande imperium diſtributum eſt; & quæ provinciæ cuiq; obtigerint, longè accuratiùs, quàm *Beſoldus* explicavit *Freinshemius ad Curt. lib. X. cap. 10. §. 1.* quem qui legerit, nihil à nobis notarum exiget ad hoc caput.

CAPUT X.

Regum Syriæ *ſucceſſio*, qui è Macedonibus *ad ultimum usque. Sententiæ* de morte *duorum Antiochorum*, Magni & Epiphanis *expenduntur.* Seleucidarum *precarium regnum ſub Romanis.*

ANTIGONUS, Philippi filius, cum Alexander M. deceſſiſſet, primùm *Pamphyliam, Lydiam & Phrygiam*; vel (ut alii volunt) *Ciliciam ad Taurum* obtinuerat: Sed ita poſteà crevit, ut ferè toti Aſiæ imperaret. Vide fragmenta Græcorum veterum apud *Scaligerum in Euſeb. p. 374.* Et hunc ipſum Scaliger *primum è Macedonibus* in Oriente Regem conſtituit, *lib. II. Can. Iſag. p. 433.*

At mox SELEUCUS Antiochi (qui Philippi

Macedoniæ Regis Dux fuerat) rerum potitus, imperium suum auxit mirum in modum. Hic est, quem à *victoriarum* 23. numero *Appianus in Syriacis, Stephanus Bizantius & Eunapius*, Seleucum *Nicatorem* appellant, quibus accedunt nummi; ut fortassis rectiùs isti scripserint, quam qui *Nicanorem* dixerunt, quod ipsum judicavit *Valesius ad Ammiani lib. XIV. p. 41.* Sed & fanum Seleuco consecratum, dictum fuit νικατόρειον, ut scribit *Appianus in Syriacis.* Hic ipse est, qui *anchoram* genitivam notam *in femore* habuit; ut & omnes, qui ab illo descenderunt. *Just. & App. dict. locis. Ausonius de Antiochia.* Πάθος συγγενικὸν appellare posses è *Strabonis lib.* XV. *p. 69.* vide *Piccart. Decal. 1. c. 7. Casaub. ad Strab. dicto loco Pighium in Herc. Prodic. p. 62.* Occiditur A.M. 3669. *Just. lib.* XVII. *c. 2. §. 2.*

Succedit ANTIOCHUS SOTER, filius; cujus in matrimonio fuit *Stratonice*, Demetrii filia, Antigoni neptis. *Diod. Sic. in Exc. Peiresc. pag. 263. Excerpta Græca apud Scaligerum d. pag. 374.* De hoc loquitur *Justinus lib.* XVII. *cap. 2. §. 10.* Moritur A. M. 3689.

Hunc excepit ANTIOCHUS THEOS, sive Deus, filius Soteris è Stratonice (*Excerpta Græca Scaligeri*) Seleuci Nicatoris nepos, *Josephus lib.* XII. *Antiq. c. 3. Nicolaus Damascenus in Exc. Peir. p. 503.* Sic cognominatus à *Milesiis*, cùm *Timarchum* tyrannum eorum sustulisset. *Appianus in Syriacis.* Ubi eundem interfectum scribit ab uxore *Laodice*, quòd doleret sibi adjunctam *Beronicem*. Factum id A.M. 3704.

Sed

Sed *Laodice*, dissimulandi sceleris gratiâ, ARTEMONEM, Antiocho Regi quam simillimum, substituit, qui admissum universum populum & sermone & vultu fefellit; credideruntq; homines ab Antiocho moriente Laodicen, & natos ejus sibi cômendari, *Val. Max. lib. IX. c. 14. ex. 1. ext. Plin. lib. VII. c. 12.*

Successit SELEUCUS CALLINICUS, Antiochi Dei filius; atque adeò (si *Excerpta Graca Scaligeri, Josephum & Nicolaum Damascenum* sequimur) Seleuci Nicatoris pronepos. At *Berneggerus ad Justin. lib. XXVII. c. 1. §. 1.* nepotem dicit ex *Appiano*; qui Antiochum Deum Seleuci Nicatoris filium facit. Hic *matrem* suam *occidit*, ut est apud *Justinum d. l. 27. cap. 1.* Cum Ptolomæo Evergete *bellum* gerit, sed *infelix, ibid. cap. 2.* Igitur Antiochum Hieracem fratrem in auxilium evocat, sed magnô suô cum malô; *ibid. & c. 3.* Tandem *equo præcipitatus* moritur A. M. 3725. *ibid. §. 12.* cùm eodem tempore Antiochus Hierax à latronibus in fugâ interfectus esset, *ibid. §. 11.*

Hinc regnum adeptus est SELEUCUS CERAUNUS, ut est apud *Eusebium num. 1790.* Hunc Seleuci filium, Seleuci Callinici nepotem scribit *Polyb. lib. II. hist. c. 71.* qui cum sublatus esset, A. M. 3728. successorem habuit ANTIOCHUM MAGNUM fratrem. Hujus proavum Seleucum Nicatorem ait *Livius lib. XXXIV. c. 57.* ibi: *Thraciæ & Chersonesi urbibus arceri Antiochum, quæ Seleucus proavus ejus Lysimacho Rege bello victo, & in acie cæso, per summum decus parta reliquerit.* At ex hactenus dictis apparet,

Seleuci

Seleuci filium, Seleuci *Callinici* nepotem, Antiochi *Dei* pronepotem, Antiochi *Soteris* abnepotem, Seleuci *Nicatoris* adnepotem esse: ac sanè fieri potuit, ut καταχρηστικῶς loqueretur Livius. Sic *Cic. lib. III. Fam. ep. 11.* Appium Claudium Cœcum *proavum* dicit Appii Claudii Pulchri, ad quem ibid. scribit, sed is Cœci *trinepos* fuit; ut rectè observavit *Manutius.* Eodem modo *Curt. lib. VI. c. 11. §. 26. proavum* dicit, qui abavus erat; vide ibi *Freinsh.* Nihilominus & *Appianus* Antiochum Magnum Seleuci Nicatoris *pronepotem* facere videtur; sed ejus hominis auctoritas apud nos non tanta est, quanta *Polybii.*

Cæterùm hic est, qui *Romanum bellum* suscepit, A.M. 3758. *Hannibale* (qui exul toto orbe Romanis hostem quærebat) præcipuas belli faces animo regio subjiciente; sed hoc eâ fortunâ gestum est, ut *Antiocho* maximis præliis *victo,* & luculentâ ditionum parte exuto, militari joco insultatum sit: *Antiochum verè magnum fuisse!* Vide *Florum lib. II. c. 8.* & quos ibi citant interpretes.

De ejus morte *Just. lib. XXXII. c. 2. §. 1.* Posthæc *Antiochus (cùm gravi tributo pacis, à Romanis victus, oneratusq; esset) seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ solicitatus, qua sperabat, se sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum adhibito exercitu, nocte templum Didymæi Jovis aggreditur: Quâ re proditâ, concursu incolarum, cum omni militiâ interficitur.* In quo loco præter id *mendum*, quod in primis correximus, animadvertet aliud; qui historicorum loca de hâc ipsa re diligenter contulerit. Quis

enim

enim hîc sit *Didymæus Jupiter?* legerim omninò: *Nocte templum Elymæi Jovis aggreditur.* Nisi *Justinus* (quod alibi quoque deprehendimus) in *vitiosum Trogi codicem* incidit; qui pro *Elymæo Didymæum* habuit. Ut vel *Trogum*, vel *Justinum* mendosum esse suspicemur, facit *Strabo lib. XVI.* p. 744: *Antiochum quidem* magni Beli *templum in* Elymaide *spoliare conatum finitimi barbari interfecerunt.* Diodorus Siculus *in Excerpt. Peiresc.* p. 299: *Antiochus Rex pecuniæ inopiâ laborans,* Beli *templum in* Elymaide *auro & argento, ac preciosissimis refertum esse donariis, cùm didicisset; spoliare illud constituit. Igitur in* Elymaidem *ingressus, causatusq; ab incolis bellum sibi illatum esse, fanum expilavit; coactáq; grandi pecuniâ brevi meritas pœnas dedit.* Fragmentum hoc positum est inter id, quod ad annum V.C. 566. & inter aliud, quod ad annum V.C. 570. pertinet. Ergo de *Antiocho M.* capiendum, qui, secundum Calvisium, obiit A.V. 567. A.M. 3764. At quod *Diodorus* refert, paulò pòst spoliatum templum interfectum à barbaris, in eo dissentire videtur à *Justino* & *Strabone*, qui Antiochum *ausum* scribunt scelus, sed *non perfecisse*; velut in ipsô conatu à barbaris oppressum. Et hic unicus fortassis dissensus est: Alium agnosco nullum. Nam quæ *Berneggerus* post allatas ad *Justin. lib.* XXXII. *cap. 2. §. 1. Strabonis, Hieronymi, Josephi, lib. I. Maccab. cap. 6.* narrationes statuit, hinc authorum diversitatem à non distinctis Antiochorum cognomentis ortam videri, Cimmeriis tenebris obscurius est: Veteres enim distinctè agunt, & quid velint, satis ob oculos ponunt; nimirum

nimirum & Antiochum M. *patrem &* Antiochum Epiphanem, *filium, sacrilegos fuisse*; ac patrem quidem aggressum templum *Beli*, sive *Elymæi Jovis* (nam *Belus* & *Jupiter* idem) & à barbaris cum exercitu cæsum; sed filium aggressum templum *Dianæ Elymææ*, clade acceptâ recessisse; ac paulò pòst dolore fuisse confectum.

Illud jam satis demonstratum; nunc alterum quoque faciemus, ut clarum sit: *Polybius in Exc. Petr.* pag. 145: *Antiochus Rex, avidus parandæ pecuniæ, ad templum Dianæ, in Elymaidem exercitum movit; quò cùm pervenisset, spe suâ frustratus, eò quòd barbari accolæ tantum scelus fieri prohiberent, regressus* Tabis, *quæ Persidis civitas est, è vivis discessit; insaniâ, ut quidam ajunt, correptus, ob quædam signa atque ostenta, quæ ob violatam religionem templi, ab infenso numine edita erant.* Hoc enim fragmentum ad *Antiochum Epiphanem* referendum esse, docet fragmentum antecedens, de *C. Sulpicio Gallo*; quod pertinet ad A. V. sive 589. sive 590. quò ipso tempore defunctum Antiochum Epiphanem manifestum est. Sic Polybio cum historia sacra (si unum illud excipias, quod non penetravit Polybius, nimirum, à Deo Opt. Max. Antiochum hunc potissimùm afflictum fuisse, propter sacrilegium in templo Hierosolymitano admissum) pulcerrimè convenit; quæ de Antiocho Epiphane refert; cùm audivisset, *Elymaidos* opulentissimum *templum* esse, in quo scuta & thoraces asservabantur, ab Alexandro M. ibidem relicti; urbem admotis copiis expugnare conatum; sed, fortiter resistentibus incolis,

incolis, recedere coactum esse: Ac, cùm paulò post accepisset nuntium de alterâ clade à suis acceptâ in Judæâ, dolore confectum esse. Vide *lib. I. Maccab. c. 6.* fanum non nominat, cujus Deæ fuerit: Sed *Josephus lib. XII. c. 13.* Dianæ fuisse scribit, sicut *Polybius.* De hâc ipsâ Antiochi Epiphanis clade *Hieronymus* in Dan. c. 11: *Volens templum* Dianæ *spoliare, quod infinita donaria habebat, fugatus à barbaris est, qui mirâ veneratione templum illud suspiciebant; & mortuus est, mœrore consumtus, in* Tabes, *oppido Persidis.* Nisi ergò cœci sumus, τὸν πνοῦν πάντ' ὄμματα, quàm nullo modo sibi resistant veteres, quàm nec Antiochos inter se confuderint; ac quâ ratione vel jungendæ vel separandæ sint illorum reliquiæ, haud difficulter animadvertimus: Conjunctos enim *Justinum lib.* XXXII. *c. 2. §. 1. & Strab. lib.* XVI. *p. 744. & Diodor. Sic. in Exc. Peir. p. 299.* velut loquentes de *Antiocho M.* separamus à *Polybio Exc. Peir. p. 145. lib. I. Maccab. c. 6. Joseph. lib.* XII. *c. 13. & Hieronymo in Daniel.* ut qui de *Antiocho Epiphane* interpretandi sunt. Recentiorum verò erat distinctiùs hîc agere; parum enim considerate *Bongarsius*, qui *Hieronymum* junxit cum *Strabonis* & *Justini* loco; nec felicior *Berneggerus*, qui cùm alia adjecisset minimè cohærentia, veteres à se invicem dissentire putabat, ob non distincta *Antiochorum cognomina.* Distinguendi sunt Antiochi; sed si distinguas (quod interpretem bonum decet) tamen nullus dissensus, nulla diversitas auctorum apparebit usquam: Diversitatem hîc capio unius rei & facti diversam narrationem. At hîc non de unâ re, neque de

unâ

unâ personâ auctoribus sermo est; sed alios videbis loqui de Antiocho M., alios de Antiocho Epiphane; nec vel illos vel hosce opinione suâ falsos esse. Verùm de hâc re plus satis.

Antiocho M. successit SELEUCUS PHILOPATOR primogenitus, *Excerpt. Græc. Scalig. p. 375. Euseb. Græc. p. 55. Latin. n. 3829.* At *Joseph. lib. XII. c. 4. sub finem* Seleucum Soterem cognominat. Meminit ejusdem *Livius lib.* XXXIII. *c. 40. sub finem, & c. 41.* ubi refert, profectum à patre terrestribus copiis. Idem in eo bello, quod pater cum Romanis gessit, intercepit *Africani filium*, cum è Græciâ navigaret. *Dio Coccejus in Excerp. Peir. p. 609.* Rex factus, *contractis haud contemnendis copiis, ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem superare jam parabat; sed cùm apud se reputâsset leges fœderis, quod populus Rom. cum patre percusserat*, abstitit; ut scribit *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 303.* Besoldus cùm de eo *nihil legisset, nihil* etiam principe dignum *perfecisse*, scribit. Obiit A. M. 3774.

Ei succedit frater ANTIOCHUS EPIPHANES, omnibus piis detestandum nomen; ut qui eorum sanguini innatavit, & totam *Syriam* carnificinæ suæ profluvio propè inundavit. Magno quidem elogio afficitur à *Polybio in Exc. Peir. p. 132.* fuisse *Regem strenuum inprimis, & maximas res animo agitâsse, prorsusq; (si excipiantur ea, quæ ad Pelusium gessit) nomine regio dignissimum.* Quæ eadem in historiam suam transtulit *Diod. Sic. in dict. Exc. p. 312.* Sed quæcunque tandem decora ab istis observata sunt, ea omnia

omnia crudelitatis *immanitate contra Judæos* exercitæ, obruit ac ſepeliit. Hic idem eſt, quem *C. Popilius Ægypto* excedere juſſit, de quâ re *Liv. lib. XLV. cap. 12. Val. Max. lib. VI. c. 4. Juſt. lib. XXXIV. c. 3. Vellej. Paterc. lib. I. c. 10. Plin. lib. XXXIV. c. 6.* qui tamen duas hiſtorias *Cn. Octavii* & *C. Popilii* per errorem miſcet; nam quod ſcribit, *virgula circumſcriptum Antiochum à legato*, id ad *C. Popilium* referri debet: Ac alterum *de cæde legati* pertinet ad *Cn. Octavium*, quod è *Ciceronis Philippica IX.* manifeſtum eſt. Moritur ex animi mœrore, cum *repulſus* eſſet *ab Elymææ Dianæ templo*, quod ſpoliare conabatur; ſuorumq; unà cladem in Judæa accepiſſet, ſicut jam docui.

Ab hoc *Antiocho Epiphane*, & ejus fratre *Seleuco Philopatore*; deſcendunt *duæ familiæ Regum*: Antiochi ſtirps clementior habebatur, Seleuci ob ſuperbiam ac ſævitiam malè audiebat; ut obſervat *Valeſius ad Excerpta Diod. Sic. p. 54.*

Antiocho Epiphani ſuccedit filius ANTIOCHUS EUPATOR A. M. 3786. & non niſi duobus annis regnat, *Excerpta Græca Scalig. p. 375.* At *Euſeb. Græc. p. 55.* non niſi annum unum, menſes 6. tribuit; at *Latin. n. 1852.* annos duos, quod idem facit *Joſeph. lib. XII. c. 16.* Meminit *lib. I. Macc. cap. 6.* ejuſq; cædis (interfectus eſt enim à militibus *Demetrii* cap. ſeq.) ita Rex factus A. M. 3787. DEMETRIUS ὁ Σελεύκου ὁ καὶ Σωτὴρ, ut ait *Euſeb. Gr. p. 55.* Id eſt: *Seleuci filius, cognomento Soter.* Conſentiunt *Joſeph. lib. XII. c. 16. lib. I. Macc. c. 7. Appianus in Syriac. Epitomator Livii lib. XLVI. Diod. Sic. in Exc.*

Peir. p.323. ubi refert, quomodo adhuc obſes Romæ, *Ptolomæum Philometorem* regno pulſum, exceperit.

Quamobrem *deteriorem* ſententiam (quæ eſt Juſt. lib. XXXIV. c.3. §.8.) *Beſoldus* ſequitur, qui *Demetrium* facit *Antiochi Eupatoris patruum*; cùm fuerit *patruelis*: Nam *Demetrius* (ut dixi) Seleuci Philopatoris filius, Antiochi Magni nepos; *Antiochus Eupator*, Antiochi Epiphanis filius, Antiochi M. nepos. Hunc Demetrium in omnium odio fuiſſe, ſcribit *Juſtinus lib. XXXV. c. 1.* Contra *Judam* Maccabæum miſiſſe *Bacchidem* & *Nicanorem*, *Joſeph. lib. XII. c. 16. 17.* Altero profligato, altero internecione deleto, nihilominus novas copias, eodem *Bacchide* duce, Judææ immiſiſſe; à quibus circumventus *Judas* Maccabæus *occiſus* ſit, *d. l. c. 18. & 19.* Sed eundem *Bacchidem*, paulò pòſt bello feſſum, cum *Ionatha* fœdus percuſſiſſe, *lib. XIII. c.2.* Tandem & ipſum *Demetrium* conciliare ſibi ſtuduiſſe *Ionatham*, cùm premeretur Alexandri bello; ſed fruſtrà, longè majora offerente Alexandro *d. l. c. 4. & 5.* Paulò poſt hæc *Demetrius* ingenti pugnâ vincitur ab *Alexandro*, quæ clades incidit in A. M. 3798.

Hoc initium eſt ALEXANDRI, quem idem *Ioſeph. lib. XIII. c.3. & Euſeb. n.1867.* Antiochi Epiphanis filium faciunt; ſed incertæ ſtirpis, & ſortis extremæ hominem volunt *Appianus in Syr. Epitom. Liv. lib. LII. Iuſt. lib. XXXV. c. 1. §. 6.* Ejus locum adducam, ut ſimul ſententiam meam ſubjiciam accuratiorum judicio: *Itaq; adjuvantibus & Ptolomæo, Rege Ægypti,*

Ægypti, & Attalo, Rege Asiæ, & Ariarathe, Cappadociæ; bello à Demetrio lacessiti subornant propalam *quendam, sortis extremæ juvenem; qui Syriæ regnum, velut paternum, armis repeteret.* Propalam habere 4. manuscriptos testatur *Gifanius commentar. in 1. politic. Aristotelis c.6.* Et multa de vocabulo *propalam* & *propola* ad Justinum notat *Bernegg.* Volunt enim Alexandrum istum *propalam* vel *propolam* fuisse. Quid verò Justinus addit, *sortis extremæ juvenem?* scimus hoc ex eo, quod *propola* fuit; est enim *propola* tenuis non magnarum mercium negociator, quas ipse secum circumfert; & fora diversa sequitur, tenuis lucri captandi gratiâ. Vocabulum legas apud *Lamprid. in Commodo p. 46.* Et in *Glossis*, quas ibid. citat *Salmas. p. 215.* Secundò *propalam*, quod in tot manuscriptis est, verbum nihili esse, prorsus assentior *Scaligero, in Virgilii Culic. p. 42.* Quamobrem Justinus non benè hic habet. Quod si res mei sit arbitrii, Justinum ita constituerem; ut quod alii dicunt, diceret ipse quoque; legerem: *Subornant* Balam *quendam.* Hic enim *Alexander Bala* dictus est, vide *Scal. ad Euseb. num. 3867. Euseb. Gr. p. 505.* indubiè corruptus est, qui habet: Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλᾶ υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, id est, *Alexander Bala, filius Antiochi Epiphanis.* Ὁ τοῦ Βαλᾶ significat *Balæ filium esse.* At si Balæ filius, quomodo υἱὸς τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς? Vellem: Ἀλέξανδρος ὁ Βαλᾶς υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, id est, *Alexander Bala, filius Antiochi Epiphanis.*

Cæterùm hic Alexander, cum Laodice sponsâ,

Epiphanis filiâ, Romam venit, ut senatus auctoritate in paternum regnum restitueretur; idq; tandem obtinuit, cum *Heraclides*, qui eum Romam adduxerat, plerosq; Senatores muneribus corrupisset, *Polybius in Excerpt. Legat. c.140.* Magnis pollicitationibus, & delato *Pontificatu*, *Ionatham*, Judæ Maccab. fratrem, in partes suas traducit, *Ioseph. lib. XIII. c.5.* Sed victo Demetrio, segnis & minimè par tanto fastigio, *Antiochiæ* præfecturam *Hieraci* & *Diodoto* tradidit. *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 347.* Duxit *Cleopatram*, Ptolemæi Philometoris filiam, *ibid. c.7.* Sed cùm *Ptolemæus* insidiis generi petitus esset, *filiam* rursus *ademit*; eamq; *Demetrio*, Demetrii Soteris filio, *dedit*. Hæc Alexandro ruinæ causa. Victus in Arabiam fugit, ibiq; capite truncatus est A. M. 3804.

Succedit DEMETRIUS, de quo dixi, Demetrii Soteris filius, cognomento NICANOR; de hoc vide *Just. lib. XXXV. c.2. §.1. & lib XXXVI. c.1.* Contra eum A. M. 3805. *Tryphonis* operâ Rex factus erat ANTIOCHUS, Alexandri Balæ filius, cognomento ΘΕΟΣ, sive DEUS. Sed capto Demetrio Nicanore à Parthis, *Tryphon* eum interfecit A. M. 3809. *Iust. lib. XXXVI. c. 10. §. 7. Ioseph. lib. XIII. cap. 9. 10. & 12. Excerpta Græca Scalig. n.375. Epitom. Liv. lib. LV.* Alexandrum, Alexandri Nothi filium, dicunt *Appian. in Syriac. & Euseb. Gr. p. 57.*

Sic regnum invasit TRYPHON, alio nomine Diodotus, homo sævus in milites & alios; quod ipsum perniciem illi acceleravit. Interfectus est à Pamœe A.M. 3812. & regnum avitum recuperavit AN-

TIO-

TIOCHUS SEDETES, Demetrii Soteris filius, Demetrii Nicanoris frater, *Euseb. num. 1879. Excerpt. Graec. Scalig. p. 375.* Meminit hujusdem *Iust. lib. XXXVI. c. 1. §. 9. & lib. XXXVIII. c. 9. & 10.* Bellum gessit cum *Parthis*, cujus minor apparatus ferè quàm luxuriæ fuit; ut *ibid.* fusè describit *Iustinus*. Meminit hujus Regis & *Ioseph. lib. XIII. c. 12, 13.* *Simoni* multa promiserat, sed quæ non servavit, *1. Maccab. 15.* Memorabile hujusdem factum est, quod è *Iosephi lib. XIII. c. 16.* refert *Lips. lib. I. Monit. & Exempl. polit. c. 2. mon. 1. ex. 3.* cùm Hierosolyma obsideret, & *Hircanus* ab hoste *septem dierum inducias* peteret, ad celebrandum *festum scœnopegias*, sive tabernaculorum; non solùm id concessisse, sed *victimas* etiam de suo *largitum*, in urbem *misisse*. Occiditur à Parthis A. M. 3819, desertus à suis. *Ioseph. lib. XIII. c. 16. Iust. lib. XXXVIII. c. 10. §. 10.* Cujus epitomen pulcrè supplet *Diod. Sic. in Exc. Peir.* pag. 374: *Athenaeus*, inquiens, *Antiochi dux, cùm per singula hospitia gravi insolentiâ esset usus, brevi meritas pœnas dedit. Nam cùm primus auctor fugae fuisset, & Antiochum deseruisset in pugnâ; delatus ad pagos quosdam, quos vexaverat, ab omnibus exclusus est; cunctisq; alimenta ei negantibus, huc illuc per regionem errabundus, tandem fame interiit.*

Hunc Antiochum Sedetem Besoldus pudendo errore confundit cum Antiocho Deo: *Antiochus Sedetes*, inquiens, *Tryphonis cujusdam ope, imperio praeest.* Hoc nemo unquam scripsit de *Antiocho Sedete*, Demetrii Soteris filio; sed de *Antiocho Deo*, Alexandri Balæ filio, id affirmant *Ioseph. lib. XIII. c. 9.*

Exc. Gr. Scal. p. 375. Livii epitomator lib. LII. & LV. Euseb. Græc. p. 57.

Porrò evenit, ut cùm Antiochus Sedetes Parthis bellum inferret, ab iisdem remitteretur ad occupandum regnum DEMETRIUS NICANOR, Antiochi Sedetis frater; quem captivum huc usque detinuerant: Sperabant enim hujus operâ sese uti posse contra Antiochum. Sed eo cæso, quamvis Parthi dimissum retrahere conarentur, frustra tamen fuerunt; & Demetrius quod amiserat, rursus obtinuit. *Iust. & Ioseph. d. l. Fragm. Eusebii Gr. p. 227.* De Josepho hoc unum addo, in ejus codicibus *lib. XIII. c. 12. & 17.* Antiochum *Soterem* dici, qui nobis *Sedetes*, quod ne temerè mutemus, scire licet è *Thesauro Goltzii c. 19. p. 243.* Regem istum duobus cognominibus affectum, *Sedetis & Soteris.* Nummus sic habet: ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΣΕΔΗΤΟΥ. ΣΩΤΗΡΟΣ. Sed & in argumento bis dicitur ANTIOCHUS PIUS; quod firmant *Excerp. Gr. Scal. p. 375.* ibi: Ἀντίοχος ὁ Σεδήτης, ὁ καὶ εὐσεβής. *Antiochus Sedetes, qui & Pius.* DEMETRIUS NICANOR, recuperato regno, quatuor annis præfuit; sed invisus omnibus, & ab *Alexandro Zebennâ,* Protarchi negotiatoris filio (quem *Ptolemæus Evergetes,* sive *Physcon* copiis instruxit) prælio victus; tandem ab uxore *Cleopatrâ,* propter æmulationem posterioris nuptæ *Rhodogunes* interfectus est; ut scribit *Appianus,* consentiente *Livii epit. 60.* At *Iustin. lib. XXXIX c. 1. §. 7.* auctor est, victum ab *Alexandro;* cùm undiq; circumstantibus malis premeretur: Ad postremum etiam ab uxore filiisq; desertum,

tum, & cùm *Tyrum* religione templi se defensurus petiisset, navi egressum, præfecti jussu occisum. Hanc narrationem firmant *Joseph. lib.* XIII. *Antiq. cap.* 17. & *Exc. Græc. Scal. p.* 227. & 375. Cædem ejus rejicit Calvisius in A. M. 3824.

Hinc igitur regnum *Syriæ* tenuit ALEXANDER ZEBENNAS, quem Ptolemæus PHYSCON adversus *Demetrium Nicatorem* subornaverat; partim rogatus à *Syris*, quos improbitatis Demetrii tædebat (*Joseph. lib.* XIII. *c.* 17.) partim ob privatas simultates infensus Demetrio; quod *Ægyptum* occupare tentâsset, *Just. lib.* XXXIX. *c.* 1. §. 4. vel *Pelusium* oppugnâsset; ut habent *Fragm. Græc. Scalig. p.* 227. Nummus ejus est apud *Goltzium in Thesauro*: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΕΒΕΝΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. *Josepho lib.* XIII. *c.* 17. dicitur Ζεβινᾶς; *Exc. Gr. Scal. p.* 227. & *Diod. Sic. in Exc. Peir. p.* 378. Ζαβινᾶς; & *aliis Fragmentis apud eundem Scal. p.* 375. Ζεβινᾶς; *prologo Trogi* 39. Zabinneus.

Valdè peccavit typographus noster, in Synopsi minore novissimâ, cum impressit: *Alexander Potarcla, negotiatoris Ægyptii cujusdam filius.* Quod moneo propter eos, qui hanc Syro-Macedonum historiam parum callent; aliàs leve est. Corriget igitur, qui volet, hoc modo: Alexander Protarchi negotiatoris Ægyptii filius. Antiochi Sedetis filius adoptivus haberi voluit, ut est apud *Justinum*; ut secundum *Fragment. Euseb. Gr. p.* 229, Alexandri. Porrò, *asperius nihil est humili, cùm surgit in altum*, ut ait *Claud. lib.* I. *in Eutrop. v.* 181. Sic *Alexander Ze-*

bennas è negotiatore Rex, *Ptolemæum* ipſum, cujus beneficio regnabat, ſpernere cœpit: Qui proinde *Antiochum Grypum*, cum magno exercitu, contra Alexandrum mittit. Victus *Alexander*, & paulò pòſt à ſuis deſertus *Grypo* traditur, A. M. 3827. *Juſt. lib. XXXIX. c.2.* cujus locum *in §. 6.* perperam confundit *Berneggerus* cum alio quodam *Arnobii*. Juſtinus ait de Alexandro Zebenna: *Cùm ipſius Jovis aureum ſimulacrum infiniti ponderis tacitè evelli juſſiſſet, deprenſusq; in ſacrilegio, concurſu multitudinis, in fugam eſſet verſus. Hoc ſacrilegium*, inquit Berneggerus, *Arnobius lib. VI. adverſ. Gent. tribuit Antiocho Cyziceno; quem ferunt decem cubitorum Jovem ex delubro aureum ſuſtuliſſe, & ex ære bracteolis ſubſtituiſſe fucatum.* Immò de *diverſis ſacrilegiis* loquuntur & *Juſtinus* & *Arnobius*. Quod *Juſtinus* ait de *Alexandro Zebennâ*, continuat *Diodorus Siculus p. 379. in Exc. Peir.* ibi: *Cùm barbarorum quorundam miniſterio Jovis fanum diripere conatus eſſet, deprehenſus minimum abfuit, quin cum omni exercitu ilicò confoderetur. Tamen fugâ elapſus Seleuciam verſus contendit.* Non igitur voti ſceleratiſſimi compos factus eſt *Alexander*; ſed factus eſt *Antiochus Cyzicenus*, ut vult *Arnobius*: Ergò diverſos exitus diverſorum quoque ſacrilegia fuiſſe, haud difficulter indicat.

Cæterùm interfecto Alexandro Zebennâ, ANTIOCHUS GRYPUS, Demetrii Nicatoris filius, ſolus regnum obtinuit; ut ſcribit *Porphyrius in Fragmento*, memoratu digno, *apud Scal. p. 227.* quod ita vertimus; *Demetrium* (ſcilicet Nicanorem) *excepit*

Seleucus frater, sed matris insidiis paulò pòst subvertitur. Igitur Antiochus, frater natu junior, rerum potitus est anno secundo Olymp.164. Tertio anno vincit Alexandrum Zabinam; qui acceptam cladem non ferens, veneno sese sustulit; regnavit autem Antiochus (si annumeres annum, quo penes Seleucum fratrem ejus potestas fuit) annos 11. id est, usque ad quartum annum Olymp.166. Cognominabatur autem Grypus *&* Philometor. Hæc Porphyrius. Consentiunt quoad genus *Appianus in Syr. & Josephus lib. XIII. c.17.*

Nec in aliam deflectit sententiam *Justin. lib. XXXIX. c. 1. §.9.* ut hîc maximè audiamus Græculum illum, cujus fragmentum de successione Syro-Macedonum nobis *Scaliger* dedit *p.375.* qui statuit, Antiochum Grypum esse *Antiochi Soteris* filium. Intelligo, quod hominem deceperit: Antiochi Grypi mater, *Cleopatra*, fuit in matrimonio *Antiochi Sedetis Soteris*, & ejus frater Antiochus Cyzicenus, *Soteris* filius sæpe dicitur à Scriptoribus. Ergò existimabat, hunc genitum fuisse Antiocho Sedete, sive Sotere; sed fallitur. Cleopatra, Philometoris filia, è marito, *Demetrio Nicatore*, peperit *Seleucum*, & Antiochum *Grypum*; ex *Antiocho* Sedete, sive *Sotere* Antiochum *Cyzicenum*, vid. *Joseph. d. l. XIII. c. 17.*

Est & alius crassissimus ejusdem Scriptoris error: *Antiochum* enim *Soterem* distinguit *ab Antiocho Sedete*, & Regum seriem ita constituit, ut post *Antiochum Sedetem* regnârit *Demetrius Nicanor* iterum; post hunc *Alexander Zebinas*, eoq; cæso, *Antiochus Soter* in Parthis mortuus: Hunc verò Soterem exce-

perit *Antiochus Grypus*. Nugæ nugaciſſimæ! Antiochus *Soter* idem qui *Sedetes*; nec inter Alexandrum Zebinam & Antiochum Grypum ullus Antiochus Soter locum habet. Sed de cognomine *Philometoris*, quod ait fuiſſe *Grypo*; verum dicit, ex auctoritate *Porphyrii*, qui nos idem modò docuit.

Res hujus Grypi quod attinet, primum *interficere* coactus eſt *matrem* ſuam *Cleopatram*: Nam venenum porrectura proditur, & *filius, ceu pietate cum matre certaret*, Circi ſuæ, antequam biberet, poculum porrigit; & *abnuenti inſtat*: Ita hauſit, quod filio paraverat. *Juſt. lib.* XXXIX. *c.* 2. *§.* 8. Nusquam, ut puto, legitur, quod de eodem Grypo ſcribit ſuprà laudatus *Porphyrius apud Scaligerum*; quem rurſus ita Latinum reddimus: *Regnum armis petituro fratri Antiocho* (Cyziceno) *ex eadem matre nato, patrueli tamen ex patre* (de quo jam antè diximus) *ultrò conceſſit, &* Aſpendum *abiit; unde &* Aſpendii *cognomen tulit, cùm &* Grypus *&* Philometor *diceretur. Antiocho Aſpendum profecto, Antiochus Cyzicenus regnare cœpit anno primo Olymp. 167. At ſecundo ejusdem Olympiadis Antiochus Grypus Aſpendo rediit, & Syriæ regnum iterum ſibi vendicavit. Cyzicenus illam partem obtinuit, quæ Cœle dicitur. Hunc in modum diviſo regno, Grypus ſuperſtes fuit, usque ad annum quartum Olymp. 170. quindecim annos natus cum rediret; in univerſum regnavit annos 26. ſolus undecim; poſt diviſionem factam quindecim.* Huc usque Porphyrius. At neque diviſo regno concordia: Deceſſiſſe videbatur, quicquid non acceſſerat. Hinc bellum usque ad alterius

interitum,

interitum. *Just. lib.* XXXIX. *c.2. §.10. & c.3. §.3. 4. 5. & seqq.* ubi, quibus sceleribus alter alterum ultus sit, exponit. Grypus *Cyzicent* conjugem *Cleopatram* à *Tryphenâ* interfici patitur, *Tryphena* rursus necatur à *Cyziceno.* Adde *Joseph. lib.* XIII. *c.17. sub finem.* Qui & *cap.21.* Grypum asserit occisum *Heracleonis* insidiis. Idem legitur in *Exc. Gr. Scal. p.375.*

Hinc Grypi successor communiter statuitur ANTIOCHUS CYZICENUS, quamvis illo adhuc vivo regni partem obtinuerit; ut ex Porphyrio didicimus. Calvisius Grypi interitum collocat in A. M. 3854. Sed si Olympiadis 170. anno quarto mortuus est, malim ego dicere interfectum A. M. 3853; quoniam ille ipse juxta Calvisium annus est Olymp. 170. ultimus. In hoc verò Besoldus, velut nimis defatigatus, res Syriacas abrumpit:

Tantæ molis erat postremos addere Reges!

Sed scio causam: Justinus hominem bonum destituit, ultra cujus lectionem in rebus Syro-Macedonicis non extenderat scientiam suam.

Supplebimus igitur, quod deficit: ANTIOCHUS CYZICENUS, Antiochi Sedetis filius, Grypo non admodum diu supervixit; statim ad luxū & crapulam conversus, nimis & histrionibus supra modum deditus, eorum artes summo studio perdiscebat: Operam quoque *Neurospasticæ* (Ars, quæ lignea quævis simulacra fidiculâ movere ac trahere docet) dedit. At bellicis machinis ac testudinibus prorsus carebat; quin venationibus intempestivis immodicè addictus, sæpè cum uno aut altero famulo, noctu clam egressus,

egressus, apros, leones ac pardos venabatur; non sine ingentibus vitæ periculis, ut est apud *Diod. Sic. in Exc. Petr. p. 384.*

Igitur adversus illum insurrexit SELEUCUS, Antiochi Grypi filius, qui captum Cyzicenum neci tradidit. *Joseph. lib. XIII. Antiq. c. 21. Prologus Trogi 40.* Calvisius hoc conjicit in A. M. 3855. Hic cùm juxta Calvisium sit annus secundus Olympiadis 171. ei vix assentior; nam secundum *Porphyrium* Cyzicenus attigit annum tertium Olymp. 171. Verba sunt ex interpretatione nostrâ: *Cyzicenus, cujus initium est annus primus Olymp. 167. finit autem tertio Olymp. 171. regnum tenuit annos 18. Vixit autem in universum annos 50. Hic autem ejus interitus fuit: Cùm defunctus esset Antiochus Grypus tempore, quo diximus; Seleucus ejus filius cum exercitu veniens, multas civitates partibus suis adjunxit. Antiochus verò Cyzicenus eductis Antiochia copiis, & signis collatis, victus est; sed & equo longiùs abreptus in hostes, cùm parum abesset, quin caperetur; seipsum interfecit.* Hactenus ille. Meminit etiam *Auctor de Macedonum regno in Syria apud Scal. p. 375. 376.*

Nec tum finis hic fuit parricidialibus bellis. Seleucum non diu post invadit ANTIOCHUS EUSEBES, Antiochi Cyziceni filius; uno ictu confectum bellum, & *victus Seleucus*, in Ciliciæ urbe, *Mopsuestia* (quo confugerat) *crematus* est. Ita scribit *Appianus in Syr. Joseph. lib. XIII. c. 21.* & hujus compilator Græculus *apud Scal. p. 376. Euseb. n. 1921.* At de hâc re ita *Porphyrius* loquitur: *Regno potitus, Seleucus.*

leucus, suam fecit Antiochiam; cui bellum intulit Antiochus Cyziceni filius. Conferto prælio ad Mopsuestiam Ciliciæ, vicit Antiochus: Seleucus in eam urbem fugit. Sed cùm ei nunciatum esset, imminere ab incolis vivicomburium, atrocissimum lethi genus morte voluntariâ antevertit.

Nec furore desitum est. Seleucus ut vindicaretur, rursus cognato sanguine imbuendæ fuerunt manus: ANTIOCHUS cognomento DIDYMUS, sive *Gemellus*, Seleuci frater, Grypi filius, *Antiochum Eusebem*, Cyziceni filium, bello petit; sed victus & vitam & exercitum simul amittit. *Joseph. lib. XIII. cap. 2.* At *Porphyrius* à duobus fratribus simul, iisq; gemellis bellum illatum ait his verbis: *Fratres autem ipsius* (Seleuci) *qui gemelli dicebantur, Antiochus & Philippus, viribus pollentes, civitate Mopsuestiâ vi captâ & dirutâ, fratris sui manibus parentârunt. Contra hos profectus Cyziceni filius* (Antiochus Eusebes) *victoriam reportavit: Et ex his fratribus Antiochus fugâ se proripiens è pugnâ, equi pernicitate pervenit ad Orontem fluvium, in quô submersus periit.* Hic Antiochi Didymi finis, qui (si Calvisii calculum sequimur) incidit in A. M. 3857. *Porphyrius* rejicere videtur in annum tertium Olymp. 171, hoc est, in A. M. 3856. Nam ad ejusdem Calvisii computationem hic ipse Olymp. 171. annus tertius est.

Nondum didicerunt sapere Phryges. PHILIPPUS, Antiochi Dionysii frater, post cladem suam, regnum asserit. *Ioseph. lib. XIII. c. 21. Eus. num. 1922. Exc. Gr. Scal. p. 376.* Extat *nummus* ejus, è quo constat,

conſtat, Philippum Evergetem Philadelphũ appellatum; ſic enim habet apud *G. ltzium ſupra citat. loc. p.242:* ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, *Scal. ad Euſeb. n. 1923.* ubi laudat hunc ipſum *nummum.* Graviter tamen hallucinatus eſt, dum ſcribit; *Philippum* hunc filium fuiſſe *Antiochi Euſebis* & *Selenes,* Aſiaticum cognominatum. Repugnant enim *Joſeph. Exc. ipſius Græca, & Appianus,* qui Philippum, *Antiochi Grypi* filium, Seleuci, Antiochi Gemelli, Demetrii Eucæri, & Antiochi Dionyſii fratrem faciunt; & planè diverſum ab Antiocho Aſiatico, Euſebis & Selenæ filio. Et præterea, ſi Philippus *Aſiatici* cognomen tuliſſet, hoc non omitteret *nummus*; in quô tantâ curâ ſignata ſunt aliis præterita cognomina.

Porrò cæſo Antiocho Didymo, PHILIPPUS & DEMETRIUS EUCÆRUS (quem *Ptolemæus Lathyrus* & ipſum Regem conſtituit, apud Damaſcum) junctis copiis Antiochum Euſebem aggrediuntur. *Joſeph. d. l.* XIII *c. 21. & Exc. Gr. Scal. p. 376.* Ita eodem tempore *tres Reges parricidas* habuit infelix Syria: *Antiochum Euſebem, Philippum Evergetem Philadelphum, & Demetrium Eucærum.* Nihilominus Antiochus Euſebes par utrique, Philippo & Demetrio. *Joſeph. d. l. Exc. Scal. p. 376.* Tandem à *Laodice,* Calamenorum Reginâ, vocatus in auxilium contra Parthos, in prælio fortiſſimè dimicans cadit. *Ibid.* Hujus factum non commemorat Porphyrius.

Superſtites PHILIPPUS & DEMETRIUS Grypi filii, ſibi ipſis parricidale bellum intulerunt; cùm

cùm *Demetrius Philippum*, Berœæ mœnibus inclusum oppugnaret: Sed is à *Stratone*, Berœæ tyranno, & *Zize* Arabum Principe, & *Parthis* liberatus; ipse verò Demetrius captus, & in Parthiam abductus est; ubi morbo periit. *Joseph. d.l.* XIII. *c.22.* Factum (si credimus Calvisio) A. M. 3861.

Paulò post Demetrii mortem Rex factus est ANTIOCHUS, cognomento DIONYSIUS, quintus Antiochi Grypi filius; & cùm res novas moliretur, contra Philippum fratrem, semina luctuosi belli fortuna statim oppressit: Cæsus est enim *Antiochus Dionysius* in prælio contra *Arabes*; cùm de victoria jam certus, alterum eorum firmare vellet. *Joseph. d.l. c.23.* Hoc Calvisius refert in A. M. 3864. Græculus, cujus *Exc.* legimus *apud Scal. p.376.* Antiochum Dionysium scribit bellum gessisse, cum *Antiocho*, Cyziceni filio; quod Josephus (quem sæpius exscripsit) non dicit.

Hîc autem rursus de Syriacis rebus, quædam rariora nos docet *Porphyrius*, quo Josephus huc usque locupletior fuerat: Ait enim, è *Seleucidarum* domo *Reges superstites* fuisse, PHILIPPUM, Grypi filium, & ANTIOCHUM Cyziceni; qui discordiis continuatis experti sint, quod ait Poëta:

- - - *dum mutua stulti*
Pastores odia exercent, lupus intrat ovile.

Hoc enim lucri fecisse, ut subditi, scelerum & parricidiorum pertæsi, alios omnes mallent, quàm suos. Atque ita validissima pars monarchiæ Macedoniæ corruit. Sed audiamus Porphyrium ipsum: *Reliqui*

(de

(de Seleucidarum domo) *Philippus, qui Seleucum fratrem, Antiochum Grypum patrem habebat; & Antiochus Cyziceni filius, ab anno tertio Olymp. 171. regnantes, nec aspernandis viribus instructi; sed quod uterq; saltem partem obtineret, de universâ Syriâ bello inter se decertârunt. Subcumbens Antiochus ad Parthos fugit, & posteà in* Pompeji *potestatem concessit; velut ab eo reducendus in Syriam. Sed hic ab* Antiochenis *acceptâ potestate, Antiochi nullam rationem habuit, urbem suis legibus vivere permisit. Dum hâc spe excidit, mittunt ad eum* Alexandrini *Menelaum, Lamponem & Callineandrum cum petitione; ut cùm Ptolemæus Dionysius Alexandriâ pulsus esset, veniret; ac regnum Ægypti, pari potestate, cum filiabus Ptolemæi regendum susciperet. Quod ne fieret, morbus intervenit; quo etiam extinctus est. Destruitur & Philippus, qui (ut diximus) Antiocho Grypo & Tryphanâ Ptolemæi VIII. filiâ genitus erat: Nam abire volentem in Ægyptum, quod & ipsum Alexandrini ad regnum vocassent*, Gabinius Romanus, *Syriæ præses, & Pompeji legatus, oppressit.* Hactenus Porphyrius. *Eusebius Latinus num. 1923.* non tam distinctus & perspicuus: *Antiochus*, inquit, *in Parthos fugiens, Pompejo se deinceps tradidit; postquam Philippus captus est à Gabinio. Hic finis imperii* Seleucidarum,

Tamen non prorsus exstinctam tùm fuisse domum illam, tot *Antiochorum Comagenorum* mentio facta in sequentium temporum historiâ, credere nos jubet. *Comagene*, Syriæ regio ad Euphratem & Taurum montem sita est, ut ait *Dio. lib.* XXXV. *pag. 2.*

Urbem

Urbem habet naturâ munitam, *Samosata*, regni caput; ut est apud *Strab. lib. XVI. p. 749.* Videndus de eâdem *Ptolemaus*, *&* *Plinius lib. V. c. 24.* Hanc Comagenem, cum Romani Syriam Tygrani (nam is à Syris in regnum accitus erat, quod etiam per 18. annos tranquillissimum possedit, *Just. lib. XL. c. 1. Appianus in Syr.*) vi armatâ extorsissent (*Strab. lib. XI. p. 532.*) reliquisse videntur *Seleucidis*, frustrà petentibus totum Syriæ regnum.

ANTIOCHI COMAGENI *Dio* meminit in rebus anni ab V.C. 685. hoc est, A.M. 3882. Cui *Lucullus*, captis Tygranocertis, uxorem captivam restituerit: Tygranes enim Syriâ potitus, quos è Seleucidis capere potuit, vel occidit, vel captivos abduxit. *Plut. in Lucullo* pag. 55: *Reges, Seleuci successores, tollit, eorum filias & conjuges sedibus extractas abdit.* Huic Comageno *Cn. Pompejus Seleuciam*, Mesopotamiæ castellum adjecit; ut nos docet *Strabo vulgatus lib. XVI. p. 749.* Idem, nî fallor, cujus aliquot locis meminit *Cic.* ut *lib. XV.* ep. 1: *Antiochi Comageni legati primi mihi nunciárunt, Parthorum magnas copias Euphratem transire cœpisse; quo nuncio allato, cùm essent nonnulli, qui ei Regi minorem fidem habendam putarent; statui expectandum esse, si quid certius afferretur.* Adde *epist. 3. & 4.* Ejus *soror* (ut *Manutius* existimat *uxor* fuerat *Orotis*, Regis Parthorum; de quâ *Dio lib. XLIX.* p. 406: *Phraates, regno accepto, fratres suos, ex Antiochi filiâ natos (quod se & virtute & materno genere præstantiores essent) dolo necavit.* E quibus apparet inter Romanos Parthosq; ut

alios Orientalium, ſic Antiochum iſtum, dubiâ fide fluctuâſſe. Et de hoc ipſo capio *Dionem, d. l.* ubi refert, Vendidium, Antonii Legatum adverſus Antiochum Comagenum copias duxiſſe; aliis quidem prætextibus uſum; ſed revera pecuniæ (quam plurimam Antiochus poſſidebat) potiundæ ſpe impulſum: Sed cum nihil proficeret, *Antonium* (cùm ob hanc ignominiam exercitum putaret à ſe alienatum) clàm egiſſe de pace cum *Antiocho*; ut recedere honeſtè poſſet. Hoc ut impetraret, Antiocho necandum tradidiſſe *Alexandrum*, qui ad Romanos transfugerat. Refert eandem rem, ſed aliter, *Plutarchus in Antonio p.931.* Tangit *Joſephus lib. I. de Bello Jud. cap. 12. ſub finem.* Ejus *filius* (ut ſuſpicor) eſt *Antiochus Comagenus*, qui anno V. C. 724. Romæ in curâ damnatus, & capite truncatus eſt; quòd fratris ſui legatum Romam miſſum occidiſſet. *Dio lib. LII. p. 495.*

Ita ſub Auguſto precarium regnum fuit; & cùm A. V. 733. *Rex Comagenæ*, neſcio quis, occidiſſet *Mithridatis* cujusdam patrem; Auguſtus Mithridati, quamvis puero, regnum aſſignavit. Poſt MITHRIDATEM obſervo regnâſſe ANTIOCHUM, quo, anno 769 mortuo (*Tacitus lib. II. Ann. c. 42.*) *Tiberius* Imperator *Comagenem* in *provinciæ* formam redegit, miſſo in illam primo legato, Proprætore Q. Servæo, *Tac. c. 56. ibid. Strabo lib. XVI. p. 749.*

Sed *Caligula* poſt 20. annos Seleucidis *Comagenem* iterum tradidit. *Dio lib. LXIX. p. 645.* ANTIOCHO, Antiochi filio, *Comagenen* paternum regnum, adjectis *Ciliciæ* maritimis, dedit. Adde *Suet.*

in

in Caligula c. 16. Hinc Antiochus è temporum ratione videtur vel nepos, vel pronepos illius Antiochi; cujus è *Cic.* & *Dione* memoriam jam reduximus. Sub *Nerone* A. V. 806. reperio *Antiochum Comagenum,* qui *Corbulonem* contra Parthos juvit. *Tac. lib. XIII. Ann.* c. 37: *Simul Antiochum Regem Corbulo monet, proximas sibi præfecturas petere.* De eodem paulò ante *lib. eod. c. 7.* scripserat: *Nero duos veteres Reges, Agrippam & Antiochum expedire copias jubet, quîs Parthorum fines ultrò intrarent.* Qui locus illustrat illud ejusdem *Taciti in Agric.* c 14: *Veterem ac jampridem receptam populi Romani consuetudinem, ut haberet instrumenta servitutis & Reges.* At quoniam *vetus Rex* dicitur, nullus dubitem, eundem esse *Antiochum,* Antiochi filium; quem *Claudius* ultimum restituit, postquam, donato regno, à *Caligulâ* rursus exutus esset. *Joseph. lib. XIX. c. 4.* Capio de eodem locum *Tac. lib. II. Histor. c. 81: Accessere* (Vespasiano A. V. 821.) *cum regno, Sohemus haud spernendis viribus; Antiochus vetustis opibus ingens, & inservientium Regum ditissimus.* Auxilium etiam tulit *Tito Vespasiano* contra Judæos, *Joseph. lib. XIII. de Bell. Jud. c. 3.* Tandem A. V. 825. in maximam calamitatem incidit, quam fusè describit idem *Joseph. lib. VII. cap. 27: Cæsennius* namq; *Pætus,* nullâ lacessitus injuriâ, *Comagenæ* bellum infert; & cùm Antiocho nec consilium nec animus esset resistendi, captus & vinctus Romam mittitur: Sed *Vespasianus* cùm *Lacedæmonem* relegavit, præbitis magnis pecuniæ reditibus; ut non modò lautè, sed & regium in modum viveret. Ita *Co-*

magene Rom. populi *provincia facta* est. *Sueton. c. 8. in Vespas.*

Filii Antiochi EPIPHANES & CALLINICUS, fortissimi bello juvenes, cum Romanis, tam indignis modis secum agentibus, manus conserunt, & æquo Marte utrinq; discessum est. *Joseph. d. l.* Hic est ille *Epiphanes*, quo de *Tacitus lib. II. Histor. c. 25: Vulneratur Rex Epiphanes, impigrè pro Othone pugnam ciens.* Cui desponsata etiam fuit *Drusilla*, Cyprûs & *Agrippæ* filia, *Aristobuli* neptis, *Herodis* Magni proneptis. Sed cùm *Judaicam religionem* amplecti nollet (quod primum pollicitus erat) tota res eventu caruit, *Joseph. lib. XX. Antiq. c. 5.* Fugit ad Parthos, everso paterno regno. *Idem lib. VII. de Bell. Jud. c. 27.*

CAPUT XI.

Ptolemeus I. *qui Ægyptum obtinuit*, Philippi *filius, &* Alexandri M. *frater. Idem* Lagi *filius habitus. Quot annis Satrapa & Rex fuerit? Ejus successores, ad* Cleopatram ultimam; *cum brevi commemoratione rerum, quas quisq; gessit. Et inter hæc varia Scriptorum veterum loca explicantur, & recentiorum sententiæ expenduntur.*

ALtera monarchiæ Macedonicæ laciniæ regnum Ægyptiacum fuit: Cùm enim divisio provinciarum fieret, PTOLEMÆO *Ægyptus*, & *Africæ Arabiæq;* pars sorte venit, *Just. lib. XIII. c. 4. §. 10. Arrian. lib. VI. Diod. Sic. lib. XVIII. c. 14. & 39.*

Dexip-

Dexippus apud Photium Cod. LXXXII. *& apud Scal. in* opere Eusebiano *p. 48. Orosius lib.* III. *c. 23. Curt. lib.* X. *c. 10. §. 1.* & alii. Calvisius Ægyptum obtinuisse scribit statim illo anno, quo Alex. M. fato succubuit, hoc est, A. M. 3627. Nec ferè aliud volunt alii. Sed *Porphyrius* sequenti anno in Ægyptum missum scribit hisce verbis, apud *Scal.* p. 224: *Anno sequenti, cùm jam imperii summa in Philippum* (intelligit *Aridæum*, cognomento Philippum) *collata esset, præfectus in Ægyptum mittitur.*

De ejus genere diversæ fuerunt sententiæ: *Lagum* patrem, & *Arsinoëm* matrem facit *Porphyrius d. l.* quod idem scribunt plerique omnes. Hinc Lagidarum familia, domus Ptolemæorum; & *Lagæa* juventus apud Poëtas *Ægyptia* dicitur; nec Ptolemæus alium se scribebat, nisi *Lagi filium.* Auctor est *Plutarch. in lib. de Irâ coërcenda.* Cùm Ptolemæus Philologi cujusdam inscitiæ illusurus, ex illo quæreret, *quis Pelei fuisset pater?* Philologum, facetâ quæstione, contumeliosam quæstionem ultum esse, cum responderet: *Tu prius dic, quis Lagi fuerit pater?* Quo dicterio *humilitatem generis* illi exprobravit. Tamen non de vano haustum est, quod alii referunt, fuisse *Philippi*, Macedoniæ Regis, ex *Arsinoë*, concubinâ filium; quam jam gravidam *Lagus* duxerit. *Pausanias in Atticis* pag. 10: *Ptolemæum Macedones, re, Philippi, Amyntâ geniti; verbo autem,* Lagi *filium fuisse existimant. Ejus enim matrem uterum ferentem à* Philippo, Lago *uxorem datam referunt.*

Miror Cl. *Vossium lib. 1. Instit. Orat. c. 6. sect. 13.*

 p. 61.

p. 61. credidiſſe, hoc ab uno *Pauſania* proditum: Poſſumus enim illi dare plures alios, antiquitate venerandos, fide præclaros. *Theocritus*, Ptolemæi σύγχρονος fuit, in *elogio Philadelphi*, ab *Hercule* derivat ejus genus; non aliam ob cauſam, quàm quod ex communi ſententiâ Macedonum Ptolemæum Philadelphi patrem, Philippi Regis filium crederet. Verſus eſt Idyllio 17:

Ἀμφοῖν γὰρ πρόγονός σφιν ὁ καρτερὸς Ἡρακλείδας,

Hoc eſt, ut vertit Eobanus Heſſus:

Nam fuit amborum proavus ſatus Hercule forti.

Curt. lib. IX. cap. 8: *Præcipitè* Ptolemæus, *lævo humero leviter quidem ſaucius, ſed majore periculo, quàm vulnere affectus, Regis ſolicitudinem in ſe converterat. Sanguine conjunctus erat, & quidam* Philippo *genitum eſſe credebant; certè* pellice *ejus ortum conſtabat.* Sed & *Suidas* in Λάγος auctor eſt, cum *Lagus Arſinoëm* duxiſſet gravidam, ex eâ natum *Ptolemæum*, ut alienum expoſuiſſe in *æneo clypeo*: Macedones autem finxiſſe, *aquilam advolare* ſolitam, & *expanſis alis* ardorem ſolis ab eo prohibuiſſe; & imbrem & volucres abegiſſe, & coturnicibus laceratis, *ſanguinem* illi *pro lacte* inſtillâſſe. Atque hinc eſt, quod *Propertius lib. III. eleg. 10.* Cleopatram *Philippejum ſanguinem* dicit. Idem ſcriptum fuiſſe in *priore libro Euſebii*, facilè indicat *Excerptum* hominis *barbari*; qui cum eſſet hellenismi & Latinitatis imperitiſſimus, Euſebium ſic loquentem facit: *Ægyptum autem, & quæ circa eam, usq; ſuperiorem Lybiam* Philippo, *qui vocabatur* Ptolemæus, *donavit.* Vide apud *Scalig. in Scriptor. Latinis*, quos

adjecit

adjecit *Euſeb. p. 58.* Nam ut dextro Apolline judicare mihi videtur *Freinsh. ad Curt. lib. X. c. 10. §. 1.* in Græco erat: Πτολεμαίῳ τῷ λεγομένῳ Φιλίππου. Quod ſic vertendum erat: *Ptolemæo, qui Philippi* (ſc. filius) *dicebatur.* Quamobrem ſtirpem Heraclidarum, ab *Inacho*, ſuprà deductam, porrò continuabit per 300. annos, annexis Ptolemæis; qui volet.

Nunc ad alia: Ptolemæus quamvis *præfecturam* accepiſſet, tamen *Regis titulo* abſtinuit; donec *Antigonus* ſe, cum filio, *Regem* appellari à populo juberet. *Juſt. lib. XV. c. 2. §. 10. 11.* à quo diſſentiens *Porphyrius apud Scal. p. 228.* omnes præfectos, *Caſſandri* exemplum ſecutos, ait hiſce verbis: *Olympiadem verò inſepultam abjiciens, ſeipſum Regem dixit* Caſſander, *Antipatri filius. Ex eo* cæteri *quoque* præfecti *provinciis ſuis,* regio nomine *præfuerunt*; *Alexandri domo prorſus extincta.* Factum hoc ſcribit *Calviſius* A.M. 3639. hoc eſt, duodecimo anno poſt Alexandri mortem. Sed adverſatur *Porphyrius apud Scal. p. 225.* qui vult, Ptolemæum *præfecti nomine* Ægyptum rexiſſe per annos 17; *regio* per annos 23: Et cum ex ejusdem ſententiâ anno poſt Alexandri diſceſſum, Satrapa in Ægyptum miſſus ſit, Rex ante A. M. 3645. appellatus non eſt. Et quid tergiverſamur hunc admittere? nihilominus *Euſebius n. 1692.* Regem annorum *quadraginta* facit, conjungens ſcilicet annos *præfecturæ* & *regni.*

Res quod attinet, ob ſingularem virtutem ac prudentiam in liberandis ſociis, *à Rhodiis* Soteris *cognomen* tulit. *Pauſan. in Atticis, p. 14. Exc. Gr. Scal. p. 376. Diogenes Laërtius in Diodoro p. 162. & in Stil-*

pone p. 165. Nummus Græcus apud Golzium in Thesauro p. 246. Sed indignum hâc appellatione censet *Josephus lib.* XII. *Antiq. Jud. c. 1.* Causa manifesta, quia *Hierosolymis*, dolo *captis*, *Judæos* multos in *Ægyptum* abduxit; ut ibi idem refert; cum quo conferendus *Euseb. n. 1695. & Auctor Excerpt. apud Scal. d. p. 376.* Addit *Vossius lib. I. de Idolol. cap. 31. p. 236.* Magnum quoque cognominatum. Hoc nusquam legi, nisi quod apud *Justin. lib. XVII. c. 2. §. 6.* reperio dici, *Magnum Ptolemæum*; sed hoc illi proprium fuisse, vix inde concluseris: Nummus certè, quem laudavimus, omittit. *Besoldus* scribit, excelluisse justitiâ & liberalitate; quòd in animo haberet, quæ leguntur apud *Justin. lib. XIII. c. 6. §. 18. & seqq. & lib. XV. c. 1. §. 7.* Addendus *Diod. Sic. lib. XVIII. c. 33. Luciano in Macrobiis* dicitur: Ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν εὐδαιμονέστατος βασιλέων, quæ ita vertit Vossius lib. I. Inst. Orat. c. 5. sect. 13. p. 61: *propriâ fortunâ inter Reges felicissimus.* Mallem ego: *Regum sui temporis felicissimus.* Sic enim debent illa, καθ' ἑαυτόν. *Dio lib. LIX. de Senecâ:* Ὁ πάντας μὲν τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ῥωμαίους ὑπεραίρας, hoc est, *omnes sui temporis Romanos superans.* Sed *quænam* illa *felicitas?* bello vicit *Perdiccam* & *Demetrium*, Antigoni filium. *Diod. d. l. Just. lib. XVI. c. 2.*

Biennio ante obitum regnum cessit PTOLEMÆO PHILADELPHO, filio è *Berenice*, cui (ut est apud *Theocritum idyllio 17. & ejus Scholiastem*) Antigone mater, Cassander avus. Meminit hujus facti *Just. lib. XVI. c. 2. §. 7.* & *Porphyrius* hisce verbis: *Postquam vivus adhuc Ptolemæo filio, admodum puero,*

regnum

regnum tradidit, nondum 40. ſed ſaltem 38. anni Ptolemæi I. (quem Soterem *cognominabant) ſtatui poſſunt.* Mortuus eſt ſecundum hanc ſententiam A. M. 3668. & *Philadelphus* Rex factus A. M. 3666. At Calviſius *Soteris* mortem, & initium *Ptolemæi Philadelphi*, collocat in A. M. 3665. *Rhodii* ex oraculi monitu, mortuum divinis affecerunt honoribus; eiq; *lucum* in urbe ſacrârunt quadratum, extructâ ad latus quodq; *porticu* ſtadium longâ; quam *Ptolemæo* nuncupârunt.

PTOLEMÆUS PHILADELPHUS, ſecundus Ægyptiorum Rex, poſt obitum patris 38. annis Ægyptum tenuit. *Porphyr. d. l. Euſeb. n. 1732.* Meminit ejusdem *nummus apud Golzium in Theſ. p. 246.* Quamobrem decretorius illi fuit A. M. 3706. Potiſſimum hujus Regis opus *bibliotheca Alexandrina*, de quâ præter *Beſoldum* in Synopſi majore, *Lipſius in ſyntagmate de Bibliothecis, & Andreas Schottus præfat. in Photium.* Fuit in *Bruchio*, remotâ quâdam regione à reliquâ urbe Alexandrinâ; de quâ *Caſaubonus ad Spartianum p. 36.* Igitur *diſtinguenda* eſt ab *altera*, quæ fuit in (templo) *Serapeo*, prioris ſoror dicta. *Valeſ. ad Ammian. Marcell. lib. XXII. p. 244.* Ad hanc bibliothecam ſuam, & gloriam exinde venturam reſpexit, nî fallor, *Ptolemæus*; cùm jactaret, *ſempiternam vitam* ſibi futuram. Aliter cum aliis accepit *Athenæus lib. XII. p. 536.* quibus minimè accedo: An enim Regem ſapientiſſimum, & literis humanioribus egregiè tinctum, eò vecordiæ prolapſum credimus, ut ſe ſolum exiſtimârit naturæ legibus exemptum; & immortale corpus habiturum? *Docebimus alibi,*

quàm malè accepta sint magnorum virorum symbola. De hoc ipso Ptolemæo explicandus *Justinus lib. XVII. c. 2. §. 9. & lib. XXVII. c. 1. §. 2. 3.* Uxor *Arsinoë*, Lysimachi filia, peperit illi *Ptolemæum Evergeten l. Lisymachum, & Berenicem.* Scholiastes *Theocriti*, ad idyllium 17: *Ptolemæo Philadelpho Arsinoë, Lysimachi filia (quam priorem conjugem habuit) peperit Ptolemæum, Lysimachum & Berenicem.* De *Lysimacho* consentit *Polyb. in Exc. Peir. p. 64.* At *Ptolemæum* Evergeten *non* ex hâc *Arsinoë*, sed ex *alterâ*, ejusdem nominis, *Philadelphi* sorore natum; *vetus* indicat *subscriptio simulacri* Ptolemæi Evergetæ: REX MAGNUS PTOLEMÆUS, FILIUS REGIS PTOLEMÆI ET REGINÆ ARSINOE, DEORUM FRATRIS SORORISQUE; REGUM PTOLEMÆI ET REGINÆ BERENICES, DEORUM SERVATORUM NEPOS. Ptolemæus enim Philadelphus Veneri admodum deditus (*Athen. lib. XIII. p. 576.*) etiam Arsinoës, germanæ sororis amore victus, eam sibi matrimonio junxit; atque id sanè non ex Macedonum, sed *Ægyptiorum* (quibus imperabat) lege fecit; ut ait *Pausanias in Attic. p. 12.* Quod ipsum etiam prodidit *Strabo lib. X. p. 460.* Tamen idem *Pausanias Scholiastem Theocriti* planè confirmat *p. 13.* Ait enim, ex Arsinoë Lysimachi natos Ptolemæo Philadelpho liberos, non ex Arsinoë sorore.

PTOLEMÆUS EVERGETES, tertius Rex successit Philadelpho patri, & regnum tenuit per annos 25, ut ait *Porphyrius.* At *Eusebius n. 1770. &*

Exc.

Exc.Gr. Scal.p.376. sex & viginti annos assignat. Secundum Porphyrii calculum, vitâ exutus est A. M. 3730. Calvisius mortem ejus ponit in A.M.3729. Hic sorori *Berenicæ* (quam *Seleucus Callinicus* obsidebat) auxilium tulit. *Justinus lib.XXVII.c.1.* Hunc ipsum vicit, magno prælio *ibid. c. 2.* sub specie sororiæ ultionis, *Asiæ* imperium affectat *ibid.c.3.* Antiochum *Hieracem*, ad se confugientem, arctâ custodiâ habet *ibid.* Occiditur à filio *Just. lib. XXIX. c. 1.* Uxores illi fuerunt, *Agathoclea* & *Beronice*, Magæ patrui filia *Just. lib. XXVI. c. 3.* Erat enim *Magas*, Rex *Cyrenarum*, frater Philadelphi, sed ex matre tantùm; è Berenice, genuit Magam alterum, *Polyb. in Exc. Peir. p.64.* Ex Agathoclea Ptolemæus Philopatorem. *Exc. Græca Scal. p.376. Strabo lib. XVII. p.795. Polybio* tamen l. d. & *Justino lib. XXIX. c.1. §. 5.* etiam Berenice *mater* Ptolemæi Philopatoris, fortassis *per catachresin.*

Post hunc Ægyptum rexit PTOLEMÆUS PHILOPATOR per annos 17. ut volunt, *Porphyrius*, *Eusebius n.796. & Exc. Gr. Scal. p. 376.* Fuit Ptolemæi Evergetæ filius, ut dixi; & adjici potest *Joseph. lib. XII. c. 3. sub finem* Gallus præterea cognominatus, quod ut gallis Magnæ matris, sic ipsi *stigmata foliorum hederæ inusta* fuerint; ut est apud *Auctorem Etymologici.* Interfecit *patrem*, & *matrem*, sive novercam *Just. lib. XXIX. c. 1.* Adjunxit etiam *fratris* cædem. *Idem lib. XXX. c.1. Polyb. lib. V. c. 34. Plutarchus in Agide & Cleomene p. 820.* Bello ab *Antiocho Magno* petitur, sed egregiè vincit ad *Raphiam*, *Polyb. lib. V. c. 85. 86.* Hierosolymis posthæc in *Sanctum*

Sancto-

Sanctorum introire vult, sed prohibetur à Pontifice Maximo, inde *odio* inexpiabili, *contra Judæos* exardescens, multos trucidat, ac capit: At eodem anno, pœnitentiâ ductus, captivos remittit ad suos, *Scal. ad Euseb. n. 1797. & III. lib. Maccab.* sive ex Historia, quæ prior tempore historiis duorum librorum, sacræ Scripturæ insertis, ab *Eusebio* citatur. Moritur secundum computationem nostram, è *Porphyrio* A.M. 3747. Uxor ejus Eurydice, quæ & soror, ab eodem interfecta. *Just. lib. XXX. c. 1. §. 7. & c. 2. §. 6. Polybius* tamen *lib. XV. cap. 31. & in Exc. Petr. pag. 63.* Arsinoën vocat.

Ex eâ natus PTOLEMÆUS EPIPHANES, qui regnavit annis 24, juxta *Porphyrium, Euseb. n. 1813. & Auctorem Excerptorum Gr. apud Scal. p. 376.* Quorum sententiam sequitur *Scal. lib. II. Canon. Isag. p. 130.* Ejus igitur obitus incidit in A.M. 3771. Calvisius, ut aliàs, anno minus dicit. Hic est, in quem conjurârunt *Philippus Macedoniæ, Antiochus Syriæ,* Reges; sed tutelam susceperant Romani. Missus est *in Ægyptum M. Lepidus* bis Cos. & Pontifex, *Valer. Max. lib. VI. c. 6. ex. 1. Just. lib. XXX. c. 3. Tacitus lib. II. Ann. c. 67. §. 5.* Extant hodieq; *denarii argentei,* repræsentantes in uno latere *urbis Alexandriæ* faciem, cum *coronâ murali turritâ*; cui subscriptum: ALEXANDRIA: In altero, *Marcum Lepidum* togatum, senem calvum, qui à dextris stantem adolescentulum, diademate coronat, adscriptis hisce verbis. S. C. M. LEPIDUS. PONT. MAX. TUTOR. REG. *Pighius in A. V. 590. Lipsius ad Tacit. lib. II. Ann. c. 67.*

Fulvius

Fulvius Ursinus in Æmiliâ gente, p. 7. Golzius in Fastis p. 129. & in tomo de Jul. Cæs. tab. 33. nummo 1. 4. 6. Uxor hujus Ptolemæi *Cleopatra*, Antiochi Epiphanis soror *Iust. lib. XXXIV. c. 2. §. 7. Ioseph. lib. XII. Antiq. c. 3.*

Ex hoc conjugio fuit PTOLEMÆUS PHILOMETOR, sextus Ægyptiorum Rex, *post Alexandrum M.* cui omnes uno ore, 35. annos tribuunt; quemadmodum ejus fratri *Ptolemao Physconi Evergetæ* (sic eum describit nummus) iidem annos 29. Vide *Ptolemai Canonem, apud Calvisium, Introduct. Chronologicâ c. 11. & apud Dionys. Petavium. lib. IV. Rat. Temp. sub finem. Euseb. n. 1837. & 1872. Porphyrius apud Scal. p. 225. & apud Eundem Exc. Gr. p. 376.* Sed ex his ne molestum nobis sit audire *Porphyrium*, qui Regum Ægyptiorum chronologiam, & successionem, unus omnium, exactissimè nobis calluisse videtur: *Hujus* (Ptolemæi Epiphanis inquit) *duo filii Ptolemai, regnum auspicati sunt, & natu quidem major, Philometor; junior, Evergetes II, cognominatus est. Utriusq; anni 64. numerantur. Sigillatim numerum utriusq; dedimus, quia in ratione temporum confusio facta est, ob eam causam, quod inter se invicem convulsi sunt; & alter post alterum regnum occupavit. Philometor, regnârat annos 11. solus, cum Antiochus Ægyptum infesto exercitu peteret; & diadema raperet. Sed Alexandrini juniorem fecerunt Regem, & pulso Antiocho liberârunt Philometorem. Sic ambo regnum tenuerunt, & cùm scriberetur annus Philometoris 12. Evergetæ is fuit primus.* (in Græco est, καὶ ἐχρημάτισεν αὐτοῖς Φιλομήτορος ιβ' Ἐυεργέτου δὲ ἕν, scribam omninò,

omninò, Φιλομήτορ© ιβ vel etiam ια. Nam in sequentibus Evergetæ tribuit 25. annos, usq; ad mortem fratris, qui, eodem teste, mortuus est, anno regni currenie 36.) *Concordes autem vixerunt, usq; ad annum 17.* (subintellige Philometoris) *sed ab anno 18, rursus solus numeratur Philometor; quem à Physcone, regno exutum, restituerunt Romani. Et ipse quidem Ægypti regnum tenuit; at fratri, regnum Lybiæ, sive Cyrenaicum commisit; solusque adeò regnavit annos 18. Mortuo eo, in Syriâ (partem enim regionis hujus, ut suam obtinebat) accersitus, Cyrenæ Evergetes, & Rex publicè salutatus, adscripsit sibi omnes annos, ab eo tempore, quo primùm Rex nominatus est; ut cùm post fratris obitum regnârit, annos 29.* (in Græco legitur iterum corruptè εἴκοσι πέντε, pro; εἴκοσι ἐννέα) *in universum sibi vindicâsse putetur annos 54. Nam annos Philometoris 36. (hic enim accensendus est) ipsi fuit annus regni 25. Atque ita utrisque fuerunt 64. Philometori 35. reliqui Evergetæ.* Hæc Porphyrius, è quo rerum, Philometoris talem jam constituo chronologiam: Cùm, ut dixi, *Ptolemæus Epiphanes* finierit A. M. 3771, in hoc initium *Philometoris* ponendum est; & cùm sic per undecim annos regnum possederit, donec ab Antiocho, bello peteretur; captivitas ejus rejicienda erit in annum 3782. Hæc aliquantò citiùs ponit Calvisius.

Cæterum, hâc ferè de causâ, bellum illud contigit: *Philometor*, cum *Celesyriam*, majoribus suis semper paruisse, intelligeret, eam ab *Antiocho Epiphane*, per legatos repetiit, suasu *Eulæi* nutritii, ac *Lenæi* ducis;

cis; qui tùm, Rege admodum puero, *post mortem Cleopatræ*, cuncta administrabant: Ei cum ab Antiocho minimè redderetur, ingentem belli apparatum Ptolemæus facere instituit, quo eam recuperaret. *Diod. Siculus Legat. XIIX. & apud Suidam in* ἀμφισβητεῖν. *Antiochus* cum *Ptolemæum* videret sese ad bellum accingere, *Meliagrum* legatum *Romam* misit, qui *Senatui* referret, bellum sibi præter fas, à Ptolemæo inferri, interim ipse celeriter conjunctis copiis, cùm Duces Ptolemæi segniter agerent, & in Syriam irrumpere cunctarentur; ultrò illis obviam processit; commissoq; prælio inter *montem Cassium* & *Pelusium*, eos profligavit: Et cum Ægyptiorum copias internecione delere posset, equo circumvectus, occidi eos vetuit, vivos tantummodò capi jussit. *Philometor*, auditâ suorum clade, ac deditione Pelusii, aliarumq; urbium, metu perculsus, ac fortassè etiam Alexandrini populi seditione impeditus, fugit Alexandriâ; cumq; in manus *Antiochi* venisset, *Antiochus* puero *pepercit*, & amicitiam cum eo firmavit; curamque illius suscipere se simulavit: Diadema tamen ademit, & Ægyptii Regem sese ipsum fecit; quod Alexandrini ægrè ferentes, *Ptolemæum juniorem* (qui *Evergetes* & *Physcon* dictus est) fratrem Philometoris, Regem renunciârunt; ac strenuè Antiocho restituerunt. Sed Antiochus, *victis* navali prælio ad Pelusium *Alexandrinis*, & ponte *per Nilum* facto, transgressus cum copiis, *Alexandriam obsidere* instituit; simulans se *Ptolemæo Majori* regnum recuperare. Hæc de *bello* isto *Antiochico*, quàm diligentissimè congessit *Valesius ad Exc.*

Peir.

Peir. p. 49. & Polybii Legat. 71. 72. & Hieronym. in Danielis cap. XI. qui & cladem ad Pelusium rejicit in A. M. 3781. quod nobis parùm officit; nam & hîc annus 11. Philometoris statui potest.

Paulò post venit *in Ægyptum C. Popilius*, de quo suprà dixi in rebus Antiochi Epiphanis: Jam verò plura nos docet Porphyrius; nimirum fratres, *Philometorem*, & *Physconem*, concordes egisse, usq; ad annum Philometoris 17, hoc est, usque ad A. M. 3788. Illo igitur anno pulsus à minore fratre major, Romam venit; & à Senatu paulò post restitutus est, hâc lege, ut major *Ægyptum*, minor *Cyrenas* regeret. Ita cum *Calvisius* (qui *Polybium* sententiæ suæ fundum laudat) hîc optimè nobis convenit.

Quamobrem mira σύγχυσις est apud *Besoldum* in Synopsi majore, cum ait: *Ptolemæus Philometor, ab initio discorde fratre usus, Alexandriâ, ab eo pellitur; Celesyriâ interea amissâ, quam invaserat Antiochus Epiphanes, hoc diffidio invitatus.* Nullum in hâc narratione verbum sanum: *Discordia* enim *fratrum* est exorta, sub initum regni; sed post multos demùm annos neque hoc diffidium invitavit Antiochum, quod illo tempore (quo Antiochus cum exercitu in Ægyptum movit) nullum fuit. Neque Celesyriam, Antiochus extorsit Ægyptiis expeditione illâ, quam primùm suscepit: Hanc enim regionem ante mota arma tenuit; quæ omnia satis exposita sunt.

Tandem quod ait Porphyrius, *obiisse Philometorem in Syriâ*, cujus partem possederit, utrinque verissimum est; Nam ob illam possessionem, *Syriæ Rex* dicitur

dicitur à *Polybio* in *Exc. Peir. p. 134.* Et cùm adversus *Alexandrum Balam*, perfidum generum, *in Syria* pugnaret; equo excussus, & ab hostibus vulneratus, inter medicorum manus, diebus aliquot post exspirat. *lib. I. Maccab. c. 11. Joseph. lib. XIII. c. 8. Polyb. in Exc. Peir. p. 494. Epitoma Liviana 52.* Secundùm *Porphyrium* factum hoc A. M. 3805, vel 3806: *Calvisius* ponit in A. M. 3804. Locum ubi decesserit, indicat *Strabo lib. XVI. p. 751.*

Ita Cyrenam rediit *Ptolemæus Physcon*, *Everget̃es II*, fratri longè dissimillimus. Frater enim, ut ait *Polybius in Exc. Peir. p. 195.* maximâ laude & gloriâ dignus, neminem amicorum ullam ob causam occidit; imò ne civem quendam Alexandrinum. Et cùm ab hoc Physcone Alexandriâ pulsus esse videretur, ulciscendi occasionem nactus, omnem ei culpam condonavit. *Iterum perfidum* captumq; tantùm abfuit, ut supplicio afficeret, quasi hostem; ut præter munera, quæ ipsi ex pactione debebat, alia rursus adjiceret; suamq; ei *filiam collocaturam promitteret.* At hic, omnium sævissimus ea commisit, quæ qui legit, non potest non admirari, divinum illud P*olybii lib. I. c. 82: Ita naturâ comparatum esse, ut non solùm corpora hominum, aliquando efferentur; & omnem humanæ speciei similitudinem amittant; sed multò magis hoc ipsum animis interdum eveniat.*

Ipso illo tempore, quo ex solemni *Ægyptiorum more*, apud urbem *Memphim*, in palatio inaugurabatur, & *natalitia filii* celebrabat; *Cyrenæos* quosdam *interfici jussit.* Quod paulò liberius ob *Irenem*, pelli-

cem, ipſum objurgâſſent. *Diod. Sicul. in Exc. Peir. p. 355. & apud Georg. Syncellum,* cujus *fragmentum* exhibet *Scalig. in Euſeb. Græc. p. 54.* Multos calumniatus, tanquam ſaluti ſuæ inſidiatos, crudelibus ſuppliciis extinxit; alios, varias commentus cauſas, in exilium miſit, ademptis facultatibus. *Diod. ibid. p. 351. Die nuptiarum,* quas cum *Cleopatrâ, ſorore ſuâ*, celebravit, *filium* ejusdem, *nepotem* ſuum *ex fratre*, inter apparatus epularum, & ſolemnia religionum, in complexu matris *interfecit*. Juſt. lib. XXXVIII. c. 8. §. 4. *Militibus* omnem in omnes *licentiam* dedit, ut multi patriam relinquerent. *ibid. §. 6.* Validiſſimosė plebe legit ad militiam, ac dein occidit. *Spartianus in Caracall. p. 87.* Frequens juventute *gymnaſium armis* & *igne* circumdedit, omnesq́; , qui in eo erant, partim ferro, partim flammâ necavit. *Val. Max. lib. IV. c. 2. ex. 5. ext.* Hinc omnibus inviſus, *incensâ regiâ* clàm Alexandriâ in Cyprum profugit, cùm regnaſſet annos 14. *Diod. Sic. in Exc.* Peir. *p. 350.* Quod ſi verum eſt, factum id exitu anni 3820. *Oroſius lib. V. c. 10.* refert ad annum V.C. 623. quo Conſulatum geſſerunt, *C. Claudius Pulcher, & Perpenna*; qui annus reſpondet A.M. 3820, ut Calviſius cenſet. Nec ab Oroſio diſſentit *Epitoma Liviana 59.*

Paulò poſt longè immaniora patrat idem truculentiſſimus tyrannus; non ſolum filium natu maximum (ne contra ſe Rex creari poſſet) *interficit*, ſed &, cùm ſtatuæ ipſius, à populo detractæ eſſent, id Cleopatræ, ſororis ſtudio factum ratus, *filium* (quem ex eâ ſuſceperat) ipſo illo tempore, quo Rex creatus eſt,

in

in conspectu suo jussit interimi; *protinusq́, caput ejus, & pedes præcisos, & manus, in cistâ & chlamyde opertas, pro munere natalitio, matri misit. Val. Max. l. d. Just. lib. XXXVIII. c. 9. §. 13. Epit. Liv. LIX. Diod. Sicul. in Exc. Peir. p. 375.* Quibus facinoribus, multitudinis in eum furor exarsit, & pleriq; non *Evergetam*, sed *Cacergetam*, nuncupârunt. *Athen. lib. IV. p. 185.*

Horrendum etiam est, quod de eo refert *Josephus lib. II. contra Appionem*, omnes *Judæos*, in Alexandrinâ civitate, *cum filiis & uxoribus, nudos atque vinctos, elephantis subjecisse; ac bestias inebriâsse, ut conculcati miserrimè interirent:* Sed Deo sic gubernante factum, ut elephanti irruentes in amicos Regis, multos ex iis interimerent. Hoc *Auctor Excerpt. ap. Scal. p. 376,* per errorem, de *Ptolemæo Philopatore* scribit. Denique nihil quicquam melius egit, quàm quòd agere & vivere desiit A. M. 3834, vel A. M. 3835. At *Manutius in Quæsitis per Epist.* mortem ejus ponit vel in A. M. 3829, vel seq. quo Romæ Coss. fuerunt *Publ. Manilius, C. Papirius Carbo.* Uxor Cleopatra, ut dixi, illa ipsa, quæ *soror & conjux Ptolemæi Philometoris.* Ita *sororem unam* in matrimonio habuerunt *duo fratres*:

- - *Sæva Thebarum lues*
Num posuit aliud, atque inextricabile?
Amitam parentem liberi cient suam,
Nomenq́, fratres patruelium ferunt;
Mater suorum Cleopatra est nepotium.

Qui ex hâc & Ptolemæo Physcone nati sunt, successerunt in regno. Ac primus quidem PTOLEMÆUS

SOTER dicitur *Porphyrio & Ptolemæo* in Canone. Lathurum vocant, *prologus Trogi 39. Joseph. lib.* XIII. *c. 18. & 20. Strab. lib. XVII. p. 795.* Reperio & *nummum apud Golzium*, ſic inſcriptum: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΛΑΘΕΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Quamobrem ut alii, ſic & ipſe trium nominum fuit, appellatus *Ptolemæus Soter Lathurus.* Sed *Euſebius* eundem quoque *Phyſconem* dictum aſſerit *n. 1901.* Quod ipſum quoque dicunt *Exc. Gr. Scal. p. 56.* & alia *p. 376. Manutius* ſuprà citato loco *p. 113.* Euſebium erroris arguit, ſed cui ægrè acceſſerim. Nam & *Porphyrius*, cujus *fragmentum* habemus apud eundem *Scal. p. 226.* Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, inquit, ὁ καὶ Σωτήρ. Credere malim, hunc quoque patris ſui tuliſſe nomen; ſed indubiè per tot nomina factum eſt, ut multis difficultatibus implicaretur hæc hiſtoria; quaſi *Evergetes II.* minimè *Phyſcon* dictus ſit. Planè id cognomen, in illius mentione omittit Euſebius, cum Porphyrio: Sed quod facilè refelli poteſt è *nummo*, in quo lego: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΟΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Imò *Euſebius*, in priore libro, & *Auctor Exc. ap. Scal. p. 377.* eò usque profecti ſunt, ut ſcriberent, *Ptolemæum* hunc *Evergetis II.* filium, *Phyſconem* dictum, διὰ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, id eſt, *à diſtento aqualiculo*: hoc de patre verum eſt. *Juſt. lib. XXXVIII. c. 8. §. 9.* Erat ſagina ventris, non homini, ſed beluæ ſimilis. *Diodor. Sicul. in Exc. Peir. p. 361: Ptolemæus ob deformem corporis habitum (unde &* Phyſcon *cognominatus eſt) cunctis erat inviſus.* Loqui de patre, fragmentum antecedens, & ſequens ſatis indicat, quorum alterum de

de *Viriatho* pertinet ad A. M. 3810. alterum de *Marco Æmilio Lepido Porcinâ Cos.* ad A. M. 3813. An & filius Soter fuit ventriosus? dubito, & ferè inclino bibisse hîc Eusebium de flumine Lethes. *Scal. ad Euseb. n.1902.* parùm diligens hic fuit. Verũ, quod ajunt, illũ, quem Eusebius Ptolemæum Physconem appellat, à *Tertulliano & Epiphanio* dici Soterem; sed fallitur, quòd eundem Evergetem dici putat, in numino: Hic enim ad patrem referendus est.

Sed quid tantùm de *Ptolemæo Sotere* Lathuro Historici? *Ptolemæus Evergetes*, qui & *Physcon*, uxori Cleopatræ regnum reliquerat, hâc conditione; ut in regni consortium è filiis adscisceret, quem vellet: Sed illa pronior in juniorem, *Ptolemæum Alexandrum*, à populo compellitur, majorem, *Ptolemæum Soterem Lathurum* eligere. *Just. lib. XXXIX. c. 3. §. 2.* Junior *regnum Cypri* accepit, quod è Porphyrio colligo. Is Scriptor (licet corruptus alicubi, & lacunosus) varia tamen nos docet; & *Lathurum* quidem decimo anno regni propter crudelitatem ejectum *in Cyprum* (quam frater obtinebat) abiisse: Quod ferè legitur & apud *Just. l. d. c. 4. §. 1. Scaliger ad Euseb. n. 1918*, vult, hujusdem exilii meminisse *Epitomatorem Livii lib. LIV*; qui maximi Viri maximus lapsus est: Loquitur enim ibi Epitomator de *Evergete II*, non de *Lathuro*. Hunc ipsum crudelissimum fuisse, & patri quàm similem, declarat factum in Judæos apud *Joseph. lib. XIII. c. 21.* quod ipsum in Synopsi Majore refert *Besoldus*. Idem *Valesius* retulit inter fragmenta *Nicol. Damasceni* pag. 504: *Mandavit enim milititibus, ut Judæorum parvu-*

 los

los cum uxoribus promiscuè jugulatos, ac membratim concisos, in fervidos lebetes conjicerent; ut cæteris major metus incuteretur. Quæ morum similitudo & ipsa Scriptoribus ansam præbuisse dicitur, ut Evergetæ & Soteris historias confunderent.

Cæterùm si verum nos docuit Porphyrius, pulsus est à matre Ptolemæus Soter Lathurus A. M. 3844. vel sequenti; quod Calvisius Eusebium secutus, rejicit in A M. 3851. Sed ut ex eodem *Porphyrio* manifestum est, ex interruptis per exilium annis, fecit *Eusebius* continuos. Ptolemæus enim Lathurus usque ad exilium, regnavit annos 10. Et post reditum, qui serò contigit, annos 7, menses 6.

Res clarior fiet ex sequentibus: Pulso in exilium *Lathuro*, accersitus ejus frater natu minor, Ptolemæus *Alexander*, *Just. lib. XXXIX. c. 4. §. 2. Porphyr. l. d.* è quo initium ejus habemus A. M. 3844, sed quot annis regnavit, donec rediret frater? octodecim, inquit Porphyrius, cujus verba sunt: *Octodecim totes annos regnavit ab eo tempore, quo venit Alexandriam; nihilominus, in Æra 26. ipsi tributi sunt.* Nam hîc obiter ex eodem Porphyrio sciendum est, cùm à matre vocatus esset ad regnum, vindicâsse sibi tres annos, ob regnum Cypri; quod secundo vel tertio, post obitum patris, anno acceperat. Hinc *primum* dixit octavum; & *decimum octavum* vigesimum sextum, Sed hîc dissentit *Euseb. Gr. & Lat.* quamvis nec sibi ipsi concors: *Latinus* enim *n. 1918.* assignat decem annos. *Græcus p. 56.* quindecim. Quòd si Porphyrium sequimur, Ptolemæus Alexander regnare desiit

desiit A. M. 3862. Calvisius pænè hîc consentit; vult enim Ptolemæum Alexandrum fugatum A. M. 3861. Causa hæc fuit: Cùm *matrem* suam Cleopatram *occidisset* (quod refert *Just. lib.* XXXIX. *c. 5. §. 5.*) favor publicus inclinare cœpit. Accessit *bellum cum* militibus *Ægyptiis*; sed qui commissâ pugnâ navali fugêre, illum compulerunt in urbem Lyciæ, *Myram*: Hinc in veterem Cypri angulum sese recepit, & paulò post, bello petitus, à *Navarcho Chareâ* interimitur, *Porphyr. & Euseb. Gr. p. 56.* Ita *rediit Ptolemæus Soter Lathurus*, qui post hæc obtinuit Ægyptum, per annos 7. menses 6; sed quos exilium interrupit. Hoc neque Eusebius, neque Calvisius attendere voluit: Ptolemæus in Canone tribuit 36. annos, ut qui computat ab anno, quo Ptolemæus Evergetes II. mortuus est, usque ad obitum Lathuri. Certùm igitur secundùm Porphyrium, Lathurum decessisse circa A. M. 3870.

Hîc jam oritur non exiguus labor, ut sciamus, quis Ptolemæo Lathuro successerit? *Besoldus* noster substituit PTOLEMÆUM AULETEM; quod in illo mirari non debemus, cùm peritiores historiarum, hîc multa fugerint: Nec enim vel Scaliger, vel Calvisius, historiam hîc valde turbatam, limpidiorem reddere potuerunt. Ne plus æquo diffundar, decimus Ægyptiorum Rex PTOLEMÆUS ALEXANDER, Ptolemæi Alexandri filius, Ptolemæi Evergetæ II. nepos, constituendus mihi videtur: Ei regnum datum hâc lege, ut Cleopatram, Ptolemæi Lathuri filiam, duceret; eaq; simul in paterno solio con-

 sideret.

ſideret. Sic docemur à Porphyrio, cùm ait: *Hæc* (ſcil. Cleopatra, filia Ptolemæi Soteris) *poſt mortem parentis, rerum potita eſt. Neque Chronologi Alexandro, regnanti cum illa dies 19, tribuunt dies totidem. Erat hic filius* Ptolemæi *Alexandri; qui è duobus fratribus natu major, progenitor Cleopatræ* (hæc duo vocabula, ut ſuſpicor, nihili ſunt; *cujus* enim *Cleopatræ* progenitor hic ſit? an *poſtremæ?* Atqui ea *filia* Ptolemæi *Dionyſii*, ut Porphyrius mox ſubjicit) *& Romæ commorabatur. At cùm in Ægypto nemo virilis ſexus regnaret, revocatus venit Alexandriam; & uxorem ducens modò nominatam Cleopatram* (Lathuri filiam) *eandem, à qua poteſtatem acceperat, elapſis 19. diebus, interficit. Sed & ipſe militibus in Gymnaſio propter iſtam cædem comprehenſus, occiditur.* Nec minorem operam hîc affert *Appianus*, lib.I. Civil. cùm ſcribit: *Syllam Alexandrum, Alexandri Ægyptiorum Regis filium in Co enutritum, & ab inſulanis Mithridati traditum;* Poſtremò *ab illo ad ſe fugientem, in amicitiam recepiſſe; atque ex decreto Alexandrinis præeſſe voluiſſe, quòd regnum maſculus non obtineret; ſed cùm per 19. dies præfuiſſet, in Gymnaſium, ex regiâ delatum, ibi occiſum eſſe.*

Igitur è binis iſtis Scriptoribus hiſtoria ſuppleri hunc in modum poteſt: Mortuo Lathuro, regnum accepit CLEOPATRA, ejus filia; ſed ſtatim miſſus Româ PTOLEMÆUS ALEXANDER, qui non niſi 19. dierum Rex fuit. Idemque tempus initium eſt novi Regis, qui nunc quærendus. Dico fuiſſe PTOLEMÆUM ALEXANDRUM PHILADEL-

DELPHUM, superioris Alexandri fratrem, Alexandri filium, Ptolemæi Evergetis II. nepotem. Hoc è *prologo Trogi 39.* satis apertum est, cujus hæc verba sunt: *Post Lathurum filius Alexandri regnavit; expulsoq́; eo, subvectus* Ptolemæus *Nothus.* Omittit enim Alexandrum 19. dierum Regem. Nam de ipso non loqui, animadvertitur ex *duobus* indiciis: *Primò* ante Ptolemæum Nothum collocat; *dein* ait expulsum. Utrumq; de *Alexandro priore*, Cleopatræ marito, & Alexandri filio falsum; de hoc *Alexandro posteriore* verum, ut sequentia declarabunt magis.

Initium ejus *Appianus* ponit in A. V. 672, quo Consulatum gessêre *M. Tullius Decula, Cn. Cornelius Dolabella*; sed hic annus secundùm *Calvisium* 3869. Quæ, & alia me movent, ut credam Calvisium parùm feliciter contulisse annos mundi & urbis; & alicubi cōmisisse metachronismum anni unius: Unde nec exactam in præsentiarum chronologiam secundùm annos mundi, & Urbis hîc dare possumus; nisi velimus rem omnem chronologicam excutere, & annos à certo & indubitato initio perducere; quod nimis longum futurum sit. Nihilominus ad Calvisii Chronicon, velut receptius & imposterum referemus, non Romana, & Ærâ Christianâ vetustiora; eritque, quem indicaverimus, si non ille ipse annus, saltem proximus. Sed hæc obiter. Nunc ad Ptolemæum istum, quem Alexandrum cognominavimus, è *Ciceronis Agraria II. cap. 16.* Philadelphum è *Porphyrio*; nam is *pag. 226.* ante *Ptolemæum Dionysium*, & post *Alexandri* mentionem statuit *Ptolemæum Philadel-*

phum; eique assignat annos complures, ut non possit esse alius, quàm hic. Nam quoniam ex *Appiano* liquet, ad regnum pervenisse, *Deculâ & Dolabellâ Coss.* vel certè sub initium secundi Consulatus *Syllæ & Metelli Pii*; concludimus è *Cicerone*, per 16. annos fuisse Regem. Pulsus ab *Alexandrinis*, *Romanorum* auxilium imploravit; & hâc occasione usus, *C. Jul. Cæsar* tum Ædilis, per partem tribunorum tentavit; ut sibi *Ægyptus provincia* plebis citò daretur. *Suet. in Cæs. c.11.* sed *Ædilem* fuisse Cæsarem, *Cotta & Torquato Consule*, hoc est, A.V. 688 (quem Calvisius responderé vult A.M. 3885.) nemo Romanorum Annalium peritus, dubitat.

Idem Rex ante *Ciceronem* & *Antonium Coss.* hoc est, ante A. V. 690. regnum suum legavit populo Romano, ut è dicta *Agrar. c.16.* constat. Obiit igitur A. V. 689, qui est A. M. secundùm Calvisium 3886. Quis huic successerit, non potuit exputare *Manutius*. *Cicero* de hoc scribit loco dicto: *Eum regio genere non esse, inter omnes ferè video convenire.* Hæc de *Aulete* capit *Manutius*. At Auletem regii generis esse voluit, in eâ *pro Domo* cap. 8: *Cùm lege nefariâ Ptolemæum Regem Cypri, fratrem Regis Alexandrini, eodem jure regnantem, causâ incognitâ publicâsses; populumq; Romanum scelere obligâsses: Cùm in ejus regnum, bona, fortunas, latrocinium hujus imperii immisisses; cujus cum patre, avo, majoribus, societas nobis & amicitia fuisset.* Loquitur hîc Cicero de duobus, Ptolemæo Cypri Rege, ad quem spoliandum *lege Clodiâ* missus *Cato*; & Ptolemæo Aulete, quem

quem *Regem Alexandrinum* vocat. Adde *Cic. eundem in ea pro Sextio*, cap. 22. Respondet ad hæc *Manutius*, oratorium esse, diversè de eodem loqui; aliud alio tempore sentire, si causam postulet. Quod quidem hoc in loco *Gallicâ nive frigidius* mihi videtur: Id ostenderem pluribus, sed properandum est.

Malim ergò *Ciceronem Agrar. II. c. 16.* (ubi negat, Ptolemæum, qui post Alexandrum Ægyptum tenuerit, genere regio fuisse) interpretari de PTOLEMÆO NOTHO, cujus *Trogi prologus* suprà meminit. Huc ipsum cognomen nos ducit, huc series; quam nobis, ut è Trogo sciremus, *Auctori prologorum* debemus; cùm *Justini Epitomator* sileat. De hoc ipso *Strabo lib. XVII.* pag. 497: *Aureum alveum, in quo Alexandri corpus à Ptolemæo Lagi conditum erat, Ptolemæus cognomento* COCCUS *& Suppositititius rapuit; è Syria eò profectus, statimque dejectus nullam è prædâ utilitatem percepit.* Idem Cybiosactes dictus, ab Alexandrinis, ut putat *Casaubonus Castigat. ad dict. Strabonis locum.* Sed eam assertionem nullo modo admittendã reor: Coccus enim ille, vel ut *Berneggerus* vult, Coccyx; Rex Ægypti fuit, ante Ptolemæum Auletem; ut nos *Trogus* docet. At Seleucus Cybiosactes à Ptolemæi Auletis filiâ, è Syria accersitus est, pulso patre, ut *Strabo refert l. d. p. 796.* Porphyrius, nihil de Notho, quòd velut extra familiam regiam haud nominandum censeret.

Atqui hi sunt illi tres Reges, qnos multi ignorârunt, vel inter se confuderunt: *Besoldus* in Synopsi majore, quam conscripserat, cùm jam plura didicisset,

ciſſet, poſt mortem Ptolemæi Alexandri, Lathuri fratres, agnovit *Alexandrum unum*; hunc ait *à Sulla reſtitutum*, & paucos intra dies interfectum. De hoc eodem capit *Juſtin. lib. XXXIX. c. 5. §. 1.* ubi ait: *Alexandrum concurſu populi in exilium actum.* De hoc *Cic. in Agrar. contra Rullum.* Neſcio, quid ſit hallucinari, confundere omnia, & tandem monſtra parere; ſi hoc non eſt: *Qui à Sullâ reſtitutus* eſt, & *paulò poſt extinctus*, quomodo poteſt idem eſſe cum illo, cujus *Cicero* meminit; cũ Agrariam ſuam tot annis habuerit poſt. *Juſt.* autem *l. d. non de Alexandro filio,* à Sulla reſtituto, loquitur; ſed *Alexandro patre*, quo pulſo *Ptolemæus Lathurus* regnum recuperavit.

Porrò Ptolemæo Notho ſublato, regnum adeptus eſt PTOLEMÆUS AULETES, qui & Dionyſius, Ptolemæi Soteris filius, Cleopatræ frater, quem Ptolemæus Alexander patruelis interfecit; & rurſus interfectus eſt, ut docet *Porphyrius*; cui ſubſcribit *Prologus Trogi 40.* Huic Ptolemæo 6000. talentorum abſtulit Cæſar, *Suet. in Cæſ. Jul. c. 54.* Nimirum grandi pecuniâ *Romanorum ſocietas* huic emenda fuit, quòd vereretur, ne ſibi teſtamento Regis Alexandri Ægyptum adimerent. Pulſus enim, ſecundùm Calviſium, A. M. 3893. & *filiæ* interim (donec reduceretur) *regnum adminiſtrârunt*, quarum *tres* habuit; *Cleopatram, Tryphænam, & Berenicen*, ut ſcribit Porphyrius: *Berenice* (inquit ibid.) *adſcivit ſibi viros quosdam familiæ ſuæ, qui ſecum regnarent.* Ex his nominat *Strabo lib. XVII. p. 796.* Cybioſactem, Syriacorum Regum ſtirpe oriundum. Seleucus eſt, *Dion.*

lib.

lib. XXXIX. *cap.* 117. Cybiosactem autem Ægyptii dixisse videntur *Casaubono*, quòd esset sordidus, & αἰσχροκερδὴς, ex omni re lucrum captans, παρὰ τὸ σάττειν τὰ κύβια. *Cybium* (ut *Plinius* docet) genus fuit *salsamenti*; σάττειν, autem propriè significat, *onus jumento imponere*; ut faciunt mercium vectores, & camelitæ. Certè *ob sordes* Seleucus iste, *jussu Berenices*, intra paucos dies *strangulatus* est; ut ait *Strabo*. Et *Vespasianum*, cùm esset sordidè avarus, *Cybiosactem* appellârunt, à cognomine ejusdem Reguli. *Suet. in Vesp. c.* 19.

In hujus Seleuci Cybiosactis locum assumptus est ARCHELAUS, Archelai filius. *Strabo* & *Dio* dictis locis. At paulò post eductus, pater Berenicem cum Archelao interfecit. *Ibid. & Porphyr. ap. Scal.* Obiisse hunc Auletem *Ser. Sulpitio, M. Marcello Coss.* A. V. 702. (quem Calvisius respondere vult A. M. 3899.) docet *Manutius ex epist. Calii ad Ciceronem.* At secundùm *Porphyr. & Ptolemaum in Can.* regnavit annis 29, si ad regnum pervenisset A. M. 3870. Sed numerârunt isti à morte Lathuri, quasi nec *Cleopatra*, nec duorum *Alexandrorum*, nec *Ptolemai Nothi*, ratio habenda sit; quòd regnum Lathuri filio deberetur.

Reliquit liberos, *duos Ptolemaos, Cleopatram, & Berenicem*; sed alterum Ptolemæum, & Cleopatram, *natu majores* post se regnare voluit. *Porphyr. & Strabo d. l.* Simul itaque regnum tenuerant PTOLEMÆUS & CLEOPATRA per quatuor annos; mansissetq; hoc consortium, nisi Ptolemæum, violantem patris præcepta, & omnem potestatem soli sibi vindicare

vindicare volentem; *Pompejum* præterea *Magnum* de domo suâ benè meritissimum nefariè occidentem fata egissent in perniciem suam: *Victus* enim navali prælio *à Jul. Cæsare*, periit in aquis. Hoc Romani Scriptores referunt ad A. V. 706, hoc est, secundùm Calvisium, A. M 3903. Cæsar regnum dedit PTOLEMÆO JUNIORI alteri, Ptolemæi Auletis filio, & Cleopatræ; sed insociabile regnum est. Quarto enim anno, hoc est, A. M. 3907, interfecto Cæsare, Ptolemæus *insidiis Cleopatræ* cadit; & *ipsa sola* rerum potitur, usque ad annum 3915, quo *M. Antonius*, mortuo *Lysaniâ*, Chalcidos Rege in Syria, *Cleopatræ Chalcidem*, & adjacentes locos *dono dedit*. Hic annus à quibusdam *Cleopatræ primus* dicitur, cùm sit *decimus sextus*; & hoc ab tempore regnavit, usque ad A. M. 3920; quo victa cum M. Antonio, Triumviro, *aspidis morsu* periit. Historia omnibus notissima est, nec opus, ut diffundatur. Et cum hac *familia Ptolemæorum Macedonica*, cùm ferè *per tria secula Ægyptum possedisset*, defecit; regnum verò ab *Augusto* in *provinciæ* formam redacta est. Tamen de horum *Ptolemæorum sanguine*, post 300. annos, orta videri voluit *Zenobia*. Trebell. *in Zenobiâ p. 198. & in Herennio p. 197.* Qui de Regibus Ægyptiorum *nugas* audire volet, quamvis ubique reperturus sit, tamen adeat *Epiphanium*, & jungat *Eutychium*, & *Batricidem* apud *Seldenum lib. de Sucess. in Pontif. Hebr. c. 7.*

CAPUT XII.

Asiæ Reges Antigonus & Demetrius Poliorcetes.

cetes. *Utriusque infelix exitus.* Aſia *poſthac ſub* Syris *&* Pergamenis. *Regum Pergamenorum ſucceſſio, & res memoriæ digna.*

FAciunt partem Monarchiæ Macedonicæ regnum Aſiaticum, ut *quatuor alas* nobis explicent *apud Danielem*; quam explicationem conſiderabimus alio die. Nunc de iis, quos Beſoldus memorat. ANTIGONUS, Philippi filius, per *Tenaum*, non minus, ut Philippus & Alexander, Reges, ab Hercule oriundus, Alexandro mortuo, & diviſione provinciarum factâ, cum Pamphyliâ & Lyciâ, Phrygiam minorem obtinere juſſus eſt. (*Curt. lib. X. c. 10. §. 2. Dexippus apud Scalig. p. 48.* Adde *Juſt. lib. XIII. c. 4. §. 14. & 15.* Ex emendatione *Bongarſii Diodor. Sic. lib. XVIII. c. 2. Appian. in Syriacis.* Sed poſtea toti ferè Aſiæ imperavit. *Exc. Gr. Scal. p. 374. Euſeb. Gr. lib. priore pag. 52. Lat. lib. poſteriore n. 1697.* Bellum cum Eumene deſcribunt *Juſtinus lib. XIV. c. 1. 2. & 3. Cor. Nepos & Plut. in Eumene. Diod. Sic. lib. XIX.* Bellum cum Caſſandro, Ptolemæo Lyſimacho, & Seleuco *Juſt. lib. XV. c. 1. 2. & 4. Plut. in Demetrio.* Clementiam ejus deprædicat *Senec. lib. III. de Irâ cap. 22.* Regni annos tribuunt 18.

Occiſo in prælio (quod factum A. M. 3649.) *Demetrius Poliorcetes*, ejus filius (qui adhuc vivo patre, poſt ingentem victoriam navalem, de Ptolemæo Lagi reportatam A. M. 3644. diadema ſumſerat) in Græciam feſtinabundus accedit; navibusq; receptis ab Athenienſibus in *Cherſoneſum* navigat, *Lyſimachi* ditiones vaſtat; & ſeſe ex clade recolligit. Biennio

poſt,

poſt, hoc eſt, A. M. 3651. ipſas *Athenas obſeſſas*, ad deditionem cogit; victoriâ tamen moderatè uſus, tantùm *Piræum* & *Munychia* præſidiis munit; urbem ipſam frumento donat. *Alexandrum*, Macedoniæ Regem, Caſſandri filium, inſidiantem ſibi, occupat, & trucidat A. M. 3657. Meminit hujus cædis *Dexippus, apud Scal. p. 48.* Atque hoc anno ſimul Macedoniæ regno potitus eſt. Sed inter hæc magnam partem Aſiaticarum provinciarum ipſi extorſerat *Seleucus Nicator*; quas ut recuperaret, ingentem exercitum peditum centum millium, equitum duodecim, & claſſem quingentarum navium extraxit. Igitur contra illum tantis viribus inſtructum, ſocietatem inierunt *Seleucus*, *Ptolemæus Lagi*, *Lyſimachus & Pyrrhus*; cum quo tamen *Demetrius* recens fœdus percuſſerat: Sic *Pyrrhus Macedoniam*, alii alia loca capere cœperunt. Denique ipſe *exercitus ad Pyrrhum*, ſeditione excitatâ, transfugit. Hinc Demetrius, depoſitâ purpurâ, privatus è caſtris aufugit; & *Pyrrho* relictâ *Macedoniâ*, in Aſiam ſe contulit. Ubi multis *Lyſimachi* urbibus expugnatis, à *Seleuco* bello iterum petitur; deſertusque à militibus deditionem facit A. M. 3666. Seleucus deditum tribus annis in peninſulâ, quamvis liberaliter, habuit; quibus elapſis mœrore animi extinguitur. *Aſiæ Rex* fuit per annos 17. *Macedonum* per annos 6. ut ait *Dexippus*. Conſentit *Euſeb. Lat.* in utroque; diſſentit *Græc.* in annis regni Aſiatici; quos ſaltem 10. tribuit.

Everſo Demetrio, penes *Seleucidas* & *Reges Pergamenos* Aſiæ imperium fuit: Hinc *Antiochus Soter*,

Soter, *Antiochus Deus*, & successores ipsius, usque ad *Antiochum Cyzicenum*, appellati Συείας καὶ Ἀσίας βασιλεῖς. Consulendum opus Eusebianum; sed de his Regibus jam suprà diximus. Rex Pergamenus, in Asiâ *Phrygiam*, *Mysiam*, *Æolidem*, *Joniam*, *Cariam*, *Doridem*, *Lydiam*, *Lycaoniam*, *&* *Pisidiam*, possidebat.

Regni hujus conditor PHILETÆRUS TIANUS EUNUCHUS, frater Attali & Eumenis, præfectus thesaurorum Lysimachi, Regis Thraciæ; à quo defecit A.M.3669. *Pausanias in Atticis p.13. & 18. Strabo lib. XIII. p.629. Golzius in Thes. num.246*, nummum ejus sic inscriptum refert: ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, quod adversum est Straboni; qui Attalum, Philetæri nepotem à fratre Attalo, primum Regem salutatum scribit *l. d. p. 624. Scal. lib. III. Can. Isag. p.321.* testis est, in *numismate Farnesii Cardinalis*, Philetærum *diadema non* habere, *sed coronam frondeam*; ut vel hinc Regis nomen adsciscere noluisse videtur possit. Refert ibidem mendacissimum istud distichon *Daphidæ:*

Πορφύρεοι μώλωπες ἀποῤῥινήματα Γάζης
Λυσιμάχου Λυδῶν ἄρχετε καὶ Φρυγίας.
Vibices ô purpureæ, ramentaque Gazæ
Lysimachi Lydos cum Phrygibus regite.

Vibices vocat *Philetæri posteros*, id est, *mancipia*. Quod Eunuchus, & servili conditioni proximus, Pergamenæ Gazæ custos ab hero Lysimacho impositus fuit; *ramenta Gazæ*, quòd divitiis ad illos transmissis, Lydiæ & Phrygiæ imperium occupârint. Te-

nuit autem Philetærus castellum suum per annos 20. *Strabo l.d:* Successit A.M. 3689. EUMENES Philetæri nepos è fratre Eumene; & regnavit annis 22. *Justinus lib. XXVII. c.3. §.1.* Bithyniæ Regem appellat magno errore, ut censet *Valesius ad Polyb. Exc. Peir. p.19.* Errat & *Diog. Laërtius in Archesilao*, qui Philæteri filium facit; quod notavit *Reinesius lib. III. Variarum, c. 7.* ubi varias Suidæ hallucinationes in hâc Regum Pergamenorum historiâ, detegit. Mortuus ex ebrietate, *Athen. lib. X. p. 445.* Ubi *Dalechampius* per oscitantiam *Attali nepotem è fratre* vertit, cùm in Græco sit, Φιλεταίρȣ. Hæredem habuit Attalum, Attali & Antiochidis filium, Eumenis fratrem patruelem, & Philæteri, è fratre nepotem; quem primum Regem appellatum vult *Strabo suprà citato loco*: Idq; factum post victoriam insignem de *Gallis* reportatam. Quod ipsum etiam scribunt *Polyb. in Exc. Peir. p. 103. & Liv. lib. XXXIII. c.5.* Victoriam hanc refert Calvisius in A.M. 3712. Dictus ab hâc victoriâ Γαλατονίκης, ut est apud *Suidam in* Νίκανδρος. *Pergamenis* ipsis satis non fuit, *Gallorum spolia*, honestissimo urbis loco, *suspendere*; sed ut vivam spirantemque belli imaginem oculis etiam posteritatis subjiceret, *prælium cum Gallis* commissum *pictoris arte* & penicillo animatum, publicè proposuêre. *Pausan. in Atticis.* Sed & *Plinius lib. XXXIV. Hist. Nat.* quatuor statuarios, *Isigenum, Pyromachum, Stratonicum, Antigonum* nominat; qui Attali & Eumenis, adversus Galatas prælia, arte & ingenio expresserint, *Tanti fuit*

Gallos

Gallos vincere; nam gens maximè terribilis, ac bellicosissima tùm in Asia erat; ut ait *Polyb. l. d.* Ταυροκτόνος idem Rex dictus est, ab oraculo, quod refert idem *Pausanias in Phocicis, p. 636.* Rationem reddit *Scaliger*, quòd successerit *Macedonibus*, in quorum *nummis* sunt alii *taurinis*, alii *arietinis cornibus*. Hic idem Rex est, qui socius Romanorum bello *Macedonico primo*, contra Philippum. *Florus lib. II. c. 7. Strabo l. d. Livius lib. XXVI. c. 24.* Moritur C. Sempronio Cethego, Q. Minutio Ruffo Coss. A. V. 556, quem Calvisius putat respondere A. M. 3753. Ergò idem principium Philetæri non benè constituit in A. M. 3669. Debebat enim in A. M. 3667, quod satis manifestum est.

ATTALUS regnavit per annos 44. *Livius lib. XXXIII. c. 5. Polyb. in Exc. Peir. p. 102.* quem qui cum Livio contulerit, facilè assentietur *Valesio ad Exc. Peir. p. 18.* ubi *Livium Polybii simiam* vocat. Et quamvis *Strabo* cum *Exc. Gr. Scal. p. 336.* saltem 43. annos tribuit, tamen prioris sententiæ est ipse Calvisius. Igitur regnare cœpit A. M. 3709, quo anno mortuus Eumenes: Hic Eumenes cùm regnarit annos 22. (ut est in *Exc. Scal. p. 335, Strabo l. d.*) utique initium ejus est in A. M. 3687. Hujus patruus Philetærus imperium obtinuit per annos 20, & defecit à Lysimacho A. M. 3667. Sic Calvisius commisit metrachonismũ biennii. *Et talium quàm multa sunt apud Chronologum istum*; quæ omnia excutere, non est hujus loci, neque temporis.

Uxor Attali, *Apollonia Cyzicena* quamvis plebeji

generis, tamen ob summas virtutes regio fastigio non indigna (*Polyb. in Exc. Peir. p. 112.*) è quâ nati sunt *Eumenes II. Attalus II. Philetærus. Athenæus.* Succedit inter hos EUMENES, & regnat annis 39. *Exc. Gr. Scal. p. 337.* In *Strabone* numerus corruptus est, & pro Ἔτη τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα legendum est, τριάκοντα καὶ ἐννέα. Hic est, de quo *Polyb. in Exc. Peir.* p. 167: *Eumenes, Pergami Rex, corpore infirmo, animo valido, nulli Regum ætatis suæ secundus, cùm regnum paucis & tenuibus oppidulis coarctatum accepisset, amplissimis provinciis auxit; non tàm casu, & fortunâ, quàm industriâ suâ.* Strenuam operam *Romanis* tulerat in *bello Antiochico*, ut patet ex *Livii lib. XXXVII. c. 39. 41. & 43.* Hinc tantum terrarum acquisitum. Nam devicto Antiocho, Romani Eumeni *Chersonesum*, in Europà, & *Lysimachiam*, castella, vices, agros adjecerunt: In Asia *Phrygiam utramque*, & *Mysiam* (quàm Prusias Rex ademerat) restituerunt: Et *Lycaoniam*, & *Myliada*, & *Lydiam*; & nominatim urbes, *Tralles* atque *Ephesum*, & *Thelemessum*. Idem *Livius lib. XXXVIII. cap. 39.* Moritur A. M. 3792.

Regnum accepit ATTALUS II, frater Eumenis II, Attali I. filius, regnat mortuo fratre annos 21. *Strabo d. l.* Per oscitantiam factum est, quod in *Exc. Gr. Scal. p. 337.* legimus: Εὐμένης Ἀττάλου ἀδελφὸς, ἐπίτροπος Περγάμου βασιλεύει ἔτη κα. Hoc est: *Eumenes, Attali frater, tutor Pergami, regnat annos 21.* Scribo: Ἄτταλος Εὐμένους ἀδελφὸς, hoc est, *Attalus Eumenis frater.* Hoc volunt superiora, quibus Eume-

Eumenem hujus antecessorem fecit; non *Attalum*. Hoc dum *Scaliger* non animadvertit *lib. III. Can. Isag. p. 154.* Eumeni II. sufficit Eumenem, fratrem Attali, & tutorem. An cœcis cœcus dux fuit? *Just. lib. XXXVI. c. 4. §. 1.* quî Attalum III. successorem facit, Eumenis patrui? errat. *Justinus*, & contra mentem *Trogi*, hîc scripsit, ut patet ex *prologo 37.* ubi Attalus Philometoris Antecessor est. *Hic Attalus Alexandrum, Antiochi filium, juvit contra Seleucum; & Romanos, contra Pseudophilippum, & in Thraces expeditione factâ, Regem eorum Diegylin cepit, & Prusiam interfecit, substituto ei filio Nicomede.* Regnum cessit Attalo A. M. 3813. *Ultimus* igitur Rex, *Attalus III*, cognomento *Philometor*, frater Eumenis II. è Stratonice, Ariarathis Cappadociæ Regis filiâ; obiit regni anno quinto, hoc est, A. M. 3818. cùm populum Romanum regni sui hæredem fecisset. *Florus lib. II. c. 20. Livii Epit. 58. Vellejus lib. II. c. 4. Orosius lib. V. cap. 8. Strabo l. d. Exc. Gr. Scal. p. 338.* Quod de eodem Justino scribit, fuisse omnium sævissimum; confirmat *Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 371*, ubi consulendus *Valesius*.

Supererat ARISTONICUS, Eumenis filius, *è pellice Ephesiâ*; qui cùm Asiæ regnum, velut hæreditarium invaderet, à *M. Perpenna* victus est. *Just. & Exc. Gr. l. d. Epitom. Livian. 59*, & alii.

CAPUT XIII.

Aridæi *regnum sine causâ omissum. Reliquorum Regum catalogus ad* Perseum, *à Romanis debellatum, contexitur è Dexippo & Porphyrio.*

PRimum Macedoniæ Regem, *post Alexandri mortem*, tàm in majore quàm minore Synopsi, omittit *Besoldus*, nescio quam ob causam. Is est ARIDÆUS, Philippi Regis & Philinnæ Thessalæ *saltatricis filius*, Alexandri M. frater; sed ut Rex crearetur, patri magis & fratri datum est, quàm ipsi: Fuit enim *mentis inops*, non minus tutoris indigens, quàm Alexandri liberi; qui si adulti fuissent, ne regnum quidem Aridæo somniandum erat. Sunt, qui scribunt, pharmaco ab Olympiade propinato, dementatum fuisse. *Plut. in Alex.* Creatum nominarunt PHILIPPUM à patre. Regnum ejus fuit pænè 7. annorum. Videndi *Curt. lib. X. c. 7. Diod. Sic. initio lib. XVIII. Just. lib. XIII. c.3. Ptolemæus ap. Athenæum lib. XIII. p.578. Seneca lib. IV. de Benef. cap. 31. Pausanias in Atticis p. 10. & 45. & lib. VIII. p.466. Oros. lib. III. c.23. Euseb. Lat. n. 1693. Exc. apud Scal. Latino barbara p. 58. Arrianus apud Photium Cod. XCII. Dexippus apud eundem Cod. LXXXII. & apud Scal. p 48. Porphyr. apud eund. p.228. & Exc. Gr. alia p. 272.* Constat inter istos, cùm à *Perdicca* cæde reversus in *Macedoniam*, Olympiadem excludere conaretur; ab exercitu desertum, & *Olympiadi deditum*, ejusq; jussu immaniter excarnificatum esse. Calvisius rejicit hoc in A M. 3633.

Biennio post & ipsa Olympias interficitur à CASSANDRO, Antipatri filio, Jölai nepote; qui regnum Macedoniæ sibi vendicavit. *Hic Alexandri M. domum prorsus extinxit:* Alexandrum enim, Alexandro M. natum è Rhoxane (Oxyathris, Bactria-

Bactrianorum Regis, filiâ) per Glauciam, & Herculem ejusdem filium, è Barsine Pharnabazo genita, per Polysperchontem sustulit. *Pausan. in Bœot. p. 553. Porphyr. l. d. Just. lib. XV. c. 2. Diod. Sic. lib. XX. c. 20.* Odii hujus causa fuit, quòd Alexander ægrè ferens, barbaros à Cassandro risos, cùm ipsum adorarent; *caput* ejus utraque manu arreptum *parieti illisisset.* Ajunt *Cassandrum* diu post, cùm Macedoniâ & Ægypto potitus esset, *conspectâ Delphi Alexandri statuâ*, subitò percussum, corpore toto contremuisse; eamque animi æstuationem vix sedari potuisse. *Nummus* ejus exstat apud *Goltzium in Thes. p. 246.* Regnum obtinuit per annos 19. moritur longo ac difficili morbo enecatus. A. M. 3653. sub initium anni.

Succedit filius è Thessalonice, Alexandri M. sorore natus, nomine PHILIPPUS. *Just. lib. XV. c. 4. §. 25.* Sedis paulò post *Elateiæ* (Phocidis ea urbs est) moritur. *Porphyr. l. d. Pausan. in Bœot. d. p. 553.* Hunc omisit *Scal. lib. II. Can. Isag. p. 164.*

Philippum exceperunt duo fratres, ANTIPATER, quem nonnulli *Antigonum* vocant; & ALEXANDER, ex eâ Thessalonice nati: Sed quòd *mater in Alexandrum propensior* videretur, *ab Antipatro interficitur.* Hinc *Alexander* ulturus matris cædem, *Antipatrum* fugere coëgit ad Lysimachum socerum; cujus jussu paulò post interficitur. Alexander *Lysandram* ducit, Ptolemæi Lagi filiam; cui posteà *Agathocles*, Lysimachi filius, maritus fuit. Sed cùm Demetrio Poliorceti (quem in auxilium adversus fratrem Antipatrum evocârat) insidias strueret; ab ipso

præventus occiditur. *Dexipp. apud Scal. & Porphyrius apud eundem*; ſed quî corrigendus eſt ex Dexippo? Legitur enim: πρός τε τὸν νεώτερον Πτολεμαῖον ἀδελφὸν εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεῖται Δημήτριον, τὸν Ἀντιγόνου. Lege: Πρός τε Ἀντίπατρον τὸν νεώτερον ἀδελφόν. *Calviſius* hanc cædem conjicit in A. M. 3657. *Porphyrius* Caſſandri filiis tribuit nonniſi 3. annos, 6. menſes; & regnaſſe ſcribit ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς εἰκοστῆς. Hoc eſt, *à quarto anno centeſimæ viceſimæ* (ita explendus hiatus ille, quem Scaliger reliquit) ἄχρι τοῦ τρίτου ἑκατοστῆς εἰκοστῆς πρώτης ὀλυμπιάδος. *Usq; ad tertium Olympiadis 121.* Quæ omnia cum Calviſio benè conveniunt.

Ita verò regnum Macedoniæ tenuit DEMETRIUS POLIORCETES, Antigoni filius (de quo diximus in cap. ſuper.) quod cùm per 6. annos tenuiſſet, Macedoniæ regnum invadit PYRRHUS, Æaci filius, Rex Epirotarum, viceſimus primus ab Achille, Thetidis filio; quòd putaret, *poſt Philippum, Alexandrum & Olympiadem* (Pyrrho, Neoptolemi filio, genitam) regnum Macedoniæ ſibi deberi. *Dexippus & Porphyr. d. l.* Calviſius Demetrium exutum ſcribit A. M. 3664. Hic eſt ille Pyrrhus, qui cum Romanis bellum geſſit; cui oppoſiti duo clariſſimi duces, *C. Fabricius*, C. F. C. N. *Luſcinus* (ita ſcribendum eſt è tabulis Capitolinis, *non Lucinius*, ut eum vocat *Beſoldus*) & *M. Curius*, M. F. M. N. *Dentatus*. Vide *Pighium* A. V. 472. & ſeqq.

Sed Pyrrhus nonniſi per 7. menſes Macedoniæ Rex fuit; & à LYSIMACHO, Agathoclis filio, Theſſalo

Thessalo è civitate Cranone, Macedoniâ ejicitur. *Porphyr. & Dexipp.* Quamobrem initium Lysimachi statuere malim in A. M. 3665, quàm cum Calvisio in A. M. 3666. Macedonibus imperavit annos 5. menses 6. Victus enim A. M. 3670 in campis Cori à Seleuco Nicatore vitâ exuitur. Ac statim PTOLEMÆUS CERAUNUS, Ptolemæi Lagi & Eurydices, Antipatro natæ, filius, Seleucum benefactorem suum, & qui exulem susceperat, interficit; & Macedoniæ regnum occupat, regnatq; annum unum, menses quinque. Occubuit contra Gallos pugnans A. M. 3672. secundum *Dexippi* & *Porphyrii* sententiam. Alii non nisi novem menses regnasse volunt, quos Calvisius sequitur; nescio quàm benè.

Ptolemæum Ceraunum excipit MELIAGRUS, Ptolemæi Lagi frater; quem Macedones regno statim privarunt, quòd regio fastigio impar videretur. Nam post duos menses suffectus est ANTIPATER, Cassandri è sorore nepos, Philippi filius. Hic cùm non nisi 45. diebus regnum tenuisset, velut parum idoneus gerendo bello adversus Gallos, dejicitur à SOSTHENE, plebeji generis viro. Gallos hîc vicit, & Macedonum regno præfuit per duos annos. Tunc ἀναρχία fuit usque ad Olympiad. 126. Hæc omnia *Porphyrius*.

Hujus sententiam qui admittunt, ANTIGONUM GONATAM, Demetrii Poliorcetæ filium, Antigoni nepotem, Macedonum Regem factum asserat A. M. 3674. *Gonatas* hic appellatus, quia *Gonis* (Thessaliæ urbs est) natus & educatus fuit; antequam

Macedoniæ imperaret. Vixit annos 83. Macedoniam rexit annis 44. Obiit igitur A. M. 3718. Ita quidem *Porphyrius.* Sed numerum corruptum esse, patet è sequentibus, dum ait, mortuum anno primo Olymp. 135. qui respondet A. M 3711. in quo consentit Calvisius.

Succedit DEMETRIUS, qui & universam Lybiam & Cyrenen accepit; regnumq; tenet annis 10. Reliquit filium Philippum è Chryseide captivâ, cui tutor à primoribus Macedoniæ datus ANTIGONUS DOSON; sic appellatus, quasi DABO, quòd esset promissor quidem, at non effector pollicitorum. (*Plutarch. in Æmil. Paulo.*) Thuscus prætereà dictus ab acuto capite, ut ait *Porphyrius.* Qui cùm utiliter publicæ præesset, effecit, ut Rex crearetur, ductâ Chryseide. *Cleomenem* Regem Lacedæmoniorum *victum,* Græciâ expulit; & adversus barbaros pugnans, cùm *vehementibus clamoribus in acie* usus esset, paucis pòst diebus *sanguinis profluvio* victor interit. *Polyb. lib. II. c. 70.* Tribuuntur illi à *Dexippo* anni 12. Sed à *Diodoro* (ut idem Dexippus ait) 9. à *Porphyrio* 12: Cùm annos 42. vitæ implevisset. Malim hîc *Diodorum* sequi: Cùm enim *Perseus* regnârit annis 10, *Philippus* 42, quod ipsi fatentur; & verò Persei annus ultimus sit à mundo condito 3782, necesse est Antigonum tutorem desiisse A. M. 3730. Nam qui Antigonum præcessit ab A. M. 3711, regnavit annos 10, id est, vivere & regnare desiit A. M. 3721. Quamobrem residui novem ab annis 3721. ad annum 3730. debentur Antigono. Fatetur prætereà Porphyrius, Philippum regnare cœpisse ab Olym-

Olympiad. 140. at hujus initium, juxta Calvisium, incidit in ipsum annum 3730.

Quod PHILIPPUM attinet, eximiâ adolescens indole fuit. *Polyb. in Exc. Peir. p. 13. 14.* Dardanos vicit. *Just. lib. XXIX. c. 1. §. 10.* Bellum contra Ætolos suscepit, quod *sociale* dictum est, *Polyb. lib. IV. cap. 3. 25. & 26.* Demetrii Pharii hortatu, *cum Annibale fœdus* iniit. *Liv. lib. XXIII. c. 33. & Just. lib. XXIX. c. 2. §. 1.* Hinc bellum cum Romanis sibi attraxit, quod infeliciter gessit. *Florus lib. II. c. 7.* Quamvis & aliæ causæ accesser nt. *Just. lib. XXX. c. 2. §. 8. & c. 30. §. 5.* Bello finem imposuit *Titus Quintius Flamininus*, & *pacem* Philippo dedit *his conditionibus*: Ut Græcæ civitates in Asiâ & Europâ *suis legibus* viverent: Philippus ex omnibus *præsidia* sua deduceret: *Captivos transfugasq́;* redderet: *Bellum extra* Macedoniæ *fines injussu Senatus* ne gereret: Ne plusquàm *quinque millia armatorum*, neve *elephantum* ullum haberet &c. *Liv. lib. XXXIII. c. 16.* Titus Quintius triumphavit magnâ gloriâ A. V. 559. A. M. 3756. Posthæc Philippus à Romanorum partibus *contra Antiochum* stetit; & *Athamanum regnum* occupavit: Sed eo rursus exutus, implacabile contra Romanos odium concepit. Interim *calumniis Persei* eò adductus est, ut *Demetrium*, legitimum *filium*, *veneno* tolleret. *Just. lib. XXXII. c. 2. Polyb. in Exc. Legat. XLVI. c. 3. Liv. lib. XL. non procul ab initio. Pausan. in Corinthiacis p. 302.* Veritate rei & *Persei scelere* serò deprehenso, mœrore animi extinguitur A. M. 3772.

Succedit PERSEUS, Philippo è concubinâ natus;

natus; qui fœdus à patre cum Romanis ictum, perfidiosè rupit, bellumq; suscepit eo eventu, ut Perseo victo, L. ÆMILIUS PAULUS totum Macedoniæ regnum occuparet; Regemq; catenis oneratum ante currum suum ageret, cum duobus filiis & unâ filiâ. Vide *Pighium in A. V. 596.* Hic regni Macedonici finis: Ipsi verò *Macedones suis legibus* vivere jussi. Quod tamen *beneficium* post annos 20. *ademtum illis* est, quoniam se cum *Andrisco* (qui *Persei filium* sese mentiebatur) conjunxerat.

De Regnis quibusdam celebrioribus sub Monarchiâ tertiâ.

REGNUM PARTHICUM.

CUm Macedones rerum in Oriente potirentur, *Parthicum* imperium condidit ARSACES; quod in tantam potentiam excrevit, ut *inter illos & Romanos orbis divisus* diceretur. *Just. lib. XLI. c. 1. §. 1.* Caput omnium populorum, qui post Euphratem & Tygrim siti, rubro mari terminantur. *Curt. lib. VI. c. 2. §. 12.* Adde *Strab. lib. XI. p. 515.* Ut qui tàm memorabilis potentiæ regnum tacitum præterire velit, inexcusabilis videatur. Parthi, *Scytharum progenies*, temporibus Sesostridis & Jandusi, qui bellum inter se gessere, regionem illam occuparunt; quam Parthiam vocamus. *Vales. ad Ammian. lib. XXXI. p. 419.* De nomine dissensus est: Alii *Parthos exules* esse volunt, linguâ Scythicâ. *Just. d. l. §. 2.* ibiq; *Bernegg.* Alii ab *Euphrate* dictos. *Morellus in Statium pag. 164.*

Arsaces

Arsaces Macedonicum *jugum excussit*, L. Maulio Vulsone, M. Attilio Regulo, Coss. *Just. lib. XLI. c. 4. §. 3.* Hoc est, A. M. 3694. Temporibus *Antiochi Dei*, ex hac causâ: *Teridates* & *Arsaces*, ambo *fratres*, Arsacis filii, Phriapeti nepotes, ab Artaxerxe, Persarum Rege, ducebant genus; ut ait *Georg. Monachus apud Scal. in Opere Euseb. Græci, libro priore p. 54.*

Ipse Artaxerxes (intellige Mnemonem) Arsaces adhuc privatus appellatus est. *Ctesias apud Phot. Cod. LXXII.* At Orientalis historia (cujus gustum nobis dedit *Schickardus in Tarich p. 103.*) ortum ejus ad ultimum Darium: Nisi per illam lineam (è quâ *Schickardus* hoc colligit) successio potiùs, quàm stirps indicatur; quod aliis excutiendum relinquo. Nam uti *Parthicum* regnum *successit Persico*, sic *Arsaces Dario* tanquam successor, *non tanquam stirpis ejusdem*, per lineam conjungi potuit.

Quicquid sit, ex his fratribus *Teridates* graviter ferens, se ab Agathocle (*Arrianus apud Photium Cod. LVIII.* Phericlem appellat) Persiæ, sive Parthiæ Satrapâ, *de stupro solicitatum* esse, rem fratri aperuit. Arsaces, illo & aliis quinq; assumtis, *Agathoclem*, facto impetu, *obtruncat*; & Parthos, *pulsis Macedonibus*, in libertatem asserit. Hoc initium fuit. Posteà *Seleucum Callinicum* (qui Antiocho Deo successerat) *devicit* idem; & hunc *diem* Parthi *solemnem* observarunt. *Just. lib. XLI. c. 4. §. 10.* Hinc ***duplex epocha Parthici imperii*** notanda est: *Prior* ex defectione Parthorum, sub *Antiocho Deo*, consurgit; *secunda* ex victoriâ

victoriâ, de *Seleuco* reportatâ. Quod ubi factum est, Scriptores facilè conciliabis; quos primâ fronte adversos putes. *Suidas*, quem *Berneggerus* laudat, ad *Justini d.c. §.3.* corruptus est; nec hoc dicit, quod ille vult, si credimus emendanti *VVolfio*: Loquitur enim *non de annis regni Persici* à Cyro, sed *de annis Macedonicæ potestatis in Persas*. *Ammianum* Marcellinum ab eodem citatum decepit *similitudo* cognominum *Nicanoris* & *Callinici*; è quibus alterum *victorem*, alterum *pulcrè vincentem* significat. Quod ipsum de *Tacito* suspicor. Nam cùm alicubi Antiochum quendam reperisset, DEUM EPIPHANEM dici (sic vocatus est *Alexandri Balæ filius*, ut suprà docui) idq; hæreret velut in confusâ mente, factum est, ut *Epiphanem pro Deo* nominaret. Hoc tamen minimè debebat facere: Nam *ante* illum *Antiochum*, qui *Magni filius* fuit, *neminem Epiphanis nomen tulisse*, satis manifestum est. Atque hæc de locis illis judico, quæ *Berneggerus* attulit; & *Scal. ad Euseb. n. 1769.* vero adversa esse, verè dixit.

Illud verò hactenus dicta de *Seleuco Callinico* convellere videri potest, quòd *Georg. Monachus* non nisi *biennio regnasse* scribit *Arsacem*: Quod si enim regnare cœpit A.M. 3694, usque ad regnum Seleuci Callinici non pervenit. Sed quando *Georgius* initium Arbacis ponit post illa: Συρίας καὶ Ἀσίας δ' ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος, ἐπικληθεὶς Καλλίνικος, ὁ αὐτὸς καὶ Σέλευκος. Id est: *Syriæ & Asiæ imperavit Antiochus, cognomento Callinicus, qui & Seleucus dictus est.* Ita responsum in promtu est, *Georgium de secundâ epochâ* expli-

explicandum; ſtatuendumq; biennio regnâſſe poſt victum Seleucum Callinicum; pro tempore maturâ quoque ſenectute deceſſiſſe (quod ſcribit *Juſt. lib. XLI. c. 5. §. 5.*) credibile eſt.

Hîc verò præterire non poſſum *gravem hallucinationem Schickardi in Tarich p. 104*, in loco *Juſtini*, qui ſic habet: *Urbem quoque nomine Daram, in monte Zapaortenon condit; cujus loci ea conditio eſt, ut neque munitius quicquam eſſe, neque amœnius poſſit.* Damnat codices ſphalmatis, & librum ſuum præfert, qui tamen vitioſiſſimus fuit; pro *Daram* legendo *Claram*; ut ſit adjectivum. Nihil hîc dicam de vetuſtate librorum, qui *Daram* conſtanter præferunt; nihil de abſurditate verborum: Urbem condit nomine *Claram*. Tàm enim manifeſtum eſt è τῷ *nomine*, ſecutam eſſe *propriam appellationem urbis*, ut nihil manifeſtius. An enim tantæ claritudinis urbs ea fuerit, ut, quamvis indefinitè loqueretur Juſtinus, ſtatim omnes recordarentur nominis? nunquam hanc ſententiam probabilem nobis reddiderit vir doctiſſimus. Nos vulgatam retinemus propter auctoritatem P*linii lib. VI. cap. 16.* ubi de hoc ipſo loco: *à Caſpiis Orientem verſus regio eſt* Zapauortene *dicta, & in eâ fertilitatis inclutæ locus*, Daricum *dictus.* Nihil refert, aliter hîc nomen terminari, cùm de priore ſyllabâ certi ſimus. Scio *Bongarſio* quoque corruptam fuiſſe viſam *Juſtini* lectionem, ſed fallebatur: *Daras* bonum eſt, & aliarum quoque civitatum Orientis nomen. *Evagrius lib. III. cap. 37*: *Poſt hoc bellum Anaſtaſius*, Daras, *locum quendam Meſopotamiæ, in finibus Romani imperii ſitum,*

tum, & utriusq; ditionis velut limitem, ex agro fecit oppidum &c. Meminit & *Procopius lib. I. Persic.* & addit, hunc locum distare *Nisibi* stadia 97 ac *Persarum finibus*, octo & viginti. Cave igitur confundas cum *Darâ* Justini, vel *Darico* Plinii; à quâ distat ista Mesopotamiæ gradibus ferè 23. Quod non animadvertisse *Salmasium in Exercitationibus Plinianis p. 982.* mirum quàm *pueriliter* exultat *Petavius Miscellanearum Exercitationum 10.*

Arsaci succedit frater TERIDATES, & regnavit annos 27, ut scribit *Georgius Syncellus*; dissentit *Justinus*, qui Arsaci dat successorem Arsacem filium: Sed *Georgius*, qui auctores primæ classis conpilavit, hîc quidē præferendus mihi videtur. Confirmat eum *Orosius lib. V. c. 4.* ubi Mithridatem, Priapatii filium, *sextum* facit *ab Arsace I.* Quod verum est, si recipimus *Teridatem*: Tunc enim *sextus* est, *non* quidem in successione *stirpis*, *sed* in successione *regni*. At si Justinum sequimur, neutro modo sextus dici potest; sive regni, sive stirpis successionem consideremus.

Post hos regnum Parthicum obtinuit PRIAPATIUS ARSACES. Idem *Just. lib. XLI. c. 5. §. 8.* Pampacium, è corruptissimo suo libro, vocat *Schickardus, d. tract. p. 104.* Nobis illud rectius videtur, quod proximè accedit ad *Phriapetum*; quo nomine appellatus est Arsacis primi avus; ut nos docet *Arrianus*. Priapatii tres filii, PHRAHATES ARSACES, MITHRIDATES ARSACES, ARTABANUS ARSACES. *Phrahates* regnavit post *Priapatium. Just. d. l. §. 9.* Hunc excipit frater *Mithridates. ibid.* quo

quo Rege fortuna Parthos ad summum imperii fastigium perduxit. *ibid. c.6.§.2. Agath. lib. II. c. 60.* Et hic potest esse ille *Gurdat* in libris Orientalium apud *Schickard. p. 104.* Qui & *rectè observavit*, ab hoc *captum Demetrium* Nicatorem.

Eo defuncto PHRAHATES filius Rex constituitur. *Idem lib. XLII. c. 1. § 1.* Orientalibus est Baadi, *Schick. d. l.* Quo cæso ARTABANIS patruus regnum suscipit. *ibid. c. 2. §. 1. Prologus Trogi 41.* Vulneratus in prælio contra Tocharios moritur; quod factum A. M. 3880. *M. Crasso, Cn. Pompejo Magno Coss.* colligo ex *Phlegontis Olympicis apud Phot. Cod. XCVII.* ubi scribit: SINATRUCE, *Parthorum Rege, extincto successisse* Phrahatem, *cognomento* Deum, *anno tertio Olymp. 177.* Hic *Sinatruces* non alius nisi *Artabanus*; quia successor illi datur *Phrahates Deus*: At *Phrahates Deus* idem cum *Tigrane Deo*, apud *Auctorem* dicti *prologi 41.* Hunc prologum si conferimus cum *Justino*, dicemus eundem *Tigranem Deum* cum *Mithridate Magno*; quem *Artabano* patri *successorem* damus è Justino. *Quemadmodum igitur Syrorum & Ægyptiorum Reges plura tulerunt nomina, sic & Parthici.*

Quid, quòd *Memnon* apud *Photium Cod. CCXXIV. cap. 60.* expresse *Phrahatem* nominat hunc ipsum *Mithridatem*? Nec enim alium intelligere possumus per temporis rationem; Atque ita MITHRIDATIS M. simul habemus initium A. M. 3880. Hic *Mediam* & *Mesopotamiam* subegit, ut ait *prologus*. Tamen *Just. lib. XLI. c. 6. §. 6. 7.* Medos subactos

ctos scribit à Mithridate I, Priapatii filio. Mihi sic videtur, *rebellâsse Medos sub Artabano*; cùm Scythæ res Parthicas felicibus armis contrivissent. Nec enim *Tigranem* illum *Deum* apud prologum eundem cum *Mithridate I.* statuere possumus, quòd *Artabano* successor datur. Est igitur, quod dixi, *Mithridates M.* hujusdem meminit & *Joseph. lib. XIII. Antiquit. c. 22.* cùm ait: *Demetrium Eucarum captivum ad Mithridatem, Parthorum Regem, miserunt.*

Pulsus est ob crudelitatem, & vacuum regnum occupavit ORODES frater ejus. *Just. lib. XLII. c. 4. §. 1. 2.* Hordos in Orientalium historia *Schickardo d. l.* hic est, qui *Crassum* vicit. *Florus lib. III. c. 11. Plut. in Crass. Oros. lib. VI. c. 13. Livii epit. 106. Appian. in Parthis & alii.* Quod factum A. M. 3897.

Reliquit successorem regni PHRAHATEM filium, qui XXIX. fratres trucidat. *Just. lib. XLII. c. 5. §. 1.* ait XXX. Sed *notabis*, Phraatem fuisse unum & è XXX; „ & veteres universum totius sodalitii vel collegii numerum solere ponere, etiamsi is, quem excipiunt, „ includatur; quâ de re *Rutgersius lib. I. Variar. cap. 2.* Addo *Senecam lib. V. de Benef. c. 16.* Ubi de Pompejo: *Provincias, ut eligat, distribuit; Triumviris rempublicam dividit.* Lipsius, cui non succurrebant similia, mutare voluit, & legere: *Dum ita Triumviris rempublicam dividit.* Gruterus sivit quidem vulgatam, & manuscriptorum lectionem; sed explicationem nobis dedit acutam magis, quàm veram. Absolvam me paucis: Locus *Senecæ* est ejusdem commatis cum iis, quæ *Rutgersius* notavit. Hi fuerunt Parthorum

Reges

Reges *ad Augustum usque:* Seqnentes *ad Artabanum ultimum* subjiciemus alio loco.

REGNUM ARMENIACUM.

Armeniacnm regnum longè vetustissimum extitit: BARZANES enim temporibus Nini Armeniorum Rex legitur apud *Diod. Sic. lib. II. c. 1.* At post Alexandri mortem Armenia *Syriæ ac Mediæ præfectis* paruit; donec ab *Antiocho Magno ad Romanos* deficeret ARTAXIAS, à quibus Rex appellatus, novi imperii velut auctor fuit. *Strab. lib. XI. p. 531.* Totam tamen non habebat; cùm partes Australes subjectæ essent Zariadri, ejusq; posteris, usque ad Artanem, quem Tigranes oppressit. *Strabo ibid.* Idem verò *Artaxias*, è consilio Annibalis, *Artaxada* civitatem condidit. *Plut. in Lucullo, p. 513.* Bellum gessit *cum Antiocho Epiphane*, sed victus ac captus est; ut scribit *Appianus in Syriacis.* Meminit ejus belli *Hieronymus ad cap. XI. Danielis.* De hujusdem improbâ regnandi cupiditate *Diodor. Sic. in Exc. Peir. p. 325.*

Qui successerint, me quidem latet, usque ad ARTAVASDEM; qui cum Mithridate M. Parthorum Rege bellum gessit. Memoria ejus apud *Just. lib. XLII. c. 2. §. 6.* Ei successit TIGRANES, Tigranis filius (*Appianus in Syriacis*) obses Parthis datus. *Strabo d. l. p. 532.* Hic est, qui Mithridatis Pontici bello sese involvit, magnisq; cladibus à Romanis fractus est; potentissimus alioquin Rex. *Phlegon apud Phot. Cod. XCVII. Memnon apud Eundem Cod.* CCXXIV. *c. 32. 42. 57.*

42. 57. 58. 59. 60. Appianus in Mithridaticis. Plut. in Lucullo. Florus lib. III. cap. 5. & alii. Nummus ejus apud Goltzium hic est : ΤΙΓΡΑΝΟΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Tigranis hujus successor & filius ARTAVASDES. *Strab. d. l.* quem *Antonius*, specie amicitiæ illectum, dein catenis oneratum, postremò interfecerat. *Tac. lib. II. Ann. c. 3. Vellejus lib. II. c. 82. Plut. in Ant. p. 939. Dio lib. XLIX. p. 415. Joseph. lib. XV. Antiquit. cap. 5.* Cui Artabazes est ; sicut etiam *Dioni*.

Hunc excepit ARTAXIAS, memoriâ patris Romanis infensus. *Tac. & Joseph. dd. locis.* Occisus est, ut vult *Tacitus*; vi pulsus, ut *Josephus*. In ejus locum Romani Regem constituerunt TIGRANEM, fratrem ejus ; ut ait *Josephus*, misso, qui diadema imponeret, Tiberio. *Euseb. n. 1995. Suet. in Tib. cap. 9. Vellejus lib. II. c. 94.* Sed hic confundit restitutionem *Artavasdis*, cum alterâ *Tigranis*; recentiorem cum antiquiore.

Nec benè *Vellejum* tuetur *Vossius*, qui *Artavasden* etiam à *Tiberio* reductum suspicatur. Dico, cùm nec *Suetonius* (omnia Tiberii diligenter recensens) hoc retulerit, *Tiberium bis in Armeniam missum, bis Regem Armeniis dedisse*; nec causa sit, cur tàm memoratu dignum præterire voluerit, conciliationem *Vossii* non habere locum. Quod si defendendus est *Vellejus*, vix potest aliter, nisi emendatione, quam talem darem: *Regnum ejus Artavasdis filio tradidit.* Fuit enim Tigranes, ut è Josepho dixi, Artavasdis filius, Tigranis nepos.

Imma-

Immanis error eſt *Ubbonis Emmii lib. V. Rerum Chronolog.* qui Tigranem Artaxiæ patruum dicit; confundens Tigranem hunc Artavasdis cum Tigrane, Tigranis filio, Mithridatis Pontici (è Cleopatrâ filiâ) nepote; quem Romani, quòd Parthos ſolicitâſſet, captum, & in triumpho ductum, diu antè necárunt in carcere; ut nos docet *Appianus in Mithridaticis.* Noſtri autem Tigranis reſtitutio facta eſt, *M. Apulejo, Publio Silio Nervâ Coſſ.* hoc eſt A. V. 733, ut eſt apud *Dionem*; id eſt, A. M. 3930.

Notare hîc debes, *non totius Armeniæ* fuiſſe *Regem*, ſed *majoris* tantùm: Nam *Armeniam minorem* obtinuit *Archelaus*, defuncto Medo Rege; ut ex eodem *Dione* diſcimus. Ita ſub Romanis Auguſtis diu obtinuit, ut alius *majorem*, alius *minorem* regeret. *Tigrani ſucceſſerunt liberi*, ut ait *Tacitus*; ſed quorum imperium diuturnum non fuit. Atque in hujus familiæ interitu, ſimul quod ad Auguſti principatum perventum eſt, finiam; cætera exſecuturus, cùm occaſio nobis fuerit.

REGNUM PONTICUM.

EST etiam hoc regnum memoratu dignum propter MITRIDATEM illum, qui per 40. annos arma Romana provocavit, & ſuſtinuit: Sed jam hoc labore defuncti ſumus. Vide *notas meas in Flori lib. III. c. 1. §. 1.*

REGNUM MASSANISSÆ.

FUerunt in Africâ Masæsuli, & Massyli, quorum nomina sæpè confunduntur: Masæsulorum Rex erat SYPHAX, à Publ. Scipione Africano in triumpho ductus. Massylorum Messanissa (ita scribam ex æreâ tabellâ legis Doriæ apud *Ursinum, in Ciceronis librum de Senectute)* fide, veritate, vigore corporis, ac liberorum multitudine longè celeberrimus. Origo ejus antiquitùs sic tradita fuit: Antæo gigante mortuo (cujus cadaver 60. cubitos longum vidit Sertorius) uxor ejus Tinge cum Hercule concubuit; ex quibus editus Syphax, Diodorum filium habuit: Ab hoc majores Massanissæ & Jubæ. *Plutarch. in Sertorio p.572.* Temporibus illis, quibus *Romani cum Carthaginensibus* bellum secundum suscepere, fuerunt ex hoc genere duo fratres, Desalces & Gala: Desalce geniti Capusa & Lacumaces. *Liv. lib. XXIX. c.29.* Gala Massanissæ pater est. *Liv. ibid. & lib. XXIV. cap. 48.*

MASSANISSÆ admodum adolescens eâ indole fuit, ut statim appareret regnum suum opulentius facturum; Syphacen, *pro Carthaginensibus* militans, magno prælio devicit. *ibid. c.49.* Sed & Romanos, bellum in Hispaniâ gerentes, ducibus *P. & Cn. Scipionibus* (quorum ille *Africani* majoris *pater*, hic *patruus* erat) egregiè vexavit; Pœnorum eorundem castra secutus. Dies noctesq; infestus aderat, ut non

vagos

vagos tantùm, procul à castris, lignatum pabulatumq; progressos, exciperet; sed ipsis obequitaret castris, invectusq; in medias sæpè stationes, omnia tumultibus impleret. *Idem Liv. lib. XXV. c. 34.* Sed pòst *infestus Carthaginensibus* redditus, operam navavit Romanis tàm strenuam; ut nemo externus magis adnixè rem illorum adjuverit: Certè *ut Carthago* frangeretur & *extingueretur, hujus potissimùm operâ effectum est.* Causam odiorum fusiùs exponit *Idem lib. XXIX. c. 29. 30. & seqq.* Romani virtutis ac fidei memores, tùm maximis honoribus affecerunt eum; tùm amplissimo *Syphacis regno* (quod in potestatem illorum venerat) *donârunt. Sallustius in Jugurthino cap. 5. & Liv. lib.* XX. *c.44.* Neque ob id beneficiarium suum esse volebant, sed legem tulerunt; quâ Massanissæ solutam libertatem ab imperio suo tribuerunt. *Valer. lib. VII. c. 2.* ex. 6. Hujus tàm incluti muneris memoriam ad ultimum vitæ finem, longâ senectute donatus, constantissimâ fide perduxit: Romanos *in Hispanicis bellis*, quamvis ipse domestico premeretur, quàm solicitè juvit. *Idem Valerius lib. IV. c. 2. ex. 13. ext.* Jamjam moriturus, uxori liberisq; præcepit, expectarent in dividendo regno suo *Scipionis Æmiliani arbitrium*; unum in terris populum Romanum, unam in populo Rom. Scipionis domum sese nosse. *ibid.* Ad centesimum ferè annum pervenit. *ibid.* Regni spatium 60. annis emensus. *Idem lib. VIII. c. 13. ex. 1. Plin. lib. VII. c. 48. Polyb. in Excerpt. Peir. p. 174.* Robore admirabilis, qui *nullo imbre, nullo frigore adduci potuit, ut caput tegeret*: Ubi standum esset, *in eodem vestigio*

totum diem perstabat; non antè moto pede; quàm consimili labore juvenes fatigâsset: Ætatis anno 86. filium generavit. *Epitoma Liv. 50. Valer. & Polyb. d. l. Plin. lib. VII. c. 14.* Qui Methymannum, vel Mathumannum, ex correctione *Salmasii ad Solini cap. 1.* Stembalem *Polybius*, Mastanaban *Appianus in Lybico*, Mastanaman *Zonaras*, Stemban *Suidas* vocat. Sed & præter hunc *quinquaginta quatuor filios* habuit. *Valerius lib. V. cap. 2. ex. 13.* Unde miratur *Idem lib. IX. cap. 13. ex. 1. ext.* Massanissam salutem suam *custodiâ canum* vallâsse: *Quo tàm latè patens*, ait, *imperium? quo tantum liberorum numerum? quo denique tam arcta benevolentia constrictam Romanam amicitiam; si ad hæc tuenda nihil canino latratu ac morsu valentius duxit?* E filiis memorantur Micipsa, Gulussa, & Manastabal. *Sallustius in Jugurth. cap. 5.* Masgaba, *Liv. lib.* XLV. *c. 13.* Misagones, *Idem lib.* XLII. *c. 20. & c. 62. lib.* XLV. *c. 14.* Musicanes, *Liv. lib.* V. *cap. 1. ex. 1.* Massugrada (è quo Dabar natus est, *Sallust. in Jugurth. c. 103.*) filia, è quâ Asdrubalus, *Appianus in Punic. Epit. Liv. 50.*

MICIPSA, regni hæres, *Romanos juvit* in bello Numantino. *Sallustius in Jugurth. c. 7.* Moriturus *Jugurtham*, Manastabalis fratris filium nothum, adoptavit; & testamento, cũ duobus filiis, Adherbale & Hiempsale, hæredem instituit. *ibid. c. 9.* Sed JUGURTHA post Micipsæ mortem agitatur regni cupiditate, utrumq;, quamvis patrueles & fratres adoptivos

optivos suos, interficit; nihil veritus populum Romanum, quorum in tutelâ regnum erat. *Hinc* ortum illud *bellum* celeberrimum, quod *Jugurthinum* dicitur. Sed *captus* denique *Jugurtha*, & in triumpho ductus est à *C. Mario*, A.M. 3846. ab V.C. 649. ipsis Calendis Januariis. Vide *Pighium in Annal. tom. III. p. 150.*

Sed tunc stirpi *Massanissæ* ablatum regnum non est: *Numidiæ* namq; Rex, post annos viginti reperitur HIARBAS, qui (quòd Cn. Domitium proscriptum juvaret) à Cn. Pompejo, Sullæ jussu, debellatus & interemtus est. *Epitom. Livii 89. Plut. in Pomp. p. 624. Auctor de Viris Illustribus c. 77. Eutrop. lib. V.* Regnum à Pompejo datum HIEMPSALI, quem *Sigonius scholiis ad epit. Liv. 89.* putat dicti *Hiarbæ filium* esse; sed ei minimè subscribimus. Malim tùm propter alia, tùm propter temporis rationem (quæ generationum intervalla diligenter attendere nos jubet) accedere *Valesio ad Exc. Diod. Sic. p. 60*, qui putat *Micipsæ filium*, Micipsæ nepotem, Massanissæ pronepotem: Habuit enim Micipsa, Massanissæ filius, præter Adherbalem & Hiempsalem, à Jugurthâ interfectos, alium *cognominem natu minimum*; qui " omnium Numidiæ Regum clementissimus, accersi- " tis è Græciâ viris doctissimis, cùm omnibus discipli- " nis, tùm maximè philosophiæ operam in eorum " contubernio impendit; atque ita in regno ac phi- " losophiâ consenuit; ut est apud *Diod. Sicul. in Exc.* " *Peir. p. 387.*

Ut autem à Micipsâ posteriores hosce Reges credam, facit locus *Strabonis, lib. XVII. p. 833.* ubi ait,

ditionem, Carthaginensibus subditam, Romanos in provinciæ formam redegisse; nisi quòd Massanissæ partem tradiderunt, ejusq; posteris, à Micipsâ genus ducentibus. Qui Micipsæ posteri, nisi *Micipsa junior, Hiempsal* & successores ejus? Hiempsalis verò præter *Plutarchum l. c.* meminit *Cic. in secundâ contra Rullum c.22. & in eâ contra Vatinium c.5. Appianus lib.I. Civ.* Adde *Plutarchum eundem in Mario p.428, 429.*

Hiempsalem excepit JUBA filius, *Dio lib.XLI. p.172.* Hic est, qui à partibus Pompejanis stetit, ac *victus est à Jul. Cæsare* Dictatore, singulari *cum Petrejo* certamine congressus est; ita, ut alter alterius manu caderet. *Seneca de Provid. c.2. Dio lib.XLIII.* Sed *Appianus* auctor est, Petrejum interfectum esse à *Juba*, & hunc à servo. Incidit hæc Jubæ clades & mors in A. M. 3904. Tùm regnum ejus in *provinciæ formam* redactum est.

Sed Augustus Imperator JUBÆ filio regnum paternum restituit. *Dio lib. LI. p.454.* Eidem *in matrimonium* data *Cleopatra*, Antonii & Cleopatræ filia. *Sueton. in Calig. c.26.* Nihilominus idem Augustus pro restituto paterno regno, Getuliæ quædam, cum Bocchi Bogudisq; ditionibus, posteà dedit, hoc est, A. M. 3925. A. V. 728. *Idem Dio lib. LIII. pag. 514.* Fuit hic Rex *historicus* longè *florentissimus*, cujus libri, passim laudati veteribus, cum magno literarum detrimento, perierunt.

Ex eo & Cleopatrâ natus PTOLEMÆUS, quem *C. Caligula*, nobilissimorum virorum carnifex, ob divitias, quas possidebat, interfecit; quamvis consobrinus

ſobrinus eſſet. *Dio lib. LIX. p. 659. Sueton. d. l. Seneca l. de Tranquillitate animi, c. 11.* Quisquis vir erit, notabit hos perpetuos illuſtrium regnorum & Regum exitus; *ſerios me herclè ſapientiæ modeſtiæq́ magiſtros!*

CAPUT XIV.

Reges & *res populi* Romani *quàm breviſſimè recenſentur, usque ad tempora Monarchiæ.*

ANtequam Cæſarum catalogum recenſemus, pauca quædam de ſtatu populi Romani altiùs repetenda ſunt; quod nî fiat, tyronem ἐν σκότῳ ῥέμβεσθαι, hoc eſt, in tenebris repere neceſſe eſt. Româ conditâ, quod notum, à Romulo & Remo (factum id A. M. 3198, regnante apud *Medos Articâ*) regius ſtatus populo placuit. *Dionyſ. lib. II. c. 4.* Ex quo loco *originem legis regiæ* nobis exſculpere volunt viri docti, ſucceſſu minùs felici.

Hinc ROMULUS SYLVIUS (cujus majores ſuprà dedimus) NUMA POMPILIUS, Pomponis Pompilii filius (*Liv. lib. XL. c. 29. Dion. lib. II. c. 59.*) TULLUS HOSTILIUS, Hoſti filius (*Macrob. lib. I. Saturn. c. 6.*) Hoſti & Herſiliæ nepos (*Macrob. d. l. Aurelius Victor in Romulo. Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. III. c. 1. Liv. lib. I. c. 22.*) ANCUS MARTIUS (quem Numæ Martii filium, Numæ Martii nepotem, M. Martii pronepotem voluit *Pighius*, *Sigonius*, & *Goltzius*; ſed quam aſſertionem alibi examinabimus) L. TARQUINIUS PRISCUS, Demarati filius, è Bacchiadarum, hoc eſt, ipſius Herculis poſteritate (*Dionyſ. Halicarnaſſ. lib. III. c. 59. Liv. lib. I. cap. 34.*

Strab.

Strab. lib. V. p. 219. & lib. VIII. p. 338. Plin. lib. XXXV. c. 3. & 12. Tac. lib. XI. Ann. c. 14.) & SERVIUS TULLIUS, S. Tullii Corniculani & Ocrisiæ filius (*Dionys. Halic. lib. IV. c. 1. Liv. lib. I. c. 39. Valer. Max. lib. III. c. 4. Auctor de viris illustribus in Tullio, Plinius lib. XXXVI. c. 27.)* Hi *sex*, inquam, regnârunt usq; *ad illud tempus, quo Cyrus Babylonicum imperium destruxit*; & sub istis adeò crevit Roma, ut, cùm Servius Tullius *primum lustrum* conderet, suprà *octoginta quatuor millia septingentos* in Censoriis tabulis repertos scribat *Dionys. lib. IV. c. 26.* L. TARQUINII SUPERBI, qui regnum scelere invasit, L. Tarquinii Prisci nepotis (vide notas *Flori lib. I. c. 7. §. 2.)* ultimi Romanorum Regis, initium incidit in A. M. 3417, cùm jam *Cyrus monarchiam* suam stabilivisset.

Eo cum liberis pulso, L. JUNIUS BRUTUS populum in libertatem asseruit; ut deinceps, loco Regum, in singulos annos Coss. crearent. Quam potestatem mutationes quædam interruperunt; sed non diu: Nam Dictaturæ ad tempus sumebantur. Decemviri circa A. V. 302. A. M. 3500. (*regnante* apud Persas *Artaxerxe Longimano)* legum ferendarum causa summâ cum potestate creati (cùm dominationem contra leges retinerent) *tertium intra annum* dejecti sunt. Tribuni autem militum Consulari potestate circa A. V. 309; A. M. 3507, primùm instituti, non processerant ultra A. V. 386; quo *ultimi creati* sunt. Et tamen intermedio quoque tempore sæpiùs, & aliquando plures per annos *continua Consulum comitia* habebantur.

Tempore

Tempore autem illo, quo *Persæ* rerum in *Oriente* potiti sunt, usque ad initium Alexandri M. Romanorum res bello gestæ præcipuè fuerunt hæ: *Pulsi* in æternum *Tarquinii: Porsennæ obsidio* fortiter tolerata: *Latinorum* exercitus ad lacum *Regillum* cæsus: Susceptum *cum Volscis bellum*, & licet fortuna aliquoties mutâsset, *cæsis* eo bello *306. Fabiis*; ad ultimum tamen penes Romanum confecti belli gloria stetit. Eâdem fortunâ fracti *Æqui* & *Sabini*: *Fidenæ* captæ: *Vejentum* urbs *decennali* bello expugnata; sed mox ad *Alliam* afflictæ res, *occupata* urbs *à Gallis*. Nihilominus velut ex inferis emersit populus Romanus, fortunâ seminante discordias inter victores. Tum rursus arma prosperè sumpta contra *Volscos, Æquos, & Praenestinos: Galli, Samnites*, & alii haud semel prostrati. Breviter, à regifugio usque ad A. V. 419. A.M. 3620. (quo *Darius Codomannus* interfectus est) populus Rom. *quater & quinquagies* de vicinis hostibus *triumphavit*. Imò resp. tantarum virium tùm fuit, ut *Liv. lib. IX. c. 17. & seqq.* æstimatâ *Romanorum* & *Alexandri Magni* potentiâ, tandem concludat; si Alexander in Italiam trajecisset, non tàm facilem victoriam de populo Romano futuram fuisse.

Post mortem Alexandri, quæ Romanis bella fuerint, *Besoldus* explicavit *in Synopsi majore cap. 14.* Nec habeo, quod addam; imò contraham in pauca. E validissimis nationibus & populis (quos *intra Italiam* subegere) fuerunt *Samnites, Hetrusci, Lucani, Bruttii, Tarentini, Sassinates, Picentes, Sallentini, Messapii*. Extra Italiam *Siculi, Corsi, Sardi, Illyrii, Pœni,*

Græci, Istri, Dalmatæ, Baleares, Thraces, Cilices, Galli & Hispani. Reges victi vel capti, *Pyrrhus*, quem Hannibal (nullâ mentione Alexandri M. factâ) præcipuè commendavit; & post istum *Hiero, Syphax, Philippus, Antiochus M., Perses, Gentius, Betultus, Jugurtha, Mithridates, Tigranes*; quos jam suprà recensuimus. *Triumphos* à temporibus *Alexandri M.* usque ad Dictaturam *Cæsaris* populus Rom. vidit *184*.

Ita cùm ad summum venisset Respublica, de statu sanctitatis & virtutis præceps data est. Nec opus, ut de re notissimâ verba faciam; Sciunt enim, qui *Sallustium in Catil. Florum lib. III. c. 12.* & alios legerunt. Hinc seditiones & bella civilia: Nec aliud remedium discordiarū fuit, quàm si ad unius flagra deducerentur omnes. Monarchiam autem sicut *C. Julius Cæsar* metatus est, ita *Augustus* stabilivit, & adamantinam effecit. Quin sub hoc ipso *Ægyptus, quarta Monarchiæ Macedonicæ pars*, imperio Romano cessit: Ut multi Romanæ Monarchiæ initium hinc ordiantur; quod etiam nos fecimus in *Historiâ Imperii Romani, quam proximè continuaturi sumus.* Sed aliis *C. Julium Cæsarem* in Imperatorem catalogum recipere placuit, quos Besoldus sequitur; neque hîc ab illo recedere nobis placet.

CAJUS JULIUS CÆSAR.

Caji Cæsaris genus. Dies *pugnæ* Pharsalicæ. *Cæsar contra vulgatas calumnias breviter defenditur. Iudicium viri maximi de eodem.*

Nobili-

NObilitatem generis antiquam suprà jam ostendimus: Continuam majorum seriem per monumentorum inopiam dare non possumus. Atavus *L. Julius*, quos magistratus gesserit, incertum est; nomen è descriptione posterorum Capitolinâ novimus. Abavus *Sextus Julius Cæsar*, Prætor A. V. 547. Siciliam sortitus est. *Liv. lib. XXVII. cap. 23. 24.* Proavus *Sex. Julius Cæsar*, Consulatum gessit A. V. 596, collegâ L. Aurelio Oreste. Avus *C. Julius Cæsar*, Martiam, ab Anco Martio Rege oriundam, uxorem habuit. Pater *C. Jul. Cæsar*, Pisis (dum manè calcearetur) nullis evidentibus causis, nulloq; manifesto morbo, exanimatus est. *Plin. lib. VII. c. 53.* Patruus *Sext. Julius Cæsar*, Consul, A. V. 662, collegâ L. Martio Philippo. Reperiuntur & *L. Julius Cæsar*, & *C. Julius Cæsar Strabo* orator, L. Cæsaris filii; quorum ille Consul A. V. 663, collegâ P. Rutilio Lupo: Uterque occisus bello civili Mariano. Hi *Cajo Cæsari*, patri Dictatoris, *fratres patrueles* fuerunt. Nullos de hoc genere fumos nos vendidisse, sciunt illi, qui tabulas Capitolinas & nummos Cæsarum apud *Goltzium in Fastis*, *Ursinum in gente Juliâ* consuluerunt.

Natus autem C. Julius Cæsar Dictator, A. M. 3850, A. V. 653, anno primo Olympiad. 170. *Phlegon apud Scalig. p. 339.* Diem fuisse tradunt quartum Iduum Quintilis. Consulatum adeptus est A. V. 694, collegâ M. Bibulo. *Pompejum* A. V. 705, hoc est, A. M. 3902. ad Pharsalum *vicit*, a. d. 13. Calend. Sextiles; quem diem, *ob extinctam libertatem* populi Romani *valdè memorabilem*, ignoravit *Onuphrius.*

At

At nos hodiè ſcimus è Calendario veteri apud *Gruterum Operis Æterni p. 133.*

Poſt victoriam inſolentiorem factum, & tyrannica multa patrâſſe, ait *Beſoldus in Synopſi majore,* propter ea, quæ *Suetonius* refert *in Cæſare, c. 76. 77. 78.* „ Imò propter multitudinem ita judicantium. Eſt „ enim (pace tanti nominis dixerim) ex illo genere „ Scriptorum, qui ſequiùs eunt; non quâ eundum „ eſt, ſed quâ itur. Quod ſi conſidero Conſulum, Proconſulum, aliorumq; ſuperbiam & immanitatem; omnia Cæſaris, cum illis collata, ne apparere quidem videntur. De honoribus divinis, quos decerni ſibi paſſi ſunt, vide *Caſaub. ad Sueton. Auguſtum cap. 52.* De immanitate ac crudelitate illorum ipſorum, quos Cæſar adverſarios habuit; audite quæſo *Ciceronem lib. IV.* ep. 14: *Si ii viciſſent, ad quos acceſſeram* (hoc eſt Pompejani) *intelligebam tamen & iratorum hominum, & cupidorum & inſolentium, quàm crudelis eſſet futura victoria.* Et item *lib.* IX. ep. 6: *Crudeliter otioſis minabantur* (nota hîc diſſimilitudinem Cæſaris, qui, ut eſt apud *Suet. in Cæſ. c. 75.* medios & neutrius partis ſuorum ſibi numero futuros pronunciavit) *eratque iis & tua inviſa voluntas & mea oratio.* Denique *lib. VII.* ep. 3: *In bello rapaces, in oratione ita crudeles; ut ipſam victoriam horrerem &c.*

Valdè premere ſe putant Cæſarem, objiciendo ſcelus armorum in rempublicam. Quæſo vos, an per illum ſtetit quieſcere? pacem voluit, non impetravit. En rurſus *Cic.* Pompejanum *lib. IV.* ep: 1: *Inciderani in hominum pugnandi cupidorum inſanias.* Et *lib. IX.*

ep. 6: *Vidi nostros amicos cupere bellum.* Adde *lib. XVI. ep. 10. lib. VIII. ad Attic. ep. 11.* & intelliges alterius partis summam injustitiam. Et quid vocatis rempublicam? nulla respublica fuit, antequam Cæsar Pompejum vinceret. Nec absurdum est, quòd in culpam trahitis illius dictum: *Nihil amplius esse rempublicam, appellationem modo sine corpore ac specie.* Totum locum considerate, nihil aliud voluisse dicetis Cæsarem, nisi *republicâ corruptâ, unicum remedium esse dominationem unius.* Hoc idem non ex adulatione, sed ex animi sententiâ, sub Augusto & post Augustum, pronunciârunt viri rerum civilium peritissimi. Videte *Tacit. lib. I. Histor. c. 1. & 16. lib. I. Ann. cap. 9. Flor. lib. IV. c. 3.* ex emendatione *Freinshemii.* Imò nec alia mens ipsius *Ciceronis* fuit *lib. I. de naturâ Deorum, c. 4.* Fusiùs hæc diduximus *lib. I. Observationum Pomponionarum, c. 12.* Ubi simul probavimus illud, rempublicam fuisse nullam ante prælium Pharsalicum. Hoc ipsum est, quod passim dicit Romanus sapiens: nimirum, *rempublicam non fuisse ibi, ubi Pompejus steterit*; legenda *epist. 104. sub finem.*

Ut me paucis absolvam, veneror judicium *Jul. Cæs. Scaligeri*; qui rogatus à Gallo, quid de Cæsare sentiret? *Non respondebo*, inquit. Quamobrem? *Quia*, inquit, *nolles me respondisse. Hoc tibi volo gratificari: De viro enim illo non posse quicquam ferè dici, quin de omnium Imperatorum, gentium omnium, laude detrahatur; neque putare sese, illum fuisse hominem, nisi esset mortuus.* Refert *Johannes Bergius*, Rutenus Medicus, sub finem *Confutationis fabulæ Burdonianæ*

S pag.

pag. 424. 425. Unum illum non suprà gentiles tantùm, sed quàm plures Christianos (*quales hodiè quidem sumus*) collocat, & sideribus eum inscribit, quòd *neminem acerrimorum hostium post commissum prælium occidit, omnes veniâ prosecutus est; honoribus & divitiis auxit:* Unde prorsus abominabiles, qui eum occiderunt. *Gravis erat liberis ipsa beneficiorum potentia,* inquit *Florus lib. IV. c. 2. §. 92.* ô pulcerrimam tanti facinoris rationem! beneficiorum magnitudine Cæsar mortem meruit! Nolo plura. Nam quæ huc faciunt, jam attulimus *in Prolegomenis Historiæ Romanæ, & ad Velleji lib. II. c. 72.* Reliqua verò Cæsaris petenda sunt è *Plutarcho, Suetonio, Dione, Floro, Vellejo, Appiano, ipso Cæsare, Sigonii & Pighii Annalibus.* Habeo præterea *de præstantiâ C. Julii Cæsaris libros tres,* conscriptos à *Francisco Florido Sabino*, editosque Basileæ anno 1540.

TRIUMVIRATUS.

ILle ipse sanguis, è quo libertatem *Cassius* & *Brutus* fluituram existimabant, libertatem extinxit. Sublato, quem tyrannum dicebant, tyrannis longè immanissima emersit; *& nihil quicquam Idibus Martiis profectum est.* Triumviros Reipublicæ constituendæ se fecerunt C. Julius. C. F. C. N. *Cæsar Octavianus,* M. Antonius, M. F. M. N. Marcus Æmilius, M. F. Q. N. *Lepidus.* Horum facinora si cognoscere aves, explicabunt *Dio lib. XLVI. & Johannes Antiochenus,* Dionis compilator, *in Exc. Peiresc. p. 799.*

Jungen-

Jungendus auctor *nobilissimus orationis*, cui titulus; *Tricipitina*; quæ *ad nummum quintum Octavii Stradæ* in universitate nostrâ habita est.

IMPERATOR CÆSAR AUGUSTUS.

Octavianus quo tempore Pompejum *&* Antonium *vicerit?* Alexandriam *ceperit?* Augustus *appellatus sit?* Triplex initium *Augusti. Ianus ter clusus, & quibus annis? Lipsii hallucinatio. Lacuna in Dione ostenditur, non animadversa* Casaubono *&* Scaligero. *Quintilius Varus quo tempore cæsus?* Besoldi *inadvertentia.* Virgilius *&* Horatius *quibus annis mortui?* Curtii *ætas incerta. De* Besoldo *admonitiuncula*, cautè legendum in *historia* sacra.

C. Octavius, C. F. C. N. C. PRON. C. ABN. (*Inscriptio VII. p. 225.*) natus nono Calendarum Octobris (*Sueton. in August. c. 5. Inscriptio IV. p. 175. & VIII. p. 228. & I. p. 229.*) post solem occasum, ut contra Suetonium volunt viri docti, *Casaub. ad Suet. August. cap. 5.* Post parentis mortem magnâ curâ educatus ab Atiâ matre & L. Marcio Philippo vitrico (*Nicol. Damasc. in Exc. Peir. p. 472. & seqq.*) à C. Julio Cæsare, avunculo magno, *adoptatus*; & C. Julius Cæsar *Octavianus* dictus est. Interfectores parentis lege Pedia aggreditur A. V. 710. *Vellejus lib. II. c. 69.* Sextum Pompejum Cn. F. A. V. 717. M. An-

 tonium

tonium ad Actium A.V.722. ante diem quartum Nonas Septembr. vincit. Altero anno, Calendis Sextilibus, Alexandriam cepit. *Welserus lib. II. Rerum Augustæ Vindelicorum.*

A tempore *Antonii* ſublati *Monarchiam Augusti* computat Beſoldus, cum quàm plurimis. Sed notabis *triplex* eſſe *initium Augusti*, de quo *Lipſius ad Tac. lib. I. Ann. c. 9. Baronius* in apparatu *ad Annal. Eccleſiaſticos, n.104.105.* Quemadmodum ſcilicet *tria* ſunt initia *Cyri*, *duo Caroli M. Scal in Euſ. n. 1456.*

AUGUSTUS primùm cognominatus eſt Idibus Januariis, A.V.726. Ipſo ſeptimùm, M. Agrippâ tertiùm Coſſ. *Caſaub. ad Suet. Auguſt. cap. 7. Scal. ad Euſeb. n. 1988.* Janum clufit ter, *primùm* A. V. 724. ſe quintùm, Sexto Apulejo Coſſ. *Dio* in rebus illius anni *lib. LI. p. 417.* Nummus inſcriptus: IMP. CÆS. DIVI F. COS. V. IMP. VI. S.P.Q.R. Quòd in alterâ parte *ſtatuam equeſtrem* Cæſaris *pacificatoris* habet, hinc explicandus eſt. *Secundò* A. V. 728. ſe nonùm, M. Junio Silano Coſſ. *Dio lib. LIII. p. 515.* Errat *Lipſius lib. I. Electorum c. 20.* qui hoc factum ſcribit in Conſulatu X. Sed fortaſſis correxit ſe in editionibus noviſſimis; mea enim prima eſt. *Tertiò* vult idem *Lipſius*, clauſum A. V. 730. in Conſulatu Auguſti XI. ex *Inſcriptione II. pag. 149.* Diſſentit *Caſaub. ad Suet. Auguſtum, c. 22.* Lipſii graviſſimus lapſus eſt, qui *lapidem* exiſtimavit pertinere ad A. V. 730. cùm in eo legatur annus TRIBUNIT. POTEST. XII. Auguſtus enim in Conſulatu XI. nondum Tribunitiam poteſtatem acceperat: Mihi *ſaxum* illud *verè ſaxum*

eſt;

est; nequicquam huc facit, ob inconstantem incertamq; scripturam in linea secunda. *Casaubono* planè assentior, *tertium fuisse clausum circa tempus nativitatis Salvatoris nostri Jesu Christi*. Hoc è veteribus decerptum refert *Oros. lib. VI. c.22.* Sed quòd ait *Casaubonus*, Dionem hujus rei non meminisse in rebus illius anni explicandis, prorsus ineptum est. An enim quicquam ex historiâ Dionis superest de anno urbis 750. *quo Christus natus* est? nihil omninò, & *triennii historia periit*, hoc est, anni *748*, quo Coss. C. Calvisius Sabinus & L. Passienus Crispinus Ruffus; & *750*, quo *Christum natum* esse, peritissimorum Historicorum & Chronologorum consensu traditum est; & quo Consulatum gesserunt L. Corn. Lentulus, M. Valerius Messallinus Cotta. Hoc cùm non observârint, *qui Dionem ediderunt*, in errores varios induxerunt maximos viros, *Casaubonum* & *Scaligerum*; sicut à nobis *in Historia Romani Imperii* demonstratum est. Atq; hæc dicenda fuerunt, quòd Besoldus historiam *Jani clusi*, velut cognitu dignam, in medium protulerit.

Sequitur apud eundem *in majore Synopsi* error, Bavarico sue pinguior. Meminit atrocissimæ cladis, quam Augustus accepit in Germaniâ, cæsi ad internecionem tribus legionibus, cum duce Quintilio Varo. Accidit C. Poppæo Sabino, C. Sulpitio Camerino Coss. hoc est, A. V. 761. Quod de *Tac. lib. I. Annal. c. 62. §. 1.* manifestum; & nos è *Dione* ampliùs demonstravimus *contra Baronium in Hist. Imperii Romani*. Baronius rejecerat in A. V. 762. Quo P. Corn.

Dolabella, C. Junius Silanus Coss. fuerunt. Sive Baronii, sive nostram sententiam sequi velis; tamen minimè admittere debes, quòd *Besoldus* ait, *hujus Quintilii Vari morte adeò perturbatum fuisse Virgilium, ut Horatius carmine pulcerrimo consolatus sit, lib. I. oda 24.* Uterq; *Virgilius* & *Horatius*, diu *ante* cladem Quintilii Vari *mortales reliquere*: Nam Virgilius mortuus est A. V. 734. C. Sentio Saturnio, Q. Lucretio Vespillone Coss. ante diem 10. Cal. Octobris. Auctor vitæ Virgilii *Donato* adscribitur; idemq; tempus assignavit *Hieronymus n. 1997.* Nec aliud sensit *Phlegon apud Scal. p. 341*, qui Virgilium obiisse scribit anno secundo Olymp. 290. Horatii mors incidit in A. V. 745. & Consulatum C. Marcii Censorini, C. Asinii Galli quintùm, Calend. Decembris; ut nos docet *vita* illius *è vetusto codie* descripta, & publicata tùm ab aliis, tùm à *Bersmanno* & *Heinsio*. Nescio igitur, quò mens Besoldo abierit, cùm hæc scriberet? Breviter: *de alio Quintilio* capiendus est *Horatius*. Sed & ad Augusti ævum *Besoldus* refert *Quintum Curtium* Historicū, quo nihil quicquam incertius est: Fuerunt quidem sententiæ hujus *Angelus Rocha in Bibliotheca Vaticana, Joh. Jacob. Frisius in Biblioth. Chronologica, Joh. Georg. Herbartus, Joh. Maria Catanæus*; aliter judicârunt *Rutgersius, Barthius, Pontanus*, sed omnibus diligenter expensis, tandem doctissimi viri pronunciârunt, incertum esse, quo tempore Curtius vixerit. Consulendus *Freinshemius in proleg. ad Curtium §. 1.* ubi de Curtii nomine, ætate, conditione.

Multa posthæc *Besoldus* refert *de nativitate Salvatoris*

vatoris nostri, quæ velim *cautè legas*; consarcinata sunt è variis, bonis & malis. Certè, quæ *de anno nativitatis* B. Virginis ex *Nicephoro* scribit, parum firma nituntur basi; quod idem monuimus *in Historiâ Imp. Rom. in A. V. 736.* Sed hæc omnia Theologis relinquimus. Cætera, quæ de Augusto dicenda sunt, patet ex *eadem Hist. nostra*, qui volet. *Nobis in hac Monarchia propositum est saltem ea explicare, quorum Besoldus meminit.*

TIBERIUS CLAUDIUS NERO.

Tiberii laudabilia & vituperanda. De Tacito sincerum judicium, Politicum *potiùs* bonum, *quàm Historicum esse.* Besoldi furtum *è Baronio.*

HUnc Besoldus *Claudium Tiberium Neronem* dicit, & nepotem & ejus è fratre *Cl. Tiberium Drusum*; perinde ac si *Besoldum Christophorum* dicerem, pro *Christophoro Besoldo.* Tiberius Claudius Nero dictus est adhuc privatus à patre, & multis majoribus (vide *Hist. Imp. Rom. in A. V. 729.*) at ab Augusto *adoptatus*, frequentiùs describitur *Tiberius Julius Cæs.* vel *Tiberius, Divi Augusti filius.* Nummos inspice apud *Goltzium in Thes. c. 4. p. 34 & 35.* Hujus Principis historiam qui legunt, observabunt summam benignitatem in juvandis illustribus familiis. *Tac. lib. I. Ann. c. 75. §. 2. lib. II. Ann. c. 37. §. 1. & c. 48. §. 1. lib. III. Annal. c. 8. §. 2. & c. 18. §. 2.* In restaurandis

civitatibus terræ motu collapsis. *Tac. lib. II. Annal. c. 47. §. 3. & lib. IV. Ann. c. 13. §. 2. Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 80.* In reficiendâ fide & liberandis debitoribus. *Tac. lib. VI. Annal. c. 17. §. 6.* in annonæ caritate sublevanda. *Tac. lib. II. Ann. c. 87. §. 1. & lib. IV. c. 6. §. 7.* in resarciendis damnis, ex incendio acceptis. *Vellejus lib. II. c. 120. Tac. lib. IV. Annal. c. 64. §. 2. 3.* Ut facere injuriam videatur *Suetonius in Tiberio cap. 47.* De Hortalo scio, quæ scribit idem *Tac. lib. II. Ann. c. 37. §. 1.* Sed nescio, an dignus ille fuerit liberalitate Tiberii; siquidem idem est cum illo Hortensii nepote, cujus impudicitiam notavit *Val. Max. lib. III. c. 5. ex. 4.* Eundem esse putavit *Lipsius.*

Observabunt præterea Tiberii civilitatem intra privatum modum. *Suet. in Tiberio c. 26. Tac. lib. II. Ann. c. 34. §. 5.* Generositatem singularem in repudiandis nimiis honoribus. *Suet. d. l. Tac. lib. I. Ann. c. 72. §. 2. lib. II. Ann. c. 87. §. 2. lib. III. Annal. c. 59. §. 2. lib. IV. Annal. c. 37. §. 2.* Virtutem eandem in spernendis adulationibus. *Suet. in Tib. c. 77. Tac. lib. III. Ann. c. 44. §. 5. & c. 65. §. 3. & lib. IV. c. 6. §. 2.* Patientiam in ferendis calumniis. *Suet. c. 28. Tac. lib. I. Annal. c. 47. §. 1. lib. II. c. 50. §. 2. lib. III. c. 10. §. 4. & c. 44. §. 4. lib. IV. c. 34. §. 1.* singularem humanitatem in Senatum. *Suet. c. 29. 30.* Per quem multa maxima tractari voluit. *Tac. lib. I. Ann. c. 3. §. 9. c. 6. §. 7. & lib. III. Ann. c. 60. §. 1. lib. IV. c. 6. §. 2. & c. 15. §. 3.* Imò castigavit patres, quòd cuncta curarum ad Principem rejicerent. *Tac. lib. III. Annal. cap. 37. §. 1.*

Nec

Nec deerunt ipsis exempla Justitiæ contra præfectorum avaritiam. *Suet. cap.30. & 32. Tac. lib. IV. Ann. c. 6. §. 7. & c. 15. §. 4. 5.* In causis propriis. *Tac. lib. III. Ann. c. 8. §. 2. & c. 12. §. 5. 6. & seqq. lib. IV. c. 7. §. 1.* In causis aliis. *Tac. lib. IV. Ann. c. 22. §. 2.* Æquitatis in moderandis atrocissimis Senatorum sententiis. *Tac. lib. III. Ann. c. 51. §. 2. & c. 69. §. 1. & c. 70. §. 2. lib. IV. Ann. c. 30. §. 1.*

Habebunt studium utilitatis publicæ. *Suet. c. 33. Tac. lib. IV. Ann. c. 13. §. 1.* Et frugalitatis. *Suet. c. 34. Tac. lib. 3. Ann. c. 52. §. 2.* Abstinentiæ ab alienis opibus. *Tac. lib. III. Ann. c. 76. §. 2.* Etiam cùm hæres nominatus esset. *Tac. lib. II. Ann. c. 48. §. 1. 2.* Candoris in promovendis dignioribus. *Tac. lib. IV. Ann. c. 6. §. 3.* Constantiæ in perferendis calamitatibus. *Tac. lib. III. Ann. c. 44. §. 4.* Sanctitatis erga hostem acerrimum, quem veneno tollere noluit. *Tac. lib. II. Ann. c. 88. §. 1.*

Hæc & alia quamplura scio *Tacitum* referre ad simulationem; sed est *Senatoriæ factionis Scriptor*; quem ut egregium politicum esse confiteor, sic *bonum Historicum esse, ferè dubito.* Num enim Historico sic licet judicare, ac secundum suspiciones detorquere utilia facta in pejus; facere denique id, quod araneus solet in rosa? Fatetur *Dio lib. LVII. p. 62,* dixisse Tiberium: *Principis animum nemini cognitum esse debere.* Et *Tacitus* non semel in Tiberio notat, *quòd nemini patuerit.* Vide *lib. I. Ann. c. 11. §. 5. & c. 33. §. 4. & c. 16. §. 2. lib. IV. c. 1. §. 4.* Quomodo igitur *Tacitus* post tot annos Tiberii sensus interiores

cognitos habuit, ut sciret omnes simulatæ modestiæ causas, omnes arcanos metus, omnem occultam invi-
„ diam, & omnia alia? *Non est homo scriptor hic, sed*
„ *Deus; cui soli animorum nostrorum secreta reclusa*
„ *sunt: Vel certè Pythagoricâ quadam metempsychosi*
„ *in* Tacitum *migravit* Tiberii *animus.* Non ad Scriptores superioris seculi confugere potest, quos scit esse corruptissimos, *lib.* I. *Ann. c.* 1. § 5.

Nobis, qui simpliciores sumus, longè videretur in publicum utilius, facta Principum, si tolerabilia sint, nullâ interpretatione tristiori additâ, memorari; quòd necesse sit, Principis viros, hâc judicandi licentiâ perspecta, omnium factorum suorum sinistras explicationes metuere; atque ex desperatione in atrocissima quæq; prolabi. Quis enim Tiberium *munificum* ac moderatum imitabitur, si ne sic quidem tutum cognoverit à tàm rigeroso examine Historicorum?

De sequioribus factis aliter judico; hæc enim exaggerare præstat, ut ex posteritate & infamia metus sit. Idem *Tac. lib.* III. *Ann. c.* 65. §. 1. qualia sunt Tiberii nimius *favor erga Sejanum,* & libidines inauditæ, & permissa accusandi rabies; quæ qui excusare velit, non homo, sed bestia videri meritò potest.

Hoc unum addo de Tiberio, videri Romanos *contumacia* sua *crudeliorem* aliquantò effecisse. Vide *Tac. lib.* I. *Ann. c.* 6. §. 6. & *c.* 72. §. 6. De *Agrippina,* cujus domum afflixit, res certa est, ferocissimam contra Principem fœminam fuisse. *Tac. lib.* I. *Ann. c.* 33. §. 5. *lib.* II. *c.* 72. §. 1. *lib.* IV. *c.* 52. §. 3. At tum locum habet, quòd Alexander M. apud *Curt. lib.* VIII.

cap. 8.

cap. 8. §. 8. ait: *Regum ducumq́; clementia, non in ipsorum modò, sed etiam in illorum, qui parent, ingeniis sita est; obsequio mitigantur imperia, ubi verò reverentia excessit animis, & summa imis confundimus; vi opus est, ut vim repellamus.*

Atque hæc hactenus libertate indubiè majo- " re, quàm nonnulli vellent; *qui veritatem volunt esse,* " *quicquid amor partium suadet.* Longè aliter judica- " rent, si penitiùs introspicerent mores Senatorum, " mentiendi libidinem, totius imperii statum: æter- " num sanè futurum, si ad illud gubernandum *Tiberii* " *prudentiam* attulissent omnes. Imò si cogitare vel- " lent, quàm justas haberent causas recedendi à Scri- " ptoribus *Senatoriæ factionis*, verè impiis atque bla- " sphemis. *Tiberius de* recipienda *Christiana religione cogitârat*, & ad Senatum retulerat; sed restiterunt omnes animo sceleratissimo; quod Scriptores è Christianis fide dignissimi referunt. Faveat ergo Senatui, " qui volet. *Tacitum Christiani nominis deterrimum* " *hostem*, religiosè colat; nos liberè pronunciamus, " aurum mentiri potiùs, quàm aureum esse; & animum " non tàm Tiberianum nobis depingere, quàm suum. "

Cætera Tiberii exsequor *in Hist. Imp. Rom.* De *Besoldo* notabis hoc, *historiam Sejani* in Synopsi majore non suis *verbis* referre, sed *Baronii*; quem exscripsit in *A. C. 33. n. 47*, ut & alibi sæpiùs. Et quamvis aliquando nominare soleat, tamen id tàm subdolè facit, ut nescias, quæ *Baronii*, quæ *Besoldi* sunt. Qui laudare potest *aliena spolia sub suo titulo* dedicantes, is æquo animo feret hanc *apem* nostram, *an fucum?*

CALI-

CALIGULA.

Caligulæ parentes & avi. Tempus, quo imperium accepit, & occisus est. De eodem Senecæ judicium.

C. CÆSAR AUG. GERMANICUS semper hic dicitur in nummis & inscriptionibus, *nunquam Caligula*; quem in castris sic appellaverant. *Tac. lib. I. Ann. c. 41. §. 4.* Pater Germanicus Cæsar, notissimus heros. Avus primus Nero Claudius, Drusus Germanicus, frater Tiberii. Avia paterna Antonia Augusta, ut appellat *Inscr. IX. p. 236.* M. Antonii Triumviri filia; vide *Lips. ad Tac. lib. III. Ann. c. 3.* Mater Julia Agrippina, *Inscr. VII. & VIII. p. 238.* Avus maternus M. Vipsanius Agrippa; avia materna Julia, Augusti filia; *Inscr. IV. p. 237. vid. Lips. in Stemmate Augustæo.*

Successit A. V. 789. Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrano Coss. Occisus est A. V. 793. Q. Pomponio II. iterùm, Cn. Sentio Saturnino Coss. ante diem 9. Calend. Febr. Verè de hoc *Seneca Consolatione ad Polyb.* c. 36: *Excerpendum hunc è Cæsarum numero, ut qui in exitium opprobriumq; humani generis editus sit.*

CLAUDIUS.

Claudius fatuus *Princeps.* Barthii *varius conatus. Ioh. Antiocheni locus è Dione. Claudii*

bellum

bellum Britannicum, *& mors in quos annos incidant?*

HIc Caligulæ patruus, in nummis & inſcriptionibus TI. CL. DRUSI F. CÆS. AUG. GERMANICUS, plerumq; deſcribitur. *Non malè* de eo *Beſoldus*, ambiguum eſſe *crudelitate* ne an *ſtultitiâ* magis fuerit dedecoratus. At *Barthius lib. VII. Adverſ. c. 1. & lib. LIV. c. 13*, ſapientibus Principibus annumerat è *Joh. Sarisberienſis Policratico lib. VIII. c. 10.* Quod *artificium è ſtultis faciendi ſapientes*, meritò riſit *Cl. Reineſius* noſter; qui docuit ex *Agellii lib. I. c. 10.* Sarisberienſem loqui de *C. Jul. Cæſare.* An fortaſſis pro Barthio facit illud *Joh. Antiocheni in Exc. Peir.* pag. 805: *Claudius, Romanorum Imperator, animi bonis non deſtituebatur.* Quod ſurreptum eſſe *Dioni*, patet è *lib. LX. p. 665.* edit. Leuncl. At ſi pergere volet lector, animadvertet, *fatuum eſſe laborem profatuo.*

Annus, quo *Claudius in Britanniam* trajecit, nulli tentatus *poſt Jul. Cæſarem* (errant, qui aliter ſentiunt, *Caſaub. in Suet. Claud. c. 17.*) fuit ab V.C. 795. Quo Conſulatum inierunt ipſe Claudius tertiùm & L. Vellejus. De hac expeditione præcipuè videndus *Camdenus in Britannia p. 321. 342. & ſeqq.* Et poſt hunc *Scal. ad Euſ. n. 260.* Mortuus eſt Claudius A. V. 807. ante diem 3. Idus Octobris, M. Aſinio Marcello, Marco Aciolo Aviola Coſſ. *Caſaub. ad Suet. Claud. c. 45.*

NERO.

Neronis falſa ὀνοματοθεσία in Beſoldo. Quomodo

modo is nomina mutârit? Ejus genus. Memorabiliora suis annis notata. Nummus Richterianus. *Neronis mors.*

DOMITIUS NERO à Besoldo dicitur; quod & alii faciunt, sed perperam; nam cùm *Nero* diceretur, desiit vocari *Domitius.* Ægerrimè tulit (cùm adoptione in familiam *Claudiam* & nomen *Neronis* transiisset) *Domitium* sese salutatum à Britannico. *Tac. lib. XII. Ann. c. 41. §. 5.* Sic igitur res habet: Ante adoptionem dictus est L. Domitius Ahenobarbus. Idem *lib. XI. c. 11. §. 4.* à majoribus scilicet; nam parentem habuit *Cn. Domitium Ahenobarbum,* quem commendat *Vellejus lib. II. c. 72.* Vituperat *Suet. in Nerone, c. 5.* Avum *L. Domitium Ahenobarbum,* de quo *Tac. lib. IV. Ann. c. 44. §. 1. Suet. c. 4.* Proavum *Cn. Domitium Ahenobarbum,* de quo *Tac. ibid. §. 2. Vell. d. l. Suet. c. 3.* Abavum *L. Domitium Ahenobarbum,* C. Jul. Cæsaris Dictatoris acerrimum hostem; qui Porciam, Catonis sororem, in matrimonio habuit. *Plut. in Cato. min. Suet. c. 2. Cic. lib. XIII. ad Atticum ep. 36. & 47. Nicol. Damasc. in Exc. Peir. p. 476.* Atavum *Cn. Domitium Ahenobarbum,* Pontificem maximum, Cos. A. V. 657. De quo *Valer. lib. IX. c. 1. Suet. in Nerone c. 2.* Tritavum *Cn. Domitium Ahenobarbum,* Cos. A. V. 631, qui Allobrogas vicit. Vide ibi *Fastorum interpretes.*

At adoptatus, NERO CLAUDIUS DRUSUS GERMANICUS dictus est, ut patet ex *Inscr. IX. & XI. p. 236.* Imperator deniq; factus NERO CL. CÆS. AUG. GERMANICUS dici voluit, ut

ut è quàm plurimis nummis, & inſcriptionibus manifeſtum eſt. Eidem mater *Julia Agrippina*, Germanici Cæſaris & Juliæ Agrippinæ filia, Caligulæ ſoror, *Inſcr. IX. p. 236.* Adde *Lipſ. in Auguſtæo Stemmate.*

Ex ſceleribus ſuis & *parricidio* notior Imperator hic eſt, quàm ut memorari debeat. Janum terrâ mariq; cluſit A. V. 810. Se tertiùm, Val. Meſſalâ Coſſ. *Lipſ. lib. II. Antiq. Lect. c. 8.* Matrem interfecit A. V. 811. C. Vipſanio Aproniano, C. Fontejo Capitone Coſſ. *Scal. ad Euſeb. n. 274.*

Quinquennale ludicrum inſtituit ad morem Græci certaminis A. V. 812. Se quartùm, Coſſo Lentulo Coſſ. *Tac. lib. XIV. Ann. c. 2. §. 1.* Meminit *nummus æreus*, quem poſſideo dono *Magnifici Viri Dn. Georgii Richteri, Univerſitatis hujus Procancellarii benè merentiſſimi*; in cujus alterâ parte *Neronis imago*, cùm inſcriptione: IMP. NERO. CÆS. AUG. In alterâ conſpicitur *menſa, ejuſq; impoſita corona & tabes*, cùm inſcriptione: CERT. QUINQUE. ROM. CO. S. C. Hoc eſt: *Certanam quinquennale Romæ conſtitutum Senatusconſulto.*

Britannos ingenti prælio vicit, duce *Suetonio Paullino*, A. V. 813. C. Cæſonio Pæto, C. Petronio Sabino Turpiliano Coſſ. *Camdenus in Brit. pag. 347.* Romam *inflammâſſe* dicitur A. V. 815. L. Virginio Ruffo, C. Memmio Regulo Coſſ. *Baronius in A. C. 66. Caſaub. ad Suet. Neronem c. 38.* Et in hunc annum incidit *atrociſſima perſecutio* Chriſtianorum. *Scal. ad Euſeb. n. 284.* Simonem *Magum in amicitiam* recipit A. V. 818. C. Lucio Teleſino, C. Suetonio Paullino

lino Coss. *Baronius in A. C. 68, n. 14.* Eodem anno *Isthmum perfodere* conatus est, *ibid. n. 33.* & bellum *Judaicum* exarsit, *ibid.* & *Corbulo occisus* est, ut refert *Xiphilinus.* A Senatu hostis judicatus semetipsum interficit, quanquam ægrè, A. V. 820. C. Silio Italico, M. Galerio Trachalo Coss. ante d. 8. Idus Jun. *Casaub. ad Suet. Neronem, c. 59.*

SERVIUS SULPITIUS GALBA.

Besoldi *negligentia in nominando Galbâ. Rejecta* Ursini *conjectura.* Plutarchi *error. Item* Casauboni. *Galbæ & Pisonis mores.*

S*Ergium Sulpitium Galbam* Besoldus dicit corruptissimè, quasi fuerit è *Sergiis*, Trojanâ gente; cui *dedecus* indelebile *Catilina* inussit. Parum interesse putant multi, quo quisq; nomine appelletur; sed hos ego mitto ad *Reinesium lib. I. Var. c. 25.* Privatus adhuc L. SULPITIUS GALBA vocatus est, ut ait *Suet. in Galba, c. 4.* & hinc explicanda eburnea tessera, in qua legimus: L. SULP. L. SULLA, scilicet Coss. quam *Ursinus ad Tac. lib. VI. Annal. c. 15.* non satis intellexit, credidítq;, Galbam nostrum *duobus prænominibus* simul ussum; quod de aliis Sulpitiis verum est, de nostro falsum. Nam cùm *Lucius* diceretur, *Servii* prænomen non usurpavit; & cùm imperio Romano accepto, SERV. SULPITIUS GALBA dici vellet, prænomine *Lucii* abstinuit; ut apertè docet *Suet.* Fuit autem *Servii* prænomen *Sulpitiis omnibus*

tàm

tàm familiare, ut *Galbam è Serviorum gente* oriundum ſcripſerit *Plut. in ejus vita.* De antiquâ Sulpitiorum nobilitate dicam in *Hiſt. Imperii Romani.*

Noſter Imperium accepit A. V. 820, & anno ſeq. ante d. 4. Idus Jan. (*Tac. lib. I. Hiſt. c. 18. §. 1.*) adoptavit L. Calpurnium Piſonem Licinianum (*Dio lib. LXIV. p. 730.*) filium M. Licinii Craſſi Frugi è Scriboniâ. Quem Craſſum Frugi *Lipſius ad Tac. lib. I. Ann. c. 14.* malè confundit cum M. Craſſo Coſſ. A. V. 816. Ille namque cum uxore *occiſus* eſt à Claudio. *Sen. in Apocolocyntoſi*, cujus locum idem *Lipſius ad d. l. c. 48.* peſſimè accepit: Hic à Nerone interfectus eſt, ſuperioris filius, Piſonis Liciani frater. *Tac. lib. I. Hiſt. c. 48. §. 2.* Ita Scriptores conciliandi, quamvis turbet *Plutarchus*; qui Piſonem Licinianum, filium Craſſi & Scriboniæ facit, à Nerone occiſorum. Id falſum eſſe non diffitebitur, qui *Senecam* teſtem potiorem & *σύγχρονον* audiet. Cæterùm de hoc Piſone loquitur *Spartianus in Peſcennio Nigro* p. 77: *Inde quod latet VINDEX, quod Piſo neſcitur.* Caſaubonus ad illum locum, *p. 15.* capit de C. *Piſone*, qui in conjuratione adverſus Neronem deprehenſus interiit; quod abſurdum eſt. Sermo Scriptori de iis, qui Cæſares vel Imperatores deſignati, dignitati ſuæ non diu ſuperfuerunt. Hoc de Piſone Liciniano verum eſt: Nam adoptatus à Galbâ, Cæſaris dignitatem accepit, quod de C. Piſone dici non poteſt; quem neque Princeps, neque Senatus, neque miles vel Cæſarem vel Imperatorem fecit; quamvis eò conſilia ſua direxiſſet, ut fieri poſſet.

Occisus est autem Galba cum Pisone suo, dicto A. V. 821. a. d. 18. Calend. Febr. Vide præter *Fastos Onuphrii & Goltzii Casaub. ad Suet. Galbam cap. 33.* Judicium de Galba reperies apud *Tacitum d. lib. I. Histor. c. 49. De Pisone c. 14. §. 4. c. 15. §. 2. & 4. c. 17. §. 1. c. 48. §. 1. & 2.* Breviter: Galba nobilis & dives *modestiâ* & *justitiâ* in administrandis provinciis, ac *laude militari* clarus, major privato videbatur, dum privatus fuit; & omnium consensu capax imperii, nisi imperâsset.

Piso nobilis, gravis, fortunæ adversitatibus in virtute magis magisq; confirmatus, cùm adoptaretur, nullum præ se mutati vultus, animiq; tulit signum; quod imperare posset magis quam vellet. Uno verbo, μεγαλόψυχος.

OTHO.

Besoldi *lapsus superiori similis. Othonis genus. Splendidi Equites.* Tacitus & Suetonius *conciliantur.* Eutropii *oscitantia. Othonis mores & interitus, à veteribus laudatus.*

HUnc quoque *Silvium Othonem* in utrâq; Synopsi malè describit *Besoldus*; cùm debuisset *M. Salvium Othonem.* Numi Græci Μ. ΣΑΛ. ΟΘΩΝ. ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ut taceam Scriptores quàm plurimos.

Quod ait Besoldus, splendidis majoribus ortum, scire debes è *Tac. lib. II. Hist. c. 50. §. 1. & Suet. in Othone c. 1.* Patrem, *L. Salvium Othonem*, Consularem,

larem, & inter Patricios allectum; avum *M. Salvium Othonem* Prætorium fuiſſe.

Sed de materno genere Scriptoribus non ſatis convenire videtur. *Tacitus* maternum genus *impar* vocat; ſed *Suetonius* matrem Othonis, Albiam Terentiam, *ſplendidiſſimam fœminam* appellat. Abeſt quidem epitheton iſtud in quibusdam editionibus, in aliis ut ſuſpectum aſteriſco notatur: Me tamen nihil offendit. Et puto utrumq; verbum dicere *Tacitum* & *Suetonium*, Albia Terentia indubiè ſplendido equite nata eſt: Fuerunt enim, qui *ſplendidi, illuſtres*, & *inſignes* dicerentur, habentes cenſum & ſpem ſenatoriæ dignitatis. *Lipſ. ad Tac. lib. XI. Ann. c. 4.* Hujusmodi patre nata, quidni vocaretur *ſplendida*, vel *ſplendidiſſima, ſplendidè nata*; ut ex *ſplendido genere* oriunda. *Salmaſ. ad Gronov. in Elencho Antidiatribes Mercurii Frondatoris*, ſub quo nomine latere voluit *Emericus Cruceus*. Ita quamvis Othonis mater *ſplendida* eſſet, tamen primum genus longè dignius, quòd pater *Conſularis*; avus *Prætorius* eſſet. *Conſulares* enim & *Prætorii* ſupra *ſplendidos Equites* cenſentur; de quo nemo dubitat. Atque ita Otho *materno genere impar*, juxta *Tacitum*.

Sed hîc *Eutropius lib. VII.* contrarius eſt: *Otho*, inquiens, *materno genere nobilior, quàm paterno*. An, *Tacito* relicto, ad *Eutropium* ire licet? aut non benè cepit *Suetonium*, vel alium quendam? aut ſcripſit: *Paterno genere nobilior quam materno?* Prius tamen credere malim, propter metaphraſtem *Pæanium*.

Verum denique de Othonis moribus *Beſoldi* ju-

dicium est. Præter alios *Plutarchus* in Galba: *Luxu & voluptatum studio ab ineunte ætate præditus, ut infamiâ pari vix quisquam Romanorum laborârit.* Adde *Suet. c. 2.* Tac. *lib. I. Hist. c. 13.* §. 4. Unam mortem ejus commendant, quibus αὐτοχειρία egregium facinus est, *Tac. lib. II. Hist. c. 50. §. 2. Dio lib. LXIV. pag. 733. Plutarch. in Othone sub finem.* Et ex horum mente *Ausonius* in Cæsaribus:

Fine tamen laudandus erit, qui morte decorâ
Hoc solum fecit nobile, quòd periit.

Periit A. V. 821. ante diem 12. Cal. Majas. Præter *Goltzium & Onuphrium* consulendus *Casaub. ad Suet. Othonem, c. 11.*

VITELLIUS.

Corruptela prænominis *in Besoldo. Vitellii pater* adulator. *Vitellii* torpor, *& luxus. Ejusdem quædam* laudabilia, *& mors.*

A VITELLIUS GERMANICUS IMP. AUG. describitur in numis; nec aliter appellant, quicunq; veterum illius meminêre, non corrupti. Quamobrem *pessimè* Besoldus, cui *Aurelius Vitellius* dicitur. Othone interfecto cuncta, longis aliorum principatibus composita, statim ei decreta sunt. *Tac. lib. II. Hist. c. 55. §. 3.* Decreta sunt, inquam, sed non omnia recepta; ut *alibi hæc explicabo.*

Pater *L. Vitellius*, vir miri in adulando ingenii, qui, cùm *Caligula* rogâsset: *Ecquid cum Lunâ congredientem se vidisset?* periculum satis intelligens, sive

ſive negaret, ſive affirmaret; abjectis in terram oculis: *Vobis Diis, Domine*, inquit, *ſolis inter vos licet videre!* ut ſcribit *Dio lib. LIX.*

Hujus autem Principis ea vita fuit, ut pro *Vitellio Vitulum* appellare meritò poſſis. Impar curis gravioribus, brevi auditu, quamvis magna, tranſibat. *Tac. lib. II. Hiſt. c. 59. §. 3.* Fortunam principatus inerti luxu ac prodigis epulis præſumebat, medio diei *temulentus* & *ſaginâ* gravis. *Idem lib. I. Hiſt. cap. 62. §. 3.* Ventre & aulâ *ſibi inhoſtus*, id eſt, *inimicus*; ut è MSS. legit *Salmaſius* apud eundem *lib. II. Hiſt. cap. 31. §. 2.* Cui cùm jam hoſtis exortus eſſet *Veſpaſianus*, ac, duce *Antonio Primo*, præliis aliquot victoriam reportâſſet; tantus nihilominus torpor fuit, ut ſi Principem eum fuiſſe, cæteri non meminiſſent, ipſi oblivisceretur. *Tac. lib. III. Hiſt. c. 63. §. 6.* Sed *rarum eſt* (ut inquit Poëta) *monſtrum nulla virtute redemptum*, hoc eſt (ut explicat *Grut. ad Vell. lib. II. c. 74.*) aliquem vitiis omnimodis infamem eſſe, neque ullo commendabilem meritò.

Bonum Principem egit Vitellius, qui *Cæcilio Simplici* Conſulatum pecuniâ, & cum exitio Marii Celſi quærenti, reſtitit; deditq́ eum honorem Simplici innoxium & inemptum. *Tac. lib. II. Hiſt. c. 60. §. 6.* Laudabile eſt, quòd omnium, qui *acie Othonianâ* ceciderant, *teſtamenta rata* eſſe juſſit; cùm aliàs perduellionis crimine damnatis omnes facultates eriperentur. *ibid. c. 62. §. 1.* Denique cùm vinctis poſt tergum manibus, laniatâ veſte fœdũ ſpectaculum duceretur; coactus erigere os, & offerre cõtumeliis, nunc caden-

tes statuas suas contueri (quod factum *a.d. 9. Cal. Jan. A.V. 821. Casaub. ad Suet. Vitellium c.17.*) multum inter alios *insultante Tribuno*, non degeneris animi vox excepta est: *Se tamen Imperatorem ejus fuisse! Idem lib. III. Hist. c. 85. §. 7.*

VESPASIANUS.

Vaticinium Michæ *gentilibus per nebulam visum.* Hierosolymorum *excidium.* Titi *modestum* judicium *de causa victoriæ Judaicæ. Vespasiani obitus & mores.*

IMP. TITUM. FL. SABINUM VESPASIANUM AUG. Græcorum numi; IMP. CÆS. VESP. AUG. Latini describunt. Imperator salutatus est Cal. Jul. A. V. 821. *Tac. lib. II. Hist. c. 79. §. 2. Suet. in Vesp. c. 6.* De hoc gentiles interpretati veterem & constantem opinionem, quæ Oriente toto percrebuerat: *esse in fatis, ut illis temporibus Judæâ profecti rerum potirentur. Suet. in Vesp. c. 4. Tac. lib. V. Hist. c. 13. §. 3. Jos. lib. VI. de Bell. Jud. cap. 44. Hegesippus lib. V. c. 44.* Sed nemini non apparet, cujus vaticinii fama ad eos pervenerit. Scriptum erat *Michæ V. §. 1.* Ἐκ σοῦ (scilicet Bethlehemo, *è terrâ Judâ*) ἐξελεύσεται ἡγούμενος. Hoc est: *Ex te proditurus est DUX. Baronius in Apparatu, n. 24. Casaub. ad d. Suet. Vesp. c. 4.* De restitutis *oculis* per Vespasianum, quod *Besoldus* refert in Synopsi majore, vide *Casaub. ad Suet. Vesp. c. 7.* Memini & ad *Valerium* de hâc diaboli κακοζηλίᾳ disserere.

Cæterùm,

Cæterùm, quamvis *Vitellino bello* Vespasianus implicaretur, *Judaicum* non omisit; *relicto* ad obsidionem Hierosolymorum *filio* Tito. Capta urbs & excisa A. V. 822. Vespasiano patre secundùm, Tito F. Coss. *Welſ. lib. VI. Rerum Aug. Vindel. p. 125. Baronius in A. C. 72. Scal. ad Euſeb. n. 2086.* ut alios innumeros sileam. Percussi multi numi, in quibus *Judææ captivæ* typus, humi desidentis ad trophæum, cũ inscriptione: JUDÆA CAPTA. Et horũ unum æreum ipse possideo. Altero anno pater & filius magnâ gloriâ triumphavit Cal. Jul. de quo triumpho *Baronius* in A. C. 73.

Memorabile est, quod scribit *Philoſtratus lib. VI. de vitâ Apollinii p. 305:* Cùm Titum *ob victoriam Judaicam* finitimæ gentes *coronare* vellent, restitisse; non enim se esse tantorum operum auctorem, sed *DEUM Judæis iratum.* De regionibus, à Vespasiano in provinciæ formam redactis, adeundi *Scal. ad Euſ. n. 2089. & Onuphr. in l. de Imp. Rom. p. 837.*

Moritur in Consulatu IX. A. V. 831. a. d. 9. Cal. Jul. ut habent, teste *Casaubono*, libri MSS. *Suetonii* omnes; cum quibus tamen non concilio verba *Tabulæ æreæ primæ apud Grut. p. 164.* Qualis miles fuerit, *Tac. lib. II. Hiſt. c. 5. §. 1.* docet: *Acer militiæ*, inquiens, *anteire agmen, locum castris capere, noctu diuq́; consilio, ac si res posceret, manu hostibus obniti; cibo fortuito, veste habituq́; vix à gregario milite discrepans; prorsus (si avaritia abesset) antiquis ducibus par.* Qualis Princeps, paucis *Idem lib. I. Hiſt. c. 50.* indicat: *Solus omnium, ante se Principum, in melius mutatus est.* Cætera è Suetonio pete.

TITUS.

Incendium Vesuvii. *Iudæorum* mendacium *de Titi genere. Mores in adolescentiâ corrupti, sed in principatu meliores.* Taciti ὑποκορισμὸς. *Communis sententia, quam Besoldus sequitur, de* Titi elogio, *in dubium vocata à* Berneggero. *Abeo dissensum in loco* Suidæ. *Titi mors aliter narrata Græcis quàm Latinis. De eodem* figmentum *Iudæorum.*

TITUS CÆSAR VESPASIANUS AUG. (ita nominandus è numis & lapidibus) Vespasiani superioris filius, è Flaviâ Domitillâ, successit patri; quo ipso tempore, immensum velut casuri mundi prodigium, stupenda *flammarum eruptio è monte Vesuvio* facta est. *Dio lib. LXVI. Epistolæ Plinii junioris binæ ad Corn. Tac. lib. VI. Euseb. n. 2095. ibiq; Scaliger.*

Hunc *Titum* Judæi, tàm vetustiores, quàm recentiores *Idumæum, impium, filium impii, nepotem Esavi* faciunt. Vid. *Buxtorf. in Lex. Talmud. Rabbin. voce EDOM, p. 31.* Sed quis non explodat has nugas cum *Scaligero ad Euſ. n. 2152.*

Adolescens in sævitiam, luxuriam & libidinem pronus erat; & ob id *Nero* pro palàm *vocabatur. Suet. in Tito c. 7.* At *Tacitus* (cujus dignitas à Tito aucta erat *lib. I. Hist. c. 1. §. 5.*) flagitium artificiosè mitigans, *lætam egisse* scribit (*lib. II. Hist. c. 2. §. 2.*) *voluptati-*

ptatibus adolescentiam. Imperator autem factus (quod corvo albo simile exemplum est) frænum imposuit affectibus; & tàm benè vixit, ut *amor ac delitiæ humani gneris* vulgò vocaretur, ut ait Besoldus noster cum multis.

At *Bernegg. in Suet. Tit. c. 1.* negat hoc elogium, Tito publicè & à Senatu populoque Romano tributum: *Victorem, Eutropium, Suidam,* & alios *sequioris ævi*, hausta è Suetonio verba in aliam mentem traxisse. Huic sententiæ solidum quid non possum opponere: Saltem in eo dissentio, quod *Suidam* accepisse sua putat *à Suetonio*, quæ revera hausit *ex Joh. Antiocheno*; cujus verba in *Exc. Peir. p. 817.* hæc sunt: Ἀνὴρ ἦν πᾶν ἀρετῆς συνειληφὼς γένος, ὡς πρὸς ἁπάντων ἔρως τε μὲν τρυφὴ τοῦ θνητοῦ προσαγορευθῆναι γένους. Hoc est, interprete Valesio: *Vir omnium virtutum genere mirabilis erat, adeò ut amor ac deliciæ humani generis diceretur.* Hæc iisdem verbis leges apud *Suidam in* Τίτος. At *Joh. Antiochenus* suum accepit ex *Eutropii lib. VII*, ut proinde *verbis Eutropianis* eum reddiderit *Valesius.* Idem porrò scripsisse *Drepanium* observavi in *paneg. XII.* ibi: *Cùm me Nerva Tranquillus, amor generis humani Titus, pietate memorabilis Antonius teneret.* Sed hic Eutropio posterior est. Superest *Inscriptio III. p. 155.* Emeritæ reperta; in qua legitur: IMP. TITUS. CÆS. VESP. AUG. PON. M. TRIB. P. V. COS. VIII. P. P. GENERIS. HUMANI. AMOR. EST. ET. DESIDERIUM. ETIAM. VIVENS. Sed qui *nugatoris manum* hîc non agnoscit, in antiquitatis studio ne γρῦ quidem

novit: Inprimis nemo jam ignorat, quantum *spuriarum* Inscriptionum dederit *Hispania.* Iterum dico, nullum mihi solidum argumentum, quo convellam *Berneggerianam sententiam*; quæ est: *Suetonii privatum fuisse judicium de Tito*, amorem ac delicias generis humani esse; *non publicum S. P. Q. R.*

Extinctus est hic Imp. A.V. 833. Silvano & Vero Pollione Coss. Idibus Septembr. Quo mortis genere, non dicit *Suetonius:* Morbo volunt *Eutropius & Eusebius.* At Græci nonnulli spirantem adhuc Titum à fratre *in arcam ligneam nivis plenam*, per caussam *faciendæ medicinæ*, conjectum, ibiq; extinctum scribunt. *Casaub. in Suet. Domit. c. 2.* Judæi *muscam in ejus cerebrum ingressam* prohibent, unde contabuerit, perieritque. *Scal. & Euseb. n. 296.*

DOMITIANUS.

Pliniana Inscriptio corrigitur. Becichemi *error. Domitianus* castrationes *&* adulteria *vetat.* Delatores *punit. DEUS haberi vult.* Infantulum *consecrat. Nummus corrigitur. Nobilium & suorum pernicies. Christianorum persecutor.* Juvenalis *explicatur.* Victor *emendatur,* Cluverii *lapsus. Nasamonum excidium.* Dionysii *ætas.* Valesii *temeritas. Reliqua Domitiani, & cædes.*

T. FLAVIUS DOMITIANUS CÆSAR appellatur in numo Græco, vivo adhuc patre cuso. Item: CÆSAR AUG. F. DOMITIANUS, PRINCEPS, JUVENTUTIS. At Principis titulus

titulus hic fuit: IMP. CÆS. D. VESPASIANI F. DOMITIANUS AUG. Item: IMP. CÆS. DOMITIANUS AUG. GERMANICUS. *Nusquam* Vespasianum *dictum legas.*

Unde jure vapulavit *Marinus Becichemus præfat. in Plin. à Perotto*, qui Plinii *Naturalem Historiam, Domitiano inscriptam* voluit, quæ fuit *Tito*. Sic autem cōstituenda est: *C. Plinius Secundus Tito Vesp. suo.* Tam enim *prænomen* hujus omissum nō est, ut apud Scriptores frequentius *solum* ponatur. Nullá certè Inscriptionē, nullum numum dare poteris, in quo non appareat.

Domitianus virtutes quasdam sub initium promicare voluit, sed quas immanibus factis rursus abscondidit, & obliteravit. *Castrari mares* vetuit. *Suet. in Domit. c. 7. Philostratus lib. VI. de Vita Apollonii c. 17. Dio. lib. LXVII. p. 259. Euseb. n. 1099. Amm. Marcell. lib. XVIII. p. 120. Martial. epigr. 9. lib. VI.* Legem Juliam *de adulteriis* restituit, & alia id genus multa præclarè fecit. *Suet. c. 8.* Dicere solebat: *Princeps, qui delatores non castigat, irritat! ibid.* Quod fecit, præstitit, & Judæos, qui *Josephum Historicum detulerunt*, decapitari jussit. *Joseph. in Vitâ suâ sub finem.* In exstruendis templis & aliis publicis ædificiis omnes ferè Principes magnificentiâ vicit. *Suet. c. 5.* Addendus è recentioribus *Alexander Donatus lib. I. de Urbe Româ, c. 26. Scal. ad Euseb. n. 2105.*

Sed *vi dominationis convulsus & mutatus* (ut loquitur *Tac. lib. VI. Annal. cap. 48.*) in monstrum degeneravit. *Dominum DEUMq;* se appellari voluit. *Suet. in Dom. cap. 13. Mart. lib. V. epigr. 8.*

Eutrop.

Eutrop. lib. VII. sub finem. Euseb. num. 2102. Exc. Gr. Scal. p. 333.

Infantulum in Deorum numerum retulit. Numus apud *Octav. Stradam* 74. DIVUS. CÆSAR. IMP. DOMITIAN. F. Ita legendus est ex altero *Occonis p. 186.* Conspicitur in eo *infantulus globo inter stellas insidens.*

Idem multos nobilissimos viros ex levissima causa vel occidit, vel in exilium misit; usus *delatoribus* Aquilio Regulo, Metio Caro, Bebio Massâ, & omnium bipedum nequissimo, Catullo Messalino. *Tac. in Agric. c. 45. §. 1. & seqq. Plin. lib. I. epist. 5. lib. VII. ep. 19. Juven. sat. IV. Euseb. n. 2104. & 2109. Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 819.* Nec à proximis quidem crudelitatem abstinuit, interfectis T. Flavio Sabino, T. Flavio Clemente, patruelibus; Juliâ, Titi fratris filiâ, eademque pellice suâ. *Suet. cap. 10. & 15. Philostr. lib. VII. c. 3. Plin. lib. IV. ep. 11. Dio lib. LXVII. p. 766.* Relegatâ quoque Flaviâ Domitillâ, *Philostr. & Dio dd. ll.* propter *confessionem nominis Christi. Scal. ad Eus. n. 2112. Baron. in A. C. 98.*

Fuit certè Christianorum hostis acerrimus. Vide, quæ ex *Baronio* attulit *Besoldus.* Nec verò aliorsum trahas *Juvenalis versus* Sat. IV.

Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit, Lamiarum cæde madenti.

Per *Lamias* intellige *nobiles* (nam L. Ælius *Lamia Æmilianus*, quem Domitianus interfecit, à *Lamo*, Neptuni filio, Læstrigonum Rege, genus suum derivabat) ut *sat. VI.* fœminam illustrem describens: *quædam,* inquit,

inquit, *de numero Lamiarum ac nominis alti.* Per *cerdones* intelligit *Christianos*; ut quorum *plerique* tunc temporis *opifices* erant, ac *sellularias* artes exercebant. Vid. *Joh. Wowverius ad illa Minutii* Felicis: *Expertes artium, nisi sordidarum.*

Bellica Domitiani quod attinet, *Britannos* per multos annos fregit, duce Cn. Julio Agricolâ, *Taciti socero*; à quo belli hujus descriptionem petes. Repertæ sunt in Britanniâ *massæ plumbeæ*, sic inscriptæ: IMP. DOMIT. AUG. GER. DE. CEANG. E quibus patet, victoriam de *Cangis* retulisse. L. Antonium Saturnium, ducibus L. Appio Maximo & Norbano, in Germania vicit. *Suet. in Domit. c. 6. Dio lib. LXVII. p. 764. & in Exc. Peir. p. 708. Inscriptio V. Operis Gruteriani p. 359. Martial. lib. IX. epigr. 86. Lamprid. in Alex. Severo p. 114. Sextus Aurelius Victor in Epitome. Cluverus* duces illos, Norbanum Appium & L. Maximum nominat; non benè: *Victor* enim emendandus hoc modo: *Norbanum & L. Appium.* Nasamonas idem Domitianus internecione delevit, duce Flacco. *Zonaras tomo II. p. 197. Aristid. in Smyrnaico. Eus. Græc. lib. priore p. 66. Latinus lib. poster. n. 2102.* Meminit & *Dionysius Periegeta, vers. 208. 209. 210.*

Ex quo loco constat de insigni temeritate *Valesii ad Amm. lib. XXIII. p. 268. 269.* qui *Scaligerum* magni *erroris* accusat, quòd *Dionysium* sub *Augusto* vixisse negârit. Rectè negâsse, vel hic locus ostenderit: An enim Nasamonas ad internecionem delevit Augustus? πȣ̃ κεῖται, ubi scriptum est? Crepat *Valesius.*

Plin.

Plin. lib. VI. c. 27. & Dionys. vers. 1050. 1051. Illum quod attinet, quis nobis affirmabit, *unum* fuisse *Dionysium*, qui orbis terrarum situm descripserit? At Dionysii versus lego, relego; nec video, quomodo de Augusto solo explicari possint. Tamen assentior *Salmasio ad Spartian. p. 138*, qui *Dionysium* vixisse putat temporibus divorum fratrum.

Bellum denique contra *Dacos*, & quosdam Germaniæ populos, *Quados*, *Maromannos*, & *Chattos* Domitianus gessit, à quibus licet magnas clades accepisset, tamen per vanitatem triumphavit. *Scal. ad Euseb. n. 2107. Lips. ad Plin. paneg. c. 12.* Sed de his alibi fusiùs.

Occisus est Domitianus A.V. 848. a. d. 14. Calend. Octobr. Admonitusque *eo mense* fragilitatis humanæ, *cujus nomen* (ut scribit *Suet. c. 15.*) animo superbissimo *immutare conatus* erat. De hac cæde vide *Baron. in A. C. 98. Casaub. ad Suet. Domit. c. 17. Scal. ad Euseb. n. 2112.*

NERVA.

Nerva an advena *fuerit, ut Besoldus è* Victore *statuit? Nervæ mores & mors.*

M. COCCEJUS NERVA dicebatur adhuc privatus: At Princeps factus, IMP. NERVA CÆSAR AUG. vel, IMP. NERVA CÆSAR AUG. GERMANICUS, in numis describitur. Primum *ex advenis* Imperatorem factum scribit *Besoldus*. Quod quidem haustum est è *Sexto*

Aurelio

Aurelio Victore, qui & *advenam* & *Cretensem* facit *in libello* de *Caesaribus*. At *in Epitoma* oppido *Narmiensi* (hoc est in *Umbriâ*) genitum scribit.

Sed res indiget examine: Nam *Coccejorum Nervarum* domus jam à *temporibus Triumvirorum* floruit in resp. Proavum Imp. Nervæ *M. Coccejum M. G. Nervam*, Cos. fuisse A. V. 717, collegâ L. Gellio Poplicolâ. Avum *M. Coccejum Nervam*, Cos. A. V. 775, collegâ C. Vibio Rufino, docui *ad Pompon. lib. III. c. ult. sect. 2.*

Quo igitur modo advena, cujus majores *per sesquiseculum* reperiuntur *in Fastis Consularibus* Romanis. An quòd *ulteriores non* fuerunt antiquitùs Romani? At hoc modo pauci Romanorum nobiles essent advenæ. An quòd ipse *alibi* quàm Romæ *natus* est? Ita *Claudius* Imperator non erit Romanus, sed *Gallus*; quia *Lugduni* natus est. *Suet. in Claud. c. 2.* At non fuit Romæ consuetudinis, civium filios in Germaniâ, Hispaniâ, Galliâ & alibi terrarum natos, Germanos, Hispanos, Gallos & alienigenas dicere. Fuerunt Romani non minus, quàm Romæ nati. Vide *Casaub. ad Spart. Hadrianum*, *& ep. 262. ad Hug. Grotium.* Nec aliud apud Judæos obtinuit, fuerint licet ex illis in peregrinis oris nati; tamen majorum sedem, suam quisq; propriam dicebant. Ita *Salvator noster*, quamvis *Bethlehemi natus*, tamen ob parentum sedem *Nazarenus*, *Matth. II. §. 23. Marc. X. §. 47. Act. IV. §. 10.* Suum igitur, & quorundam vulgarium, judicium *Victor* hîc secutus est; non commune omnium.

Rursus

Rursus quomodo conciliamus hæc? quem *Cretensem* dixerat, eundem ait *Narmiensi* oppido genitum. Quòd si alter locus nec vitiosus, nec falsus est; dixerim vel *abavum* vel *atavum* è *Cretâ* fuisse; ipsum autem natum in *Umbriâ*. Hoc ipsum sensit *Valerius ad Ammian. Marc. lib. XXIX. p. 308. 379.* Ubi exemplum simile proponit de *Theodoro*, quem & *Gallum* & *Siculum* dicebat.

Nervæ mores quod attinet, dicam breviter, *meliorem virum* fuisse, quàm qui *Romuli facem* regeret. *Ansonius* tetrastichis in Cæsares:

Nerva senex, Princeps nomine, mente parens.

Mortuus est a. d. 6. Calend. Febr. A. V. 850. cùm anno superiore *Trajanum* adoptâsset.

TRAJANUS.

Vitium in Synopsi corrigitur. Trajanus optimus, *quia Senatum coluit, populo placere studuit. Vitia ejus, & mors.*

M. ULPIUM TRAJANUM ante adoptionem dictum, è numo Græco apud *Goltz. in Thes. c. 4. p. 63,* & è notissimis Scriptoribus manifestum est. Tamen in hac Synopsi minore *Ulpianus Trajanus* esse debuit. Imperator sic describitur: IMP. CÆS. DIVI. NERVÆ. F. NERVA TRAJANUS.

Amavit Senatum ardentiùs, quàm aliorum Principum ullus; nec sine magno fructu: Tantum enim perennantis amoris ei refusum est, ut à Scriptoribus

ribus *senatoriæ factionis* ferè contra omnes, OPTIMI cognomento, ceu proprio, celebretur. Secuta magna recentiorum turba, *monachos* etiam traxit in partes; ut crederent *animam ipsius precibus S. Gregorii ab infernis liberatam.* Comis, liberalis & magnificus, populum sibi devinxit.

Bella gessit in remotissimis terris, sed quibus nihil effectum est; deficientibus à tergo nationibus, imperio Romano antiquitùs subditis; dum ambitio ad ulteriora præcipitem illum agit. Militum præterea stupendis cladibus ducis stultitia castigata est.

Idem παιδεραστὴς, vinosus, & acerrimus persecutor Christianorum. Legendus præter *Baron. in Annal. Eccles. Dio lib. LXVIII. Phlegon apud Scalig. p. 345. & Anonymus apud Eund. p. 393. 394.*

Moritur A. V. 869. a. d. 3. Id. Aug. Nigro & Aproniano Coss. Cætera executi sumus in *particulâ fastorum*, hoc ipso anno *publicatâ.*

HADRIANUS.

Hadriani nomina, pater, vitia. Antinoi *interitus.* Eusebius *contra Scaligerum defensus. Hadriani multa quàm præclara, studiorum amor, liberalitas inaudita, cura in omnes imperii Romani provincias. Cultus pacis in summa rei militaris peritia.* Bellum Judaicum. *Besoldi duplex assertio rejecta de exstructa* Aeliâ, *& templis* Christo erectis *ab Adriano. Hujusdem mors.*

V PUBLI-

PUBLIUM ÆLIUM HADRIANUM adhuc privatum nuncupatum ſcimus è *Dionis lib. LXVIII. p.786.* Imperator in numis & lapidibus deſcribitur: IMP. CÆS. DIVI. TRAJANI. PARTHICI. F. DIVI. NERVÆ. N. TRAJANUS. HADR. AUG. Patrem habuit *Ælium Hadrianum*, cognomento *Afrum* (non enim Afer natione fuit. *Caſaub. & Salmaſ. ad Spart. Hadrianum, ille p. 3. hic 2. Valeſ. ad Exc. Peir. p. 101.*) Aviam paternam *Ulpiam*, Imp. Trajani amitam.

Senatus populiq; gratiâ minus floruit, quòd è corpore Senatus nobiliores quosdam ſuſtuliſſet; præſtantiſſimis quibusq; in arte aliquâ invideret, divinationibus & magicis artibus uteretur.

Immolâſſe quin etiam dicebatur *Antinoum*, ut extiſpicio puerilis victimæ futura exploraret; quem *Xiphilini*, vel *Dionis* ſenſum eſſe, *Salmaſ. ad Spart. p. 38.* docet contra *Caſaub.* qui ad *eundem p. 28.* immolatum aſſerit ex eodem *Dione*; ut Adriani facta proferrentur. Fuiſſe namq; veteribus perſuaſionem, poſſe alicujus produci facta, ſi ejus vicem ſubiret alter; velut *hoſtia* quædam *ſuccedanea*. Non hoc vult *Xiphilinus*, ſed *Spartianus p. 7.* cùm ait: *Aliis eum devotum pro Hadriano aſſerentibus.* Hadrianus ipſe ſcripſit, dum ludicri cauſa *in Nilo* navigaret *cum Antinoo*, puerum in flumen delapſum periiſſe. *Scal. ad Euſeb. n. 2145.*

Cave tamen, maximo viro credas in explicando *Epiphanii* loco, de quo audiri malim *Valeſ. ad Exc. Peir. p. 101.* Quicquid ſit, Antinous ob eximiam for-

mam in deliciis habitus eſt; & exhibet *Caſaubonus* è muſæo *Thuani* imaginem ephebi illius, quam nemo aſpicit, quin vultum habitumq; catami ſtatim agnoſcat. Mortuum muliebriter flevit Hadrianus; quem ut Græculi ſolarentur, puerum in ſynodum & collegium Deorum cooptârunt. Videndi modo laudati *Caſaub. Scal. Salmaſ.*

Unum de Scaligero adjicio, reprehendere illum immeritò Euſebium, qui Antinoi mortem refert *n. 2145.* Reſpondet huic A. V. 881, quo Coſſ. fuerũt Publ. Invencius Celſus ſecundùm, & Quintus Julius Balbus. Euſebium omnino confirmat *Phlegon*, Hadriani libertus, in *Fragmentis deſcriptionis Olympiadum apud Scal. eund. p. 345.* qui rejicit in annum primum Olympiadis 227. At hic ipſe ſignatus eſt Romæ Celſo ſecundùm & Balbo Coſſ.

Nec quicquam obſtat epiſtola Hadriani ad Severianum, ſed nos confirmat potiùs; Severianus enim hoc ipſo anno Conſul ſuffectus, ut ex *l. 20. §. præter hæc. ff. de hæred. pet.* ſatis perſpicuum eſt. *Scaliger* referendam cenſebat ad ſecundum Severiani Conſulatum, ſine ſufficienti cauſa. Illud tamen hic minimè diſſimulo, *editionem* Vopiſci *Salmaſianam, pag. 245.* Conſulem, ad quem Hadrianus ſcripſit, *Servianum* appellare, non *Severianum.* Nec aliter *Sylburgius* in ſuâ *editione.* Utram lectionem probem, alibi demonſtrandi locus erit. Dico nunc brevibus, legendum videri in dicta lege: *Ennius Sergianus*, vel *Servianus*; & ſic appellatum Conſulem ſuffectum, ad quem Hadrianus ſcripſit.

Quæ verò de hoc Principe diximus, non ità premunt illum, ut non multis modis superior videatur Trajano, summo (ut rebantur) Principum. Quid dicam de literarum studiis, præsertim *Græcorum*; quorum amore sic flagrabat, ut apud imperitos *Græculus* audiret (*Spart. in Hadrian. p.1.*) Gymnasia & Athenæa conderet (*Aurelius Victor in Hadrian.*) Quid de prudentia in eligendis amicis? saltem enim optimos quosque de Senatu, & juris peritissimos in contubernium imperatoriæ majestatis adscivit (*Spart. in Hadr. p. 4. 5. 9.*) De JCtis, quorum Besoldus meminit, dixi ad *Pomponium*.

Quid de stupenda liberalitate, cùm Provincialibus sestertiûm noviès millies debitum fisco remitteret, ut habet *Inscriptio VI. p.10.* Hoc est, XXII. milliones, & præterea summæ excurrentis aureorum solatorum quingenta millia; ut computat, qui lapidem emendatiorem exhibuit (quàm *Scaliger* & *Gruterus*) *Salmasius ad Spart. p. 17.* Meminerunt tanti muneris, præter lapidem, *Spart. p. 4. Euseb. n. 2134.* Numus apud *Sambucum p. 235. Dio lib. LXIX. p. 791. Phlegon apud Scalig. p. 345,* in anno primo Olymp. 224. qui respondet A. V. 870. Quod de *Tiberio* scribit *Tacit. lib. IV. Annal. c. 64. §. 3.* idem ille fecit; & non rogantes munificentiâ juvit. *Dio ibid. p. 790.* In nummo apud *Occonem p. 225.* dicitur LOCUPLETATOR ORBIS TERRARUM, in aliis, HERCULES ROMANUS, in aliis, HERCULES SERVATOR, vel AVERRUNCUS; quoniam omnes imperii Romani provincias peragravit, providitq;, ne

vel

vel ab irruptionibus barbarorum, vel ab avaritiâ præsidum detrimenti quid caperent. *Spartian. p. 7:* Cum quo uno facto si compares omnia Trajani, ne umbra quidem egregiè factorum videbuntur.

Rem militarem quod attinet, lapsam disciplinam in curiâ superiorum Principum restituit. *Spart. p. 5.* Ipse Ἀκηκώτατος, & *Tactica* scripsit; quæ temporibus *Anastasii*, in lucem revocavit *Urbicius*, Vir Consularis. *Salmas. ad Spart. p. 21.* Militibus exemplo præerat, & in consuetudinem vitæ militaris eos inducebat, *ibid. p. 20.* Gregarii militis habitu incedebat, vestis humilis, hoc est, sine purpurâ, fibula sine gemmis, baltheum sine auro, spatha vix capulo eburneo clausa. *Spart. ibid.* Tamen *expeditiones* sub eo ferè *nullæ* fuerunt: Bella silentio transacta, *ibid. p. 10.* Hinc meritò illum *Victor Schotti* cum *Numâ Pompilio* comparat, quo quid gloriosius?

Excipiendum tamen *gravissimum bellum*, quod *cum Judæis* gessit; sed *sub Trajano* primùm *excitatum.* Ceciderunt in eo propè 600000. hostium; Romanorum verò clades tanta, ut observet *Dio*, Hadrianum (cùm ad Senatum scriberet) solenni formulâ abstinuisse: *Si vos liberiq; vestri valetis, benè est &c. Ego exercitusq; valemus.* Vide de hoc bello *Euseb. lib. IV. c. 6. Scal. ad Euseb. n. 2147.* Ducibus usus est Julio Severo, de quo *Dio in Exc. Peir. p. 215.* & Marcio Turbone. *Spartian. in Hadriano p. 3.* Hunc Q. MARCIUM TURBONEM FRONTONEM PUBLICIUM SEVERUM vocat *Inscript. I. p. 437.* Causa belli, quod *Ælia Capitolina* in solo Hierosoly-

 morum

morum ab Hadriano condita; & in monte, ubi Deo Opt. Max. *templum* fuerat, *Jovis Capitolini* excitata esset. *Scal. d. l.* At *Baronius*, Eusebium secutus, in A. C. 137, Baronium *Besoldus* noster, post bellum Æliam cum templo conditam fuisse *falsò* scribunt. Quod enim Scaliger ait, confirmant *Fragmenta Phlegontis*, in quibus *Ælia Capitolina* condita legitur; antequam Judæi arma corriperent. Alterum refert anno quarto Olymp. 227; cujus *pars* apud Romanos *Augurino* & *Severiano* secundùm Coss. *pars* Tiberio Alexandro (ita legit *Reines. lib. III. Var. c. 16. p. 615.*) & Sisennâ Coss. signata est. Alterum anno primo Olymp. 228. cujus *partem* apud eosdem Romanos Tiberius & Sisenna, *partem* Severianus tertiùm & Vibius Varus Coss. sibi vindicant. Consentit *Xiphilinus lib. LXIX. p. 793.*

Adjicit idem *Besoldus* è *Lampridii* Severo, *Hadrianum in Christianorum usum templa poni jussisse.* Sed cùm (notante *ad Lampridium Casaub. p. 170.*) tàm nobilem historiam, tot fidei Christianæ propugnatores acerrimi, viri undecunque doctissimi, & quorum intererat hanc memorare, constantes sileant; ut fabulam meritò explodimus. Fons autem conceptæ opinionis (ut *Idem* opinatur) hic est: Jusserat Hadrianus templa fieri in omnibus civitatibus, suo nomine sine dubio consecranda; sed Hadriano mortuo, priusquam absolverentur, mansêre pleraq; imperfecta; & ex iis unum (quod Tiberiade magnificè inchoatum erat) tandem *in usum balnearum* à civitatibus destinatum est. Ignari cùm viderent hæc, *nec*

ullum

ullum ſimulacrum reperirent, velut in imperfectis; ſtatim concluſerunt, *Chriſto* fuiſſe *exſtructa*. Chriſtiani enim veteres per 300. annos ferè nullum ſimulacrum habebant in ſuis Κυριακοῖς & Oratoriis; quo ad idololatriam abduci poſſent.

Felicior an cautior fuit *Beſoldus*, quòd omiſit tertiam ejusdem *Baronii* obſervationem? Hic enim ex *Euſebio* docens, *ſuper portam*, quâ ibatur Bethlehemum, *porcum* in marmore ſculpi voluiſſe Hadrianum; cauſam exponit, quia id animalium genus *Judæis* viſu *exſecrandum*. Quod quidem verum eſt; ſed addit: Ex hac ipsâ causâ Judæorum Principes *Vitellii* tranſitum *in Arabiam* per regionem ſuam deprecatos, ne iſthæc *ſigna militaria* viſerentur *in Judæâ*. Putat vir illuſtris, *porcorum imagines* fuiſſe *in ſignis Romanorum*. Et vel in animo habebat locum *Plinii lib. XX. c. 4.* vel ſimilem *Feſti*, vel utrumque; unde novimus, *porci* effigiem *inter militaria ſigna* quintum locum obtinuiſſe. Sed diſtinguenda fuerunt tempora: *Olim ſic erat, cùm adhuc carnem ſuillam ructarent, glandes & rapa loquerentur, ut hodie vicini noſtri Arcades: At poſtea C. Marius ea* (ſc. animalia, lupum, minotaurum, equum, porcum) *in totum abdicavit*; ut *ibidem* ſcribit *Plinius*. Nec Vitellii temporibus ullum ſignum inter Romana fuit, in quo conſpiceretur lepidum illud animalculum. Scire verò debes, qui *Joſephum* intelligere cupis, Judæos *abominatos* ipſam *aquilam*; quoniam inſtar numinis colebatur. *Tac. lib. II. Ann. c. 17.* ſcribit: *Sequerentur Romanas aves, propria legionum numina.* Vide *ibi Lipſ.* Sed & ſi nummos veteres in-

ſpexiſti, non potuiſti non animadvertere, in ſignis cohortium *orbiculos* quosdam, vel *clypeolos*, infra crucem haſtæ annexos. Quid fuerunt? ex argento vel auro imagines Deorum primò, deinde & Imperatorum; ut rectè docet *Lipſ. lib. IV. de Milit. Rom. dial. 5.* *Manilius* hoc illuſtrat *lib. I:*

- - Venerisq; ab origine proles
Julia deſcendit cœlo, cœlumq; replevit,
Quod regit: Auguſtus ſocio per ſigna tonante
Cernit & in cœtus divum magnumq; Quirinum.

Ita diſtinguendi verſus illi. Mens Poëtæ: Jul. Cæſ. cœlo oriundum per Venerem in cœlum, & inter ſuperos Deos receptum eſſe, Auguſtum verò videre patrem unà cum Jove & Romulo *in cœtu*, hoc eſt, in urbe & extra urbem, *in ſignis militaribus* coli. *Barthius lib. XI. Variarum cap. 10*, hunc Poëtæ ſenſum non potuit aſſequi. Et hinc ſatis clarum, cur Judæi deprecati ſint Romanorum tranſitum.

Vopiſci locum in *Saturnino* de Chriſtianis Ægyptiis, ad quem Beſoldus te ducit, vide, ut rectè intelligas: Nam offendit in eo explicando vir ſummus *Iſaacus Caſaub. p. 249*. Verum ſenſum dat *Salmaſius p. 453:* Primùm Ægyptios dicit ventoſos, furibundos, jactantes, injurioſos, vanos, liberos; & novarum rerum cupidos: Dein artes profeſſionesq; recenſet, quibus plurimum dediti eſſent; nimirum verſificatores, epigrammatarios, mathematicos, aruſpices, & medicos. Poſtremò verba facit de religione, partim *Samaritas*, partim *Chriſtianos* fuiſſe; omnes tamen *Sarapin* adorâſſe. Hucusque *Salmaſius* rectè. Sed quæ mox

ſubjicit

subjicit *p. 456.* ipſum illum *Patriarcham Chriſtianorum,* ſi quando in Ægyptum veniret, *coactum Sarapin adorare*; ea in dubium vocat *Seldenus comment. in Origines Eutychii p. 10. & 11.* Certè propter illa: *ab aliis adorare cogitur Chriſtum,* valdè ambiguum eſt, annon de *Judæorum Patriarchâ* potiùs, quàm Chriſtianorum loquatur Hadrianus.

Cætera de hoc Principe admodum memorabilia legenda ſunt apud *Spartianum & Xiphilinum.* Mortuus eſt a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890, ut vult Onuphrius; à quo diſſentit *Scaliger in Euſeb. n. 2153.*

ANTONINUS PIUS.

Ælius Verus ab Hadriano adoptatus ante Pium. Onuphrii *&* Goltzii *ſententia rejicitur. Item* Caſauboni *κρίσις in loco Spartiani. Verus an* primus *fuerit* Cæſar? *Nominis hujus ſignificatus.* Caſauboni *lapſus. Diſſenſum à* Salmaſio. Cæſares *jam ante Trajanum creati. Origo inſtituti. Antoninus Pius quo anno adoptatus?* Chryſerotis *elogium. Antonini virtutes & mors.*

L. Cejonium Commodum Verum Hadrianus in ſpem imperii adoptârat, ac ſtatim *Prætorem* fecerat. *Spart. in Ælio Vero* pag. 14: *Adoptatus ſtatimq; Prætor factus, & Pannoniis dux ac rector impoſitus; mox Conſul creatus. Et quia erat deputatus imperio, iterum Conſul deſignatus eſt.* Ex quibus verbis conſtat, adoptatum fuiſſe eo anno, quo

Prætor fuit; ſed Præturam geſſit ante Conſulatum ordinarium. Quomodo enim Prætor & Conſul ordinarius ſimul eſſet uno anno? Ergo & *ante Conſulatum adoptatus*. Hic cùm incidat in A.V. 888. fit conſequens, adoptionem referendam ad annum 887; quo Conſulatū geſſerūt Lupercus & Atticus Acilianus.

Quod contra *Onuphrium* & *Goltzium* dicere volui, qui Commodi hujus adoptionem & Conſulatum *in unum annum* referunt. Putavit quidem *Caſaub. ad Verum Capitolini, p. 81.* legendum eſſe: *Statimq; Proconſul factus*; quæ correctio licet nil juvet Onuphrium (niſi quis Verum ſtatuere velit & adoptatum, & Proconſulem, & Pannoniarum rectorem, & Conſulem ordinarium, uno pænè momento factum) tamen nullum planè fundamentum habet. Non ſufficit dicere: *Non puto futurum quenquam hiſtoriæ hujus peritum, qui emendationem iſtam non approbaturus ſit.* Non, inquam, ſufficit. Sumus rationum audiendarum avidi; nec tam facilè linguam nobis ligant id genus terriculamenta. Quomodo hæc cohærent: *Proconſul factus, & Pannoniis dux ac rector impoſitus?* Proconſules non mittebantur in provincias Cæſaris, quales Pannoniæ erant: Sed *Legati* pro *Prætoribus*. Malim igitur *Prætorem* retinere.

Et quàm reſiſtit *Caſaubono* idem *Spartianus*, eadem ſcribens; & quidem lucidiùs *in Hadriano* pag. 11: *Adoptavit ergò Cejonium Commodum Verum*, inquit, *quem Præturâ honoravit, ac ſtatim Pannoniis impoſuit; decreto Conſulatu cum ſumptibus. Eundem Commodum ſecundùm Conſulem deſignavit.* Sic igitur res habet.

habet: Adoptatur L. Commodus Verus A. V. 887. & Prætor factus & Legatus pro Prætore in utramque Pannoniam missus: Sed anno 888. primum Consulatum iniit; & sequente alterum.

Est & alius *Casauboni* gravis error, *p. 43.* quòd L. Commodum Verum *primum Cæsarem* tantùm, *non Imperatorem* simul fuisse credit ex illis Spartiani: *Nihil habet in suâ vitâ memorabile, nisi quòd primò tantùm Cæsar est appellatus.* Ita reperit in codice regio. Ipse malebat, *primus.* Ut intelligas, quid velit, attendere debes *discrimen* illud *inter Principem*, sive *Augustum*, & *Cæsarem*; quod tantum est, quantum *inter Imperatorem & Regem Romanorum* hodiè. Ille rerum potiebatur, hic candidatus imperii & principatus hæres erat: Imò in modum *apparitoris* Augusto morem gerebat. *Frid. Lindenbrogius ad Ammian. lib. XIV. p. 1. & p. 273.* & velut *apparitor* annonam & salarium accipiebat ab Augusto. *Vales. ad d. lib. XIV. Amm. p. 34.* Tamen imperatoriis insignibus utebatur, ut *pallio coccineo* & *purpurâ*; sed *sine auro. Salmas. ad Spart. p. 138.*

Hoc honoris genus *primùm* vult *Casaubonus* introductum *ab Hadriano*; & *primum* eo significatu *Cæsarem* appellatum L. Ceionium Commodum Verum. Et hinc *Aurelio Victori* sese opponit, qui *Trajanum primum Cæsarem* fuisse dictum ait. At *Salmas. p. 61. 62.* tùm emendationem *Casauboni* exagitat è melioribus codicibus; tùm *Aurelii Victoris* defensionem suscipit: In altero facilè assentior; in altero dubito. Probo codicum lectionem, qui habent: *Nisi quòd tantùm*

tantùm Cæsar est appellatus. Sed in dubium voco, quòd *Victori* subscribere voluit, hîc profectò non Victori. Mihi neque Trajanus neque Hadrianus *primus Cæsar* dictus videtur: Et *nugatus* est *Aurelius Victor*, qui aliter judicavit; nam ante utrumque à Galba *L. Calpurnius Piso Licinianus* adoptatus in spem imperii, & *Cæsar* appellatus; non aliter, quàm Trajanus & Hadrianus. *Cæsarem* se dictum, ipse *Piso* apud *Tacitum lib. I. Hist. c. 29. §. 4.* ait: *Sextus dies agitur, ex quo ignarus futuri; & sive optandum hoc nomen, sive timendum erat,* Cæsar *adscitus sum.* Et *cap. 30. §. 4.* reperit: *Me Galba, consentientibus vobis,* Cæsarem *dixit.*

Nec alia significatio vocabuli dari potest: *Successor* enim *hoc* ipso *designatus* est. Quod colligas *dicto lib. I. c. 2. §. 1.* ex illis: *Quatuor Principes ferro interempti.* Ubi cùm *Galbam, Othonem, Vitellium* & *Domitianum* intelligat, *excluso Pisone*; satis apparet, *Cæsarem* eum fuisse hoc ipso significatu, id est, *successorem,* & *hæredem imperii*; non Imperatorem, vel Principem. Satis se etiam explicat Galba in *Orat. d. l. c. 15.* Sed cumprimis *§. 3.* notanda illa: *Augustus in domo successorem quæsivit; ego in republ.* Nam hæc pulchrè nobis explicant, qualis Cæsar fuerit Piso, hoc est, *successor imperii*; & simul totius rei veram docent originem.

Ab *Augusto,* inquam, institutum est, qui *subsidia dominationi quærens* (ut loquitur *Tacitus lib. I. Annal. c. 3. §. 1.*) è sua domo nonnullos adoptavit; & *Cæsares* dixit in spem imperii. Sic *Agrippæ filii*, sic post

post istorum obitum *Tiberius Claudius Nero* adoptatus, & *Tiberius Julius Cæsar* dictus est; adjectumq; ab Augusto: *Hoc reip. causâ facio! Vell. lib. II. c. 104.*

Possem hæc ostendere pluribus, sed vel è paucis istis rem satis claram puto; & nunc ad *Antoninum Pium* progrediendum est. Hic cùm fatis concessisset, *L. Cejonius Commodus Verus*, sive *L. Ælius Cæsar* (nam ita post adoptionem dictus est) ab Hadriano adoptatus est; & cùm priùs *Titus Aurelius Fulvus Bojonius Antoninus* dictus (*Salmas. ad Capitol. p. 67.*) esset, *Titus Ælius Cæsar Hadrianus Antoninus* appellari cœpit. Additum cognomentum *Pii* à Senatu.

Initium ejus collocant Fastorum conditores a. d. 6. Id. Jul. A.V. 890 Sed quid de hac assertione judicandum sit, patebit è subjecta collatione inter *Chryserotem*, apud *Scal. in Exc. Græc. p. 400. Dionem, Spartianum*, & alios instituta. *Chryseros* servi *calatoris officio* aliquando apud Imperatorem Marcum Verum functus est; idque elogium illi tribuit *Theophilus Antiochenus lib. III. ad Autolycum*, ut dicat, *manifestè & exactè annotâsse cùm nomina, tùm tempora.*

Res est admodum necessaria (quòd absque chronologiæ luce Principum istorum historia cimmeriis tenebris obscurior sit) at non minus intricata; quàm ut extricemus, adferemus, quam possumus, operam; si prius *Antonini* nostri *mores* inspexerimus. Hi tàm fuerunt emendati, tàm sancti, & à suorum temporum vitiis puri; ut ne calumnia quidem hîc habeat, quod calumnietur. Sanè quem huic præponam, non reperio inter omnes paganos Principes: *Totus Capitolini*

tolini Pius optimi Principis speculum est; pleraq; omnia, quæ fecit, præclara & insignia.

Ita verò potissima contraxit *Suidas* è Dione: *Nulli acerbus, nec gravis; cunctis benignus, & mitis erat. In re militari justitiam, non gloriam spectabat; magis incolumes servandos, quàm amplificandos imperii fines statuebat; quantum ejus fieri poterat, viros æquitatis studiosos reip. præficiebat; benè gerentibus honorem habens, improbos sine acerbitate removens. Ad eum extranei controversias & lites suas deferebant. Opes immensas, quas privatus possidebat, in stipendia militum & amicorum necessitates impendit; ærarium opulentum reliquit.* Mortuus est secundùm superiorem calculum A. V. 913. Imperavit, ut vult *Chryseros*, annis 22. menses 7. dies 6. Sed locum non carere mendo clarum erit ex sequentibus.

COLLATIO

Chryserotis, Dionis, Spartiani, Capitolini, Onuphrii, Goltzii, & aliorum, in annis Imperatorum, *NERVÆ, TRAIANI, HADRIANI & ANTONINI PII.*

NERVÆ Imperatori *Chryseros* tribuit annum imperii unum, menses 4. dies 10. Uno die minus dicit *Epitomator Dionis lib. LXVIII. p. 771*, imperâsse namq; scribit annum unum, menses 4. dies 9. *Euseb. n. 2112.* in anno & mensibus consentit, dies omittit. Idem facit *Eutropius lib. VIII.* Sed *Orosius lib. VII. cap. 11.* etiam menses notare insuper habuit. Juxta

Juxta *Chryserotem* mortuus est a. d. 4. Cal. Febr. A. V. 848, quo die Imperator Domitianus occisus est. *Aurelius Victor* eo die, quo Nerva mortuus, *eclipsin Solis* accidisse scribit; sed hallucinatum esse notavit *Calvis. in A. M. 4047.*

TRAJANI initium a. d. 4. Cal. Febr. secundùm *Chryserotem*, a. d. 5. Cal. Febr. secundùm *Dionem*. At *Onuphrius* & *Goltzius* initium ejus constituunt a. d. 6. Cal. Febr. Imperavit annos 19. menses 9. dies 16, ut vult *Chryseros*; juxta cujus supputationem statuenda esset Trajani mors a. d. 18. Cal. Decemb. A. V. 869. At quin vitium irrepserit, ferè nullus dubito, propter consensum *Dionis* & *Spartiani*; qui Trajani mortem in Sextilem satis manifestè rejiciunt. Unde legerim apud *Chryserotem*: Τραϊανὸς ἔτη ιθ, μῆνας ϛ ἡμέρας ιϛ. Hoc est: *Trajanus imperavit annos 19. menses 6. dies 16.* Quod si dies rectè significati sunt, mortuus est Trajanus ex hujus sententiâ, postrid. Id. Sextil. vel a. d. 19. Cal. Sept. A. V. 896. At secundùm *Dionem* pridie Id. Sextil. Utram sententiam amplecti velimus, dicendum erit, *hallucinatum Spartianum* esse, qui *pag. 3.* scribit: tertio Iduum Sextil. *Hadriano* excessum *Trajani* nunciatum esse. Demus hoc die mortuum, quod *Onuphrius* & (qui vitulâ hujus aravit) *Goltzius* existimârunt; quomodo *Hadrianus* eodem adhuc scire potuit? Hadrianus erat *Antiochiæ* in Syriâ: *Trajanus* fato functus est *Selinunte* in Ciliciâ; & ut est apud *Dionem*, à quo stat *auctor Carminum Sibyllinorum lib. V.* Sunt, qui *Seleuciæ* dicant; sed prioribus fidem habere mavult *Casaub. ad Spart. p. 10.* Næ assentior

tior eidem doctissimo viro, cùm ait: *Longiore intervallo* Selinus *&* Antiochia *sejunctæ sunt, quàm ut vel rapidissimi veredi, vel incitatissimus myoparo pauculis horis tantum iter emetirentur.* Quamobrem nihil hîc turbare nos debet *Spartianus*, sphalmatis manifestus.

HADRIANI initium secundùm *Chryserotem* à nobis correctum postridie Id. Sextil. A. V. 869. At secundùm *Dionem* prid. Id. Sextil. Imperavit annos 20. menses 10. dies 28; ut scribit *Chryseros*. *Dio* assignat annos 20. menses 11. solidos; susq; deq; habens dies illos pauculos, qui deficiebant. Nos è supputatione *Chryserotis* initia & exitus constituemus, velut ab accuratissimâ: Mortuus est igitur a. d. 4. Id. Jul. sive secundùm computationem, è *Dione* suprà deductam, a. d. 6. Id. Jul. A. V. 890. Cùm verò natus sit a. d. 9. Cal. Octobr. A. V. 828. Vespasiano septimùm, Tito quintùm Coss. *(Spart. in Hadrian. p. 1.)* è *Chryserote* certum est, vixisse annos 62. menses 5. dies 19. Hîc exactè numeri *Dionis* quadrant *lib. LX. p. 797*, ut *Casaub. ad Spart. p. 41.* malè suspicatus sit, aliter fortasse scripsisse *Dionem*. Ego hoc profiteor, nihil periculosius, quàm secundùm calculum Onuphrianum emendare numeros in Scriptoribus. *Spartianus p. 12.* annos 72. menses 5. dies 17. vixisse, auctor est; quem ob MSS. & editorum consensum è *Chryserote* & *Dione* mutare nefas. Error ipsius est, cui assidet alius auctoris *Fastorum Siculorum*, qui tribuit annos 77.

ANTONINI PII initium est a. d. 4. Id. Jul. A. V. 890. secundùm *Chryserotem*; a. d. 6. Id. Jul. secundùm *Dionem*. Posteriori calculo accessit *Onuphrius*.

phrius. Adoptatus fuit a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 890. *Capitolinus in ejus vitâ p. 18.* Imperavit annos 22. menses 7. dies 6. ut ait *Chryseros*. Ergò mortuus esset juxta calculum istum a. d. 14. Cal. Mart. A. V. 913. vel secundùm computationem è *Dione* deductam, a. d. 16. Cal. Mart. sive postrid. Id. Mart. Vixisset è supputatione *Chryserotis* annos 74. menses 4. d. 27. Cùm teste *Capitolino p. 17.* natus sit a. d. Cal. Octobr. A. V. 838. Imperatore Domitiano duodecimùm, Servio Cornelio Dolabellâ Coss. Cæterùm hic potior videtur *Onuphrius* in A. V. 914. qui diem, quo Pius obiit, putat esse Nonas Martias; & ad eum abire nos jubet *Casaub. ad Capitolin. p. 54.* Sanè *Chryserotis* lectio validè oppugnatur ex *Inscript. VI. p. 256. & Inscript. IV. p. 257.* Et è numis apud *Occonem p. 266.* in quibus Pium ad annum Tribunitiæ potestatis 24. pervenisse legimus. Quàm ipsam ob causam *Joh. Gazensis* Pium 24. annos regnâsse scribit apud *Salmas. notis in Capitolin. p. 74.* Admissâ computatione superiore, ad hunc numerum non pervenit: Primùm Tribunitiam potestatem acceperat, teste *Spartiano* a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 890. Ex quo manifestum est, annum 24. initium habiturum fuisse cùm 5. Cal. Mart. A. V. 913. Sed in eum usque diem non vixit Antoninus, ut hactenus è *Chryserote* diximus. Quid statuemus? Hoc unum: Videri mihi, scribam apud *Chryserotem* numerum omisisse. Lego: Ἀντωνῖνος ἔτη κβ. μῆνας ζ. ἡμέρας κϛ. Hoc est: *Antoninus imperavit annos 22. menses 7. dies 26.* Hoc modo decessit Nonis Martiis, & simul 24. Tribunitiæ potestatis annum attigit. Firmat

hanc emendationem *Dio* scriptor *Chryseroti* nostro parum adversus, qui *lib. LXXI. p. 815.* ait: *Marcum, Pii successorem, imperâsse annos 19. dies 11.* At obiit idem a. d. 16. Cal. April. ut constat ex *eodem lib. p. 814.* Quod si regrediamur, apparebit dies, quo Pius obiit; hoc est, *Nonæ Martiæ.* Quod ipsum Onuphrio quoque in mentem venit. Idem planè vitium irrepsit in *Theophilum Antiochenum*, ut notat Baronius ad A.C. 163. Atque ita *Antoninus Pius* vixit annos 74. menses 5. dies 19. *Scal. ad Euseb. n. 2170.* vult natum, *Eusebiano numero 2109.* & denatum *n. 2178.* Adeoq; 76. annos absolutos tribuit. Quod ut probari possit, hactenus non vidi. Sic alii non minus improvidi, è veteribus videndi, quos citat *Casaub. ad Capitolin. p. 54. Salmas. ad eund. p. 74.* qui tamen vir maximus *bis* in notâ suâ maximè *hallucinatur*: Alterum errorem notavit *Reinesius lib. II. Var. c. 17. p. 277.* Alter hic est, quòd annum, quo Coss. Bradua & Varus, Pio emortualem tradit è *Fastis Siculis*; cùm revera sit mortuus M. Aurelio Antonino Cæsare tertiùm, L. Aurelio Vero iterum Coss.

MARCUS.

Marcus an fuerit Philosophus *cognominatus? Marci nomina ante imperium. Casauboni lapsus. L. Verus particeps imperii, atq; adeò* duo *Augusti* simul. *Bella utriusq; Principis, mores, & fata.*

Antonino

ANtonino Pio, inquit Besoldus, *filius adoptivus*, M. AURELIUS ANTONINUS *cognomento* PHILOSOPHUS, *successit*. At hîc notabis, omnes antiquas historias hoc cognomen ignorare, omnes saxorum inscriptiones, omnes numos.

Qui Philosophum appellârunt, ἐπιθέτως non ἐπωνύμως locuti sunt. Recentiores, qui nescivêre discrimen facere inter *cognomina* Principum, & *epitheta* (quæ à privatis honoris aut probri causâ tribuuntur) Imperatorem populi Romani, novo & olim inaudito cognomine donârunt; ut pluribus docet *Casaub. ad Capit. p. 56*. Sed nec veteres Capitolini codices in inscriptione hoc agnoscunt, ut *Salmasius* docet *ad eund. p. 76*. Diclustrico *Catilius Severus* à nomine *proavi materni* appellatus est, *Capitol.* pag. 22: *Principio avi sui nomen habuit Catilii Severi materni proavi*. Ita partim è codice Palatino, & *Xiphilino*; partim è conjectura restituit *Salmasius* locum, quem *Casaub. p. 56.* parum feliciter tractavit.

Fallor, an *primo nomine*, quamvis jam Imperatorem factum appellare voluit *Galenus*; in quo multum sudat *Erycius Puteanus ferc. VII. epist. 72?* non resistam tamen Σεβῆρον mutanti in Οὐῆρον. Severi enim nomen tàm diu spretum & abjectum ab Antonino, cur Galenus reduceret? Nimirum quòd esset veritatis amantissimus, tenacissimus; ut è *Xiphilino* explicat *Casaubonus*. Cur autem ab Hadriano? subjicit mox *Capitolinus* p. 23: *Educatus erat in Hadriani gremio*. Lege ibidem mox cum Salmasio: *Et qui ei honorem equi publici sexenni detulit*. Honor hic *equi*

publici olim per se magnus fuit, & eò hîc major, quòd *sexenni* dclatus. *Lipf. lib. II. Epist. Quaest. 15. & Casaub. ad Capitolin. p. 59.* multùm desudârunt in hoc loco; &, ut existimo, profecerunt nihil.

Tertiò & quidem post virilem togam dictus est M. Annius Verus; ut idem *Capitolinus* nos docet. *Casaubonus* tùm rediisse dicit ad *primum nomen*; sed fallitur. Nunquam ante hoc tempus *Annius Verus* dictus erat, & primum nomen, ut diximus, *Catilius Severus* fuit. Error profluxit ex emendatione parum prosperâ. Hoc verò ipso nomine pater, avus, proavus, paterni dicti sunt; viri nobiles, à *Numa Pompilio* oriundi; ut *Eutropius*, & è Mario Maximo *Capitolinus* asserunt.

Maternum Principis hujus genus ad *Malennium* (ita habet codex Palatinus) *Dasummi* filium, Regem *Seletinorum* sive Japygiæ relatum est. Consulendi, quos laudavimus, *Eutropius* & *Capitolinus*. Adoptatus est, jussu Hadriani, ab Antonino Pio, *hac lege*, ut & ipse adoptaret *L. Cejonii Commodi Veri*, sive, *L. Ælii Cæsaris filium L. Commodum. Capitolin. p. 24.* Tùm abolito *Annii* nomine, *Aurelii* nomen adscivit, & descriptus est: M. AURELIUS, T. ÆLII HADRIANI ANTONINI AUGUSTI PII FILIUS VERUS CÆSAR. *Ibid. & Inscript. X. p. 258. Operis Æterni.* Mortuo Antonino Pio, etiam *Veri* nomen sustulit. *Antonini* accepit, *ibid. p. 25.* Non benè *Lamprid. in Antonino Diadumeno pag. 99.* Verissimum nomen tùm sublatum & abolitum scribit; imò Veri: Nam illud, antequam Imperator fieret, adscribere sibi desiit.

Fratrem

Fratrem participem imperii designavit; & cùm is L. COMMODUS prius diceretur, tùm L. Aurelium Verum appellavit. *Capitol. ibid.* Errat *Casaubonus p. 63.* qui Commodum istum *ante* adoptionem Verum appellatum asserit. Vide *Salmas. è Galeno* egregiè disputantem contrà *p. 82.* Hoc igitur tempore Romanum Imperium *primùm duos Augustos* habere cœpit, ut loquitur *Capitolinus*; sive ut *Eutropius*: Tùm *primùm Romana resp. duobus æquo jure imperium administrantibus paruit.* Hi DIVI FRATRES celebratissimi per libros juris, conjunguntur in numis Græcis & Latinis apud *Eryc. Putean. d. epist.* Seorsim alter semper describitur: M. AURELIUS ANTONINUS. Alter, L. AURELIUS VERUS. Vide numos apud *Goltz. in Thes. p. 76. & seqq.* Scriptores Græci Verum & Lucium contra veram Latinorum nomenclaturam appellant. *Vales. ad Ammian. lib. XXVII. p. 339.* Hoc ipsum apud *Chrysserotem* observavi.

Hactenus de nominibus: Jam de rebus gestis Non diu post imperium acceptum *Britanni rebellârunt*, contra quos missus Calpurnius Agricola. *Capitolin. in Marco p. 25.* Ad hunc ducem refert *Casaub. p. 64. Inscr. VII. p. 86. Operis Gruter.* repertam in Northumbria propè vallum Severi. Bellum etiam movit *Vologæsus*, Parthorum Rex; & provincias Romanas graviter afflixit: *Severianum* ducem cum legionibus internecione delevit, A. V. 915. Æliano & Pastore Coss. *Euseb. n. 2179. Dio lib. LXXI. p. 802.*

Sed mox res prosperè gestæ per *tres* nobilissi-

mos *duces*, M. Statium Priſcum (ita vocat *Inſcr. XIII. p. 40.*) Avidium Caſſium, & Marcium Verum. *Capitol. in Vero p. 37.* M. Statius Priſcus *Artaxada*, regiam *Armeniorum* cœpit; exin utrique Principum delatum *Armeniaci* cognomentum, *Capitol. in Antonino p. 26. & in Vero p. 37.* Sed Antoninus aliquandiu *per verecundiam* recuſavit, poſteà tamen recepit. Quo anno? 18. Tribunitiæ poteſtatis, ut nos docent numi apud *Occon. p. 283.* cujus initium incidit in 5. Calend. Mart. A. V 916. quo Coſſ. fuerant Macrinus & Celſus. Nam Tribunitiam poteſtatem primùm acceperat a. d. 5. Cal. Mart. A. V. 899.

Vivo adhuc Pio, eodem anno 916. *Seleucia* cum 300000. hominum *capta*, ut *Euſebius* ſcribit *n. 2118.* qui reſpondet A. V. 916. *Eutropius* ait, cùm 40000. hominum; quod ipſum reperimus apud *Oroſ. lib. VII. c. 13. Dio lib. LXXI. p. 802.* captam vult duce Avidio Caſſio Obſcurè *Suidas* in ζεῦγμα. *Ammian. Marcell. lib. XXIII. p 241.* Expugnatam ſcribit, *per Veri duces.* Nec figuratè locutum arbitror.

Magna etiam opera in hoc bello extitit Marici Veri, qui dux conſilio manuq; promptus, eloquentiâ non minus quàm armis validus, ut è *Dione Suidas* eum deprædicat. Hic certè *M. Aurelium Soæmum*, Achemenidis Regis filium, Arſacidis nepotem, à Vologæſo, Parthorum Rege pulſum, & *Romæ in ſenatorium ordinem relatum*, ubi Conſulatum geſſit (*Jamblichus Syrus in Biblioth. Photii Cod. XCIV.*) in regnum *majoris Armeniæ* reſtituit. *Suidas in Marcius Verus.* Factum id vel iisdem Macrino & Celſo Coſſ. vel

vel anno seq. 917. M. Gavio Orfito, L. Arrio Pudente Coss. Numus apud *Occonem p. 304*: L. VERUS. AUG. ARMENIACUS. TR. P. IV. IMP. II. COS. II. REX. ARMEN. DAT. Quod alius *ibidem* explicat; REX ARMENIIS DATUS. Quartus annus Tribunitiæ potestatis, qui Veri fuit, respondet A. V. 916. & 917; partem enim hujus, partem illius complectitur.

Cæterùm hoc anno 917. ulteriùs in *Parthiam* itum, & bello finis impositus est. Uterque Imperator *Parthici* cognomentum tulit. *Capitol. in Marco* pag. 26: *Profligato bello* (i. e. confecto) *uterque Parthicus appellatus est; sed hoc quoque nomen repudiavit, quod postea recepit.* Numus apud *Occon. p. 283*: M. AUREL. ANTONINUS. AUG. ARM. PARTH. MAX. P. M. TR. P. XIX. IMP. III. COS. III. Hic annus, qui in numero notatus est, partem A. V. 917. partem A. 918. complectitur.

Quoniam *Capitolinus* ait, *Parthici cognomen non statim receptum fuisse* in Marco, referam numum ad A. V. 918. quo ipso, hoc est, Servilio Pudente, L. Fufidio Pollione Coss. de Parthis, Medis & Rege Vologæso *Pii fratres* triumpharunt. Ait enim *Capitolinus in Vero p. 37*, bellum Parthicum *per quadriennium* fuisse gestum. Primus annus, hoc est, A. V. 914. itu, reditu, belli apparatione vel ordinatione provinciæ insumptus est. A. V. 915. abiit Verus, sed dum ille indulget voluptatibus, provincias impunè vastat Vologæsus. *Capit. p. 37. Euseb. n. 2179.* Sed mox correctæ clades à ducibus. Hinc apparet illud *quadriennium.*

Sed ait *Capitolinus* in *Marco p. 28*, fratrem post *quinquennium* reversum. Non igitur rectè *Onuphrius* & *Goltzius* in A. V. 917. collocant triumphum Principum; quem ex verbis *Capitolini* debebant seriùs, hoc est, A. V. 918. Cui sententententiæ propinquus etiam fuit *Casaub. ad Capitol. p. 68.*

Finito bello *Parthico* natum est atrocissimum illud, quod *Marcomannicum* dicitur: Inflictæ rei Romanæ clades immensæ, urbes captæ & direptæ, cæsi exercitus. Hoc *Ammianus* dixit *lib. XXXI. p. 445.* Sed locus hodiè corruptissimus est, quem restituere conatos *Casaubonum* & *Salmasium* spe suâ falli judicat *Vales. ad Ammian. p. 422.* Ambo Imperatores contra hostes profecti sunt, Victualis (ita *Palatinus* Codex vocat) & Marcomannis cuncta turbantibus. Sed cùm *Aquilejam* usque venissent, ibi hybernârunt, ut statim ineunte vere in *Marcomannos* proficiscerentur; quod è *Galeno* probat *Salmasius p. 86.* Hinc Reges pleriq; se retraxerunt, & legatos miserunt, defectionis veniam postulantes; quod cùm fieret, *Lucius* redeundum esse censebat: *Marcus* autem ulterius tendendum, quòd simulatè illa fieri à barbaris crederet; ne mole belli premerentur. *Capitolin. p. 28.* Igitur transcensis Alpibus longiùs processerunt, composuerunt-que omnia, quæ ad munimen Italiæ atque Illyrici pertinebant.

Sed non multò pòst Lucius Verus, dum regrederetur, inter *Altinum* & *Concordiam*, impetu ruentis sanguinis, & vitales vias obstruentis, momento ereptus & suffocatus est. Apoplexiam Medici appellant.

Vide

Vide *Eutrop. & Capitolinum.* Alii veneno ſublatum volunt: Præter *Capitolinum, Victorem, Herodianum, Dionem, Philoſtratus in vitâ Herodis.* Mortem ejus conjiciunt Faſtorum conditores in A. V. 921. Q. Soſio Priſco, P. Cœlio Apollinare Coſſ. A quibus diſſentit *Scal. ad Euſeb. n. 2185*, qui 11. annos illi tribuit. Sed illos confirmant numi, quos de anno Tribunitiæ poteſtatis decimo vel undecimo habemus nonnullos. Et in hac ſententia fuiſſe alios veterum, teſtatur *Euſebius.*

Marcus reliquias Lucii Romam devexit, iisque conditis, & *Vero Divo* appellato (huc pertinet numus: DIVUS VERUS. PARTHICUS. Et ab altera facie: CONSECRATIO S. C.) expeditionem adverſus *Marcomannos* reſumpſit; quod factum eſt intra exiguum tempus, ut adverſus *Caſaub.* docet *Salmaſ. p. 91.* In hac autem expeditione, præter ſpem omnium, diu manſit, ut *Galenus* ait.

Præcipua belli hujus *gloria* penes *Chriſtianos* fuit, quorum *precibus* divinitùs *impetratâ tempeſtate*, in Romanos ſecunda, hoſtibus exitiabili; *Quadi*, qui poſtremi reſtiterant, ſummo prælio magnâ acceptâ clade ſuperati ſunt. *Dio lib. LXXI. p. 805.* Marcum pluviam *artibus magicis* elicuiſſe ſcribit, cujus *mendacium* non admiſit *Claudianus in ſexto Conſul.* Honorii:

- - *Seu, quod reor, omne* Tonantis
Obſequium *Marci mores potuêre mereri.*

Capitol. p. 32. de Marco eodem: *Fulmen de cœlo precicibus ſuis, contra hoſtium machinamentum, extorſit; ſuis pluviâ impetratâ, cùm ſiti laborarent.* Ubi *machinamentum* appellat verſutum conſilium hoſtium de

Romanis concludendis, & æstu sitiq; conficiendis. Sed nostri *Christianorum precibus* tàm inopinatam liberationem impetratam scribunt. Vide *Eus. n. 2189. Tertullianum in Apologet. c. 5. & ad Scapulam cap. 4.* Et è recentioribus *Baron. in A. C. 176. Onuphr. in A. V. 927.* Sed *Epistola Marci*, quam ibi totam descripsit, *genuina non est*; ut judicant viri doctissimi. *Scal. ad Euseb. p. 203. & Salm. ad Capitol. p. 95.*

Sed & quæ de legione fulminatrice referunt, falsis mixta sunt; ut censet idem *Scal.* Quin fulminatricis legionis nomen jam *Trajani temporibus* fuit, ut manifestum est ex *Inscr. III. p. 193.* Ipse *Onuphrius in lib. de Imperio Romano p. 817.* legionem istam *fulminatricem ab Augusto institutam* vult; quæ fortassis sic appellata est, quòd fulminis more hostes percuteret; vel quòd omnes ejus legionis milites *in scutis* haberent *fulmina picta*. Habeo sanè inter alia venerandæ antiquitatis monumenta quatuor tabulas, in quibus expressa sunt totius legionis officia: Sed *in omnium militum scutis fulmen* conspicere est.

Conjiciunt verò belli hujus finem in A. V. 926. quo Coss. fuerunt Gallus & Flaccus Cornelianus. Post hæc bellum civile movit *Avidius Pudens Cassius*, Heliodori F. (ita describendus est, *Vales. ad Ex. Peir. p. 103.*) sed victoria penes Marcum stetit; quâ moderatissimè usus est. Extat numus, cum inscriptione: M. ANTONINUS. AUG. GERM. SARM. TR. P. XXXI. IMP. VIII. COS. III. P. P. conspiciturq; figura *stans cum face ardente*, comburens epistolas *ad Cassium contra Marcum* scriptas. De qua ipsa re *Dio in Exc. Peir. p. 715.*

Tùm

Tùm in Germaniam reversus, cum *Marcomannis*, & *Hermunduris*, & *Sarmatis*, & *Quadis*, tertium bellum gessit; quod de provincia prius animo agitaverat, tunc proximè perfecturus fuisse creditus; nisi ingentibus conatibus mors intercessisset. Quæ incidit in A. V. 932. a. d. 16. Cal. April. cùm illo anno Coss. fuissent Bruttius Præsens iterum, S. Quinctilius Gordianus.

Uti frater ejus *Verus* luxuriæ & ignaviæ vitiis infamis est, sic in hoc Scriptores consentiunt, fuisse virum optimum. Corporis vires minùs suppetebant, tamen illud ipsum ex infirmissimo laborum tolerantissimum reddidit. Liberalitate (ita verto εὐεργεσίαν ex numis, in quibus *Liberalitas* frequens. Valesius, *beneficentia*) plurimum delectabatur; cui ædem in Capitolio extruxit. Ipse à vitiis sibi cavens, aliorum tamen peccata leniter tolerabat; dum nec investigaret ea curiosiùs, nec puniret; bonos prosequebatur laude, secus gesta dissimulatione transmittebat. Calumniatores ejus ὑπόκρισιν dicebant, sed cùm illa facilè transluceat, hic per tot annos similis sui extitit.

Adjumento fuerunt *studia literarum*, oratoria & philosophica; quibus supra omnes Imperatores excelluit. Sed accedebat *naturæ dexteritas*, in virtutem adeò propensa; ut adhuc *puer ab omnibus diligeretur*, æstimaretur. Hæc & plura *Dio in Exc. Petr. p. 721.* cum quo conferendus *Capitol. in ejus vita.*

COMMODUS.

Commodi superbia, crudelitas, libido & impudi-

citia,

citia. Stratagema lurconis *in convivio.* *Commodi mors, & nomenclatura.*

LAudavimus Marcum, & *ferè pœnitet.* Quid ita? genuit Commodum non patriæ patrem, ſed vitricum, ſed hoſtem & parricidam; eòq; veſaniæ progreſſum, ut Herculem Romanum, Jovis filium, ſe dici juſſerit, depoſito cultu Romano, *leonis exuviis*, vice ſtragulæ veſtis, uſus ſit; & *clavam* geſtârit. *Joh. Antiochenus in Exc. Peir. 822.* Teſtis eſt *Camdenus in Britan. p. 593.* erutam fuiſſe in colle, quem à Burgo *Burgh* dicunt, Cōmodi *ſtatuam, Herculis habitu*; quo ipſo conſpicitur in numo CV. *Octavii Stradæ.* Idem omnium *menſium nomina* mutavit. Vide *Salmaſ. ad Lampr. Commod. p. 119*, ex quo conſtabit, Idus Commodas in *Inſcript. III. pag. 330*, eſſe Idus Sextiles. Coloſſi *Rhodii capite* ſublato *ſuum* impoſuit. *Scal. ad Euſeb. n. 2205.*

Plures nobilium occidit, quàm quiſquam alius; & ex his *Quinctilios* à Trojanis oriundos, cum totâ domo exſtinxit. *Pinguem* hominem *medio* ventre *diſſecuit*, ut ejus inteſtina ſubitò effunderentur. *Monopodicos* & *Luſcinios* (quibus aut alterum pedem fregiſſet, aut oculum eruiſſet) appellabat.

Acceſſerunt libidines deteſtandæ: *Trecentas* enim *concubinas* in palatio aluit, quas ſub oculis ſuis ſtuprari jubebat; in juvenes irruebat, & ab iiſdem toto corpore polluebatur: Irridentes ſe feris objiciebat. Valdè amabat homines, appellatos nominibus pudendorum utriuſq; ſexus: Sic & chariſſimus extitit quidam

quidam μονοβελὴς; quod verbum cujus ſignificationis ſit, docet *Salmaſ. ad Lampr. p. 182.* *Majoris peculii* virum interpretatur *Caſaub. p. 540.* Malim, loquantur alii, quàm ego; qui vereor, ut talia omnia narrando Muſas minùs propitias habeam: In harum enim ædibus docendum eſt, non ad Marſyæ ſtatuam; vel coram hortorum DEO. Dicam paucis: hircoſus, putidiorq; omnibus cloacis, Princeps hic fuit.

Addam hoc unum, ut intelligas, orbem illum idololatricum quantum punierit Deus: Cùm convivium celebraret, ſæpè pretioſiſſimis *cibis* humana *ſtercora* miſcuit, nec abſtinuit guſtu; aliis irriſis homo furioſus putabat magnum facere, cùm ſuos cõvivas ab eſu ciborum (quibus ille delectaretur) hac ſpurcitiâ averteret. Honeſtius adhuc ſtratagema fuit *lurconis* illius *apud Athenæum lib. 1. p. 5.* qui, quò minùs cibos attingerent vicini, os & fauces aſſuevit, ne calidiſſimis offenderentur; coquos deinde rogavit, ut calidiſſima menſis inferrent; quo facto, reliquis, ne urerentur, cunctantibus, ipſe ſolus ventrem ſuum cibis egregiè ſaburravit.

Natus erat Commodus, vel Incommodus potiùs, patre patruoq; Coſſ. prid. Calend. Septembr. *illo ipſo die, quem* Caligula *primitus aſpexit*; ut è *Suet. Calig. cap. 8.* diſcimus. Occiſus eſt A. V. 944. pridie Cal. Jan. Se ſeptimùm, Pub. Helvio Pertinace Coſſ. In numis & lapidibus modò *L. Aurelius Commodus*, modò *M. Commodus Antoninus* dicitur; modò *L. Ælius Aurelius Commodus*, modò *M. Ælius Aurelius Commodus Antoninus.* Vide *Goltz. in Theſ. c. 4. p. 81.*

p. 81. & 82. & de cæde ejus *Lampridium*, doctissimosq; interpretes, *Casaub. & Salmas. Baron. in A. C. 194. Scal. ad Euseb. n. 2208.*

PERTINAX.

Sphalma in Besoldo. Pertinacis natale solum. Ætas. Professio *ante imperium. Honores statim recepti. Mors. Laudabiliter gesta.*

CORruptissimis libris usus Besoldus, ÆLIUM PERTINACEM vocat, sed P. HELVIUS PERTINAX tùm ab auctoribus lectionis fidelioris, tùm in numis Græcis & Latinis describitur: Etiam *P. Helvius Pertinax*, iterùm Consul, & adhuc privatus appellatur, *Inscript. IV. p. 56.* è quâ simul convellitur id, quod ajunt, *Pertinacem* fuisse dictum, quòd imperium *pertinaciter* recusâsset.

Dio Ligurem Domo Albâ, *Capitolinus* natum in Apennino villâ Martis. *Aurelius Victor* in Agro Squalido Lollii Gentiani (ita corrigo) apud Ligures auctor est. Imperium accepit *septuagenario major*, ut vult *Euseb. n. 2209.* à quo dissentiunt alii. Vide *Scal. ad d. num.* Ante imperium *Grammaticen professum* esse verum est, quod scribit Besoldus. Accepit hoc à *Capitolino*, qui consulendus *in Pertinacis vitâ, p. 54.*

Primus omnium eâ die, quâ Augustus est appellatus, etiam *patris patriæ* nomen recepit; nec non imperium *proconsulare*, cum jure quartæ relationis; quod *ominis loco* illi fuit. Nam alii non nisi serò hæc recipiebant. Occisus est A. V. 946. a. d. 5. Cal. April. Q. Sosio Falcone, C. Jul. Fructo Claro Coss.

Senatus

Senatui favit, *delatores* punivit, *annonæ* diligentiſſimè providit; *ſcurras* illos Commodi, de quibus dixi, *turpiſſimorum nominum*, proſcripſit ac vendidit: Multa deniq; præclarè geſſit in repub. Hujusdem digniſſima illa vox eſt, quæ aureis literis ſcribatur in omnibus curiis ac palatiis: *Sanctius eſt, P. C. inopem rempub. obtinere, quàm ad divitiarum cumulum, per diſcrimina atq; dedecoris veſtigia pervenire.* *Capitol. in ejus vitâ, p. 56.* Erat in animo, quod Plinius *ſub Trajano* pronunciârat: *Fiſci mala cauſa nunquam, niſi ſub bono Principe.* Atq; hâc in parte æquavit laudem *Marci*, de quo *Capitolinus* pag. 27: *Fiſco nunquam favit.* Similis poſteà extitit *Conſtantii Chlori* virtus, de quo *Libanius in βασιλικῷ*: *Præſtantiſſimus Princeps tutius ærarium ducebat ipſas privatorum domus. Cùm autem ſumptuum neceſſitas incidiſſet, ſufficiebat, neceſſitatem ærarii edixiſſe; ſtatimq; omnia pecuniis redundârunt, ſponte conferentibus provincialibus.* Extat ejus rei exemplum inſigne apud *Euſeb. lib. I. de Vitâ Conſtantini, cap. 10.* Adde *Joh. Antioch. in Exc. Peir. p. 837.* Ab eadem virtute *Julianum* commendat *Ammianus lib. XXV. p. 294. Vid. ibid. Valeſ. p. 302.*

DIDIUS JULIANUS.

Iuliani ſtirps. Inſcriptio de honoribus & magiſtratibus ejusdem. Græculorum nugæ in nomine Didii. *Frugalitatis* exempla duo. *Iuliani præcipua facta*, & mors.

Impe-

IMperatoris hujus genus è lapidibus, *Reinesf. lib. III. Variarum c.2.p.342.343.* ostendit hunc in modum: *Petronius Didius Severus. Avus paternus Didius Severus. Proavus paternus Didius Severus Insuber Mediolanensis. Mater Vibia Salvia Vara*, Spartiano *Æmilia Clara. Avunculus Salvius Julianus occisus à Commodo, Avus maternus C.Vibius Juvencius Varus Cos. A. V. 886. Avia materna* sive *Salvia*, sive alio nomine appellata, *Salvii Juliani J Cti filia.* Quem *J Ctum* cum Imperatore perperam confundunt, non tàm multi è recentioribus, quàm Græci aliquot Scriptores; Νομοθέτην appellantes Principem, & *Aurelius Victor*, & *Euseb.* Dixi hac de re *ad Pomponium.*

Quos magistratus ante imperium gesserit, docet egregium antiquitatis Romanæ monumentum, nondum publici juris factum; sed cùm ei nocuerit tempus edax rerum, ut suppleretur, egregiam operam attulit idem *Reinesf. lib. XXIX.* Proinde supplementum cum verbis inscriptionis, ut eam suâ manu descriptam *Romæ, in hortis Marchionis Justiniani, ad portam Flaminiam*, ad nos misit *Pet. Servius Vir Cl.* Sed *minusculis* à monumento *distinctum* hîc subjiciam:

*P. Did. Sev*ERO. JULIANO.
Cos. Procos. AFRICÆ. LEG. AUG.
*Pro pr. P*ONTI. ET. BITHYNIÆ.
*Pro pr. Gala*TIÆ. DALMATIÆ. BELGICÆ.
GERM. AFRICÆ. ET. ACHAIÆ. PRÆTORI.
*Tute*LARI. CONSULUM. TRIB. LEG.
XXII. *Prim.*

XXII. *Prim. Anton.* XV. V. *Stl.* . . .
*Jud*ICANTIS. SODALI. ANTONIANO.
Optimo PRÆSIDI. PATRONO.
*Indu*G BISICA. LUCANA. EX AFRICA.

Secutus eſt in lineâ priore *Caſaub. ad Spart. p.110.* verùm ſubdubitare cogor, an Petronii nomen locum habeat? *Salvium Julianum* dicit *Lapis II. pag. 459.* Petronii nomen vix reperio, niſi de eo interpretari velimus *Inſcr. II. p. 302.* Patrem ita appellatum ſcio ex *Spartiano*; ſed *prænominis loco* poſitum, vix gentilitium videtur; & poſito gentilitium eſſe, nemo ignorat, illis temporibus filios *diverſiſſimam nomenclaturam* habere cœpiſſe *à parentibus.* Sic enim *Juliani fratres* Petronii nomen tuliſſe videntur, quorum alter *Numius Albinus*, alter *L. Roſcius Julianus Proculus* deſcribitur; idemq; *Didius Proculus* Spartiano. *Didius* indubiè *gentilitium ſolum* eſt. Hinc Juliani Imperatoris filia *Didiá Clará* apud *Spart.* & in argenteo numo apud *Occonem p. 338.* M. DIDIUS. SEVERUS. JULIANUS. AUG deſcribitur, in numis. Et hanc deſcriptionem locum habituram ſperò in lapide noſtrò.

Mirè nugantur *Georgius Monachus* & *Cedrenus*; qui *Didium* παρὰ τὸ διδόναι nuncupatum ſcribunt; quòd *magna pecunia vi imperium eſſet mercatus.* Poſteà milites adjecerunt *Commodi* cognomen, *Dio lib. LXXIII p. 835.* Hinc apud *Goltzium* numus hic eſt: IMP. CÆS. M. DID COMM. SEVER. JULIANUS. AUG. P. M. TR. P. COS.

Tanta Principis hujus fuit parſimonia, ut per

triduum *porcellum*, per triduum *leporem* diviserit, si quis ei fortè misisset: Sæpè autem nullâ existente religione (nota hîc obiter, etiam veteres paganos, ad morem hodiernorum Pontificiorum, religionis causâ, *abstinuisse carnibus*; & *oleribus se leguminibusq́, oblectasse*; ut è *Porphyrio* docet *Casaub. p. 111.*) oleribus leguminibusq́; contentus, sine carne cœnaverit. *Spart. p. 61.* Idem ferè lego apud *Aur. Victor.* de matre Alexandri Severi *Mammæa*; quæ *intestina*, quamvis permodica (si mensæ prandio superessent) filio apposuerit *in convivio altero*. Idem mitissimus fuit in ferendis injuriis. Hæc è *Spartiano* disces: At *Dio in Exc. Petr. p. 731.* notat à maoribus perditissimis, inexplebili avaritiâ, simulq́; luxuriâ & rerum novarum cupiditate. Hoc de illo certum; *imperium malè quæsitum, malè perdidisse*. Occisus est eod. anno 945. quo imperium rapuit, Cal. Juniis.

SEPTIMIUS SEVERUS.

Severi patria & genus. Imperatorum vanitas *in affectandâ* nobilitate. *Pertinacis mores & obitus.*

L. SEPTIMIUS SEVERUS Africâ oriundus oppido Lepti, *Spart. in Severo p. 64. Euseb. n. 2209. Eutrop. & Aurel. Victor*, qui ex emendatione *Salmasii* dicit, *ortum mediè humilem*, hoc est, *ortum non valdè humili loco*, sed mediocriter humili. *Morell. in Stat. p. 129 & Baron. in A. C. 195.* Septimii Severi Leptitani, ad quem extat lyricum *Statii lib. IV. Sylv.*

Sylv. pronepotem arbitrantur. Quibus subscribit *Vossius lib. I. Inst. Orat. c. 5. sect. 11. p. 58.* Ipse ex ambitione, sive ut validius domui suæ redderet imperium, DIVI MARCI ANTONINI PII. GERM. SARMATICI FILIUM, DIVI COMMODI FRATREM se vocat in *Lapide II. p. 264. & I. p. 265. & V. p. ead.* Quod ipsum *Dio* & *Spartianus* notant.

Imitati sunt hoc exemplum, quicunq; obscuro genere nati, ad imperii usque fastigium conscenderunt. Sic posteà *Macrinus in nomen Severi* se infulsit; cùm illius nullâ cognatione tangeretur. *Capit. in Macrin. p. 95. ex emendatione Salmas. p. 170. Alexander Severus*, quia pudebat eum *Syrum* dici, originem è *Metellorum* gente præ se ferebat. *Lampr. in Alex. p. 123. 129.* Claudius originem *Trojanam* ementiebatur. *Treb. Pollio in Claud. p. 206. Salmas. ad Treb. pag. 345.* Ajunt alii *Gordianum*, cùm hic adolescens uxorem ducturus, more nequissimorum temporum, *à muliere, in Veneris palæstrâ* satis exercitâ, *institueretur* ad ludum nuptialem; tyrocinium suum posuisse sub artifice magistrâ, *parente Claudii*; atque hinc istum pro *Gordiani* filio habitum. Sic denique *Justinianus* Imperator, Justiniani Imperatoris pater adoptivus, *Anitiis* inseri voluit. *Aleman. apud Procop. p. 13. & 14.*

Sed ad Severum: Is Imperator factus, PERTINACIS nomen adscivit, quod præter *Spartianum* & *Dionem* numi & Græci cum lapidibus testantur; in quibus L. SEPTIMIUS SEVERUS PERTINAX describitur. Initium autem imperii incidit in Id. Sext. A. V. 945. *Spart. p. 65.* Sed notat *Cas. p. 115.*

non posse verum esse de hoc mense, nisi sit error in numeris temporum; quibus imperârunt *Pertinax* & *Julianus*: Nec dubium esse, quin *Majo* & *Junio* mota sit mentio in exercitu de creando Severo. *Goltzius* & *Onuphrius* initium constituunt Id. Maj. anno altero imperii, hoc est, A. V. 946. Seipso iterum, & Albino iterum Coss.

Æmilianum, *Pescennium Nigrum*, *Arabes*, *Parthos* & *Adiabenos* vicit, *Spart. p. 67*. Numus argenteus: L. SEPT. SEV. PERT. AUG. IMP. V. PARTH. ARAB. COS. II. P. P. Eadem observabis *Inscript. VI. p. 266*. Disciplinæ militaris custos acerrimus, vini avidus, cibi parcus; rei Venereæ, nisi ad creandos liberos, prorsus ignarus. Deniq; ut compendio dicam, vir domi foriq; conspicuus, sed *Imperator infelix*. In numis Græcis & Latinis: IMP. CÆSAR. CAJUS. PESCENNIUS. NIGER. JUSTUS describitur.

Nigro interfecto, bellum civile movit *Clodius Albinus*, quem in numis integrè appellatum legimus: D. CLODIUM. SEPTIMIUM. ALBINUM. Imperatorem exercitus in Galliâ fecerat; nequaquam cum Pescennio comparandum, gulosum, injustum, atrocem; qui nulli delicto pepercerit: Vestibus prætereà nimis studiosum, in convivio sordidum, & soli studentem copiæ, depingit *Spart*. Hoc tamen in eo laudandum, quòd aversæ Veneris semper fuerit ignarus. Cæsum Fastorum conditores volunt, a. d. 11. Cal. Mart. A. V. 949. Appio Claudio Laterano, M. Mario Titio Ruffino Coss.

Eodem

Eodem tempore motum & confectum bellum *Judaicum* & *Samariticum*. *Euseb. num. 2213*. Unde, *Spartiano* teste, triumphus Judaicus S.C. decretus est. Bellum nusquam reperire se posuisse scribit *Casaubonus*; at meminit *Eusebius* loco, quo dixi.

Anno sequente, hoc est, A.V. 950. Ti. Saturnino. C. Gallo Coss. prid. Id. Majas, Severi filius, natu major M. AURELIUS ANTONINUS (*Bassiani Caracallæ* nomine vulgò notior) IMP. CÆS. appellatus est, & Tribunitiam potestatem accepit. *Baron. in A.C. 197*. Huc pertinet *Inscr. II. p. 1020*: IMP. CÆSAR. L. SEPTIMIUS. SEV. PIUS. PERTINAX. PONT. MAX. TRIB. POT. VI. IMP. CÆS. M. AURELIUS. ANTONINUS. AUG. IMP. SEVERI. AUG. FIL. TRIB. POT. PROCOS. Ex quâ cùm constet, sexto Tribunitiæ potestatis anno absoluto, *primùm Caracallæ* numerari cœpisse; simul illud manifestum est, quod de initio Caracallæ scripserunt annalium instauratores; constituendum esse in A. V. 950.

Hinc etiam *Salmasius* figmentum esse putat, quòd apud *Spartianum* & *Victorem* legimus: Cùm *Severus* pedibus æger bellum *Parthicum* moraretur, idq; milites anxiè ferrent; ejusq; filium *Bassianum*, qui unà erat, Augustum fecissent, tolli se, & in tribunal ferri jussisse; adesse deinde tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus auctoribus id acciderat: Sisti deinde filium, qui Augusti nomen accepisset. Tùm in auctores supplicium imperantem, milites humi prostratos rogâsse omnes, & Principi supplicatos esse.

Quo viſo, manu caput contingentem dixiſſe: Tandem ſentitis, caput hoc imperare, non pedes! *Hæc*, inquam, *omnia fabuloſa* videntur doctiſſimo viro: Nam ante bellum Parthicum jam pater filium Aug. & Imperatorem dixerat. Eodem verò anno 950, immani virorum illuſtrium cæde Severus filiis ſuis imperium ſtabilire voluit; iisq; perpetratis, expeditionem contra Parthos ſuſcepit; de quâ *Scal. ad Euſeb. n. 2215*. Sed hunc dum legis, memorem te volumus illius, quod ſuprà diximus; *Dionyſii verſus* non eſſe capiendos de Severo & Caracalla, ſed de *divis fratribus*. Cteſiphontem usque, pulſo Parthorum Rege, pervenit, idq; bellum duravit usque ad A. V. 954. Nam illo anno in Syria Conſulatum tertium cum filio iniit.

Imperatorem appellatum *P. Septimium Getam* A. V. 953. L. Annio Fabiano, M. Nonio Mutiano Coſſ. vult *Inſcr. II. p. 157.* de cujus ſcripturâ ne dubites, confer *Inſcr. V. VII. & VIII. p. ejusd.* Attulerunt eandem *Scal. ad Euſeb. & Salmaſ. ad Spart.* Accedit *Caſaubonus*, cùm ait: *Getam Auguſtum nuncupavit Severus, octavum annum imperans, vel ad ſummum nonum*. Sed qui Faſtos concinnârunt, P. SEPTIMIUM GETAM AUGUSTUM appellatum, & Tribunitiam poteſtatem accepiſſe volunt A. V. 960. Caracallâ tertiùm, Getâ iterum Coſſ. pro quibus faciunt numi. Apud *Spartianum* invenio Getam Cæſarem à militibus appellatum *poſt victoriam Parthicam*, anno ante Conſulatum tertium patris; unde ſuſpicer, qui inſcriptionem illam propoſuit, per errorem *Imperatorem* dixiſſe, quem *Cæſarem* debuerat. Ulti-

Ultimum opus Severi memoratu dignum fuit, *expeditio Britannica*, & *vallum* illud *a mari ad mare*; cujus reliquias hodieq; conspicere est. *Scal. ad Euf. n.* 2222. Mortuus est Severus *Eboraci* in Britannia, prid. Non. Febr. A.V. 963. Lolliano Bassiano & Gentiano Coss. natus annos 66. Ultima verba exhalantis animam fuerunt: *Turbatam remp. ubiq; accepi, pacatam, etiam Britannis, relinquo!* Idem quasi testis vitæ mortalium: *Cuncta*, inquit, *fui*; *conducit nihil.* Quibus verbis, ait *Casaubonus*, complexus est integri libelli ejus (finem solum excipimus) summam; qui à sapientissimo Regum Salomone super humanarum rerum vanitate, planè divinitùs est compositus. *Adde Lips. lib. II. Monit. & Exempl. polit. 14.* Corpus militari more à militibus elatum, impositumq; in rogum honestatum militum & filiorum *decursione*, in loco, quem *Sivers* à Severo dictum ait *Camdenus in Britan. p. 569.*

Fuit imperator cibi parcissimus, leguminis patrii avidus, vini aliquando cupidus, carnis frequenter ignarus; utilis Reip. si quisquam alius, sed ob multas cædes Patribus Conscriptis formidabilis.

ADDITAMENTUM.

Besoldus in Synopsi majore recenset viros doctos, qui sub Severo floruerunt: Iis velim adjicias *C. J. Solinum Polyhistorem*, Plinii compilatorem; qui Senatusconsultum, quod *de non occidendis Senatoribus* Severus ab initio fieri jusserat, perscripsit; sed mox ab eodem occisus est. *Vales. ad Exc. Peir. p. 105.*

CARACALLA.

Erratum in Synopsi nostra corrigitur. Caracallæ nomen. *Iulia, Caracallæ mater.* Lapis, *ad quem offenderunt viri docti,* examinatur. *Non rarò in Fastis Consulum* paria eorundem cognominum *diversis temporibus. Caracallæ mores & cædes.*

MOrtuo Severo, CARACALLA & GETA imperium acceperunt. Immane peccatum est in Synopsi minore, quæ post Severum nominat *Antoninum Bassianum, Caracallæ filium.* Corrige: *Antoninus Bassianus Caracalla, filius,* scil. Severi. Ob genus vestimenti demissi usque ad thalos, quod populo dederat, *Caracallæ* nomen tulit. *Euseb. n. 2229.* ubi *Scaliger* consulendus est. Adde doctissimos interpretes Spartiani, *Casaub. & Salmas.* Græcis semper Καρακαλλος. In numis & lapidibus M. AURELIUS ANTONINUS describitur.

Mater utriusq́, Caracallæ & Getæ, *Julia Syra,* studiis philosophiæ tàm exercita, ut Φιλόσοφος dicatur à *Philostrato, (Reines. lib. II. Var. cap. 12. Salmas. ad Spart. p. 140.)* In numis JULIA DOMNA (hoc est, Domina) ΙΟΥΛΙΑ ΔΟΜΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, JULIA AUGUSTA, ΔΟΜΝΑ ΙΟΥΛΙΑ ΣΕΥΕΡΑ ΣΕΒΑΣΤΗ, JULIA PIA AUGUSTA. Hoc verò è *Dione, Philostrato, Oppiano & Herodiano* fusè probat *Salmasius* contra *Spartianum*; qui scripserat, *Bassianum è priore matrimonio susceptum, & Getam*

ex

ex Julia. In quo errore *Eusebium* quoque hæsitâsse patet è *n. 2232*.

Difficultatem majorem peperit *Inscr. VI. p. 6.* quæ dedicata I. O. M. ET. JUNONI. REGINÆ. PRO. SALUTE. IMP. M. AURELII. ANTONINI. PII. AUG. ET. JULIÆ. AUGUSTÆ. MATRIS. AUGUSTI. Non posse alium M. Aurelium Antoninum intelligi, nisi Caracallam, nec aliam Juliam Augustam, nisi Juliam Severi, *Scaliger* & *Salmasius* profitentur; & tamen illa ipsa inscriptio Consules subscriptos habet FALCONEM & CLARUM; qui, ut viri laudati volunt, Consulatum gesserunt A. V. 945. Quo tempore Caracalla *quatuor annorum* puerulus, nec dum Imperator. *Reines. lib. I. Variar. c. 21. p. 87.* pollicitus est, se in *Examine inscriptionum veterum* daturum inscriptionis explicationem tàm planam, ut omnes eam intelligant: Nec quin hoc ipsum præstiturus sit, ulli dubitamus. Sed valdè cupientibus tàm diuturna mora nimis molesta est, ἔξεχ᾽ ὦ φίλ᾽ ἥλιε!

Interim, dum id fiat, promam hîc, quod mihi videtur. Aliam *Juliam* reperire non possum: Sed cum *Salmasio* & *Scaligero* lapidem interpretor de *Julia Severi*, matre Caracallæ. Subscriptionem quod attinet, per *Falconem* & *Clarum* non intelligo *Q. Sosium Falconem, Cajum Jul. Fructum Clarum*, Coss. ordinarios A. V. 945. sed par aliquot suffectorum, post mortem Severi; quod annumeramus centum paribus, quæ in Fastis non extant hodiè.

Stupes ad hanc responsionem meam? non est

Medusæ caput. Legisti enim Fastos liberæ reip. nec observâsti A. V. 268. Vibulanum & Maluginensem Coss. Et A. V. 294. Consulum par *eorundem cognominum?* Sic Albinum & Pisonem Coss. habes A. V. 573, & rursus *eorundem cognominum*, sed diversos à superioribus A. V. 605. Sic A. V. 535. conspiciuntur Tiberius Sempronius Longus, P. Cornelius Scipio Coss. Et rursus Tiberius Sempronius Longus, Pub. Cornelius Scipio, diversi à superioribus, A. V. 559. Sic Lentulum & Crassum legis in A. V. 656. & Lentulum & Crassum diu pôst reperis in A. V. 739. Sic L. Pisonem & M. Drusum Consulatum gessisse vides A. V. 641. & eundem honorem adeptos L. Pisonem M. Drusum A. V. 738. Quid igitur tergiversaris, si post Q. Sosium Falconem & C. Julium Fructum Clarum tibi damus alios ab his diversos; sed ejusdem cognominis.

Et ex istis Falconem habeo pro filio Q. Sosii Falconis, de quo *Capitolinus* in Pertinace: *Falconi, qui Pertinaci insidias struxerat, ille ipse pepercit; & à Senatu impunitatem ejus petiit. Deniq; Falco in rebus suis securus vixit, &* HÆREDE FILIO *periit.* Hæredem, inquam, filium, Falconem hunc posteriorem esse suspicor, sub Caracallâ Cos. Responsum aliud in præsentiarum nunc moneta mea non suggerit.

Nunc de CARACALLA: Is fratrem suum PUB. SEPTIMIUM GETAM, participem imperii, altero anno post patris mortem, hoc est, A. V. 964. duobus Aspris Coss. (ita nominantur *Inscr. I. p. 132.*)

p.132.) Juliani Aſpri filiis *(Valeſ. ad Exc. Peir. p. 106. 107.)* nefariâ fraude interfecit a. d. 5. Cal. Mart. Vide *Spart. in Caracalla & Geta. Herodotum lib. IV. Dion. lib. LXXVII.* qui fuſè res ejus deſcribunt. Adde inſignia *Fragmenta Peir. à pag. 742. usque ad 761.* Ex his breviter tibi *hominem* deſcribo, *furioſum, ad omnia præcipitem, virtutis, & illuſtrium virorum hoſtem; bonis exitioſum, cædibus aſſiduè ſævientem; prodigum in milites,* φίλαυτον, *rapacem nec à fraternis manibus abſtinentem; vitiis ſuis gloriantem, omnibus deniq; terribilem; niſi Germanis & aliis hoſtibus, qui ſtultum ridebant, pecuniâ emungebant, vel cladibus mulctabant.* Cùm aliquando *virgini Veſtali* vim feciſſet, ſtatim *omnis eum* Venerea *vis deſtituit.* De cæde *Papiniani* (cujus Beſoldus meminit) adeundus *Spart. in Severo p.72. Inſcr. VIII. p.348.* Æmilium Paulum Papinianum, patrem Hoſtilium Papinianum, matrem Eugeniam Gracilem vocat. Ipſe verò Caracalla inter Edeſſam & Carras rurſus occiſus eſt a. d. 6. Id. Apr. A. V. 969. C. Brutio Præſente, T. Meſſio Extricato Coſſ. *Baron. in A. C. 219. Scal. ad Euſ. n. 2232.* De ætate ejus prolixè diſputat *Caſaub. ad Spart. p. 133.*

MACRINUS.

Macrinus alieno genere ſe inſerit. Vitium Beſoldianæ Synopſeos. Macrini & Diadumeniani interitus.

HIc obſcuro loco natus apud *Mauros* in colonia Julia Cæſarea, *Jubæ* quondam *regia.* Præfectus prætorio A. V. 968. *Capitol. in Macrin.*

Spart.

Spart. in Carac. Dio in Exc. Peir. p. 759. Occiso Caracallâ imperium à militibus accepit, & se in *nomen Severi*, quo majorem benevolentiam assequeretur, infulsit. *Capitol. in ejus vitâ p. 95. ex emendatione Salmas. p. 170.* Hinc in numis describitur: M. OPILIUS. SEVERUS. MACRINUS. Lego etiam in alio: IMP. CÆS. M. OPILII. AURELII. SEVERI. MACRINI. AUG. Cæterùm satis hinc apparet, quàm malè vocatus sit in Synopsi nostra minore Popilius Macrinus.

Altero anno, qui fuit ab V.C. 970, filium *M. Opilium Macrinum Diadumenianum* (quem è Nonia Celsa stupro antè cognita quàm ducta genuit) Consulem illo anno, collegâ Ecdiciano Advento, Imperatorem Augustum appellavit. Sed uterq; paulò pòst, hoc est, a. d. 7. Id. Jun. commisso contra *Heliogabalum* prælio, in finibus Phœnices & Syriæ, victus & in fugâ interfectus est. De loco cædis vid. *Casaub. ad Macrinum p. 139.*

Pater timidus & impudens fuit, qui *pacem emit à Parthis*; honores dedit indignis. Sed nec in filio quicquam, præter pulchritudinem, memorabile. In numis: M OPILIUS MACRINUS DIADUMENIANUS. Item. M. OPILIUS ANTONINUS DIADUMENIANUS. Et: IMP. CÆSAR. ANTONINUS. PIUS. DIADUMENIANUS. describitur. Plura petenda sunt ex *Herodiano & Dione.*

HELIO-

HELIOGABALUS.

Heliogabali genus. Nomen unde? Besoldi sententia rejicitur. Helagabali nomenclatura, *vanitas & cædes.*

FLagitiosissimi hominis istius genus hoc fuit: Bassianus, *Phæniciâ* oriundus, filias habuit *Juliam Domnam Augustam*, Caracallæ matrem, & *Juliam Mæsam.* Hæc *Julium Avitum* Consularem Virum maritum habuit; & ex illo *Juliam Sohæmiadem* & *Jul. Mammæam.* Sohæmias Vario Marcello, senatorii ordinis viro, nupta peperit *Avitum*; qui & *Bassianus* dictus est, ex avi & proavi materni nomine; ex paterno autem nomine *Varius.* Consulendus *Vales. ad Exc. Peir. p. 111. 112.*

Et hic notissimus ex sceleribus & flagitiis HELIOGABALUS est, de quo nomine multa *Scal. ad Eus. n. 2234. Baron. ad A.C. 220. Fullerus lib. I. Miscellan. Sacr. cap. 14.* & post hos *Casaub. & Salmas. ad Lamprid. Voss. lib. II. de Idol. c. 5.* Dicam paucis: Derivant primam partem ab *Elah*, sive Arabicè *Alah*; quæ vox DEUM significat. Sed in alterâ parte dissentiunt: *Scaligerum* sequitur *Besoldus*, qui *Alagabalum* vult esse Deum Gabalitarum; nos *Vossii* & *Salmasii* opinionem: *Gebel* Arabibus montem significat; & *Elagabalus* sive *Alagabalus* nihil aliud, quàm *Deus mons.* Huc nos ducit *Herodianus*, è quo colligimus, Emisenos *Solem* coluisse *in montis effigie*; quem montem cœlo delapsum credebant. Hinc *Alagabalus* appellatus, quasi *Deus mons*, vel *in montis figuram* effigia-

effigiatus. In numis frequenter descriptus est: IMP. CÆSAR. M. AURELIUS. ANTONINUS. PIUS. FELIX. AUG. SACERDOS. DEI. SOLIS. ELAGABALI.

Haberi voluit pro Caracallæ filio, Severi nepote; ut tùm ex aliis, tùm ex *Inscr. III. p. 158.* & *Inscr. VII. p. 1058.* manifestum est. Rectè verò de hoc Besoldus: *Adeò turpis fuit, ut ejus facta absque rubore nequeat referre.* Abstinemus igitur etiam nos, & aures præbemus illi *Plinii* dicto: *Parum abesse à docente eùm, qui narret.* Quamvis aliàs tueri me possem ex *Athen. lib. I. p. 14. Diod. Sic. in Exc. Peir. p. 266. Frehero lib. II. de Existimatione c. 1. §. 5. Freinshem. ad Curt. lib. IV. c. 10. §. 23.* Occiditur cum matre A. V. 974. a. d. 6. Id. Mart. *Baron. in A. C. 224.*

ALEXANDER MAMMÆÆ.

Alexander Princeps laudatus. Bellator infelix: Narratio Besoldiana è Lampridio & aliis rejicitur. Alexandri cædes.

MAter hujus Principis (qui ex numis integrè appellandus est, M. AURELIUS SEVERUS ALEXANDER) *Julia Mammæa*; de qua jam in Heliogabalo. At quis pater fuerit, dici non potest. Vide *Vales. l. c.* Cæsar ab Heliogabalo dictus est a. d. 7. Id. Jun. A. V. 973. & anno sequenti, post illius mortem Imperator, magno S.P.Q.R. consensu.

Habet inter laudatos Principes locum, utpote cujus *imperium incruentum* ferè fuit. Sanè à *Marci* princi-

principatu illud ipsum quasi *secundo loco* celebrabatur. *Joh. Ant. Exc. Petr. p. 830. Pighius in Hercule Prodic. p. 250.* Sed bello non perinde fœlix fuit: Quod enim Besoldus è *Lampridio, Eutropio,* & *Eusebio* refert, *Artaxerxem,* Persarum Regem, ingenti prælio vicisse, & *Mesopotamiam* ab Heliogabalo deperditam *recuperâsse*; ex Orientalium libris & *Herodiano* satis confutavimus alibi: Nam ex illis constat, tot stragibus affectum esse, ut Persis cederet *Susianâ, Cœlesyriâ, Chaldeâ, Palæstinâ & Græciæ parte.* Adde *Casaub. ad Lamprid. p. 173.* Occisus est *Moguntiaci*, in Germaniâ, tumultu militari, insidiis *Maximini* A. V. 987. L. Catilio Severo, L. Ragonio Urinatio Tuscenio Quinctiano Coss. a. d. 15. Calend. April. Vide *Scal. ad Euseb, n. 2250.*

MAXIMINUS & MAXIMUS.

Maximini genus, & crudelitas. Maximi filii pulchritudo. Utriusq; cædes.

C. JULIUS MAXIMINUS THRAX, patre *Miccâ*, matre *Hababâ* (ita legit Palatinus codex Capitolini) post occupatum imperium *C. I. Verum Maximum* filium a. d. 4. Id. Octobr. Cæsarem appellat. Vir fuit & roboris & *voracitatis stupendæ*, ferini prorsus animi; qui ex molli mansuetoq; imperio ad tyrannidem vertere omnia contendebat. Hostis etiam Christianorum acerrimus. *Joh. Antiochen. in Exc. Petr. p. 830.* Bellator alioquin strenuus, *Germanos* graviter afflixit. Filius ob *pulchritudinem*

dinem celebris, quæ tanta fuit, ut *caput mortui*, & si jam nigrum & deformatum, videretur esse caput umbræ pulcerrimæ. Ita *Capitolinum* explicat *Salmas. p. 256.* Occisus est uterq; A. V. 989.

GORDIANI, PATER ET FILIUS.

Gordiani parentes. Cum filio quamdiu regnârit. Utriusq; mores & mors.

M. ANTONINUS GORDIANUS AFRICANUS (ita in numis describitur) Procas. Africæ; natus ex patre *Metio Marullo*, matre *Ulpiâ Gordianâ*; origine paternâ *Gracchorum* familiam, maternâ *Trajani* domum complexus est. *Capitol. p. 151.* In Africâ imperator salutatus est cum filio, *M. Antonio Gordiano Africano*: De Africani cognomine *Casaub.* vide *ad Capitolinum p. 191.* Uterq; non nisi unum mensem, dies 6. imperavit. *Idem p. 193.*

De morte utriusq; dissensus est. *Zosimus* tradit, *naufragio* periisse; quod fabulosum esse, docet *Salmas.* Ut certum credunt alii, *victum* filium *à Capelliano*, Mauritaniæ rectore, qui *Maximini* partium erat: Et interemptum esse, cùm tempestas, turbato *Gordiani* exercitu, facilem illi præberet victoriam; eoque cognito, *Gordianum* seniorem *laqueo* vitam finiisse. Hoc *Onuphrius*, approbante *Casaubono*, factum putat Cal. Jun. A. V. 989. Pub. Titio Perpetuo, L. Ovinio Rustico Corneliano Coss.

Pater adeò modestus erat, ut nihil dici posset, quod

quod ille fecisset aut cupidè aut immoderatè. Filius formâ conspicuus, memoriæ singularis, bonitatis insignis & juris peritus. *Lampridius* ex emendatione Salmasii: *Antonius Gordianus, Gordiani Imperatoris filius, & ipse Imperator*, scilicet, *in consilio Alexandri Severi fuit.* Capitolinus: *Nec civibus nec reipub. ad consultationem defuit.*

Hoc tamen in eo reprehensum, quòd mulierum esset cupidissimus. Habuit enim concubinas XXII. è quibus omnibus *ternos* aut *quaternos filios* reliquit. Hinc Priamus, & ab aliis per jocum, Priapus dictus est.

MAXIMUS & BALBINUS.

Balbini & Maximi nomenclatura. Dissensum à Salmasio *in explicatione numi: Uterque casus.*

COgnito Gordianorum interitu, Senatus metu perculsus, *contra Maximinum*, a. d. 7. Id. Jul. A. V. 989. Imperatores creavit BALBINUM ET MAXIMUM. Alterum Clodium Balbinum vocat *Capitol.* cui adversi sunt omnes numi; in quibus descriptus est D. CÆLIUS BALBINUS. Alter dictus M. CLODIUS PUPIENUS MAXIMUS; ut nos docent iidem numi.

Sed huic descriptioni opponit se *Salmasius ad Capitolini Maximum p. 269:* IMP. C. M. CLOD. PUPIENUS; & IMP. CÆS. M. CLOD. PUPIENUS. explicat: *Imperator Cajus Maximus Clodius*

Pupienus. Et: *Imp. Cæsar, Maximus Clodius Pupienus*. Cras credam hoc afferenti, hodiè assentiri metuo. Græci habent: ΑΤΤ. Κ. Μ. ΚΛΩΔΙ. ΠΟΥΠΙΗΝ. ΜΑΞΙΜ. ΑΥΓ. ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞΟΥ. ΥΠΑΤΟΣ. ΤΟ Υ. Β. Hoc est: *Imp. Cæs. Marcus Clodius Pupienus Maximus Augustus, Tribunitiâ potestate Cos. iterum*. Ex quibus intelligimus, quàm *Caji prænomen* non habeat locum; quàmq; frustra sit *Salmasius* in totâ illâ observatione suâ.

Utriusq; Principis mores quod attinet, *Balbinus* sanctitate & verecundiâ ingentem sibi favorem conciliavit; staturâ procerus, eloquentiâ clarus, voluptatibus deditus; quas adjuvabat divitiarum abundantia. *Pupienus Maximus*, domi forisq; semper severus, vultu gravis, justus; & hinc (ni fallor) egenus. Missus *contra Maximinum*, cùm bellum *ad Ravennam* summo studio parat; ad eum capita *Maximini* & *Maximi*, patris & filii missa sunt. Sed dum post victoriam Balbinus & Maximus clàm inter se dissentiunt, uterq; seditione militari occubuit A. V. 990. (ut vult *Onuphrius*) Pio & Pontiano Coss. Sed hoc alibi cum curâ expendimus. Interim *Casaubonum* vide *p. 171. Baron. in A. C. 240.*

GORDIANUS NEPOS.

Gordiani hujus pater incertus. Ejusdem mores, cædes, uxor.

SEditione concitatâ inter Prætorianos & populum, ita ut potissima pars urbis incenderetur, & conflagraret, templa fœdarentur; *M. Clod. Pupienus*

pienus Maximus, M. ANTONIUM GORDIANUM, ſedandæ ſeditionis, ad populum *purpuratum produxit*; quo viſo concordia rediit. Factum id putat Onuphrius A. V. 989. Perpetuo & Corneliano Coſſ. Sed tunc *Cæſar* ſaltem appellatus eſt. Cæſis autem Balbino & Maximo, Tribunitiam poteſtatem cum imperio accepit, natus annos 13.

Hunc alii, ut *Dexippus*, Gordiani ſenioris nepotem ex filio; alii, ut *Herodianus*, ex filiâ volunt. Fuit juvenis lætus & amabilis. Contra Perſas profectus *Saporem* vincit, *Antiochiam*, *Carras*, & *Niſibin* recipit, C. Aufidio Attico, C. Aſinio Prætextato Coſſ. Vide *Caſaub. ad Capitol.* Occiditur perfidiâ *M. Julii Philippi Arabis* A. V. 996. Peregrino & Æmiliano Coſſ. Uxor *Furia Sabina Tranquillina*, Miſithei filia, *Inſcr. XI. p. 1085.*

MARCIUS.

SEnatus cùm accepiſſet *Gordiani III.* mortem, uſus jure ſuo, MARCIUM quendam è Senatu, ſapientiæ & philoſophiæ ſtudiis deditum, Imperatorem creavit. Sed is mox in palatio morbo abſumptus eſt, ut è *Zonarâ* docet *Caſaub. ad Auguſt. Hiſtoriæ Scriptores p. 201.* Numus apud *Golzium in Theſauro*: IMP. CÆS. M. MARCIUS. AUG. P. M. TR. P.

HOSTILIANUS.

MArcio extincto, eorundem Patrum ſuffragiis ſucceſſit hic, qui morbo ſtatim correptus, *poſt miſſum ſanguinem* fatis conceſſit. *Caſaub. d. l.*

In numo deſcribitur: IMP. CÆS. LUCIUS. AURELIUS. SEVERUS. HOSTILIANUS.

PHILIPPI, PATER ET FILIUS.

Philippum Chriſtianum *fuiſſe* negatur. *Filius ad imperium provectus mutat nomen. Vtriusq; cædes.*

M. JULIUS PHILIPPUS ARABS, occiſo Gordiano III, imperium invadit in Oriente A. V. 996. *Chriſtianum* fuiſſe, multi ſcribunt ex *Euſebio*; nos accedimus *Scaligero ad Euſ. n. 2260*; qui cenſet, magnam injuriam ſacroſancto Chriſti cultui facere, qui primi hunc *latronem Araba*, Domini ſui innocentiſſimi, & reip. maximè neceſſarii interfectorem, idolorum cultorem, & ex cujus vitâ nihil tale colligi poteſt, Chriſtianum auſi ſunt dicere: Et *epiſtolas Origenis* ad eum & Severam ejus uxorem commenti ſunt; ut mimo fides haberetur. *Euſebius* quidem veniam meretur, quòd ab aliis deceptus eſt, ut patet è *lib. VI. Hiſtor. Eccleſ. cap. 36.* Hæc & plura *Scaliger.* Poſt Euſebium verò idipſum tradidit *Oroſius lib. VII. cap. 20.* Oroſium exſcripſit auctor *anonymus de Conſtantio Chloro, Conſtantino M. & aliis Imperatoribus*; quem primus publicavit *Valeſ. cum Ammiano, pag. 476.*

Quòd verò *Baronius* ſuſpicatus eſt, & *Beſoldus* hîc amplectitur, *Chriſtianum* demùm *factum*, poſtquam imperare cœpit; apud me nullam habet veri ſpeciem.

ſpeciem. Nec quisquam, ſcio, admittet, qui Philippi, jam Principis, idololatrica non pauca apud Scriptores genuinos legerit. Vero ſimilior conjectura *Baronii* altera, cui etiam *Caſaubonus* accedit; confudiſſe quosdam *Philippum Arabem*, cum *Philippo Auguſtali*, patre S. Eugeniæ. Et tantum de iſto.

Biennio pòſt, hoc eſt, A. V. 999. Philippus *filium* ſuum *aſſumſit in conſortium* imperii; qui cùm priùs appellaretur C. JULIUS SATURNINUS PHILIPPUS, accepto imperio, in nomina patris tranſiit; ut multi docent numi. *Chronico Alexandrino* Φίλιππος ὁ Ἰενίωρ. Scilicet auctor illius inſcitè *cognomen* fecit ex Latino, *quo à ſeniore diſtinguebatur*. Annos potentiæ *quinq;* egiſſe ſcribit *Aurel. Victor*, alii *ſex*. Occiſi ſunt à militibus A. V. 1001. L. Junio Æmiliano iterum, C. Vettio Aquilino Coſſ. Vide præter *Onuphr. Baron. in A. C. 251.*

JOTAPIANUS.

HIc Alexandri Severi ſtirpe tumens, Philippi temporibus, ut ſcribit *Zoſim. lib. I.* imperium in Oriente occupavit. Sed ſtatim oppreſſus, cum imperio vitam ſimul amiſit. Sed *Aur. Victor*, caput ejus ad Decium Imperatorem Romanum fuiſſe delatum, ait.

MARINUS.

EOdem tempore, quo Jotapianus in *Syria*, Marinus in *Pannonia* vel *Mœſia* à legionibus præſidiariis Imperator ſalutatus eſt, nec multò pòſt

trucidatus; ut narrant *Zosim.* & *Zonar.* Miratur *Casaubonus*, quo auctore quidam appellent PUBL. CARVILIUM MARINUM. Miror ergo, mirari Casaubonum. Numus Græcus apud *Goltzium in Thes.* ΑΥΤ. Κ. ΠΟΥΒΑ. ΚΑΡΟΥΙΑ. ΜΑΡΕΙΝΟΣ. ΣΕΒ. Et Latinus: IMP. C. P. CARVIL. MARINUS. AUG. Appellârunt igitur ex numis. Macrinum perperam dicit *Besoldus* in Synopsi majore.

DECIUS, PATER.

Decii genus. Spuria inscriptio de Philippis. S. Laurentius *non passus sub Decio. Deciorum patris & filii interitus. Quis iste filius? Onuphrii sententia, quam* Goltzius *sequitur, rejicitur.*

CN. MESSIUS Q. TRAJANUS DECIUS (ita describitur in multis numis, & *Inscr. VI. p. 273.*) familiâ dignitateq; præstabat, ut ait *Zosim. d. l. 1.* Et sanè valdè clara Deciorum domus inferioribus temporibus, cujus præter alios *Sidonius* meminit *lib. I. ep. 9.* Hic autem suffragiis militum in Illyrico nactus imperium, Philippum *patrem* ad Veronam *devicit*; qui ibidem periit, ut filius Romæ.

Baronius in A. C. 253. de utriusq; morte hanc Inscriptionem profert, & agnoscit pro veteri: ANNO. CHRISTI. CCLIII. IMP. DIVUS. PHILIPPUS. SENIOR. VERONÆ. ET. ROMÆ. JUNIOR. A. SATELLITIBUS. OCCISUS. EST. Sed *Scal. ad Eus.* suppositítiam esse satis demonstrat, & descriptam ex *Chronico Hieronymiano.*

De-

Decius posthæc persecutus Christianos, inter alios *D. Laurentium* crudeli mortis genere sustulit, ut *Eusebius* vult *n. 2267*. Sed hanc sententiam multis refellit *Baronius*, *notis ad Martyrolog. Roman. diem X. Aug.* Ubi docet, *Laurentium* passum esse *sub Valeriano* Principe.

Ab aliis valdè commendatur hic Decius, qui nomen *optimi Principis* judicio Senatus meruerit, artibus cunctis, virtutibusq; instructus; placidus, comis, armisq; promptissimus. Contra *Gothos* pugnans, *equi lapsu* prostratus, & *paludis voragini* immersus, cùm inde non posset emergere, à Barbaris oppressus est; ut præter *Zosimum* scriptum reliquit *Ammian. Marcell. lib. XXXI. p. 462.*

Addunt alii filium simul occisum. Victor Schotti: *Decii Barbaros trans Danubium insectantes, Bruti fraude cecidêre.* Jornandes: *Ipse bellantibus Getis cum filio suo crudeli morte occubuit abrupto.* Cassiodorus: *Decius cum filio suo in Abricio Thraciæ loco à Getis occiditur.* De corruptelis horum locorum vide *Scalig. ad Eus. n. 2267.*

Decii filium, ajunt, in numis & lapidibus describi. Q. HERENNIUM. ETRUSCUM. MESSIUM. DECIUM. NOBILISSIMUM. CÆSAREM. PRINCIPEM. JUVENTUTIS. Idem IMP. CÆS. AUG. in aliis dicitur. Sed hunc ad imperium pervenisse post patris mortem, statimq; insidiis sublatum à *C. Vibio Trebaniano Gallo* vult *Onuphrius* è *Zosimo*; quem *Goltzius* sequitur.

Reperitur etiam in numis: IMP. CÆS. C. VA-

VALENS. HOSTILIANUS. MESSIUS. QUINTUS. AUG. quem *Decii generum* idem *Onuphrius* suspicatur, occisum ab eodem Gallo. Mihi res non satis expedita est. Quòd ait *Onuphrius*, ex omnibus auctoribus constare, Decium Imperatorem *unum tantùm filium* habuisse, *Decium Cæsarem*; tàm apud me falsum est, quàm quod falsissimum. *Unum* cum patre occisum docuerunt nos *Victor, Jornandes*, & *Cassiodorus*. *Alterum* post patris mortem à Gallo adoptatum scribit *Zosimus*. Et quid multis? manifestè *Zosimus* tribuit *duos* his verbis: Καὶ τὸν ἔτι περιόντα τῶν αὐτοῦ (Δεκίου) παίδων εἰσεποιεῖτο. Hoc est: *Alterum ex filiis ejus superstitem adoptabat.* Satis etiam judicat, alterum occisum cum patre. Quod diligenter consideranti, omninò statuendum videtur. Q. Herennium Etruscum Messium Decium occisum, cum patre Cn. Messio Quinto Trajano Decio; eundemq; Imperatorem *Cæsarem appellatum* ante cædem patris: alterum autem filium esse C. Valentem Hostilianum Messium Quintum.

Nugæ igitur sunt, quas *Onuphrius* vendidit, Q. Herennium Etruscum Messium Decium imperium accepisse post interitum Decii *patris*, & C. Valentem Hostilianum Messium Quinctum, Decii senioris *generum* esse. Neutrum verum: Quis non ex cognominibus Messii & Quincti, quæ Valenti Hostiliano dantur, concludat; filium potiùs esse Cn. Messii Quincti Trajani Decii, quàm generum?

Sed quando uterq; cæsus? Novembri, ut puto, aut Decembri A. V. 1003. *Treb. Pollio in Valer. p. 173.*

Duobus

Duobus Deciis Coss. a. d. 6. Cal. Novembr. cùm ob imperatorias literas *in æde Castorum Senatus* haberetur. Ergo Octobr. extremo adhuc vivebat Decius, quod è seqq. etiam apparet.

PRISCUS LICINIANUS. GALLUS VOLUSIANUS. HOSTILIANUS ÆMILIANUS.

Victoris & Casauboni *lapsus in nominandis Imperatoribus notantur.* Eutropius *emendatur. Nomenclatura vera Imperatorum è numis demonstratur.*

TEmporum istorum historiam valdè involutam conqueritur *Casaubonus ad Augustæ Hist. Scriptores, p. 202.* Et meritò: Vix enim unus Scriptor cum altero dicit idem. Sed tamen Vir doctissimus non præstitit, quod præstandum susceperat. Veram historiam tibi damus hoc modo: Vivis adhuc Deciis, LUCIUS PRISCUS, *Macedoniæ Præses*, Imperator appellatus est. *Victor.* An sit Philippus Imperatoris frater, quem inter præcipuos duces illorum temporum nominat *Zosimus*, haud constat.

Per eadem tempora imperium invasit LICINIANUS. *S. Aur. Victor.* Hujus (sc. Decii) temporibus *Valens Licinianus* Imperator effectus est. Malè *Valentis nomen* tribuit, *ablatum Hostiliano*; sicut paulò pòst eodem errore *Hostilianum Perpennam* vocat; cùm *Perpenna* cognomen sit *Liciniani*. Numus, IMP.

 CÆS.

CÆS. M. AUF. PERPENNA. LICINIAN. AUG. P. M. TR. P. P. P. Hoc cùm non attenderet *Casaubonus*, mirè turbavit omnia; de quo mox.

Liciniani hujus quod fatum fuerit, mihi quidem incertum est: Volunt *pestilentiâ* absumptum, è *Victore*. Sed malo id de *Hostiliano* credere, propter auctoritatem *alterius Victoris*, quàm de Perpennâ Liciniano.

Deciis occisis, C. VIBIUS TREBONIANUS GALLUS, qui Decium patrem fraudulento consilio circumvenit, imperium invasit; & filium C. VIBIUM VOLUSIANUM Augustum dixit. *Zosim. lib. II.* Gallus verò cùm ad imperium pervenisset, ac *Volusianum filium* Augustum appellâsset, magnum Barbarorum res incrementum cœperunt. Utriusq; Principis meminerunt multi numi.

Paulò pòst cùm *Gallus* Romam venisset (ait idem *Zosimus*) imperii Deciani memoriam cum honore ac benevolentiâ usurpavit, & alterum ex filiis ejus superstitem adoptavit. Hic est, ut suprâ dixi, C. VALENS HOSTILIANUS MESSIUS QUINCTUS. De his tribus ait *Victor* alter: *Hæc ubi Patres comperêre* (sc. Decios cæsos esse) *Gallo Hostilianoq; augusta imperia, Volusianum Gallo editum, Cæsarem decernunt.* In hoc diversus à *Zosimo*, quòd Volusianum *Cæsarem* statuit, *non Augustum.* Imò numis adversus, in quibus legitur: IMP. CÆS. C. VALENS. HOSTILIANUS. MES. QUINCTUS. AUG.

Metuens dein Gallus, ne S. P. Q. R. ob benevolentiam erga Decii domum, *solum Hostilianum* Imperato-

peratorem vellet, mortem ei per insidias paravit; ut inquit *Zosimus*. *Victor* eum *pestilentiâ* periisse dicit; quod idem legimus apud *Victorem alterum*. Sed perperam *Hostilianum Perpennam* appellat, quod *Liciniani cognomen* est; & in errorem simul inducit auctorem historiæ miscellæ, qui ait: *Mox exercitus Imperatores creavit Vibium Gallum, & filium Galli Volusianum. Horum temporibus Hostilianus perperam à Senatu Imperator creatus, nec multo pòst pestilentiâ consumptus est.* Errant largiter. Hostilianus *Perpennæ cognomen* non tulit, quod ex numis manifestissimum; tulit autem *Licinianus*, de quo dixi. Simul autem imposuêre *Casaubono*, quod factum nollem.

Cæterùm *de his tribus Imperatoribus*, C. Vibio Treboniano Gallo, inquam, C. Valente Hostiliano Messio Quincto, Decii filio, & C. Vibio Volusiano, Galli filio, locutus est *Eutropius*; sed qui vulgò pessimè habet: *Mox*, inquit, *Imperatores creati sunt Gallus Hostilianus, & Galli filius Volusianus: E tribus facti sunt duo.* Hinc inductus etiam *Pœanius*: Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Γάλλος Ὁστιλιανὸς, καὶ ὁ τούτου παῖς Βουλουσιανός. Hoc est: *Imperium accepit Gallus Hostilianus, & ejus filius Volusianus.* Vide, quantum possit *omissa distinctio* levissima! Scripserat Eutropius: *Mox Imperatores creati sunt, Gallus, Hostilianus, & Galli filius Volusianus.* Ita *tres* habemus.

Sublato, vel adhuc vivo Hostiliano *Æmilianus*, legionum Pannonicarum dux, *victis Scythis*, ab iisdem Imperator salutatus est. Numus Græcus: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛΙΟΣ, ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ. ΣΕΒ. Latinus: IMP. CÆS.

CÆS. C. JUL. ÆMILIANUS. PIUS. FEL. AUG. *Æmilium Æmilianum* nescio, quàm benè dicit *Victor?*

Hic C. Vibium Trebonianum Gallum, & C. Vibium Volusianum filium ejus bello petens, tantum terrorem fecit; ut *Gallus* & *Volusianus* à copiis suis occiderentur: Sic *Æmilianus solus* rerum potitus est. *Eutrop. lib. IX. Zosim. lib. I. Victor uterq;.*

De morte dissentiunt, cùm per *tres menses* imperio modestè præfuisset, morbo absumptum scribit *Victor*; quem sequitur Casaubonus. At, cùm *Valerianus* transalpinis viribus instructus *in Italiam* tenderet, occisum à suis vult *Zosimus*. Hanc narrationem *Besoldus* in utrâq; Synopsi amplexus est. Ita ut paucis repetam, *post Philippos* hi Principes fuerunt:

CN. MESSIUS QUINTUS TRAJANUS DECIUS.
Q. HERENNIUS DECII AUG. FILIUS ETRUSCUS MESSIUS DECIUS.
LUCIUS PRISCUS.
M. AUFIDIUS PERPENNA LICINIANUS.
C. VIBIUS TREBONIANUS GALLUS.
C. VIBIUS VOLUSIANUS.
C. VALENS HOSTILIANUS DECII AUG. MESSIUS QUINTUS.
C. JULIUS ÆMILIANUS.

VALERIANUS.

Valeriani nobilitas & nomenclatura. Pater incertus.

certus. Numiq, aliter explicantur, quàm eos intellexerat Onuphrius. *Valeriani calamitas.* Besoldi *&* Baronii *narratio rejicitur.* Cyriades *&* Ingenuus *Imperatores.* Cyriadis *memoria, quam nullam reperire* Casaubonus *potuit, ostensa est in numis.*

VALERIANUS, nobilis genere, patre Valerio, ut ait *Trebellius Pollio in Valeriano pag. 173.* Sed principium, in quo hæc leguntur, *non esse Trebellii*, probat *Salmas. p. 275.* At apud eundem Scriptorem Senatus in acclamatione: *Primus genere, nobilis sanguine, emendatus vitâ, doctrina clarus, moribus singularis; exemplum antiquitatis!* Victor alter: *Genere satis claro, uti mos tum etiam erat, militiam sequebatur.* Paulus Merula *Cosmogr. parte II. lib. IV. cap. 19. p. 636.* describit PUB. AURELIUM. PUB. F. LICINIUM. VALERIUM. VALERIANUM. secutus (ut animadverto) *Onuphrium*, qui in A. C. 1007. hunc numum laudat: IMP. CÆS. P. AUREL. LICINIUS. VALER. VALERIANUS. Qui quidem rarissimus censeri debet: Nam omnes, quos *Goltzius* & *Occo* adferunt, cum *Inscr. IV. p. 274.* saltem P. LICINIUM VALERIANUM nominant. Quòd verò non tàm *Merula*, quàm *Onuphrius* & *Goltzius* Publii filium faciunt; id neque ex ullo numo, neque lapide nobis probârunt hactenus. Numi, in quibus legitur: IMP. C. P. LICIN. VALERIANUS. P. F. AUG. sic explicandi sunt: *Imperator, Cæsar, Publius Licinius Valerianus, Pius, Felix, Augustus.* De

De communi omnium sententia summum imperium adeptus est, ut ait *Zosimus*. Et jam suprà judicium Senatus accepimus. Commendat eundem à vita & moribus laudatis *Trebellius*. Sed Victor : *Parentibus ortus splendidissimis, stolidus tamen & multùm iners; neque ad usum aliquem publici officii, consilio seu gestis accommodatus*. Quod ipsum ex *Dionysii Episcopi Alexandrini* epistola ad Hermammonem confirmat *Casaub. ad Trebell. p. 203*.

Fuit sub ipso calamitosissimus imperii status, *Scythis, Germanis & Persis* magna vi irrumpentibus. Fusiùs quàm alii, clades illatas describit *Zosimus*. Ipse profectus contra Persas (quibus Sapores Artaxerxis, sive Artaxerxis I. filius, pulsus à Gordiano III. tùm imperabat) cùm undiq; se premi videret; *colloquii specie* circumvectus ab hostibus, & ad mancipii fortunam redactus est; ut scribit idem *Zosimus*.

Refert *Eutropius in Passione B. Pontii MSta*, vicem stapedis, aut scalæ, Sapori equum conscensuro præstitisse. Verba sunt, ut ex bibliotheca *Petri Puteani* citat *Salmas. ad Trebell.* p. 276 : *Valerianus Imp. in captivitatem ductus, à Sapore Rege Persarum, non gladio, sed ludibrio, omnibus vitæ suæ diebus merita pro factis percepit; ita, ut quotiescunq; Rex Sapor equum conscendere vellet, non manibus suis, sed incurvato dorso, & in cervice ejus pede posito; è quo membra levaret.* Trebellius Pollio saltem *cum illo ut vili mancipio locutum* ait, more Scriptorum Romanorum, *parcens honori Romani nominis*. Sic Aur. Victor, quàm tectissimè loquens, ne captum quidem scribit, sed *fœdè laniatum*

laniatum interiisse. Victor alter liberè confirmat id, quòd ex *Eutropio* desumptum attulimus. Sed & *Agath. lib. IV. p. 122.* tandem *excoriatum* asserit. Ita DEUS OPT. MAX. tot piorum sanguinem ultus est, in quo & ipsa belua natavit. Vid. Euseb. 2273. Baron. in A. C. 259.

Annus, quo Valerianus à Persis captus est, fuit ab V. C. 1012. qui Lucium Corn. Secularem iterum, Junium Donatum Coss. habuit. *Fabula* est, quòd scribit *Besoldus*: Valerianum *culpâ cujusdam ducis captum*. Sequitur *Baronium*, qui in A. C. 262. *Macrianum* ducem illum appellat; sed decepit eum corruptissima lectio Trebelli Pollionis. Salmasius illa verba: *ductu cujusdam sui ducis*, Trebellii esse negat; non tàm ob alia, quàm auctoritatem codicis Palatini. Vide *illum p. 276.* & adde *Casaub. p. 203.*

Biennio antè CYRIADES in *Syria* Imp. Augustus contra *Valerianum* appellatus erat; sed idem occisus est eo tempore, quo *Valerianus* contra *Persas*, expeditionem suscepit; ut scribit *Trebell. Pollio in XXX. Tyrannis.* Casaubonus nusquam vel nomen hujus reperiisse ait; sed nos ita reperimus descriptum in æreo numo apud *Fulvium Ursinum, notis ad Trebell. Poll. pag. 510*: IMP. CÆS. M. CYRIADES. P. F. AUG. Ab alterâ parte inscriptum est: IMPERATORUM. AUG. ADVENT. Alium ejusdem Græcum videre licet apud *Occon. p. 477.*

Rebellavit in *Pannonia* contra Valerianum INGENUUS, de quo idem *Treb. p. 213.* In numo *Ursini* est: IMP. C. INGENUS. In alio Goltzii: IMP. CÆS.

CÆS. D. LÆL. INGENUUS. P. F. AUG. Prælio à *Gallieno* victus, se ipsum interfecit.

GALLIENUS & ALII, Qui sub eo imperium Romanum invaserunt.

HIc *cum Valeriano* patre imperium accepit. *Inscriptio I. p. 275.* describit ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΠΟΠΛΙΟΝ. ΛΙΚΙΝΙΟΝ. ΙΓΝΑΤΙΟΝ. ΓΑΛΛΙΗΝΟΝ. ΕΥΣΕΒΗ. ΕΥΤΥΧΗ. ΣΕΒΑΣΤΟΝ. Hoc est: *Imperatorem, Cæsarem, Publium, Licinium Ignatium Gallienum; Pium, Felicem, Augustum.* Ignatii cognomen alibi vix reperies: In numis semper describitur: P. LICINIUS. GALLIENUS: Uxor ejus *Pipa,* eadem cum *Cornelia Salonina*; de qua *Inscr. XII. p. 1022.* & multi numi. Fuit *Attali,* Marcomanorum Regis, filia, *Treb. & uterq; Victor,* & è recentioribus *Welser. lib. II. Rerum Boicarum, p. 126. Casaub. ad Trebell. p. 211. Salmas. ad eund. p. 296.*

Fuit abdomini natus, ac voluptatibus; dies ac noctes vino ac stupris perdidit; orbem terrarum per XXX. propè Tyrannos vastari fecit, Romanum dehonestantes imperium; ut scribit *Treb. in Gallieno, p. 182. ex correctione Salmasii.* Tyrannorum autem fuerunt hæc nomina:

I. ODENATUS, capto Valeriano Imperatore, in *Syriá* Imperator Augustus appellatus est. *Princeps Palmyræ* fuit, majoribus ortus, qui ab Imperatoribus Romanis diversis honorum generibus fuerunt affecti; ut est apud *Zosim & Procop.* Vir bello strenuus,

Nisibin

Nisibin & *Orientem*, cum *Mesopotamia* Persis extorsit; *Ctesiphontem* usque arma proferens, *Saporem* cum liberis in fugam vertit, *Gazam* regiam & concubinas cepit. Occiditur A. V. 1017. insidiis *Mœonii*. Nomen ejus variè scribitur, sed nos secuti sumus numos.

II. HERODIANUS, Odenati filius, qui & *Herodes* in numis; cum patre Imperator appellatus est, cum eodem periit.

III. MANIUS ACILIUS AURELIUS (ità describitur in numo *Goltzii*) Imperator appellatus est in *Illyrico*, Seculari secundùm, & Donato Coss. Manu & consilio promtus *Gallienum* (à quo *Mediolani* obsidebatur) insigni astu è medio sustulit, Paterno iterum, & Mariniano Coss. A. V. 1020. *Trebell. in Gallienis, & Victor uterq;*. Sed & *Zosimus* satis apertè *Aureolum Gallieno* superfuisse asserit; nec aliter *Zonaras*. Quamobrem in *Goltzii* Fastis peccatum est, posita cæde Aureoli ante cædem Gallieni & Valeriani. Sed tamen idem Aureolus, *paucis diebus post* occisum Gallienum, interficitur à militibus; *Claudio* sive mandante, sive invito. Epigramma, quod monumento ejus inscribi jussit *Claudius*, repertum in agro *Mediolanensi*, vulgârunt *Ursinus ad Trebell. p. 512. & Gruterus Operis Æterni p. 163.* Id minusculis ita scribendum est, ut vult *Salmas. ad Treb. p. 303*:

Κλαύδιος Αὐρεόλῳ μετὰ δηΐον ἄρεα, Καῖσαρ
τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις, ἐνδίδοσι.
Τῷ γὰρ καὶ ζωήν· ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φρόνημα
πᾶσιν ἐπιῤῥήπις τοῦ στρατοῦ ἀντίβιον.

Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου γέφυραν εἴσατο τήν τε τάφην.
Claudius Aureolo, post Martia prælia, Cæsar,
Humana ut lex est, debita justa dedit.
Huic vitam & voluit: diris infensa tyrannis
militis haut potuit mens generosa pati.
Hic pius atque suo cineres dignatus honore
Aureoli pontem condidit, & tumulum.

IV. M. FULVIUS MACRIANUS, ut appellatur in Græco numo apud *Occon. p.479. & Goltz. in Thes. p.115.* Sub Valeriano bella in Oriente gerens, eo capto, rem feliciter gessit cum Persis: Eoq; successu inflatus purpuram induit A. V. 1013. Gallieno quartùm, L. Petronio, L. filio, Tauro Volusiano Coss. *Italiam* infesto exercitu petens, victus ab *Aureolo*, sive illius duce *Domitiano*, in *Illyrico* oppressus est A. V. 1015. Albino & Dextro Coss. Cum hoc ne confundas *Marcianum* illum, de quo *Trebell.* in Gallienis: *Omnes inde Scythas Marcianus variâ bellorum fortunâ agitavit.* Scripti, quos *Casaubonus* vidit, habent: *Macrianus*, perperàm. Vulgatæ favet *Palatinus* codex, teste *Salmasio.* Hic est ille Marcianus, qui cum *Heraclione* de occidendo Gallione consilium iniit, initum exsecutus est. Plura *Casaub. ad Treb. p.208.*

V. Q. FULVIUS MACRIANUS à patre M. FULVIO Macriano *Imperator Cæsar Augustus* appellatus est. Atque ita descriptum leges tùm in Græcis tùm in Latinis numis apud *Goltz. & Occon.* Habuit ergo idem cum patre cognomen. At *Zonaras* semper *Macrinum* vocat patrem, filium *Macrianum.* Hoc

Hoc ſibi Scriptores licere volunt, ut *Salmaſius* notat *ad Capitol. p. 250.* Cum patre occiſus eſt in *Illyrico.*

VI. CN. FULVIUS QUIETUS. Ita nominatur integrè in numis apud *Goltzium*: Zonaræ QUINCTUS corruptè. A patre M. Fulvio Macriano *Imperator Cæſar Auguſtus* appellatus eſt. Occiditur ab *Odenato* in Oriente, paulò poſt patris interitum. Hinc apud *Treb. in Quieto Salmaſius* legit: *Sed ubi comperit Odenatus, qui jam Orientem tenebat, ab Aureolo Macrianum patrem Quieti, & ejus fratrem Macrianum victos, milites in ejus poteſtatem conceſſiſſe; quaſi Gallieni partes vindicaret, adoleſcentem cum Baliſta præfecto interemit.* Vulgata lectio Quietnm dicit *cum patre & fratre Macriano victum ab Aureolo.*

VII. SER. ANICIUS BALISTA deſcriptus è numis Græcis, Vir inſignis, eruditus, in cōſiliis vehemens, in expeditionibus clarus, ad rempublicam gerendam ſingularis, in *Aſia* Imperator appellatus eſt; & occiſo jam *Quieto* à gregario milite, in gratiam *Odenati*, interemptus eſt; ut ſcribit *Treb. in Baliſta.* Ubi *veteribus* quibusdam *ambiguum* fuiſſe adjicit, *an imperârit?* Ea temporum illorum ſegnities erat, ut proxima quæq; ignorarent, quæ ab ævo noſto remotiſſima hodie ſcimus ex numis.

VIII. P. VALERIUS VALENS, Proconſul Achajæ ob invidiam in Macrianum Imperator appellatus in *Macedoniâ*, brevi à militibus interficitur. Sic verò, ut nomen ejus exhibuimus, deſcriptum reperitur in numo Græco apud *Goltzium* & *Occonem*. *Urſinus notis in Trebell. p. 513.* errore pudendo ad eun-

dem pertinere scribit *Lapidem III. p.274. Operis Grüter.* cùm sit *C. Valentis Hostiliani Messii Quincti Decii, Augusti filii*, de quo suprà diximus. Sed & *Cn. Seia Herennia Sallustia Barbia Orbiana Decii* uxor est, *non Valentis* hujus, unius è XXX. Tyrannis sub Gallieno, quod perperàm *ibidem* statuit *Ursinus*.

IX. PISO, qui in Græco numo apud Goltzium: Λ. ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΟΣ ΠΕΙΣΩΝ; in Latino apud Ursinum d. l. IMP. C. PISO. FRUGI. P. F. AUG. Cujus in posticâ *Victoriæ signum palmiferum*; quod *dextrâ* manu *coronam Imperatori imponit*, cum hoc titulo: THESSAL. AUG. Hoc est: *Thessalicus Augustus*. Hinc valdè illustrantur, quæ dicit *Trebellius*. Oriundus est à P. Calpurnio, L. F. Pisone, qui ante 400. annos, hoc est, A. V. 604. primus legem *de pecuniis repetundis* tulit; primus etiam *Piso Frugi* dictus est, & pronepotem habuit L. Calpurnium Pisonem Frugi, *socerum C. Julii Cæsaris Dictatoris*. Fuit autem hic, qui *sub Gallieno* Imperator appellatus est, tantæ virtutis, ut similem in rep. fuisse neget *Trebellius*. Missis à *P. Valerio Valente* militibus trucidatur paulò antè, quàm Valens occideretur à suis.

X. TI. CESTIUS ALEXANDER ÆMILIANUS (hanc descriptionem in numo Græco & Latino apud *Goltz. & Occon.* reperire licet) in *Ægypto* Imperator salutatus est. *Ursinus* valdè peccat, qui ad eum refert æreos numos, cum inscriptione: C. JUL. ÆMILIANUS, confundens *Æmilianum* istum, cum *Æmiliano*, qui occisis *Gallo* & *Volusiano* imperium invasit; de quo jam suprà verba fecimus.

Alexan-

Alexandrum vel *Alexandrinum*, virtutum memoriâ, vocatum ſcribit *Treb. Pollio.* Sed dubito, an verum hoc ſit, quod accepit ab aliis, parùm ſibi conſtantibus; ut ipſe fatetur. Fuit *Alexandriæ* nobilis familia *Tiberiorum Alexandrorũ*, & quidem *originis Judaicæ*. *Philonis* enim illius, quem Platonizare ajunt, frater *Alexander Alabarcha* (hoc eſt, Præfectus) Alexandrinus *(Joſeph. lib. XVIII. Antiq. c. 10.)* filium reliquit *Tiberium Julium Alexandrum*; qui cùm patriæ religioni nuncium miſiſſet, & omnium opulentiſſimus eſſet *(Idem Joſeph. lib. XX. c. 3.)* ſibi & ſuis ad magnos honores aditum fecit. Eum certè *illuſtrem Equitem* Romanum miniſtrum bello datum *Corbuloni*, tradit *Tac. lib. XV. Annal. c. 28.* Ad quem locum *Lipſius* notavit, fuiſſe priùs *Alabarcham Alexandrium*; ſed graviter lapſus eſt, hoc enim *de patre Alexandro* verum, de filio falſum: Malim tamen credere, id *ex properantia* ſcriptum contra mentem; nam veriora docet ad *lib. I. Hiſt. c. 11.* Hic ipſe Tiberius Jul. Alexander, Philonis è fratre Alexandro nepos, *Præfectus Auguſtalis Ægypti* fuit. *Tac. lib. I. Hiſt. c. 11.* Legiones ſacramento Veſpaſiani adegit, Cal. Jul. A. V. 821. *Idem lib. II. Hiſt. c. 74. 79. Suet. in Veſpaſiano, c. 6.* Hujus filius, Tiberius Julius Julianus Alexander cum collega Eruceo Claro legatus, imperante Trajano, *Seleuciam* cepit & concremavit; ut eſt apud *Xiphilin.* Meminit ejus *Inſcr. I. p. 124.* Et *Conſulem* fuiſſe A. V. 886. probat *Reineſ. lib. III. Var. c. 16.* Corruptiſſimè *Onuphrio*, *Goltzio* & aliis, Hiberus nuncupatur. Igitur ex hoc genere deſcendiſſe reor

Tiberium Cestium Alexandrum Æmilianum, tùm ob nomina *Tiberii* & *Alexandri*, tùm ex ipsa patria petito argumento: Nam *Alexandriæ* natus, *eandem* tùm *regebat*, cùm Imperator appellaretur. Hinc numus ejus inscriptus: IMP. CÆS. ÆMILIANUS. P. F. AUG. In altera parte *nudam mulierem humi procumbentem*, sinistro brachio innisam *canistro*, *floribus pleno*; & lævâ *cornu Amalthea* habentem, ut & *Ibin* Ægypti propriam avem (alii *ciconiam* esse voluerunt) cum *equestri statuâ*; quæ dextra *orbem apprehendit*, & militi à tergo repræsentat, & hoc titulo: ADVENTUS. AUG. ÆGYP. Occiditur illo anno, quo imperium accepit, id est, A.V. 1003. & ipse alioqui fortitudine insignis, qui *Thebaidem* totamq; *Ægyptum* peragravit; & barbaras nationes passim submovit.

XI. M. CASSIUS LATIENUS POSTUMUS (numus non unus apud *Goltzium*, & *Occonem*, sed Ursinianus LABIENUM appellat) occiso *Quincto Julio Salonino Gallieno Cæsare*, altero Gallieni filio, imperium apud *Gallos* invasit; tenuitq; per annos septem. Maximè dilectus à Gallis, *submotis Germanis*, securitatem pristinam restituit. Meminit præter *Trebellium Euseb. n. 2283.* Sed & hinc in numis ejus legas: SALUS PROVINCIARUM. Item RESTITUTORI GALLIÆ. Occisus est cum filio A. V. 1019. Paterno & Arcesilao Coss. *Goltz. & Onuphrius.*

XII. C. JUNIUS CASSIUS POSTUMUS, superioris F. à patre *Imperator Cæsar Aug.* appellatus, & ab equitibus rebellibus interfectus est. Julius Atherianus

rianus apud *Treb. p. 187.* JUNIUM POSTUMUM appellat patrem. Sed membranæ, ut notat *Salmasius p. 301.* JULIUM POSTUMUM: Utrumq́; *Salmasius* confutat ex numo, qui habet: C. M. POSTUMUS: Qui numus quomodo rem conficiat, non video. Debebat enim vir illustris producere numum alium, cujus descriptio integra est; qualis est: IMP. CÆS. M. CÆS. LAT. POSTUMUS. P. F. AUG. Ex hoc enim patet, Postumum *patrem non* fuisse dictum *Junium* vel *Julium.* Fons erroris patet ex *filii* numis, quorum hæc est inscriptio: C. JUN. CÆS. POSTUMUS. CÆS. PRINCEPS. JUVENTUT. Nam inde satis apparet: *Julium Atherianum* confudisse nomina filii & patris.

XIII. Q. NONIUS REGILIANUS descriptus è numis, in *Pannonia* per *jocum* creatus Imperator, Dacus & Decebali propinquus, contra *Sarmatas* egregiè rem gerit; occiditur à suis metu Gallieni A. V. 1015. Albino & Dextro Coss.

XIV. SEX. JUL. SATURNINUS in *Ægypto* coactus imperium suscepit; post multa strenuè gesta, *ob severitatem* interemptus est à militibus. Nomen ejus integrum ex iisdem numis descriptum est.

XV. C. ANNIUS TREBELLIUS in *Isauria* Imperator appellatus, à Gallieni duce vincitur, & occiditur. Fundamentum descriptionis petiturum mittimus ad Occon. & Goltzium.

XVI. T. CORNEL. CELSUS, sic appellatus in Græco, in *Africa* Imperator factus est, nobilissimis haut dubiè majoribus oriundus: Cornelii enim Celsi

jam Neronis temporibus notissimi: *Cornelium Celsum* citat *Plin. lib. X. c. 53.* Dignus autem imperio visus est hic ob justitiam, & corporis magnitudinem. Interficitur insidiis *Galliena*, Gallieni consobrinæ; & *cadaver à canibus* discerptum est.

XVII. AP. CLAUD. CENSORINUS in numo apud *Goltzium*, is est, quem milites A. V. 1016. raptum ex agro Imperatorem crearunt, & rursus occiderunt; cùm disciplinæ rigorem ferre non possent.

XVIII. HERENNIANUS, Odenati F. Imperator appellatus *cum fratribus*, & ab *Aureliano* rursus dejectus est.

XIX. TIMOLAUS, Odenati F. in veteri editione Trebellii, & codice Palatino ATIMOLAUS; sed contra numorum auctoritatem. Idem fatum expertus est, quod fratres.

XX. VABALLATHUS, Odenati F. notus ex numis *Occonis*, & quodam *Octavii Stradæ*. Casaubonus admodum temerè contra *Vopiscum* negavit, hunc in rerum naturâ fuisse. Sed jam error iste gravissimus satis confutatus est à *Salmasio*.

XXI. MOEONIUS, aliis MÆONIUS, Odenati consobrinus & interfector, *per errorem Imperator* appellatus, brevi pòst scelerum pœnas dedit.

XXII. SPURIUS SERVILIANUS LOLLIANUS in Gallia *Imper. Cæsar Aug.* appellatus est à *Francis*, Romanis militantibus, cæso Postumo. Civitates à Germanis dirutas instauravit; sed quòd milites labore nimio fatigaret, ab iisdem neci datur. *Casaubonus notis ad Treb. p. 212. Onuphrium* inadverten-

tiæ

tiæ insimulat, qui *Lollianum* istum ab *Æliano* diversum habuerit. Ipse putat *eundem* esse *Lollianum* cum *Æliano*; sed hîc major nubes est, quàm existimavit vir doctissimus: Profectò enim *duos diversos* Imperatores fuisse *Lollianum* & *Ælianum*, docemur è numis apud *Goltzium*. De altero talis: IMP. CÆS. SP. SERVIL. LOLLIANUS. P. F. AUG. De altero iste: IMP. C. A. POMPON. ÆLIANUS. AUG. Cui jam persuaderi poterit, Lollianum & Ælianum unum eundemq; esse? Interim non nego, veteres ipsos ad hæc nomina cespitâsse: Nam qui Lolliani meminit, omittit Ælianum; & qui hujus, omittit Lollianum. Neq; jam nostrarum virium est, utriusque res distinctè explicare. Est igitur

XXIII. AUL. POMP. ÆLIANUS, vel, L. POMP. ÆLIANUS. Nam sic describitur in alio, qui sincerior videtur, propter *Paanii* locum, *Eutropii metaphrastæ*.

XXIV. M. AUR. VICTORINUS, sive post Lollianum, sive post Ælianum in *Gallia* Imperator appellatus est. Sed cùm corrumpendis militum uxoribus daret operam, breve sibi imperium fecit: Interfectus enim à milite *Coloniæ Agrippinæ*.

XXV. L. AUR. VICTORINUS à patre *Imp. Cæsar* appellatus, cum eodem interficitur. Utrumq; descripsimus è numis.

XXVI. M. AUR. MARIUS, quem neque *Goltzius* neque *Onuphrius* integrè descripserunt. *Occo* ex Viviano dedit argenteum, in cujus altera parte legitur IMP. C. M. AUR. MARIUS. P. F. AUG.

in altera VICTORIA AUG. *Ursinus notis in Treb. p.511.* in antiquis numismatibus dici ait: IMP. CÆS. MAMURIUM; sed fugientibus literis. Mihi omninò legenda videntur hoc modo: IMP. C. M. A. MARIUS. Hoc est: *Imperator Cæsar Marcus Aurelius Marius.* Fuit fabro ferrario natus, & cùm Imperator in *Gallia* factus, ad milites verba faceret, his ferè usus est: *Scio, commilitones, objici mihi posse artem pristinam; nihil refert:* Utinam semper ferrum tractem, *non vino, non floribus, non popinis, non mulierculis deditus; qualis Imperator Gallienus est. Cladibus suis discant exteræ gentes, Romanorum populum* ferreum *esse sub Principe, qui nihil melius tractare sciat quàm ferrum!* Occisus est à milite, cum hâc exprobratione conditionis pristinæ: *Hic est gladius, quem ipso fecisti!* ut scribit *Trebellius.*

XXVII. P. PIVESUS TETRICUS *Galliæ* Præses, suadente *Aureliâ Victorinâ,* M. Aurelii Victorini conjuge (quam alii *Victruviam,* alii *Victoriam* vocant) imperium suscepit; sed cùm militum insolentiam ferre non posset, maluit *Aureliano* sese dedere, quàm perfidum imperare. Aurelianus, quamvis eum in triumpho duxisset, tamen postea in summo honore habuit.

XXVIII. C. PIVESUS TETRICUS, *cum patre* Imperator appellatus est, & cum eodem in triumpho ductus; sed posteà omnibus *senatoriis honoribus* perfunctus est. Utrumque patrem & filium descripsimus in numis.

Et hi sunt illi XXX. Tyranni (si nimirum annumeres

meres CYRIADEN & DECIUM LÆLIUM INGENUUM, de quibus jam egimus suprà: Pleriq; numerum supplent additâ ZENOBIA & VICTORIA) qui *sub Gallieno*, tumultuario populi consensu, aut incondito militum strepitu; interdum & per jocum & ludum imperium acceperunt, & perdiderunt.

Ipse GALLIENUS cum P. LICINIO VALERIANO fratre, longè sibi dissimili (quem Imperatorem appellârat A.V.1019) occisus est A.V.1020. cùm per annos *sex cum patre*, *novem solus* imperasset, quâ de re *Salmas. ad Treb. p.297. Baron. in A.C.269.*

CLAUDIUS.

Claudii genus obscurum, *quamvis alii* nobilissimum *faciant*. Onuphrius *&* Goltzius *refutantur*, *non tàm rationibus*, *quas* Baronius *observavit*, *quàm ex Lapide. De morte Claudii fabula*. Salmasii ἁμάρτημα μνημονικόν. *Inscriptio arcus triumphalis* nuper reperta. *Besoldus confirmatur in nomine Claudii*

M. AURELIUS CLAUDIUS, *Trebellio in Gallienis pag. 178. Clodius* Illyricianæ gentis vir, ut eum appellat Valerianus apud eundem *Treb. p. 207.* Aliis *Dalmatiâ* vel *Dardaniâ* oriundus. Majores ejus planè obscuri: Nam de patre & avo & proavo quod diceret, non habuisse se, fatetur *Trebell. p. 206.* Sed qui *Constantino Magno & ejus filiis adulati* sunt, qui *à fratre Claudii* originem ducebant, illustriorem

ſtriorem facere conati ſunt. Et alii quidem *Gordiano ſatum*, ſcriptum reliquerunt; ut ſuprà diximus: Alii ab *Ilo*, Trojanorum rege, atque ipſo *Dardano* ſanguinem traxiſſe volebant. Vid. *Treb. d. l.*

Imperium accepit A. V. 1020. Et mortuus eſt Antiochiano iterum (ita deſcribunt lapis in ruinis Caſuli ad D. Damianum repertus, & à *Paleto* deſcriptus *Servio*, à Servio mihi; & *Idatius in Faſtis Conſul.* nec non *l. 2. C. de diverſis reſcript.* ut Actatianus vel Atticianus aliorum non habeat locum) & Orfito Coſſ. Quo menſe, ac die non conſtat. *Onuphrius* ac *Goltzius* ajunt pridie Non. Febr. hoc modo *non integri biennii* imperium Claudio tribuentes. Quod ſi verum eſt, falſum erit illud, quod ſcribit *Porphyrius* σύγχρονος, in vita *Plotini*; Claudium *ſecundum annum peregiſſe, tertium cœpiſſe.* Nec illi applicari poterit oraculum, de quo Trebellius:

Tertia jam Latio regnantem viderit æſtas.

Quod rectè objecit *Baron. in A. C. 271.* Imò repugnat *Inſcript. II. p. 226. Operis Gruter.* in quâ legimus: CLAUDIO. INVICTO. PIO. FELICI. IMP. CÆS. PONT. MAX. TRIB. POT. III. Malim credere defunctum eſſe vel Septembri vel Octobri.

Extinctus eſt à *peſtilentia*, cùm paulò antè formidoloſiſſimum *bellum Gothicum* ingenti virtute confeciſſet. Hoc è *Treb. Claudio p. 206. Eutrop. lib. IX. & Zoſim. lib. I.* manifeſtum eſt; ut *fabuloſum* ſit, quod ſcribit *uterq; Victor*, vetus *Deciorum exemplum*, qui pro ſalute Reip. ſe devoverunt, *à Claudio eſſe renovatum*; eumq; ſic periiſſe. An ad hanc ipſam fabulam

respexit *Trebellius*? & *Dexippus* quidem Claudium non dicit occisum, sed tantùm mortuum esse? Sed emendat locum *Salmas. p.332.* pro *Claudio* substituendo *Quintillum.* Nec repugnamus: Sed quòd addit, de Claudio *neminem dixisse, quòd occisus sit*, in eo fallitur; Dixerunt enim *Victor uterque* eo scilicet modo interfectum, quo Decii olim liberâ repub. ceciderant. Cæterùm Claudio post mortem tùm alii maximi honores, *Romæ* & in *Italia* habiti; tùm *Firmii* arcus triumphalis erectus est, cujus inscriptionem nobiscum communicavit, licet alicubi mutilam *Joh. Baptista Donius, Eques Florentinus:*

DIVO. CLAUDIO. GOTTHICO.
MAXIMO. PIO. FELICI. VICTORI. AC.
TRIUMPH. . . . SEMPER AUGUSTO.
MUNICIPI. . . . VATORI.
AMPLIFICATORIQ.
OB. ILLUSTRIA. EJUS. GESTA. ET.
AMOREM. JUXTA. CIVES.
ORDO. INTER. ANATIUM.
ARCUM. TRIUMPHIS. INSI. . .
DEDICA. . . . . .
M. CL. TACIT. . . . . .
PATRO. . . . .

Flavium Claudium appellat Besoldus in utraq; Synopsi ex *Trebell. ad quem Casaubonus* notavit, in nullo vetustatis momento inveniri, *Flavium* hunc appellatum; sed hoc apertè falsum docuit *Salmasius* ex hac Inscriptione:

IMP.

IMP. CÆSAR. FL. CLAUDIO. PIO. FELICI. INVICTO. AUG. PONT. MAX. TRIB. POT. II. COS. II. PROCOS.
Et ab hoc *Flavii cognomen* derivatum *in Conſtantium & Conſtantinum.* Vide ibi plura.

QUINCTILLUS.

MOrtuo Claudio M. AURELIUS QUINCTILLUS delatum ſibi imperium omnium judicio ſuſcepit. Sed *Aureliano* Imperatore creato, impar ejus conatibus, ſponte ceſſit, & *ſibi venas incidit*; ut ſcribit *Zoſimus*. Sed *Euſeb. n. 2286. Aquileja* occiſum ſcribit d. 17. imperii; nec plures dies tribuit *Zonaras*. Accedit in genere mortis referendo *Trebellius & Victor*: Sed *Dexippus* è correctione *Salmaſii* ſaltem mortuum ait; ut dubitâſſe videatur de mortis genere.

AURELIANUS.

Beſoldi falſa deſcriptio. Aureliani res geſtæ. Incertum tempus imperii ejus.

L. DOMITIUS AURELIANUS in Græcis & Latinis numis & lapidibus apud *Gruterum p. 276.* dicitur. At *Beſoldus* auctores minùs legitimos ſecutus, VALERIUM AURELIANUM dixit. *Sirmii Pannoniæ* obſcuro loco natus, vel ut alii volunt, in *Daciâ Ripenſi*, aut *Mœſiâ*; bellator egregius (*Joh. Antiochenus in Exc. Peir. p. 855.*) licet crudelis, *Suevos, Sarmatas* & *Marcomannos* (qui Romanis

nis tantùm terrorem incusserant, ut de urbe desperarent) præliis ingentibus vicit: In itinere, dum contra *Zenobiam* proficiscitur, *barbaros in Illyrico* fregit: Dein *Zenobiam* ad *Imas* (vide *Scal. ad Euseb. n.2288.*) profligatam è fugâ retraxit, *Palmyram* capit; *Firmium, Ægyptum* sibi vendicantem, occidit; *Tetricum* se dedentem suscepit, & Romam reversus de *Zenobiâ* & *Tetrico* triumphavit. Dein ad *Gallos* profecturus inter *Heracleam* & *Byzantium* ob crudelitatem interficitur. Ipso tertiùm, & Marcellino Coss. ut est apud *Idatium in Fastis*. Quod ex *Occonis* numo (in quo septimus annus Tribunitiæ potestatis signatus est) infringere conatur *Baronius in A. C. 277.*

FIRMIUS.

Firmii *numus Græcus. Ab hoc diversus* Firmus *in numo, sed indictus Scriptoribus aliis. Firmii* robur, *& cædes.*

HIc *Seleuciæ* natus, *Zenobiæ amicus* & socius, *Ægyptum* occupavit, purpuram sumsit; & percussâ monetâ, *Augustus* appellatus est. Vidit hujusmodi numum *Goltzius*, cujus inscriptio est: ΑΥΤ. Κ. Μ. ΦΙΡΜΙΟΣ ΕΥΣ. ΕΥΤ. ΣΕΒ. ΕΤΟΥΣ. ΠΡΩΤΟΥ. An ad eundem referendus ille apud eundem p. 133: DN. FIRMUS. P. F. AUG. ? Ἐπέχω. *DOMINI titulus* demum *sub Diocletiano frequentari cœpit.* Ipse *Goltzius* ad *Firmum*, Nubélis Maurorum Reguli filium Gildonis, Mascizelis & Dii fratrem pertinere vult; qui *sub Gratiano* ab imperio Romano

defecit;

defecit, ut refert *Ammianus Marcell. lib.XXIX. p.399.* Sed *Valeſ. ad Ammianum p.392. è Victore & Oroſio*, non *Auguſti*, ſed *Regis* ſaltem *nomen* illum adſciviſſe probat. Hîc igitur Latinus numus cujus ſit, incompertum mihi eſt. Noſter *Firmius* appellatus eſt, quamvis *Vopiſci* libri ſcripti *Firmum* firmiter retineant; & tantæ magnitudinis viriumq; fuit, ut Cyclops diceretur. Ab Aureliano *Carris* redeunte victus, & occiſus eſt; ut ſcribit *Vopiſcus*.

TACITUS.

Diverſæ ſententiæ de tempore imperii Taciti. Conſulum ordinariorum *par habitum pro* ſuffectorum *pari ab Onuphrio & Goltzio. Numus Taciti à riſu* Scaligeri *vindicatus è Zoſimo.*

MAURELIUS TACITUS Imperator à Senatu appellatus eſt a. d. 7. Cal. Octobr. A. V. 1027. à C. Cornel. Tacito oriundus (ut ſuſpicatur *Lipſius* in vita Taciti) brevi periit, ut complures volunt: *Paucorum menſium Imperatorem* dicit Beſoldus. *Eutropius* & *Vopiſcus* ſexto menſe periiſſe volunt. Idem apud *Euſeb. n.2291.* legere eſt. *Uterq; Victor* aſſignat dies 200. His obſtat *Idatius in Faſtis*, qui ferè *biennium* tribuit: Ait enim Imperatorem factum Aureliano tertiùm, & Marcellino Coſſ. occiſum eſſe Probo & Paulino Coſſ.

Nota hîc, Probum & Paulinum non eſſe Coſſ. *ſuffectos* A. V. 1028. quod *Onuphrius* & *Goltzius* putârunt;

târunt; ſed Conſules *ordinarios* anni ſequentis. Idem obſervavit è *Caſſiodori Chronico Græco Baron. in A. C. 277. Idatium* confirmant *Inſcr. I. & II. apud Gruter. p. 277.* in quibus notatus èſt annus Tribunitiæ poteſtatis ſecundus. Ergo *ultra annum* imperavit Tacitus.

Occiſus eſt in *expeditione Mæotica*, ut notat *Scal. ad Euſeb. n. 2291.* qui & facetè perſtringit numos hujus Taciti, in quibus viſitur *Imperator equitans, præeunte victoriâ, ſequente exercitu,* cum titulo: IMP. C. M. CL. TACITUS. PIUS. FELIX. AUG. Hoc erat, inquit, τὸ ἐπινίκιον πρὸ τῆς νίκης ᾄδειν. Nam in expeditione iſtâ, tumultu militari oppreſſus eſt; & ut Hiſtorici referunt, propter brevitatem imperii nihil memorabile ab eo geſtum eſt. Par *vanitas* ejus fratris *Floriani*, qui cùm paucos dies imperâſſet, neque propter anguſtias temporis aliquid præclarum gerere potuiſſet; tamen in numis ſuis vocat ſe PACATOREM ORBIS, incluſo in illis *Sole cum flagro.* Hæc *Scaliger.* Non ſum neſcius Romanæ vanitatis, & notavi ipſe talia ad *Flor. lib. I. cap. 11. §. 6.* De fratre Floriano quoque lubens illi crediderim, ſed de Tacito tamen inquit Zoſimus: *Scitè trajectâ palude Mæotide, per Pontum ad Ciliciam usq; ſita incurſionibus vexârunt: Quos aggreſſus Tacitus, partim ipſe debellatos ad internecionem delevit; partim Floriano deſignato Prætorii Præfecto debellandos tradidit, & in Europam contendit; ubi lapſus in inſidias, necatur.* A numis igitur ſtat *Zoſimus*, & valdè dubium, an *Vopiſcus* ad has auctoritates convellendas cum pauculis aliis ſufficiat?

FLORIANUS.

Vopiſci *locus dubius, defendi tamen poſſe dicetur è* Virgilio. *Floriani interitus.*

MANNIUS FLORIANUS, Taciti frater, ſed ex matre tantùm. Sic enim Vopiſcus: *Diverſis parentibus nati ferebantur.* Beſoldus *Taciti germanum* appellat, ſecutus alium locum *Vopiſci*; quem Caſaubonus ſic emendat: *Hic Taciti frater non germanus fuit.* Sed fortaſſis abuſivè locutus eſt Vopiſcus, & *germanum* dixit, qui ex eâdem matre genitus ſaltem; ſic *Virgil. lib. V. Æn. v. 12.* Erycen, Butæ & Veneris filium, *Æneæ germanum* vocat, qui erat tantùm frater uterinus:

Hæc germanus Eryx *quondam tuus arma gerebat.*

Occiſus eſt *Tarſi* à militibus, cùm *contra Probum* expeditionem ſuſcepiſſet. *Zoſimus lib. I. Vopiſcus in Floriano, Aurel. Victor Schotti.* Sed Victor alter: *Florianus diebus IX. quaſi per ludum imperio uſus, inciſis à ſemetipſo venis, ſanguine conſumptus eſt.* Quæ de Quinctillo ſcribunt alii.

PROBUS.

Probi genus obſcurum, res geſtæ, cædes. Sex annos *imperâſſe, probatur ex Idatio & inſcriptione nondum publicatâ. Utrumq; tamen teſtimonium Probi initium & finem in diverſos annos conjicere.*

Hunc

HUnc Probum ex illius Aurelii Probi gente fuisse Casaubonus existimat, qui Paphiis propositus à *Spartiano* dicitur *in Alexandro Severo*. Sed dissentit *Salmasius*, quòd ipse Vopiscus Probi *patrem* Maximum *ignobilem* facit.

Nec quicquam in nomine fundamenti est: *Novi* enim *homines nomina & pronomina nobilium* Romanorum, libenter & *licenter* assumebant. Numi & *Inscript. III. p. 277*: M. AURELIUM PROBUM appellant; *Onuphrius* è Vopisco, M. VALERIUM AURELIUM PROBUM. Nondum Imperator, *Valeriani patrem* è *Quadorum* manu liberavit, *Aurelianum* à crudelitate ad mitiora sæpè deduxit; *Marmaridas* in *Africâ* vicit, *Carthaginem* asseruit: *Ægyptum*, & Orientis maximam partem in Aureliani potestatem redegit.

Tacito cæso, Imperator, quamvis *invitus*, à militibus appellatus est, se primùm & Paulino Coss. Romanis Principibus, qui fortes, clementes, prudentes extitêre, par, aut superior, verè probus; victor omnium gentium barbarorum, victor & Tyrannorum. *Aureliani* & *Taciti* percussorem exemplo utili supplicio affecit, LX. *Galliarum* nobilissimas *urbes* à *Germanis* recepit: In *Thracia Gothos*, & in *Oriente* omnia compescuit. *Belli Germanici* Besoldus in Synopsi majore meminit; cum quo conferre potes *Pighium in Hercule Prodic. pag. 36. 37.* De *vinearum* culturâ sub Probo *Eus. n. 2295. & Scal. notis* ad illum locum consulendi sunt.

Occisus est Imperator hîc à militibus, quos mul-

tis laboribus fatigabat, nec otiosos esse patiebatur; cùm per *sex* annos imperium tenuisset. Quamvis enim *quinto* imperii anno interfectum scribat *Vopiscus*; tamen alii omnes ipsi adversi sunt. Vide *Baron. in A. C. 283.* cujus discursum confirmamus auctoritate *Idatii*, qui Probum occisum esse ait, Caro iterum, & Carino Coss. A quorum Consulatu si regredimur in annum, quo Coss. fuerunt ipse Probus & Paulinus, hoc est, primum annum imperii Probi; habebimus *sex* annos. Id ipsum patet ex *Inscript. Hispanica Benedicti Ramberti*, quam nobiscum communicavit *Joh. Bapt. Donius*; sed ex quâ aliud initium Probi, aliud tempus interitus statuendum est. Sic enim illa:

IMP. CÆSARI. M.
AURELIO PROBO.
PIO. FEL. INVICTO.
AUG. P. M. TRIB. POTES
TATIS VI. COSS. IIII. RES
PUBLICA TUCCITANORUM.
DEVOTA. NUMINI. MAJES
TATIQUE. EJUS. . . .
CURATORE. TIRIO. CLA
UDIO SUB. COLOSSO.

Si enim annus sextus Tribunitiæ potestatis complectitur posteriores menses anni 1033. quo Consulatum gesserunt Probus quartùm, & C. Junius Tiberianus; fit consequens, Probum Imperatorem factum A. V. 1028. Tacito iterum, Fulvio Æmiliano Coss. non anno sequente, Probo & Paulino Coss. Interitus autem Probi incidet in annum 1034; quo

quo Coss. ordinarii fuerunt Probus Quinctus, & Victorinus.

SATURNINUS.

P. SEMPRONIUS SATURNINUS (ita vocant numi apud *Occon.* & *Onuphr.*) Gallis parentibus oriundus, *invitus & flens* purpuram sumsit. Occiditur in castro quodam ab iis, quos *Probus* miserat. *Scal. ad Euseb. n. 2295.*

PROCULUS.

T. ÆLIUS PROCULUS (ita numus *Goltzii*) Imperator apud *Agrippinam* creatus, vincitur & occiditur à *Probo*. Vitiis se contaminare id demum credebat, illustrem personam agere.

BONOSIUS.

BONOSUM pleriq; dicunt, sed QUINCTUS BONOSIUS in numis *Goltzii* & *Ursini* describitur. Homo bibacissimus, ut de eo *Aurelianus* diceret: *Non ut viveret natum esse, sed ut biberet.* Habuit hoc peculiare, ut adhuc *in vino prudentior* esset. Longo graviq; bello à *Probo* victus, *laqueo* vitam finivit; tunc de eo per jocum dictum est: *Amphoram pendere hic, non hominem;* ut scribit *Vopiscus in ejus vita.*

CARUS, CARINUS, ET NUMERIANUS.

CARUS *Narbone* genitus (ut est apud *Eutrop.* sed intelligenda hic *urbs Illyrici*, non Galliæ,

 Scal.

Scal. ad Euseb. n. 2297.) in numis: M. AURELIUS CARUS. Romæ literarum studiis imbutus, à Probo Præfectus Prætorio creatus est; eoq; cæso, Imperator *Probi interfectores* gravissimis *pœnis affecit.* Factum id, si credimus *Idatio*, ipso Caro iterum, & Carino Coss. Alii, ut *Onuphrius* & *Goltzius* initium ejus constituunt in A. V. 1034. Cujus anni principio Consulatum inierant Probus quinctùm & Victorinus.

Bellum *Persicum* consensu militum, aggressus est, nuncupatis priùs Cæsaribus M. AURELIO CARINO, M. AURELIO NUMERIANO; quorum *Lapis Taraconensis* apud Scaligerum meminit. Sed & CARINUS, vivo adhuc patre, *Augustus* appellatus est: vide *Salmas. ad Vopisc.*

CARUS in *Persas* profectus, receptâ *Mesopotamiâ*, *Ctesiphontem* usque pervenit; & jam cupiditate gloriæ longiùs iturus, morbo, vel fulminis ictu, vel etiam ex vulnere obiit: Scriptores enim hîc diversa tradiderunt. Vide *Scal. ad Euseb. n. 2298.*

Imperium suscipiunt filii, è quibus NUMERIANUS moribus & eloquentiâ decorus, *parentis obitum* nimiùm *flens, oculos sibi corrupit*; nec diu pòst ab *Apro* socero interficitur. *Scal. ad Euseb. n. 2299.* Sed cum eo conferenda, quæ scribit de ludis Romanis, ab utroq; habitis, *Salmas. ad Vopiscum:* Nam eam rem Scaliger explicare *d. l.* non potuit. *Carinus* libidinibus fœdus vincitur, & occiditur à *Diocletiano* A. V. 1037. ipso Diocletiano iterum, & Aristobulo Coss. ut est apud *Idatium*.

DIO-

DIOCLETIANUS ET MAXIMIANUS.

Salmasii *ἁμάρτημα μνημονικόν*. *Diocletiani ignobilitas*. Sirmondi *insidiosa correctio*. *Initium Diocletiani*. *Maximianus consors imperii*. Tyranni septem *sub Diocletiano*. *De numis* Ælianorum duorum *sententia*. Bagaudæ *qui?* Scaligeri *lapsus*. *Iuliani duo*. Occonis *mixtura*. Quinquegentiani *qui?* Scaligeri *sententia rejecta*. *Constantius Chlorus & Galerius adoptati*. *Res bellicæ*. Persecutio Christianorum. *Diocletiani & Maximiani abdicatio*. *Utriusq; mors*.

C. AURELIUS VALERIUS DIOCLETIANUS (*Inscr. II. p. 1079.*) appellari voluit, Imperator factus, cùm adhuc privatus DIOCLES vocaretur. Minus igitur est, quod scribit *Salmasius ad Trebellii Claudium p. 345.* Imperatorem factum *tria nomina, more nobilium* Romanorum, assumsisse, dictumq; M. VALERIUM DIOCLETIANUM; sed & CAJUM prænominare debebat pro MARCO.

Vir fuit *obscurissimè natus*, ut ait *Eutrop. lib. IX.* *Libertinus* Annulini Senatoris, ut *Sex. Aurel. Victor.* Profligato *Carino* & interfecto *Ario Apro* solus imperio potitus est; idq; factum Diocletiano iterum, & Aristobulo Coss. Primum autem tùm Imperatorem

appellatum (quod est in *Fastis Consularibus Idatii*) non credimus. *Idatium* sanè ibidem non bonâ fide exhibuit *Sirmondus*: Dum enim emendationem suam inserit, totam rem difficultatibus implicavit. Nos omninò sequimur *Onuphrium* & *Goltzium*; qui Diocletianum *Imperatorem* factum volunt Carino II. & Numeriano II. Coss. Hoc est, A. V. 1036. Nam anno sequente postquam ad *Margum*, oppidum *Mysiæ*, Carinus cæsus erat; Diocletianum, non ut privatum (quod *interpolatus à Sirmondo Idatius* vult) sed ut *Augustum* suffectum in Carini locum, retento hujusdem collegâ Aristobulo, Præfecto Prætorio Consulatum iniisse, satis demonstrant *Vales. ad Ammian. lib. XXIII. p. 250. & Baron. in A. C. 285*. Hoc igitur verum existimamus initium Diocletiani, quo nihil incertius esse, scribit *Scal. ad Euseb. n. 2300*.

Imperium autem multis gravissimis bellis undiq; petitum, Diocletianus fortiter defendit; sed ne tota moles uni incumberet, A. V. 1038. M. Junio Maximo iterum, & Vettio Aquilino Coss. (ita scribuntur in *Lapide VIII. p. 309.*) MAXIMIANUM HERCULEUM ex Cæsare *Augustum* creavit; eiq; Tribunitiam potestatem concessit, ut ex antiquis lapidibus ostendit *Onuphrius*, & clarè *Idatius*: Maximo iterum, & Aquilino Coss. levatus est Maximianus senior Cal. April.

Hic in numis & lapidibus M. AUREL. VALER. MAXIMIANUS, homo sanguinarius, & vecors passim ab Historicis describitur. Ab his primùm bella civilia sopita sunt, & qui purpuram contrè sumserant, felicibus armis debellati. Ex his fuit

I. ÆLI-

I. ÆLIANUS. Eutropius: *Cùm tumultum rusticani in* Gallia *concitâssent, & factioni suæ* Bagaudarum *nomen imponerent*; duces autem haberent *Amandum* & *Ælianum*; ad subigendos eos *Maximianum Herculeum Cæsarem* misit. Victor: *Comperit Ælianum Amandumq́, per Galliam excitâ manu agrestium & latronum, quos* Bagaudas *incolæ vocant, populatis latè agris, plerasq́, urbium tentare.* Habemus igitur *duos Ælianos* Imperatores Augustos: Alterum sub *Gallieno*, alterum sub *Diocletiano*. Sed & in numis reperiuntur duo: Alter A. POMPONIUS ÆLIANUS: Alter, L. POMPONIUS ÆLIANUS. Aulum Pomponium Ælianum *Onuphrius, Goltzius* & *Occo* volunt illum esse, qui sub Gallieno; Lucium Ælianum idem *Goltzius* & *Occo cum Scalig. ad Euseb. n. 2303.* hunc esse, quem Maximianus debellavit. Sed mihi contrà videtur: Illum, qui à *Gallieno* defecit, L. Ælianum dictum apertè scribit *Pæanius. Eutropii metaphrastes, lib. IX. p. 122.* de Mogontiaco verba faciens: Τυραννήσαντι Λουκίῳ Αἰλιανῷ συνεπολέμησε. Id est: *Lucium Ælianum tyrannidem arripientem armis virisq́, juverat.* Incidit igitur in Latinum codicem, in quo *L. Ælianus* extabat; pro quo hodiè *Lollianum* habemus. At de hoc *Æliano* (qui Bagaudarum dux fuit sub Diocletiano) nemo unquam prodidit, *Lucium* prænominatum. Tutiùs igitur agemus, si tyrannum illum sub Gallieno L. ÆLIANUM, hunc autem posteriorem, AULUM POMPONIUM ÆLIANUM descripserimus.

II. AMANDUS. Hic in numo *Occonis* &

Goltzii: IMP. C. CN. SAL. AMANDUS. P. F. AUG. fuit & ipse dux Bagaudarum. *Bacauda*, vel *Bagauda*, à temporibus Diocletiani *latronem* & *rebellem* significare cœpit. Μϰλϰεῖϰς vocabant Constantinopolitani, à corrupto Latino *tumultus*. Vide *Scalig. d. l.* Sed ita, ne cum illo Bagaudas & Baquates *Inscr. VII. p. 1025.* eosdem putes: Baquates enim *Africæ* populi, ut ex Itinerario Antonini docet *Vales. ad Ammian. lib. XXII. p. 242.* Uterq; horum victus est A. V. 1038. Maximo secundùm & Aquilino Coss. *Victor* enim indicat, Maximianum post acceptum imperium contra *Bagaudas* statim ivisse in Galliam, & brevi bellum confecisse.

III. CARAUSIUS. Hunc *Pighius in Hercule Prodic. p. 17.* hariolatur primùm *Carisium*, deinde à *Germanis Batavis* sua linguâ *Carausium* appellatum; idque cognomen ipsum retinuisse libenter. In numis est CARAUSIUS. Nec aliter vocant *Euseb. n. 2303. Eutrop. lib. IX. & ejus metaphrastes Sex. Victor, Jornandes lib. I. de Regnorum ac Temporum successione.* Alteri *Victori* est CORAUSIUS. Sumsit purpuram post *Bagaudicum* bellum, & *Britanniam* per *septem annos* contra Diocletianum obtinuit. Tandem ab *Allecto* socio interfectus est, Diocletiano quintùm, Maximiano quartùm Coss. A. V. 1045.

IV. ALECTUS (sic in numis scribitur) cæso Caurasio, cùm ferè per *triennium Britanniâ* Romanos exclusisset, à *M. Aurelio Asclepiodoto* Præfecto Prætorio victus est; ut est apud *Eutrop.* Adde *Scal. ad Euseb. n. 2304.*

V. JU-

V. JULIANUS. Sex. Aur. Victor: *Julianus in Italia Imperator effectus, acto per costas pugione, in ignem se abjecit.* De hoc capio numum Goltzii: IMP. C. Q. TREBONIUS. JULIANUS. AUG.

VI. JULIANUS. Victor Schotti: *Africam Julianus, ac gentes Quinquegentanæ graviter quatiebant.* De hoc accipiam æreum *Occonis*, in cujus alterâ parte scriptum est: IMP. C. M. AUR. JULIANUS. P. F. AUG. In alterâ: VICTORIA. AUG. XXI. S. A. Qui enim provincias graviter concussisse dicitur, eundem crediderim Victoriæ typum expressisse in numis suis. *Occo* duorum Julianorum res perperam miscuit. Sed quænam illæ *Quinquegentanæ gentes?* *Quinquegentianos* dicit *Eusebius.* Mirificè deliravit *Pomponius Lætus*, qui nomen compositum divulsit, & *Gentianos populos* fecit ex posteriore membro; sed ex priore collegit latrones *quinquagenarios*, & supra eum numerum annorum fuisse. *Scaliger* Πενταπολίτας esse ait à *quinque civitatibus* illius provinciæ sic dictos: *Cyrenis, Ptolemaide, Arsinoë, Darnis* & *Berenice.* Nos *Valesium* sequimur, qui ex Jul. Honorio *Quinquegentianos* barbaros esse ait, *supra limitem Africæ* positos.

VII. L. EPIDIUS ACHILLEUS in Ægypto purpuram sumsit, & à Diocletiano *Alexandriæ* per octo menses obsessus, tandem succumbit, & interficitur. Diocletianus acerbè victoriâ usus, *Ægyptum* proscriptionibus & cædibus exhausit. *Eutropius, Victor & Eusebius, ibique Scaliger.* Sic verò istum descripsimus è numis Græcis, quos videre licet in *Euseb.*

Euseb. n.2304. Occon. p.518. & Goltzium in Thes. Cæterùm propter hunc ipsum *Achilleum* & *Quinquegentianos*, & *Carausium*, aliosque hostes FL. VALERIUS CONSTANTIUS CHLORUS & C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS ab Imperatoribus, *Diocletiano* & *Maximiano* adoptati, & *Cæsares* appellati; ut docent *Eutrop. Euseb. & Victor. Idatius in Chronico* Cæsares appellatos ait, Cal. Mart. A. V. 1043. Tiberiano & Dione Coss. Quod ipsum satis est defendendo *Onuphrio*, quem oppugnavit *Baron. in A. C. 292.* ex Inscriptione edicti apud *Euseb. lib. VIII. c. 29.* Id corruptum esse, nec ipse *Baronius* dissimulare potest.

Bella externa quod attinet, *Carpi* à Valerio victi, deditione pactâ, omnes in Romanum solum translati sunt, Tusco & Anullino Coss. ut ait *Victor*, & *Mamertinus in Panegyr. Constantio Cæsari dicto.* Consulendus *Scal. n. 2309.* Sequente anno Diocletiano sextùm & Constantio Cæsare iterum Coss. A.V.1048. Galerius Maximianus Cæsar, inter Callinicum Carrasque congressus *cum Persis*, longè militum numero superioribus, victus recessit; & ad Diocletianum profectus, cùm ei in itinere occurrisset, tantâ insolentiâ ab eo exceptus est, ut *per aliquot passuum millia purpuratus*, tradatur *ad vehiculum ejus cucurrisse*; ut ex *Ammiano, Rufo, Festo, Zonarâ, & Eutropio* manifestum est. Sed anno, qui Coss. habuit Maximianum quintùm, & hunc Galerium Maximianum, ignominiam abolevit illustri victoriâ, de Persis in *Armeniâ majore* reportatâ. *Narseus* enim Persarum Rex, Saporis

poris avus, ingenti prælio victus, *Mesopotamiam, cum quinque regionibus Transtigritanis* reddere Romanis coactus est, ut uxorem & captas filias reciperet; quemadmodum *Rufus, Festus, Eutropius, Petrus Patricius in Excerpt. Legation. & Zonaras* referunt. *Errant*, qui Galerium cum Persis, *ter* vel *quater* conflixisse, ajunt; ut ostendit *Valesius ad Ammian. lib. XIV. p. 53.* Sed & unde *Scaliger* nobis sufficienter probare possit, Narseum victum anno antè, quàm Diocletianus imperio abiret; videre non possum. Juxta *Idatium*, à victoria Persicâ ad abdicationem Diocletiani sunt integri octo anni. Eodem porrò successu *Marcomanni* victi sunt, Diocletiano VII, Maximiano Seniore VI. Coss. A. V. 1051, ut docet *Idatius.* Belli & jam *Victor alter* meminit.

Hæc prosperè pro republicâ gesta imperium Principum istorum valdè commendant; sed iidem immani in Christianos sævitiâ id meruêre, ut hodiè etiam utriusque nomen velut detestabile, abominemur; utque nec benefactis quidem gratia sit, si quæ in rempublicam unquàm contulerunt, ut *Brunnerus lib. VI. Annal. Boic. p. 445.* loquitur. Incidit sævissima illa persecutio, de qua multa Besoldus è Baronio, in Diocletiani VIII. & Maximiani VII. Consulatum, secundùm *Idatium*, hoc est, A. V. 1055. Cum quo consentiunt *Excerpta Photii ex Metrophanis & Alexandri actis, Cod. CCLVI.*

Altero anno persecutionis hujus, qui Diocletiano IX. Maximiano VIII. Coss. signatus est, hoc est, A. V. 1056. *Diocletianus exuendæ purpuræ consilium*

cœpit;

cœpit; & Maximianus admisit. Ita uterque abiit Cal. April. quod indicat *Idatius*. Alter ne caderet, descendere voluit; eamque amplecti vitæ facilitatem, quæ periculis careret: *A throno ad agrum venit, & cùm imperium abdicâsset, sui tamen esse dominus cœpit. Non jam Diocletianum, sed Dioclem rursus putares; quemadmodum cùm Imperator fieret, ex Diocle Diocletianus factus est. Sanè in horto occupatus, scire potuit, viciniorem ligoni quàm sceptro felicitatem esse; minari fortunam, cùm favoris modum excrescat. Erat hoc igitur non tàm imperium, quàm curam, miseriam, periculum exuere.* Et pereleganter disserit *Erycius Puteanus, Comment. in lib. Histor. Insubricæ, pag. 24. 25.* E veteribus rem narrant *Eusebius n. 2320. Eutropius lib. IX. Cassiodorus in Chronico, Victor uterque; Suidas, Zosimus lib. II. & Idatius.* Tempus assignavimus ex *Idatio, Zosimo*, & *Cassiodoro*; quos postremos secuti sunt *Onuphrius*, & *Goltzius*.

At Scaligero nemo persuadere potuit, ut crederet, Diocletianum *post depositam purpuram Consulem* fuisse (hoc enim iidem asserunt) *cùm*, inquit, *certum sit, ab eo tempore privatum in villâ egisse, in agro Salonino; & triennio post depositam purpuram decessisse.* Mihi nimis durum videtur, ex hâc ratione contra veteres pugnare. Nonne enim (ut tempora ferunt, ut *in Diocletianum favor*, qui novo exemplo *privatum inter Deos retulit*) absentibus, & in otio suo absconditis, honor iste haberi potuit, ut onera ferentibus aliis, ipsi velut ordinarii Coss. annum signârint? *Ingeniosissimæ res sunt, amor & adulatio*; nec id leve judicabis, si con-

si consideraveris *multùm honoris* hîc adjecisse, *numerum toties gestorum Consulatuum.*

Sed & quòd *Scaliger* ait, *triennið pòst depositam purpuram defunctum* esse, nimis *incertum* est. Vir maximus veram judicavit lectionem *Zosimi lib. II. & Suidæ* in Διοκλητιανὸς; sed dubiam facit *Victor*, qui post abdicationem novem annos tribuit. *Eutropius lib. IX*, consenuisse ait in agro suo. Quod verbum *longius triennio* temporis *spatium* in agro suo vixisse indicat. Cùm omnia circumspexi, non invenio caussam rejiciendi *Idatii*, qui Diocletianum mortuum ait die 3. Non. Decembr. A. V. 1068. Sabino, & Rufino Coss. ex tàm curiosâ dierum annotatione Scriptor ille, diligentiæ non vulgaris manifestus, ratiunculis & suspiciunculis nostris hodiernis valedicere nos jubet. Hoc igitur tempore Diocletianus obiit.

At Maximianus, qui A. V. 1062. secundo post Consulatum Diocletiani decimum, suumque septimum, cum Diocletiano de resumendo imperio frustra egerat; in *Galliâ* omnia turbans, *Massiliæ* strangulatus est. *Eutropius, Victor, Euseb. lib. VIII. Hist. Ecclesiast. c. 16.* Solus *Zosimus* Maximianum, in desperationem rerum omnium adductum, & apud *Tarsum* morbo extinctum ait, confundens *Maximianum* cum *Maximino*, patrem cum filio. De hoc enim à *Victore, Eutropio, lib. X. Euseb. n. 2326.* traditum, vide *Scal. ad Euseb. n. 2325.*

CONSTANTIUS CHLORUS.

Principis hujus genus: Trebellius *contra* Scaligerum

ligerum defenditur. Avi & Proavi, & Majores, quibus origo non debetur. Constantii Chlori breve imperium, & mors.

CUm Diocletianus, & Maximianus senior, abdicâssent; iidem Cal. April. ut scribit *Idatius* (non a. d. 11. Cal. Majas, ut *Goltzius*, & *Onuphrius* tradiderunt) eâdemque horâ in administrationem imperii CONSTANTIUS CHLORUS, & GALERIUS MAXIMIANUS JUNIOR, ex Cæsaribus Augusti creati; successerunt; divisusque inter eos est orbis Romanus, ut *Hispanias, Britanniam, Galliam, Germaniam, Italiam, & Africam* CONSTANTIUS; *Illyricum, Asiam & reliquum Orientem GALERIUS* obtinerent.

Constantii genus quod attinet, *Eusebius n. 2304*: *Claudii* ex filiâ *nepotem* facit; *Eutropium* secutus; sed is meritò notatur à *Scaligero*. Error hinc fortassis manavit, quòd Constantium Chlorum Claudii nepotem dictum reperisset; at id nepotem, vel etiam pronepotem ex fratre significabat: Nam *Claudii* fratres, *Quinctillus* ac *Crispus*. Crispi filia *Claudia*, ex quâ & *Eutropio*, nobilissimo gentis Dardanæ viro, Constantius Chlorus genitus; ut nos docet *Trebellius Pollio in Claudio*; at ejusdem Trebellii verba, in Gallieno: *Is est Claudius, à quo Constantinus, vigilantissimus Cæsar originem ducit.* Non potest concoquere Scaliger: *Falsum hoc*; inquit; *Constantius enim trahit originem* „ *à fratre Claudii, non à Claudio.* Sed sciendum est, „ solere Scriptores *propatruos* etiam, & *propatruos* „ *magnos*, & alios, quibus origo propriè non debetur,

inter

inter *avos*, & *proavos* referre; atque inde rationem « istam loquendi esse, quam usurpat Trebellius. *Silius* « *lib. III. de Quincto Fabio Maximo Cunctatore:*

- - *Fabius, Tirynthia proles,*
Ter centum *memorabat* avos, *quos turbine Martis*
Abstulit una dies. - - -

Inter istos *trecentos Fabios*, non nisi unus & alter, quos prosatores dicere potuit; *avos* nihilominus dicit *omnes ejusdem stirpis.* Sic Cornelia apud *Propertium*, *lib. IV. eleg. ult:*

Si cui fama fuit per avita decora trophæi,
Afra Numantinos *regna loquantur* avos.

Et mox:

Testor majorum cineres, tibi, Roma, colendos;
sub quorum titulis Africa tanta jaces.
Et Persen proavi *simulantem pectus* Achillis
Quique tuas proavus *fregit, Achille, domos.*

Derivat genus suum à *Scipione Africano juniore*, Lucii Æmilii Pauli filio; cùm *ab alio Scipione* revera descendisset: Nam Africanus junior non reliquit filium, qui *Corneliorum* nomen propagaret.

Sed oblitus sum, de Historici loco controversiam esse, non de Poëtæ. Igitur pro Trebellio adduco illud *Juliani, Orat. II. pag. 95.* edit. Petavianæ: Τά γε μὴν τῆς ἡμετέρας συγγενείας ἦρξατο μὲν ἀπὸ Κλαυδίου. Hoc est: *Nostri generis initium à Claudio deductum est.* Si *Julianum* ita loquentem ferre possumus; feramus & illum. *Anonymus de Constantio p. 471.* Claudii nepotem ex fratre dicit; quum propriè loquendo debuisset pronepotem. Hæc de genere.

Honores quod attinet, *Protector* primùm, exin *Tribunus*, postea *Præses Dalmatiarum* fuit; ut est apud eundem *Anonymum.* Imperium *non* multùm *ultra biennium* tenuit. *Idatius* obiisse, & filium ab exercitu Imperatorem appellatum vult a. d. 8. Cal. Sextil. Ipso sextùm, Galerio Maximiano Coss. A. V. 1058. Cum quo ad amussim conveniunt, quæ scribit *Onuphrius* in dicto anno. Mortuus autem est *Eboraci*, in Britanniâ. *Florilegus* tumulum ejus in *VVallia* repertum fuisse prodit; sed *Camdenus in Britanniâ p. 569.* à fide dignis accepisse se ait, patrum memoriâ, cùm *monachorum ædes* diruerentur *in cryptoporticu* ædiculæ, in quâ Constantium situm fuisse, opinio erat; *lampadem ardentem*, sive *ignem perpetuum* inventum fuisse. Ut omnibus virtutibus insignem passim deprædicant Scriptores. Vide *Baron. in A. C. 304. n. 13. & 14. & in A. C. 306. n. 10. & seqq.*

GALERIUS MAXIMIANUS, GALERIUS MAXIMINUS, SEVERUS, MAXENTIUS, ROMULUS, LICINIUS.

Occonis *in citando* Zosimo *supinitas.* Ejusdem & Scaligeri *gravis error*, Leunclavii *oscitantia*, *in vertendo* Zosimo. *Numus Græcus emendatur. Tres* tabernæ, *ad quas cæsus Severus, Maxentius Maximiani senioris*

nioris gener, *non* filius. *Alia quædam in chronologia ex* Idatio, *contra* Onuphrium. *Principum istorum sex facta & cædes.*

C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS (ita describitur in numis) ortus *Daciâ Ripensi*, parentibus agrariis, unde illi cognomen Armentario, *Cæsar* appellatus, cum Constantio Chloro A.V. 1043. post abdicationem Diocletiani, & Maximiani senioris, *Augustus* & *Imperator*, unà cum Constantio rerum potitus est. Pulcher corpore, eximius & felix bellator, superbissimus tamen; qui *matrem suam à Dracone compressam jactabat*, ut de eo crederetur, quod de Alexandro M. scriptum est. *Sex. Aurel. Victor.* Idem gravissimus nostræ religionis hostis & persecutor. *Baron. in A. C. 304. n. 51. & seqq.*

Adoptavit A. V. 1058. Cæsaresque appellavit C. GALERIUM VALERIUM MAXIMINUM (ita vocatur in multis numis apud *Occonem*) & FL. VALERIUM SEVERUM, paulò ante mortem Constantii Chlori. *Eutrop. lib. X.* Sed *Zosimus lib. II.* ait, *utrumque Cæsarem* appellatum *simul* à Constantio Chloro. Ex his *C. Galerius Valerius Maximinus*, C. Galerii Valerii Maximiani nepos è sorore, *Daza* ante imperium dictus est. *Sex. Aurel. Victor.*

Falsum est, quod scribit *Occo*, pro nepote Marci Aurelii Valerii Maximiani Herculei, ex sorore habitum à *Zosimo*. Zosimi verba Græca omninò avunculum ejus faciunt, C. Galerium Valerium Maximianum: Ἀνέδειξαν Καίσαρας Σεβῆρον καὶ Μαξιμῖνον, ἀδελ-

ἀδελφῆς ὄντα παῖδα τοῦ Γαλλερίου. Quæ *Leunclavius* perperam vertit: *Cæsares appellavêre Severum, & Maximianum, qui nati ex sorore erant Galerii.* Tanquam & Severus Galerium Maximianum avunculũ habuerit. Verte: *Severum & Maximinum, qui natus erat; ex sorore Galerii.* Atq; ita *Zosimus* idem dicit ex *Victore.*

Sed longè gravius, quod idem *Occo Scaligero* ex *Eusebio n. 2321.* tàm fœdè imposuit. Statuit enim vir de republicâ literariâ optimè meritus; *Maximinum* hunc *Julium* appellari, in his numis Græcis: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛ. ΟΥΑ. ΜΑΧΙΜΕΙΝΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ· ΤΟΝ. ΕΝ. ΙΩΝΙΑ. Et: ΑΥΤ. ΙΟΥ. ΟΥΑ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΕΦΕΣΙΩΝ; Nullus dubito, quin utrumque numum corruptum exhibuerit *Occo*; sic igitur corrigo: ΑΥΤ. Κ. Γ. ΙΟΥΛ. ΟΥΗ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΤΩΝ. ΕΝ. ΙΩΝΙΑ. Et: ΑΥΤ. ΙΟΥ. ΟΥΗ. ΜΑΞΙΜΕΙΝΟΣ. ΕΦΕΣΙΩΝ. Hoc est: *Imperator Cæsar, C. Julius Verus Maximinus Metropolitarum, qui sunt in Jonià.* Et: *Imperator Julius Verus Maximinus Ephesiorum.* Referendi sunt hi numi ad C. JULIUM VERUM MAXIMINUM (sic integer describitur in *Lapide V. p. 151. Operis Grut.*) qui post Alexandrum Severum *Augustus* dictus est.

„ Adeò faciles lapsus sunt; & eruditissimorum „ virorum, quoties integræ Principum descriptiones „ non succurrunt; ut mirari desinant, cur hujusque „ tàm soliciti fuerimus in describendis nominibus. „ *Dicam, quod res est, liberè: Nemo feliciter* „ *historiam unquam tractaverit, qui exa-* „ *ctam nominum cognitionem aspernatur;*

sed

sed omnia turbabit, confundet, ac miscebit; "
nec quicquam aliud erit historia, nisi rude & "
indigestum chaos.

De natalibus *Flavii Valerii Severi* (ut in numis appellatur) nihil aliud reperio, nisi in *Illyrico* natum, popularem fuisse C. Galerii Valerii Maximini. Altero anno post adoptionem, hoc est, A. V. 1059. Fl. Valerio Constantino Augusto, Marco Aurelio Valerio Maximiano IX. Coss. contra *M. Aurelium Valerium Maxentium* (sic numi) profectus, viribus impar, *fugere coactus,* & Romæ interfectus est.

Ita scribit *Idatius*, & accedit *Sex. Aurel.* Victor: *Romæ*, inquiens, *ad tres tabernas extinguitur.* De his tribus tabernis, multa *Scal. ad Euseb. n. 2324.* *Zosimus* ait: *Severum blanditiis Maximiani Herculei Ravennâ Romam evocatum, in viâ ad tres tabernas,* laqueo *necatum esse.* Igitur *Cluverium lib. III. Italiæ antiquæ c. 8. p. 1034*, sequimur, & per *tres tabernas*, non intelligimus cum *Valesio ad Anonymum*, illas, quæ fuerunt *ad forum Appii*, memoratæ in *Actis Apostolorum*, *c. ult. §. 14. & 15.* sed eas, quæ tribus millibus passuum ab *Interamnâ* fuerunt, eo loco, qui vulgò dicitur *Ponteconfino.* Hæc enim *inter Romam & Ravennam* sitæ sunt, ita dictæ à *tribus cauponis*, vel *diversoriis publicis.*

Fuit hic MAXENTIUS, contra quem Flavius Valerius Severus tàm infelicem expeditionem susceperat, M. Aurelii Valerii Maximiani Herculei frater, ex Galeriâ Valeriâ Eutropiâ Syrâ; ut præter *Victorem utrumque*, scribit *Zosimus* & *Eutropius.* Sed accesse-

rîm famæ publicæ, quæ fuit (ut adjicit *alter Victor*) suppositum fuisse, arte muliebri. Idem lego in *Panegyrico* Constantino dicto: *Ille erat Maximiani suppositus, tu Constantii Pii filius.* Credidit idipsum Maximianus senior: *Cur* enim, *si* hunc *sanguinem suum putavit*, in successione imperii *prætulit* Fl. Valerium Constantium Chlorum? sed quàm ipsi veteres hîc cæcutierint, docet numus *Lælii Pasqualini, apud Baronium in A.C. 306. n. 23.* qui *generum* facit, *non filium.* Verba sunt alterius lateris: IMP. MAXENTIUS. DIVO. MAXIMIANO. SOCERO. Cave enim, hîc intelligas C. GALERIUM VALERIUM MAXIMIANUM, qui *nihil* omninò pertinuit *ad Maxentium*; quod ex narratione *Zosimi* facilè colliges. Accedit deniq; *Anonymus*, à *Valesio* publicatus, qui scribit, *de Maxentii origine matrem quæsitam*, respondisse, *Syro quodam genitum.*

Porrò *Maxentius* iste, à militibus Prætorianis *Imperator Augustus* appellatus est a. d. 7. Cal. Octob. A. V. 1058. ut ex *Panegyricis* docet *Onuphrius.* Cæso Severo, *C. Galerius Valerius Maximianus* ejus mortem ulcisci cogitabat, sed frustra fuit; ut scribit *Zosimus.*

Ipse Maxentius filium suum M. AURELIUM ROMULUM, Cæsarem, & bis Coss. fecit, quem post obitum etiam consecravit; ut partim ex numis, partim ex *Idatio* constat. At C. GALERIUS VALERIUS MAXIMIANUS A. V. 1060. Se VII. Diocletiano X. Coss. altero anno post cæsum Severum a. d. 3. Idus Novembr. PUBL. VALERIUM LICI-

LICINIANUM LICINIUM (ita nominat æreus, apud *Occon. p. 544.* alii *Caji* prænomen tribuunt, nescio quàm benè) *Carnuti in Pannonia* Cæsarem appellavit; Illyricoque præposuit. *Daciâ* oriundum scribit *Eutropius.* Ipse à *Philippis Imperatoribus* originem traxisse, videri volebat. *Capitolinus in Gordiano III. p. 165.* Vilioris originis ex *novâ Daciâ* hominem facit *Anonymus apud Valesium p. 473.*

Annum ut sciamus, debemus *Idatio*; at *Onuphrius*, eumque secuti, *Cæsarem Augustum* appellatum dicunt, a. d. 11. Cal. Maj. A.V. 1062. sine auctoritate. *Baronius in A.C. 307. n. 1. 13. & 26.* eodem anno, Severum & Maximianum Herculeum occisos, & Licinium Cæsarem creatum vult, hoc est, A.V. 1059. quod ex hactenus dictis apparet falsum. Nimirum Fl. Valerius Severus, fraude Maxentii occisus, A. V. 1059. M. Aurelio Valerio Maximiano IX. & Constantino Coss. Hoc unum verum dicit *Baronius*: Licinius Cæsar creatus A. V. 1060. Diocletiano X. Galerio Maximiano VII. Coss. Sed M. Aurelius Valerius Maximianus Herculeus laqueo vitam finit *Marsiliæ*: A. V. 1062. hoc est, anno secundo post Consulatum Diocletiani decimum, & Galerii Maximiani septimum, Maxentio III. solo suffecto Cos.

Cognito *Licinium* Cæsarem appellatum esse, C. GALERIUS VALERIUS MAXIMINUS hucusque *Cæsar*, seipsum *Augustum* dixit. Ipse verò C. GALERIUS VALERIUS MAXIMINUS, *contra Maxentium*, Romam profectus, auditâ militum defectione, in *Illyricum* rediit. Ibi cum miser-

rimo morbo conflictatus est, ulcere inguinibus innato, consumptis genitalibus, & vermibus ubique erumpentibus Dignissimus hâc pœnâ, qui multa millia Christianorum immanibus suppliciis affecerat. Vide *Baron. in A. C. 311. n. 29. & 30. Scal. ad Euseb. n. 2326.* Mors ejus incidit in A. V. 1063. Cùm ipse Consulatum octavum iniisset, eique suffecti essent Rufinus & Volusianus. Sic idem *Idatius.*

Sequente anno (qui Coss. ordinarios habuit Fl. Valerium Constantium II. Publ. Valerium Licinianum Licinium, & suffectum Maxentium IV. solum) *Fl. Valerius Constantinus* à Senatu vocatus in auxilium *M. Aurelium Valerium Maxentium*, qui Romam libidinibus & tyrannide suâ graviter adflixerat (*Baron. in A. C. 308. n. 25. & in A. C. 312. n. 8.*) magno prælio devicit; & ipse Maxentius *ruinâ pontis Mulvii* præceps datus in profluentem, dignum facinoribus exitum. *Scal. ad Euseb. n. 2328. Baron. in A. C. 312. n. 38. & seqq. Onuphrius in A. V. 1064.* qui factum id edocet a. d. 8. Cal. Octobr.

Hinc Constantino *arcus triumphalis* erectus, cum inscriptione magnifica; de quâ præter *Baron. n. 60. Alexander Donatus lib. III. de Urbe Româ cap. 6.* Hæc, ut dixi, facta sunt A. V. 1064. Supererat crudelissimus Christiani nominis hostis, C. Galerius Valerius Maximinus: Sed & ipse fusus, fugatusq; à Licinio, *Tarsi* periit. A. V. 1065. Constantio III. & Licinio III. Coss. *Aurel. Victor, Euseb. n. 2327. Baron. in A. C. 314. n. 2. & seqq.* Atque ita de his Imperatoribus disserendum est, ita nominandi, ita distinguendi.

Vete-

Veteres in nominibus *Maximiani* & *Maximini*, sæpè graviter cespitârunt, quod notavit *Scal. ad Euseb. n. 2326. 2327.*

Ecquod autem Publ. Valerii Liciniani Licinii fatum? nam & ipse Christianis infensissimus fuit: Augustus dictus, ut suspicatur *Valesius ad Anonym. p. 438.* paulò ante obitum C. Galerii Valerii Maximini, commissus est cum Constantino A.V. 1066. Volusiano & Anniano Coss. & prælium commissum a. d. 8. Idus Octobris, ut scribit *Idatius*. Cibalense bellum vocatur à Scriptoribus, à Cibalis, oppido Pannoniæ. *Scal. ad Euseb. n. 2329.* cum quo confer *Anonymum apud Valesium, p. 473.* qui refert, *cecidisse illo prælio è Licinii exercitu viginti peditum & equitum ferratorum millia; Licinium noctis auxilio profugisse in Daciam: Unde apud Hadrianopolim, Thraciæ civitatem, per Valentem collectâ ingenti multitudine, legatos ad Constantinum de pace misisse, tunc apud Philippos commorantem; sed frustra. Hinc reparato bello, manus consertas in campo Mardiensi. Ibi inclinatâ Licinii acie rursus ereptos Licinianos, noctis beneficio: Paulò pòst fatigatis bello & itinere ipsius Constantini militibus, Mestrianum à Licinio legatum missum pacem & petiisse, & impetrâsse, his conditionibus, ut Licinius* Orientem; Asiam, Thraciam, Mœsiam, Scythiam minorem *possideret: Filii Constantini* FL. JULIUS CRISPUS, FL. CL. CONSTANTINUS, & VALERIUS LICINIANUS LICINIUS, *Licinii filius, & Constantii Chlori ex filia Flavia Valeria Constantia nepos Cæsares designarentur.* Designatos esse

Cal. Martiis A. V. 1069. Gallicano, & Basso Coss. auctor est *Idatius*. Meminit & *Eusebius n. 2333*. Eo die, quo facti sunt Cæsares, *defectionem Solis* factam legimus, apud *Aurel. Victorem*. An igitur in Cal. Mart. tùm inciderit, Astronomiæ peritis docendum relinquo.

Pergit Anonymus: *Multa posthac Licinium scelerate, avarè, crudeliter fecisse; ruptâque pace, utriusq; exercitus, ad Hadrianopolim rursus bellum utrinque magnis viribus gestum. Insignem victoriam penes Constantinos fuisse.* Idatius eam refert in quintum Non. Jul. A. V. 1076. Crispo III. & Constantino III. Coss. à quo licet in die *Chronicon Alexandrinum* dissentiat, tamen *Idatii* narrationem confirmant *l. 1. C. Theod. de Veteranis*; *& Hervvartii Calend.* quod habet: *V. Non. Julias fugato Licinio Circenses missus XXIV.* Nec tùm bello finis, sed ut idem docet *Anonymus*, pugnatum terrâ, marique; *& mari quidem victum Amandum, Licinii ducem; ipsumque Licinium, spe maris obtinendi, abjectâ, cum thesauris Chalcedonem profugisse.* Prælium non procul *Chalcedone* commissum a. d. 14. Cal. Octobr. notavit *Idatius*. Adde *Zosimum lib. II.* paulò pòst, hoc est, a. d. 6. Idus Decembr.

Eodem Anno FL. JULIUS CONSTANTIUS à patre Constantino Cæsar appellatus est, ut est apud eundem *Idatium*. Atque ita *tres Constantini filios* Cæsares nunc habemus, *Crispum, Constantinum, & Constantium*. Denique prælio ad *Chrysopolin* feliciter depugnato, cùm exercitus Licinii è *Gothorum* auxiliis potissimùm constaret, Constantinus

bellum

bellum confecit; quod factum arbitror A.V. 1077. Paulino & Juliano Coss. Nam hoc anno Licinium occisum tradit *Idatius*. *Onuphrius* Licinium A.V. 1076. vult deditum, sequente anno interfectum.

Quicquid sit, vitam ei *Constantia* uxor impetrârat à fratre Constantino, hac conditione, ut positâ purpurâ privatus viveret; sed cùm secum Constantinus reputaret, quàm *Maximianus Herculeus* non potuerit privatus vivere, simul cædem poscente per tumultum exercitu; tandem annuit, & Licinius *Thessalonicæ*, contra datam fidem, occisus est. Sic totius orbis Romani monarchia ad solum FL. VALERIUM CONSTANTINUM, Constantii Chlori filium, devenit.

Jam pauca quædam de aliorum dissensu: Primò Crispum, Constantinum, & Licinium, *Cæsares* appellatos, *Onuphrius* asserit A. V. 1066. Volusiano & Anniano Coss. cùm appellati sint A. V. 1069. Galliano & Basso Coss. secundùm Idatium: Secundò *Baron. in A.C. 317.* [illegible]cerum prælium Constantini cum Licinio ad *H[illegible]nopolim* depugnatum a. d. 5. Non. Jul. rejicit in A. 1069. ob subscriptionem *legis primæ, Codice Theodosiano de Veteranis*. *Idatium* non deserimus, propter subscriptionem istam, quam suspectam habuit *Valesius ad Anonymum de Constantio, p. 443.* Tot sunt mendæ in inscriptionibus, & sub- " scriptionibus legum *tùm in Digestis*, *tùm in Codici-* " *bus*; ut in chronologiâ, nisi aliunde confirmetur, contra Scriptores veteres nihil inferant. Nisi tempus me deficeret, pluribus id explicarem è *l. 2. C. Theod.*

de

de raptu, vel *matrimonio ſanctimonialium virginum*, *è l. 8. Cod. eod. de jure fiſci*; *è l. 32.* Cod. *eod. de appellationibus*, *è l. 15.* Cod. *eod. quorum appellationes non recipiantur. è l. 8.* Cod. *eod. de juriſdictione*, *è l. 28.* Cod. *eod. de annonâ & tributis, è l. 107.* Cod. *eod. de Centurioribus*, & è quàm plurimis aliis.

Neque ſolum *Idatium* hîc propugnamus, ſed *Victorem* & *Euſebium*; quorum ſententia quæ ſit, docet *Scaliger ad Euſeb. n. 2340.* Uno verbo: Nulla alia, quàm quæ Idatii eſt. In *Beſoldi Synopſi majore* tolle duo peccata typographi an auctoris? Primum legitur: *Conſtantino mortuo, Galerius Flavium, Valerium, Severum, & Maximinum adoptavit.* Corrige: *Conſtantio mortuo Galerium Fl. Valerium Severum & Maximinum eſt.* Non enim adoptavit *quatuor*, ut vult edita lectio; ſed *duos*. Quamvis *falſum* ſit, *mortuo* Conſtantino Severum, & Maximinum *adoptatos.* Nam adoptati *paulò ante* Conſtantii *mortem*; ut ſuprà diximus. Secundò ait: *Maximinus imperii collegam Licinium adſumſit.* Lege *Maximianus*, & intellige C. *Valerium Galerium Maximianum.*

TYRANNI

SUB IMPERATORIBUS MODO RECENSITIS.

ALEXANDER *Phryx* natione, ſenex, timidus, & tardus, Propræfectus Prætorio, per *Africam* à militibus, *contra Maxentium*, Imperator appellatus eſt, *Zoſimus lib. II. p. 674. 675.* Cui in patriâ nominandâ *Sex. Aur. Victor* accedit. Sed *Victor alter* agreſtibus & *Pannonicis* parentibus *vecordiorem* dicit.

dicit. Victus est à C. Cejonio Rufio Volusiano; illo ipso, qui *Inscr. V. p. 387.* Proconsul Africæ dicitur, & consulatum gessit, A. V. 1063. Sic *Victor Schotti.* At *Victor alter* jugulatum ait à Constantini exercitu. Numos ejus vide apud *Goltzium in Thes. c. 4. p. 125. & Occonem p. 528.*

C. JULIUS VALENS (ita vocatur in numo Græco) à Publ. Valerio Liciniano Licinio post *Cibalense prælium* Cæsar appellatus est: *Zosim. lib. II. p. 679. Valesii Anonymus p. 473.* Pace dein factâ inter Licinium & Constantinum, inter alias conditiones hæc fuit, üt *Valens* iterum *privatus* viveret. *Anonymus l. d.* Sed *Zosimus* ait, fuisse hanc; *ut è medio tolleretur.* Certè interfectus est ab ipso Licinio. *Sex. Aur. Victor.*

M. MARTINIANUS (ita describit numus apud *Occonem p. 539.*) à Licinio Cæsar appellatus, post infelix prælium, ad Hadrianopolim. *Anonymus, p. 475. & Victor Schotti.* Magistrum officiorum fuisse scribit *Zosimus lib. II. p. 683. & Sex. Aurel. Victor.* Occisus est, victo Licinio, Constantini jussu. *Iidem.* Meminit *Inscr. V. p. 283.* MARTINIANI. P. PRÆSIDIS PROV. NORICI. MEDITERR. qui per temporis rationem videri posset hic ipse.

BASSIANUS, qui *Anastasiam*, Constantii Chlori filiam, in matrimonio habuit, huc referendus videtur, ex *Anonymo de Constantio, p. 473.*

CAPUT XV.

FLAVIUS VALERIUS CONSTANTINUS, cognomento MAGNUS.

Con-

Constantii Chlori liberi. Helena *ejusdem uxor,* non concubina. Scaligeri *mira oscitantia.* Trebellii *locus aliter explicandus, quàm* Baronius *putavit. Constantini vera patria.* Firmici *locus. Constantinus in* Britanniâ *imperium suscepit, & quo anno? Numus explicatus, qui* Scaligero *inexplicabilis visus. Constantinus,* Cæsaris *appellatione contentus, cùm imperium haberet.* Africa *Constantii & Constantini sors. Crispi & Licinii junioris cædes. Faustæ interitus.* Constantinopolis *eximium Constantini opus, sed* Romæ *veteris* ruina. *Constantini bella externa, mors, & elogium ambiguum.*

FLAVIUS VALERIUS CONSTANTIUS CHLORUS, uxores *duas* habuit, *Flaviam Juliam Helenam,* & *Flaviam Maximianam Theodoram,* Maximiani Herculei privignam. Ex hâc Maximianâ *sex* fuerunt liberi: I. *Constantinus,* Cos. A. V. 1078. II. *Dalmatius Censor,* quibusdam & Hanniballianus, quod nomen ejusdem filius habuit. III. *Julius Constantius.* IV. *Anastasia,* Bassiani conjunx. V. *Flavia Valeria Constantia,* uxor Publii Valerii Liciniani Licinii. VI. *Eutropia.*

Ex *Helena* natus est ille FL. VALERIUS CONSTANTINUS, MAGNI cognomine vulgò notissimus. *Paulus Merula Cosmograph. part. II. lib. II. cap. 19.*

cap.19. p. 637. describit M. AURELIUM VALERIUM FLAVIUM CONSTANTINUM MAXIMUM; quomodo appellatum legere non memini. Matrem ejus *Helenam* saltem *concubinam* fuisse *Constantii Chlori*, adeoque *Constantinum* pro *notho* habendum voluerunt. *Euseb. n.2322. Oros. lib.VII. cap. 25. Chronic. Alex. & Beda lib. I. Rerum Britannicarum. c. 8. & Zosim. lib. II. Eutropius* ait, ex *obscuriore matrimonio* filium fuisse. Constantinus F. pro *uxore* Constantii Chlori *legitimâ* haberi voluit *Inscr. II. p. 1086:* PIISSIMÆ. ET. CLEMENTISSIMÆ. DOMINÆ. NOSTRÆ. AUGUSTÆ. HELENÆ. MATRI. DOMINI. NOSTRI. VICTORIS. SEMPER. AUGUSTI. CONSTANTINI. UXORI. DIVI. CONSTANTII. Justam *uxorem* fuisse, & *postea repudiatam*, multis contendit *Baronius in A.C.306.n.17.18.* cui omninò assentior. Auctor *Anonymus* de Constantino: *Relictâ enim Helenâ priore uxore, filiam Maximiani, duxit uxorem.* Quasi somnians nonnulla scribit *Scaliger ad Euseb. n. 2322.* Helenam non posse priorem uxorem Constantii Chlori dici: *Nam prior uxor erat*, inquit, *Minervia, Mater Crispi Caesaris, quam dimittere coactus est; cùm Theodoram privignam Herculei duceret uxorem.* Vide, quàm non parvæ sint hallucinationes maximorum virorum? Quis *Scaligerum* docuit, *Minerviam* fuisse Constantii Chlori conjugem, *Crispum* ejusdem filium? *Minervia* seu *Minervina*, *Constantini Magni uxor*, seu *concubina* fuit; quæ illi peperit *Flavium Julium Crispum.* Res pueris nota: Sed tamen videri possunt

poſſunt *Victor*, & *Zoſimus lib. II. p. 679.* qui *concubinam* fuiſſe credunt. Sed *legitimam conjugem* probare conatur *Baron. in A. C. 307. n. 7.*

Satis de parente, & matre: *Si verò altiùs repetatur origo* (inquit idem *Baron. in A. C. 308. n. 11.*) *Trebellius auctor eſt, eum à Veſpaſiano deſcendere.* Sed vir illuſtriſſimus non intellexit *Trebellii verba*, quæ ſunt: *Ille velut futurorum memor, gentes Flavias, Veſpaſiani & Titi (nolo autem dicere Domitiani) propagavit.* Hoc vult: Reliquiſſe multos, ex ſuâ domo, quibus delatum ſit imperium, intuitu ipſius Claudii. Ii poſteri plerique *Flavii* dicti, ut *Flavius Valerius Conſtantius*, *Flavius Valerius Conſtantinus*, & multi alii. Hinc *Flaviorum propagator.* Veſpaſiani autem & Titi ſaltem meminit; non quòd ab illis deſcenderit, ſed quòd ipſe ſimilis Veſpaſiano & Tito, non minùs illuſtrârit Flavii nomen, quàm illi. Vide *Salmaſium ad Trebellium, p. 326. 327.* Si verbum *propagare* hîc propriè accipere voles, ne Conſtantios, & Conſtantinos *propagâſſe* dici poteſt: Non ſunt ab illo oriundi, ſed *à fratre Criſpo*; quod ſuprà dixi. Nec obſtat *Inſcr. IV. p. 283.* in quâ FLAVIUS CONSTANTINUS dicitur D. CLAUDII N. D. CONSTANTII F. *Nepos* enim hîc admodùm *latè* accipitur, pro *fratris nepote*, vel *abnepote* ex fratre. Hoc non obſervatum, erroris cauſam præbuit nonnullis; hinc enim eſt, quòd *Nicephorus* Conſtantinum ait *Claudii ex filio nepotem.* Nec minùs ruentes in errorem impulerunt *Panegyrici*, in quibus *D. Claudius, D. Conſtantii parens.* Vide præter cæteros *Eumenium panegyrico VIII. c. 2.*

Natale

Natale Constantini solum quod attinet, non minor de eo lis fuit, quàm olim de Homeri patriâ. *Baron. in A. C. 306. n. 16.* tantâ contentione affirmavit *Britanniam* esse, ut, non nisi extremæ dementiæ homines illi sententiæ repugnare, diceret. Sed tamen locum *Panegyrici V. c. 4.* quem præcipuè urget, jam pridem explicârunt *Livineus* in dictum Panegyricum, & *Lipsius lib. IV. de Magnit. Rom. c. 11.* Horum autem sententia fuit, natum esse *Tharsi*, quæ in *Bithynia* est; idque probare statuerunt è loco *Firmici.* Nos *Valesium ad Ammiani lib. XXI. p. 196.* sequimur, cujus sententiâ nihil verius. Fuit enim natus apud *Naisum*; *Daciæ mediterraneæ oppidum.* Hoc dicit *Anonymus*, à nobis toties citatus; hoc Stephanus in Ναΐσσος; hoc *Constantinus Porphyrogennetus, lib. II.* περὶ Θεμάτων, hoc ipse *Firmicus in MSS.* Nam in istis legitur, *apud Naisum genitus*, non apud Tharsum.

Mortuo Constantio patre, statim ab exercitu *Britannico* Imperator appellatus est; initiumque ejus, secundùm *Idatium*, consurgit exante d. 8. Cal. Aug. A. V. 1058. Constantio Augusto VI. Galerio Maximiano Augusto VI. Coss. *Eusebius*, non sine magnâ tanti nominis injuriâ, imperium invasisse scribit *n. 2322.* Quem ob id è *Zosimo*, & *Aur. Victore* Scaliger castigat. Hinc verò explicandus modò laudatus Panegyristes V. cap. 4: *Liberavit pater Britannias servitute, tu etiam nobiles illic oriendo fecisti. Oriendo* id est, dùm *illic Imperator factus* es, *non natus.* Idem dicit, quod Eumenius: *O fortunata & nunc omnibus beatior terris, Britannia! quæ Constantinum*

Cæsarem primâ vidisti, hoc est, non vitæ, sed *imperii luce* circundatum.

Scaliger ad d. l. Eusebii lectori crucem figit, exhibitis numis illis: FL. VAL. CONSTANTINUS. NO. CÆS. Et: CONSERVATOR. AFRICÆ. SUÆ. Et: CONSERVATORES. CART. SUÆ. R. K. D. *Hoc*, inquit, *mihi tenebricosius est Cimmeriis tenebris: Nam historia nulla refert, aut eum Cæsarem à Galerio dictum, aut unquam in Africa fuisse.*
„ Hæc Scaliger, qui jam senior satis habuit pergere
„ in scribendis libris, veteres censere, probare, & re-
„ jicere; & hujusmodi alia facere, solâ memoriâ fre-
„ tus, non consultis diutiùs libris: *Omnis enim mora*
„ *& ulterior inquisitio seni molesta est!* Hinc tenebris
„ involvit multa, & sæpè plus negotii facit, quàm ipsi
„ veteres. Hinc factum, ut ferè in omnibus paginis
„ Eusebiani operis hallucinationes gravissimas de-
„ prehenderint viri doctissimi. Scio, multis opi-
„ nione suâ accuratissimis, & qui plus famæ literis a-
„ micorum, carminibus, panegyricis, & consecratio-
„ ni tribuunt, quàm veritati, gravem esse hanc judi-
„ cii libertatem; sed nihil illos moramur, qui quod di-
„ cimus, satis superque hactenus probavimus; nec
„ minùs interim Scaligerorum merita & nomen su-
„ spicientes, quàm ipsi.

Numos istos quod attinet, non dicunt, Constantinum à Galerio Cæsarem appellatum; *Cæsarem nobilissimum* dicunt, & rectè: Nam quamvis Constantinus, patre defuncto, imperium revera susceperit, tamen *Cæsaris* appellatione contentus, *Imperatoris*,

ris & *Augusti* nomen tum demùm recepit, cùm Flaviam Maximianam Faustam, Maximiani Herculei filiam, uxorem duceret. *Auctor Panegyrici V. cap. 1.* Maximiano & Constantino dicti: *Mihi certum est, ea præcipuè isto sermone complecti, quæ sunt hujus lætitiæ propria; quâ tibi Cæsari additum nomen imperii, & istarum cœlestium nuptiarum festa celebrantur.* Et cap. 2: *Tibi, Maximiane, per generum, juventa renovata est; & tibi, Constantine, per socerum nomen Imperatoris accrevit.*

Sed quid ad Constantinum illo tempore *Africa,* in quam nunquam venit? Respondeo, qui paternum imperium accepit, is simul adeptus est Africam: Nam Constantius Chlorus pater, in divisione imperii, post abdicationem Diocletiani & Maximiani, *Gallias, Hispanias, Italiam & Africam* accepit; ut ex *Eutropio* suprà docui: Hinc CONSTANTINI AFRICA, in numis. Insidiosè me hîc agere, dicet non nemo, qui apud eundem *Eutropium* & *Joh. Antiochenum in Exc. Peir. p. 837.* legerit: *Constantium paulò pòst Africam & Italiam Galerio Maximiano cessisse.* Hoc quidem dicit *Eutropius*, eumque, ut alibi, descripsit *Antiochenus*; sed parùm probabile reddidit viris eruditissimis. Consulendus *Baronius Tom. II. Annal. in A. C. 306. n. 6. 7.* Occupârunt Africam & Italiam Maxentius & Galerius vi, non jure; & cùm posteà Constantinus Italiam & Africam Maxentio extorsisset, & eidem caput amputari jussisset; cumprimis Africæ suæ gratum spectaculum præbere voluit, misso

in illam Tyranni capite. Vide *Nazarium Panegyr. VII. cap.32.*

Cæterorum res geſtas Conſtantini contra Tyrannos jam ſuprà executi ſumus. Initia imperii non valdè commendant Scriptores: Et ſanè *in filium Criſpum*, quod admiſit *facinus*, *inèxcuſabile* eſt, quem *à Fauſtâ novercâ delatum, quaſi ipſam de ſtupro ſollicitâſſet*, inſontem occidi juſſit, A. V. 1078. Se VII. & Conſtantio F. Coſſ. Eodemque anno etiam *Valerium Licinianum Licinium Cæſarem*, ſororis filium, *è medio ſuſtulit*. Vide *Euſeb. n. 2341.* ibique *Scal. Joh. Antiochen. in Exc. Peir. p. 839. ibique Valeſium. Baronium in A. C. 324.* Sed cui ne accedas in chronologiâ; longè enim veriora hîc docet idem *Valeſius ad Ammiani lib. XIV. p. 56.*

Sed non diu innocentis ultionem diſtulit DEUS, juſtiſſimus ſcelerum vindex: Nam anno ſequente *Fauſta balneo calenti incluſa expiravit*; vel, ut alii volunt, *monti alligata, beſtiisque lanianda*, objecta eſt. *Valeſ. l. d. & Petavius Ration. Temp. part. I. lib. VI. c. 1.* Sed triennio ferè poſt interemtum Criſpum, *Euſebius* interfectam ait Fauſtam, *Scal. ad Euſeb. n. 2344.*

Maximum poſthæc opus ſuſcepit, & perfecit, *extinctâ Conſtantinopoli*; quam ædificavit a. d. 5. Idus Maj. A. V. 1082. Gallicano & Symmacho Coſſ. ut nos docent *Idatius, Chronicon Alexandrinum, Euſeb. n. 2346.* accedentibus ex accuratioribus Chronologis hodiernis *Scaligero, Petavio, Baronio in A. C. 330. n. 2.* At *Goltzius* & *Onuphrius* dedicatam putârunt anno ſeriùs, Baſſo & Ablabio Coſſ. De hâc urbe quæcunque

cunque dici possunt, compendium facere nos jubet opus *Petri Gyllii Albicensis de Constantinopoli*, Scaligero valdè commendatum. Ut habitaretur, insignibus privilegiis S. P. Q. Constantin. donatus est. Vide *Lazium lib.I. Reip. Rom. c.1. Vales. ad Amm. lib. XXII. p. 224. Petavium ad Julian. Ep. XXXIV. p. 325. 326.*

Cessit eidem Ægyptus, tanquam *horreum Romæ*, veteri relictâ Africâ. *Vales. p. 351.* Hinc infinita hominum multitudo cum nobilissimis viris in urbem novam concessit, & hoc ipsum incrementum, veterem urbem exitio dedit; cùm præsertim Constantinopolim imperii sedem legissent Principes. Amabilis hic admodum *Besoldi & Baronii in A. C. 324. n. 1018.* candor est, qui edictum illud donationis Constantinianæ non verentur rejicere. Adde *Freherum, ad Lupoldum de Bebenburg. c. 13.* qui auctorem & architectum illius monumenti prodidit; ut hîc non sit opus, prolixam disputationem instituere contra Pontificios de hoc argumento. Dederunt manus veritati, & *vanissimi hominis character est, pugnare velle, cùm adversarium non habeas.*

Hinc conversus ad bella externa Constantinus, multis præliis, ut inquit Besoldus, *Gothos* atque *Sarmatas, Thraciam diripientes* vicit. Pugna memorabilis incidit in d. 12. Cal. Maj. A. V. 1084. Pacatiani & Hilariani Consulatum; ut notavit *Idatius*, *& Euseb. Chronicon n. 2347.* ubi videndus *Scaliger*. Statimque *subversa Paganorum templa*, ut *Idem* notat *ex Theophane*. Meminit ejusdem rei *Anonym. Vales. p. 476.* Quinquennio ferè post, hoc est, a. d. 11. Calend. Jun.

A. V. 1089. Feliciano & Tiberiano Coss. in ipso apparatu belli Persici vivendi finem fecit; ut partim ex *Idatio* constat, partim ex *Juliani Orat. IV. p. 32.* qui satis ridiculus in illis: *Cùm Persæ pacem, superstite adhuc patre tuo, nescio quando violâssent, ac perturbâssent; ejus quidem ultionem effugerunt.* Quos perfidiæ accusat, eos convincere non potest: Verùm causam non poterat aperire, nî perpetuâ infamiâ, simul involveret Constantinum. Hanc nos ex *Cedreno* novimus: *Metrodorus* quidam, Philosophus, peregrinandi studio ductus, ulteriorem Indiam penetravit, & cùm *ad Brachmanas* venisset, tùm ob frugalitatem & continentiam, tùm ob saluberrimum molarum aquariarum, & balneorum inventum, cum illis communicatum, in adytum templorum introire permissus est. Ibi multos lapillos, unionesque clàm surripuit, multas quoque *ingentis pretii gemmas, à Rege Indorum accepit, Constantino, nomine ipsius, offerendas.* Sed is Byzantium (Constantinopolim) reversus, *offert* quidem illas, sed *suo, non Regis nomine.* Et admiranti Principi, desiderium an dolorem? facit immani mendacio, plura se terrestri itinere amisisse dicens; sed *à Persis cuncta esse direpta.* Constantinus impotens animi, re non satis secum expensâ, statim *ad Saporem Persarum Regem dat asperiores literas*, quibus lapides & cætera Regis Indorum munera ad se quam primùm mitti flagitabat; sed *Sapor* acceptis literis, *injuriam silentii contumeliâ vindicat*, & respondet nihil. Hinc pax rupta, cum imperii Romani irreparabili damno. *Nisibis* statim eo ipso anno *à Persis obsessa*, & *Mesopotamia vastata*

vastata est. *Euseb. n. 2354.* De hâc obsidione vide *Vales. ad Ammian. lib. XX. p. 181. & Petavium in Juliani Orat. I. p. 251.*

Mortuum autem Constantinum, antequam trigesimum annum imperii compleret, vult *Scalig. ad Euseb. n. 2353.* aliud scilicet initium constituens, quem sequetur, qui volet. Nos à veteribus hîc non recedimus. *Anonymus Valesii p. 476. Exc. Graeca apud eundem Scal. p. 399. Eutrop. lib. X.* unum & triginta annos tribuit. *Euseb. n. 2332.* annos 30, menses 10. Cui respondet *Idatius in Chronico.* Nimirum, ut dixi, secundùm *Idatium in Chronico* initium ejus consurgit exante d. 8. Cal. Aug. A. V. 1058. Hoc verum esse apparet ex *Tricennalibus*, quae Romae ritè celebratae sunt a. d. 8. Cal. August. Constantino VII. & Constantio Caesare Coss. hoc est, A. V. 1078. Tricennalia enim quae rejicit *Idatius* in A. V. 1087. a. d. Cal. August. constat esse anticipata, & trigesimum ineuntem pro completo celebratum. Ab his tricennalibus cùm ad exitum sint annus unus, & menses decem ferè; hinc error *Chronici Alexandrini, Eusebii lib. IV. de Vitâ Constantini cap. 53. Epiphanii, Victoris, & Zonarae* (quos *Baronius* citat *in A. C. 337. n. 2.*) manâsse nobis videtur, quòd Constantino tribuunt annos XXX, I & menses X. putârunt enim triginta annos completos fuisse, cùm *Tricennalia* celebrarentur. Quae cùm ita sint, non temerè recedamus ab initio, quod communi veterum consensu constitutum est; licet non eamus inficias, etiam *aliud initium* haberi posse tempus illud, quod *nuptiis cum Maximiana Fausta* celebratis, *Imperatoris nomen* Constantinus accepit.

AD-

ADDITAMENTUM.

Legitur in *Politiâ Sanctorum Metrophanis & Alexandri, apud Photium, Cod. CCLVI.* Constantinum à patre moribundo imperii successorem declaratum. Hoc *Scaliger* falsum esse pronunciat; *imò,* inquit, *τελευτήσαντος non τελευτῶντος invenit patrem* „ *suum.* Invitus recedo toties à tanto viro, fidem te- „ stor! Sed tamen *boni publici causâ* omninò id fa- „ ciendum est. Audio enim hîc Salmasium: *Quò ma-* „ *jore nominis famâ suffarcinati sunt, qui curas suas* „ *publicant; eò majore cum pernicie reipubl. literariæ* „ *peccant, si quando ipsis, ut peccent, usu venerit.* Qui „ itaque eorum errata ex facetæ & fucatæ orationis „ involucris (quibus teguntur) evoluta & eruta, luci „ dederit; an malè de literis merebitur? Profectò si „ quis me judice certet, vel optimè. Constantinum ad moribundum patrem, venisse dicit *uterque Victor.* Alter ait: *Fortè iisdem diebus* (quibus in Britanniam venit) *Constantium patrem, vitæ ultima agebant.* Alter: *Iisdem diebus Constantii parentem fata ultima perurgebant.* Non aliter explicare possum *Zosimum.* Quicquid autem scriptum est in illâ *Politiâ*, non tantùm ad moribundum venisse, sed ab eodem successorem quoque declaratum esse, egregiè confirmat *Julianus Orat. I.* pag. 13: *Igitur quemadmodum pater tuus* [Constantinus Magnus] *post parentis sui* [Constantii Chlori] *obitum, non modò ipsius judicio, verùm etiam exercituum omnium suffragio imperium sit adeptus; quid est, quod diligentiùs persequamur?* Cum his ipsis conferendus *Euseb. lib. I. de Vitâ Constantini, cap. 11. 12. &*

sequen-

ſequentibus, apud Baron. in A.C. 306. n. 10. 11. 12. 13. & 14, quem qui legerit, *Scaligeri confidentiam* ſatis mirari non poterit.

CÆSARES

NOTISSIMI TEMPORIBUS CONSTANTINI.

I. FL. JUL. CRISPUS [ita nominatur in nummis] Conſtantini Magni Frater ex Minerviâ, *Cæſar* appellatus eſt Calendis Martiis A. V. 1069. Gallicano & Baſſo Coſſ. *Idatius in Faſtis, Euſeb. in Chronico*, Cæſarem factum indicat undecimo anno imperii Conſtantini, quod cum *Idatio* perpulchrè convenit. Sed *Baronius in A. C. 316. n. 3. Euſebium* oppugnat, quòd in eo legatur, octavo Conſtantini anno Criſpum & Conſtantium creatos Cæſares. Uſus eſt igitur editione corruptâ; quemadmodum etiam *Onuphrius*, qui Cæſarem facit Voluſiano II. & Anniano Coſſ. hoc eſt, A. V. 1066. Interfectus eſt, ut ex eodem *Idatio* edocui, Conſtantino VII. & Conſtantio Cæſare Coſſ. hoc eſt, A. V. 1078. Conſentit *Euſebius*, quem ſequitur *Onuphrius*. At *Baronius* nimis impudenter invadit *Euſebium in A. C. 324. num. 1.* quaſi falſò ſcripſerit, necatum eſſe viceſimo anno imperii Conſtantini. Ipſe initium ejus conjicit in Conſulatum ipſius Criſpi & Conſtantini junioris III, hoc eſt, in A. V. 1076. *Sublatus* eſt autem *veneno*. Vide *Scal. ad* dictum *Euſebii* locum.

II. VALERIUS LICINIANUS LICINIUS, P. Valerii Liciniani Licinii Imperatoris filius, eodem anno Cæsar factus & interfectus, quo Crispus. Matrem habuit *Flaviam Valeriam Constantiam* (ut describitur in *Goltzii* numo) sororem Constantini Magni. *Commodæ indolis juvenem* vocat *Eutropius*, quem locum vel *Joh. Antiochenus*, vel *Antiochenum Constantinus Porphyrogenneta* non intellexit. Legitur enim in *Excerp. Peir.* p. 838: Κωνσταντῖνος τῆς ἀδελφῆς τὸν υἱὸν Κομμόδης διαφθείρει δόλῳ. Hoc est: *Constantinus sororis Commodæ filium per fraudem interfecit.* Putavit τὸ *commodæ* nomen proprium esse; eoq; posito, pro, *indolis* legit *dolo*. De causâ cædis videndus *Baron. in A. C. 324. n. 3.*

III. FL. CLAUDIUS CONSTANTINUS JUNIOR, Constantini Magni ex Faustâ Maximianâ filius. Errat *Zosim. lib. II. p. 691.* qui ait, Constantinum, Constantium, & Constantem natos esse non ex Faustâ Maximiani Herculei filiâ, sed ex aliâ; quam insimulatam adulterii morte affecit. Vide *Petav. in Orat. I. Juliani p. 244.* Natus est *Arelatæ*, ut scribit *Zosimus*; & factus *Cæsar* adhuc *infantulus* unà cum Crispo & Licinio, *Zosim. p. 659.* [ubi tamen corruptè Κωνστάνλιος dicitur, pro Κωνσταντῖνος] *Aurelius Victor, Idatius & Eusebius.*

IV. FLAVIUS JULIUS CONSTANTIUS, Constantini M. ex Faustâ filius, natus in *Illyrico*, ut scribit *Julianus in Orat. I. p. 9.* Cæsar appellatur ante diem 5. Idus Novembr. A. V. 1016. Crispo & Constantino juniore III. Coss. ut scribit *Idatius.*

Adde

Adde *Eusebium n. 2339.* Scaliger XX. anno imperii Constantini vult Cæsarem factum; cui propter *Idatium* non accedimus.

V. FL. JULIUS CONSTANS Constantini M. ex Faustâ filius, Cæsar appellatus est a. d. 8. Calend. Jan. A. V. 1085. Delmatio & Xenophilo Coss. juxta *Idatium*. Grave peccatum est in *Eusebio n. 2349.* ubi legitur: *Constantius F. Constantini provehitur ad regnum.* Neque enim, si de Constantio locum ita capere velimus, uti verba volunt, Imperatorem factum hoc numero, vivo adhuc patre, id ullo modo probari potest. *Constantem* Cæsarem factum circa hæc tempora reperit: Sed cùm corruptus esset auctor, quem legebat; hinc error iste manavit, de *Constantio* Imperatore. *Onuphrius* lapsum odoratus est; sed annum tamen, quo Constans Cæsar factus, non invenit: Suspicatus est de A. V. 1086. Optato & Paulino Coss.

VI. FL. DELMATIUS, Delmatii Censoris, sive Hannibaliani filius, Constantii Chlori & Flaviæ Maximianæ Theodoræ nepos, Cæsar appellatus est a. d. 14. Cal. Octobr. 1087. Constantio & Albino Coss. ut scribit *Idatius*. *Baronius in A. C. 336. n. 25.* nimis infeliciter & inconstanter differit de hoc ipso: Primùm dubitabat, *num Cæsar unquam appellatus* fuerit? Hoc non solùm dicit *Idatius*, sed & *Victor*, *&* *Eutropius*, *&* *Ausonius de Professoribus Burdegalensibus, carm. 18. de Exuperio*; *&* *Anonymus Valesii p. 476.* *&* *Auctor Chronici Alexandrini*; & ipsi numi, in quibus legitur, FL. DELMATIUS. NOB. CÆS. Laudat *Occo* & *Pignorius epistolicarum symbolarum 37.*

Sensit

Senſit *Baronius* ſe multitudine premi, & mox aliud comminiſcitur, in *Reſcriptum Conſtantini*, quo Delmatio Cenſori demandata eſt, accuſationum cognitio in S. Athanaſium objectarum, irrepſiſſe mendum; & loco *Cæſaris Cenſorem* inſcriptum legi. Sed fallitur: Reſcripſit Princeps Delmatio *Cenſori*, Delmatii *Cæſaris* patri. Quomodo Delmatio Cæſari potuit, qui tempore illo nondum Cæſaream dignitatem acceperat? Cùm enim Athanaſius cum Euſebianorum calumniis conflictaretur, nondum Synodus habita fuit in urbe Tyro: At Synodum habitam hoc ipſo anno, quo Conſulatum inierunt Conſtantius & Albinus, & Delmatius Cæſar appellatus; inter omnes conſtat. Deinde quid Delmatium Cenſorium abominatur, tanquam indictum aliis? Auctor Chronici Alexandrini: *Delmatium fratris ſui, Delmatii Cenſoris, filium Cæſarem creavit.* Sed & ipſe Athanaſius *Cenſorem* vocat in *Apologiâ ad Conſtantinum.* Adeundus *Valeſ. ad Ammianum, p. 2.*

REX.

QUodam tempore, quo Delmatius Cæſar dictus eſt, fratrem ejus FL. CLAUDIUM HANNIBALIANUM *Ponti, Cappadociæ, & Armeniæ minoris Regem* Conſtantinus fecit. *Auctor Chronici Alexandrini. Anonymus Valeſii. Nummus Sirmondi apud eundem.*

TYRAN-

TYRANNUS.

CALOCÆRUS anno ante mortem Constantini res novas in *Cypro* molitus, & statim oppressus est, *Eusebius n. 2351.* Vide ibidem *Scaligerum.*

CONSTANTINUS, CONSTANTIUS, ET CONSTANS IMPPP.

Imperii divisio inter filios Constantini M. Constantini junioris interitus, diverso affectu *narratus.* Besoldi error *in tempore, quo Constans casus. Tyranni & Cæsares, qui sub Constantio fuerunt, eorumq; exitus.*

MOrtuo Constantino M. *tres* ejus filii *Augusti* appellati sunt, anno dicto 5. Idus Septembr. Feliciano & Titiano Coss. ut ait *Idatius.* Inter hos imperium ita divisum est, ut CONSTANTINUS omnia *trans Alpes* obtineret; CONSTANTIUS à freto Propontidis *Asiam atque Orientem*; CONSTANS *Illyricum, Italiam, Africam, Dalmatiam, Thraciam, Macedoniam & Achajam*; ut scribit *Victor.* Sed Thraciam Constantio tribuit *Zonaras.* Statim autem sublati sunt *Fl. Delmatius*, & *Claudius Hannibalianus*, Delmatii frater. *Zosim. lib. II. Eutrop. lib. XII. Euseb. n. 2354.* Necatus est etiam *Optatus Patricius. Zosimus dicto libro*; ut & *Ablabius*, quem Eunapius in *Ædesio* relictum à Constantino consortem filiis suis, & jussu Constantii *frustulatim concisum,*

concisum, auctor est. Vide plura apud *Baronium in A. C. 337. n. 60.* Item apud *Scaligerum ad dictum numerum Eusebii.*

Sublatis æmulis & inimicis, Constantinus *de divisione* imperii velut *iniqua* conquestus, missis *ad Constantem* legatis petiit, ut aut parte aliquâ imperii sibi cederet, *Africâ* scilicet aut *Italiâ*; vel sanè ut divisio nova institueretur. Ipse etiam cum maximo comitatu Italiam petiit, de eâ re cum fratre coràm acturus: Sed *Constans*, pessimorum hominum consilio, qui ipsum ad bellum concitabant, militares copias *adversus Constantinum* misit; à quibus Constantinus interceptus, & cæsus est; ut è *Zonara, Cedreno, Victore & auctore Monodiæ in Constantini junioris obitum* refert *Valesius ad Ammian. lib. XXI. p. 193. 194.* Sed ex *Orosio* & *Socrate* Constantini causam valdè premit *Besoldus*, quod ipsum ante illum fecit *Baronius in A. C. 341. n. 43.* Incidit autem hæc cædes in A. V. 1092. Acyndini & Proculi Consulatum; quod *Socrates, Idatius & Eusebius* consensu tradunt.

Sic *Gallias* adeptus *Constans*, cum Francis bellum gessit: Victi tamen ad ultimum pacem petere coacti sunt, Constantio III. & Constante II. Coss. hoc est, A. V. 1094. teste *Idatio.* Adde *Scaligerum ad Eusebium n. 2357.* Exinde in *Britanniam* insulam trajecit, ut barbaros coërceret, qui insulam infestabant. *Valess. ad Ammian. lib. XX. p. 174.* Besoldus noster Constantem *non multum ultra biennium* Constantino fratri supervixisse asserit; quod quis illum docuerit, me quidem latet. Occisum perfidiâ Ma-

gnentii,

gnentii, Sergio & Nigriniano Coss. hoc est, A.V. 1102. integro decennio post fratris mortem scribunt *Idatius*, *Eusebius*, *Socrates*. E recentioribus consulendi *Baronius in A. C. 350. n. 1. Scal. ad Euseb. n. 2366. Vales. ad Amm. lib. XV. p. 80.*

Turbat *Julianus Orat. I. p. 47.* Constantem interfectum *sexto* circiter *anno post prælium nocturnum ad Singara*; cujus [ut id obiter addam] inter Persas & Constantium depugnati tam ambiguus eventus fuit, ut tàm Persæ, quàm Romani se pro victoribus ferrent. Pugna illa commissa Philippo & Sallea Coss. A.V. 1099, ut est apud *Idatium in Fastis*. Sed assentior *Valesio ad Ammian. lib. XVIII. p. 156.* qui pro ἕκτον legit τρίτον apud *Julianum*.

Sic verò imperium invasit MAGNENTIUS, Augustusq; appellatus est, anno dicto 15. Calend. Febr. ut scribit *Idatius*, anno, quo Constans interiit. Vix igitur habet locum, quòd ait *Baronius*, mense Martio sublatum Constantem. Idem *Magnentius* fratres suos DECENTIUM & DESIDERIUM *Cæsares* fecit. Meminerunt numi apud *Occonem* & *Baronium* in dicto anno.

Eodem anno Calendis Majis, ut scribit *Idatius*, apud *Sirmium*, Augustum se dixit VETRANIO; FLAVIUS VETRANIO dicitur numis: Sed Veteranionis nomen rectius esse, pertendit *Vales. ad Amm. lib. XV. p. 61. 62. & ad Excerpta Petr. p. 119.* Athanasio corruptiùs dicitur Βρετανίων, ut notat *Scal. ad Eus. n. 2366.* Fuit *Vetranio* grandævus jam vir, probus, & moris antiqui, & ob id cunctis amabilis. Adeundus

cundus *Johannes Antiochenus in Excerptis Peir. pag. 841.*

Eodem anno a. d. 3. Non. Jun. Imperator Romæ creatus est NEPOTIANUS, ut est apud eundem *Idatium*. FLAVIUM POPILIUM NEPOTIANUM describunt numismata. Fuit *Constantii Chlori* ex *Eutropiâ* filia nepos; & hinc *dignior* sibi videbatur *Magnentio*. Multos è Magnentianis occidit, cum ipso Præfecto urbis Cœlio Probino, Petronii Probiani filio, & Sexti Petronii Probi patre: Domus, fora, viæ templaq; cadaveribus complebantur. Sed mox missi à Magnentio duces, *Heraclidâ* Senatore prodente, factionem ejus oppressere: *Caput cæsi pilo per urbem circumlatum* est. *Eusebius dicto numero:* Hinc gravissimæ proscriptiones & cædes subsecutæ: Nam & *Eutropia*, Nepotiani mater, & *Sperantius*, & *Abuterius*, aliiq; plures capite pœnas dederunt; ut scribit *Athanasius in epistolâ apologeticâ ad Constantium.*

Sequente anno a. d. 4. Cal. Octobr. *ad Mursam Pannoniæ* gravi prælio *victus* est *Magnentius*, ut habet idem *Idatius*. Hoc bello Constantius exitiosum planè consilium reipublicæ arripuit, scribens ad *Germanos*, ut Romanum limitem irrumperent: Sic enim sperabat Magnentii vires distrahere se posse. Non erant invitandi, qui ad hos ludos ultrò venire solebant. Irruptione factâ, *quadraginta urbes Romanas ad Rhenum sitas concremârunt*; ut est apud *Zosim. Socrat. Sozomenum, Libanium in Oratione funebri*. Meminit ejus vastationis *Julianus in epistolâ ad Athenienses*.

Sed

Sed nec prælium ad Murſam bellum ſuſtulerat, nam Magnentius reliquias attriti exercitus in *Italiam* reduxit; ibi alienatos omnium animos expertus, deſperatis rebus ſuis ſuperavit *Alpes*; & cùm in *Galliam* perveniſſet, prælio iterum commiſſo ad Μιλτοσέλευκον, ut *Socrates*, ſive ad Μουλισέλευκον, ut *Sozomenus*, ſive ad Μυρσοσέλευκον, ut *Chronicum Alexandrinum* vocat; & re infeliciter geſtâ *Lugdunum* ſe recepit, ac matre & charis *ſuis interfectis*, poſtremò *ſibi manus intulit*, a. d. 3. Idus Auguſt. Conſtantio VI. & Gallo II. Coſſ. hoc eſt, A.V. 1105. *Decentius* autem, frater Magnentii, *laqueo* gulam fregit eodem anno, a. d. 15. Cal. Sept. ut notavit *Idatius*. Hoc bello ingentes imperii Romani vires conſumptæ ſunt, univerſis alioquin exterorum bellis pares; ut *Eutropius* & *Victor* conqueruntur.

Et hæc totius hujus belli veriſſima narratio eſt: At Baronius miſerè labitur in A. C. 353, qui prælium ad *Murſam Pannoniæ* commiſſum ſtatuit, Conſtantio VI. Gallo II. Coſſ. ultimum ſcilicet confundens cum priore. Ibidem anxiè quærit, quo tempore *crucis ſignum* conſpectum ſit in cœlo? putat iisdem Conſulibus. Nos & annum verum & diem ex *Idatio* diſcimus: Poſt Conſulatum Sergii & Nigriniani [hoc eſt A. C. 1103.] apparuit *in Oriente* ſignum Salvatoris die 3. Cal. Febr. *Cyrillus* tamen aliter, qui viſum ait *ſuper montem Golgatham, & usque ad montem Olivarum* extenſum, ſanctis *diebus* ſanctæ *Pentecoſtes*.

Nunc de *Vetranionis* fortunâ. Victo ad Mur-

ſam Magnentio, non diu pòſt, hoc eſt, a. d. 8. Cal. Jan. eodem anno 1103. Conſtantius Vetranionem regium habitum exuere juſſit; ut *Idatius* auctor eſt. Factum id apud *Naiſſum* vult *Euſebius n. 2366.* Meminit ejusdem abdicationis *Themiſtius Orat. XIV.*

Cùm autem Conſtantius ſecum expenderet pericula imperii Romani, de *Cæſare* creando conſilium cœpit. Atque ita hoc ipſo anno, ut notat *Idatius*, Idibus Martiis FL. CONSTANTIUM GALLUM, Julii Conſtantii Conſulis A. V. 1097. & Gallæ filium, Conſtantii Chlori nepotem *Cæſarem* dixit, teſtibus *Idatio* & *Chronico Alexandrino.* Sed is quadriennio ferè pòſt, Conſtantio VII, ſe III. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1106. in *Iſtriâ* propè oppidum *Polam*, capite punitus eſt; ut vult *Ammianus lib. XIV. p. 29.* juxta *Flanonam* inſulam, ut alii; vide *Scal. ad Euſeb. num. 2370. Lindenbrogium & Valeſium ad dictum locum Ammiani.*

Si *Ammiano, Eutropio, Aurelio Victori, Socrati, Cyro monacho* credimus, homo crudelis, vecors, perfidus, & rebellis fuit. Sed *Julianus*, Galli frater, omnibus modis hanc infamiam imminuere ſatagit, & culpam in ipſum Conſtantium derivat: *Si quid in ejus indole,* inquit, *ac moribus agreſte inerat, atq; aſperum; id ex montana illa educatione ac ruſtica coaluerat. Quamobrem ejus immanitatis culpam omnem is mihi meritò ſuſtinere videtur, qui ad eam nos educationem per vim & tyrannicè damnatos eſſe voluit.*

Altero anno poſt interfectum Gallum, hoc eſt, Arbetione & Lolliano Coſſ. A. V. 1107. FL. SILVANUS

NUS à Constantio defecit, seque Imperatorem dixit. Numus apud *Golizium:* D. N. FL. SILVANUS P. F. AUG. Fuit *Boniti* Franci filius. *Ammianus Marcellinus lib. XV. p. 44.* Sed non diu pòst missus *Ursicinus* Silvanum, corruptis pecuniâ ipsius militibus, interemit. *Zonaras dicto loco.* Eodem anno 1107. FL. CLAUDIUS JULIANUS, Galli Cæsaris frater, filius Julii Constantii, sed ex *Basilina* natus [ea *filia* fuit *Juliani* Præfecti prætorio, & *Juliani* Præfecti Ægypti & Comitis Orientis *soror*] diu suspectus Constantio, qui præter fratrem, ejusdem patruum & sex consobrinos sustulerat; tandem ab eodem, precibus *Eusebiæ* Augustæ permoto, *Cæsar* appellatur a. d. 8. Idus Nov. ut scribunt *Idatius in Fastis, & Socrates lib. II. c. 27.* Malè igitur in *Chronico Alexandrino* legitur a. d. 8. Idus Octobr.

Missus à Constantio in *Gallias*, cum *Germanis*, qui Galliæ magnam partem occupaverant, bellum gerit; *Agrippinam* & alias urbes XL. recipit; Gallias reficit, & ter Rhenum trajicit. Lege ipsum in *epistola ad S. P. Q. Atheniensem* scripta. Cumprimis victoria illustrissima fuit, quam reportavit ad *Argentoratum. Zosimus* non dubitat æquare illi, quam de Dario Alexander Magnus obtinuit; aitq; cæsa esse sexaginta millia Alamannorum: Sed *Ammianus* clementior, non nisi 6000. stragem edere voluit; totidem tamen & vi fluminis absumpta, adjicit. Imò ante pugnam non nisi 35000. Germanorum numerata sunt, ut idem *Ammianus* testatur; vel non nisi 30000, ut *Libanius*; qui tamen Orator est. Contigit hæc Ala-

mannorum clades Constantio IX, & Juliano II. Coss. hoc est, A. V. 1109, A. C. 357.

Sequente anno, Datiano & Cæreale Coss. Constantius ob devictos *Sarmatas* Sarmaticus appellatus est. Vide *Ammianum lib. XVII. & ibid. Valesium p. 148.* Imò & de Sarmatis triumphum egit, quem irridet *Julianus in epistolâ ad Athenienses p. 513.*

Non admodum diu post hæc tempora Julianus ab exercitu Imperator appellatus; & bellum civile novum ob id exortum fuisset, nisi Constantius *Mopsucrenis* inter Ciliciam & Cappadociam fato cōcessisset. *Idatius*, cum quo faciunt *Socrates, Cedrenus* & *Chronicon Alexandrinum*, mortuum scribunt a. d. 3. Non. Nov. Tauro & Florentio Coss. hoc est, A. V. 1113. Quot annos regnârit, exactè discutit *Valesius ad Ammian. lib. XXI. p. 202.*

JULIANUS.

Christianorum *quorundam perversus* affectus in Julianum. *Hujus laudabilia quædam, & contra, temeritas, levitas, diritas in Christianos. Impius conatus in instaurando* templo Hierosolymitano. *Ingratitudo in Constantium. Vecors ambitio & infelix exitus.*

Ita Julianus rerum solus potitus est. Hunc virum quidam nostro seculo docti viri, non sine vituperatione sanctissimorum Patrum, ac Christiani nominis injuriâ, magnis laudibus extulerunt; sed iis rectè obviam

obviam iit *Petavius in præfatione in Opera Juliani.* Quis enim ſine ſtomacho audiat, veteres in Eccleſia Dei claros atque illuſtres Principes, magnos ſanè & pænè in cœlo poſitos, quòd illis infenſi ſunt, trahere ad inferos; & rurſus alios, qui vix mediocres ſint, ſuſpicere, & lapidem è ſepulchro venerari pro Deo? Julianum eſſe, quem naturâ omnibus ornatum rebus excellere voluerit; Julianum majoris & altioris ſpiritus virum, quàm ut cum cæterâ Imperatorum plebe cogi in ordinem poſſet; Julianum, quem non vitæ, ſed gloriæ ſpatio metiri deceat; non civibus tantùm, ſed omnium mortalium ſeculis venerandum. Pudeat Chriſtianum hominem tàm bruti affectus! Multa Gentiles de hoc mentiuntur, ut *Zoſimus ſuprà*; & nos illis tam inconſideratè accedimus? majorem fidem adhibebo uni *Nazianzeno*, uni *Cyrillo*; quàm mille *Zoſimis, Libaniis, Eunapiis* & *Eutropiis*.

Hanc illi non detrahemus laudem, fuiſſe magno & capaci diſciplinarum omnium ingenio præditum, quod elegantiſſima ejus monumenta hodieq; teſtantur. Juris quoque Romani cognitionem in eo non vulgarem fuiſſe, declarant Reſcripta in libris Juris. Sed nec illud parùm æſtimabo, quòd in victu, ſomno & Venere fuerit temperatiſſimus: Militaris prudentiæ laudem ambiguam faciunt non pauca temerè facta. Vide *Ammianum lib. XXI. p. 267.* Sed maximè *lib. XXIV. p. 281.* ubi temerario admodum conſilio naves exuſtas refert, omnium ferè malorum, quæ ſecuta ſunt, cauſam.

Et hac in parte ſit verè magnus, tamen apoſtaſias

crimen nobis eum exosissimum reddit meritò. Pleni contumeliis, in Salvatorem, in Christianos libri ejus. Ait *Gregorius Nazianzenus*, se, cùm *Athenis* adolescentem vidisset, observâsse *mirabilem ingenii inconstantiam, oculis fuisse errantibus & circumductis, pedibus instabilibus, risus immoderati, percontationes & responsiones ineptas nec constantes.* Quàm nullam injuriam fecerit, *Ammianus*, licet paganus & multus in Juliani laudibus, satis ostendit *lib. XXV. p. 294.* describens hominem *levis ingenii, linguæ fusioris, & admodum rarò silentis.* Addit *præsagiorum sciscitationi nimiùm deditum, superstitiosum magis, quàm sacrorum legitimum observatorem; inclementem denique in Christianos, ni transissent ad numinum cultum.* Quàm verè locutus sit hic Scriptor, ipsius *Juliani epistolæ* testantur; in quibus duo Edicta, quorum alterum scholis interdicit, alterum bonis & fortunis. In eo simul *improbissimè cavillatus, se id agere, quò faciliùs in regnum cœlorum veniant.* Non tantùm crudelitas est ferire gladio, sed etiam vexare acerbissimis Edictis, & rapinâ facultatum.

Idem *Ammianus* refert & damnat, quòd *templum Hierosolymitanum immodicis sumptibus instaurare* conatus sit; & confirmat illud ipsum, quod nisi Pagani dicerent, fortassè non crederent *Julianolatræ* nostri: *Metuendos flammarum globos, propè fundamenta crebris assultibus erumpentes, fecisse locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum.* Vide illum *lib. XXIII. in princ.* & quos ibi citant *Valesius* & *Lindenbrogius*. Miraberis eandem cladem *confiteri* potuisse

Julia-

Julianum in fragmento epistolæ, & nihilominus voluisse κτ̀ τῶν ἥλων λακτίζειν; sive, ut ipse Salvator noster loquitur, *Act. IX. §. 5.* πρὸς κέντρα λακτίζειν, id est, *adversus clavos calcitrare.*

Quid dicam de immani *perfidiæ* crimine, quo *Constantium*, auctorem dignitatis suæ, ac *patruelem*, imperio exutum ivit? quid de *stultitiâ*, quam refert *Socrates*; Pythagoreâ quadam μετεμψυχώσει persuasum, *Alexandrum sese credidisse?* Cùm *similem victoriam de Persis speraret*, bellum suscepit; sed merè & cum totius imperii Romani detrimento, suoq; proprio exitio a. d. 6. Cal. Jul. Se IV. & Sallustio Coss. hoc est, A. V. 1115. in prælio vulneratus ab incerto periit.

Subitam *equestrem hastam*, cute brachii ejus præstrictâ, & costis perfossis, hæsisse *in imâ jecoris fibrâ*, scribit *Ammianus lib. XXV. p. 289. Eutropius* (qui expeditioni interfuit) & *Ruffus* cum *Victore*, ab *hostium equite*, & quidem *fugiente, conto percussum* esse memorat. Alii aliter. Vide *Photium in Excerptis Athanasii*, & è recentioribus *Baronium in A. C. 363. num. 54. 55.*

JOVIANUS.

Iovianus adversus calumnias veterum & recentiorum defenditur. In Iulianum culpa cladium *derivatur. Necessitatis patrocinium. A* Casaubono *dissensus. Iovianus vir fortis. Ejusdem mors.*

CUm igitur Julianus dignum apostasiâ, magiâ, levitate & ambitione exitum invenisset, FL. JOVIANUS (*Domesticorum Comes*, ut prodit *Zosimus*; Varroniani Comitis filius, ut scribunt *Ammianus & Zonaras*) a. d. 5. Cal. Jul. A. V. 1115. Imperator salutatus est.

Cùm exercitus Romanus eò Juliani temeritate deductus esset, ut interclusus à *Persis* internecione deleri posset; optimus & christianissimus iste Princeps *coactus* est, lugubres pro fœdere ineundo *conditiones oblatas ab hoste suscipere*. Nam *quinque Transtigridanas regiones cum castellis XV. & Nisibi & Singarâ & castris Maurorum* in Persarum transire jura permisit. *Necessariam pacem* vocat *Eutropius*; qui interfuit, Idem scribit *Eusebius n. 2380*. Idem *Greg. Nazianzenus Orat. II. in Julian.* Idem *Chrysostomus adversus Gentiles*. Pericula totius exercitus agnovit ipse *Zosimus lib. III.* pag. 730: *Imminuisse Persas cum magnâ hominum multitudine, quà eundum esset: Nullo non in periculo Romanos versatos, nec à malis circumstantibus tantùm, sed etiam commeatus inopiâ pressos.*

Quænam igitur ista, malum! libido est, incessendi sanctissimum Principem, ob Juliani temeritatem? En *Leunclavii* judicium in *apologia* pro Zosimo: *Quicquid vel terroris illatum, vel acceptum damni, Joviano successori debetur, nostræ religionis homini; qui perpetuâ cum Romani nominis ignominiâ, propè supplex jam hosti victo factus est; & quos ultrò pacem poscentes finium suorum parte multatos oportuit, cessione complurium provinciarum pacavit.* Hæc ille.

Cui

Cui adde ignominiosissimam narrationem *Joh. Antiocheni in Exc. Peir. p. 845.*

Quamvis omnia danda sint religioni, tamen cederem his judiciis, si ex ipsis Gentilibus de solido fundamento illorum nobis constaret. Nonne enim Julianus temeritate suâ res Romanas afflixit, navibus incensis? lege *Ammianum lib. XXIV. sub finem.* Nonne jam omnia deplorata, cùm Jovianus crearetur Princeps? hostes ex omni latere circumfusos ait *Ammianus lib. XXIV. p. 295.*

Quod si etiam *necessaria* pax fuit, ut ait *Eutropius*; quàm pulchrum facinus est, Christianum Principem contumeliis afficere, qui necessitati cedit; & à culpâ liberaret paganum, qui eò necessitatis & Jovianum & omnes copias deduxit? Ἀνάγκη καὶ Θεῶν λέγεται κρείττων ὑπάρχειν. Hoc est: *Deos ipsos necessitati cedere ajunt*, ut est apud *Nicol. Damascenum in Exc. Peir. p. 434.* Suetonii Paulini magni ducis factum commendat *Tacitus lib. XIV. Ann. c. 33.* quòd *oppidi cujusdam damno servare universa voluerit; neque fletu aut lachrymis,* adjicit ibidem, *auxilium ejus orantium flexus est; quin daret profectionis signum.*

Hîc omnes Tragicorum figuras advocant in describenda deditionis *Nisibis* & exilio civium, ut Joviani fama quàm maximè deprimatur. An tot millia fame & ferro perire sineret? quid ergò commendamus dictum illud Luculli: *Praestare unum civem ex hostium manibus eripere, quàm universas hostium copias delere?* quod posteà symboli loco usurpavit *Antoninus Pius.* Quid? si exercitus hic deletus foret,

de possessione provinciarum Transtigridanarum non fuisset actum? sed ignominiosa pax fuit! non dubito; nec effugium illud admittam, quod *Casaubonus ad Spartianum* quæsivit in exemplo *Hadriani*; qui *omnia trans Euphratem ac Tigrim Parthis* reliquit: Et *Diocletiani*, cùm *imperii fines* à meridie *supra Ægyptum* arctaret. Audiamus enim *Valesium ad Ammianum lib. XXV. p. 309.* Illorum & Joviani longè dissimilem fuisse causam: *Illi enim ultrò, non victi, sed quia provincias sine magno sumptu & incommodo tueri non poterant, citra fœdus ullum dimiserunt: At Jovianus ignominiosâ pactione, quasi victus, redemptionis loco provincias pop. Romani Persis tradidit.* Ignominiosa dico: Sed nonne alia quoque ignominiosa necessitas fecit excusabilia? Vide *Valer. lib. VII. c. 6. Gruterum notis ad Livii lib. XXXIX. c. 35.*

Sed hîc rursus urgent ignaviam, torporem & imperitiam Joviani: Miror, Romanos exercitus, cùm in summis angustiis constituti, Imperatorem circumspicerent dignum, qui Juliano succederet, qui rebus deploratis virtute consuleret; in sententias illorum concedere potuisse, qui Jovianum Principem vellent! sed imperitum & ignavum faciunt gentiles, & gentilium compilator *Joh. Antiochenus.* Æquum est, ut gentiles audiamus contra Christianum: Hostis contra hostem idoneus testis est, scilicet. Nos iterum *Gregorio Nazianzeno* credimus, cujus in suprà citato loco verba sunt: *In Joviano magnitudo animi & alacritas desiderari non potuit; sed milites manibus & animis & spe fracti, debilitatiq; fame, nec manus conserere poterant,*

rant, nec progredi. Quòd si Persæ conditionibus spretis vim adhibere voluissent, nec signifer quidem [ut dici solet] exercitui superfuisset. Hæc sanctissimus ille Pater: Satis de pace, cui Jovianus non diu superfuit.

Mortuus est enim *Dadastanæ* a. d. 3. Cal. Mart. teste *Eutropio*; seu 17. mensis Febr. ut *Socrates* dicit A. V. 1116. Vide *Vales. ad Amm. lib. XXVI. p. 312. 313.*

VALENTINIANUS, VALENS, ET GRATIANUS.

Trium horum initium & finis, cum brevi commemoratione virtutum & vitiorum. Prodigiosa quædam *sub Valentiniano.*

FL. VALENTINIANUS, originis *Pannonicæ* fuit, Gratiani majoris, cognomento à pueritia primâ *Funarii*, hominis *ignobilis* filius; ut est apud *Ammianum lib. XXX. p. 428.* Quamvis ipse crepet familiam suam apud *eundem lib. XXVII. p. 343.* Gratianum filium dicens *familiæ suæ laudibus majorumq; factis præstantibus concinentem.*

Sed fortassis hic indicat *nobilitatem* Gratiani *maternam?* duas uxores Valentinianus senior habuit, è quibus *Flavia Justina* [ita describitur in numis] soror Neracii Cærealis, & Præfecti urbis indubiè nobilissima est. Sed ex hâc Gratianus non fuit natus. Habuit enim matrem *Valeriam Severam*, priorem Valentiniani conjugem: Hanc & ipsam splendidis majoribus oriundam crediderim.

Porrò communibus militum suffragiis apud *Nicæam*

Nicæam Imperator creatus eſt eo anno, quo Jovianus deceſſit a. d. 5. Cal. Mart. qui fratrem ſuum FL. VALENTEM altero menſe pòſt, hoc eſt, a. d. 5. Cal. April. imperii participem fecit. Triennio pòſt, Lupicino & Jovino Coſſ. hoc eſt, A. V. 1119. FL. GRATIANUS haud dum novennis [natus eſt enim a. d. 4. Cal. Maj. A. V. 1111. Euſebio & Hypatio Coſſ.] a. d. 9. Cal. Sept. à patre Valentiniano *Auguſtus* appellatus eſt. Vide *Idatium*. Trium horum Imperatorum meminit *Inſcr. V. p. 160.*

Ex his FL. VALENTINIANUS ſenior, anno ætatis 55. vel 54. [variant enim Scriptores] *vomitu ſanguinis* mortuus eſt a. d. 15. Cal. Dec. poſt Conſulatū Gratiani III, & Equitii, hoc eſt, A. V. 1127. *Valeſ. ad Amm. lib. XXX. p. 408. 409.* Fuit *orthodoxus*, vim tamen nulli faciebat, qui diſſentiret in religione: Rem militarem callebat exactiſſimè, crudelis tamen aliquando & inexecrabilis. *Joh. Antioch. in Exc. Peir. p. 847.* Figmentum de *Valentiniani digamiâ* è Baronio Beſoldus rejicit; confutantur etiam leges apud dictum *Valeſium ad Amm. lib. XXX. p. 413.*

Sub ea multa horrenda contigerunt. Nam quaſi Deus rurſus diluvio perditurus eſſet genus humanum, *maria egreſſa* terminos ſuos, infinitam hominum multitudinem, & totas nationes oppreſſerunt a. d. 12. Cal. Aug. Valentiniano & Valente Coſſ. hoc eſt, A. V. 1117. *Idatius*, & è recentioribus *Scaliger ad Euſeb. n. 2382.* Biennio pòſt A. V. 1119. a. d. 4. Non. Jul. miræ magnitudinis *grando* decidens, *Conſtantinopoli* multos homines occidit. *Euſeb. n. 2383.* Grandinem *in*

modum

modum petrarum dicit *Idatius.* Præter hos & *Socratem*, addo *Chronicon Alexandrinum.* Anno ſequente, qui fuit ab V. C. 1120. *terræ motu Nicæa* collapſa eſt, a. d. 5. Id. Octobr. *Iidem.* Secuta A. V. 1122. *magna fames Phrygiam* afflixit. *Idatius.*

FL. VALENS infeliciter, & cum multarum legionum detrimento a. d. 5. Id. Aug. Se VII. Valentiniano juniore II. Coſſ. A. V. 1130. *contra Gothos* pugnans occubuit; fugere nolens, cùm poſſet, ut ſcribit *Libanius*: At cæteri ferè omnes, ad vile tugurium delatum, & ibi *à barbaris* ignorantibus *crematum* eſſe, conſentiunt. *Arrianâ* infectus luee, graviſſimam contra orthodoxos perſecutionem excitaverat. Multi exilio, alii morte puniti, *Joh. Antiochenus dicto loco.*

FL. GRATIANUS, inſidiis Maximi, apud *Lugdunum Galliarum*, a. d. 8. Cal. Septembr. A. V. 1136, occiſus eſt. *Ambroſius in Oratione de obitu Valentiniani* laudat fidelem in domino, pium atque manſuetum, purum corde, caſtum corpore; qui præter conjugium neſcierit fœminæ alterius conſuetudinem. *Adde Ammian. lib. XXXI. p. 455.* Sed has virtutes decolorabat tenuis ac propè nulla reipublicæ cura, cùm diu noctuq; nihil ageret aliud, quàm ut *ſpiculis meditaretur; ſummaq; voluptatis, divinaq; artis crederet, ferire deſtinata*; ut eſt apud *Victorem.*

TYRANNI.

I. PROCOPIUS è ſummi generis proſapiâ, *Ammianus lib. XXVI. p. 324.* inſigni genere in *Ciliciâ* natus & educatus, *ibid. p. 318.* Juliani cognatus

gnatus, *ibid.* ἀνεψιὸς, ut ait *Cedrenus*; consobrinus, ut suspicatur *Valesius*, Juliano mortuo, Jovianum accedens, purpurâ, quam à Juliano moribundo acceperat, traditâ rogavit, ut militiæ sacramento solutus, domum reverti sineretur. Quo impetrato *Cæsaream Cappadociæ* cum uxore & liberis se contulit, ubi multa prædia possidebat. Pòst cùm *Valentinianus* & *Valens* (qui hominem suspectum habebant) eum comprehendi jussissent, ille milites missos frustratus in *Euxinum Pontum* aufugit; & ibi conscensâ nave ad *Turcicam Chersonesum* delatus est. Sed cùm incolas suspectos haberet, inde *Byzantium* noctu profectus, divertit apud quendam notũ sibi vetustâ consuetudine; tandemq; re cum *Eugenio Eunucho* communicatâ, imperium arripuit, ut refert *Zosimus lib. IV. p. 736. 737.* Tempus notavit *Idatius*: Valentiniano & Valente Augustis Coss. (hoc est, A. V. 1117.) *latro nocturnus* hostisq; publicus intra urbem Constantinopolim apparuit, a. d. 4. Cal. Octobr. In numis: D. N. PROCOPIUS. P. F. AUG. Sequente anno *Valens* in *Nacoliensibus* campis in *Phrygiâ* salutari acie collatâ, cùm *Agilo* signa ad eum transtulisset, *Procopii* factionem oppressit: Nam *Procopius* à suis comprehensus, & *Valenti* oblatus, mox supplicio adfectus est; ut legimus apud eundem *Zosimum*. Factum id a. d. 6. Cal. Jun. Gratiano NP (hoc est, Nobilissimo Puero) & Dagalaifo Coss. hoc est, A. V. 1118. docet *Idatius*. Ergo intra *octavum mensem tyrannidis* periit; & falsus est *Baronius* in *A. C. 364. n. 16.* qui Imperatorem appellatum ait A. V. 1116. autumnali tempore; atque

adeò

adeò totum annum cum dimidio illi tribuit. Idem error *Octavii Stradæ*, qui 5. menses supra annum regnâsse ait. Excessit autem Procopius, cùm vixisset annos XL. menses X. ut scribit *Ammianus lib. XXVI. pag. 329.*

II. MARCELLUS PROTECTOR, interfecto Procopio, ejusdem cognatus, *Chalcedone* purpuram sumit; sed ab *Equitio* captus misereq; excruciatus interiit. *Ammianus lib. XXVI. p. 329. 330.* Meminit ejusdem *Zosim. lib. IV. p. 738.* Sed ab Ammiano diversus est in eo, quòd *Serenianum* occisum ait à *Marcello*, adhuc vivente Procopio.

III. VALENTINIANUS ob delicta *relegatus in Britanniam*, ibidem tyrannidem affectat; sed in ipso conatu oppressus est A. V. 1123. Gratiano III, Sexto Petronio Probo Coss. *Zosim. lib. IV. Hist. p. 742. Euseb. n. 2387. Ammian. lib. XXIIX. p. 368. 369*, è cujus libris corruptioribus quidam Valentinum nominant. Huc quoque refert *Octavius Strada in Cæsaribus p. 199.*

IV. FIRMUM, *Nubelis*, Maurorum Reguli, filium. Et fortassis huc traxit numum: D. N. FIRMUS. P. F. AUG. de quo *supra* in rebus *Aureliani*. Valdè huc faciunt, quæ scribit *Zosimus lib. IV. p. 744:* Firmo purpuram datam, & dictum *βασιλέα*, *Imperatorem* (ut vertit *Leunclavius*; & sanè vix aliter illo ævo Græci: Ipsi Zosimo *Imperatores* ferè ubiq; sunt *βασιλεῖς*) idq; *Valentinianum* graviter commovisse. Sit ergò capiendus numus de isto; nec nos turbet ultrà *Valesius*.

VA-

VALENTINIANUS JUNIOR.

Valentiniani duo. *Valentiniani filii, sed ex diversis conjugibus.* Valeriæ *Severæ* nobilitas. *Crassus error* Onuphrii *circa lapidem. Valentiniani junioris interitus.*

MOrtuo Valentiniano seniore, *Merobaudes* & *Equitius*, duces exercitus a. d. 10. Cal. Decemb. A. V. 1127. A. C. 375. FL. VALENTINIANUM JUNIOREM, ejus filium ex *Flavia Justina* natum, Imperatorem salutârunt; idq; Gratianus & Valens posteà comprobârunt. *Idatius. Euseb. n. 2391. Zosim. lib. IV. p. 746. Ammianus lib. XXXI. p. 433. Socrat. lib. IV. c. 31.* Quadrimum tum fuisse, non tantùm *Ammianus* dicit; sed & *Victor* & *Zonaras. Zosimus* vix quintum annum egisse. Natus est igitur post initium anni 1123. quo Consulatum gesserunt Gratianus II. & Probus.

Ita diversus est à Valentiniano, ejusdem Valentiniani senioris filio; qui natus est a d. 5. Calend. Febr. Gratiano NP (hoc est, Nobilissimo Puero) & Dagalaifo Coss. A. V. 1118. A. C. 366. ut scribunt *Idatius in Fastis & auctor Alexandrinæ Chronici, & Themistius Orat. VI.* ubi *natalem* ipsius *vice oraculi* prædixisse ait *Procopii exitum:* Nam Procopius eo ipso anno a. d. 6. Cal. Jun. ut suprà dixi, necatus est.

Tres igitur Valentiniani *filios* habemus, *Gratianum*, & *duos Valentinianos.* Sed alterum ex his natu majorem è priore matrimonio, hoc est, è *Valeria Severa* ad imperium non pervenisse constat, præmaturâ morte

morte indubiè interceptum. *Conſul* tamen *factus* eſt nondum *trimulus* A. V. 1121. collegâ Victore; quod nemo negabit, qui *Themiſtii Orat. VI.* legit *ad hunc ipſum Conſulem factum* ſcriptam. Ait ibi *invictiſſimorum parentum prolem, fratrem Gratiani, collegam viri, cui nomen à victoriâ; natum paulò antè, quam Procopius vinceretur.* Sub finem appellat *adoleſcentem ex Conſtantini proſapia oriundum,* ſcilicet per matrem.

Hinc Valeriæ Severæ *nobilitas* patet. An *ex nomine* conjicere licet, neptem eſſe *Fl. Valerii Severi Cæſaris*, à Maxentio occiſi A. V. 1069. & hujus filium aut filiam conjugem habuiſſe è Conſtantini domo? unde iſta Valeria Severa progenita è Valentiniano ſeniore A.V.1118. Valentinianum iſtum pepererit Conſulem A.V.1121?

Videtur: Sed hinc ſupinæ negligentiæ peragitur reus *Onuphrius*; qui hujus anni Conſulem deſcribit Julium Felicem Valentinianum ex *Inſcriptione X. p. 1053. Operis Grut.* Qui lapidem inſpicere volet, obſervabit duo: *Primò* Julium Felicem Valentinianum nunquam Conſulem fuiſſe. Recenſentur enim dignitates omnes, quas habuit, dum viveret, & Conſulatus ordinarius omittitur; quod nunquam eſſet factum, ſi Conſulatum geſſiſſet. *Secundò* eundem natum eſſe 82. anno poſt Conſulatum Valentiniani & Victoris. Mortuus eſt enim, ut ex ſubſcriptione patet, FL. EUTARICHO. COLLIGA. V.C. CONS. 67. ætatis anno expleto. Eutharicus, Athalarici pater, Coſ. A. V. 1271. cujus non unam mentionem *Caſſiodorus* facit. Vide *Nicolaum Alemannum in Arcanam*

Historiam Procopii p. 18. & Anonymum Valesii, p. 484. Vides erroris magnitudinem? sed ad rem.

Ab hoc igitur *Valentiniano Consule* A. V. 1121. & nato A. V. 1118. quàm diligenter est distinguendus *Valentinianus*; qui Valentiniano seniore defuncto, *quadrimus Imperator* dictus est. Primus, qui hoc fecit, est *Valesius*; quem videbis in notis *ad Ammian. lib. XXXI. p. 412. 413.* Alii omnes, & ex his *Petavius Rat. Temp. part. I. lib. VI. c. 8. p. 364. Remus in Themistium, Octavius Strada in Cæsaribus* hîc cespitârunt, & ex duobus fecerunt unum.

Hic verò qui ad imperium venit, illud partim cum *Valente* ac *Gratiano*, partim cum *Theodosio* & *Arcadio* tenuit per annos XVI. & menses ferè VI. Nam A. V. 1144. ab Arcadio II. & Ruffino Coss. apud *Viennam* Arbogastis perfidiâ occiditur; quem ad nimiam potentiam evexerat. *Zosim. lib. IV. p. 775. Idatius in Fastis.* Adde Baronium in *A. C. 392. n. 6.* qui & mores ejus commendat ex *Ambrosio*, studuisse scilicet omnia corrigere, quæ aliis displicere cognosceret.

THEODOSIUS.

Theodosii (qui Theodosii pater) spectata bello virtus. Memorabiliora *Theodosii*, quibus annis *fuerint gesta, &* quibus diebus?

FL. THEODOSIUS, cognomento MAGNUS, patrem habuit Theodosium *Hispanum*, Magistrum militum, *à Trajano* oriundum [ut vult *Victor*] cujus egregia facinora sic breviter recenset

censet *Pacatus panegyrico XII.* cap. 5: *Quid, inquam, faciam? quæ Rhenus aut Vahalis vidit, dicere aggrediar? Jam se mihi Sarmaticâ cæde sanguineus Ister objiciet. Attritam pedestribus præliis Bataviam referam? Saxo consumtus bellis navalibus offeretur. Redactum ad paludes suas Scotum loquar? Compulsus in solitudines avias omnis Alamanus, & uterq; Maurus occurrent.*

Tantus vir calumniis aulicorum jussus interfici, *apud Carthaginem baptizari* petiit; ac postquam sacramentum Christi, quod quæsierat, adeptus est, percussori jugulum ultrò præbuit. *Orosius lib. VII. c. 33. Ambrosius in Serm. de excessu Theodosii; Hieron. in Chronico Eusebii. n. 2392.*

Occiso patre filius Theodosius ex duce Mœsiæ sponte in Hispaniam secessit; ut præter *Ambrosium* docet *Theodoretus in lib. V. c. 5.* Unde posteà evocatus à Gratiano Magister militum, ac mox Augustus creatus est, a. d. 14. Cal. Febr. Ausonio & Olybrio Coss. A. V. 1131. ut est apud *Idatium.*

Is statim summâ felicitate, multis atque ingentibus præliis *Gothos* superat, & *Thraciâ* expellit. *Prosper Aquitanicus in Supplemento Hieron. n. 2395.* Triumphans Constantinopolin ingressus est, a. d. 18. Cal. Dec. A. V. 1132. Gratiano V. & se primùm Coss. *Idatius in Fastis & in Chronico, Marcellinus Comes in Chron.* Statimq; *Arrianos* ecclesiâ expulit, *ibid.*

Sequente anno 1133. Syagrio & Eucherio Coss. a. d. 3. Idus Jan. *Athanaricum,* Gothorum Regem, à suis pulsum, honorificè excepit; & eodem, quo venerat, mense, id est, a. d. 8. Cal. Febr. vitâ functum

regio more ſepelivit. *Idatius.* Tàm ſuperbum funus fuiſſe, auctor eſt *Zoſimus*, ut obſtupefacti barbari domum redierint; nec Romanos ultra infeſtârint, bonitatem Principis admirati.

Eodem anno, ut ſcribit *Marcellinus*, *ſecundum concilium œcumenicum*, cujus Beſoldus meminit, habitum eſt *Conſtantinopoli*, cui patres interfuerunt 150. E noſtris vide *Conradum Rittershuſium lib. II. Sacr. Lect. c. 11.* è Pontificiis *Baronium in A. C. 381. n. 17. A. V. 1134.* Antonio & Syagrio Coſſ. a. d. 5. Non. Octob. tota *Gothorum* gens cum Rege ſuo Romanis ſe tradidit. Meminit, præter *Idatium*, *Oroſ. lib. VIII. c. 34.* Ricomere & Clearcho Coſſ. A. V. 1136. Perſarum legati pacem petentes Conſtantinopolim venerunt. *Idatius*, *Marcellinus & Pacatus.*

Baronius in A. C. 381. n. 11. Deditionem *Gothorum*, & legationem *Perſarum* non bene in unum annum rejicit, anno 1137. Nationes quædam Orientales imperio per legatos ſubditæ A. V. 1138. *Greothingi* devicti, deq; iis triumphus actus eſt a. d. 4. Id. Octob. Malè *Golzius* ex *Onuphrio* in illo anno: IMP. CÆS. FL. THEODOSIUS. P. F. AUG. ITERUM DE SCYTHIS ET GETIS EX GERMANIA. Nos populi nomen ex *Idatio* novimus. De bellis Theodoſii civilibus dicam in Tyrannis. Fato deniq; conceſſit *Mediolani* a. d. 5. Cal. Febr. Olybiro & Probino Coſſ. A. V. 1147.

Submiſſæ indolis ſpecimen, quod Beſoldus refert, leges apud *Ruffinum lib. I. c. 18. Theodoretum lib. V. c. 18. Sozomenum lib. VII. cap. 24.* Fuit optimus maximus

maximus Princeps unus ferè inter tot Principes repertus, *qui non quæsivit purpuram; sed ab ea quæsitus est.* Gratianus, qui consortem imperii fecit, hoc ipso immortalem sibi gloriam peperit: Nam cùm alii successores è domo & è sinu uxoris producerent, S. P. Q. R. non aliter quàm villas suas, quàm colonos, quàm servos relinquerent; Gratianus [qui filiolum habebat, ut scribit *Augustinus lib. V. de C. D. cap. 25.*] hunc sibi proximum, hunc conjunctissimum existimavit; quem pientissimum, fortissimum & clementissimum invenerat. Talem hostis *Gothus* credidit, talem *Persa*; quorum ille se suaq; omnia dedidit, hic amplissimis muneribus oneratus est.

Zosimus tamen Theodosio mutatos, auctos, venditos magistratus immodicumq; vitæ voluptariæ studium objicit. Et sanè *Gregorius Nazianzenus* in carmine de vitâ suâ, eò inclinat, tempore temporis mala sanare non potuisse; lenitati adscribens tarditatem ac remissionem.

TYRANNI.

THEODORUS antiquitùs claro genere *Galliâ* oriundus, natus tamen in *Siciliâ*, cùm dominationem affectaret, & *insidias Valenti* strueret, in ipso conatu oppressus, capite pœnas dedit. *Ammianus lib. XXIX. p. 384. ibiq; Valesius. Zosimus lib. IV. pag. 743.*

FL. MAGNUS MAXIMUS BRITANNUS, qui se *de Constantini stemmate* oriundum ferebat ex cæcâ dominandi libidine, *Gratianum* optimum

 Princi-

Principem, *manu Andragathii* sustulit a. d. 8. Cal. Sept. Merobaude iterum, & Saturnino Coss. hoc est, A. V. 1135. *Marcellinus in Chron. Zosimus lib. IV. Hieronymus epist. III. Socrates lib. V. c. 11. Sozomenus lib. III. c. 13.* Adjecit aliorum illustrium cædes *Ambros. ep. 27.* Dein legatos ad Theodosium mittit, velitne collegam imperii se adsciscere, an bello decernere? Ille spe tyrannum aluit, ne *Valentinianum juniorem* æquè conficeret; atque ita totum imperium sibi vendicaret. Et sanè parùm abfuit, quin superatis ex improviso Alpibus, *Valentinianum* cum *Justinâ* matre oppressisset. Ingressus Italiam instar exundantis torrentis, montium angustiis coarctati, & in planitiem sese totam effundentis; eam partem, quæ ipsi prima occurrebat, post Alpium descensum, immensâ clade afficit. Denique in ultionem omnium consurgens Theodosius, *duabus* ingentibus *victoriis* reportatis, Maximum *Aquileja* obsedit, quem milites *vinctum adduxere* Theodosio; & cùm hic veniam daturus videretur, eundem rursus abstrahentes, confestim *abscisso capite* necaverunt. *Baronius in A. C. 388. n. 62.* Factum id autem A. V. 1140. Theodosio II. & Cynegio Coss. a. d. 5. Cal. Aug. Sequente anno 1141. Id. Jun. Theodosius de *Maximo tyranno* triumphavit; quod nos *Idatius* docet. Olim *Goltzium* & *Onuphrium* dies latuit.

FL. VICTOR, Maximi filius, & à patre *Augustus* appellatus, ab *Arbogaste* in *Galliis* interficitur. Sic Theodosius Gratianum ultus est; fuitq; victoria intra tàm breve tempus parta, quâ Occidens recupe-

recuperatus, Orienti ſecuritas reſtituta eſt, omnibus celebrata & decantata vocibus.

FL. EUGENIUS cæſo *Valentiniano juniore*, inſidiis *Arbogaſtis*, imperium invaſit, Arcadio II. & Ruffino Coſſ. hoc eſt, A. V. 1144. Sed biennio pòſt victus à Theodoſio, & interfectus eſt: *Arbogaſtes* ſuâ manu cecidit. *Marcell. & Idatius.* Adde *Baron. in A. C. 394.*

ARCADIUS.

FL. ARCADIUS, Theodoſii Aug. F. ex *Placidia* (ut habet *auctor Græcus apud Scal. p. 309.*) Imp. appellatus eſt à patre a. d. 17. Cal. Febr. Merobaude II. & Saturnino Coſſ. A. V. 1136. *Idatius in Faſtis.* Igitur adhuc vivo Gratiano conſors imperii aſſumtus eſt: Gratianus enim mortuus a. d. 8. Cal. Septembr. Coſſ. iisdem, ſecundùm *Marcellinum Comitem.* Quamobrem peſſimè *Goltzius in Faſtis* Gratianum mortuum ſtatuit A. V. 1146. Arcadium Auguſtum appellatum A. V. 1137. Ricomere & Clearcho Coſſ. Natus tùm erat annos 8. *Baronius in A. C. 383. n. 22.* Mortuo patre, & diviſione imperii factâ Orientem obtinuit. Mortuus eſt A. V. 1160. Anitio Baſſo, FL. Philippo Coſſ. ut ſcribit *Marcellinus in Chron.* Fuit pius & ex multis inſidiis ſingulari providentiâ divinâ deliberatus.

Contra illum res novas molitus eſt FL. RUFFINUS, Præfectus prætorio & Dux utriusque militiæ; qui totum imperium Romanum miſcuit, & ut irruptionem in illud fecerent, barbaros ſolicitavit;

initis cum eorum ducibus ſecretis fœderibus. *Hunnos* vocavit ad *Aſiæ* cladem; iisque *urbes*, quas *Halys*, *Cydnus*, *Orontes* & *Euphrates* præterfluunt, miſerè vexavit; ut *Hieron. in ep. 3. ad Heliod.* conqueritur. Sed & *Gothi* diſcurrentes *ad Hadriaticum* usque *mare* venerunt, & *Græciam* inſedêre; imò *Conſtantinopolim ipſam* obſidere auſi ſunt, læto Ruffino, tanquam milites à ſe conducti eſſent; quorum auxilio imperium adipiſceretur: Sed non diu latent ſcelera. *Stilico*, cùm in hoſtes imperii jamjam iturus eſſet, & ab *Arcadio*, Ruffini conſiliis circumvento, revocaretur; indignatione exardeſcens *totus exercitus in Ruffini necem* conſpirat. Ruffinus redeunti exercitus parti obviam progreſſus, cùm ab iis ſperaret *Imperatoris & Auguſti* appellationem, mille *gladiis* invaditur, & *ſecatur in fruſta*.

Dux exercitus fuit FL. GAINAS, qui & ipſe pòſt *contra Arcadium* civile bellum movit. Ægrè ferebat, *Fl. Eutropium ſpadonem* eò potentiæ profectum, velut ſub imperio habere videretur. Igitur egit cum *Trigibildo*, barbarorum duce, ut *Aſiam* inſectaret; & cùm Arcadii res deploratiſſimæ viderentur, palàm hoſtem ſe profeſſus, ad ignominioſas pacis conditiones Principem ſuum redegit. Inter eas hæc fuit, ut *Eutropius* ſibi *dederetur*: Isque paulò pòſt *Chalcedonem* miſſus & interfectus eſt. Nomen faſtis eraſum. Hinc inſolentior factus *Gainas*, Arcadium contumelioſiſſimè habuit; non ſolùm arma non deponens, ſed & adhuc plures nobiliſſimos Viros ad cædem depoſcens. Tandem verò *inter Cherſoneſum & Helleſpontum*, cùm ingentem multitudinem barbarorum in

auxiliis

auxiliis haberet, victus, & fugâ peremptus est, mense Febr. Stilicone & Aureliano Coss. A. V. 1150. ut scribit *Marcellinus Comes.*

HONORIUS.

FL. HONORIUS, Theodosii Aug. F. ex *Placidia*, ut scribit idem *Græcus*, quem suprà citavimus. Natus a. d. 5. Idus Septembr. A. V. 1136. Richomere & Clearcho Coss. ut est apud *Idatium*, nondum *bimulus Consul* creatus cum Evodio, functo parente Occidentem accipit. Imperavit diu quidem, sed ancipiti fortunâ. *Radagaisus*, qui cum ducentis *Gothorum* millibus in *Italiam* irruperat, ope aliorum Gothorum & Hunnorum vincitur, capitur, occiditur. Rem fusè narrat *Oros. lib. VII. c. 37.* Factum id Arcadio VI. & Probo Coss. A. V. 1158.

Sed biennio pòst FL. STILICO Comes imperium affectans barbaras nationes donis pecuniisq; allectas, *Honorio* immisit. *Alaricus* tùm *Gothorum* Rex erat, qui sæpe victus, sæpe conclusus, semperque dimissus est; dum à *Stilicone* clàm fovetur. Illo tempore ab imperio Romano vultum prorsus avertit illa FELICITAS, tantopere in numis & omnibus aliis monumentis jactata; & calamitatum omnium compendium CAPTA ROMA fuit. Non est instituti nostri singula persequi, fecit id *Baronius in A. C. 410.* cui velim addas *Barthium lib. LX. Advers. p. 2832. 2841.* E veteribus de captâ urbe scripsit *Olympiodorus*, quod ex *Photii Bibliotheca, Cod LXXX.* novimus. Sic rerum dominos debellari posse Gothi ostende-

Ff v runt:

runt: non tamen eversa penitus, sed spoliis hostes contenti reliquerunt, ut aliquando rursus invaderent. Incidit hæc clades humano generi insolens in 9. Cal. Septembr. cùm Urbs annum ageret 1162. Eodem tempore *Vandalis Hispania* diripienda data est, & per hos aliis barbaris patefacta claustra Pyrenæi. *Primum in Hispaniâ Regem* se dixit *Gundericus*, regnavitque in *Gallæcia* partibus. Mortuus est *Honorius* Cal. Sept. A. V. 1175. Mariniano & Asclepiodoto Coss. Fuit Princeps religiosissimus, & quem multis laudibus Asconius extollit. *Baron. in A. C. 423.* quem vide. Sed, ut dixi, sub eo ad incitas omnia redacta sunt.

TYRANNI.

FL. STILICHO à *Vandalis* oriundus. *Oros. lib. II. c. 38.* utriusque militiæ Magister, à Theodosio Magno, Honorio filio curator datus est; utque arctiore vinculo obstringeretur, eidem *Serena*, Theodosii neptis, ex Honorio fratre, juncta est. *Zosim. lib. IV. p. 779.* Et sanè illustrissimam de *Radagaiso* victoriam reportârat (*Paulinus in vita Ambros. sub finem*) sed cesserunt ultimis prima, & omnem egregiè factorum laudem perfidiæ crimen tandem obliteravit. Quod aliquandiu dissimulatum, Basso & Philippo Coss. hoc est, A. V. 1160. patefecit.

Cogitans enim FL. EUCHERIUM filium suum ad imperium provehere, aliquandiu fovebat *Gothos* & *Alaricum*; dein, quod hic totus desiderio ejus accedere nollet, *Suevos*, *Vandalos*, *Alamannos*, *Burgundiones*, solicitavit ingenti spe prædæ: Sic enim speravit

ſperavit *Honorium* ad quævis compelli poſſe. Sed deprehenſis dolis, ſucceſſor illi miſſus eſt; ipſe autem *Ravennæ capite truncari juſſus* a. d. 10. Cal. Sept. dictis Coſſ. ut *Zoſimus* refert. Mox & *Eucherius* cum *Serena* matre interfectus. *Olympiodorus apud Photium Cod. LXXX.* Dignitatem & auctoritatem hujus viri cognoſcere licet ex *Inſcr. IV. p. 412*:

Flavio Stilichoni Illuſtriſſimo
VIRO. BIS COS. ORDINARIO
MAGISTRO. UTRIUSQUE MILITIÆ.
COMITI. DOMESTICORUM.
ET STABULI SACRI. ATQUE
AB INEUNTE ÆTATE PER
GRADUS. CLARISSIMÆ
MILITIÆ. AD CULMEN REGIÆ
ADFINITATIS EVECTO SOCIO.
BELLORUM. OMNIUM.
ET VICTORIARUM ADFINI
ETIAM DIVI THEODOSI AUG.
ITEMQUE SOCERO
DOMINI NOSTRI HONORI AUGUSTI
POPULUS ROMANUS
PRO SINGULARI EJUS
CIRCA. SE. AMORE.
ATQUE PROVIDENTIA
STATUAM EX ÆRE ARGENTOQUE
IN ROSTRIS. AD. MEMORIAM
GLORIÆ. SEMPITERNÆ
CONLOCANDAM DECREVIT
EXE-

EXEQUENTE FL. PISIDIO ROMULO V. C. PRÆF. URBIS.

Primam lineam repoſui ex *Inſcript. II. p. ejusd.* Quòd verò *ſocer Honorii* dicitur, id ipſum tùm ex aliis, tùm ex *Marcellini Chronico* manifeſtum eſt. Nam *duæ Stilichonis filiæ:* MARIA & THERMANTIA, *ſingulæ uxores Honorii* fuêre. Sed nullum vinculum tàm firmum eſt, quod non diſſolvat perverſa dominandi cupiditas.

MARCUS quidam, cùm barbaræ gentes undique provincias diriperent, ab exercitu *Britannico Imperator* creatus eſt; & ab eodem ſublatus. *Olymp. apud Photium, & Zoſim. lib. VI. p. 824.* qui hoc factum ſcribunt Honorio VII. & Theodoſio II. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1159.

GRATIANUS poſt Marcum Imperator ſalutatus eſt, & ſtatim peremptus ab eodem exercitu Britannico. *Olymp. d. l. & Zoſimus.* Adde *Sozomenum lib. IX. c. 11. Oroſium lib. VII. c. 40.* Numum hujus Gratiani exhibet *Octavius Strada p. 214.*

FL. CONSTANTINUS apud *Gallias* invaſit imperium, Honorio Auguſto IX. Theodoſio juniore Aug. V. Coſſ. A. V. 1164. ſecundùm *Marcellinum.* Sed *Olympiodorus* & *Zoſimus* Auguſtum ſalutatum inquiunt in *Britannia.* Factum id in civitate *Caerſegont*, ex *Nonnio* & *Gervaſio Dorobornenſi* ſcribit *Camdenus.* Accedit *Proſper Aquitanicus*; qui initium ejus collocat in A. V. 1159. quæ ita cũ *Marcellino* concilio, ut hic quidem de tempore loquatur, *quo in Gallia imperium* conſtituit; illi de anno, *quo primùm Imp.*

Aug.

Aug. appellatus est. E Britannia solvens, *Bononiam Galliæ* appulit, omnesque Romanorum exercitus ad Alpes usque in belli societatem pellexit. *Valentiam Galliæ* contra Honorii Aug. copias strenuè defendit: *Rhenum* jam pridem neglectum præsidio munivit: Ad *Alpes Cottias, Pœninas* & *maritimas*, quâ viâ patuit, munimenta construxit. Hinc in *Hispaniâ*, ductu *Constantis filii* res feliciter gessit; *literisq́;* postea ad *Honorium* datis sese excusavit, quòd imperium suscepisset: Coactum enim fuisse à militibus: Simul imperii societatem poposcit. Imperator ob impendentes varias imperii calamitates annuit, eiq́; purpuram misit. Unde insolentior factus, Alpibus superatis Romam petiit; sed acceptâ *Alarici* morte, quem sibi adjunxerat, *Arelaten* recessit; ubi sedem imperii fixit, voluitque *Constantinam urbem* vocari; præterea, ut in ea *VII. provinciarum conventus* agerentur, hoc est, *Viennensis, utriusque Narbonensis, utriusque Aquitaniæ, Novempopulaniæ, Alpium maritimarum.* Unde imperium illud Septimania vocabatur. Hanc Constantini de *Arelate* constitutionem à *Francisco Roaldo* secum communicatam, primus publicavit *Jos. Scaliger lib. I. Auson. Lect. c. 24.*

Inter hæc GERONTIUS *Britannus* milites in Constantinum concitavit; cùmq́; *Constantem* filium *Viennæ* trucidâsset, patrem *Arelati* obsedit; ad quem oppugnandum cùm *Constantius*, Valentiniani III. pater, ab *Honorio* missus, infestis signis approperaret, *Gerontius sibi vim attulit.* Ita *Constantinus* à Constantio gravissimâ obsidione pressus, & infelici

suorum

ſuorum pugnâ animum deſpondens, *poſitâ purpurâ*, inconvenienti fortunæ ſuæ tegumento, ædem ſacram ingreſſus, *presbyteri ſuſcepit dignitatem*; ſtatimq; *Arelate* deditâ, in *Italiam* ductus capite plectitur, cum *Juliano* filio; quem Nobiliſſimum dixerat. Videndi, quos in *Marci* & *Gratiani* mentione laudavi; &, qui hos inter ſe contulit, *Camdenus in Britanniâ*, ubi agit de urbe *Ventâ*.

FL. CONSTANS, Conſtantini filius, *è monaſterio revocatus*, & Cæſar appellatus eſt. Occiditur à *Gerontio*, ut dixi. Capite plexum ait *Marcellinus*. Hujus & patris numus exhibitus eſt apud *Stradam p. 214. 215.*

MAXIMUS, à *Gerontio* adverſus Conſtantinum Imperator Auguſtus appellatus, & purpurâ indutus eſt *Tarracona*. Sed poſt utriusque cædem & ipſe interemptus eſt, ut eſt apud *Sozomenum lib. IX. c. 13.* Sed *Oroſ. lib. VII. c. 42.* ſuo ævo inter barbaros in Hiſpania exulâſſe dicit. *Proſper Aquitanicus* ſub Coſſ. Honorio IX. & Theodoſio IV. hoc eſt, in commemoratione rerum anni 1163. Maximo in *Hiſpaniâ* degenti vitam conceſſam auctor eſt; eò, quòd modeſtia humilitasq; hominis, affectati imperii invidiam facilè aboleverit.

JOVINUS ac SEBASTIANUS in iisdem *Galliis* res novas molientes interfecti ſunt, Theodoſio Imperatore ſolo Coſ. A. V. 1164. ut ſcribit *Marcellinus*. Meminit Jovini *Sozomenus lib. IX. cap. 13.* Studio *Goaris*, *Alani*, & *Guntiarii* (qui *Burgundionum* erat Phylarchus) tyrannidem adeptum *Olympiodorus*

dorus asserit. Sebastianum *Jovini fratrem* faciunt *Oros. lib. VII. cap. 42. Idatius in Chronico* & *Prosper Aquitanicus*, & *Olympiodorus*. Ut hallucinatus videatur *Camdenus*, qui *Constantini fratrem* fecit.

SARUS, *Gothus*, Ravennæ præfectus à Stilicone (*Zosimus lib. V. p. 806.*) robore corporis & dignitate præstans (*ibid. p. 810.*) idoneus ad incutiendum hosti terrorem, ob fortitudinem & bellicæ rei peritiam (*ibid. p. 812.*) missus *contra Constantinum* tyrannum, vivo adhuc Stilicone, *Justinianum* ducem illius cum majore exercitus parte interfecit; & ingenti prædâ potitus *Valentiam* obsedit, in quâ ipse Constantinus erat. Sed mox soluta obsidio per *Edobinchum* Francum, & *Gerontium* Britannum; & cùm in Sarum irruptionem fecissent Constantini duces, vix salvus evasit in Italiam. *Zosimus lib. VI. p. 825.* Tandem & ipse mutavit fidem affectatâ tyrannide, & interemptus est; ut notat *Sozomen. lib. IX. c. 13.*

FL. PRISCUS ATTALUS (ita dicitur in nummis) *Augusti* nomen usurpare cœpit illo ipso anno, quo Roma primùm capta est; hoc est, A. V. 1162. *Alaricus* Gothorum Rex (ô Romani nominis pudorem!) hunc imperare jusserat. *Zosimus. lib. VI. p. 827. Sozomen. lib. IX. c. 8.* Eò verò insolentiæ progressus est, ut *Honorium* dedignaretur, imperii consortem; juberetque vel insulam vel locum eligere, quem vellet; in quo privatus vitam suam transigeret, imperatorio cultu deposito. Idem & *Olympiodorus* apud *Photium*. Hunc ut *Heraclianus*, qui Honorium sectabatur, premeret (heu bellorum civilium nefas!)

nihil

uihil frumenti in portum Romanum invehi passus est; unde tanta rerum omnium inopia fuit, ut ille jam verissimus metus esset, fore, ut homines passim in sese mutuo impetum facerent; adeò ut Circensibus ludis populus exclamârit: Pone pretium carni humanæ! *Zosimus d. l.* Hinc *Alaricus* ob contrarium rerum omnium eventum in *Attalum* commotus, eum rursus exauctoravit. Sic velut inane imperii simulacrum *Attalus* in *Hispaniam* cum *Gothis* abductus est; unde profecturus, & nescio quid moliens, captus est in mari, & ad *Constantium Comitem* deductus, *truncatâ manu* vitæ relictus est. *Olympiodorus* & *Orosius d. l. Marcellinus* id factum refert Theodosiò Imp. V. Coss. A. V. 1164. Sed *Prosper*, Honorio X. Theodosio Juniore VI. Coss. hoc est, A. V. 1167.

HERACLIANUS Attalo non melior, quem oppugnaverat: Violatâ namq; fide, dominationem affectans, cum ter mille ducentis navibus *Romam* versus *ex Africâ* navigavit; sed repulsus à *Marino Comite*, cæsis quinquaginta millibus armatorum, refugit in *Africam*; & paulò pòst *Carthagine*, in æde *Memoriæ*, per Honorium immissis percussoribus occiditur; ut scribunt *Orosius* & *Idatius in Chron.* Sed *Marcellinus Comes* non nisi septingentas naves & tria militum millia recenset. Cæterùm factum hoc Luciano Cos. A. V. 1164. secundùm modò laudatos & *Prosperum Aquitanicum*. *Baronius in A. C. 413.* Heraclianum occisum ait Constantio & Constante Coss. hoc est, A. V. 1166. ex *Marcellino*: Sed nescio, quâ editione usus sit. Nam repugnat illi tùm Onuphriana,

tùm

tùm *emendatissima Sirmondi*. Hunc sævissimum omnium tyrannorum fuisse scribit *Hieron. ep. 8*.

SABINUS, vir nobilis, *gener Heracliani*, cum eodem imperium invasit. Post soceri cædem captus, & Romam ad supplicinm missus est. Exilio damnatum scribit *Oros. lib. VII. c. 42*.

Ac quoniam *Heracliani* historia nos in *Africam* traxit, in eâdem reperio GILDONEM; qui cùm *Africæ Comes* esset, ab Honorio descivit, teste *Claudiano, de bello Gildonico*; apud quem Theodosius senior sic ait:

- - *ausus Latio contendere* Gildo?
Germani nec fata timet? - - -

Id est, *Firmi*, de quo jam suprà diximus. Fuit enim huic quoque pater *Nubel*, Maurorum Regulus. Occidit fratris *Mascizelis* filios duos, quos vindicaturus pater cum 5000. armatorum, Gildonem (cujus exercitus 70000. constabat) in fugam vertit; isque mox manus sibi violentas intulit. *Marcellinus* id factum ait Honorio IV. Eutychiano Coss. hoc est, A. V. 1150. Adde *Baronium in A. C. 398. n. 53*. Interfecto Gildone, *Mascizelem* quoque *contra Honorium* imperium atripuisse vult *Strada in Cæsaribus pag. 211.* quod neque apud *Zosimum*, neque *Orosium* (quorum uterque Mascizelis exitum describit) reperire est; imò *Zosimus* per summum nefas à Stilicone interfectum asserit.

PLINTA, Comes, idemque rebellio, apud *Palæstinam* provinciam deletus est. Ita loquitur *Marcellinus in Chron.* Rebellio pro rebellis sæpe dici-

tur inferioris ævi Scriptoribus; vide *Salmaſ. ad Trebellium p. 295.* Factum autem hoc, inquit, Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. hoc eſt, A. V. 1170. Ergò diverſus eſt à *Fl. Plinta*, qui A. V. 1171. Conſul reperitur, collegâ Fl. Monaxio, apud *Idatium* & ipſum *Marcell.* & *Proſperum Aquitanicum*; qui tamen collegam Maximum appellat, corruptè. *Inſcriptio VII. p. 1050*: PRIDIE. KAL. DECEMB. MONAXIO. ET. PLENTHÆ. VV. CC. CONSS.

JOVINIANUS. Numus apud *Occonem p. 574.* D. N. JOVINIANUS. P. F. AUG. Quamvis hinc non ſatis conſtet, cujus ætatis tyrannus fuerit. Reperio apud *Marcell. Com.* in anno 1174. ſub Coſſ. Honorio XIII. & Theodoſio X. *Maximum* tyrannum & *Jovinum*, ferro victos, abductos de *Hiſpaniis*, atq; interfectos eſſe. Non eſt hic Jovinus, *Sebaſtiani frater*, de quo ſuprâ: Nam illum idem *Marcellinus* occiſum tradit in *Galliis*, Theodoſio V. ſolo Coſ. & confirmat *Idatius in Faſtis.* Suſpicor igitur hunc ipſum *Jovinianum* eſſe, atque ita deſcribendum fuiſſe *Marcellino.* Is ipſe, nî fallor, de quo *Olympiodorus*: Ab *Honorio* miſſum ad *Attalum* de conſortio imperii, tandemque apud Attalum manſiſſe; *illius Patricium* appellatum, cùm Honorii Præfectus atque Patricius fuiſſet antè. Sed in *Olympiodori* codicibus mira inconſtantia; nam modò Jovium, modò Jovinianum appellant. *Zoſimus lib. VI. pag. 828. & ſeqq.* Jovium appellans, *Præfectum pretorio* fuiſſe ſcribit ſub Attalo; nec Honorii ad Attalum, ſed *Attali ad Hono-*

Honorium legatum, ab Honorianis sollicitatum *Alaricum* Regem mox ab eodem Attalo prorsus alienâsse. Hæc *Zosimus*. Videtur autem illo tempore, quò Attalus in Hispaniam abductus est, simul eò profectus, quòd Honorio diffideret. Ibique res novas molitus est cum *Maximo*, de quo dixi ex *Orosio* & *Prospero Aquit.* vixisse in *Hispaniâ*; quamvis veniam ab Honorio impetrâsset.

Octavius de Strada duos Maximos, horum temporum tyrannos agnoscit, alterum, qui contra Constantinum tyrannum à Gerontio subornatus est; & alium, qui captus in Hispaniâ & Romam perductus, ibique interfectus est Honorii jussu; mihi unus idemque. Et cui post cæsum Gerontium vivere permissum est, nimis durum postea visum est, in conditione humili acquiescere.

SALUSTIUS, quem reperio apud *Idatium in Fastis*; qui cæsum ait A.V.1164.

THEODOSIUS JUNIOR.

Stradæ *error*, Arcadii *factum imprudens*, *felix tamen in dando tutore*. Besoldi *narratio confusa*. *Theodosii junioris mores*.

FL. THEODOSIUS, Fl. Arcadii filius ex Licinia Eudoxia (ut appellat numus apud *Occonem p.571. & Baron. in A.C.395. num. 4.* Promoti neptem facit *Zosimus*. *Strada* Æliam Eudoxiam esse dicit, cujus numum ibidem exhibet *p. 204.* Sed hanc malim credere conjugem Theodosii

junioris: *Nicephorus* enim in Chronologiâ Ἐυδοξίαν Ἀρκαδίου, Ἐυδοκίαν Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, nec aliter alii vocant) Theodosii majoris nepos, natus est a. d. 5. Id. Apr. Rhaonio Vincentio Celso, Fl. Fravitta Conf. A.V. 1153. ut è *Socrate, Sozomeno* & *Marcellino* docet *Baronius in A. C. 401. n. 16.* Statim purpurâ fuisse tectum, scribit *Marcus Gazensis Diaconus apud eund. n. 24.* Sed anno demum sequente solenniter *Imperatorem* appellatum a. d. 17. Cal. Febr. docet *Onuphrius.*

Huic *Arcadius* pater *Isdigerdam*, Persarum Regem tutorem credit, quod factum laudavit *Procopius*; sed vituperavit *Agathias lib. IV. de Rebus Justiniani* pag. 132: *Quo pacto enim prudenter rectéque factum dici possit*, inquiens, *homini extero & barbaro & regiæ gentis infestissimo; neque satis noto, fidemne an justitiam coleret; quiq; præterea erroneæ esset de Deo, diversaq; opinionis; quæ habebat carissima, traderet.* Si verò nihil omninò in infantem sibi creditum deliquit, sed hujus imperium sartum tectum à curatore illi conservatum est, Regis probitas, non Arcadii factum probandum est.

Sub eo *tertium Concilium Oecumenicum*, cujus Besoldus meminit, habitum est à 200. Patribus *contra Nestorium*; qui Christum nudum hominem dicebat, & non Deum incarnatum; duos filios de uno Christo Deo prædicans, & duas substantias; & alium quidem natum esse ex patre, sermonem; alium ex Maria natum hominem, secundùm σχέσιν unitum verbo, & *æquivocè* cum ipso dici filium. Hinc non *Deiparam*, sed *Christiparam* dicebat S. Virginem, *Rittersh. lib. II. Sacr. Lect. c. 11.*

Huic

Huic Cæsari insidias struxisse *Stiliconem*, mox Besoldus subjicit; quod cum Historicorum narrationibus parùm convenit: Omnia enim Stiliconis consilia Honorium præcipuè petebant. *Marcellinus* in Chronico: *Stilico spreto Honorii regno, barbaras gentes contra Honorii imperium excitavit.* Constat etiam ex *l. 1. C. Theod. de litorum & itinerum custodiâ*, Stiliconi propositum fuisse, litorum ac portuum custodias invadere, ut penuriâ gravi afflictaret Occidentis imperium; quod Honorius regebat.

Mortuus est hic Imperator a. d. 4. Cal. Aug. Valentiniano VII. & Avieno Coss. de quo *Baronius in A. C. 450. n. 15. 16.* Fuit literarum amantissimus Princeps, usus præceptoribus *Paulino* & *Placido*. Modestus præterea, prudens & discursibus admirandus; ut qui eum audirent, usu & peritiâ rerum omnium instructum esse crederent. Patientiâ & clementiâ cunctos anteibat, & insuper habitis Philosophorum argutiis & disputationibus, factis ipsis Philosophum repræsentabat; compressâ iracundiâ, tristitiâ ac libidine. Cædes tàm aversabatur, ut interroganti, cur ad delicta tàm conniveret, responderet: *Utinam & mortuos liceret ad vitam revocare!* Tamen idem in bellis *pecuniâ*, non armis, *pacem* quærens, *Eunuchis omnia committebat*; qui Principi magno dehonestamento fuerunt. Vide *Joh. Antiochenum in Exc. Peiresc. p. 850.*

CONSTANTIUS.

Locus suspectus Olympiodori. *Constantii*

Consulatus. *Ejusdem* nuptiæ *cum Placidia. Imperium breve. Habitus corporis & mores.*

FL. CONSTANTIUS, *Illyricus* è *Panæso*, urbe Cadiæ (ita *Olympiodorum apud Photium* Schottus vertit. An in Græco legendum est: Κωνστάντιος Ἰλλυρικὸς ἦν τὸ γένος τῆς Ναΐσου πόλεως τῆς Δακίας. *Constantius Illyrici generis ex Naiso urbe Daciæ.* Naisum Daciæ mediterraneam urbem facit *Constantinus Porphyrogennetus.* Ipsam verò *Daciam Illyricum* complecti cœpit, sub Claudio Imperatore; ut ad *Notitiam Imperii Orientalis pag. 41.* docet *Pancirollus.* Adde *Sex. Ruffum in Epitome*) multis obitis jam inde à Theodosii M. temporibus muneribus militiæ, Honorio *adversus Constantinum*, & tyrannos alios, strenuam operam navavit. *Sozomenus lib. IX. cap. 13. & Oros. lib. VII. cap. 42.* Idem postea Gothos *Narbonâ* expulit, & *in Hispaniam* fugavit; intercluso commeatu navium, & peregrinorum usu commerciorum. *Oros. d. l. c. 43.* Magistrum utriusque militiæ in Consulatibus describunt Fastorum instauratores ex *Prospero Aquitanico.* Consulatum enim primum gessit A. V. 1166. collegâ Fl. Constante; ut scimus è *Marcellino. Idatius* & *Prosper Aquitanicus* cum *l. 8. C. de in integr. restit. & l. 3. C. qui in legit. pers. standi*, collegam ejus omittunt.

Non mentitus est *Marcellinus*, quem confirmat *Olympiodorus*: *Constantius olim designatus, Consul aliquando Ravennæ creatur; cum quo Constantino-* » *politanum Consulatum Constans gerit.* Sed ita tùm

moris

moris fuit, ut, cùm alter in Oriente, alter in Occi- „
dente crearentur, unum tantùm nominarent, cujus „
notitia succurrebat. *Synesius* epist. 132: *Nudius tertius novis Consulibus, quorum alter est Aristænetus; collegam ejus ignoro.*

Alterum Consulatum gessit cum Honorio XI. A. V. 1169. Quo ipso *cum Galla Placidia*, Honorii & Arcadii sorore *nuptias* celebravit. Nam cùm ipsa recusâsset, tamen *Honorius* die, quo Consulatum iniit, *sororem arreptam* Constantio in manum tradit; & connubiale sacrum magno cum splendore celebratum est, ut auctor est *Olympiodorus*; à quo dissentiunt *Cassiodorus*, *Marcellinus*, *Prosper* & *Idatius*; qui nuptias istas rejiciunt in Theodosii septimum & Palladii Consulatum, hoc est, in A. V. 1160. Ex hoc conjugio *Honoria* & *Valentinianus III.* posteà Imperator, nati sunt: *Honoriæ* meminit *Olympiodorus*; de filio dicam mox.

Tertio Consulatu, quem gessit collegâ Theodosio jun. Aug. IX. Cos. A. V. 1172. in consortium imperii assumptus, & anno sequente mortuus est; ut scribit *Prosper*. Sed *Idatius in Chronico*, qui mortuum statuit in tertio Consulatu, Agricolâ & Eustathio Coss. anno etiam antè, hoc est, Monaxio & Plinta Coss. *Imperatorem* appellatum esse vult. A *Prospero* stat *Cassiodorus*. NOBILISSIMUM CÆSAREM describit numus apud *Octav. Stradam p. 299.* Sed Imperatorem tamen fuisse, *Olympiodorus* & *Rescriptum Constantii* (quod ex vetusto codice descriptum publicavit *Baronius in A. C. 420. n. 2.*) satis demonstrant.

Septimo imperii menſe extinctum, ſcribit *Olympiodorus*; qui adjicit, morbum contraxiſſe ex dolore animi concepto, quòd Theodoſius junior Honorii voluntatem in eo adſciſcendo improbâſſet; quódque aliàs pœniteret ſuſcepti imperii; nec jam ultrà eundi redeundique, quò & quando vellet, libertas eſſet; neque ludicris, quibus ſe oblectabat, operam dare Imperatori permitteretur.

Fuit ſubtriſti vultu ac tetrico, ingentibus oculis, ſublatâq; cervice & plano capite; *inclinans ſe omninò in equi*, quo vehebatur, *vollum*; & ſic obliquè huc illuc torquebat oculos: Jucundus tamen, & feſtivus in conviviis; integer, ſanctus, moderatus & abſtinens; multâque famâ ob pecuniæ contemptum celebratus, *antequam Placidiam duceret*: Sed *uxor totum mutavit*, ut multos bonis ſuis per injuriam exueret; quod apud eundem *Olympiodorum* legimus.

VALENTINIANUS III.

Valentinianus quo tempore natus? Cæſar & Imperator factus. Attilæ *genus*, horribiles tituli, *facta; & num de eo Romanis judiciis ſtandum ſit? Valentiniani mors.*

FL. PLACIDIUS VALENTINIANUS, Conſtantii & Gallæ Placidiæ filius, naſcitur a. d. 5. Non. Jul. Monaxio & Plinta Coſſ. hoc eſt, A. V. 1171. Sic habet *Marcellinus Sirmondi*. At *Onuphrianus* a. d. 6. Non. Jul. quem ſequitur *Baron. in A. C. 418. n. 83.* Cæſar appellatus à Theodoſio conſobrino,

ſobrino, Victore & Caltino Coſſ. A. V. 1176. Idem *Marcellinus, Proſper,* & *Caſſiodorus.* Cum matre ſtatim mittitur ad vindicandum Occidentale imperium à *Johanne tyranno.* Iidem cum *Socrate lib. VII. c. 23.* & *Idatio in Chron.* Quo victo, etiam *Auguſtus* appellatur, ſe & Theodoſio XI. Coſſ. *Iidem.*

Sub hoc Principe novam procellam *Septentrio* effudit in provincias Romanas, & omnium provinciarum caput *Italiam.* Irrupit enim *Attila,* genitus avo Velambro, qui primus *Scythiam* invaſit; & patre Mundzucco, quem alii Mundiuchum, alii Mazuchum, alii Bendecuzum ſcribunt. Legendus *Erycius Puteanus lib. I. Hiſt. Inſubr. p. 45.* Quâ majorum ſerie ad ipſum *Nimrodum*, Noachi pronepotem, genus ejus producant, ſuprà docui.

Ferali hoc programmate ſeipſum jactâſſe volunt: ATTILA MUNDIZICZI F. & M. NIMRODI N. EDUCATUS IN ENGADI, DEI GRATIA REX HUNNORUM, MEDORUM, GOTHORUM ATQUE DACORUM, PAVOR ORBIS ET FLAGELLUM DEI; ut eſt apud *Bonfinium lib. III.* Ajunt etiam *Epiſcopo Tricaſſinorum S. Lupo* cùm obviam iret, ac quæreret: *Tu quis es, qui terram diſſipas atque conculcas?* reſpondiſſe: *Ego ſum Attila, Hunnorum Rex, & flagellum Dei.* Tunc rurſus Epiſcopum, reſeratis portis: *Ergò bene venerit flagellum Dei! Anton. Florent. part. II. tit. 1. §. 4.* Item, cum videret Romanum exercitum fugientem, dixiſſe fertur:

Stella cadit, tellus tremit: En ego malleus orbis!

Joh. de Thuroëz part. I. Chron. c. 16. qui auctor in rerum Ungaricarum Scriptoribus reperitur.

Volunt huic Regi animum potissimum fecisse *gladium*, qui *Martis* olim creditus, & à *Scytharum Regibus* æquali cum Deo honore cultus, miro casu in illius manus devenerit. Pastorem, cùm pro more pecus cogeret, buculam claudicantem ex vulnere sibi notâsse, causæq; indagandæ cupidum omnia vaccæ vestigia, quæ defluens sanguis insignia fecerat, curiosè relegisse; tandemque in hunc ipsum gladium incidisse, solâ cuspide extantem. Hinc altiùs molitum, terram eruisse, & Attilæ donum tulisse; qui eâ ipsâ nocte sibi in somnis armari præcingiq; à Marte visus sit. Ita veluti certum imperium orbis terrarum sibi cum gladio offerri, eidem postea humani generis sanguinem propinâsse. Rem *Priscus*, Attilæ σύγχρονος, & qui à Maximino Imperatoris Romani legato comes legationis assumptus est ad Attilam, primus historiæ suæ inseruit; & ex eo descripsit *Jornandes*, ex hoc *Brunnerus lib. IV. Annal. Boicorum p. 472.*

Arma primùm convertit in *Gepidas*, deinde in *Sarmaticas* nationes; postea *Mœsiâ* & *Daciâ* & *Pannoniâ Visegothos* exuit; & *Istri* fluminis propugnacula, queîs Romani se ab irruentibus muniebant, nullo labore sustulit; & in *Macedoniam Asiamque* penetravit: Quam ubi pacatam reperit, mox in *Pannoniam rediit*, ibique sedem suam figere decrevit; tàm locorum captus amœnitate, quàm opportunitate retinendi

nendi sub ditione suâ nationes, quas devicerat. Sic in ea aliquantùm temporis insumsit, & quamvis totius interim Occidentis imperium somniaret, tamen se continuit, donec à *Geizerico*, Vandalorum Rege, in *Africa* solicitaretur ad bellum *Theodorico*, Visegothorum Regi, inferendum.

Tum ferè totus orbis collisus est: Nam Visegothis se adjungebant *Romani*, & Romanos sequebantur *Franci, Saxones, Burgundiones, Alani, Riparioli, Lambrones, Sarmatæ, Armoritiani* & *Liticiani*; ac pænè omnes Occidentis nationes. *Theodoricus* immensam Visegothorum multitudinem trahebat, cum duobus filiis *Thorismundo* & *Theodorico*: *Attalæ* auxiliares erant *Marcomanni, Quadi, Suevi, Heruli, Turcilingi* sive *Tungri, Rugii*; ut quingentorum millium expleret exercitum. Primo impetu Tungri Coloniaq; deleta, Rex Burgundiorum, antequam *Theodorico* & *Aëtio* (id duci Romano nomen erat) sese conjungeret; copiis & vitâ spoliatus, *Aurelianum* oppugnata & capta: Quò minùs diriperetur, Aëtii adventum prohibuisse volunt.

Tunc *Attila* retrocessit in campos *Catalaunicos*; quos alii propè *Tolosum*, alii propè *Aurelianum*, alii alibi collocant. In his campis celeberrima illa pugna depugnata est, quâ utrinque *centum octoginta millia*, vel ut alii, *centum septuaginta millia*; vel ut ii, qui minimum ponunt, *centum sexaginta duo millia* cæsa sunt; exceptis nonaginta *Francorum* & *Gepidarum* millibus, qui ante hanc pugnam *mutuis vulneribus* conciderant.

Occu-

Occubuit & *Theodoricus* Rex in victoriâ, cui filius *Thorismundus* postero die tùm vulnere, quod acceperat, tùm dolore amissi patris exacerbatus, admovit copias *Attalæ castris*, è continuâ *plaustrorum serie* constantibus. Rex, licet ex desperatione in ignem se injicere cogitaret, tamen collecto animo per varios dolos ab oppugnatione castrorum deterret hostem. *Aëtius* quoque metuens, ne *Hunnis* funditùs deletis, imperio Romano victores *Gothi* graviores essent, *Thorismundum* hortari cœpit; ut ad propria reverteretur, antequam *Valamerus* frater, vel alius quispiam sceptri prædo illum excluderet. Ita dimissus *Attila*, in reditu *Tungrorum* metropolim diripuit; & hinc in *Pannoniam* se contulit, vires reparaturus; quod brevi factum est.

Sed *Attila* non jam *Gothos*, sed ipsam *Italiam* petiit. Auxit Italiæ metum horrendum prodigium, *tres lapides è cœlo* lapsi. *Valentinianus* Alpes insedit, Aquilejam munivit, *Aëtium* è Galliâ ad defensionem Romæ accivit: Quibus rebus impeditus Attila, sive *trans Danubium* hiematum ivit, ut quidam ajunt; sive ad *Illyricum* & *Dalmatiam* se convertit, atque expugnavit *Tragurium*, *Sibinicum*, *Belgradum*, *Jadream*, *Segnam*, *Polam*, *Parentium*, *Æmoniam*, ut alii. Pubescente vere, & invitante molli Zephyro, se in *Italiam* vertit; & occurrentem Romanorum exercitum, haut procul *Tergestino* sinu fudit, ac delevit. Sic effracto Italiæ obice, per *Carnos* in *Forum Julii* venit; & *Aquilejam* aggressus, toto *triennio* obsedit, donec caperet. Unâ eâdemque flammâ *Concordia*, *Opitergium*,

gium, *Altinum*, *Patavium*, *Ateſte*, *Mediolanum* conflagrârunt.

Per has ſtrages & ruinas ibat ad delendam Romam: Ibi *Leo* Pontifex obviam venit, & pro urbe iram ejus ſupplex mitigavit. Addiderunt, qui ad Sanctorum cultum delapſi, nil niſi Sanctorum apparitiones & miracula vel ab imaginibus, vel à reliquis edita; roborandis perſuaſionibus ſuis velut ex tabella recitant, *Attilam ſpecie D. Petri & Pauli territum*, auctoritati Pontificiæ ſe ſubmiſiſſe; & à Romanis civibus abſtinuiſſe manus. Nos ex *Priſco* (quem *Jornandes* citat) diſcimus, *Attilam* revocatum ab amicis, non quòd urbi conſultum vellent, ſed quòd *Alarici fatum* cogitarent; qui expugnatæ Romæ non diu ſupervixit.

Tradit etiam *Callimachus*, in eâ multos opinione fuiſſe, *Attilam* tractabili mitique naturâ in ſupplices, ingenio doctrinâque *Leonis* victum. Vultum avertent ad hoc verbum, quibus ex communi Scriptorum Romanorum conſenſu ſedet, Attilam tyrannorum ſæviſſimum fuiſſe, regnum in perniciem orbis terrarum iniiſſe; latronem potiùs quàm militem, velut in macello publico in omnes mortales gladium Martis, ſub inferorum incudibus, ad hanc lanienam percuſſum, ſtrinxiſſe; nec ſuâ naturâ unquam, niſi ad atrocia inclinâſſe. Ipſam faciem, mentis ſpeculum, intueri nos jubent; quam numi repræſentent, inhumano luridoque pallore, ac efferi oris monſtroſo ductu & torvâ oculorum nictatione terribilem. Numum talem in muſéo θαυματοταμιείῳ Rudolphi II. Imperatoris

peratoris fuiſſe, teſtatur *Berneggerus in Diſp. de Regno Hung. th. 239.*

Ego verò ſcio Romanas artes: Romanis inimicus nunquam à Romanis expectat aliud, niſi perfidiæ, & crudelitatis elogium. Contra Principes ſuos quæ non ſcripſerunt apertè falſa & impudentia? quid externis faciant? Quòd ſi excitari poſſent ab inferis, qui res Attilæ cognitas habuerunt, factionibus minimè dediti; quàm multa vanitatis, levitatis & impudentiæ manifeſta eſſent! Superſunt tamen, licet pauca, & disjecta paſſim, & quaſi in amplo quodam naufragio diſſipata; quæ per ſedulam operam vincere vulgi opinionem, conſenſum hominum inveteratum ſuperare, perſuaſionem de Attilæ feritate tollere poſſent.

Auctor eſt *Aventinus lib. II. Ann. Boicorum p. 103.* complura ſe vidiſſe de virtutibus Attilæ carmina, patrio ſermone, more majorum, perſcripta; & quidem in bibliotheca *B. Heimeracii* de rebus ab Attila geſtis, reperiſſe *opus heroico verſu*, & latinâ linguâ non ineleganter factum. Ex illo libro duos iſtos verſiculos deſcripſit:

Fœdera ſupplicibus donat, ſternitq́, rebelleſq́
Ultra millenos fertur dominarier annos.

Quæ ipſa valdè ſtabiliunt *cauſam* illam poſteriorem, quam dedi, *cur Attila Romæ pepercerit?* Fuit hujus quoque ſententiæ *Thuroez*, rerum Hungaricarum Scriptor; cujus verba ſunt *præfatione in Part. I.* Chronici: *Externarum nationum invidiam exactis per ipſum Regem Attilam victoriis, condignum præconii ſubtraxiſſe ſtylum; & eidem Regi Attilæ gloriam imperia-*

imperialis nominis demsisse puto: Neque per ipsum gestarum rerum in decus quippiam præterquam illatas miserias, lugubris carminis instar, scripsisse inveniuntur. Idem judicavit *Alb. Molnarus in Lexico Latino-Græco Hungarico*, quod Heidelbergæ exscuum est A. C. 1621: *Si Attilæ Homerus aliquis, aut Scriptor idoneus contigisset; rerum ab eo gestarum laudes exuperarent etiam decantatissimorum Regum encomia, & epinicia. Quæcunque enim vel in infestorum ejus hostium monumentis de eo leguntur, bellicam prudentiam, ac planè heroicam magnanimitatem indicant omnia.* Hæc ille.

Ut à capite ordiar: Quamvis erroneæ religionis esset, natus parentibus Ethnicis; tamen piè sentiebat: *Nullo sanctiore sacrificio Deos piari, quàm si justè & beneficè inter homines agitaretur*; teste *Callimacho*, experiente Historico. A quo animo quis dubitet, multa laudabilia profecta esse? Religioni Christianæ quantum honorem habuit in ipsis Episcopis? à *Lupo* Tricassinorum, à *Leone* Romanorum Pontifice *exarmari se passus* est; quod rarissimè profectò accidit in bellis, quæ Christiani contra Christianos gerimus. Unde inter milites ipsius jactatum est per jocum: *Haud immeritò* Leoni *cessisse, qui* Lupum *in Galliâ reformidâsset.* Item: *Plus apud Attilam posse ferarum nomina, quàm hostium armatas acies.*

Jam à *R. O. M. A.* hoc est, *Radice Omnium Malorum Avaritia*, quæ Romanos in bella non necessaria egit, Romanos magistratus ad cædes inno-

centibus

centibus parandas compulit, omnesque provincias omni Attilâ crudeliùs laceravit, fœdavit, exhausit; tàm alienus Attila fuit, ut veteri instituto majorum pecunias & opes contemneret. Sæpè dicere solebat: *Miseros esse mortales, qui ea curent, quorum in amissione plus doloris sit, quàm in possessione voluptatis!* ut describit idem *Callimachus.*

Jam singulari illâ *temperantiâ* quàm non plerosque in ruborem dare possit, cum *aqua* & *plebejâ pulte* contentus in publico pranderet; & hoc exemplo suos etiam milites imbueret? ut apud eundem legimus. Sic factum est, ut luxum & insolentiam Romanam Hunnica simplicitas & frugalitas superaret.

Nihil dicam de *virtute militari*, quâ parem illo ævo vix habuit. Totum orbem sedibus suis excitare Romani coacti sunt, ut resisterent. Hæc verò & alia infinita eò usque admirationis perduxêre *Callimachum*, ut vix hominem crederet: *Si qua*, inquit, *humanæ virtutis modum in eo viro supergressa videbuntur, relato ad Deos originis argumento fidem accipiant.*

Sed urgent Romani *parricidium*: Fratrem enim *Bledam*, ut solus rerum potiretur, interfecisse dicitur. Quid statuam? in mentem est illud Juvenalis; sat. II:

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus:
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
Si fur displiceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum.

Addo, si Attilam parricidii reum insimulet parricida Roma-

Romanus, *parricidio Roma dedicata est*; ait S. Hieron. ep. 4. *Primâ victimâ Remus munitionem urbis novæ sanguine suo consecravit.* Flor. lib. I. cap. 1.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri: Lucanus lib. I. Quis *Octavianus Augustus*, quem imperii Romani conditorem *Romulum* dicere noluerunt, quòd sanctiore & reverentiore nomine dignus videretur (*Florus lib. IV. c. 12. §. 66.*) *Marcellum* generum, & è sorore nepotem suum, adolescentem omninò alacrem, ingenio pollentem, sed & frugalitatis continentiæque in illis aut annis aut opibus non mediocriter admirandum, patientem laboris, voluptatis alienum (*Senec. Consol. ad Marciam c. 2.*) Antonii Musæ medici flagitiis usus, occidit, ut ex *Tac. lib. II. Ann. c. 41. & Plin. lib. VII. c. 45.* alibi probari memini.

Quid paganos loquor? *Constantinus M.* furore quodam concitus, ex suspicione de nefariâ filii cum novercâ consuetudine, eundem quamvis egregiâ virtute juvenem, veneno sustulit. *Constantius* immaniter, vel in sanguine conjunctissimos quosque sæviit, interfectis *duobus patruis* & *sex consobrinis*, tùm suis tùm Juliani Cæsaris. *Constantem* etiam, Constantini M. filium, complures ajunt *Constantinum fratrem* natu majorem, fraude circumventum, nihil tale expectantem, immissis militibus necâsse. Quæ possint esse tristores cædium tragœdiæ, quàm istæ sunt? Et tamen sub Quirini nomine *Romulus pro Deo* cultus est: *Augustus Pontifex Max.* & *Pater patriæ* domi forisque, & inter signa militaria pari honore affectus est. Idem venerationis genus Constantino M. habitum voluit.

Nimirum hîc molliores interpretationes inveniebant locum, conditionem fragilitatis humanæ non pati, ut uni perpetuam rectè factorum gloriam tribuamus; & quod *Theognis* ajebat, *virum bonum interdum malum esse, alias bonum eundem.* Attila ob idem facinus perpetratum atroci cum verborum contumeliâ execrabilis, diris devovendus, impurissimus, bellua denique vocandus est. *Iniquè verò irascimini alieno sceleri, stultè ignoscitis vestro, quod idem est. Ut absolvamini, ignoscite,* moneo vos è *Senecæ lib. VII. de Benef. c. 8.*

Sed quid idem dico? Unde sumus certi, *Bledam* innocentem periisse, nullius conjurationis, nullarum insidiarum reum? Hostibus adversus Attilam loquentibus credere non possum; quia non erubuerunt, *falsissima* quæque *de Hunnis* posteritati tradere; quale illud est: Dæmones per eremum vagantes cum magis mulieribus à *Filimere*, Gothorum Rege, expulsis se miscuisse; unde natum sit ferocissimum Hunnorum genus. *Bernegg. de Hungaris, thes. 107. 108.* At recepta JCtorum sententia est, *instrumentum falsum in uno, falsum censeri in omnibus.* Quæ Attilæ reverentia fuit erga Deos & justitiæ studium, à *Callimacho* deprædicatum; facilè arguunt, *non innocentem* periisse *Bledam,* quem *dominationis consortem* per aliquot annos non dedignatus est; ut ex *Marcellini Chronico* patet.

At *in parricidio nulla satis justa causa ad sceleris patrocinia prætexi potest*, inquit *Justin. lib. XVI. c. 1.* Sed Hispanici Senatus judicium, de *Carolo*, ultimâ pœnâ afficiendo, urgere potuit *Philippus II.* pater; cùm

cùm clementiora cenſentibus reſponderet: *Ex naturæ lege ſe plus filium quàm ſemetipſum diligere; ex lege verò Dei ſalutem populi filio, & publicam charitatem privatæ antehabere.* Non immiſcebo me huic controverſiæ; ſed tamen affirmare poſſum, ingens injuſtitiæ & publicæ ſecuritatis nomine momentum, quibus manum poſcentibus prima ſemper auxilia debeantur. Ut juſtus, ut ſecurus ſis ab eo, qui rerum novarum convictus eſt, nec ſpeciem emendatioris vitæ præbet; etiam in fratrem crudelem eſſe præſtat. Paradoxa primâ fronte, ſed juſtiſſima nihilominus lex eſt, quâ *contra primas neceſſitudines gladius permiſſus eſt.* Quæ cùm ita ſint, ſatis apparet, quàm validas adhuc probationes deſideremus; ut *Attilam culeo dignum* cenſeamus.

Alterum Scriptorum argumentum petitum eſt à tot urbium cadaveribus: Reſpondeo *Flori* verbo *lib. III. c. 21. §. 24.* Bellum erat, & quidem ab ipſis Romanis illatum priùs: Contra *Theodoricum*, Gothum iturus erat; & legatos ad *Valentinianum* miſit Romam, conſtituiſſe exſcindere gentem, publicæ omnium gentium pacis perturbatricem; nil ſibi rei cum Romanis eſſe. Et viros eos fortes ac bonos credere, quorum imperium & latè pateret, & æquiſſimo à ſubditis ferretur animo. Pollicebatur præterea, ſi ex uſu fore appareret, initurum ſe cum illis fœdus & amicitiam; viresq; & conſilia communicaturum. Ita refert *Callimachus.*

Sed addunt, fraudulenter egiſſe, ut Gothis & Romanis ſeparatis, utrumque dein faciliùs opprimeret,

ret. Quicquid sit, *Aëtius*, Valentiniani dux, *invasit* primùm *Attilam*, non Attila Romanos. Et quid tot urbium lamentantur ruinas? Roma, quæ nationes omnes sceleribus, rapinis & cædibus irritavit, clementem victorem experire potuit, cùm supplex fieret; aliæ civitates non poterunt? Id verò mirum videatur, nî, quod existimo, pleræque ad ultimum pertinaciter victricia arma moratæ sunt. Fuit in illarum potestate, Attilam clementem an crudelem experiri mallent?

Aquileja restitit per *triennium:* Quid indignamur, si per vim expugnatâ, non deditâ, cives occisi, & omnia inflammata sunt? *Quantò bellum minoris periculi, tantò mitior victoria esse solet*, ait *Justin. lib. I. c. 7. §. 6.* Quod ipsum vult *Liv. lib. XXVIII.* dicens: *Mitior victoria fuit, nec tantundem noxæ admissum erat, & aliquantum iræ lenierat voluntaria deditio. Supplices nihil abnuendo veniam omnium accipiunt*, ut docet *Tacitus lib. II. Ann. c. 22.* Item: *Pœnitentia in tempore oboriens iis, qui peccârunt, ad veniam dandam provocare læsos solet*; verba sunt *Procopii lib. II. Vandal.* Cùm in *Armeniâ* oppidâni, portis sponte patefactis, se suaq; *Romanis* permisissent, id quidem salutem illis tulit; ut scribit idem *Tacitus lib. XIII. Annal. c. 41.* At *quibus surdæ aures ad utile consilium, pertinacibus armis minùs placabilem victorem relinquunt sibi & suis.* Idem *lib. III. Hist. c. 67.* *Adhæc victores, morantibus victoriam, irati trucidabant, quos pellere non poterant* Liv. *lib. XXII.* Sic commune victorum jus secutus est Attila, cùm duriùs haberet illos, qui capti quàm dediti esse maluerunt.

Quòd

Quòd si Attilam in comparationem venire juberem cum Romanis, næ ille præ istis ovicula videri posset. *Caucæi*, populus *Hispanicus*, supplices ad *Lucullum* miserunt, pacem & fœdus quacunque lege facturos: Ille obsides, argentum, & equites auxiliares imperat; quod illi in se recipiunt bonâ fide. Imperat porrò, ut præsidii loco duo millia millitum accipiant; obsequuntur. Sed hi portas occupânt, Lucullus cum toto exercitu sequitur; & inductis omnibus copiis, sine discrimine, senes, pueri, viri, fœminæ interficiuntur. O sanctum & egregium populum!

Cive Romano per orbem nemo vivit justius,
Quippe malo unum Catonem, quàm trecentos Socrates.

Ut Romanus Poëta cecinit. Eâdem virtute *Lusitanos* fœderatos invasit *Servius Galba:* Et cùm omnia fecissent sedulò, quæ jusserat; arma posuissent, quæ contra populum Romanum non sumpserant; immissæ copiæ, quæ fidem ac Deos implorantes ad unum omnes occiderunt.

Quæso vos, an tale quid unquam factum ab Attila? Sic *Ausonum* gens deleta est, sic *Abderitæ*, vel securi percussi, vel sub coronâ venditi: Sic *L. Æmilius Paulus in Epiro*, cùm specie liberandæ provinciæ in omnia oppida milites suos induxisset, *uno die oppida 70.* delevit; quot non, credo, per omnem vitam excidit Attila. Sed & egregium Romanorum morem notat *Polybius*, solitos captis civitatibus, non tantùm homines occidere; sed & *canes dissecare, & aliorum animalium membra truncare.*

Lipſ. lib. IV. Admirand. c. 8. excuſat, & ait, cauſam aliquam huic rei fuiſſe terrorem; cùm non facilè ſit alioquin, manum & finem bellis imponere, niſi hæc interdum frangendæ potentiæ adhibeantur. *Si hoc pro Romanis facit, faciet & contra Romanos pro Attilâ.* Et tantum afferre volui, ut Hiſtoricorum genius notior fieret, quàm eſt; & ſimul *ad libertatem* excitaretur *lector*, cui plerumque vim faciunt auctoritas, & multitudinis aſſenſus. Poſſem addere, non fuiſſe Attilam tam immitem adverſariis ſuis, quàm Romani temporibus *Sullanis*, *Marianis* & ſub *Triumviris*, multisq; Cæſarum fuerint ſibi & provinciis ſuis. Sed ſatis eſt.

Nunc ad VALENTINIANUM revertor, & in *Beſoldo* quidem non probo, qui legitimum hunc Imperatorem *in Synopſi minore* prorſus omittit; & *Attilæ* expeditionem contra *Daciam* & *Pannoniam* ſuſceptam ſcribit, imperante *Marciano*. Fallitur graviſſimè: Nam Hunnorum Reges, ut ſcribit *Marcellinus*, in Daciam, Pannoniam & alias Illyrici provincias irruperunt, Eudoxio & Dioſcoro Coſſ. A.V. 1194.

Altera expeditio Attilæ, quâ pænè totam Europam occupavit, incidit in Alypii & Ardaburii Conſulatum, hoc eſt, in A. V. 1199. cùm Marcianus Imperator appellatus ſit A. V. 1202. Valentiniano VII. & Avieno Coſſ. Pugnam demum *inter Aëtium, Theodoricum* & *Attilam* depugnatum quidam volunt (& ex his *Idatius in Chronico*) jam ad imperium evecto Marciano. Sed illud ipſum *Marcellinus* dubium facit, qui *Aquilejam* captam ait Herculano & Aſporatio

ratio Coſſ. hoc eſt, anno ſecundo Marciani. At eadem obſeſſa ferè per *triennium*, quod nemo negat. Ergo cœpta obſidio A.V.1201. Aſperio & Protogene Coſſ. anno ante Marcianum Imperatorem creatum. Rurſus & illud novimus, pugnâ illâ in campis *Catalaunicis* recentiorem eſſe obſidionem *Aquilejæ*. Unde dicendum foret, Poſthumiano & Zenone Coſſ. hoc eſt, A. V. 1200. biennio ante imperium Marciani pugnatum eſſe adverſus Attilam. Quicquid ſit, ſive in Marciani principium incidit illa pugna, ſive non; *falſum*, quod *Beſoldus* ait, *temporibus Marciani Daciam & Pannoniam occupatas ab Attila*.

Notandæ verò & aliarum gentium irruptiones in Romanum imperium præter illam, quam fecit Attila; ut cauſæ imperii Romani, penitus collapſi per illa tempora, magis cognoſcantur. *Bonifacius* dux maximus, *Aëtii* calumniis petitus, *Vandalos* in *Africam* pertraxit. Quod fuſiùs *Procopius* exponit *lib. I. Vandal.* Carthago capta a. d. 14. Cal. Nov. Theodoſio XVII. & Feſto Coſſ. A. V. 1191. *Idatius* & *Marcellinus*; niſi quòd hic 10. Cal. Nov. ſcribit.

Iiſdem temporibus *Galliam* invaſére *Franci*; & quamvis *Aëtius* proſperè pugnâſſet, Felice & Tauro Coſſ. ut ſcribit *Proſper*, hoc eſt, A. V. 1180. tamen non diu pòſt cum *Attilá* ſe in *Gallias* rurſus immiſêre; ut ex *Sidonii panegyrico, Majoriano dicto*, apparet.

Idem fatum *Britanniæ*, quàm *Picti, Scoti, Angli* & *Saxones* ſuam fecerunt. In *Hiſpaniâ Vandali* Carthaginem & Hiſpalim, *Gunderico*, Geiſerici fratre, duce, deſtruxerunt; Felice & Tauro Coſſ. A.V.1180.

Idatius. Sequente anno *Geiserico* in Africanam expeditionem intento, *Suevi Hispaniæ* quasdam provincias depopulati sunt; quod & factum sequentibus annis. Suevorum tum Rex erat *Hermericus*, cui successit *Rechila*; Rechilæ *Rechiarius* filius. *Idem.* Consulendus etiam è recentioribus de tot nobilissimorum provinciarum jacturâ *Onuphrius in lib. de Imperio Romano p. 922. usque ad p. 936.*

Totius imperii Occidentalis ruinam & ipse *Valentinianus* tristi fato secutus est, cæsus in ultionem *Aëtii*, & ob libidinem à *Fl. Anitio Maximo* a. d. 16. Cal. April. Se VIII. & Anthenio Coss. A. V. 1207. *Cassiodorus, Idatius* & *Marcellinus in Chronicis, Evagrius lib. II. c. 7. Procop. lib. I. Vandal.*

JOHANNES TYRANNUS.

HIc imperium *Occidentis* invasit, Honorio defuncto, Mariniano & Asclepiodoto Coss. A. V. 1175. ut vult *Idatius:* At *Marcellinus*, sequente demum anno rebellionis initium ponit. Theodosius, cùm id accepisset, mittit *Helionem*, Officiorum magistrum; qui *Valentinianum* Cæsaris veste induit. Nihilominus initia *Johanni* valdè prospera; captus *Ardaburius*, & ad magnam desperationem *Placidia*, Valentiniani mater, redacta. Sed paulò pòst *Candidianus* rem contra tyrannum feliciter gerit, multis occupatis urbibus, ut scribit *Olympiod. apud Photium Cod. LXXX.* Ipse tyrannus occisus est, fraude tamen magis quàm virtute. *Procop. lib. I. Vandal.* Meminit ejus numus apud *Goltzium*: D. N. JOHANNES. P. F. AUG.

MAR-

MARCIANUS.

FL. MARCIANUS (ita numus apud *Occon. p. 575.* appellat) Theodosio juniore mortuo, *Pulcheriæ,* Theodosii sororis, *& exercitus studio*, imperium *Orientale* adeptus est, Valentiniano VII. & Avieno Coss. A. V. 1202. *Marcellinus*, *& Idatius in Chron.* Statim hanc *Pulcheriam in matrimonium* assumsit. *Idatius d. l.* De hâc numus: FL. PULCHERIA AUG. Fuit Marcianus tum admodum senex, & Pulcheria etiamnum *virgo,* sed *annorum unius & quinquaginta*; utpote nata sub Coss. Theodoro & Eutropio A.V.1151. *Baron. in A. C. 450. n. 17.* Idem *Thrax*, & filius cujusdam militaris.

Sub eo *quartum* habitum *Concilium Chalcedonense* contra Dioscorum & Eutychen. *Rittershus. lib. II. Lection. Sacr. c. 11.* incidit in ipsius Marciani & Adelphii Consulatum, hoc est, A.V.1203. secundùm *Marcellinum.*

Contra *Hunnos,* qui multas Italiæ civitates diripuerant, idem Marcianus, *Aëtio* duce pugnavit feliciter; ut vult *Idatius.* Ipse *Attila* paulò pòst, cùm *nuptiis celebratis* (puellæ nomen, quam duxit, fuit *Hildico)* vino largiùs se invitâsset, & supinus noctu quiesceret; *eruptione sanguinis*, qui de naribus aliàs solitus erat effluere, *suffocatus* & extinctus est; ut scribit *Paulus Diaconus. Marcellinus* tamen ait, *hortatu Aëtii*, à muliere noctu confossum. En Romanam dextram, fidemque!

Jam ab Attilâ pacem Valentinianus emerat. Mortuo Attilâ populi, qui imperio illius suberant, se

in libertatem asseruerunt; *Gepidæ Daciam*, *Ostrogothi Pannoniam*, à Sirmio ad Vindibonam, *Sarmatæ*, & quidam *Hunni* sedes in *Illyrico* ad castrum Martenam; *Rugi* aliiq; Scandiopolim; Scythiam minorem & inferiorem Mœsiam *Styri*, *Satagarii*, *Alani*, duce *Candace*, acceperunt; ut scribit *Jornandes in Geticis*. Ait ibidem, *Marcianum* Imperatorem illâ nocte, *arcum Attilæ fractum* esse (secundùm quietem objectâ divinitùs specie) intellexisse.

Moritur hic Princeps Constantino & Ruffo Coss. A.V.1209. *Marcellinus* & *Cassiodorus in Chron.* a. d.17. Cal.Febr. *Theodorus Lector in Lectionibus c.1.* Septimo imperii anno, *Idatius in Chron.* Rectè *Baronius in A.C. 457. n.2:* Post Constantinum Magnum non reperiri inter Orientales Imperatores, qui cum hoc comparandus fuerit.

MAXIMUS.

SEquuntur *in Occidente* non Principes, sed *fungi*; qui ut nati sunt, sic perierunt. Dixit vetus Poëta:

Consules fiunt quotannis & novi Proconsules:
Solus aut Rex aut Poëta non quotannis nascitur.

Quod de bonis Principibus verum: Nam *inertium & malorum annona vilissima est.* FL. ANICIUS PETRONIUS MAXIMUS (ita vocatur in numis) interfecto Valentiniano, Romæ Augustus factus *Eudoxiam*, Valentiniani viduam ipse duxit; *Palladio* filio Cæsari, à se creato, filiam ejusdem uxorem dedit, Valentiniano VII. Fl. Antonio Coss. A. V. 1207. Occiditur tertio mense, ut scribit *Marcellinus*; quarto, ut

to, ut *Idatius.* Fuisse ex stirpe illius *Maximi tyranni,* quem Theodosius Magnus sustulit, scribit *Procop. lib. I. Vandal.* Eodem anno urbs *Roma* à Vandalis *interim capta* est; quos *Eudoxia* per summum scelus evocarat ex Africa. *Baron. in A.C. 455. n.6. & seqq.*

AVITUS.

FL. MÆCILIUS AVITUS (ita describunt numi) quem Maximus Præfectum prætorio creavit, occiso eodem Maximo, à S. P. Q. R. Imperator creatus, *cum Marciano* Imperatore Orientali, *& Theodorico* Gothorum Rege *fœdus* iniit. *Idatius.* Erat domi militiæq; spectatus, nobilissimo ortus genere; ut eum deprædicat *Sidon. in Paneg.* sive sponte sive coactus (nam utrunq; traditur) *abdicavit,* Johanne & Varane Coss. A. V. 1208.

LEO.

FL. LEO, *Thrax* genere, ut scribit *Nicephorus Callistus lib. XV. c. 15.* è Dacia Illyrica oriundus; ut *Candidus apud Phot. Cod. LXXIX.* Cùm militari agmini, *Selymbrianisq;* cohortibus præesset, *Asparis* studio imperium Orientale adeptus est; Constantino & Ruffo Coss. A.V.1209. Imperavit per annos XVII. Sub eo *Constantinopolis* orto *incendio ferè tota* conflagravit. *Marcellinus* rejicit in Consulatum Basilisci & Hermenerici A.V.1217. Fama fuit, *à dæmone subditos* ignes. *Baron. in A. C. 465.*

MAJORIANUS.

FL. JULIUS MAJORIANUS apud *Ravennam*, post Avitum Occidentalis Imp. creatus est à militibus, annuente Marciano; Constantio & Ruffo Coss. hoc est, A. V. 1209. *Marcellinus in Chron.* Quarto imperii anno, Dagalaifo & Severino Coss. A. V. 1213. apud *Dertonem* juxta flumen interemptus est. *Idem.* Vide plura apud *Baron. in A.C. 458. n. 2. 3.*

SEVERUS.

FL. LIBIUS SEVERUS (ita vocatur in numis *Occonis* & *Caroli Croyi, Illustrissimi Ducis Arschottani; Onuphrius* & *Goltzius.* VIBIUM dixerunt non benè) post Majorani cædem statim Occidentale cepit imperium, adjuvante Fl. Ricimere. *Marcell. in Chron.* Sed, ut vult *Idatius*, à Senatu Romæ appellatus. Ejusdem *Ricimeris dolo* veneno tollitur, Herminerico & Basilisco Coss. A. V. 1217. *Cassiodorus.* At *Sidonius* ait, suo morbo interiisse; quem *Paulus Diaconus* sequitur. Ignotus & obscurus, nisi quòd constitutio illius una vel altera ad nos pervenit. Post obitum ejus *interregnum* fuisse, satis manifestum est ex *Marcellino*, & *Cassiodoro.*

ANTHEMIUS.

EO usque ventum est, ut terrarum Dea ne principem quidem facere posset; sed necesse esset, ut *Imperator Occidentalis Constantinopoli* mitteretur. Igitur à Leone Augusto FL. ANTHEMIUS

missus

missus est, Cusæo & Johanne Coss. A. V. 1219. Marciani Imp. gener fuit. *Nicephorus Callistus lib. XV. c. 11.* Procopii frater. *Idat. in Chron.* Opibus & genere magnus. *Procop. lib. I. Vandal.* Occiditur à Fl. Ricimere, genero suo, Marciano & Festo Coss. A.V. 1224. *Marcell. in Chron.* à quo dissentit *Victor Tununensis*; sed quem non attendimus, sæpe corruptissimum.

OLYBRIUS.

OLYBRIUS in Anthemii locum creatus, septimo mense imperii sui defunctus est, ut scribit *Marcellinus*, *Idatius*, *Cassiodorus* & *Paulus Diaconus*.

GLYCERIUS.

G*undibarius*, Ricimeris nepos, quem Olybrius patricium fecit, *spretâ Leonis* Imperatoris *auctoritate*, Ravennæ GLYCERIUM imperii insignibus induit. Hic Ostrogothorum Regis fratrem donis & muneribus, jam ferè recepto more, exclusit. Imperio exuitur à Fl. Julio Nepote. *Anonymus Valesii p. 477.* Attonsus, Clericorum ritu, *Episcopus* constituitur. *Malchus apud Phot. Cod. LXXVIII.* Factum id Leone juniore Cos. A.V. 1226. *Marcellinus.*

LEO JUNIOR.

FL. LEO JUNIOR (ita describit numus apud *Occonem p. 578.)* Zenonis F. Leonis Imperatoris N. ex *Ariadne* filiâ. Ab eodem avo materno

terno nominatur Augustus Orientis, Leone Augusto V. Cos. A. V. 1225. Moritur *infans, & prorsus ignarus, quid accepisset, quidq; moriendo relinqueretur*; ut scribit *Theodorus Lector*. Tanquam, antequam obiret, patrem Zenonem Imperatorem creavit. *Candidus apud Photium Cod. LXXIX.* Factum id Leone juniore Coss. A. V. 1226. *Marcell. in Chron.*

ZENO.

HUnc cùm *Leo senior* Augustum facere vellet, recusavit ejus imperium populus. Sed tandem à filio *Leone juniore*, ut volunt, Imperator salutatus est. In ejus sententiam ivit Senatus. Fuit Isaurorum nobilissimus. *Anonymus Valesii.* Natus patre Rusumbladeoto; apud suos Tarasidocisa dicebatur. *Candidus d. l.* Sed statim altero anno se II. Cos. hoc est, A.V. 1227. *Verinæ* socrus suæ, & *Basilisci* fratris ejus insidiis circumventus, cum *Ariadne* uxore, in *Isauriam* profugit. Idem *Candidus.* Redit ab exilio, Basilisco & Armato Coss. A. V. 1228. Occasio fuit hæc: *Verina* socrus cum Patricio magistro consueverat; id ægrè ferens *Basiliscus* frater, hominem interfici jubet; & Verina ipsa, tum ob libidinem, tum ob res novas periisset; nisi eam *Armatus* clàm subduxisset. Armatus dein cum Basilisci uxore adulteratus, cùm ei bellum contra Zenonem committeretur, cum omnibus copiis ad eum defecit. Ita *Zeno* restitutus est. *Candidus in d. l.* Vitâ decedit, Olybrio solo Cos. A. V. 1242. *Marcell. in Chron.* Vivum sepultum esse scribit *Zonaras tom. III. Annal.* Nam uxor, inquit,

inquit, *ebrium sepulchro inferri jussit*, idq; magno lapide obstrui; ubi nemine ad clamores opem ferente mori coactus est. At *Cedrenus* illatum ait, cùm *comitiali morbo* correptus esset; & custodes appositos *per duas noctes lamentationem* audivisse ex sepulchro: *Miseremini & aperite mihi!* respondentibus, alium jam imperare; precatum esse porrò, ut in *monasterium* se abducerent, nil purpuram curare se. Adjicit ibidem, aperto tandem sepulchro inventum esse Zenonem, *lacertis & caligis corrosis*; quas *præ fame* dentibus invaserat.

BASILISCUS.

FL. BASILISCUS imperio privavit Zenonem, & ab eodem rursus privatus est se & Armato Coss. A. V. 1228. Annum unum & menses sex tribuit *Baronius*. Sed alii super annum, menses octo. Vide de eo *Malchum apud Photium Cod. LXXVIII.*

MARCUS.

HUnc filium suum *Basiliscus* Cæsarem creârat, ac dein Imperatorem. *Candidus*. Sed cum patre & matre in *Cappadociam* missus est, ubi omnes *unà conclusi fame* contabuerunt. *Procop. lib. I. Vand. Marcellinus, Candidus*, & *Victor Tununensis*.

JULIUS NEPOS.

LEo Imperator, auditâ Anthemii Occidentalis Imperatoris cæde, FL. JULIUM NEPOTEM, Nepotiani filium imperio *Italiæ* destinavit.

navit. Sed cognito, Glycerium creatum esse, misit eundem Nepotem cum ingentibus copiis, isq; Glycerium regia potestate exuit; & , ut ait *Paulus Diaconus*, apud *Salonas*, Dalmatiæ urbem *Episcopum* fecit. Adde *Marcell. in Chron.* Oresten post hæc contra *Gothos* in *Galliam* misit; qui & ipse genere *Gothus* erat. Sed hic cùm potestatem suam, viresq; consideraret, & contra Nepoti nullas esse; imperium cœpit meditari. *Gothis* igitur *Italicis* sibi conciliatis, *Ravennam*, ubi *Nepos* degebat, ocyùs se contulit; incautumq; imperio spoliavit, & fugere coëgit *Salonas*, A. V. 1227. Zenone Aug. solo Cos. *Marcellinus*, *Anonymus Valesii*, *Candidus*.

AUGUSTULUS.

FL. Orestis Patricii *filius*, ROMULUS AUGUSTUS vero nomine dicebatur; sed *ob puerilem ætatem* vulgò *Augustulus* ὑποκοριστικῶς vocabatur; ut scribit *Procop. lib. I. Gothic. in princ. Evagrius lib. XXVI. & Cedrenus p. 288.* Tamen quod mirere, etiam in numis legimus: D. N. AUGUSTULUS. PERP. P. F. AUG. Et: D. N. FL. MOMYL. AUGUSTULUS. P. F. AUG. Vide *Goltz. in Thes.* De quo tamen valdè dubito, an numum posteriorem candidè descriptum nobis dederit; videtur enim scriptum fuisse: D. N. ROMUL. AUGUSTUL. P. F. AUG. sed jam detritum ex corruptioribus Historicis, qui Momyllium & Momyllum appellant, pro Romulo, ipse perperam supple-

supplevit. Et nisi impediret alter, qui Augustulum manifestè dicit; putarem, nec Augustulus, fuisse scriptum; sed Augustus. Quæ enim vulgus imponebat apud Romanos, ea reperire non licet in ipsorum Principum monumentis. Quis enim in numo legit unquam Caligulam? quis Caracallam? certè numus *Octavii Stradæ* sic habet: D. N. ROMULUS. AUGUSTUS. P. F. AUG. Et alius, quem se vidisse testatur *Valesius ad Anonymum suum p.440*: IMP. C. ROMULUS. AUGUSTUS. P. F. AUG. Sed, ut dixi, *alter suspicionem abstinere jubet*, in quo legimus: D. N. AUGUSTULUS. PERP. P. F. AUG. Et ne fidem *Goltzii* in dubium vocare possis, confer aureum *Caroli Croyi, Ducis Arschottani, Tab. LXII.*

Exitum hujus Augustuli quod attinet (res enim gestas habemus nullas, quòd initium imperii cum dejectione conjunctum sit) *Odoacer*, Scyrorum & Herulorum Regulus, Ædiconis filium, *Augustulum purpurá exuit*; sed quòd admodũ *formosus adolescentulus* esset, vitam ei concessit, in *Campaniâ* securè & lautè agendam: Nam indulsit prætereà magnam pecuniæ vim. *Anonymus Valesii.* Factum id Basilisco & Armato Coss. A.V.1228. ut est apud *Marcellinum.*

Hic finis Occidentalis imperii Romani veteris fuit; & *imperatorium nomen*, quod *in Augusto* cœperat, *in Augusto* extinctum est. Adempta quoque Senatui Romano auctoritas, Consulibus dignitas; sed quam *Odoacer* posteà restituit: Et qui olim tot potentissimos Reges velut unâ manu vicerunt, vel precariò

regnare passi sunt; iis vitam precariam, & levissimam priscæ dignitatis umbram, venientes ex obscuro Septentrionis angulo permisére. Vis & potestas omnis penes *Herulos*, mox *Gothos*, denique *Longobardos* fuit, usque ad *Carolum M.*; qui totius Occidentis Monarcha potentissimus à populo Romano Imperator salutatus, idem magnâ virtute restitit.

Illud tamen hîc minimè dissimulandum est, altero anno post exutum imperio Augustulum AMBROSIUM AURELIANUM, ut aliquod saltem vestigium Occidentalis imperii superesse videretur, sumtâ in *Britanniis* purpurâ, *Britannos ab Anglo-Saxonum tyrannide* strenuè defendisse; quod ex *Gilda*, *Beda* & *Adone* docet *Baron. in A. C. 477. n. 30. 31.* Sed id bonum admodùm breve fuit: Quemadmodum illis ipsis temporibus SABINIANUS MAGNUS Illyricianæ militiæ ductor; qui collapsam remp. restituturus videbatur, & jam *Gothis* terrori esse cœperat; quemq; cum antiquis reipub. ducibus comparabant, antequam cœpti sui compos fieret, rebus humanis exemptus est, A. V. 1232. Placido solo Cos. ut scribit *Marcellinus in Chronico*.

TYRANNI.

SERVANDUM quendam, in Italiâ affectatæ tyrannidis reum, occisum in tumultu militari, observavit *Strada*. Nos ARABUNDUM reperimus apud *Cassiodorum*, ob affectatum imperium, *Anthemii* jussu, deportatum A. V. 1221. Mariano & Zenone Coss. Quosdam ibi legere Ardaburium, ex

notâ

notâ *Sylburgii* cognoſes; quod non placet. Ardaburius, Aſparis filius, occiſus eſt Conſtantinopoli, Leone Auguſto IV. & Probiano Coſſ. hoc eſt, A.V. 1223. unà cum patre & fratre Patricio Cæſare. *Marcell. in Chron. Sidonius lib. I. ep. 7.* fusè deſcribit judicium, quo Arvandus, Galliarum præfectus, læſæ majeſtatis reus, cauſam dixit ſub Anthemio Imperatore. Inſimulabatur tanquam *Galliarum particulas*, quæ adhuc Romanis parebant, *Erarico*, Gothorum Regi, *prodere* voluiſſet. Hujus igitur nomen ſubſtituam apud *Caſſiodorum*. Sed an idem cum Servando Stradæ? an intellexit Seronatum, qui Galliarum præfectus, ejusdem Anthemii temporibus, majeſtatis judicio poſtulatus, ſcelus capite luit; ut ſcribit idem *Sidon. lib. II. epiſt. 1.* Viderint, qui recentiorum tricas extricare poſſunt, & nos doceant.

FL. RICIMER P. F. AUG. deſcribitur eidem *Stradæ*, quod & ipſum nusquam obſervavi. FL. RICIMER, natione *Suevus*, ut *Ennodius* ait *in Epiphanii vitâ*; ſive *Vandalus* & genere materno deſcendens à *Valliâ*, Gothorum Rege, ut alii; totum ferè imperium per hæc tempora ſuſtinuit. *Avitum* Imperatorem diademate exuit, & è faſtigio ad vitam privatam detruſit. Patriciatus dignitate fuit ornatus à *Majoriano* Auguſto; Vir Illuſtris, *Comes & Magiſter utriusque militiæ* in epiſtolis appellatur, & in conſilium rerumq; omnium ſocietatem adſcitus. Hunc ipſum Majorianum è Galliâ revocavit, & imperio abdicare coactum apud *Ir am* fluvium prope *Dertenam* occidit. *Severo* auguſtalia inſignia injuſſu Leonis Impe-

ratoris Byzantini, *Ravennæ* detulit; *Beorgorem*, Alanorum Regem, prope *Bergomum* fudit ac peremit; quâ victoriâ elatus, magnificos adeò spiritus sumsit, ut *Imperatorem* à se factum contemserit, & *veneno* occultè necârit. Eodem scelere Anthemium socerum suum cum gravi calamitate urbis extinxit; sed post tantum facinus haud ultra 40. dies vixit. Hæc omnia legimus: Sed Imperatorem Augustum appellatum apud neminem legere memini.

In Oriente invenio ASPAREM ipsum, tyrannidis affectatæ reum, & occisum A. V. 1223. Leone Aug. IV. & Probiano Coss. apud *Cassiodorum*. Unà periisse filios *Ardaburium* & *Patricium Cæsarem*, scribit *Marcellinus in Chronico*. Ex his Ardaburium Cæsarem facit *Evagr. lib. II. c. 15.* quem secutus est *Strada*. Sed à *Marcellino* stant *Victor Tununensis* & *Candidus apud Photium*. Imò hic auctor est, Patricium Cæsarem, licet excepta plaga inopinatò salvum evasisse, vixisseque: Sic & alium ex Asparis filiis *Ermenarichum*, quòd tum fortè abesset à patre, cædem perinde effugisse.

L. AURELIUS TITIANUS P. F. AUG. reperitur in numo *Stradæ p. 250.* Hic verò dicitur, de quo *Aspar* cum Leone acriter contendit; ut scribit *Candidus*. Titianum Consulem suffectum facit *Onuphrius in A. V. 1218.* quo FL. LEO III. Cos. fuit; quod quia sine teste dictum est, rejicit *Baronius in A. C. 466. n. 1.*

FL. BASILISCUS, Armati filius, à Zenone Imperatore Cæsar appellatus est. *Armato* id debebat

Zeno

Zeno perfidiæ præmium: Nam à *Basilisco* Imperatore, cujus *uxorem stupraverat*, missus contra Zenonem, ad eundem defecit; ut scribit *Candidus.* Armatius appellatur apud *Suid. & l. 28. C. de jure dot.* Aliquando & Armasius, sed corruptè, *l. 2. C. de Feriis l. 5. de Natur. lib.* Cæterùm non diuturnum proditionis fructum tulit. Occisus est enim ab *Onulpho*, quem pauperem, & recens à barbaris venientem, humaniter susceptum, Comitem primùm fecerat; dein Præfectum Illyricorum, & præterea multis pecuniis locupletaverat. Sed is barbarus homini perfido perfidâ manu gratiam retulit; ut est apud *Suidam*, qui haud dubiè *Malchum Sophistam* hîc exscripsit. *Candidus* Armatum *in frusta discerptum* ait; & *Basiliscum* ejus filium, Cæsarem *inter lectores in Blachernis profiteri* cœpisse. Adde Zonar. tom. III. *Ann. p. 44.*

FL. MARCIANUS, Anthemii Imperatoris filius, ductâ *Leontiâ*, Leonis Imp. filiâ, tyrannidem affectat, ac pugnâ gravi commissâ, adversarios terga dare coëgit; potitusq; fuisset palatio, *si tam victoriâ uti scisset, quàm vincere.* Unius noctis mora ruinam illi attulit; nam postero die proditus à suis, & desertus, confugit ad ædem sacram; unde abreptus, *Cæsaream Cappadociæ* demigrat; ibiq; *inter monachos* latitare voluit: Sed à Zenone Imperatore duci jussus ad *Tarsum Ciliciæ*, comâ abrasâ, *presbyter designatus* est; ut ex *Eustathio Syro* refert *Evagr. lib. III. c. 26.*

PROCOPIUS, ejusdem *Anthemii frater*, insurrexit, & succubuit eodem tempore. Victus ad *Theodoricum* in Thraciam confugit. *Candidus.*

LEONTIUS & HILLUS, *Isaurus*, imperium arripuerunt Theodorico & Venantio Coss. hoc est, A. V. 1235. *Marcellin. & Victor Tununens. in Chronicis.* Hillum *Zenonis magum* fuisse scribit *Suidas*. Armatum eò induxit, ut Basiliscum proderet. *Candidus*. Consulatum gessit sine collegâ A. V 1229. Vide *Goltz. & Onuphr.* Cum Leontio deniq; in castello quodam Isauriæ *decollatur*, Dynamio & Sifidio Coss. A. V. 1239. *Marcell. & Candid.* Ellum corruptè nominat *l. 7. C. de secund. nupt.*

ANASTASIUS.

FL. ANASTASIUS DICORUS, *Epirota*, Dyrrhachio ortus, *Ariadnæ* studiis, quamvis nondum Senator esset, ad imperium evectus est. *Evagr. lib. III. c. 29.* Factum id A. V. 1242. Olybrio juniore Cos. Vide præter alios *Anonym. Vales. p. 480.* Imperatorem factum, *Euphemio Patriarchæ* Constantinopolitano *suspectum de fide* fuisse scribit *Baron. in A. C. 491. n. 7.* Hinc minitabundum compellâsse illum in hæc verba: *Si secus feceris, resectâ tuâ comâ in triumpho ducam te cum populo.* Sed *Suidas* hæc narrat non de *Anastasio Imperatore*, sed de *Anastasio* adhuc *Silentiario*; ut docet *Casaub. proleg. in Exercitat. Baronian.* Imperavit per multos annos. Desiit enim vel *fulmine ictus*, quod complures volunt; seu *morbo* extinctus, quod *Anonymus Valesii p. 484.* Magno Cos. A. V. 1269. a. d. 7. Id. Jul. Multæ sub eo *clades* acceptæ *à Bulgaribus*, *Getis* & *Persis*. Vid. *Marcell.*

TY-

TYRANNI.

LONGINUS SELINUNTINEUS & ATHENODORUS, *Isauri*, res novas *contra Anastasium* moliri, tristi fato perierunt. *Marcell.* & *Victor Tununens.* in *Chronicis*.

VITALIANUM tyrannum sub Anastasio nominat *Procop. in Arcanâ Historiâ p. 30.* Genere *Scytha*, ut scribit *Marcellinus*, filius Patricioli; ut idem *Procop. lib. I. de Bello Pers.* Anastasium miris modis vexavit, & ursit. *Cedrenus.* Extincto Anastasio ad remp. revocatur à Justino, septimoq; receptionis suæ die Magister militiæ ordinatur, ac dein Consul. *Marcell.* Tantæ fuit apud Justinum auctoritatis, ut eo instante, *Severum* & *Julianum* hæreticos Imperatores *exulare* jusserit; & *Hormisda Papa* ad eum scripserit de gravioribus Ecclesiæ rebus, ut ex epistol. Justiniani ad eundem Hormisdam docet *Nicol. Aleman. ad Procop. Arcan. Histor. p. 23.* Tandem Constantinopoli intra *palatium Delphicum* insidiis Justiniani occisus est. *Victor Tununensis* & *Procop. in Arcan. Hist. p. 30.*

AREOBINDAM quoque Imperatorem flagitavit in seditione populus Constantinopolitanus, ut scribit *Marcell.* Sed quod petebat, successu caruit. Ne confundas hunc cum Areobyndo, Projectæ marito; quæ Justiniani à sorore Vigilantiâ neptis. *Nic. Aleman. in Arcan. Hist. p. 13.*

JUSTINUS.

POst obitum Anastasii JUSTINUS ad imperium *coactus* est, *Illyricianus*; ut scribit *Procopius*, cum *Victore Tununensi*; sive *Thrax*, ut *Zacharias apud Evagr. lib. IV. cap. 1. & Basilius Cilix apud Phot. in Biblioth. Cod. XLII.* Sed specialis patria fuit *Bederina*; quæ, quia in limitaneis *Illyriæ Thraciæq́*; agris sita fuit, inde factum, ut hunc modò *Illyricum*, modò *Thracem* dicerent. *Auctor Chronici Alexandrini*: Ἰουστῖνος ὁ Βεδεριάτης (ita legit *Alemannus*) ὁ Θρᾷξ, *Justinus è Bederinâ civitate Thrax*. Illustri loco natum alii dicunt, alii obscuro sordidoque; priores sententiæ suæ firmandæ producunt numos, in quibus legitur: D. N. FL. ANIC. JUSTINUS P. F. AUG. ANNO VII. Qualem *Occo* exhibet *p. 581.* Nulla verò domus *Anicianâ nobilior*, aut illustrior. *Anicios penè Principibus pares ætas prisca progenuit*, inquit *Cassiod. lib. X. ep. 11.* Et:

- - - - - quemcunque requiris
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci;
Per fasces numerantur avi, semperq́; renatâ
Nobilitate virent; & prolem fata sequuntur
Continuum, simili servantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet ære vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se jactare parem. - - - - -

ut canit *Claudianus*. Liberâ rep. non multa *Aniciorum* nomina in Fastis. *Lucium Anicium*, Lucii F. Marcii N. *Gallum* Proprætorem A. V. 586 de Rege *Gentio & Illyriis* triumphâsse, ipsis Quirinalibus, auctor

ctor est, qui tabulas Capitolinas confecit. Ejus filius, *L. Anicius Gallus* Cos. A. V. 593. reperitur in iisdem. Tum longè nobiliorem *domum Æmiliam* fuisse scribit *Liv. lib. XLV.* cap. 43: *Minor ipse Imperator & nobilitate Anicius cum Æmilio, & jure imperii Prætor cum Consule collatus.* Ubi fortassis vocabulum *nobilitatis* accipit *strictè*: Nam apud Romanos censi *nobiles*, non qui longam majorum seriem ciere possent; sed *qui parentes*, avos, proavos *magistratibus curulibus gestis* claros, quamvis genere *plebeji* essent. Vide *Lips. lib. I. Elect. c. 29.*

Sic *Anicius Gallus* non statim ex plebeja vel humili domo, etiamsi nobilitas illi minor esset. Nam & quidam *Patricii generis* viri, & ab antiquis Heroibus oriundi *minùs nobiles*; quod neque pater, nec avus, neque proavus ad magistratum curulem evectus esset. *Ælios Lamias* ex Romanâ loquendi consuetudine (quamvis à *Lamo*, Neptuni filio, Læstrygonum Rege derivarent genus) *ignobiles* dicere possum; quorum parentes & avi in Romanâ civitate neque Ædilitatem curulem, neque Præturam, neque Consulatum gessére.

Oppressâ rep. primâ, *Aniciorum*, *Faltoniorum* & *Proborum* mentionem reperio, *Inscr. VI. p. 1025.* quæ referenda est ex subscriptis Coss. ad A. V. 926. nisi quæ alibi suspecta est, *Ursini* symbolam rejicimus: Ex *Ursinianis* enim schedis eam descripsit *Gruterus*. At ab anno Urbis millesimo Anicii valdè celebres in Fastis & Lapidibus. *Primi nobilium omnium Christianam fidem* amplexi sunt. *Prudent. lib. I. contra Symmach:*

Fertur enim ante alios *generosus* Anicius *orbis*
Illustrâsse caput. - - - - -

Hinc Scriptores *pagani* tam *illustri nomini* haud unam *labem adspergere* conantur. *Amm. Marcell. lib. XVI.* pag. 68: *Aniciorum posteritas in avorum æmulationem tendens, satiari nunquam potuit, cum possessione multo majore.* Item *Zosim. lib. VI.* ait: *Cùm soli omnium penè opes possiderent, felicitati publicæ invidebant.*

Huic igitur tam claræ stirpi *Justinum* nostrum inserunt tum alii, tum *Petrus Bertius Præfat. in Boëthii libros de Consolatione.* Utq; hoc persuadeant magis, proferunt illa *Cassiodori lib. VIII. ep. 1.* ad Justinum: *Non vos majorum purpuratus tantum ordo clarificat, &c. quantum longè lateq; potens gratia vestra nobilitat.* Sed aliis, ut dixi, *sordido loco* natus dicitur. *Zonaras tom. III. Annal.* armentarium fuisse scribit, & subulcum à teneris; quod si ut verum amplectimur, nihil Justini gloriæ detrahere dicit. Ex hâc *innoxia & sinceræ secta*, ut appellat *Florus lib. III. c. 12.* quâ

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusq; melius vita, quæ priscos colat.

ut est apud *Senecam* Tragicum *in Hippolyto.* Deus Optimus Max. Patriarchas, Prophetas & Principes maximos quosq; subinde produxit. *Procopius in Ar-*
„ *can. Hist. p. 27.* agricolam facit, ut videatur supe-
„ rioris ævi Principes secutus; qui cùm obscuro gene-
„ re nati essent, auctoritatis, an gratiæ parandæ? (nam
„ Romani barbaram ὀνοματοθεσίαν abhorrebant jam
„ ab antiquo) illustre nomen adsciverunt. Sic, ut suprà
„ docuimus, *Aurelii* & *Valerii* & *Julii nomen* quàm
„ plures usurpârunt. *Cassio-*

Cassiodori locus manifestè *corruptus* est; & rectè *correctus* mihi videtur ab *Alemanno*, qui legit: *Non nos majorum purpuratus &c.* vult dicere: *Non tam eo nomine clari sumus, quòd pater, avus, proavus noster Consulatum gessere, Regesq́ fuerunt; quàm quod tu nobis in tantum faves.* Nam *Athalaricus*, qui hæc scribit, respicit tum ad sceptra regia, tum ad *Fastos Consulares*; *in quibus* annotati sunt aliquot *Gothorum Reges.*

Theodoricus Amalus Rex, Walameris Regis filius. Patricius & *Cos. factus* est, ut scribit *Anonymus Valesii p. 478. 479.* Adde *Jornandem in Geticis c. 57.* Collegam habuit Fl. Venantium Decium. *Marcell. in Chronico.* Fl. Eutarichus Cillica Amalus, Athalarici pater, *Consulatum* gessit cum ipso Justino A. V. 1271. Meminerunt idem *Anonymus*, *Inscriptio X. p. 1053. & subscriptiones aliquot Legum in Codice, l. 6. §. 4. C. de advoc. diversf. jud. l. 7. C. de nat. lib.* Quod si quis tamen perpendere conetur, *Justinum per adoptionem in Aniciorum domum transiisse*, illi non valdè repugnabo. Quid enim Aniciorum aliquis hunc in gentem suam recipere dedignaretur, jam Patricium, Senatorem & Comitem prætorianorum?

Fuisse Deo Opt. Max. salutem ejus curæ, & hoc argumento colligi potest: Privatum adhuc *Joh. Gippus*, dux Anastasii, missus cum exercitu adversus *Isauros*, incluserat carceri, mox capite plectendum. Noctu Johannes per quietem videt nonneminem, qui proceritate & reliquo corporis habitu præstantius quid homine præ se ferret; juberetq́; dimitti, quem

pridie

pridie tradidisset custodiæ. Ille somno excitus non magni ducit, quæ in somno visa forent; noctéq; insequente iisdem in quiete visis & auditis, ac nihilominus neglectis, tertiò ab eâdem illâ specie atrocioribus minis exagitatur, ut dicto pareat. Sic mortem evadere Justino contigit. Refert *Procop. in Arcan. Hist. p.28.* quamvis ibi adjiciat, dixisse illum, qui specie hominis apparuerit: *Nam hoc homine, hujusq; propinquis opus cumprimis erit; quia ira mihi mox concitabitur.* Quæ suspecta mihi sunt. Vult Justinum flagellum dicere irati Dei, quem alii summis laudibus extollunt.

Aliter sanè de *Justino* & *Justiniano* responsum alio tempore: Nam cùm Anastasius utrumque insidiarum suspectum tollere cogitaret, deterritus est & ipse somno; cùm ei vir terribilis adstitisse visus esset, ac dicere: *Iustino ac Iustiniano ne quid mali feceris, nam uterq; Deo serviet.* Ita referunt *Zonaras tom. III. Annal. p.47. & Cedrenus. Anonymus Valesii p.483.* memoriæ prodit, Anastasium Imperatorem, cùm Deum de revelatione successoris sui rogâsset, tulisse responsum: *Is, qui die crastini primus adesse nunciatus fuerit, tibi succedat!* factum esse, ut Anastasio nondum cubiculum egresso, primus adesse nunciaretur *Justinus.* Adjicit ibidem, Justinum post hæc obsequii causa *festinantem*, per imprudentiã *chlamydem Imperatoris pede calcâsse.* Tum Anastasium hoc tantum dixisse: *Quid festinas?*

Imperator factus est Fl. Magno Cos. & quidem legi-

legitimo modo à Senatu, ut ſcribit *Marcell. in Chron.* Ipſe ad *Hormisdam Papam* ſcribit: *Per has ſacras declaramus epiſtolas, quòd primùm quidem inſeparabilis Trinitatis favore, deinde ampliſſimorum procerum ſacri noſtri palatii & ſanctiſſimi Senatus, nec non electione firmiſſimi exercitus, ad imperium nos, licet nolentes & recuſantes, electos fuiſſe atque firmatos.* Extat apud *Baron. in A. C. 518. n. 67.* Sed *Evagrius lib. IV. c. 2. ex Zachariâ Eutychiano* refert, eum *per vim ſeſe* Imperatorem *feciſſe*, occiſis Theocritiano & Amantio Præfectis cubiculi. Addit *Procopius*, à Juſtiniano interfectum Amantium, cum nonnullis aliis; ob leve dicterium in Johannem, urbis Antiſtitem, jactitatum.

Vide, quantâ *varietate affectuum* ſcripta ſit *horum temporum* hiſtoria! *Zonaras* interfectos quidem ait Amantium & Theocritianum; ſed in conſilio interficiendi Juſtini deprehenſos. *Marcellinus Comes* Juſtiniani Cancellarius, *in Chronico*: Amantium, Andream, Michaëlem & Ardaburium *Manichæorum fautores*, & Juſtini Auguſti proditores, deprehenſos eſſe. *Victor Tununenſis*: Amantium ſeditionem in populo ſuſcitaturum fuiſſe, ut Imperatorem alium faceret. *Jornand lib. I. de Succeſſione*: Amantium regno Juſtini inhiâſſe, & Theocritum ad regnum clam præparâſſe.

Statim atque imperium Juſtinus adeptus eſt, *Concilium Chalcedonenſe*, quod Marciani temporibus contra *Dioſcorum* & *Eutychem* hæreticos habitum fuit, acerrimè propugnavit; exules & orthodoxos reſtituit. *Zonaras d. l. Acta Sabæ, apud Surium tom. VI.*

d. 5.

d. 5. Decembr. An ob id flagellum irati Dei? An mereri poteſt convitia hæc, quæ *Procopius* jacit, velut è plauſtro: *Nullo bono fuiſſe Juſtinum, inſignis hominem ſtoliditatis, ſummâ cum infantiâ, ſummaq; cum ruſticitate conjunctæ?* Si quid video, *à diverſitate religionis hæc proficiſcuntur;* & qui Amantii cædem, nequiſſimi Eutychianorum patroni, tàm moleſtè fert, quid de illius fide ſuſpicabimur?

Aliis *Manichæus* dicitur, ut *Marcellino & Actis Synodi Conſtantinopolitanæ apud Baron. in A. C. 518. n. 18.* Acclamat in iis populus: *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Trinitas vincit! Et nunc non timeas Amantium nec Manichæum. Iuſtinus regnat: Quid times Amantium?* A Tyriis vocatus eſt ἀντάρτης τῆς τριάδος, hoc eſt, *rebellis Trinitatis*; & à Byzantiis *Zummas*, ab inſigni Manichæo ejusdem nominis; quod ipſe fatetur *Alemannus.*

Conqueritur ibidem *Procopius*, ſub Juſtino Juſtinianum impetum feciſſe in opum alienarum rapinas, in cædes; ſicut pro nihilo duceret, innumeram perdere omnis criminis inſontem multitudinem. Ego apud alios reperio, ſolùm pulſos, & facultatibus ſuis exutos *hæreticos*; quosdam & capite punitos. Vide *l. 12. C. de Hæreticis & Manichæis.* Magnam inprimis *Manichæorum cædem* editam, inquit *Cedrenus.* Non poteſt aliorum cædem objicere *Procopius*, quàm iſtorum; de quâ injuſtè conqueritur.

Non in eâ ſumus opinione, hæreticos & quoscunque in religione errantes ſtatim ad ferrum & ad ignem damnandos eſſe: Non ſum Cyclops, aut Phalaris;

laris; cui ludo ac joco ſanguis humanus eſt: Sed hîc punienda fuit crudelitas & immanitas, quam iidem hæretici, ſub Anaſtaſio in orthodoxos exercuerant. Legenda ſunt *Acta Synodi Conſtantinopolitanæ contra Anthymum*, in quibus reperimus, multos occiſos, plures correptos, & in captivitatem tractos, veſtibus & pecuniis exutos. Hos igitur ut ulciſceretur, ipſa juſtitia cæleſtis Juſtinum juſſit: *Quomodo Reges ſervient Domino in timore, niſi ea, quæ contra juſſum Domini fiunt, religiosâ ſeveritate prohibendo atque plectendo*; ut inquit *B. Auguſtinus in epiſt. ad Bonifac.*

Eodem jure *Procopius* conqueritur de inſidiis *Vitaliano* ſtructis. Non ſatis æſtimat, quâ cupiditate invadendi imperii flagrârit, quamq; illius obtinendi hæreticos ipſos omnibus modis adjuverit. Legenda *Epiſt. LXII.* Legatorum Apoſtolicorum ſcripta *ad Hormisdam* Pontificem apud *Baron. in A. C. 519. n. 90.* Evagrius dignum cenſet Vitalianum hâc morte: *Has pœnas*, inquit, *pro ſceleribus, ſi tam inconſideratè contra imperium Romanum conſciverat, perſolvit.* At modum laudare non poteſt: *Ut eum deciperet*, inquit, *velavit odium fraudulentis blanditiis, ſimulato vultu. Quin unum ex ducum numero, qui Præſentes vocantur, eum deſignat; & quò magis in laqueos incideret Vitalianus, ad Conſulatus quoque faſtigium provexit.*

Eſt aliàs hic character tyrannici animi: Hinc enim Romani Scriptores perſtringunt Tiberium, qui *Libonis Druſi* exitio imminens, interim eum *ornavit præturâ, convictibus adhibuit, non vultu alienatus, non verbis*

verbis commotior. Vide *Tac. lib. II. Ann. c. 38.* De Nerone vide eundem *lib. XIV. Annal. c. 56.* De Bassiano *Spartian. in Getâ p. 92. & in Caracalla p. 86.* De Domitiano *Suet. cap. 12.* De Vitellio *Tac. lib. II. Hist. c. 59.*

Sed meritò dubitat *Baronius*, annon hæc ipsa *Evagrius* hauserit è *Zachariâ Eutychiano*. Sed esto; „ fecisse talia Justinum ; patrocinatur hîc quoque ne- „ cessitas, quæ sæpè cogit ab ordinariâ juris viâ defle- „ ctere ad versutiæ semitam ; cum vulpe vulpinari, & „ fraudis alienæ clavum alio veluti clavo pellere. Se- „ curitati suæ, quàm variis modis sibi consuluerint vi- „ ri magni, approbantibus magnis politicis, alibi do- „ cui sæpiùs. Titus, Vespasiani filius, atrox commisit inter sacra mensæ, & coram hospitalitiis Diis ; sed hoc excusat *Berneggerus ad Suet. Tit. c. 6. §. 9.* his verbis : *Stultè fecisset, si in tali discrimine voluisset ordinario juris uti processu.* Eodem modo hîc dico : Stultè fecisset Justinus, si apertè voluisset aggredi Vitalianum ; à quo metus erat, ne, insidiis deprehensis, magnum tumultum concitaret. *Fatetur* ipse *Evagrius*, Vitalianum *aliâ ratione non potuisse de medio tolli.*

Ex his, ut puto, satis manifestum est, quàm lubricum sit, insistere *Procopio* ; & quàm ille Scriptor odii & *diversæ religionis* suspectus haberi possit. Sed auctoritatem suam maximè convellit *pag. 81.* ubi inter Justiniani *graviora facinora* refert, quod *Arrianis suis ritibus interdixerit.* Cogita, qui bonus es, & fatebere ; vix aliam *Procopium* habuisse causam depectendi & destringendi *Justinum* & *Justinianum*,

quàm

quàm quòd hæreticis exilia indicendo, solitudinem alicubi fecissent; & fortasse simul involvissent nonnullos, quibus ipse benè cupiebat.

Analphabetum fuisse hunc Principem, largior *Procopio*; & qui Procopium exscripsit, *Suidæ*: Nam *codices* Scriptoris hujus *Vaticani* omnes non Justinianum, sed Justinum analphabetum faciunt; ut desinant nugari viri maximi, qui è *Suidâ* Justiniano tam crassæ ignorantiæ crimen impingunt. Non dicam de aliis. Illud *Baronii in A.C. 563. n. 7.* quantum ruborem incutere debuisset ipsi auctori suo: *Justinianum, cùm expers penitus literarum esset, ita ut nec ad legendum ipsa elementa suppeterent; nihilominus voluisse omnium videri doctissimum Episcoporum.* Quam sententiam suam repetit in *A. C. 565. n. 10.*

Scripsit *Anastasius in Johanne II.* misisse Justinianum fidem suam *chirographo scriptam proprio* ad sedem Apostolicam. *Procopius lib. III. Belli Gothici* auctor est, *desedisse* ad multam noctem *in musæo cum Senioribus quibusq; attentissimo studio*, arcana Christianorum dogmatum investigantem. Ad disputandum provocabat hæreticos omnes, & eos valdè premebat, nunc probabilibus rationibus, nunc demonstrationibus, nunc testimoniis Sacrarum literarum usus; ut est apud *Eustath. in vita S. Eutychii.* Novellas complures non per alios, sed *ipse conscripsit*, ut colligitur ex *Arc. Hist. p. 63.* Quantum in Philosophicis profecerit, docet *Agapetus in parænesi* ad Justinianum: *Nostris temporibus ostensum est, prosperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum;*

cùm vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur: Nam philosophando digni habiti regno estis, & regnando à philosophia non descivistis. Vulgavit hanc ipsam parænesin *Baron. in A. C. 527.* Nec sparsum de Justiniano mendacium convincere potuit, quod miramur. Denique docti & sapientissimi Principis titulum Justiniano *Theodahadus* tribuit apud *Cassiodorum*; tum doctissimum appellatum in *MS.* quodam *Vaticano* observavit *Alemannus*, cujus verba ibidem recitat: *Quinta Sancta Synodus Constantinopolitana temporibus Justiniani doctissimi Imperatoris.*

Sed ad *Justinum* nostrum: Cui licet magnum ornamentum attulissent literæ, si discere voluisset aut potuisset; tamen dum notitiâ destituitur, non ob id detestabilis & unco dignus. Quòd ait Procopius, *nunquam Romanis evenisse, ut haberent Principem tam imperitum,* qui subscribere non posset: Habuerunt tamen *infantes & puerulos Principes*, quibus *ad subscribendum magistri literarii manus tenuerunt*; ut loquitur *Vopiscus in vita Imp. Taciti.* Et hæc pro Justino dicenda videbantur.

Mortuus est recrudescente vulnere, quod in pugna quondam acceperat; cùm vixisset annos LXXVII. imperâsset annos IX. mensem I. dies 3. *Aleman. in Procop. p. 44.* Incidit enim obitus illius in A. V. 1278, quo Consulatum gessit Fl. Mavortius.

JUSTINIANUS.

SIc tandem ad Imperatorem deventum est, cujus nomen multos laudatores invenit; nec pauciores tamen,

tamen, à quibus multum infra mediocres Principes dejiceretur. Qualem *Augusti fortunam* fuisse post excessum ejus notavit *Tac. lib. I. Ann. c. 1.* Cùm ait: *Apud prudentes vita ejus variè extollebatur, arguebaturve.* Nimirum Deus Opt. Max. partes agendas imponit Principibus in vasto admodum theatro: *Spectat fabulam, quam agunt, totus terrarum orbis: Tot judices sunt, quot homines; & tam modestus nemo est, qui de illis sententiam non ferat.* Nos nihil affectibus dabimus, quorum etiam causas procul habemus; sed quod historiæ genuinæ me docuerunt, propinabo rursus, nullo livore, nulla ambitione corruptum aut fermentatum. Utinam idem factitâssent in historiis *posteriores Græculi*, nihil ultra posteritas ambigeret, jurene an injuriâ hoc vel illud diceretur? Sequar autem ordinem, quem *Giphanius* sibi delegit in *commentariolo* de hoc ipso Principe.

Natum esse Justinianum Fausto Cós. A.V.1234. *imperante Zenone*, scribunt *Octavius de Strada* & *Giphanius*; è quibus hîc pro assertione sua *Marcellinum in Chronico* citat. Sed neque in *editione Onuphriana*, neque in altera *Scaligeri*, neque in postremâ, auctissimaque *Sirmondi* tale quid reperio. An *Onuphrium* secuti, qui in Fastis Justinianum imperâsse scribit annos XXXIX. vixisse annos LXXXIII. sic colligerunt, detractis annis, quibus imperavit, remanere XLIV. At cùm imperium adeptus sit Fl. Mavortio Cós. A.V.1278. natum videri A.V.1234. quo secundùm *Marcellinum in Chronico* Consulatum gessit Faustus. Quamobrem hoc solum dicit *Marcellinus* XLIV.

annis ante imperium Justiniani Consulem fuisse Faustum; non autem illud, quod *Strada* & *Giphanius* concludunt, Justinianum Fausto Cos. fuisse natum.

Onuphrium quod attinet, *confidentior* est in affirmando, *quàm felicior* in probando: *Zonoras* ait, imperium adeptum, cùm natus esset annos XLV. Sed sibi ipsi non constare, arguunt præcedentia Justini ad Senatum: *Vobis optandum est* (scilicet qui Justinianum mihi collegam tam avidè desideratis) *ne purpuram junior aliquis induat.* Quomodo junior, si XLV. ætatis annum ingressus est? ut breviter dicam: Annus & Consulatus, quo Justinianus lucem primitus adspexit, me latet; sed diem natalitium 5. Id. Maj. novimus, quo ludos esse celebratos scribit *Theophanes.*

Patriam Justiniani *Giphanius* è Procopio *Taurisium*, ex Agathia *Boderinam*, ex Nicephoro *Achridum* appellat. *Boderina* vox nihili est. Ex melioribus codd. legendum, Βεδερίνη, *Bederina.* Distinctiùs præterea agendum fuit: Non enim unius ejusdem loci nomina sunt, *Taurisium*, *Bederina*, *Achridus* sive *Justiniana prima.* Bederinam præsidium dicit Procopius, ejusq; vicinum oppidum Taurisium: In hoc oppido natum esse Justinianum, non Bederinæ; idq; postea nomen tulisse *Quadriturritam.* Juxta *Quadriturritam*, sive *Taurisium*, locum natalem, Justinianum deniq; *Justinianam primam* urbem nobilissimam condidisse. *Giphan. & Baron. in A. C. 535. n. 55.* mutilum locum exhibent ex editionibus mutilis. Vaticanus codex sic Latinè loquitur: *Apud Dardanos Europaos, qui post Epidamniorum terminos habitant,*

ad

ad præsidium, quod Bederiana vocatur, oppidum est Taurisium *nomine. Hinc Justinianus princeps, orbis reparator ortus est; eum locum muro circumdans quadrangulâ figurâ, singulis angulis turrim imposuit; effecitq;, ut esset & vocaretur* Quadriturrita. *Juxta eundem locum urbem nobilissimam condidit, quam* Justinianam primam *appellavit; atque nutricationis officium altrici patriæ rependit.* Verus igitur natalis locus *Taurisium*; at *Bederina* & *Justiniana prima* civitates *non procul Taurisio* sita. Tamen *Bederinam* eandem cum *Justiniana* facit *Agathias*: Nos *Procopium*, ut accuratiorem hîc sequimur. Tot verò Imperatores *Illyricum* dedit, quot non ipsa *Roma*, ut ex Impp. catalogo facilè constabit.

Parentes Justiniani non potuit scire *Giphanius*; sed nobis hodiè noti sunt è *Procopio*, *Theophane* & *Theophilo*. Refert *Theophanes*, Prasinos populumq; Constantinopolitanum Justiniano publicè aliquando inclamâsse: *Utinam in lucem Sabbatius non venisset, certè filium te non habuisset sanguinarium.* Scriptoris ejus narrationem è *Vaticana bibliotheca* primus publicavit *Nic. Alemannus ad Procop. p. 63.* Hic igitur Sabbatius Justiniani pater; quamvis *Procopius Arc. Hist. p. 57.* anilem fabulam non erubescat inserere, *matrem Justiniani* nonnullis *affinibus retulisse*; hunc non Sabbatii conjugis, aut hominum cujuspiam esse sobolem; sed eo gravida antequam esset, quandam *genii speciem* ad se ventitâsse; quæ non ad visum, sed contactum se præberet, accubaretq; sibi, & quasi maritus se conjugem iniret; deniq; veluti per insomnium evanesceret.

Matrem Biglenizam *Theophilus in vita Justiniani* prodidit. Eandem, quòd filium à *Theodora* nuptiis revocare non potuisset, mœrore animi contabuisse, scribit *Idem*. Fallor, an hujusdem nomen tulit soror Justiniani, quam *Vigilantiam* appellant *Procop. lib. I. Vand. & Victor Tununens. in Chron.* Nam barbara formabant ad Latinæ linguæ suavitatem. Sic cùm ipse Justinianus à popularibus suis Illyriis UPRAUDA nuncuparetur (ut est apud eundem *Theophilum*) Romanis JUSTINIANUS appellatus est. Fuit autem hæc Bigleniza soror Justini Imperatoris, adeoq; Justinus Justiniani avunculus; quem ipse Justinianus *in Constitutionibus* sæpè *patrem* appellat, quòd ab eodem adoptatus esset.

Reliquam familiam Justini quod attinet, ei, nescio quo applausu, *Badoarios* Venetos inserit Giphanius. Quicquid sit, Badürium, Baduarium & Boraidem ex hac gente observare licet. Badurius *Vigilantiæ* filius, & *Justini junioris* frater, avunculum habet *Justinianum*, patrem dulcissimum; Comes factus Imperatorii stabuli. Meminit ejus *Theophanes* ad annum Justini octavum. *Diaconi* locum notatu dignum, jam observavit Giphanius. Baduarius gener fuit Justini junioris, ducta hujus filia *Arabia*; quod nomen è Πατρίοις Constantinopolitanis primus eruit *Alemannus*. Boraides Justiniani Imperatoris nepos ex fratre. *Procop. lib. III. Goth.* Nec aliter apud eundem legit *Photius Cod. LXIII.*

Ipse Justinianus filium habuit *Theodorum*

Tziron,

Tziron, cujus *Theophanes* apud eundem *Phot. Cod. LXIV.* memoriam conservavit. Sed is è Theodora non fuit, de qua mox: Nam quamvis Theodora *S. Sabam* de precibus ad Deum fundendis rogâsset, *pro impetranda sobole masculâ*; tamen frustra fuit, ut docet *Baron. in A. C. 530. n. 24. 25.* Unam ex hac filiam habuit, & ex ea natus *Anastasius*, Johanninæ maritus, Belisarii & Antoninæ gener; quod ex *Procopii Arcana & Vandalica* didicimus. Nomen incompertum est. Ex his patet error *Constantini Manassis*, qui negat, Justiniano *filium* & *filiam* fuisse. Mentitur etiam *Pseudogordianus in Epistolis*, qui Theodoræ plures liberos tribuit. Invenimus & privignum Justiniani *Johannem*: Nam *Theodora*, antequam Justiniano nuberet, *Arabem* quendam in matrimonio habuit; ex quo natus est iste. *Procop. in Arc. p. 76.*

Propagata quoq; Justiniani domus per *sororem* Vigilantiam & *fratrem* Anonymum. E Vigilantia & dulcissimo ejus marito nati Justinus junior Imperator, Badurius, Comes imperatorii stabuli, de quo dictum est; & Marcellus, quem *Corippus lib. II.* nominat. Denique Projecta filia, conjux Areobindi, Præfecti prætorio Orientis & Africæ, & postea Johannis Pompeji *filius*. Anastasii Imp. pronepotis. *Procop. lib. II. Vand. lib. III. Goth. Marcell. in Chron.* E fratre anonymo sunt Boraides, Justus & Germanus. *Procop. lib. II. Pers. Marcell. & Jornand. in Get.* Germani conjux prima Passara, quæ illi Justinum, Justinianum & Justinam

peperit. *Procop. lib. II. Goth. & in Arc. Hist. p. 23.* Secunda Mathasuenta, Eutharici & Amalasuntæ Reginæ filia. *Idem lib. III. Goth.* Mater Germani Posthumi *Jornandes in Get.* Hæc Justiniani familia, quam conferes cum *Giphanio*; & videbis, quantum post illum observatum sit.

Post hæc agit de Theodora, Justiniani conjuge; in cujus gratiam multas leges pro commodo sequioris sexus Imperator tulisse dicitur. In Cypro natam vult idem *Giphanius*, secutus *Nicephorum*, *Zonoram*, & alios. At Byzantinam fuisse, ferè colliges è *Procopii Arc. Hist.* pag. 40: *Acatius quidam,* inquit, *erat Byzantii, bestiis ad amphitheatrales Prasinorum venationes alendis præfectus*; *quem vocant* Ursarium. *Hic, Anastasio Principe, morbo periit*; *tribus fœmellis relictis:* Comitonâ, Theodorâ, & Anastasiâ; *quarum natu major vix septimum annum attigerat.* Hæc ille, quibus conciliandis cum *Nicephoro* & *Zonorá*, dicendum erit: *Acatium, Theodoræ parentem* relictâ Cypro Cônstantinopolim venisse cum tribus filiabus, nec diu admotum ἀρκτοτρόφον, hoc est, *ursorum altorem* fuisse, morte interceptum.

Sed alia sunt ulterioris examine indiga, quæ idem *Giphanius* adfert è *Nicephoro*: Ait enim, Justinianum in Theodoræ gratiam, *natalem civitatem* ejus *in Cypro* non minori splendore, quàm suam exornâsse; & *Justinianam secundam* appellasse. Primum, Justinianam secundam alii *non* habent *in Cypro*, sed *apud Dardanos Europæos*; & *Ulpianam* quondam fuisse scribunt. *Procop. lib. IV. de Ædific. Justin.* Justinia-

nam

nam *novam in Cypro* agnoſcit *Concilium Trullanum in Can. XXXIX.* Forſan hanc nominare debuit *Nicephorus?* At quæro iterum, ſi Juſtinianus in Theodoræ gratiam eam exornavit, cur non appellat *Theodoriadem*, aut *Theodoropolim?* quæ certè in illius honorem conditæ, inſtauratæ, exornatæ ſunt, ejus etiam nomen ferebant. Theodoriadem propè Carthaginem novam ponit *Proc. d.l.IV.* Theodoriadem in confinibus Colchidis *Agath. lib. V.* Theodoriadem in Aſia minori *Concilium quintum Conſtantinop.* Theodoropolim non unam *Procopius* idem; nec parùm genuina *Nicephori* narratio mihi videtur.

Mores hujus fœminæ ſi minùs commendo, nec id proficiſci putes ab animo feſtivis illis Cypricæ Deæ ſacris non initiato; atque adeò in ſexum muliebrem duro & adverſo: Sic me docuerunt veteres & recentiores plerique omnes. Ajunt enim, cùm primum ad ætatis florem perveniſſet & maturitatem, *ſcenæ deſtinatam in matre*, ſtatimq; *inter proſtibulas* habitam. Nolo cetera. Cùm *Juſtinianus* amore faſcinatus, *eam tandem duxiſſet*, nullum tam inauditum, tam exſecrandum piaculum fingi animo poſſe, quin graviora molita ſit; & ipſa re perpetrârit, in Senatum, in Magiſtratum, in plebem, in Deum & Dei filium. Imperatorem ipſum velut ſub imperio conjugis fuiſſe. Vide præter *Procop. & ejus interpretem Aleman. Baron. in A.C. 535. n. 61. & Giphanium* ipſum.

Cùm Senatus olim in honorem *Liviæ*, Tiberii matris, nobiliſſimæ fœminæ decreturus eſſet, ut Mater Patriæ diceretur, ut nomini Cæſaris adſcri-

beretur, Juliæ filius! Tiberius id prohibuit, *moderandos fœminarum honores* dictitans; & *muliebre fastigium* accipiens *in diminutionem sui*. Ut scribit *Tac. lib. I. Ann. c. 14.* Justinianus noster scenicam mulierem omnis potestatis participem facit: Juratur *per Justiniani & Theodoræ fidem:* Communis utrique titulus scribitur in monumentis publicis: Imò quod *Zonoras* ait, plus Imperatore ipso pollet uxor. *Heu miserum virum, in cujus domo gallina canit!* ajebant olim Romani, si *Donati ad Terentium* credimus.

Sed quid? Idem infortunium, eadem calamitatas omnium ferè magnorum virorum extitit, ut *uxores* haberent verè *carcinomata*, & *maculas laudum* suarum. *Multis illustribus dedecori fuit uxor*, inquit *Plinius* in paneg. c. 83: *Foris claros domestica destruxit infamia; & ne maximi cives haberentur, hoc efficiebat, quòd mariti minores erant.* Quæ causa? quia consilium hîc omne fortuna in potestate habet: *Equus, bos, asinus, canis & vilissima mancipia probantur, & sic emuntur: Sola uxor non ostenditur, ne prius displiceat, quàm ducatur*; ut ait, nescio quis, apud *Berneg. ad d. l. paneg.* Inter omnia humana decora difficillima virtutum censura est, quarum sedes in animo, eoq; ab oculis remota; & argumenta, quæ in mulieribus foras prodeunt, non semper sincera sunt; ut verba *Brunn. lib. VII. Ann.* leviter immutem. *Similes* sunt *Candidatis in campo Martio*, in quos optimè conveniunt illi Plautini in *Capt. act. 2. sc. 1:*

Nam

Nam ferè maxima pars morem hunc, homines habent: Quod si voluut,
Dum id impetrant, boni sunt: Sed id ubi jam penes sese habent,
Ex bonis pessimi & fraudulentissimi
Sunt. - - - - - -

Nondum maritatæ virtutis vultum induunt; adeptæ spolium, quod concupivere, in omnem insolentiam statim effunduntur.

Sed Justinianus norat *scenicam* esse, & parere debuerat illis, qui matrimonium infame dissuadebant. Ut censuræ severitatem mitiges, observes maximorum Principum exempla; quibus adversus omnia infractus animus, sed in muliebrem formam imbecillis fuit. Theodoræ *forma cœlitùs lapsa* videri potuit, ut hîc *Capitolini* verbis utar, in Maximin. *Omnibus una omnes surripuit Veneres!* ut versu *Catulli.*

Qualis ubi Oceani perfusas lucifer undâ
Extulit os sacrum cœlo, tenebrasq; resolvit;
Talis erat Theodora. - - - -

Ut *Virgilii* versus huc accommodem. Nam ita *Procopius* ipse *lib. I. de Ædific. Justin.* de statua Theodoræ à Byzantinis posita: *Præstantis quidem figuræ imago est, sed à pulchritudine Augustæ longè abest; cùm ejus formæ præstantiam humanum non potuit artificium vel sermone declarare, vel exprimere simulacro.* Ejusdem imaginem ex musivo opere *Alemannus* in ære Cyprio exhibet *ad Procop. p. 42.* unde nihil mentitum hîc esse *Procopium,* facilè animadvertimus.

Igitur cœlestis illa forma, pro imaginibus majorum

rum pro virtutis suffragio, denique omni alia re efficacior fuit; & Justinianum ipsum in potestatem redegit. Sic olim *Cleopatra Julium Cæs.* heroëm incomparabilem; sic *Augustum Livia*; sic *Germanicum Agrippina*; sic aliæ alios ad voluntatem suam habuere. *Gallos veteres* fortissimos viros, & qui arma victricia per Europam Asiamq; circumtulêre, *cum Annibale fœdus* iniisse legimus apud Plutarchum in *lib. de Virtutibus Mulierum*; cujus hoc caput ad memoriam nostram pervenit: *Si quis Carthaginensis homini Gallo fraude dolove malo injuriam fecisset, ejusce injuriæ auctorem apud Carthaginensium duces præfectosq́, reum peragendum esse. Quòd siquis Gallo* litem *intendisset, causæ cognitionem* ad Gallorum uxores *pertinere; easq́, ex æquo & bono arbitras & judices fore.*

Mox *Giphanius* è *Cedreno* describit *Justiniani formam* & *staturam* corporis; eam *Procopius* ita depingit: *Corpore neque procero fuit, neque pusillo nimis, sed quo staturam corporis non excederet; neque omninò gracili, sed succi moderatè pleno; vultu tereti, nec invenusto, quippe* qui post biduum ruberet jejunus: *Ejus species, ut verbo statuam, Domitianum Vespasiani filium plurimum referebat.* Hæc *Procopius in Arc. Hist. p. 37.* At si numos *Domitiani*, quorum multos habemus, cum imagine *Justiniani* (quam ex opere Musico *Alemannus* exhibet) conferimus, ea similitudo vix apparet.

„ Sed non ob id Procopii descriptionem reje-
„ cerim. Est, ut aliarum rerum, sic perpetua forma-
„ rum mutatio; & qui nunc similis videbatur huic,
alio

alio tempore dissimilis effectus est. Unius principis "monetas qui conspicit, pro diversitate loci & tem- "poris Proteo mutabiliorem effictam & excusam ejusdem formam deprehendet. *Quoad ruborem* non dissimilis esse potuit Domitiano; nam de hoc *Suet. in ejus vita*, cap. 18: *Commendari se verecundiâ oris adeò sentiebat, ut apud Senatum sic quondam jactaverit: Usq; adhuc certè animum meum probâstis & vultum.* Item: *Vultu erat modesto, ruborisq; pleno.* De eodem *Tac. in Agr.* cap. 45: *Savus ille vultus & rubor, à quo se contra pudorem muniebat.* Item: *Plin. in paneg.* cap. 48: *In ore impudentia, multo rubore suffusa.* Hîc nota: Cùm rubor sit verecundiæ color, *Domitianus* cùm erubuit, *omnem verecundiam detrivisse* videbatur.

Similem etiam reddidit, ni fallor, *calvities.* De Domitiano *Suet.* dicto loco: *Posteà calvitie quoque deformis.* De Justiniano Chron. Alexand: *Fuit Justinianus rotundâ facie, pectorosus, candidus, raro capillo, recalvaster, rotundis oculis, formosus, florido aspectu, subridens, subcanus, mento rasus, ritu Romanorum; naso justo, subalbus.* Volui hac occasione locum totum describere. *Interpres Procopii* eruditissimus de calvitie non credit his Fastis; hinc *tumultuariè* ista hinc indè *descripta* pronunciat *p. 28.* & *Cedrenum*, qui tribuit κεφαλὴν ἐψιλωμένην, emendat, ac legit, ἐψαλλισμένην. *Nemo enim est,* inquit, *qui Justiniani calvitiem in antiquis numis viderit.*

Verùm hoc; & præter alios fidem facit *aureus Caroli Croyi Ducis Arschottani*, in quo nihil capillorum deficit, nulla in Justiniani calvâ nuditas apparet:

Sed

Sed nollem ex hac ratione, sanè quàm levi, scalpellum criticum adhibuisset. *Statuariis solenne* novimus, *non exprimere vitia corporis*; & notum illud *Dionis Chrysostomi* Orat. XXXVII: *Agesilaus nunquam corporis sui imaginem vel fictam vel expressam fieri voluit; non quia claudus erat, & parvæ staturæ: Quid enim prohibuit, quò minùs statua grandis esset? Quid, quò minùs integris pedibus; quemadmodum Euphranoris Vulcanus.*

Idem faciebant *monetarii*: Hinc enim *Domitianus* in numis omnibus, quos vidi, *benè capillatus*; & grande *piaculum* fuisset, *si* monetales exhibuissent *calvastrum*; cùm vel ad calvitii mentionem levissimam excandesceret. Nec immeritò *calvities* apud Romanos *urbanorum dicteriis* nimis erat *obnoxia*; nam & *mimi* apud eosdem introducebantur *calvi*, deridiculi gratia: Et in palliatis *leones* & *parasiti*, etiam *calvi* vel *derasi*. Sæpè in comœdiis legas *calvos pro ignominiosis*; qui nec *pilum bonæ mentis* haberent. *Salmas. in Epist. de Cæsar. Vir. p. 237.*

Unde nihil mirum, si *capillatos Principes* videmus *in numis*; qui aliàs calvitio deformes & ridiculi fierent. C. *J. Cæsarem Dictatorem* observant antiquarii nostri plerumq; *in numis velatum*, *prominente* supra frontem *laureâ*; non tam, ut significarent Pontificem Max. & triumphalem, quàm *ut calvitiem* ejus *absconderent*. Vidè *Gorlæum in numis gentis Juliæ*.

Ex eadem causa factum, ut qui natura pilis defecti essent, & calvi adscito capillitio, quod deficiebat, explerent; & calvam vestirent nudam. *Casaub. ad Suet. Oth. c. 12.* observat non tam viris, quàm *fœminis usitatum*

tatum fuiſſe, *adſciſcere* id *genus capillitium* ex illo Tertulliani de cultu fœminarum: *Affigitis præterea, neſcio quas, enormitates ſutilium & textilium capillamentorum; nunc in galeri modum, quaſi vaginam capitis & operculum verticis; nunc in cervicem retrò ſuggeſtum.* Meminit ejusdem conſuetudinis *Avienus*:

Nam mox dejecto nituit frons nuda galero.

An uterque Domitianus & Juſtinianus, cùm id genus adſcititio capillamento in numis expreſſus eſt? dubito.

Hinc ſe confert *Giphanius* ad deſcribendas animi dotes; & primùm, *qualis domi ſuæ* fuerit; dein, *qualem ſe publicè geſſerit*, breviter ac velut ſummatim docet. Juſtinianum non fuiſſe ἀγράμματον, *contra vulgus aſſerit*, & rectè. Vide, quæ ſupra diximus *in Juſtino*. Tum *prudentiam* & *fortitudinem* paucis commendat è *Procopii Vandal.* de utraque pluribus agendum erit in commemoratione rerum gerendarum.

Poſthæc *comitatem* & *facilitatem in audiendis* hominum deſideriis deprædicat è *Zonora.* Nimium autem humanitatis fuiſſe vult *Procop. lib. II.* Perſic: *Chosroæ legatum* Isdigunen *ea humanitate & honore Juſtinianus, quo nullum antehac legatum, excepit; cum enim ille ſecum epularetur*, Braducionem, *ejus aſſectatorem ac interpretem, in menſa apud ſe decumbere voluit: Quod nunquam ex omni anteacti temporis memoria uſurpatum fuit. Nam interpretem cum vel infimi ordinis, Magiſtratu, nedum cum Imperatore, ad menſam conſidere, nemo eſt, qui viderit. Quin &* Isdigunen *ipſum longè honorificentiùs, quàm pro legati* con-

conditione excepit, ac remisit; licet nullam rem ejus legatio contineret. Sic *Alemanni* ore loquitur *Procopius*; nam quædam secus accepit & reddidit *Raphaël Volaterranus.*

Cæterum non magni momenti hæc accusatio videtur. Revocat ad superiorum Principum fastum, qui imperium, quod Augustum æternum & adamantinum fecisse sibi visus est, turpiter amiserunt; & ad illorum consuetudinem Justiniani mores exigit. Imò plerumque maximorum heroum character est συναν-θρωπεῖν, ut loquitur *Plutarch. in Præcept. de Rep. gerend.* vel ἀνθρωπεύεσθαι, ut *Arist. lib. X. Nicomach.* hoc est, fastigium suum in planum deducere. Quid de *Theodosii Magni* φιλανθρωπίᾳ *Claudian. Paneg. in Consul VI. Honorii?*

Alternos cum plebe jocos dilectaq; passus
Jurgia, patriciasq; domos privataq; passim
Visere deposito dignatus limina fastu.

Procopius aliquis à *Theodosio* alienus judicâsset, non meminisse illum, se Imperatorem esse. Contra morem superiorum Principum egit *Julianus*, qui Cal. Januariis creatis novis Coss. Mamertino & Nevitta, officio Consulari cum aliis honoratis *adfuit pedes*; quod alii reprehenderunt & vile & indignum Imperatorio culmine, ut scribit *Ammian. lib. XXII. p. 209.* nos iis accedimus, qui laudârunt. Nam & in historia *Marc. Antonini*, quam ille æmulabatur, ut perfectissimum civilis virtutis exemplar, reperio ipsum sic honorâsse filium suum Consulem factum, ut in officio cum aliis *pedes curreret.* Vide *Capitol. in Marco.*

Quid

Quid de *Alexandro, Mammææ* filio dicam? *qui cum amicis tam familiariter vixit, ut communis ei esset sæpè consessus, iret & ad convivia eorum; aliquos autem haberet quotidianos, etiam non vocatos: Salutabatur vero quasi unus ex Senatoribus, patente velo, admissionalibus remotis; aut solis iis, qui ministri ad fores fuerant: Cùm antea salutare principem & videre non liceret.* Auctor *Lampridius* ex emendatione *Salmasii* & *Casauboni*. Addit ibidem: *Salutabatur nomine* (hoc est, *ave Alexander*) *si quis caput flexisset, aut quid blandius alicui dixisset; uti adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur ingenti cachinno.* Molestum quidem hoc erat Mammææ matri, & uxori Memmiæ, dicentibus: *Molliorem tibi potestatem & contemtibiliorem imperii fecisti*: Sed ille respondit sapientissimè: *Sed securiorem atque diuturniorem.* Hic profectò civilitatis fructus est, ad tuendam imperii felicitatem his artibus opus:

Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen,

ait in suprà citato paneg. *Claudianus*; & quod *paradoxon* videri possit, *surgit, qui descendit.* Sic enim de *Antonino Pio* Capitolinus: *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit, unde plus crevit.* Non fecit ad aulicorum doctrinam *Augustus*, qui, ut scribit *Suet. in ejus vita*, cap. 73: *Suppellectile usus est, quâ privatus aliquis nollet; ne toro quidem cubuit, nisi humili, aut modicè instrato; nec vestem aliam, quam domesticam induit, ab uxore & filia neptibusq; confectam.*

Fortunam quoque suam ignoravit *Carus*; de

quo *Synesius in lib.* περὶ βασιλείας, cùm in expeditione Persica Legati hostium eum adiissent, circumvallatum quidem frequenti milite, sed auro & argento nihil cultum: Ipsum autem tunicâ indutum, [illegible] *vescentem pulmento quodam pisso, & frustis [illegible] carnis inveteratis.* Alii de *Probo* referunt.

Ut è recentioribus nonnihil addam, *Rudolphus I.* erudiendus etiam fuit in Procopiana schola, qui [illegible] civilitate semper usus, etiam *vestitu nihil a plebeis* differebat. Jucundum est, quod de illo praeter [illegible] refert *Lips. lib. II. Monit. & Exempl. polit. c. 15. exempl. 5.* Manè egressus solus (& aura frigidior [illegible] *in pistoris domo carbones* de fornace recentes, [illegible] Intrat fidenter, adsistit, calefacit: Cùm mulier [illegible] adspicit, & ex vestitu aestimans: *Heus*, inquit, *homo, parum licet vos, ad mulierculas & in alienam domum sic venire.* Rudolphus: *Mea mater [illegible] qui meus res in obsequio & comitatu Imperatoris [illegible] trivi; at ille parum benigne me nunc habet, [illegible] aut meritis muneratur.* Mulier ad illud Imperatoris nomen cœpit stomachari, & multa [illegible] Rudolphum dicere: *Quin iste vir est*, inquit, *qui [illegible] nostra perdit, pauperum scopulus & exitium. [illegible] vobis hæc eveniunt, qui adhæretis, & sequimini, [illegible] ut plura eveniant, opto.* Rudolphus delectatur procacitate mulierculæ. *Sed mulier*, inquit, *de me [illegible] ce: Vos ipse qua re læsit?* ibi mulier exclamare: [illegible] *ne . [illegible] omnes pistores hujus urbis, lautos satis [illegible] fortunis [illegible]: Nec facile resurgemus. At tu [illegible] vir, fabulari desine; nec ultra molestiæ, aut impedimenti*

tnento nobis esto, abi! Aliquid voluisset etiam Rudolphus, sed illa Amazon vas aquarium in prunas accensas jecit; & fumo, vapore, cinere perfusum ejecit. Carolus V. (quo post Carolum primum majorem principem Germania non habuit) celebratus ob id pulcerrimis istis versibus:

Carole, mortales dubitant, homo sisne, Deusne:
Sunt tua sceptra hominis, sunt tua facta Dei.

Et ab eodem Rudolpho oriundus, vix intellexit, quid imperatoriam majestatem deceret; viderunt in *atra laneapenula, & vili pileolo.* Multi calumniati sunt, & Principem requisiverunt; sed ut censet *Lipsius*, virorum vaniores.

Memorabile est, quod de eodem referunt alii: Quum jam senex regna omnia *Philippo filio* tradidisset, ad eumq; *Flissingæ in Selandia* ventum expectantem, quo navigaret in *Hispaniam, Seldius* à fratre *Ferdinando* legatus venisset; cũ eo multam in noctem producto sermone, Imperator suis signum volà dedit; ut scilicet facem aliquis Seldio à se digredienti præferret. Verum enim verò nemine ministrorum apparente (alii enim cubitum, alii aliò concesserant) Imperator *accepto cereo, Seldium, quamvis reluctantem, per scalam ipse deduxit.* Compara mihi Principem istum cum *Justiniano*, nam multò observantiorem hunc dices fastigii sui. Et quantum recessit à decoro, si non *legatum* modò, sed & *interpretem* in tantum honoravit? Interpres nonne in legati comitatu magna pars?

At *comitibus legatorum* æquè prospectum atque *legatis* voluerunt *Athenienses, Lacedæmoniique*; ut est

apud *Thucyd. lib. IV.* Nihil etiam frequentius in historiis, quàm egregia *munera* tùm legatis tùm comitibus eorum data esse. Justinianus verò *mensâ* dignatus est; quod ego non absque singulari consilio factum reor: Scimus enim, quàm efficax res sit humanitas, ad tentandos & explorandos & devinciendos exterorum animos. Certè *Chosroës*, Persarum Rex, illum *interpretem* post reditum *egit in crucem*, suspectam habens effusam illam Justiniani benevolentiam; quod alibi prodidit idem *Procopius lib. VIII.*

Ab humanitate atque facilitate *Gipharius* progreditur ad *pietatem*, virtutum principem. Sed *Procopius in Arc. Hist. p. 83.* vitio vertit, quod ille Iudice, animo ad sublimia traducto, Dei naturam curiosius perscrutatum esse. Nobis cùm hic Scriptor omnia detorquere videatur in pejus, separabimus separanda. Fuit Theologicis studiis imbutus à *Theophilo Abbate præceptore*, hec aliis postea delectabatur magis, ut suprà diximus *e Procop. lib. III. Goth.* Perpetuò, sine custodibus, *desedit ad multam noctem in musæo*, cum senioribus quibusq; Sacerdotibus; *attentissimo studio arcana Christianorum dogmatum investigans.* Hæc laudi, quàm culpæ viciniora sunt; si attentissimo studio scrutatus est, quæ in sacris mysticisq; libris referantur. Hoc ipse Salvator non solum sacræ confessionis homines, sed omnes jussit, ut *scrutarentur Scripturas.* Inculcant idem sanctissimi quoque Patres; ut *Chrysostomus*: Οἱ βουλόμενοι σωθῆναι προσεχέτωσαν ταῖς γραφαῖς. Hoc est: *Si quis vult salvari, ad Scripturas animum applicet.* Cujus etiam hoc est: τὸ

πάντα

πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, μὴ εἰδέναι τὰς γραφάς. Hoc est: *Malorum omnium hæc causa, quod Scripturæ ignorentur.*

Plura verò scire velle, quàm quæ revelata sunt, id neque culpâ neque periculo caret. Dico cum illo *Phileta apud Stobæum* lib. II. Eclog: *Deum esse, crede & colito, sed non quærito.* Et cum *Aristotele*, quem *Seneca lib. VII. Nat. Quæst. c. 30.* laudat: *Nunquam nos verecundiores esse debere, quam cùm de Deo agitur.* Tunc & locum habet, quod *Euripides* ait in Alceste:

Ὀϊζὺς δὲ θνητοῖς θνητὰ καὶ φρονεῖν χρεών.

Hoc est, interprete Cantero: *Mortalia autem sapere mortales decet.* Adde quædam apud *Agath. lib. II. p. 59. Bernegg. in Germ. Tac. q. 154. Lips. lib. I. Polit. c. 2.* Sed quàm sobriè ac circumspectè Justinianus noster! Non sedet inter calidos & ambitiosos juvenes, quibus discendum potiùs est, quàm docendum; sed, inquit, ὁμοῦ τοῖς τῶν ἱερέων ἐγκαταλέγουσιν. Hoc est, ut è *Sallust. Catil. c. 6.* vertam, *delectis, quibus corpus nimis infirmum, ingenium pietate ac sapientia validum erat, sibi bonoq; publico consultaret.*

Ab hoc pio studio profecta sunt peregregia multa. Nam initio statim imperii *edictum* promulgavit *de fide orthodoxa l. 5. Cod. de Summ. Trinit.* & hæreticos omnes, qui Ecclesiam *sub Anastasio, Gothis & Vandalis* graviter persecuti erant, justis animadversionibus ultus est: Sed & neminem ad dignitatem publicam admisit, nisi qui fidem suam approbasset. Sed in eam hæreticorum persecutionem *Procopius* non semel invehitur, notatque ab hæreticis pœnas exactas

non tam pietatis zelo, quàm pecuniæ cupiditate; præterea exhaustum & destructum imperium tot millibus spoliatis, fugatis, cæsis.

Cæterum ex actis illorum temporum probari non potest, Justinianum, religione prætexta, *cupiditatibus* suis fecisse satis. Hæreticos non tam *edictis*, quàm *colloquiis* institutis reducere voluit ad saniorem mentem. *Baron. in A.C. 532. n.30.* Qui obsecuti sunt, nihil accepêre molestiarum.

Pecunias quàm neglexerit, tot urbes loquuntur, quas extruxit; tot basilicæ, tot templa; & in primis illud *S. Sophiæ* Constantinopolitanum, quo absoluto exclamavit: VICI TE SALOMON! jussitque *Regis ejusdem simulacrum* è regione S. Sophiæ collocare, *mœsti & genas carpentis*; *quasi* ejus ædificii mole ac pulchritudine *suum templum superatum doleret*; ut scribit *Auctor Originum Constantinopolitanarum.* Quid dicam de immensa pecuniæ vi, quam pro imperii securitate largitus est barbaris, ne provincias infestarentur? Videndi *Agath. lib. V. Euphram. in Chron.* Ipse *Procop. lib. VIII. & in Arc. Hist. p. 49.*

Scio, quid dicant, rapuisse, ut prodigeret; quod qui faciunt, liberales dici non possunt. Nos, quas reprehendunt *impensas*, maximam partem *necessarias* fuisse, dicemus posteà. Interim ne longiùs abripiamur ab instituto, pro Justiniano consulendam putamus *Novellam XVII. cum edicto secundo*; unde constat, *quæsitores hæreseon, quod provinciales avaritiâ suâ graviter onerarent, planè sustulisse.* Sic calumnia est, quod dicitur, pecuniarum quærendarum causa hæreticos invasisse.

Ac

Ac ſanè opportunum adeſt, quod *ibidem* diſcimus, *quæſitores impotentius egiſſe in officio ſuo.* Largimur igitur *Procopio* & aliis, multos ſub Juſtiniano bonorum naufragia paſſos eſſe, per vim & injuſtitiam; ſed *a præſidibus* potius, quàm ipſo jubente. Non ſit " autem Principi fraudi, aliquando peccâſſe mini- " ſtros; ſed peccâſſe ſciente illo, nec puniente. " Nullum imperium tam ſanctum fuit, ſub quo non " eſſent præſides avari ac malitioſi: *Nec deerunt un-* " *quam*, donec imperia, donec mundus erit. *Vitia* " *erunt, donec homines*, ait Cerealis apud *Tac. lib. IV. Hiſt. c. 74.* Mirarer, & ſtuperem, velut prodigio conſpecto; ſi Juſtiniani imperium non habuiſſet homines malos: Nunc, ſi habuit, tanquam in hac terreſtri fæce, & in amplo & diffuſo imperio, quid eſt, quòd tantoperè commovear? ſub omnibus Principibus fuerunt id genus quæſitores; fuerunt *Triboniani, Addæi, Petri, Johannes, Ætherii*; & quos alios rapaces & flagitioſos nominant *Procop. Evagr. Theophan. Suid.*

Principes extra culpam, niſi de induſtria conniverent, & omnia omnibus per ſocordiam permitterent. Sed eſto: Juſtinianum non omnia facinora latuiſſe; multa etiam tam crudelia, quæ *Procopius* memorat, juſſiſſe: Hic nobis incidit, quæ apud *Tacitum lib. III. Ann. c. 54. §. 4.* legimus: *Ne corporis quidem morbos veteres & diu auctos, niſi per dura & aſpera coerceri.* Et, quod ait *Publ. Syrus:*

Crudelem medicum intemperans æger facit.

Conſtantinus *Arium* & *Arianos deportari* juſſerat:

Theodosius, Valentinianus & Arcadius legem tulerant, quâ *omnis denegabatur hæreticis facultas militandi*; quin imò *extra urbis mœnia depulerunt*, ut est in *Cod. Theod.* Aliquot concilia sanctissimorum Patrum habita erant, quibus damnati sunt; nullum non remedium adhibitum fuit.

Sed & mirificum *ignominiæ genus* excogitârunt: Nam *Byzantii in publicis latrinis hæreticorum antesignani ex marmore sculpti humi jacuerunt, ut in abominanda capita ventris onera plebs egereret.* Annales Constantinopolitani: *Eo in loco, ubi* Arius *detestandam mortem subiit, a piissimo Theodosio sculptus est ex marmore, humi hærens; & unà cum illo* Macedonius, Sabellius *&* Eunomius *ad improperium; ut prætereuntes sputis, urinâ ac stercore eos deturparent.* Quin aliquot Principes versis gladiis pugnaturi, pacem & quietem indulserunt; ut pœnitentiæ spatium darent. *Ammianus lib. XXX.* de Valentiniano: *Inter religionum diversitates medius stetit, nec quemquam inquietavit; neque ut hoc coleretur, imperavit, aut illud; nec interdictis minacibus subjectorum cervicem ad id, quod ipse coluit, inclinavit.*

Talis etiam fuit *Leo*, ut ipse *Giphanius* notavit: *Sed quid moderatione profectum est? Totum* Orientem *tum alia, tum* Eutychiana *&* Nestoriana; Occidentem Ariana *hæresis invaserat, occupaverat, & ima summis miscuerat: Hostibus & barbaris nationibus proditi & expositi cives, multi bonis exuti, nec pauciores occisi.* Quòd ab imperio tot provinciæ avulsæ sunt, non levem causam hæreticorum perfidiam existimat. Sic

verbis

verbis *Sallust. in Catil.* cap. 52. *mansuetudo & misericordia bonis in miseriam vergit.*

Quid Justinianus faceret? Consumta erant omnia remedia; versabatur ob oculos certa pernicies, nulla unitas, nulla societas, nulla fides in rebus jam profanis supererant: Ni vinci mallet, induendam severitatem videbat. Sed hîc deploras solitudinem ingentem factam cum Procopio, & ex *Lucano:*

Heu quantum terræ potuit pelagiq; parari
Hoc, quem civiles hauserunt sanguine dextræ.

Siste lacrymas, mi homo! *Lycurgus* Reip. admotus, vidit *Spartanos* κακονομωτάτες χεδὸν πάντων ἑλλήνων, hoc est, *ex omnibus Græcis pessimis legibus usos*, ut *Herod. lib. I.* scribit. *Omnes solutis moribus viventes*, ut *Just. lib. III. c. 3. §. 10.* Quid faceret? nihil proficí videns mitioribus remediis, per severissimas pœnas quærit Reip. salutem; *Ibis* inde cognominatus, ut ex *Aristoph. in Avib. & Plutarchi Lycurgo* colligit *Valesius ad Amm. lib. XXII. p. 26.* Unde sparta plus crevit, & totius Græciæ principatum adepta est.

Nimirum *exilium malorum, ingens bonorum ubertas est; nec aliæ terræ citiùs habitantur, quàm ubi bonis benè, malis malè est.* Quin ut plures falsæ religiones convellunt pacem & felicitatem publicam (negant alii, sed contra experientiam: Quæ de Turcis & aliis afferunt, ad ea satis responsum à *Lipsio in lib. contra Dialogistam*) ita una vera dissidiorum faces extinguit, vacantes sedes novis bonorum colonis explet; & nullus non divinæ benedictionis fructus passim apparet.

Non evagabor per historias passim; sed imperium *Justiniani* saltem considerabimus. Quam multi pii ac boni succreverunt, excisis impiis turbatoribus? Non credo sub alio Principe tot Reges, tot millia conversa ad Christianam fidem, quàm sub Justiniano. De Rege Herulorum *auctor Miscellæ lib.* [illegible] in princ: *Interea* Rex Erulorum, Gethes *nomine, venit Constantinopolim cum populo, & rogat Imperatorem de sacris Christianis secum communicare, qui baptizatum in Theophaniis suscepit eum ex baptismate, re promittentem auxiliari ei, in quibuscunque vellet!* En maximam utilitatem! pulsis impiis, novo Christianæ reip. cive, novis auxiliis firmatur imperium.

Paulò post & *Hunnorum Rex* Christianis sacris initiatus est. *Auctor* idem: *Tunc &* Rex Hunnorum, *qui sunt juxta Bosphorum, nomine* Gorda, *accessit ad Imperatorem, & factus Christianus susceptus est; & multis præstitis donis, misit eum in regionem ipsius ad custodiendas Romanas res, & Bosphorum civitatem.* Aliquot abhinc annis *Adadi* Regis Axumitarum *legati magnificentissimè accepti, cum Johanne Episcopo dimittuntur, ut ab eodem Christianis sacris initiarentur*; quemadmodum scribit *idem.* De hac ipsa conversione Cedrenus: *Adadus,* Axumitarum Rex, *post victoriam de Damiano reportatam, Deo gratias agens, misit ad Justinianum; ab eoq; sibi Episcopos & Clericos mitti petiit. Ita tota regio Christi fidem amplexata est, baptizatiq; sunt, & Christiani facti.*

De *Theodomiro,* Suevorum Rege, *Gregorius Turonensis in Rebus S. Martini,* & *Isidorus in*

Chro-

Chron: *Post multos deinde Reges regnum Suevorum suscepit Theodomirus; qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore destructo, Suevos unitati fidei reddidit.* Hi sunt illi Suevi, qui ante Justinianum Principem non modicum damnum sacris & profanis intulerant.

De Absagis populis *Evagrius lib. IV. cap. 21.* è Procopio: *Meminit præterea idem Scriptor,* Absagos *ad mitius humaniusq; vitæ genus traductos, iisdem temporibus fidem Christianam recepisse; Justinianumq; misisse quendam ad illos, qui vetaret mares castrari.* Fuerunt populi *ad Caucasum*, qui multos *mares castrando* necaverant. Nam ex *nonaginta* vix *tres* reservabantur, ut scribit ipse *Justinianus Novell.CXLII.*

De Tzanis *Procopius lib. de Ædif.* Justiniani: *Justiniano imperante à Romanis pugna victi, & jam amplius certamini non fidentes, statim sese omnes dediderunt; magis deligentes quietam servitutem, quàm libertatem periculosam; & mutatâ religionis opinione, omnes Christiani facti sunt; & vitam humaniorem amplexi, dimissis latrociniis, Romanos in suos hostes egressos semper comitati sunt.*

De Blemmyis & Nabathæis idem *d. l. & lib. I.* Persic: *Hæ gentes cùm alios Deos, uti Græci, tùm* Isidem *&* Osirim *magnopere colerent, nec minùs etiam* Priapum; *nonnunquam humana hostia* Soli *facerent:* Narses, *Justiniani mandato, templa delevit, Sacerdotes vinxit, & statuas Constantinopolim misit. Imperator animas omni studio servare volens, Christianis sacris imbuit; & ab obscœnis patriæ moribus ad meliorem vitam traduxit.* De

De Mauris Idem dicto loco: *Omnes a Justiniano persuasi Christianorum dogma sponte amplexi sunt; vocanturq; nunc* Pacati, *quod Romanis semper confœderati sunt.* Tam uberem in Christiano agro messem fecit hic Princeps, & si nullum aliud meritum ei *Magni* cognomen peperisset, hoc unum debuisset.

Ipse quàm ob singularem pietatem & propagandæ orthodoxæ fidei studium Deo Opt. Max. acceptus fuerit, apparuit in *sævissimo* illo *morbo*, quo omni medicorum peritiâ diligentiâq; superior fuit: quem in eodem *Tractatu de Ædif.* describit *Procopius.* Apparuit in *seditione* omnium *atrocissima*, quam *Hypatius, Pompejus,* & *Probus* in eum concitarunt; & describit *Marcell. in Chron.* Apparuit in discriminibus aliis, quibus superatis imperium diutiùs tenuit, quàm Imperatores alii vixerunt. Plura de Justiniani pietate, de templis, monasteriis, ptochotrophiis, & aliis ab eodem extructis, quæ dici possunt, jam præcepit *Giphanius.*

Illud tamen probare minimè possum, si verum est, quod refertur; *Theologicas quæstiones imperiali fastu dirimere* voluisse: *Agapeto* namq; dissentienti & meritò Justinianum minatum scribit *Anastasius* in Agapeto: *Aut consenti nobis, aut exilio deportari te faciam!* Simul erroneum dogma de incorruptibili post unionem Christi humanitate, *Eutychium* pro imperatoria potestate ratum habere, aut exulare jussisse refert *Eustathius,* Scriptor σύγχρονος. Etiam omnes Episcopos, qui in disceptationibus de fide ac religione à se dissentirent, vel conjecisse in vincula, vel

vel supplicio affecisse; testatur *Victor Tunnunensis in Chron. & Liberatus Diaconus in Breviar. c. 34.*

Profectò limites suos excessit, namq; *Es. XLIX. §. 23.* scriptum est: *Erunt Reges nutricii tui, & reginæ nutrices tuæ*; nihil aliud vult, quàm Principem hoc tantum juris habere, ut vim, fraudes, turbas & externa hæc mala ab Ecclesia arceat; & quod in ipso est, pacata sacra præstet, ac quieta. Sic *Augustinus tractatione III. in Joh.* statuit: *Pertinet hoc ad Reges seculi Christianos, ut temporibus suis pacatam velint habere matrem suam Ecclesiam.* Sic *Leo I. ad Leonem* Imperatorem: *Debes, Imperator, incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collocatum.*

At controversias de fide decidere pro Imperatoria potestate nec potest nec debet. Placet *Marciani* Imperatoris modestia, de qua *Facundus Hermianensis* hunc in modum: *Ecclesiasticorum Canonum executor esse voluit, non conditor, non exactor.* Qui & de *Leone* Imperatore: *Pia memoriæ Leo,* inquit, *quietem non conturbavit Ecclesiæ, quia non suo arbitrio ac potestate præsumsit doctrinæ Dominicæ decreta statuere; nec quicquam solis creditum Sacerdotibus usurpavit. Neq; solùm non extorquere, sed nec prætre tentavit sententiam Sacerdotis.* Sed hæc infrà dicenda fuerunt in Ecclesiasticis cum *Giphanio*: Nos verò religionis studium domi cultum eò usque abduxit, ut & ea, quæ publicè fecit Ecclesiæ, subjiceremus.

Jam ad eundem *Giphanium.* Is, relictis domesticis, de publicis verba facturus, omnia Justiniani *dividit*

vidit in ea, *quæ nondum Imperator*, & ea, *quæ Imperator* gessit: *Nondum Imperator* cum Justino avunculo, ipso quoque adhuc privato, jussu Anastasii Imperatoris, in carcerem conjectus est; perduellionis insimulatus. Ereptum ajunt, cùm Anastasium per quietem à cæde *Sergius* & *Bacchus* martyres deterruissent. Eos *pro tutelaribus* divis jamdum colere cœperant *Dardani* & *Illyrienses*. Quam ut hominum, ad superstitionem proclivium, vanam persuasionem esse credimus: Ita non dubitamus, fuisse Angelos, certiores interpretes & internuncios divinæ voluntatis. Quamvis ipsi, *Justinus* & *Justinianus*, velut à martyribus accepto beneficio, superbissimum iis templum ad urbem *Sondram*, *Barbanamq́*, fluvium, excitârint; ut narrat *Theophilus*, Justiniani præceptor. Notanda verò vox, quâ Anastasius à cæde revocatus est: *Parcendum iis, qui futura essent vasa, consilio providentiæ divinæ exequendo apta; qui & suo tempore strenuam operam navaturi*. Vide *Cedrenum*, *Zonaram*, & *Ephraemum*.

Justinus posteà Imperator factus, *Justinianum* in locum cæsi Vitaliani magistrum militum designat; ipso Vitaliano & Rustico Coss. hoc est, A. V. 1271. ut scribit *Zonaras*; qui, ut tempus scias, cum Marcellino conferendus est. Μονοςράτηγον τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων, id est, *solum Romanarum legionem ducem*, describit *Constantinus Imperator lib. I. Them. 12.* Altero anno, qui fuit ab A. C. 1272. cum Valerio Consulatum gessit; de quo hunc *Marcellini* locum affert Giphanius: *Famosissimum hunc Consulatum Justinianus præ Consulibus omnium Orientalium utilitatibus edidit.*

edidit. *Nam 288. solidorum sestertiûm libera Consulum profecta munificentia in populum, inque spectacula, sive spectaculorum machinam distributa sunt, XX. leones, XXX. pardos; exceptis aliis feris, in amphitheatro simul exhibuit.*

Nihil fœdiùs corruptum, quod ipse *Giphanius* vidit; sed ob manuscriptorum penuriam emendare non potuit. *Sirmondi* liber sic habet: *Famosissimum hunc Consulatum Justinianus Consul, omnium Orientalium Consulatu profecto munificentior, his liberalitatibus edidit. Nam* CCLXXXVIII. *millia solidorum in populum, inque spectacula, sive in spectaculorū machinam distributa, XX. leones &c.* Hæc omnia sana sunt: *Profectum Consulatum*, illius seculi consuetudine, dicit eum, qui *proficuus* erat, *munificentiâ* splendidus.

Insanam munificentiam vocat *Procopius in Arc. Hist.* Tanquam non à Constantini temporibus furentem illam plebem moris esset conciliare stupendis congiariis. Tantò verò superare debuit omnes Justinianus, quantò summæ spei propior erat. Meminit ejusdem Consulatus *l. 8. C. qui testamentum facere possunt, vel non.*

Post Consulatum factum esse *Patricium*, scribit idem *Giphanius*; quod unde sit, alii viderint. *Victor Tununensis* Patricium fuisse dicit eo tempore, quo Vitalianus occisus est: *Vitalianus*, inquit, *Constantinopoli, intra palatium loco, quem Delphicum Græco vocabulo dicunt, Justiniani Patricii factione dicitur interfectus fuisse.*

Refert dein *Giphanius*, quantis precibus Justinum

num fatigârint proceres, ut Justinianum imperii consortem faceret: idque cùm obtinere non possent, *Nobilissimum* eum fecisse; quæ *Nobilissimatus* dignitas *filiis Imperatorum* fuerit propria. Secutus est *Zonaram Marcellinus*, à Justiniano *Nobilissimum designatum* ait; *quia scilicet Senatus voluntatem confirmavit*. Locum illius *Baronius in A. C. 527. n. 1.* pessimè accepit: *Jamdudum a se Nobilissimum (nempe Cæsarem) appellatum, regni sui successorem designavit Calendis Aprilibus*. Existimavit per *Nobilissimum* statim subintelligi *Cæsarem*; in quo fallitur. Alius per illa tempora *Nobilissimus*, alius *Cæsar*, ut eruditè docet *Alemannus apud Procopium p. 42*. Et sunt exempla passim obvia. Ex his verò constat de summa omnium optimatum benevolentia in Justinianum; ut profectò insigni virtute præditum fuisse, & reliquis ducibus omnibus excelluisse, nemo dubitare possit.

Tandem etiam *Cæsarem* fecit (ut scribit *Victor* Tunnuensis) *ad perpetuam Senatus supplicationem*; sive (ut *Cyrillus*, Scythopolitanus) *universo Senatu comprobante*. Sed & ex *Zonara* jam audivimus, quis animus procerum in Justinianum fuerit. *Procopius* ait: *Cum avunculo Romanorum Cæsar appellatur, si tamen bono id jure factum*; nam metu ac minis Senatus populusque perterritus in eam impellitur sententiam, quæ *Zonaræ*, *Victori*, & *Cyrillo* planè contraria sunt. Vult, à Justino hunc invitum impositum Senatui populoq; Romano. Vel hinc constare potest, *quo veritatis studio Arcanam* suam *scripserit Procopius*. Nos pluribus testibus, qui nihil gratiæ dederunt, fidem adhibere

adhibere malumus, quàm uni, ad convicia ſpargenda tàm avido.

Creatus eſt igitur Juſtinianus tàm legitimè, ut vix unum vel alterum è tanto Cæſarum & Imperatorum numero nobis dare poſſis, cum iſto comparandum. *Auguſtus* quibus artibus Principatum fecerit ſuum, docet *Tacitus lib. I. Ann. c. 10.* Qui ſecuti ſunt, *à Senatu imperium accepiſſe videri volebant*; ſed non niſi *ab invido* acceperant, vel *prorſus non* acceperant; Imperatores per *tumultum* militarem, per *ludum* ac *jocum* facti. Oppidò paucos excipiemus.

Diem, quo Cæſar ſalutatus eſt, *Marcellinus* notavit: *Creavit*, inquit, *Calendis Aprilibus.* Conſentit *Theophanes*, cujus verba ſunt: *De prima menſis Aprilis indictione quintâ, die feſto Paſchæ, Imperator Juſtinus ægrotans, adhuc vivus, ad imperium promovit Juſtinianum nepotem; eumque coronavit.* Sed *Procopius in Arc. Hiſt.* dominationem Juſtinianum ſuſcepiſſe dicit, *tertio ante feſtum Paſchatis die.* Quæ conciliari poſſe putat *Alemannus* cum *Marcellino* & *Theophane.* Tertio ante feſtum Paſchatis die adoptatus, & in collegium adſcitus eſt à Juſtino: Ipſo die feſto Paſchæ, ut ſolennia ſolennibus augerentur, & populi major confluxus eſſet, repræſentatus; & ab omnibus fauſtis acclamationibus Imperator ſalutatus eſt.

Ita mentem ejus interpretor, nec aſſentiri recuſo; niſi *Procopius* in odium Juſtiniani hoc finxit, ut perſuaderet poſteris, *inauſpicato die inauguratum* Juſtinianum; atque hinc funeſtiſſimi imperii omen po-

tuisse capi: Nam tertio ante Paschatis celebritatem die, qui *Cœna Domini* vocatus, *nulli dicere salutem vel pacem, fas erat*; ut ipse notat. Cujus consuetudinis vestigia in *Ecclesiâ Romanâ* superesse notavit idem *Alemannus.* Nam eo die, licet inter missarum solennia *pacem*, de more sacrorum, à Deo petat Sacerdos; qui tamen mysteriis intersunt clerici ac plebeji, *ob mœstitiam* Christi passionis, *à læto pacis osculo* & salutatione *temperant.*

Seu finxit *Procopius*, illô die Justinianum Imperatorem designatum, seu verum est; voluit *Procopius* id, quod *Suetonius in Vitellio* cap. 11: *Magis deinde ac magis omni divino humanoque jure neglecto, Alliensi die Pontificatum maximum cœpit.* Sed Tacitus quàm sapienter *lib. II. Hist.* cap. 91: *Apud civitatem cuncta interpretantem, funesti ominis loco acceptum est, quòd maximum Pontificatum adeptus Vitellius.* His enim verbis, qui Tacitum seriò inspiciunt, intelligent, *falsè ridere* civitatem Romanam; quæ ex hisce *rebus tàm nullius momenti* auguria *rerum futurarum* ducat capiatque. Stultè horrebat illum diem, quo non tantùm infortunium perpessa est, sed & Duce Lucullo, *Armenios* & *Tigranem* magno prælio devicit; ut est apud *Plutarchū in Camillo. p.138.* Magno animo *Julius Cæsar* nullâ id genus observatione à quoquam incepto absterritus unquam, vel retardatus est; ut scribunt *Suetonius in ejus vitâ, c.59.* & *Appianus extremo lib. II. de Bellis Civilibus*, qui Cæsarem cum Alexandro Magno comparans, *utrumq́; fuisse* scribit *contemtorem religionum*, id est, omina, auguria, vaticinia flocci-

pendisse.

pendisse. Quanquam *Alexander* ad extremum mutatus, *minima & levissima quoque in omen vertit*; ut est apud *Plutarchum in ejus vitâ*. Sit ergò Justinianus die minùs læto inauguratus, quid tum erit postea? Tàm id apud sapientes & generosos nullam Justiniano ignominiam parit, quàm nihil laudis vel Neroni, vel Domitiano, vel Heliogabalo; si die quàm festivo, quàm auspicatissimo honores adepti sunt.

Cæterùm non diu supervixit Jüstinus: Nam eodem anno, Cal. Sextil. ut scribit *Cyrillus Scythopolitanus*, & *Evagrius lib. IV. c. 9.* ex *ulcere pedis*, quod in bello contraxit, accepto vulnere, extinguitur; ut est in *Fastis Alexandrinis*. Adde *Onuphrium*. Sic rerum Justinianus solus potitus est, de quo verè dicere possum, quod de Bruto, & ad Brutum *Lucanus*:

O decus imperii, spes ô suprema Senatus,
Extremum tanti generis per secula nomen!

Nemo labentibus imperii rebus fortiorem supposuit manum; nec post illum repertus est, qui Romani nominis majestatem virtute pari tueri posset. Omnia ejus post obitum rursus collapsa sunt, & tàm oriens, quàm occidens alienum jugum subire cœpit. Verè igitur MAGNUS cognominatur à non paucis Scriptoribus: Vide *Nicephorum in Chronologiâ, auctorem Chronici Alexandrini, & alium, qui scripsit Antiquitates Constantinopolitanas.* Nec aliter judicârunt gentes exteræ. Quàm tibiam suam inflat *lib. IV. c. 12. Florus* in deprædicandâ Octavianâ Augusti magnitudine! *Illi quoque*, inquit, *qui immunes imperii erant, sentiebant tamen magnitudinem & victorem gentium, po-*

pulum Romanum reverebantur. Nam & Scythæ misére legatos, & Sarmatæ amicitiam petentes &c.

Si rem exactè consideres, longè majorem dices Justiniani gloriam; quam non tantùm ii venerati sunt, qui arma Romana nunquam experti; sed maximè, qui Romam à se nuper captam, multos exercitus cæsos gloriari potuerunt. Justiniano mastix *Procopius* hoc fatetur, *barbararum gentium*, quæ ad ortum & occasum pertinent; quæve ad meridiem & septentriones, ipsorum etiam Britannorum & aliorum ubique locorum; quorum nomina ne Romani quidem antè norant, sub Justiniano *Constantinopoli* se vidisse *legatos*. Sed quemadmodum aranea omnia vertit in venenum: Ita *Procopius* hoc ipsum factum ait, *ut pecunias acciperent:* Notam enim fuisse gentibus omnibus *prodigalitatem Justiniani*.

Mihi quidem perridiculum hoc est, tàm abjectum, & pauperem fuisse orbem reliquum terrarum; ut omnes pecunias ab uno petierint. Athalaricus, Gothorum Rex, *magnis opibus*, è primis fuit; qui per legatos eminentissimos amicitiam petiit, iisque ferendas dedit literas; in quibus hodiè legimus: *Illud est mihi supra dominatum, tantum Rectorem habere propitium. Non enim in totum à parentibus destituimur, qui tali protectione fulcimur.* Leguntur apud *Cassiodorum lib. VIII. ep. 1.* Quid? ipse *Procopius lib. I. Vandalicorum* auctor est, Hildericum, Vandalicorum Regem, frequenti legatione convenisse Justinianum *pro pace*; & muneribus frequentâsse, plurimumque coluisse. Amalasuentha Justiniani benevolen-

volentiam omnibus officiis demereri semper studuit; quod idem *Procopius lib. I.* docuit. Quàm multi Reges *sacrorum Christianorum causâ* venerint Constantinopolin, jam satis exposui. Finxit igitur *Procopius in Arcanâ* suâ causas quaslibet.

Illud tamen non dissimulârim, Justinianum exterarum gentium *legatos ingentibus muneribus* prosecutum. Sic scribit *Theophanes*, cùm Rex Iberorum Zamanarsus, cum uxore & regni sui primatibus Byzantii acceptus, Romanorum societatem petiisset; Justinianum gratam rem habuisse, eumque & illius Principes magnis largitionibus cumulâsse: Theodoræ verò, Zamanarsi uxori, quamplurima donâsse ornamenta gemmis distincta. Sic Regis Abarorum, sic Regis Azumitarum, sic Regis Ermechiorum, sic Regis Persarum legatos habuit humanissimè & lautissimè; nunquam pecuniæ parcus. *Procopius* & alii nonnulli culpant, nimis profectò morosi, iratisque adeò Lubentiis ac Gratiis nàti; quæ in aliis veteres satis laudare non potuerunt.

Vix quisquam fuit, qui Monarchiam & potentiam maximam adeptus est; quin eam, ut adipisceretur, solis ferè largitionibus effecerit. *Alexandrum* filium *Olympias*, sagacis ingenii mulier, hoc præcepto imbuere non destitit; ut, quos posset, *humanitate aut pecuniâ* in amicitiam illiceret. Contra nitebatur pater, falli, qui regium id putaret, ministri & diribitoris officium esse (*Plutarchus in Apophthegmatis, Cicero lib. II. de Offic. c. 15. Valerius Maximus lib. VII. c. 2. ex. 8.*

Sed Alexander præferebat *consilium matris*, gnarus *oraculi*, quod in ore habuerat pater:

Hastis pugna argentatis, atque omnia vinces.

An illius Pythagorici, *hæc duo divinitùs homini data esse pulcerrima: Veritatem amplecti, ac liberalitati operam dare.* Ut refert *Ælian. lib. XII. Hist. Var. c. 59.* Igitur illius congiaria fuerunt urbes.

Alexandri æmulus, cùm adhuc quæstor esset, sed Alexandro posteà major, *C. Jul. Cæsar* victoriis suis usus est liberalissimè; dum ex iis nihil sibi reliquit, nisi dispensandi potestatem. *Seneca lib. III. de Irâ c. 30.* Senatus magnam partem non solùm fœnore levavit, sed & uberrimo congiario prosecutus est, *L. Paulum*; ne contra se staret, *quingentis talentis* flexit, id est, nongentis millibus Philippicûm. *Curionem* majore etiam summâ, id est, quindecies centenis millibus Philippicûm. Militibus dedit prædia tota, & singulis aliquando veteranis *quingentos Philippicos* (eorum militum erant minimum *triginta millia*, non accensitis Centurionibus, Tribunis, Præfectis, atque ipsis Equitibus) Populo, qui è publico pascebatur, id est, *trecentis viginti millibus* civium, *tres milliones*, ducenta millia Philippicûm; præter *frumentum & oleum.* Super hæc Reges & provincias per orbem terrarum illiciebat (attende, & mirare factorum utriusque, *Jul. Cæsaris, & Justiniani*, similitudinem) aliis captivorum millia dona offerens; aliis quò vellent & quoties vellent, auxilia submittens; superque *Italiæ, Galliarum*, & *Hispaniæ, Asiæ* quoque & *Græciæ* potissimas *urbes* præcipuis opibus exornavit. Hæc cùm expendisset

diſſet *Lipſius lib. II. Admir. c. 12.* alti ſpiritus virum non lacerat, ut Juſtinianum *eſurientes Graculi*; ſed ſtupet, & animo recollecto acclamat: *Nil niſi novus quidam Triptolemus hîc eſt, qui ſublimi vectus curru, ſemina non frugum, ſed liberalitatis ſuæ per terrarum orbem ſpargit!*

Secutus eſt *Auguſtus*, de quo dubitat *Idem*, annon ut diuturnitate imperii, ſic & *liberalitate* Jul. *Cæſarem*, patrem adoptivum, *ſuperârit.* Antequam Conſulatum primum gereret, nondum XX. annorum adoleſcens, *unum millionem* in milites & evocatos, quos metu Antonii contraxit, & in Quartam Martiamque legiones effudit. In ipſo Conſulatu, cùm ſignis à Mutino motis urbem intraret; dedit, quæ deduxerant, octo legionibus, *ſex milliones.* In Philippenſi prælio, ubi de Principatu actum & libertate, promiſſi & repræſentati, *centum quinquaginta milliones.* Jam in Principatu largitionum aliquot meminit *Ancyrarum monumentum*; quod *Busbequio*, qui ex Oriente ſecum attulit, debet reſp. literaria. Primùm ex teſtamento Cæſaris univerſis civibus dati viritim tres Philippici. Secundò poſt Actiacam victoriam in ſexcenta millia dedit *ſex milliones.* Tertiò populo viritim diſtribuit XX. Philippicos; idque factum in Conſulatu decimo. Quartò cùm Conſul eſſet XI, in magnâ caritate annonæ extra ordinem, & de ſuo, dedit ſingulis menſibus frumentationes. Quintò cùm è Galliâ rediret, plebi refovendæ & conciliandæ viritim largitus eſt triginta Philippicos. Sextò cùm XII. Conſul eſſet, eidem *duos milliones* largitus

est. Nec intra hæc liberalitas illa stetit, cùm *in eruditos* seorsim etiam mirum quantum liberalis esset. Quæ *omnia vera* esse deprehendens *Lipsius*, adesse jubet omnes, qui novum orbem & novas in eo divitias repererunt; & intueri effusionem tantam opum ferè in unâ largitione.

Nihil hîc dicam de nonnullis ejusdem successoribus sed illud tantùm; non potuisse feroces illos Romuli nepotes ad flagra deduci, si tantum pecuniæ noluissent impendere Cæsares. Hoc *Tacitus* & alii confitentur apertè. Quid est igitur, quòd eundem liberalitatis succum, in Justiniano exundantem, tantoperè *umbratici illi, & ad ferulam ferendam aptiores*, quàm digni heroicæ magnitudinis, & *ingentium consiliorum interpretes*, aversantur, damnant & conviciantur?

Specie liberalitatis imponit hæc profusio, inquiunt; perdere scit, donare nescit (*Tacitus lib. I. Histor. c. 30.*) habuit sinum non facilem, sed perforatum; ex quo multa exciderint, non exierint (*Seneca lib. I. de Vitâ Beatâ c. 23.*) uno verbo: Verum redituum imperialium usum ignoravit. Hæc interpretatio subtilium & ingeniosorum est censorum. At si *sapienter agit, qui donat summo consilio*, ut judicat idem *Seneca d. l.* næ Justinianus hîc quoque magnum Principem egit, in cujus liberalitate judicium desiderare non possumus. Donavit ex rectis & probabilibus causis. Simul enim imperio potitus est, liberationem Occidentis meditari cœpit; sive (ut ipse loquitur *Novell. XXX. in f.*) spem concepit, *cateras gentes, quas socordiâ suâ Romani amisissent, cùm utriusque Oceani terminos tenerent,*

verent, iterum ditioni suæ adjungendi. Ut voti compos fieret, iisdem modis utendum videbat, quibus imperii conditores, *C. Jul. Cæsarem*, & *Augustum* usos ex historiarum lectione cognoverat: Hi, *ut imperium conderent, imperium ferè donare coacti sunt.* Sed ut illos pecuniarum cumulos haberet, usus est eorundem consiliis, & jure damnatorum opes huc transtulit; quanquam & vectigalia, & tributa, & postea triumphales manubiæ stupendam vim suggererent.

Sed quorsum me isti abripiunt? Hoc volebam, magnum fuisse Justinianum habitum & à remotis gentibus, & legationes passim missas, reverentiæ ergò; data munera, reparandi & stabiliendi imperii.

Ejus verò res gestas *Giphanius* exponit in tribus membris: 1. Agit de *Ecclesiasticis*, 2. de *civilibus*, 3. de *militaribus*. De Ecclesiasticis multa jam diximus suprà, nec quisquam inficiari potest, Justinianum imperio accepto statim ad utilitatem Ecclesiæ conversum, multa & magnifica templa erexisse, lapsa instaurâsse, hospitales domos extruxisse; hæreticos, qui pacem & tranquillitatem publicam turbaverant, multos orthodoxos occiderant, vel bonis spoliârant, justâ vindictâ persecutum. Vide *Baronium in A.C. 527. n. 44.* Sacerdotum nefariam libidinem, ut meritò detestatus est, ita puniit. *Theophanes* in rebus anni secundi: *Hoc anno Esaias, Episcopus Rhodi, & Alexander, Episcopus Dispoleos, in Thraciâ exauctorati sunt; utpote masculorum corruptores deprehensi, & ab Imperatore severè puniti; nam exsectis genitalibus, per urbem ducti, præcone proclamante: Quicunque estis Episcopi,*

reverendam dignitatem veſtram ne dehoneſte-tis! Hoc rurſus indignè fert *Procopius* cenſor in *Arc. Hiſt.* pag. 33: *Poſthac*, inquiens, *turpes puerorum amores lege vetuit, & in reos nullo prorſus decoro animadvertit.* Sed jam pro ſe reſpondit Juſtinianus, quæſitus à neſcio quo, cur id faceret: *Annon ſi ſacrilegium commiſiſſent, manus illis amputandæ fuiſſent?* Auctor *Zonaras.*

Nimirum ſpectârunt hoc ſemper antiqui legum conditores, ut *quâ parte quis peccâſſet, eâdem puniretur*; ut loquitur *Caſaubonus, ad illa Lampridii in Alexandro Severo*, pag. 168: *Notarium, qui falſum cauſæ brevem in conſilio Imperatorio retuliſſet, inciſis digitorum nervis, ita ut nunquam poſſet ſcribere, deportavit.* Multis idem firmat *Cujacius lib. VII. Obſerv. c. 13.* Et ſanè flagitabat atrocitatem pœnæ neceſſitas, cùm iratus tanto ſceleri Deus, famem & terræ motus & peſtilentiam immiſiſſet. Vide *Novell. LXXVII.*

Eâdem animi virtute non tàm provincias, imperio Romano antiquitùs ſubjectas, quàm quas recens ipſe ſubjugârat, ab omni pudentis luxuriæ cœno expurgavit; lenonum cloacas exhauſit, & *monaſterium* extruxit *ad recipiendas miſeras proſtitutas*; quæ reſipiſcere, & in poſterum Deo ſervire vellent; ut eſt in *Novell. XIV.* & alibi *de lenonib. Cod. II. tit. 1.* Quod qui legit, næ cogitur, divinum Principem appellare; tam ſapienti moderatione, cum juſtitiæ ſtudio mixtâ, tot animas, ferè deperditas, in meliorem viam reducentem.

Objicit verò eidem Juſtiniano *Procopius*, ſub ejus

ejus Principatu nullam firmam de Deo fuisse sententiam vel fidem; scilicet quia multæ hæreses temporibus illis extiterunt. Fatemur hoc, sed & causam scimus, quòd, efflorescente verâ religione sub pio Principe, semper negotiosissimus fit diabolus in seminandâ Zizaniâ. Constantini tempora habuerunt *Donatum*, *Meletium*, *Arium*, & ejus asseclas, *Eusebios*. Temporibus Theodosii *M. Jovianus*, & *Vigilantius*, & *Originis* fautores; *Johannes*, Episcopus Hierosolymitanus; *Ruffinus*, Aquilejensis presbyter; *Palladius* Galata grassati sunt: Ita sub aliis pientissimis Principibus alii.

Sed quid in illâ hæreticorum copiâ facit Justinianus noster? Suum agit, & pro illorum conversione tùm alia conatur, tùm preces fundere non desinit ad Deum. Ipse apud *Innocentium*, Maroniæ præsulem, in epist. ad *Themadem* sic loquitur: *Ingressus sum in oratorium gloriosi Michaëlis Archangeli, rogavi Dominum: Fac, ut in veritate velociter nobiscum consentiant, &c. Et cognovistis, quàm propositionibus rationabilibus & pacificis, cum omni mansuetudine & patientiâ prolatis, à nobis vir Reverendissimus Episcopus Philoxenus persuasus est! Tamen & ipsum tandem prolapsum in hæresin Aphthardocitarum, vel Severitarum; quæ carnem Domini, ex quo assumta fuit, immortalem & passionum inexpertem statuit; atque ita factum, ut quod de Ecclesiâ Romanâ viri magni asserunt, dum maximè Christum colere se putat, in impietatem prolaberetur, fere consensu traditum est.* Præter *Evagrium*, qui cum *Procopio* ejusdem in Justinianum affectus

Scri-

Scriptor eſt, vide *Victorem Tununeſ. Euſtath. in vitâ S. Eutychii, Theophanem, Zonaram, Cedrenum, Nicephorum*, & alios.

- - *Adeò nihilomni ex parte beatum eſt.*

Nam totis viribus in id incumbit Satanas, ut magnas animas trahat in caſum; & de iis tropæum ſtatuat. Sed hîc quidem unâ vel alterâ velitatione ſuperior fuit, ad ultimum Juſtinianus diſcrimini ſeſe eripuit. Aſſertionis enim improbæ pœnituit, & *S. Eutychium*, quem à ſe diſſentientem relegârat, *ab exilio revocavit*; ut Conſtantinus M. S. Athanaſium. *Nicephorus Calliſtus lib. XVII. c. 31.* Damnat *Evagrius lib IV.* extremo: *Juſtinianus*, inquiens, *cùm omnia omninò turba & tumultu complevißet, mercedemque his rebus debitam in extremo vitæ ſuæ tempore reportâſſet; ad ſupplicia juſto Dei judicio apud inferos luenda profectus eſt.* Cujus ſententiam etiam *Baronius* ſequitur *in A. C. 565. n. 6.*

Nec aliud agit *Nic. Alemannus, in Arc. Hiſt. p. 73.* ubi reſpondet ad omnes titulos, qui Juſtiniano poſt mortem, ut beato Principi, dati ſunt. Eſto, titulos illos omnes communes eſſe cum deterrimis Principibus, dum alibi divinæ memoriæ Juſtinianus, *ὁ ἐν ἁγίοις, pius, ſacer*, dicitur. Eſto, *Johannem Chalcedonium*, qui, ut eſt apud *Nicephorum*, in Sophiæ templo quotannis Juſtiniani memoriam magnificè celebravit, fuiſſe *Græculum ſchiſmaticum*; quod tamen ulteriorem probationem deſiderat. Quid? falſumne illud, quod ſcribit *Nicephorus*, extremo ſpiritu Juſtinianum facti pœnituiſſe, & Eutychium revocasſe? Hoc eſt, quod ſolidis argumentis confutandum eſt.

est. Sed cùm id factum non sit hactenus, fas, pietas, & Christiana modestia requirunt, ut in benigniorem sententiam inclinemus.

Fecit id *Agatho Papa*, cujus epistola extat in *Synodo sextâ, act. IV.* ubi post enumeratos orthodoxos Episcopos, qui adversus hæreticos fidem catholicam propugnârunt, hæc de Justiniano subjicit: *Et præ omnibus æmulator veræ & Apostolicæ fidei, piæ memoriæ Justinianus; cujus fidei rectitudo quantum pro sincerâ confessione Deo placuit, tantùm remp. Christianam exaltavit. Et ubique ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur; cujus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur.* Idem in epistolâ aliâ: *Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium, Magni illius Justiniani; cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit: Cujus instar fortissimæ vestræ clementiæ Principatus, virtutis quidem conatibus remp. Christianam tuetur, & restaurat in melius; pietatis studiis Catholicæ succurrit Ecclesiæ.* Quo judicio multum aliud potest esse honorificentius.

Et quæ *Baronii* contrà argumenta sunt? Multa de horrendis ejus sceleribus, de avaritiâ & crudelitate constant ex *Procopio* & *Evagrio*. Secundò nihil ominari boni potest ob sacrilegiorum immensitates; ut in *Vigilium*, Romanum Pontificem; & *Eutychium*, sanctissimum Antistitem Constantinopolitanum. *Procopii* auctoritas apud me quidem prorsus eviluit: Quicquid tandem moliatur eruditissimus interpres. Memorat cædes & exilia, & rapinas; sed certum est, re-

spicere

„ ſpicere ad pœnas hæreticorum, quas ægrè fert ipſe, „ *neſcio cujus religionis* : Modò enim de verâ religio- „ ne rectè ſentire videtur, modò aliter. Hoc non „ ignorat *Alemannus*, & inſuper tamen habet. Ego „ verò præcipuum eſſe reor, quod in Hiſtorico atten- „ dendum ſit. Quomodo convenire potuit Procopio cum quovis orthodoxo Principe, ſi de Deo permittit optionem, utrum malit quiſque defendere; vel caſu res humanas & fortunæ temerario impetu ferri, vel Dei providentiâ gubernari. At hoc facit Procopius: Igitur, ut obſervavit idem *Alemannus*, à quodam orthodoxo cenſore ad codicem Procopii manuſcriptum, qui ſervatur in bibliothecâ Vaticanâ, notatatum: οὐκ ὀρθῶς ταῦτα παρεισφέρεις τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει: Id eſt: *Non rectè hæc ingeris Chriſtianæ religioni*. Et alibi: Σημείωσαι, εἰ ὀρθόδοξός ἐστιν ὁ συγγραφεύς. Id eſt: *Notà, num auctor ſit orthodoxus.*

Quòd ſi Conſtantini, Theodoſii M. & Marciani temporibus vixiſſet & ſcripſiſſet; eâdem ſtyli atrocitate infeſtâſſet illos ipſos; quorum tamen memoriam Eccleſia hodieq; veneratur. Quòd enim in Juſtinianum eum concitavit, idem fecerunt illi; & in Arianos & Eutychianos ſeverè animadvertendum cenſuerunt. Ita *perridiculum* eſt, Eccleſiaſticorum annalium Scriptorem invadere Juſtinianum ex *Procopio*; qui ob hoc maximè infeſtus eſt, quòd ea fecit, quæ paſſim commendat ipſe. Nihil hoc eſt aliud, quàm *in ſeipſum ſpuere.*

Evagrium quod attinet, meminiſſe velim, illuſtrem Cardinalem, quod ipſe ſcripſit in *A. C. 519. n. 92.*
inique

iniquè solere agere, dum sequitur *Zachariam*, Eutychianum hæreticum. Ergò nullum judicium adhibuit in exscribendis iis, quos ad manus habuit. Assentiar *Giphanio*, qui ex virulento *Procopii* scripto illum bibisse putat. Refutat hoc *Alemannus p.83.* ex eo, quòd *duorum* quorundam *Venetorum* nomina prodidit *Evagrius*; quæ non extant in Procopio. Ergò, inquit, de Justiniani flagitiis aliunde accepit sua. Quæ concludendi ratio quàm indigna tàm literato viro! nonne unum vel alterum ex alio potuit immiscere, etiam cùm Procopium exscriberet? Multa Nic. Damascenus exscripsit è *Dionysio Halicarnassæo*, & *Ctesiâ*; *Quinctilianus* ex eodem *Dionysio*; Diodorus Siculus ex *Polybio*, *Timæo* & *Posidonio*; Zonaras è *Dione*; Johannes Antiochenus ex *eodem*, *Eutropio*, *Plutarcho* & *Herodiano*. Rursus Dio multa per fraudem abduxit *Plutarcho*, Jornandes *Floro*, alii aliis: Et semper furtum suum interpolânt, hoc est, aliunde quid petitum interserunt.

Sic *Evagrium* fecisse puto, & *Procopium* clàm adeptum ex ambitione pari; ut scilicet per ruinam tanti nominis ad gloriam & famam aliquam perveniret, eadem in sua retulisse; additis tamen nonnullis, ne fraus tàm manifesta foret. Neque statim inde collegeris: Ergò & alii scripserunt tàm infanda de hoc Principe. Quidni enim unius & alterius *Veneti* nomen proderet, qui Justinianum magnis extulit laudibus? Addo, *nec Arcanam Historiam ad nos integram pervenisse*; ut ipse *Alemannus* fatetur *pag. 48.* Qui ergò

ergò certi ſumus, non eadem extitiſſe quondam in *Procopio*, quæ hodiè tantùm in *Evagrio* reperiuntur?

Vigilii Papæ vicem nunquam dolebit, qui hominis ſcelera legerit apud *Platinam in Pontifice LXI.* & *Revium in Hiſt. Pontif. Roman. p.39.* Vel ſi veteres malumus, apud *Anaſtaſium* & *Liberatum*. Excuſat *Baronius* Pontificem factum, quem privatum contra tot Scriptores non potuit; & ſive læta ſive triſtia Juſtiniano acciderunt, non aliâ ex causâ prodit orta; quàm ex obſervantiâ vel contumeliâ in hunc Pontificem. Ob eam judicii temeritatem perſtringitur à *Caſaubono prolegom. in Exercit. Baron.*

De multis hæc habe: *Sylverium* Pontificem ut *Vigilius* expelleret, *Eutychianis* hæreticis clam *favit*; & ob id *Theodoram* adjutricem habuit. Sed Juſtiniano Sylverii cauſam poſteà cognoſcere ſatagente, Vigilium Conſtantinopolim vi abripi juſſit; quod factum acclamante populo: *Malè meritus eſt de Romanis, mala omnia tecum ſint!* Conſtantinopolim ubi advenit, oblitus reverentiæ, quam ex Chriſti & S. Apoſtoli mandato debebat Cæſari, *ad Diocletianum ſeſe venire*, impudentiſſimè dixit. Hinc ab adſtantium quodam alapâ acceptâ, in Baſilicam confugit. Extractus inde, & fune ductus, multa aſpera perpetitur; ſed non indigna. Pejus actum cum *S. Eutychio* diximus; ſed unà illud, rediiſſe Juſtinianum in meliorem viam.

Converto me ad res civiles. Hîc etiam literarum pænè rudes celebratas audiverunt conſtitutiones ab eo factas, leges veterum Impp. in Codice ordine diſtributas; vel antiquorum ſapientum reſponſa

ex

ex immensâ congerie pulchrè digesta, vel hæc eadem ad institutionis modum enucleata. De his quid post *Giphanium* dicam, non habeo; & num debeam, jure dubito. Ut enim de pictore, sculptore, fictore, nisi artifex judicare; ita nisi exercitatissimus JCtus non potest perspicere tantum Legislatorem; ut verbis Plinii *lib. I. ep. 10.* leviter immutatis utar.

Lipsius nunquam agnovit pro ingenti merito, sed pro damno potius, tùm alibi, tùm *lib. II. Monit. & Exempl. Polit. c. 10.* scribens: *A Justiniano leges plurimæ, quibus utimur; Lothário Imperatore, cùm diu siluissent, eas reducente. Nam Gallia, Hispania, Germania, earum ad id ævi expertes erant. Receptæ igitur sunt, & quo fructu? Certè illo litium, nemo negaverit; quæ ex eo nimirū quantum succreverunt. Europam vide, & mentior, nisi maxima ejus pars circa istas occupatur. Alii judicant, alii instruunt, alii agunt; & qui miserrimi sunt, eas alunt. Bone Lothari, manes tui per me quiescant; sed rosæ aut lilia sepulchrum tuum non ornent, qui tot tricas & spinas sevisti nobis.* Hæc Lipsius. Cui ut fusiùs respondeam, nemo me rogabit, qui hoc ipsum feci *lib. I. Animadvers. Pompon. c. 6.*

Obiter & illud nota, *Lipsium* hîc secutum esse vulgatam fabulam, *Justinianéas leges* in scholas *Lotharii jussu* & auctoritate *reductas.* Nam *putidum commentum* esse, probat *Hermannus Conringius, V. C. in erudito commentario de Orig. Juris Germanici, c. 21.* tùm ex defectu meliorum testimoniorum, tùm argumentis aliis invictissimis.

Reperiuntur prætereà (vide ac ride de uno

Nn Prin-

Principe judicia tàm contraria!) qui mallent constitutiones Principum omnes integras, & JCtos veteres, *Tuberones, Servios, Alphenos, Masurios, Ovilios, Javolenos, Macianos, Julianos, Papinianos, Cajos, Pomponios, &c.* hoc est, responsa Prudentum infinita, & per innumerabiles libros sparsa. Hanc *Salmasio* fuisse mentem accipio, qui *præfatione in Exercitationes Plinianas* de *Triboniano* conqueritur; compilando ac colligendo corpore juris civilis nihil aliud posteritati dedisse, quàm centonem ex pluribus pannis Nomicorum consutum. Salmasio respondeo ex ipso Salmasio: *Nisi hæc haberemus, nihil haberemus. Ea* (inquit præfatione in Ampelium) *socordiæ fuit illorum temporum, quibus barbari literatum & Romanum orbem inundare cœperunt; ut nisi extitissent, qui nobis has tanquam ex naufragio tabulas servârunt, certum sit, nihil prorsus ex illorum monumentis ad nos fuisse perventurum. Atqui præstat hæc qualiacunque nos habere, quàm nihil. Malo certè, quod ad me pertinet, sic eos majore sui parte esse deperditos, quàm si toti funditùs periissent. Qui reliquias sanctorum corporum consectantur, ac studiosè religioseq́; eas perquirunt; satis habent, si vel uno ossiculo potiri queant.* Et mox gratiam habendam censet iis, qui veterum Scriptorum reliquias ad nos transmisere; nisi maximè ingrati esse velimus. Quod hîc facimus, & Triboniano, vel Justiniano potiùs, gratias agimus; quòd JCtos veteres abbreviavit, effecitque, ne illorum placitis omninò careamus hodiè; quàm ut operam istam damnemus, & dicteriis petulantibus incessamus.

Ad res civiles Justiniani pertinet, quod è *Zonarâ* scribit Giphanius: *Omnes sua desideria & querelas ad ipsum detulisse; viros, fœminas, pueros, senes; quos interdum & ipse sublevârit atque confirmârit, majestatis ac purpuræ splendore velut perstrictos & attonitos; nullius humilitatem aut inopiam non modò tribunali, sed ne domo quidem exclusam.* Hoc invidiosissimè narrat *Procopius in Arc. Histor. p. 64.* nulli in orbe Romano liberam jurisdicendi potestatem permissam; sibi omnia arrogâsse, non ex justitiæ studio, sed *turpis lucri*, & ex impudenti fastu. Quàm ex veri tripode *Aristoteles in Metaphysicis*: κατὰ τὰ ἔθη τὰς ἀκροάσεις συμβαίνειν, id est, *pro suis quemque moribus accipere, quæ audit?* Quemadmodum arquatis omnia lutei coloris apparent, quæcunque oculis observantur; propter læsam videndi facultatem: Sic iis, qui raptantur ab impotenti affectu, non adest rectum judicium; sed perinde res singulas æstimant, ut suadet opinio. Denique infensis, quæ fiunt dicunturque ab illo, cui irascuntur, omnia prava & improba videntur. Exemplum ejus rei sanè quàm luculentum præbet hoc loco *Procopius*; apud quem ipsa virtus calumniarum incitamentum est.

Fecit Justinianus, quod antiquissimi quique Regum, sedentes ad portas & muros urbium; ut querelas prætereuntium exciperent & cognoscerent. Apud Hebræos id fuisse, sacra historia docet; & apud Lydos *Nicolaus Damascenus in Excerpt. Peiresc. p. 496.* Leges & jura Deus in manu Principis cum sceptro posuit, cur judiciis munus refugiat, & aliis de-

mandet? Non ſemper minoribus illis & delegatis judicibus tanta reverentia, tantum virtutis ſtudium. Vide *Lipſium lib. II. Exempl. & Monit. Polit. cap. 9. mon. 3.* In quæſtione ſubjectâ, *Piccartus in Philoſophiâ Altdorphinâ, Diſp. XXXI. q. 3. p. 321.* Nec id fecit Juſtinianus ex aliâ causâ, niſi quòd ita faciendum videret. Malumus enim ex *Zonarâ* Juſtiniani factum interpretari, quem nullas favoris in Juſtinianum cauſas habere ſatis conſtat; quàm ex *Procopio* ſiniſtri quid illi adſpergere, cujus livor ex ipsâ impietate & atheiſmo ortus tàm manifeſtus eſt.

Ultimum membrum, quod *Giphanius* fecit, agit de re militari & bellis à Juſtiniano geſtis. Hîc ſincerè dicam, ſi parem virtutem attuliſſent unus & alter è ſucceſſoribus illius, potuiſſe non ſolùm totum imperium vetus recuperari; ſed & omnes illius æmulos tantæ poteſtatis acceſſionem fieri. Stabilitis imperii fundamentis, miſit ad *Perſas*, qui res imperio per vim ereptas repeterent; negantibus bellum indictum, & *Beliſarius* cum copiis immiſſus. Rem fuſè exequitur *Procopius in Perſicis*; nec opus hîc ſingula repetere. Victi primùm *Perſæ* in *Meſopotamiâ*, & qui olim *Theodoſio M.* pugnanti *adverſus Eugenium* ſpiravit, idem numinis favor erga Juſtinianum in eo prælio cognitus eſt; cùm *vi ventorum* Perſarum ſpicula cæteraq; miſſilia, in Romanos intorta, præpedirentur; atque inefficacia penitùs redderentur: Contrà verò impetu validiore in Romanorum jacula vibrarentur. Sic res Perſarum in Meſopotomiâ collapſæ.

Eadem Romanorum fortuna in *altero prælio*, cùm

cùm *in Armeniâ majore* vires instauratæ essent. Tùm *Narses* Persa cum fratribus ad Romanos defecit, & à Justiniano magnis honoribus attolli cœpit. *Tertium prælium* commissum ad *Daram*; quo victus Mirthanes, dux superbissimus Persarum, à Rege suo gravi pœnâ adfectus est.

Sexto ferè anno postquam bellum cœperat, pace factâ, expeditio contra *Gilimerem*, Vandalorum in Africâ Regem, suscepta est; successu longè meliore, quàm sub Leone Imperatore. Statim ubi Romana classis appulit, recepta Carthago; Zanzo, Gilimeris frater, occisus; ipse verò per deditionem in potestatem redactus; quodq; ab aliquot seculis nec Roma vetus nec nova conspexerat, Rex potentissimus, nepos illius (qui dominam rerum ipsam victricibus armis occupaverat) in triumpho *Belisarii* ductus est. Factum id, Justiniano IV. Cos. A. V. 1285. ut *Marcellini Chronicon* nos docet; 96. post occupatam à Vandalis Carthaginem; 108. post ingressum eorundem in Africam.

Receptâ Africâ, Præfectus prætorio ejusdem regendæ creatus est Archelaus. *Baronius in A.C. 534. n. 56. & seqq.* Sed perpetua in eâdem cum Mauris bella fuerunt, donec eò missus *Salomon Spado*, rei militaris peritus, compressis hostibus, pacem provinciæ reddidit, sub annum Justiniani XIII. Biennio verò pòst, destitutus à suis, in conflictu cecidit; ac barbari, resumtis animis, Romanorum irritati crudelitate ac perfidiâ, multis eos cladibus affecerunt. Mox & *Guntheris*, Salomonis anteà satelles, *Areobindum*, Ju-

stiniani affinem, interficit; & rursus ab *Artabane* Persâ interficitur. Vide *Procopium* & *Marcellinum*.

Nono anno Justiniani *bellum Gothicum* susceptum est, quòd *Theodahadus Amalasiintham* occidisset. Initium belli *Sicilia*, quam *Belisarius* Gothis totam extorsit. Gothorum Rex ita perterritus est, ut cessurum se bonâ fide Imperatori Principatum promitteret; si prædium aliquod, è quo mille ducentos aureos caperet, daretur. His lætus Imperator, remisit legatum, pluraq; indulsit, quàm Rex rogaverat: Sed is non diu pòst fidem mutavit. Hinc resumpta arma, & Belisarius missus iterum *Syracusis* & *Panormo* valido præsidio firmatis, *Messanâ Rhegium* trajecit; & ductis per *Brutios Lucanosq;* copiis, *Neapolin* obsedit. Comperto, per aquæ ductum in mœnia accessum esse, quadringentos statim milites immisit; urbemque occupavit. Gothi *Theodahadi socordiam* ægrè ferentes, occiso illo, creârunt *VVitigem*, bello spectatum virum; qui statim totis viribus in Belisarium ivit. Quæ dein gesta sunt, è *Procopio* multis docent præter Giphanium, *Erycius Puteanus lib. I. Hist. Insubr.* & *Baronius in A. C 535.*

Summa est: Gothis Romam, quam hactenus obtinuerant, deserentibus, *Belisarius* ingreditur; & W*itigem* post diuturnam obsidionem cum triginta millium strage rejecit. Paulò pòst ipse W*itiges*, cum Ravenna in Belisarii potestatem venit; & *Constantinopolin* abductus est. In locum Witigis creatus *Ildobaldus*, ac post eum *Alaricus*; quo intra paucos menses peremto, *Totilas* regnum accepit. Hic, dum *abest Belisarius*,

ſarius, Gothorum vires reſtaurat, *Veronam* recuperat; Romanos, qui caſtra caſtris oppoſuerant, fœdè proterit; *Florentiâ* fruſtrà tentatâ, *Cæſennam, Petram*, & hinc in *Samnites* movens, *Beneventum*, *Cumas*; omnemque *Brutiorum agrum, Lucaniam* prætereà & *Apuliam*, totamque *Calabriam* occupat; tùm & *Neapolin* recipit. Hinc Beliſarius redit; ſed cùm haberet vires non magni momenti, Totila victor nihil interpellatus eſt; *Roma* ipſa, commeatibus aliquoties interceptis, gravi alimentorum penuriâ paſſâ, Totilæ *à quatuor Iſauris proditur*, non niſi *quingentis* civibus ſuperſtitibus. En rerum viciſſitudinem! Hæc eſt illa Roma, in quâ *ſub Claudio* Imperatore cenſita ſunt *ſexagies novies centena ſexaginta quatuor millia*; ut eſt apud *Tacitum*. Incidit hæc calamitas in A. V. 1298. annum ſextum poſt Conſulatum Fl. Baſilii; *diem 16. Cal. Jan.* ut eſt apud *Marcellinum in Chronico*. Aliter *Goltzius* & *Giphanius*.

Cogitabat & *Totila* diruere totam, niſi *Beliſarii literis* perſuaſus, ſententiam mutâſſet. Interim cùm *Totilas Ravennam* pergeret, Beliſarius urbem per 40. dies ita deſolatam, ut ſaltem cubile beſtiarum eſſet, recuperat; & partem murorum inſtaurare incipit. Supervenit *Totilas*, ſed repulſus, *Tibur* ſe confert. Eodem tempore *belli Perſici*, *neceſſitate* flagitante, Beliſarius revocatur: *Diogenes*, dux fortiſſimus, cum tribus millibus haſtatorum præſidio relictus gnaviter rem gerit; ſed urbs *ab Iſauris rurſus prodita*, Gothis ceſſit; multi cives & milites cæſi: Sed poſteà *Totilas* in literis *à Francorum Rege* graviter notatus, quòd ur-

bem dominam desolatam relinqueret, ac seipsum magnâ gloriæ parte spoliaret; cives omnes revocavit, inflammata vel diruta instauravit, Patriciis sua restituit, & commeatus undique portari jussit. *Procopius* iterum captam indicat sub initium anni XV. ex quo bellum Gothicum cœperat. Capta est igitur anno nono post Consulatum Basilii, anno ipsius 1301. Cujus sententiæ *Baronius* quoque fuit. In *Marcellino* neque dies neque annus hodiè signatus apparet.

Sed Justinianus Italiam non amisit, licet adversam fortunam hactenus expertus. *Narsetem* summæ rei præfecit. Is *Hunnos*, *Herulos*, & *Longobardos* in auxilio habens, Totilam *illo ipso loco, quo Galli quondam à Camillo cæsi erant*, magno prælio devicit; interfectis sex Gothorum millibus, & ipse Rex paulò pòst ex accepto vulnere moritur; quod factum anno undecimo, post Consulatum Basilii; sive A. V. 1303. Reliquias exercitus Gothici collegit *Tejas*, vir rei militaris præstantissimus; sed & ipse victus occidit, *ultimus Gothorum Rex*. Hic belli Gothici finis, & Gothorum terribile nomen tandem *sub Justiniano* extinctum.

Pax reducta videbatur, non erat: Nam mox Italia classico novo inhorruit, *Francis* & *Alemannis* irruentibus; quos Gothi fugâ elapsi concitârunt. Ipsi quoque variis cladibus attriti, Italiam relinquere coacti sunt. Meminit hujus belli *Constantinus Porphyrogennetus lib. II. Them. 11.* Et Ducem Francorum alterum Βυτιλῖνον appellat; quem *Giphanius* modò Bucellinum, modò Bultinum. *Sigonius lib. XX. de* *Occi-*

Occident. Imp. Francorum ſtragem *in agro Campano* editam ſcribit *ad Caſilinum*, ſeu *Caſadinum*, fluvium; qui olim *Vulturnus*, nunc *Sanguino* ab hac cæde (ut *Morellus* ſuſpicatur) nominari ſolet. Idem Morellus *Agathiæ* carmen, quo Juſtiniani victoriam de Francis celebravit, ſic vertit:

Plena cadaveribus taboque infecta fluenta,
Tuſca Caſilini cœpit arena rubens:
Cùm Francos acies populos Romana cecidit,
Et quot parebant agmina Butilino.
Næ felix amnis, qui præfert ſigna tropæi,
Dum rubet æternùm ſanguine barbarico.

Dum cum Gothis bellum geritur, etiam in Oriente multum Juſtiniano negotii à fœdifragis Perſis fuit: Nam *Chosroës* anno quinto belli Gothici, cùm non eſſet, qui reſiſteret, per *Meſopotamiam* irruptione factâ, in *Syriam*, longè latèque graſſatus eſt: Nec antè calamitati finis, quàm Juſtinianus quinquaginta nummûm aureorum perſolviſſet; totidemque per annos ſingulos danda paciſceretur. Magnam ignominiam hanc fuiſſe dicit *Baronius in A. C. 540. n. 40.* Et ſanè in hoc & aliis ſimilibus factis ſævidicum ſtylum *Procopius p. 49. & 50.* exercet: *Hunnorum ducibus nullâ occaſione accerſitis, immanes pecunias perditâ munificentiâ largitum; illos acceptâ pecuniâ alios duces, eorumque cohortes ſolicitâſſe; qui in fines imperii excurrerent populabundi, &c.* Idem *Alemannus* confirmat ex *Agathia*, aitque ob id acclamâſſe populum: *Barbari aurum dono tulerunt, quaſi in eos injurii fuerimus!* Et quamvis *Agathias* excuſet, tamen magis accuſare, cenſet idem *Alemannus*. Ut

Ut de hac re agam obiter, dico, nusquam videri peccatum à Justiniano: Pecunias barbaris dedit *juvenis* adhuc, sed *rariùs: Senior* & decrepitus *frequentiùs*. Hoc *Agathias* dicit: *Ad ultimum vitæ suæ Justinianus à laboribus visus eſt abhorruisse, cùm potiùs haberet committere inter se hostes, & muneribus delinitos tantisper repellere; quàm sibi fidere, & in apertum se inferre discrimen.* Cùm Persarum bellum secundum, quod modò retulimus, pecuniâ finiret, nondum erat senex & laborum fessus; sed urgebat *necessitas*, gravissimo Gothorum bello satis occupatum. *Rudolphum I.* Imperatorem sapientissimum dixisse ajunt: *Quicunque tres lites habet, duas, si poterit, componat.* Vide *Lipsium lib. III. Epist. Miscell. 77.* In *Philippo* illo, qui non minùs ut Alexander pro monarchiæ Macedoniæ conditore haberi debet, hanc prudentiam *Justinus lib. VII. c. 6. §. 4.* commendat, quòd *bella, quæ velut conspiratione quâdam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diversis locis, uno tempore confluebant; quoniam omnibus par esse non potuit, dispensanda ratus, alia interpositâ pactione composuerit, alia redemerit; facillimis quibusque aggressis, quorum victoriâ & militum trepidos animos firmaret, & contemtum sibi hostium demeret.*

In Justiniani facto, quod idem est, dentem fatigat sycophantia. Sanè quæ tanti Principis generositas fuit in explicandâ per omnes gentes imperii majestate, non permittit credere, pecuniâ fuisse quæsiturum adhuc vegetum & vigentem; quod posset bello. Ergò *necessitas* ad hoc consilium impulit, quod in similibus

milibus angustiis arripuisse fortissimos duces ac Principes, non ignorârat. Romæ veteri nonne recessum suum mille pondo auri venditârunt *Galli?* Lege *Florum lib. I. c. 13. §. 17.* & alios. Hadrianus sapientissimus Imperator (cui Trajanus, bellicosus Princeps, nimis afflictum imperium reliquerat) *à multis Regibus pacem redemit*; ut est apud *Spartianum in ejus vitâ.* Idem fecit Constantinus M. ut *Julianus in Cæsaribus* nos docet. Idem alii quamplurimi, *ut Gothos amicos, quàm inimicos haberent*; teste *Jornande in Geticis.* Qui barbaris responderunt: *Imperatorem bellicosum & vigilantem ferrum habere, non aurum*; ut Julianus apud *Ammianum lib. XXV.* speciosa quidem locuti sunt, sed non semper reipublicæ & provinciis utilia. Quid multis? Absolvit hîc Justinianum *Valesius ad Ammianum lib. XXIV. p. 285.* fecisse hoc *prudenti consilio.*

Senex jam factus, si prorsus armis abstinuit, & pecuniis tantùm barbaros repulit, tamen non reprehendendus mihi videntur; ut ob singularem rationem magnifaciendus potiùs. Quid enim Julius Cæsar, illa bellicæ laudis aquila? ut *in ejus vitâ c. 60. Suetonius* scribit: *tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus est.* Quare? quia *quò sæpius vicisset, hoc minus experiendos casus opinabatur; nihilque se tantum acquisiturum victoriâ, quantum auferre calamitas posset.* Rectissimè. *Solet enim fortuna fatigari: Solet, posteaquam nimium indulsit, in fine deficere*; quæ sunt verba *Quinctiliani, Declam. CCLXXI.* Nostrâ memoriâ

moriâ Mauritius Nassovius, nemini veterum ducum animi magnitudine, consilii solertiâ, bellicis virtutibus, ac rerum gestarum gloriâ secundus, sub extremum vitæ, quasi famæ satur, ferè quievit. Quemadmodum *bonus Orator ætate ingravescente, mavult desinere, quam deficere; perspicitque, ne quid pejus, quàm fecerit, faciat: Et antequam ætatis insidiis opprimatur, canit receptui, ac in portum integrâ navi pervenit*; ut eleganter loquitur idem *Quinctilianus lib. XII. c. 11.* Memini alicubi legere Johannis Jacobi Medicæi, Marchionis Mariniani, responsum ad *Carolum V.* divæ memoriæ Principem; cùm is ad *Metim* omnia frustrà tentans, de fortunæ malignitate conquereretur: *Fortunam similem meretriculæ, quæ juvenibus adhæreat, senes deserat.* Hæc cogitare debuissent, quibus tantas faces in Justinianum accendere placuit. Ita verò res habet. Postquam semel affectibus laxavit frena *Procopius*, non habuit ampliùs illos in potestate: *Fertur equis auriga; neque audit currus habenas.* Omnia reprehendenda fuerunt, omnibus etiam egregiè factis invidia conflanda apud seram posteritatem. Simili furore itum est in alterum Justiniani facinus, cùm *hostes cum hostibus* commisisset: *Tranquillam,* inquit Procopius, *Romani cum externis gentibus pacem habebant; hic sanguinario furore standi loco impatiens, omnes undique barbaros inter se commisit.* Calumnia Protheo mutabilior res est. Justinianus modò *præ ignavia pacem* & tranquillitatem *emit,* modò quiescere & *pacem colere nescit.* Non constat, quomodo hæc inter se cohæreant:

reant: Nam *de eodem tempore* loquitur. Tiberium reperio pro magno consilio hoc habuisse, internis discordiis hostes relinquere. Legendus *Tacitus lib. II. Ann. c. 26. §. 5.* scilicet, quia *discordia hostium nihil majus fortuna præstare potest*; ut censet ipse Scriptor in *Germania, c. 33. §. 3.* Imò de Druso, Tiberii filio, adhuc juvene, *idem d. lib. II. c. 62. §. 1.* ubi: *Haud leve decus quæsivit, illiciens Germanos ad discordias; utque fracto jam Maroboduo usque in exitium insisteretur.* Ejusdem *lib. XII. Ann. c. 48. §. 2.* hoc est: *Omne scelus externum cum lætitia habendum; semina etiam odiorum jacienda.*

Nî Justinianus hoc faceret, barbari scilicet quievissent. Id verò credent, qui calamitates, ab iisdem imperio Romano illatas, nunquam audiverunt; nunquam legerunt. Consilium Justiniani prudentissimum, & ejus eventum sic explicat *Johannes Antiochenus* in Collectaneis: *Revocans ad calculum Justinianus, quæ expendebantur in tot militum multitudinem; judicavit magis expedire, ut paucis muneribus concitet inter se barbarorum Tribunos; quàm ut tot pecunias in exercitum, qui in eos immittendus erat, insumat; eâq; curâ vexetur. Id sanè adversus Hunnos fecit, qui sunt in altera Danubii ripa. Nam scripsit ad unum ex Tribunis: Munera vestrûm* præstantissimo *misi, te verò omnibus antecellere ratus, hæc ad te potissimum destinavi. At ilius, ut audio, vi ea diripuit; se* præstantissimum *esse dictitans. Tuum ergò erit studium, ostendere, quòd longè cæteris antecellas. Sume tibi ablata, & illum ulcifcere, ut par est. Quod nisi feceris, planè manife-*

stum

festum erit, illum præstare; quare nos quidem ei favebimus, tu verò etiam muneribus privaberis. His auditis, Hunnus bellum in suos populares excitavit; sicque ea gens diuturnis & intestinis bellis deleta est. Hucusque *Johannes.*

Ex quo loco valdè memorabili multa docemur, quæ pro Justiniani famâ faciunt: Primùm injustè conquestus est *Agathias lib. V.* cùm olim universæ Romanorum vires constitissent *sexcentis quadraginta quinque* bellatorum *millibus*, vix tùm *centum quinquaginta* militum *millia* fuisse. Quid enim? Nec imperium Romanum vetus tùm regebat Justinianus; & tamen illis alendis, quos habebat, vix sufficiebant reditus publici. Secundò non tàm prodigus fuit hic Princeps in barbaros, quàm alii eum faciunt: Largitus est, sed *pro necessitate*; cùm intelligeret, è duobus malis eligendum minus; & largitus est *modicè*. Denique in barbaros immittendum fuisse docet exercitum, nisi Justinianus eos vellet pecuniis avertere: Neque per illum stetisse, pacem an bellum mallet. Et tantum de isto.

Nunc ad *Persas*. Non diu post acceptas pecunias fœdus iterum ab illis ruptum est, & missus *Belisarius*, nihil ferè memoratu dignum fecit ob morbum; qui copias ipsius invaserat. Incidit hoc bellum in annum tertium post Consulatum Basilii, id est, A. V. 1295. At sequenti *Chosroës* cum exercitu rediit, & *Sergiopolin* tentavit; sed frustrà. Tùm *Belisarius*, prævalentibus Gothorum armis, *in Italiam* revocatus est. Interim *Chosroës*, reparatis viribus, quas & ipsas pestis

nuper

nuper exhauserat, anno post Basilii Consulatum quinto, A. V. 1297. *Edessam* obsidet; sed cum ignominiâ revertitur domum. Imperator occupatissimus, ut miseris provinciis Orientalibus consuleret, *quinque annorum inducias* à Persâ redimit. Ita pax fuit; quâ finitâ, Persæ cum Romanis bellũ redintegrârunt. In *Colchis* Romanus exercitus turpiter victus & fugatus est, quo tempore *in Italia Franci* bellum moverunt. *Quinquaginta millia à tribus* Persarum *millibus* in fugam versa sunt, cùm Deus innocentem *sanguinem Colchorum Regis*, contra Justiniani voluntatem à ducibus occisi, *in iisdem vindicaret*. Rem fusè narrat *Agathias*. Factum id anno post Basilii Consulatum decimo quarto; hoc est, A. V. 1306. Sed hæc ignominia sequenti anno rursus ingenti victoriâ expiata est; ut commemorat *idem*. Nam & Justinianus, pientissimus Imperator, *Rusticum* & *Johannem* (qui Colchorum Regem interfecerant) capite damnavit. Eâdem felicitate debellati *Misiani*, qui à Romanis ad Persas defecerant. Tum ad pacem petendam redactus superbissimus Persa; quæ impetrata, & usque ad Justiniani obitum sincerè culta est. Atque hæc fuerunt *quatuor maxima bella*, quæ Justinianus gessit, communi aliquando fortunâ, tandem suâ.

Sed & alia minora suscepta & confecta sunt, de quibus cùm satis egisset *Giphanius*, civiles quosdam motus exequitur. Quibus nos illum *Samaritanum* addimus. *Chronicon Alexandrinum* in quarto anno Justiniani: *Hoc anno* Samaritanis *tumultuantibus*, *sibique Regem & Cæsarem creantibus*, Irenæus *Pentadis*

diæ dux exercitus missus est; qui multos interfecit. Cæsarem illum *Julianum* appellat *Procopius in Arc. Hist. p. 52.* Et ad eam *numisma CCCX. p. 261.* refert *Octavius de Strada*; in cujus alterâ parte *Juliani caput*, cum inscriptione: D. N. JULIANUS. NOB. CÆSAR. In alterâ *simulacra* sedentium *Palladis* & *Cybelæ turritæ*, ut explicat *Alemannus in Procop. p. 58. 59.* Qui proinde dissentit ab Octavio, & numum ad *Julianum Apostatam* Gentilem pertinere putat. Aliam eorundem *Samaritarum* seditionem anno XXIX. imperii Justiniani motam refert *Anastasius*; in quâ *Judæi* & *Samaritæ Christianos* multos interfecerunt, & ædes sacras inflammârunt. Missus contra illos *Adamantinus*.

Posthæc *Giphanius* etiam de duobus celeberrimis Justiniani ducibus, BELISARIO & NARSETE, verba facit. BELISARIUM *Germanum* fuisse, & ipse, & *Welserus in Antiquitatibus Augustanis, & Besoldus in Synopsi majore* voluerunt ex illis verbis *Procopii lib. I.* Vandalicorum: *Ducebat Belisarius originem ex Germania, quæ inter Thraces & Illyrios sita est.* Ergò, inquiunt, fuit *Quadus*. Sed *Germaniæ vocabulum* hîc *non* est accipiendum *vulgari notatione*; quâ nos, qui Europæ latissimam regionem habitamus, Germani dicimur; sed intelligenda est *Germana metropolis*, inter *Thraciam* & *Illyricum* sita; cujus mentionem faciunt Orientalium Pontificum sanctiones; & de quâ *Ortelius* dubitat, sitne *Germanopolis Ptolomæi*? Malo igitur tàm illustrem heroëm pro populari non agnoscere, quàm veritatem de industriâ abscondere.

Primum

Primùm ſub Juſtiniano ipſo, nondum Imperatore, meruit, ejusque fuit *doryphorus*: Dein ab eodem contra Perſas *cohortibus aliquot* præficitur: Tùm *Tribunus* militum, denique *Imperator*. Uxor illi *Antonina Patricia*, quæ priori marito *Photium* pepererat. Hic igitur *Beliſarii privignus*. Ipſe verò Beliſarius *unicam filiam* ex eâdem genuit *Johanninam*, Anaſtaſio, Juſtiniani & Theodoræ nepoti ex filiâ, deſponſatam; ut nos *Procopius* ſolus docet in *Arcanâ p. 20.*

Rectè verò *Giphanius* putidiſſimum commentum eſſe pronunciat eorum, qui *Beliſarium* tandem *effoſſis oculis in trivio mendicâſſe obolos*, tradiderunt. Sed fallitur, quòd commenti auctorem exiſtimat *Petrum Crinitum*: Nam & diu antè id à *nugantibus Græculis* celebratum eſt; à quibus accepit *Johannes Tzetzes Chil. III.* Ipſi verò Johannis Cappadocis hiſtoriam, & infelicem exitum, confuderunt cum exauctoratione Beliſarii; cujus *Procopius in Arcana* meminit; vel quæ de illo Johanne *Giphanius* refert. Sed Beliſarius, quamvis aliquando calumniis petitus, & imperio ſpoliatus eſt; tamen veterem dignitatem mox recepit, miſſus in Italiam; ut eſt in *Appendice Chronici Marcellini.*

NARSETIS, alterius ducis, patriam ſibi perobſcuram dicit *Giphanius*; ſed non dubito, quin fuerit oriundus ex illâ parte *Armeniæ*, quæ Perſis parebat. *Narſetem* & *Aratium* fratres *Perſarmenios* expreſſè *Procopius lib. I. Perſicorum* dicit: *Sub idem tempus*, inquit, *Narſes & Aratius fratres Perſarmenii genere, unà cum matre ad Romanos transfugerunt; quorum*

rum Narſes *Quæſtor etiam ab Imperatore factus, ſuas quoque gentes pecuniâ corrupit. Quæ cùm* Iſaaces, *frater eorum natu minimus, cognoviſſet; cum Romanis clam collocutus*, Bolum *arcem ipſis tradidit.* Quid eſt igitur, quòd ultra hæſitamus? Hujus viri dignitates & laudes continet *Inſcriptio pontis Salarii apud Gruterum. p. 161*: IMPERANTE D. N. PIISSIMO. AC. TRIUMPHALI. SEMPER. JUSTINIANO. P. P. AUG. ANN. XXXIX. NARSES. VIR. GLORIOSISSIMUS. EX. PRÆPOSITO. SACRI. PALATI. EX. CONS. ATQUE. PATRICIUS. POST. VICTORIAM. GOTHICAM. IPSIS. EORUM. REGIBUS. CELERITATE. MIRABILI. CONFLICTU. PUBLICO. SUPERATIS. ATQUE. PROSTRATIS. LIBERTATE. URBIS. ROMÆ. AC. TOTIUS. ITALIÆ. RESTITUTA. PONTEM. VIÆ. SALARIÆ. USQUE. AD. AQUAM. A. NEFANDISSIMO. TOTILA TYRANNO. DESTRUCTUM. PURGATO. FLUMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATUM. QUAM. QUONDAM. FUERAT. RENOVAVIT. Cæterùm tàm noxius imperio poſteà fuit, ſub Juſtinio II. quàm ſub Juſtiniano utilis fuerat.

Ultimum caput in *Giphanio* miſcellum eſt, atq; hoc unum inſtituti noſtri causâ notamus; *ſub Juſtiniano Conſules creari deſiiſſe.* Sic enim *Procopius in Arc.* pag. 115: *Non eſt omninò comitia videre Conſularia; quare extremâ mortales oppreſſi ſunt egeſtate.* Vide hominis malignitatem! Fecit id Juſtinianus ad immodera-

moderatas *expensas* illas *tollendas*; quas in Consulatus primo die ab ipsis creatis Consulibus fieri moris fuisse, docui *ad Pompon. lib. II. de Origine Juris*. Legem primùm tulerat, quâ sumptus istos nimios moderatus est; vide *Novell. CV.* sed cùm datis limitibus humana superbia coarctare se nesciret, hinc illud tandem Imperatoris subiit animum; ut Consulatus dignitatem amplissimam paulatim è Senatu proscriberet. Ità dum optimus Imperator providit, ne illustres familiæ *missilibus*, *donativis* & *strenis* suis ad extremam inopiam prolaberentur; audire cogitur, *ad egestatem alios redegisse*; scilicet quia plebem lascivientem & otiosam hoc commodo spoliavit. At nemo sapientum fuit unquam, quin detestaretur *hirundinem illam ærarii*, & plerumque procerum plebem: *Factum enim; ut omnes artes, omnia opificia, omne negotiandi studium, omnis agricultura negligeretur; cùm pecuniæ aliunde suppeterent.* Suadet *Sallustius in Orat. I.* de Republ. ordinandâ: *Uti plebs habeat negotia sua, largitionibus & publico frumento corrupta.*

Cæterùm sublatâ chronologiâ per Consulatus deductâ, in posterum tempora notabimus aliter; & ut in externis nuper à mundo condito *supputationem Calvisianam*; sic eandem sequemur *à tempore nati Salvatoris*. Hæc sunt, quæ de Justiniano volui, debui; nec dubito, quin *veritatis studiosum* me fuisse, boni omnes facilè intelligant. Iis, qui *Procopium* & *Evagrium* æstimant, non placebo. Sed *veritas non est; quicquid amor & auctoritas magnorum nominum suadet.* Concludo verbis incomparabilis *Salmasii*: Justinianus bonus ac pius Princeps!

JUSTINUS SECUNDUS.

MOrtuo Justiniano die 14. Novemb. (*Chronicon Alexandrinum* licet mendosum in numero mensium, & *Theophanes*) A. C. 565. mediâ nocte, cùm imperâsset annos 38. menses 8. (*Evagrius lib. IV. c. 40.*) successit JUSTINUS *junior*; patre Dulcissimo, matre Vigilantia, Justiniani sorore natus. *Corippus Grammaticus* & *Victor Tununensis*. Ergò perperam *Raphaël Volateranus*, *Onuphrius*, *Occo*, *Strada* & *Hemmelarius*, Justiniani nepotem ex filio faciunt. Sed & *Camerarius* apud *Nicephorum Callistum in Chronico* malè vertit fratris filium.

Fuit prius *Curopalates*; de quo officio consulendus *Alemannus in Procopium p. 17.* Socordis ingenii principem vocat *Besoldus*, scilicet quòd in gerendo bello imprudens & ignavus esset. Pacem cum *Avaribus* & *Persis* solvit, cum magno reip. damno; effecitque, ut de Justiniani prudentia nemo jam dubitarit. Acceptâ in Oriente magnâ clade, *in phrenesin incidit*; quâ commotus *Chosroës* petenti Sophiæ *triennales inducias* concessit. Tamen paulò ante finem Justini redintegrato bello tàm feliciter à *Justiniano duce* pugnatum ajunt, ut *Chosroës* lege perpetuâ sanxerit, ne contra Romanos Rex Persarum copias ipse duceret. Alii mortuo Justino victoriam hanc reportatam scribunt; alii vivente quidem *Justino*, sed jam omnia gubernante *Tiberio*.

Hæc verò est illa *Sophia*, quæ Justini uxor & *Theodoræ neptis*, sed non ex Justiniano (idem *Corippus*

pus & *Victor Tununensis)* Narsetem ad immane scelus suscipiendum irritavit. Nam cùm Justini literis revocaretur ex Italia, insignem contumeliam adjecit impotens fœmina: *Sibi semiviro in gynacéo opus esse; illic ad colum inter nentes jura daturum, & pensa in quasillos divisurum.* Hinc Narses, supra quàm dici potest, excanduit, sibi naturæ aut fortunæ injuriam cum probro objectari; & quia *ad lanificium* poscebatur: *Exordiar sanè telam*, inquit, *quam nulla Penelope, nec quicquid usquam est muliebrium Sophiarum, retexere potest.* Igitur Italiam, quam à Gothis felicibus armis vindicârat, rursus perditurus, *Longobardos*, eo tempore militiâ formidabiles, *è Pannonia* advocat; eorum Regi *Alboino* Italiam in prædam spondet, aditu obtentuque facilem; quippe viris vacuam, & à recenti adhuc calamitate languentem. Ita *Paulus Diaconus.* Sed *Constantinus Porphyrogennetus de administrando imperio c. 28.* rem paulò aliter narrat, & ipsam Augustam non *Sophiam*, sed *Irenem* vocat.

Quicquid sit, *Italiam* ingressi sunt *Longobardi*; & ejus nobilissimam partem tenuerunt, *usq; ad Caroli M. tempora*; quæ primo impetu invadere non poterant, ea cesserunt *Exarcho.* Nam dignitatem istam Justinus instituit, fuitque *sedes* potestatis *Ravennæ.* Uno verbo: *Vices Imperatoris in Italia sustinebat.* Primus *Longinus*, ultimus *Eutychius*; quem post annos 183. *Aistulphus* Rex, *Ravennâ*, ut & omnes Græcos *Exarchatu* spoliavit. Vide *Erycium Puteanum lib. II. Hist. Insubric. p. 110. Sigonium lib. I.* de *Regno Italiæ.*

In civilibus Justinus laudabilior, leges ac justitiam amavit; cujus insigne exemplum refert è *Cedreno Petavius part. I. Ration. Temp. lib. VII. c. 9.* decessit d. 26. Sept. A. C. 578. ut *Chronicon Alexandrinum* & *Theophanes* fidem faciunt. Liberos è *Sophia* genuit *Justum*, sed qui rursus obiit, antequam pater imperium adipisceretur; & *Arrabam*, sive *Arabiam*, uxorem Patuarii Curopalatæ. Illius meminit *Theophanes*; hujus *Corippus*, & nominatim *Antiquitates Constantinopolitanæ*; quas laudat *Alemannus in Procop. p. 68.* Ex Arabia & Patuario nata est *Helena*.

TIBERIUS.

TIBERIUS CONSTANTINUS (ut describitur in numis apud *Occonem p. 584.*) & *ipse Curopalates* (eò usque creverat ista dignitas, ut ad imperii fastigium proximus gradus esset) adoptatus à Justino, & Cæsar factus est d. 7. Dec. A. C. 574. ut vult *Theophylactus Simocata lib. III. c. 11.* d. 7. Sept. ut vult *Chronicon Alexandrinum*. Errat *Evagrius*, qui Justinum ait *solum* imperâsse annos 12. menses 10. dies 15. *cum Tiberio* annos 3. menses 11. *in totum* annos 17. menses 9. cum-dimidio. Rectè *Petavius*, regnâsse *solum* annos 8. superque menses 9. ferè; *cum Tiberio* annos 4. ac duos circiter menses. In *Roma Subterraneâ*, opere longè pulcherrimo, quod nuper prodiit, extat *p. 107.* insignis *Inscriptio*, quæ huc facit: DEP. EST. BOETIUS. CL. P. OCT. CAL. NOBR. INDICT. XI. IMP. DOM. N. JUSTINO. P. P. AUG. ANN. XII. ET. TIBERIO.

RIO. CONST. CÆR. ANN. III. Hic fuit Justini penultimus annus. Ergò Tiberius cum Justino regnavit omnino per annos 4.

Fuit Princeps lenitate, justitiâ, munificentiâ, pietate, cæterisq; Imperatore dignis virtutibus sanè quàm commendatus. *Persas*, duce *Mauritio*, feliciter repressit; & Narsetis thesauros reperit, ut scribit *Diaconus*. Moritur A. C. 582. d. 14. Aug. ut est in *Chron. Alexandrino*. Uxorem habuit *Anastasiam*, & ex eâ *filias*, ante imperium susceptas, *Charitonam*, quam Germano in matrimonium collocavit; & *Constantinam*, sive *Constantiam* Mauritio desponsam; ut ex *Evagrio* & *Theophane* manifestum est.

MAURITIUS.

FL. MAURITIUS (ita numi) vel MAURITIUS TIBERII (ut alii) *Cappadociâ* oriundus, virtute ac peritiâ rei militaris conspicuus, succedit Tiberio socero, A. C. 582. Ad eum confugit *Chosroës*, de quo illustrem victoriam reportârat, pulsus à suis: Statimq; à Mauritio *adoptatus*, & bello *restitutus* est. Tùm *Avaricum bellum* suscepit adversus *Caganum*; captos ab eo Christianos milites cùm nollet exiguâ pecuniâ redimere, paulò pòst iratum avaritiæ Deum sensit. *Phocas* contra eum ab exercitu Imperator salutatus est, A. C. 602. d. 27. Sept. qui totam domum ejus delevit, ipso quoque capite truncato. Nemo Principum fortiore animo tulit casum suum, cùm hoc *Davidicum* solùm diceret: *Iustus es, Domine, & rectum judicium tuum!* Sed &

unum ex filiis occultante nutrice, ac *ſuum pro illo ſubjiciente*, piam fraudem ultrò detexit; nec alium occidi paſſus eſt. Vide *Baron. in A. C. 602. n. 19.*

PHOCAS.

FL. PHOCAS (ſic appellatur in numis apud *Oiconem p. 586.*) imperium, quod auſpicatus eſt d. 27. Dec. A. C. 602. tenuit per annos 8. nā ab *Heraclio* captus & interfectus eſt A. C. 610. ut è *Chronico Alexandrino, Theophane*, & aliis manifeſtum eſt. Αἱμοπότης dicitur à *Johanne Antioch. in Exc. Peir. p. 853.* Id eſt, cruentus & ſanguinarius. *Narſetem* nobiliſſimum ducem, qui rebellârat, per fas & nefas, iteratis juramentis interpoſitis, ad ſe pellectum, mox *vivum comburi* juſſit. *Cedrenus* & *Hiſtoria Miſcella.*

Cave hunc eundem cum *Baronio, in A. C. 568. n. 13.* & alibi, credas cum *Narſete eunucho*; qui *Gothorum* regnum in *Italiâ* ſub Juſtiniano deſtruxit. *Narſetis, Juſtiniani ducis*, hic fuit exitus: Cùm *Longobardi*, Pannoniâ Hunnis conceſsâ, conjuges, liberos, fortunasq; transtuliſſent *in Italiam*; Narſetem perfidiæ ferè pœnituit. Audiebat paſſim, novæ calamitatis auctor, qui bellum profligârat. Igitur animum crucians, Romæ morbo ac dolore interiit. Sic referunt *Paulus Diaconus, Anaſtaſius Bibliothecarius*, & alii. At hic, ut audivimus, Phocæ juſſu, *vivus crematus* eſt. Nec profectò tàm facile eſt dicere, *Diaconum* & *Anaſtaſium* retuliſſe falſum; vel, quod *Baronius* cogitavit, ab omni perfidiæ maculâ liberare Narſetem: Conſentit enim in re ipsâ *Conſtantinus* Imperator, non

Paulum

Paulum Diaconum, sed alios secutus; ut ex circumstantiarū diversitate lector diligens observare potest. Nisi ergò auctoritates istæ solidioribus rationibus confutentur, inde sic argumentamur: *Narsetem eunuchum* post immanem proditionem vix vitam, nedum summam Præfecti potestatem apud Romanos ad imperium usque Phocæ habiturum fuisse. Quid? an Narses eunuchus ad Phocam usque vitam produxit, qui missus est in Italiam contra Gothorum Regem A. C. 552. ut ipse fatetur *Baronius in illo anno, n. 21?* Cui non imminutæ mentis lectori persuadebit hoc? ego omninò *duos* statuo *Narsetes*: Primum Narsetem illum, cujus ductu Gothorum regnum eversum est; posteriorem, qui per nefas circumventus, à Phocâ vivus crematus est. Hic postremus adhuc juvenis *armiger* fuit *Justini*; de quo *Corippus lib. III.*

Armiger intereà Domini vestigia lustrans,
Eminet excelsus super omnia vertice Narses
Agmina, & augustam cultu præfulgurat aulam;
Comtus cæsarie, formâq; insignis & ore,
Aureus omnis erat cultuq; habituq; modestus.

Præfectus Romani exercitus vicit *Varanem*, & *Chosroëm juniorem* restituit, *Miscell. lib. XVII. Zonaras in Mauritio, Nicephor. lib. XVIII. c. 20.* Duo igitur belli fulmina ejusdem nominis, alter *Gothis*, alter *Persis* oppositus; hic ipse, quem Phocas tàm crudeli mortis genere sustulit, ultoremq; crudelitatis & perfidiæ rursus habuit *Fl. Heraclium*, Africæ Præfectum: Is enim indignè ferens, Phocam imperium hostibus perden-

dum relinquere, A. C. 610. solvens ex provincia, *Constantinopolim* occupat, & *Phocam* supplicio afficit.

HERACLIUS.

FL. HERACLIUS, filius Heraclii στρατηγοῦντος ἐν Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ, ut ait *Zonaras*; & hinc Λίβιος cognominatus à *Constantino lib. I. Themat. 1. p. 3.* imperium adeptus, occiso Phocâ, *Persas*, qui Orientis maximam partem occupârant, & *crucem Salvatoris in Persidem* asportârant, de pace rogat supplex: Sed illi respondent, tùm demum concessuros, *si crucifixum abnegarent Deum, & Solem adorarent.* Eodem tempore *Avares* in *Thraciam* irrupêre; quibus ægrè placatis, Heraclius totus in bellum Persicum incubuit; victis Chosrois ducibus, etiam in Persidis interiora movit A. C. 627. & hostem compulit pacem petere, *reddere* cum ademptis opibus, & captivis *Sacrosanctam crucem*; quam *Heraclius* summâ cum veneratione *Hierosolymam transtulit.*

Hujus temporibus nova è profundo barathro erupit religio, seu clades potius ac lues humani generis; quæ initium à *Muhamede*, Abdulæ filio, Abdulmutalibi nepote, sumsit. Vide *Leuncl. lib. I. Histor. Musul. p. 32. & Joh. Cotovicum in Itinerario c. 1. Baron. in A. C. 630.* & alios passim. Ipse Heraclius in Monotheliratum hæresin prolapsus est; ut scribit *Theophanes.* Moritus d. 11. Martii A. C. 641. ætatis 66. cùm imperâsset annos 30. menses 4. dies 6. *Petavius in Ration. Temp. part. I. lib. VII. c. 13.*

CON-

CONSTANTINUS.

SUccedit Heraclio patri, & *quarto* imperii *mense*, seu morbo, seu veneno à *Martinâ novercâ* tollitur.

HERACLEONAS.

HEraclii filius cum *Martinâ* matre *sex* mensibus imperium tenet; iis exactis, *nares* Heracleonæ, *lingua* Martinæ *præscinditur*, ex Senatus decreto. *Theophanes, Zonaras, Cedrenus & Miscella.* Hunc *Besoldus* in minore Synopsi, an ut illegitimum *omisit?* non opinor: factum vel ipsius incuriâ, vel typographi. Nam mox Justinianus in Heraclii stirpe *sextum Augustum* dicit. Quòd si Heracleonam excludimus, falsum est; haberemus enim saltem *Heraclium, Constantinum, Constantem, Constantium Barbatum, Justinianum.*

CONSTANS.

CONSTANTINI F. Heraclii N. occiso Heracleonâ, imperium adeptus, infelix bello; ut rectè *Besoldus.* Primùm contra *Saracenos* infelicissimè pugnavit, ut est apud *Theophanem*, & in *Miscella.* Inde *Orientis* velut pertæsus, in *Italiam* trajecit, *contra Longobardos*; sed ab iisdem victus, *Romam* furore quodam barbarico *expilavit*; ut est apud *Paulum in Longobardicis.* Hinc in *Siciliam* transmisit, ubi cùm 6. annis hæsisset, *Syracusis in balneo* interfe-

ctus

ctus est à suis; cùm imperâsset annis 27. Factum id A. C. 668. præter *Theophanem* vide *Zonaram*.

CONSTANTINUS.

METIUS, sive MEZENTIUS, sive MEZIZIUS, *Armenus*, creatus erat à rebellibus; sed hunc paulò pòst superveniens Constantinus, Constantis occisi filius, Constantini nepos, Heraclii pronepos, interemit; ut scribunt *Anastasius*, & *Constantinus Manasses*. Hic igitur imperare cœpit, cum fratribus *Tiberio* & *Heraclio*; ut vult idem *Anastasius*. Nares iisdem mox amputatas tradit *Theophanes*; sed qui nec sibi consentanea loquitur: Ait enim eosdem imperio dejectos anno demum XIV. Constantini.

Pogonatus, vel Pogonates, hic Imperator cognominatus est, cujus rei causam reddit *Constantinus Manasses* in Annalibus:

- - *quod parans Mezizii*
Ducis in luem classem tener & imberbis,
Hinc reversus amplâ *visus est* barbâ *decens*;

ut Latinè vertit *Fridericus Morellus notis in Constantinum Porphyrogennetum de Themat. p. 121.* Sub hoc *Constantinopolis* à Saracenis *obsessa* per 7. annos; quibus cum Imperator superior tandem fuit, pax his conditionibus facta, ut *Saraceni Romanis* quotannis *trecenta sexaginta quinque aureorum millia* penderent; ac virorum capita *quinquaginta*, equos nobiles *quinquaginta*. Sic tranquillitate restitutâ, *Concilium* generale *sextum* indixit. *Petav. Ration. Temp. part. I. lib.*

lib. VIII. c. 1. Moritur A. C. 685. cùm imperâſſet annos XVII. ut ſcribit *Conſtantinus Manaſſes.*

JUSTINIANUS II.

Conſtantini Pogonati F. cognomento Rhinotmetus, à truncis naribus, ſuccedit patri, annos natus 16. *Mardaitas,* Libani incolas, obicem imperii Romani, cujus *Saracenos* ſedibus ſuis detraxit: Cum iisdem Saracenis, fretus *Sclavorum* invitis auxiliis, congreſſus, inferiores tulit. Domi crudelis ac rapax, plures ſibi hoſtes peperit. Hinc à *Leontio* Patricio, quem ad regendam *Helladem* miſerat, è carcere, comprehenſus, *naſoq; mutilatus*; & *Cherſonam* relegatus eſt, A. C. 695. Ab exilii loco poſteà fugiens, venit ad *Caganum,* Regem Avarum, cujus filiam duxit; & hinc ad Bulgarorum Principem, *Trebellium*; cujus ope reſtitutus, *Leontium* & *Abſimarum* in vinculis, *præfecto naſo,* per urbem circumductos, & *ludis Circenſibus* ſpectaculo exhibitos, *capite plecti* meritò juſſit. *Conſtantinus Manaſſes, Cedren. Theophan.* & alii. Mox iisdem *Bulgaris*, quorum beneficio regnabat, bellum inferens, & victus, dignas ingratitudinis pœnas luit. Tùm in *Cherſonitas* conversâ ſævitiâ, pænè omnes interfecit, claſſe in eos miſsâ; quam redeuntem adverſum mare horrendo naufragio caſtigavit. Hac ille clade parùm commotus, immò *ferocior* factus eſt; *quòd ſui* in illo Cherſonitarum ſtrage *parvulis pepercïſſent.* Igitur adverſus ætatem, quæ crudeliſſimos in ſe bàrbaros facilè exarmat, novam claſſem inſtruxit; id omnium mentes alienavit. Nam conjuratione fa-

ctâ,

ctâ, *Philippicus Bardanes* ad imperium evectus, *Justinianum* unà cum filio *Tiberio* interfecit A. C. 711. exeunte; vel ineunte 712. Et *sic Heraclii domus extincta est.*

LEONTIUS & ABSIMARUS, TYRANNI.

DE priore jam satis diximus. Cùm Justinianum *truncatum naso* exegisset, armis nihilo felicior, *Carthaginem* amisit; missus in *Africam* exercitus rem malè gerit, & offensionem veritus, contra Leontium *Absimarum* creat; & *Tiberium* appellat. Sub hoc Absimaro *ducenta millia Saracenorum* à Romanis *in Syria* concisa scribit *Theophanes*. Utriusque tandem fatum illud fuit, redeunte ab exilio Justiniano, quale dixi. *Prodigus* & *ignavus* Imperator, cùm biennium & menses aliquot imperâsset; equestri dato certamine *post prandium in secessu dormiens*, à conjuratis arreptus, *oculisq; privatus* est, pridie Pentecostes; sive 4. Junii, A. C. 713.

ANASTASIUS.

ARTEMIUS, Philippico à secretis, imperio accepto, dictus ANASTASIUS, contra *Saracenos* classem ingentem parat in insula *Rhodo*. Sed exercitus seditione concitatâ, & occiso duce, *Theodosium* quendam tributorum exactorem, Imperatorem salutat. *Anastasius* desperatis rebus suis, imperii ponit insignia, & *se monachum facit*; A. C. 715.

THEO-

THEODOSIUS.

THEODOSIUS ADRAMYTTENUS, Imperator quasi *per ludum ac jocum* factus, regnat usque ad annum 717; quo *Leoni sponte* cessit; is *detonsum in Clericum* cum filio vivere permisit in otio.

LEO.

LEO ISAURUS, ante imperium Conon appellatus, imperium suscepit d. 25. Martii, A.C. 717. *Saracenos*, qui Asiâ vastatâ *Pergamum* expugnârant, & *Constantinopolin* obsederant, repulit; *Tiberium* tyrannum per duces suos in *Sicilia* oppressit, & Occidentem pacavit, A.C. 719. Nomen Pontificiis invisum, quòd imagines aboleri jussisset; sed præter meritum. Videbat enim Imperator, *statuas* religiosâ veneratione *coli*, *adversus clarissimum Dei mandatum*. Ob hanc causam *Gregorius II. Pontifex*, Imperatorem subjecit *anathemati*; ac *Romam*, & quicquid *Italiæ reliquum* erat, à *Byzantinorum* Principum abstraxit imperio; *tributaq; pendere* iis ultrà *prohibuit*. Hæc ipse *Petavius* Jesuita, *Ration. Temp. lib. VIII. part. I. c. 5.* Igitur hoc tempore *idololatria pontificia* magnum *incrementum cepit*; Imperator è *divinis literis optimè informatus*, pressus, & *potestate suâ, quam in Italiam, Romam & ipsum Pontificem habebat, privatus est*. Unde *cautè* legeris *Besoldum* in *Synopsi majore*, factum & ipsum denique πολύθεον. *Leo*, ne Pontificis perfidiam ulcisceretur, *bellis*

bellis Saracenicis impeditus est. Obiit *hydropicus* A.C. 741. d. 18. Junii; cùm imperâsset annos 24. & menses 3.

CONSTANTINUS COPRONYMUS.

LEonis Imperatoris F. Copronymus cognominatus, quia fecit id, quod *Wencesilaus Noribergæ*; hoc est, *baptismo* admotus, in aquam sacram *ventris onus* elisit. Factum id A. C. 719. d. 25. Octob. Contra hunc *Artabasdus* res novas molitus est; & pulso Constantino, ut *mânuum opera* rursus colerentur, imperavit. Verùm anno 743. mense Sept. captus à *Constantino* cum filio, & *excæcatus* est. Cùm *Saraceni* discederent, Constantinus *Syriam* & *Assyriam* felicibus armis pervasit; & passim rem Christianam restituit. Hujus temporibus *Turcæ è portis Caspiis* eruptione factâ, *Armeniam* & *Iberiam* persultrâunt; & prædâ graves redierunt domum. Moritur A. C. 775. d. 14. Sept. cùm imperâsset annos 34. menses 3. non malus Princeps, nisi bonitatem causæ sævitiâ corrumperet.

LEO.

LEO, Constantini Copronymi F. à patre consors imperii factus, sicut & pater, Porphyrogenneti nomen tulit. Bellum *Saracenicum* strenuè profligavit, & proceribus poscentibus Constantinum filium, ex *Irene* genitum, imperii participem fecit. Alii dein *Nicephorum*, Leonis fratrem, ad invaden-

invadendam tyrannidem hortati ſunt; quos Imperator convictos unà cum fratre exilio multavit. Moritur A. C. 780. d. 8. Sept. cùm imperâſſet annos ferè 5.

CONSTANTINUS.

LEonis F. Conſtantini Copronymi N. Porphyrogennetus cognominatus (ſed *cave* hunc *confundas* cum Conſtantino *Porphyrogenneto*, & ipſo Leonis F. *literatiſſimo Principe*, cujus ſcripta toties hactenus citavimus; nam *hic* ætatis *poſterior*) unâ *cum Irene matre* ferè per annos 10. regnavit. Impotens fœmina *idololatriam* inſtauravit, & *Aaroni*, Saracenorum Principi impar, tributarium imperium reddidit. Filium, cui *Rotrudim*, Caroli Francorum Regis filiam, A. C. 782. deſponderat, violatâ fide *Mariam quandam* oriundam *Armeniâ* coëgit ducere, menſe Dec. A. C. 788. A quibus nuptiis filius abhorrens, ſimulq; matris pertæſus, eam A. C. 790. redegit in ordinem; tamen poſteà dignitati reſtituit, cum magno ſuo malo. Nam ejusdem dolo circumventus, & immaniter *excæcatus* eſt anno imperii 18. Chriſti 797. *Beſoldus* hanc Irenem *nimis improvidè* commendat, *benè* adminiſtrâſſe rempublicam, filium *inſolenter*; eandemque admodum *iniquè* in exilium pulſam. E Pontificiis conſule *Petavium part. I. Rat. Temp. lib. VIII. c. 6.* è noſtris *Cluverum in Epit. pag. 435.* & *ἀκρισίαν Beſoldi* ſatis animadvertes.

CAPUT XVI.

HOc caput *Besoldus* inscribit DE IMPERATORIBUS ORIENTIS POST AVULSUM OCCIDENTEM. Sed miror in hoc caput non retulisse CONSTANTINUM COPRONYMUM, LEONEM & CONSTANTINUM PORPHYROGENNETUM; sub quibus jam Occidens avulsus erat: Sicut enim diximus, à *Leone* defecit *Pontifex*, secumq; traxit, *quicquid in Italia Constantinopolitanis Principibus* hucusque paruerat.

Tria verò *Besoldus* agit in hoc capite: Primò, quomodo *Carolus*, Francorum Rex, rebus bellicis, inclaruerit, & *Longobardicum* regnum in *Italia* destruxerit? Secundò, quomodo *Constantinopolitanum* imperium, non nisi *ignavos* Principes sortitum, tandem *defecerit?* Tertiò, quomodo *Turcæ* prosperâ fortunâ usi, *Orientem* suum fecerint? De his quoq; dicam quàm brevissimè.

Francorum præclara gens, quæ super omnes gentes enitet, ut laudat *Puteanus comment. in Historiam Insubricam p. 187.* Item: *Gens virtutibus factisq; eximia*, ut ait *Euphormio in Icone c. 3.* Nec non: *Gens tàm nobilis, ut hodieq; universos Europaeos Asiatici* Francos *indigitent; sicut Orientales Romaeos, Abyssini quoque in Africa communiter nos* Alfrangues, *&* *Christianum orbem* Franciam *nuncupent*, teste *Vagetio in Periodo regni Turcici p. 25.* Non à *Trojanis* oriunda, vel *Franco* quodam, Hectoris filio, ut quosdam existimâsse jam suprà in rebus Trojanorum docui; neq; etiam à *Bojis*,

ut

ut in Bojorum gratiam *mentitus* est *Aventinus*; sed ex *aliquot* Germaniæ *populis* adunata fuit. Nam Germani rectè tandem animadvertentes, nihil contra Romanum imperium validius, quàm fraternam quandam concordiam; & hoc uno se hactenus Romanis inferiores fuisse, quòd singuli ac divisi pugnâssent; adversus eos conspiratione factâ, in unum corpus coierunt, & Germanicó idiomate *Francos*, hoc est, die Freyen / *liberos ab omni servitute* se nuncupârunt. Quicquid igitur Taciti tempore *Chatti*, *Tencteri*, *Bructeri*, *Ubii*, *Usipetes*, *Chauci*, *Cherusci*, *Hermunduri*, *Narisci*, *Suevi* deniq; tenebant; *Franciæ nomen* occupavit. *Freher. lib. II. Orig. Palatinarum c. 3.* Reliquiæ tantæ multitudinis; quæ in unum corpus coaluit, unumque nomen adscivit, consederunt ad *Mœnum*; nam cæteri omnes *Rhenum* sæpius *transgressi*, sub *Aureliano*, *Floriano*, *Probo*, *Proculo*, *Juliano*, *Valentiniano & Honorio*; sæpiusq; repulsi, tandem cùm *Attila* res Romanas attrivisset, *Belgicam*, dein *Celticam* subegêre. Mox *Ægidio* & *Sangrio*, Galliarum Præsidibus debellatis, *Lugdunensis Galliæ* partem juris sui fecerunt.

Gothi *Aquitaniam*, Burgundiones *Narbonensem*, *Sequanaq; partem* Romanis eripuerunt. Victis his, qui fortunæ superstites erant, Francis accessere: Nec diu pòst *Gothi*, acriter à *Belisario* pressi, *Francis* & ipsi partem suam concesserunt hâc lege; ut in belli societatem secum venirent. *Alemannos* quoq; non tulerunt in *Gallia* residere, iisque insigni prælio devictis, totâ paulatim regione potiti sunt; permittente

Justiniano. Consulendus *Puteanus comment. in lib. II. Hist. Insubric. p. 97. 98.*

Initium regni *Francorum in Gallia* constituerim A. C. 549. octavo post Consulatum Basilii. Tùm enim *Franci* ab Imperatore *Justiniano* Galliarum jura adepti sunt; & *aureos numos*, quod ipsis *Persis non licebat*, cudere cœperunt; non Imperatoris Romani, sed *suorum signatos imagine*; ut è *Procopii lib. III. Gothicorum* docet *Baronius in A. C. 549. n. 4. 5.*

Francis illo tempore præerat *domus Merovei*, qui Romanis junctus cum *Attila* manus conseruit in campis *Catalaunicis*; eaque in *Childerico* 200. ferè post Justinianum annis defecit; *Pipino*, Majore domus, ob rei militaris peritiam prudentiamq; in regendis civilibus, ad regnum evecto.

Stemma Pipini locupletius (quàm in historia Caroli Magni, auspiciis *V. C. Bœcleri* prodiit *p. 92.*) exhibetur à *Puteano lib. III. Historiæ Insubric. p. 181.* hoc modo: *Carolus M.* seculo Christiano sexto, clari nominis ac potentiæ in *Narbonia*, teste *Sigeberto*, reliquit *Pipinum Landesium*. Præfectum palatii Austrasiæ: *Pipino Landesio* geniti cùm alii liberi, tùm *Sancta Begga*; quæ maritum habuit *Ansigisum*, vel *Angisum*, *S. Arnulphi*, Metensium Episcopi & *Dodæ* filium, *Arnaldi* nepotem, *Ansberti* & *Blitildis*, *Clotharii* Regis filiæ, pronepotem. Ex Sanctâ *Beggâ* & *Ansigiso* natus *Pipinus Crassus Herstallius*, Præfectus palatii Austrasiæ, deinde Dux; cui *Alpaidis* concubina, soror *Dodonis*, peperit *Carolum Martellum*, Præfectum palatii & Austrasiæ Ducem. Ex hoc & *Adelheide Pipinus*

iste

iſte cognomento *Brevis*, familiæ ſuæ regnum intulit. *Pipini Brevis* & *Berthæ* F. CAROLUS, cognomento MAGNUS, regnum poſt obitum patris adeptus, quantas res geſſerit, non opus, ut explicem.

Sufficere poteſt tyroni hiſtoria Caroli M. modò laudata; quam, primas ducente lineas *Bœclero*, antè biennium ferè dedit *Joh. Joachimus Franzius* unà cum *Eginhardo.* Unum hoc monuerim, in ea non rectè aſſeri, *Ingelhemi*, vico *prope Moguntiam* in Germania, in hanc orbis communis auram eſſe prognatum. Eſt quidem fama, ſcio, eaque tàm pertinax, ut *Carolus IV.* Imperator, cùm *in D. Caroli M. Principis cognominis honorem* inſigne *collegium Bohemorum Sacerdotum* fundaret; ejusq; rei memoriam ita conſignaverit: *Imperator ille magnificus in villa* Ingelheym *Moguntinenſis Diœceſis, in imperiali palatio, commemorandæ ſuæ nativitatis ſumſit originem. Quin & incolis loci hodiernis id adeò perſuaſiſſimum habetur, malam ut apud eos gratiam initurus ſit, qui vel leviter in dubitationem id vocare conetur; quorum & vix ullus non uni ex filiis ſuis Caroli nomen in ſacro fonte indere, pro reverentia illius Semonis, conditoris ſui ſolet*; ut ſcribit *Freherus lib. II. Originum Palatinarum c. 11.* Sed ipſe tamen ei famæ, quod veteri & ſpecioſo indicio deſtituta eſſet, accedere noluit; licet ubi natus eſſet, ignoraret.

Noſtro ſeculo ne terram ampliùs ignoremus, debemus *Antiquitatibus Fuldenſibus à Chriſtophoro Brovvero Societ. Jeſu* publicatis; ex iisque primò, quod ſciam, verum docuerunt *Reineſius lib. II. Var.*

eſt. Cùm *Alpium fauces* inſideret, aliquot cohortes per cautes, aviosq; calles à Carolo juſſæ circumduci; & à tergo *ſe oſtentantes*, ſic eum *terruerunt*, ut ſine prælio ſtatim *Ticinum* fugeret; quemadmodum idem *Anaſtaſius*, *&* *Annal. Francorum*, *&* *Religioſus Cœnobii Egoliſmenſis in vita Caroli M.* adſtruunt. Alii, ſed auctoritatis minoris, pugnâſſe volunt. Inſtitit fugienti *Carolus*, & *Ticinum* acri obſidione preſſam fame, peſtilentiâ, armis, ad deditionem compulit. Sic *Deſiderius cum uxore ac liberis* in Caroli poteſtatem venit. Unus tamen filius *Adalgiſus* ſceptri hæres futurus, ſi fortuna voluiſſet, *Verona*, quam idem Carolus agreſſus erat, *in Graciam* celeri fugâ pervenit. Hic *regni Longobardici finis*.

Alterum, de quo *Beſoldus*, illuſtrat *Freher. Tom. II. Rerum Germanicarum*, ubi de *Byzantini imperii* decremento: *Quoties Germani, cùm per tanta terræ pelagiq; intervalla, bello ſacro Saracenos in Aſia peterent; & terram illam, quam vocant, ſanctam, Græcorum ignaviâ amiſſam, magnâ ex parte recuperarent; vel in tranſitu Byzantinis Regibus terrori & formidini fuerunt? Nonne verò illorum Principatus ſub* Alexio Angelo *Germanis tributarius factus, &* vectigal *inde* Ἀλαμαννικὸν *vocatum Græcis hominibus indictum? Ad quod conficiendum nec quidem priorum Imperatorum theſauris, nec ſepulcris parcitum fuit.* Et poſt multa alia: *Byzantini plerunq; nullâ juſtâ neque ſucceſſione, neque electione; ſed aliquando magicis ſortibus, aliisq; malis artibus affectatâ tyrannide, vero Principe (ſi vel frater ſit) aut ſicâ venenóve peremto; aut (ut*

mitius) elucificato, vel castrato; aut (ut mitissimè) tonso, & in monasterium truso, imperium malè arripuerunt; pejùs gesserunt, pessimè, & simili exitu, rursus amiserunt: Vel fortè, non dicam fœminarum, sed (quod indignius) eunuchorum nutu & libidine; aliquando & factionum theatralium impetu, nonnunquam etiam ipsorum hostium & barbarorum; atque adeò Turcarum voluntate & minis ad sceptra extollebantur. Imperii tandem hujus exitum sic describit idem: *Factum est, ut in altera illa, ad Euxinum pontum, Roma imperitantes, Neronum potiùs quàm Constantini, cujus nomen affectabant, successores, variis morum damnis & vitæ flagitiis, in socios perfidiâ, perniciosâ inter ipsos discordiâ, infandâ crudelitate & tragicis sceleribus, adeòque apertâ impietate; & eorum exemplo, ut fit, corruptus populus, eò dissolutionis, nequitiæ, infamiæ, prolaberetur; ut pro* novâ Româ *&* Sione *(nam & hoc titulo sibi blandiebantur)* nova *potiùs* Sybaris *&* Sodoma, *vel ipsis testibus, esset dicenda. Quam perversionem fatalis ejus interitus, & excidium justo* Adrastiæ *judicio est consecutum. Postquam enim cum vicinis omnibus populis, jam velut juratis & divinitùs immissis hostibus;* ab Occidente, *Vandalis, Gothis, Bulgaris, Ulachis, Mysis, Hunnis, Avaribus, Serviis, Triballis, Patzinacis, Rossis, Uris;* ab Oriente *verò Persis, Iberis, Arabibus, Armeniis, tandem Turcis & Saracenis, omnium acerrimis, tanquam reus aliquis bestiis objectus, diu variâ fortunâ imperium illud belligerâsset; plerumque verò à magna strage attenuatum, aut ad durissimas dependendi tributi conditiones adactum: Non tantùm fines*

nes, illos olim latissimos perpetuâ quasi alluvione arrosos, amissis subinde optimis quibusque provinciis, magis magisq́, contrahere necesse habuit; sed vix tandem pomœria sua, imò mœnia portasq́, tueri potuit. Itaq, cùm aliquot obsidiones Constantinopolis ab Avaribus, Saracenis, Genuensibus, atque etiam in civilibus bellis passa, justo pœnitendi tempore elapso, nihilo interim evaderet melior; sed veluti obligato sibi divino auxilio, invincibilem *se jactaret; tandem à Deo deserta (quod* Leo *Imperator dudum in quodam* vaticinio *præsagierat) ut* à Constantino primo *condita*; *ita* ab ultimo *amissa, immanissimæ Turcarum genti pertinaciter obsidionem urgenti, nunquam satis deplorando orbis Christiani damno concessit.* Habes compendiosissimam rei Constantinopolitanæ, usque ad novissimum tempus, descriptionem; quâ qui contentus esse non potest, adeundi illi erunt *Zonaras*, *Nicetas*, *Nicephorus Gregoras*, *Laonicus*, & alii. Perpetuam Imperatorum seriem ab *Irene* usque ad ultimum *Constantinum Palæologum* cùm *Besoldus* omiserit, non erat animum subjicere, nisi historiam Besoldianam supplere me vellent alii; sed illis ita obsequar, ne reliqui de prolixitate conqueri possint.

NICEPHORUS, *Irene ejectâ*, imperium invasit, A. C. 802. *Bardanem* amovit, quem exercitus invitum creaverat; cum *Saracenis* pacem per dedecus iniit, & sceleratè rursus violavit. Occiditur à *Bulgaris* A. C. 811. d. 26. Julii. *Theophanes* & *Miscella.*

STAURACIUS, Nicephori F. particeps imperii, moritur ex vulnere; cùm paucis mensibus regnâsset post patrem. *Iidem.*

MICHAEL Curopalates Imperator salutatus d. 5. Octobris A. C. 811. victus à *Bulgaris* A. C. 813. *Leoni Armenio* cessit Principatum. *Iidem* cum *Zonarâ* & *Cedreno.*

LEO *Armenius*, Julio mense A. C. 813. primordia imperii capit. Occiditur à *Michaële Balbo*, quem majestatis reum in custodia haberi jusserat; ipso *natalis Dominici die, inter sacra*, A. C. 820. *Iidem.*

MICHAEL Balbus, *Phryx*, ex oppido *Amorio*, interfecto Leone imperat. *Thomam*, qui res novas molitus erat, victum & captum omni crudelitatis genere laniavit. Sub ejus Principatu *Saraceni Hispanienses* occupârunt *Cretam*; exin *Calabria*, *Apulia*, & *Italiæ pleraq;* *Saracenis* paruerunt. Moritur A. C, 829.

THEOPHILUS, Michaëlis Balbi F. succedit dicto anno, mense Octobris. Moritur A.C. 841.

MICHAEL, Theophili F. Michaëlis Balbi N. sub tutela, matris *Theodoræ* relictus, patrem excipit. Sub eo *Bulgari Christianis sacris initiati* sunt, regnante tùm apud illos *Bogori*. Decimoquarto imperii anno, hoc est, A. C. 855. *matrem* potestate *spoliat*; & *Bardam* primùm *Curopalatem*, dein *Cæsarem* facit; se verò totum dat ludis, aurigationibus, ac perpotationibus. Ad extremum *Bardas occiditur*, ipsius *Michaëlis consensu* d. 1. April. A.C.866. & *Basilium Macedonem* Imperatorem creat d. 26. Maji, anno eodem. Pòst, cùm *Basilius* insidias metueret à *Michaële*, eum antevertere volens, *ebrium interficit* A.C. 867.

BASILIUS Macedo, ex *Arsacidis*, ut *vanissimè*

nissimè scribit *Curopalates*, obscuro genere natus in *Macedonia*; ut veriùs *Zonaras*, non pœnitendus imperio Princeps, officia mandavit bonis; & judicia exercuit ipse. Sed & foris contra *Saracenos* & *Manichæos* prosperè pugnavit. Moritur A.C. 889.

LEO, Basilii F. sive Michaëlis Imperatoris (nam utrumque traditum) ob *studium Philosophiæ* cognominatus *Philosophus*, adversus *Bulgaros* primùm infeliciter pugnavit; sed mox *auxiliis Turcarum* usus, vicit. Obiit d. 11. Junii A. C. 911.

ALEXANDER, Leonis frater, tutorio nomine imperio præest; donec adolesceret *Constantinus*, Leonis F. Crapulæ & libidinibus deditus periit d. 7. Junii A. C. 912. multo *per nares & pudenda rejecto sanguine*; cùm post haustum largiùs *merum*, *pilâ* deinde se & *equitatione* vehementiùs agitâsset. *Curopalates*, *Cedrenus*, *Zonaras*, *Glycas*, *Constantinus*, *Manasses*.

CONSTANTINUS Porphyrogennetus, Leonis Imperatoris F. Basilii Imp. N. hîc est, qui optimorum Scriptorum in omni genere exemplaria undique conquisivit; iisque *Palatinam bibliothecam instruxit*. Dein cùm animadverteret, plerosque à legendo, mole librorum, deterreri; eos epitomavit, & in locos communes, sive *tres & quinquaginta titulos* eleganter distribuit. Hujusmodi *Excerptorum duo tituli* ad nos hodiè pervenerunt: *Alter legationum*, in duos libros distributus, *alter de virtutibus & vitiis*; quem debemus curiositati *Nicolai Peirescii*, æternâ gloriâ dignissimæ. Plura de ejus peritia, in omnibus

ferè

ferè disciplinis, Arithmeticâ, Musicâ, Astronomiâ, Geometriâ, Historiâ, Poësi, & universâ Philolophiâ. *Bonaventura Vulcanius notis in hujus ipsius Constantini lib. I. de Thematibus p. 53.* qui tamen *p. 56.* videri potest, cum *Constantino Porphyrogenneto*, Leonis & Irenes filio (de quo suprà) confudisse. Noster matrem habuit *Zoën*, quæ ab *Alexandro tutore* primùm *ejecta*, dein *revocata*, & rursus palatio *submota* est. Sub hoc Imperatore *Constantinus Ducas*, & *Leo Phocas*, victoriâ *Bulgaricâ* insolentior factus, imperium affectantes, oppressi sunt. Post hæc

ROMANUS LECAPENUS, Patricius, Constantini socer, & novo honoris genere, *Imperatoris custos ac pater* d. 24. Sept. A. C. 919. *Cæsar*, & sequente Dec. *Augustus* appellatus est à *Nicolao Patriarchâ*, permissu Constantini; qui cùm VII. annos solus imperâsset, insurgentibus tyrannis ἑκὼν ἀέκοντί γε θυμῷ collegam imperii assumsit hunc Romanum,

Astutam vapido gestantem in pectore vulpem.

Vel potiùs κυνὸς ὄμματ' ἔχοντα; quippè qui & *Theodoram* uxorem suam, diademate ornavit, & CHRISTOPHORUM filium suum ad idem fastigium evexit; voluntate, ut videri volebat, Constantini; sed reverà invito, & conquerente & πολυκοιρανίαν indignè ferente. Idem & Christophori uxorem, *Sophiam*, post obitum *Theodoræ*, Augustæ nomen accipere voluit. Tum &

STEPHANUM & CONSTANTINUM filios suos, Cæsares, Augustos creavit; & THEOPHYLACTUM *filium Patriarcham fecit*, & RO-

MA-

MANUM, è Christophoro nepotem suum, coronavit. Tot præsidiis firmato imperio *Constantinum Porphyrogennetum aspernari* cœpit; sed, ut è Phœbi tripode canit Poëta:

Sequitur superbos ultor à tergo DEUS!

ROMANUS, annosa vulpes, tandem in casses incidit; & *à Stephano filio*, Imperatore & ipso pariter declarato, *captus*, exutus imperio, & *attonsus* in insulam *relegatus* est, d. 16. Dec. A. C. 944. *Stephanus* verò, & *Constantinus*, fratres, inter se mutuò de imperio altercantes, *ambo correpti*, & in insulas sunt *deportati*. Sic tyrannide liberatus Constantinus, imperavit usque in annum 959. Eo enim die 9. Dec. *Romani filii parricidio*, ut ferebant, sublatus est.

ROMANUS, Constantini Porphyrogenneti F. Leonis N. homo soluti ingenii, obiit anno 963. Scripsit *ad eum* eruditissimus pater *librum de administrando imperio*, quem valdè commendatum *Casaubono in præfatione Polybianâ*; primus Græco-Latinum vulgavit, *Joh. Meursius*.

NICEPHORUS PHOCAS, vivo Romano, *Saracenis Cretam* eripuit. Imperator contra eosdem in *Cilicia Syriaq;* secunda bella fecit; *Antiochiam* recepit, homo aliàs sordidus & illiberalis. *Periit* insidiis *Theophanonis* conjugis, & *Joh. Zimiscæ*, d. 11. Dec. A. C. 969.

JOHANNES ZIMISCES Imperator salutatus, statim *Romani filios*, BASILIUM & CONSTANTINUM, *collegas* adscivit; *Saracenos* ab *Antiochia* repulit, *Bulgaros* & *Rossos* devictos pacem petere

tere coëgit. Hunc *Petavius part. I. Ration. Temp. lib. VIII. c. 15.* primùm scribit signâsse numos, cum Salvatoris imagine, & inscriptione: JESUS. CHRISTUS. REX. REGUM. Sed *fallitur* vir doctissimus, nam & *Heraclii numum* alibi dedimus; in quo conspicitur *imago Salvatoris*, cum epigraphe: IHS. XVS. REX. REGNANTIUM. Corruptissimum exhibet *Strada in Cæs. p. 272.* Tales *apud eundem* reperies *aliorum*, qui rerum Orientalium *potiti* sunt *ante Zimiscen.* Sublatus est hic Imperator *veneno* d. 4. Dec. A. C. 975.

BASILIUS Porphyrogennetus & CONSTANTINUS Porphyrogennetus, Romani filii, Constantini Porphyrogenneti nepotes, imperium paternum & avitum receperunt A. C. 975. Contra eos insurrexit *Bardas Sclerus*, & victus est à *Barda Phoca.* Tunc *Bardas Phocas* ausus res novas, interficitur A. C. 989. & *Bardas Sclerus* Basilio reconciliatus est. Crudele est, quod de isto *Basilio* legimus: Victo *Bulgarorum* Rege, Samuele, *quindecim millia militum excæcata* ad eum remisit, *singulis centuriis uno monocolo præeunte*; quorum aspectu ita perterrefactus est Bulgarus, ut paulò pòst moreretur. Obiit verò & ipse mense Dec. A. C. 1025. Eo adhuc deterior frater Constantinus, decessit triennio pòst mense Nov. A. C. 1028.

ROMANUS ARGYRUS, cum *Zoë*, Constantini Porphyrogenneti filia ex Helena, Romani Imp. nepte, imperat; primùm moderatus ac justus, dein

dein rapacissimus, *Syriam* perdit; & *insidiis* uxoris *Zoës* perit d. 11. April. A. C. 1034.

MICHAEL PAPHLAGO, à *Zoë* conjux adscitus, & Imperator salutatus, malè *à dæmone vexatur*, ferè per totum imperii tempus. Moritur factus *monachus* d. 10. Dec. A. C. 1041. Multis tùm calamitatibus involutum imperium. *Sicilia amissa* est, cùm, qui eam Saracenis rursus ademerat, *Georgius Maniaces*, in vincula conjiceretur. Accessit *defectio Bulgarorum*.

MICHAEL CALÆPHATUS, Stephani F. & Michaëlis Paphlagonis è sorore N. à *Zoë* adoptatus, & Imp. salutatus est hâc conditione, *ut matris ac dominæ loco* illam semper *haberet*; oblitus datæ fidei populum in eam concitat, sed infeliciter. *Excæcatus* est A. C. 1042. & cum Constantino Cæsare, patruo suo, *relegatus*.

CONSTANTINUS MONOMACHUS à *Zoë* thori & imperii consors factus, d. 12. Junii A. C. 1042. coronatur. Sub hoc *Servii* Romanorum Orientalium 40000. cæciderunt. *Normanni* Apuliam occupârunt, *Turcæ* defecerunt, multas clades intulerunt; *Persidem* denique invaserunt. Moritur A. C. 1054. Ipsa quoque *Zoë* mariti congressus cum *Maria Sclerena*, Bardæ Scleri filia, ægerrimè ferens, zelotypiâ extinguitur.

THEODORA, Constantini Porphyrogenneti filia, Romani neptis, primùm à sorore *Zoë* in monasterium detrusa, & rursus inde à populo extracta, cum sorore imperavit, contra *Michaëlem Calæ-*

phatum

phatum & *Constantinum Cæsarem*; nec diu sorori supervixit. Mortua mense Aug. A. C. 1055.

MICHAEL STRATIOTICUS, à *Theodorâ* adoptatus, homo imperitissimus, ab *Isaacio Comneno* coactus, abdicavit ult. August. A.C.1057. Auctor est *Cedrenus*, Episcopos, quos Patriarcha miserat, ad persuadendum illi privatam vitam, interrogâsse: *Quodnam sibi positi imperii pretium foret?* & cùm illi responderent: *Regnum cœleste*, statim purpuram exuisse.

ISAACIUS COMNENUS nobili genere, die primo Sept. Imperator salutatus est, acris ingenii vir, & belli peritus; cùm in morbum incidisset, *sponte abdicavit*, & in *Studiense monasterium* concessit. A. C. 1059.

CONSTANTINUS DUCAS designatus Imperator ab *Isaacio Comneno*, Andronici F. ingenio ad justitiam prono, sed ad res militares hebeti, multas clades accepit à Barbaris. Moritur autem A.C.1067. relictis cum *Eudocia* conjuge filiis tribus, *Michaële* & *Andronico*, quos privatus genuit; & *Constantino*, quem Imperator.

ROMANUS ab *Eudociâ* contra fidem, quam Constantino Ducæ dederat, maritus post septimum mensem adscitus, cum *Turcis* propitiâ fortunâ primùm dimicavit; ad extremum *proditus* in *Sultani* potestatem venit: Is honorificè habet, ut volunt *Zonaras*, *Glycas* & *Manasses*; sed ut *Guilhelmus Tyrius lib. I. c. 9.* scribit *regium in solium ascendenti vel descendenti barbaro pro scabello fuit*. Remissus *Constantinopolim*, suos Turcis immaniores expertus est; nam *effossis oculis*, *neque*

neque curatis vulneribus, tumente ac *vermibus scatente capite*, extinctus est, A. C. 1071.

MICHAEL PARAPINACIUS, Constantini Ducæ filius, in vitrici locum creatus est. Sub eo *Turcæ* Ponticam oram armis subegerunt, eodemque tempore NICEPHORI duo, BOTONIATES & BRYENNIUS, ille in *Oriente*, hic in *Occidente* (ubi *Dyrrachio* præerat) imperium invaserunt. *Nicephorus Botoniates*, Turcarum auxiliis superior factus, regiam occupat; ac Imperator renunciatur d. 25. Martii: *Michaël* in *Studiense monasterium* transfertur, 7. April. A. C. 1078.

NICEPHORUS BOTONIATES *Nicephorum Bryennium*, operâ *Alexii Comneni*, frangit, & *oculis privat*; & ipse à *Comnenis* imperio *exutus* fit *monachus*, A. C. 1081.

ALEXIUS COMNENUS, Isaaci Comneni Augusti F. Imperator factus d. 1. April. A. C. 1081. vafer, perfidus ac rapax, à *Francis* malè acceptus est, cùm *Palæstinam*, *Godefrido* duce, peterent A. C. 1096. Obiit A. C. 1118. d. 15. Aug. Post mortem destitutus ab omnibus, ac *ne imperatorio quidem funere* elatus.

JOHANNES COMNENUS, qui & Calo Johannes, Alexii F. Isaaci N. *Scythas* & *Triballos* & *Ungaros* feliciter profligat; *Persarmenios* aggreditur, & bello fatigatos pacem petere cogit; *Persas* ipsos sæpius bello premit, atque adeò multis rebus egregiè gestis, tandem *venatum* egressus, manu *venenatæ sagittæ* illapsu strictim læsâ, celeriter veneno *usq; ad vitalia* grassante, moritur, Aprili mense, A. C. 1143.

MANUEL COMNENUS, Johannis F. Alexii N. à patre imperare jussus, contra *Latinos*, cum ipsis *Saracenis* conspiravit. Eò tandem justâ DEI vindictâ insaniæ lapsus est, ut Saracenorum dogma tantum non adsciscerct. Obiit mense Sept. A.C.1180.

ALEXIUS COMNENUS, Manuelis F. Johannis N. *Ludovici* Francorum Regis *gener*, ab *Andronico Comneno*, Isaaci F. Alexii N. Isaacii proN. agnato suo, *occisus* est. A. C. 1183.

ANDRONICUS COMNENUS, occiso, ut dixi, Alexio, imperium invadit. Ante hoc scelus *omnes Francos & Latinos Constantinopoli trucidari jussit*, quòd conatus ipsius adversus Alexium impedituri viderentur. Hanc cladem ulturi populares Thraciæ Græciæq; , maritimam oram ferro & igne vastârunt. Mox dum *Isaacio Angelo* necem molitur *Andronicus*, comprehensus, & per urbem *Camelo* vectus, *alterâ abscissâ manu oculoq; effosso*, à furenti plebe *laniatus* est. A. C. 1185. Inter rerum & verborum ludibria hoc unum dicebat: *Domine miserere!* Et: *Quid contritum calamum infringitis?*

ISAACIUS ANGELUS factione populi imperium accepit: *Siculorum* classem ad *Strymonem* vicit: *Cyprum* ab Isaacio Comneno classe *frustrà* repetiit: Cum *Valachis* parùm prosperè pugnavit. *Fridericum Ahenobarbum* Imperatorem, Palæstinam petentem, in se concitavit, magno suo cum damno, imperio & oculis spoliatum à fratre. A.C. 1195.

ALEXIUS ANGELUS, Isaaci Angeli frater, Comnenum se cognominans, imperare cœpit

cum

cum ingenti ſuorum calamitate. Hinc à *Valachis*, *Myſis* & *Scythis*, inde à *Perſis* & *Iconienſi Sultano* acceptæ clades. Qui remp. benè & ex dignitate gereret, nemini unquam, in mentem veniebat: Excitabantur in ipsâ urbe immanes tragœdiæ, priſcis illis Thebanis non multùm abſimiles. Deniq; cùm *Alexius*, Iſaaci Angeli excæcati filius, *ad Germanos profugeret*; multi Principes, cum *Balduino*, Flandriæ Comite, & *Venetis* adverſus Alexium Angelum Comnenum incitati, *Conſtantinopolin* petierunt, obſederunt, expugnârunt: Rapinis, ferro, & incendiis omnia vaſtantur. Ipſe autem Alexius imperio ſpoliatus *Debeltum* profugit A. C. 1203.

Sic *Iſaacius* cum *Alexio* filio ſpeciem adumbravit priſtinæ dignitatis, ſed nec ipſis inter ſe concordibus A. C. 1204. ALEXIUS MURZUFLUS imperium invadit, & *Alexium Angelum*, Iſaaci filium, *interficit*; cùm pater paulò antè fato conceſſiſſet. Murzuflus in *Latinos* bellum parans fugatur: Hoſtes *Conſtantinopolin* oppugnant, expugnant; *incendio novo* deformant, lacerant, & diripiunt d. 12. April. A. C. 1204.

BALDUINUS, Balduini Flandriæ Comitis F. annum agens 32. ingentis animi heros, *expugnatâ Conſtantinopoli* Orientis Imperator factus, *cum Venetis & Genuenſibus* expeditionis ſociis, *imperium partitur*; ſed ſequente anno 1205. d. 15. April. victus & captus à *Bulgarorum* Rege, *Johanne*, per ſummos cruciatus interficitur.

HENRICUS, Balduini Imperatoris frater, ad imperium evehitur A.C.1206, moritur A.C. 1216.

PETRUS ANTISSIODORENSIS, *Jolantam*, Henrici sororem an filiam? (incertum enim est) in matrimonio habens, *Romæ coronatur*; & dum in *Thraciam* proficiscitur, à *Theodoro*, Dyrrachii Principe, perfidiosè captus, & à *Theodoro Lascari* occisus est, A.C. 1221.

ROBERTUS, PETRI Imperatoris F. Imperator appellatus obiit in *Achaja*, A. C. 1228.

BALDUINUS, Roberti *frater*, ut quidam volunt; ut alii, *filius*, imperavit cum JOHANNE BRYENNIO, *Hierosolymorum Rege*, tutore, socero suo, & Cæsare annis 20; & post ejus mortem annis 13. Imperio Orientis exactus est, *insidiis Græcorum Principum*, A. C. 1261. Dum Latini Constantinopolin obtinent, interim

THEODORUS LASCARIS *à Græcis* Imperator *creatus Nicææ* in Bithynia, dein *Hadrianopoli sedem* habebat; Princeps bellicis rebus inclytus. *Turcas* ab Alexio Angelo, Comneno socero (nam *Annam* ejus filiam *ex Euphrosynâ* Ducissâ, in matrimonio habebat) adversus se concitatos magnâ strage delevit; eorumque Sultanum suapte manu peremit. Moritur A. C. 1222.

JOHANNES DUCAS DIPLOBATIUS, cui Theodora, Theodori Lascaris filia, ex Anna Angela nupsit: à socero successor designatus, plerosq; de *Latinis* recepit. Moritur A. C. 1255.

THEO-

THEODORUS LASCARIS, Johannis F. ſuccedit patri. Obiit A. C. 1259.

JOHANNES & THEODORUS, Theodori filii, Johannis nepotes, ſucceſſores relicti ſunt à patre. Sed pulſis *Latinis*, & receptâ *Conſtantinopoli*

MICHAEL PALÆOLOGUS, Andronici F. *materno* genere à *Comnenis* oriundus, pupillos interficit; & imperium uſurpat. Obiit A. C. 1283. & *quòd Latinis* poſteà *favere* cœpiſſet, à filio *ne plebejo quidem ritu ſepultus*, haud procul caſtris, in quibus tunc erat, *humo* eſt *obrutus*.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Michaëlis F. Andronici N. mortuo Michaële filio, imperii conſorte, filium ejus *Andronicum*, nepotem ſuum hæredem deſignat; ſed is *avo ſæpiùs rebellis*, tandem *ſenectâ feſſum* imperio exigit. Sic privatus deceſſit A. C. 1332.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Michaëlis F. Andronici Imp. N. Michaëlis proN. Andronici abN. ejecto avo imperat annis circiter 8. Deceſſit A. C. 1341.

JOHANNES PALÆOLOGUS, Andronici F. Michaëlis N. pulſo tutore *Johanne Cantacuzeno*, qui imperium ipſum uſurpârat, poteſtatem *ſolus* ſibi vindicavit. Obiit A. C. 1384.

ANDRONICUS PALÆOLOGUS, Johannis F. Andronici N. poſt patris obitum coronatur à *Nilo* Patriarcha. Moritur A. C. 1387.

MANUEL, Andronici frater, Johannis F. Andronici N. Johanni reliquit imperium A. C. 1419.

JOHANNES, Andronici F. Johannis N. Andronici proN. post Manuelis patrui mortem imperat. Obiit circa A. C. 1421.

JOHANNES, Manuelis F. Johannis N. Andronici proN. imperium obtinuit usque ad A. C. 1445. *ultimus Constantinopolitanus Princeps.* Nam sub ejus Principatu d. 29. Maji. A.C. 1453. *capta urbs à Muhamete II.* & imperium totum eversum est. *Constantinus* Imperator, dum *ad portam urbis trepidus* se recipit, *fugientium multitudine pressus moritur.* Tanta in expugnatione urbis spolia reportârunt Turcæ, ut *de locuplete* proverbium apud eos ortum sit: *Interfuisti direptioni Constantinopolitanæ!* Totam historiam fusiùs exequuntur *Leunclav. lib. XV. Histor. Musulm. p.578. & seqq. & in Annalibus Turcicis p.29. & in Pandectis n.129. Petrus Justinianus lib. III. Histor. Venetæ, p.154.155. Reusnerus lib.III. Epist. Turcic. p.113. & lib. IV. p.135.* Tùm & omnes illustres familiæ ad pudendam inopiam delapsæ sunt. Scribit *Busbequius epistolâ I.* cùm Ferdinandi legatus venisset in *Thraciam*, de puellis quibusdam, quæ liberalioris erant formæ, quæsivisse, quibus parentibus essent oriundæ? Tùm audivisse, à *summis* ejus gentis *Satrapis* originem ducere, aut etiam *Regibus* esse prosatas; jam *bubulco* aut *opilioni desponsas.* Vidisse posteà in aliis locis *Cantacuzenorum* & *Palæologorum*, imperatorii generis reliquias, contemtiùs inter Turcas degentes, quàm vixerit Dionysius Corinthi.

Atque ita tandem defecit, quæ cum morte per aliquot secula luctata est, *nova Roma*; factumq; quod

diu

diu antè vaticinatus est *Nicetas Choniates lib. II. Annalium*, de rebus Alexii Comneni : *Vereor* inquiebat, *ne ad extremum corruas.* Necdum *post ducentos annos* evigilat Christianus orbis, nimis alto vitiorum somno sepultus; ut sub illustri exemplo resipiscat! *Facimus idem, quòd Constantinopolitani, & nostræ religionis homines ferro, igne, & omni cruciatus genere persequimur; Turcas negligimus. Mirum, ni & mox in auxilium vocemur contra nosipsos!* Nihil ad nos pertinet, quòd vicinus paries jam ardet; nihil, quòd vetustissima & nobilissima *Venetarum* resp. armis *Saracenicis* petitur. Eodem veterno torpuerunt Byzantini, donec ad portas esset Hannibal; luxum, crapulam, fastum plusquam Constantinopolitanum in summis miseriis retinemus, cedente clam Turca; *cui fortuna nihil majus præstare potest, quàm eam Christianorum levitatem ac stultitiam.* Sed quid ago? Quantus eorum numerus, qui hoc ipsum Atridis inculcârunt, & ne hilum quidem profecerunt. Causa satis manifesta: Quia peccatis nostris id meruimus, ut stultos faceret DEUS. Verendum etiam bonis, ne idem illis accidat, quod *Musonio Ruffo*, Equestris ordinis viro; de quo *Tacit. lib. III. Hist. c. 81.* cùm Flavii Vespasiani *Vitellio* imperium adempturi milites, agmine minaci peterent urbem, decretis à Senatu legatis, qui occurrerent paremq; suaderent; *miscuit se illis Musonius, studia Philosophiæ & placida Stoicorum æmulatus. Cœptabatq; permixtus manipulis, bona pacis & belli discrimina disserens, armatos monere. Id plerisq; ludibrio, pluribus tædio; nec deerant, qui pro-*

 pelle-

pellerent, proculcarentq́; nî admonitu modestissimi cujusq́, & aliis minitantibus, omisisset intempestivam sapientiam.

Nunc pauca quædam *de Turcarum initiis*: Nam hoc tertium membrum *capitis hujus XVI.* Exordia gentis perquàm humilia, quæ initio *trans Tanaim* nullâ sede stabili, nullis certis perpetuisve domiciliis usa; sed longè lateq́; patentes campos cum familiis & armentariâ pecuariâq; re passim solita pervagari, tandem propiùs *ad pontum Euxinum* & *Iberos veteres* accessit; ubi partem eorum stipendiis oblatis invitatam *Flavius Heraclius* Augustus adversus *Persas* id temporis per pontum Euxinum navigans, copiis suis adscripsit; uti è *Simeone Magistro Officiorum* narrat *Leunclav. lib.I. Hist. Musulm. p.22. & 23.* Hinc (pergit *Idem*) ulteriùs in *Armeniam* ad *Araxyin* fluvium progressi, suas ibidem sedes, necdum priscis Nomadũ moribus exutis habuerunt; donec imperante *Constantino Monomacho Augusto*, vel sub *Romano Argyro* à Rege Persarum *Muhamete* muneribus & annonis ad belli societatem adversus *Indos* & *Bagdadinum Calipham* pellecti, *Araxe* transito, *Persidem* intrârunt; & extincto in pugnâ Persarum Rege *Chorasanem* primùm, deinde reliquas regni Persici provincias, & majorem Asiæ partem occupârunt.

Perside, longo intervallo pòst, exacti à *Tartaris*, novum in *Asia minore*, Sultano *Aladine*, *Selzuccio* duce, regnum condiderunt; quod à regia Principum Iconiense vocârunt. Hujus posteris & gentilibus, à *Tartaris* graviter pressis, strenuam operam navârunt.

vârunt. *Obuzii*, qui proinde amplissimis prædiis in *Bythinia* viciniâq; *Phrygia* donati, carpere paulatim vicinos Christianorum fines cœperant; deq; die in diem pomeriis proferre limites. *Aladine II.* ultimo Selzucciæ gentis defuncto *Iconiense imperium* varias in ditiones *discerptum* est. Suum Principem *Cilicia*, suum *Jonia maritima*; suum *Lydia*, suum *Pontus* & *Paphlagonia*, suum *Troadis* & *Mysiæ* regio ad *Cariam* usque, suum aliæ provinciæ acceperunt.

Sed OSMAN, *Oguziæ gentis*, Ertuculis filius, Soleimani nepos, Cabi pronepos, Cusulbugæ abnepos, Banidaris atnepos, Oicolucis trinepos (ut est in genealogia *Osmanidarum*, apud *Leunclav. in Pandect. p. 98.* qua ad *Oguz* & *Oguzis* proavum usque ascenditur; sed longè diversè est altera *p. 102. 103.*) *Bithyniam* tantùm regionibus omnibus *Olympo monti* vicinis, & *Tekien* mediterraneis *Phrygiæ majoris* inclusam consecutus est.

Hic secundum *Leunclavium* rerum Turcicarum status fuit ad Osmanem usque; qui oppressis cæteris incredibiliter rem Turcarum auxit, *Brusam Bithyniæ* cepit; & imperii sedem constituit. Quamobrem primum Turcarum *Padischachum* Scriptores nostri, & ipsorum etiam Turcarum libri faciunt. Moritur A. C. 1326.

II. URCHAN GASI, Osmanne genitus, ex Malinchone Edebalis filia, *Mysiam*, *Lycaoniam*, *Phrygiam*, *Cariam*, cæteraq; ad *Hellespontum* ditioni subjecit suæ; cùm *Cantacuzenus* & *Palæologi* odiis armisque inter se certant.

III. SULTAN MURAT CHAN GASI, Vichanis F. ſuccedit A. C. 1359. *Callipolin, Hadrianopolin*, & adjacentes *provincias* ſubegit. Occiditur à *Croatâ*, A. C. 1388. die ult. Dec.

IV. GILDANUN BAJASIT CHAN, Muratis F. magnus animo & rebus, *Theſſaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Myſiam*, & *Bulgariam* occupavit. *Conſtantinopolin obſedit* pluribus annis; quam ut ſervarent, *Sigismundus*, Hungariæ Rex, & *Joh. Nivernenſis*, Philippi Burgundionis F. expeditionem *contra Turcas* ſuſcipiunt; ſed infelicem. Cæſo Chriſtianorum exercitu, *Johannes* ipſe *capitur*. Hinc cùm ad obſidionem rediret Bajaſites, *Temurlan* ſive *Temurlancus*, id eſt, *claudus* imploratus, cum *Tartarorum* infinitâ multitudine irrupit in Aſiam; occurrentemq; *Bajaſitem*, cæſis 200000. Turcarum, *vivum* in poteſtatem redegit, & *incluſum caveæ*, feræ inſtar, ad ludibrium circumduxit. Cur? eleganter exponit *Lipſius lib. I. Monit. & Exempl. Pol. c. 5. mon. 6. ex. 4.*

V. SULTAN MUHAMET CHAN, Bajaſitis Gilderunis F. imperium capeſſit A. C. 1413. Alii interponunt ISAMBEGUM, SULEIMANUM & MUSAN TELEBIN, fratrem ejus; ſed Turcarum Annales *à captivitate Bajaſitis usque ad Muhametem interregnum* extendunt *Leunclav. lib. IX. p. 399.* Ex his *Muſam Telebin* Beſoldus in Synopſi majore *Moſen Chilibin* vocat, corruptè: *Telebis* enim *Turcicum* eſt, & ſignificat *nobilem*. Sic & in nomine *Gilderunis* patris ceſpitat, *Wildericum* appellando. *Gilderun* ad *Wilderim* eſt *fulmen turris*; quo nomine

mine Bajasit honestatus est, ut *Ptolemæus* & *Antiochus* Κεραυνῦ.

VI. SULTAN MURAT CHAN. II. Muhametis F. ex *Asia* transportatis per *Hellespontum* copiis, *Thessalonicam* cepit. Multa passus ab *Uladislao*, Poloniæ & Hungariæ Rege; & *Joh. Hunniade*, cujus genus è *Scaligeris Veronensibus* derivant viri docti. Tandem in altero bello ad *Varnam* vincit d. 10 Nov. A. C. 1444. sive ut *Geifræus* statuit, d. 11. Nov. Ceciderunt ex Christianis cum ipso Rege 10000. Turcarum 30000. Tradunt non Turcarum tantùm, sed & Christianorum libri, constitutum in maximo discrimine *Muratem auxilium cœlitùs implorâsse, contra Christiani Regis perfidiam.* Quippe cùm *Murates* eo tempore, quo bellum primum cum *Uladislao* finiit, ab illo certum aliquod pacis inviolabiliter observandæ documentum petiisset; data est illi profano quorundam consilio *hostia*, Romanæ ecclesiæ ritu *consecrata*; ne sub ullo modo de fide voluntateq; Regis, accepto tàm augusto pignore, dubitaret. Posteà verò ruptis per summum scelus induciis (quod *instinctu Pontificis Romani* factum) ad arma, deductâ re, Murates *è sinu prolatâ Christianorum hostiâ, & erectis ad cœlum oculis*, in hujusmodi prorupit verba: *Christe, si Deus es, ut Christiani tui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedêre pignori; nihilq; minus adeò religiosè sanctam pacem per summum scelus violârunt.* Vide sis *Leunclav. in Pandect. Turc. n. 116.* Fuit eidem bellum cum *Carramanno*, Ciliciæ Principe; ut scribit *Besoldus* *in*

in Syn. majore. Tanquam *Ciliciæ Principi* nomen fuerit *Carramannus.* Atqui *Carramannus* idem, quod *Ciliciæ Princeps.* Cilicia autem *Caramaniæ* nomen accepit à *Caramanâ Bego,* & Ciliciæ Principes omnes à Turcis *Caraman-Oglu* dicuntur. Hic verò Princeps, qui *Muratem II.* non ſemel laceſſivit, à Turcis ipſis *Ibrahim* dictus eſt; fuitq; filius Muhametis, Aladinis nepos, pronepos Muhametis, abnepos Machmutis, atnepos *Caramanis; qui provinciæ nomen dedit.* Sic igitur ex mente Turcarum loqui fas erat, *Ibrahim,* vel *Abraham Caramanus*, vel *Abraham Caramaniæ,* hoc eſt, Ciliciæ Princeps.

VII. SULTAN MUHAMET CHAN. II. Muratis F. ſuccedit A. C. 1451. Hic eſt, qui *Conſtantinopolin expugnavit*, & illius imperium cum *Trapezuntico* deſtruxit. Ad hæc *regna XII. ſupra 200. urbes* Chriſtianis eripuiſſe dicitur. Obiit A. C. 1481. d. 3. Maji. Imperator indubiè magnus, qui cognitionis illuſtrium virorum fœminarumq; cupidus, *hiſtorias ſibi verti in ſuum ſermonem juſſit Græcas Romanasq;; & ipſos viros depingi à Gentile Bellino*, eleganti pictore; quem ad hanc operam à *Venetis* exambierat. Captâ Conſtantinopoli cùm videret urbem cædibus exhauſtam, & pænè dirutam, novis incolis frequentem reddidit; *gymnaſia pro ſtudioſis literarum* ſtruxit, *Profeſſoribus* cibos, panes, alimenta, pecunias, & menſtrua ſalaria tribuit; *templum Sophiæ* Conſtantinopolitanum *inſtauravit*, & quâ ruinoſum erat, refecit; multas balineas & hoſpitalia pro *viatoribus* & *mercatoribus* erexit: Pauperibus, pupillis, viduis *eleemoſynas* diſtribuit.

ſtribuit. Ipſos *Chriſtianos* conventus ſuos inſtaurare juſſit, lectumq; ab iis *Patriarcham*, pedo ei paſtorali tradito palàm *confirmavit*. Vide *Lipſ. lib. I. Mon. & Exempl. Polit. c. 20. Hiſtor. Muſulm. lib. XV. p. 581. 582.* Crudeliorem tamen fatentur omnes, nec mirum, talem fuiſſe; qui ſævis progenitus, & inter ſævos educatus, ſævis etiam imperavit.

VIII. SULTAN BAJASIT CHAN. II. Muhametis II. F. à *prætorianis militibus* prælatus eſt fratri natu majori, *Zem*; quem Beſoldus *Zizimum* vocat: Nos *Turcicum* retinere malumus, quod *amorem* ſignificat. Multa *Venetis*, ut *Naupactum*, *Metonam*, *Dyrrachium*, ademit hic Imperator. Fuit eidem bellum cum *Iſmaële Sopho*. Ita noſtri paſſim nominant, & inter eos *Beſoldus*: In Orientalium libris *Schach Iſmail Sofi*, & *Kiſul Baſſa*, hoc eſt, Perſarum Princeps. Pater ei *Scheich Haidar*, avus *Scheich Tzuneit*, hoc eſt, *Doctor Haidar*, & Doctor *Tzuneit*. Hic verò *Iſmaël* cum poſteris victoriarum Turcicarum curſum non ſemel ſufflaminavit. Coactus Bajaſit II. abdicavit A. C. 1512.

IX. SULTAN SELIM CHAN Bajaſitis II. F. cruentis præliis cum *Iſmaële Sopho*, Perſarum Rege, conflixit: *Cappadociæ Regem* victum capite mulctavit, & *Ægyptum* ſubegit; ut ſcribit *Beſoldus*. Sed ὑστερολογίαν hic committit: Achmetes *Amaſianæ* provinciæ, ſive *Cappadociæ* antè interfectus eſt, quàm Perſas bello peteret. Præterea non decapitatus eſt Achmetes, ſed *more Turcico ſtrangulatus*. Vide *lib. XVII. Hiſt. Muſul. p. 636. & Annal. Turc. p. 61.* Fuit enim ipſius

ipsius Selimis frater; nec fas acinace fundere Osmanicum sanguinem. De *Persicâ* & *Ægyptiacâ* Selimis expeditione legenda eadem *Historia Musul. d. l.* Unum hîc noto, *Sultanos* Ægypti postremos, qui cum Selime bellum gesserunt, in *Annalibus Turc.* appellari *Cansei, Gauri,* & *Tuman-Bai.* Hunc Besoldus *Tomum Bejum* vocat. Alterum alii corruptiùs *Campsonem Gaureum.* Stetit *Ægyptiacum regnum*, quod & *Mamelucorum* dicitur, per annos circiter 300. Vide *Leunclav. in Pandect. n. 207.*

X. SULTAN SULEIMAN CHAN, Selimis F. patris thronum conscendit A. C. 1520. *Belgradum* expugnavit A. C. 1521. *Rhodum* A. C. 1522. d. 22. Dec. *Ludovicum II.* Hungariæ & Bohemiæ Regem; apud *Mohaz* vicit; & *Budam* occupavit A. C. 1526. *Viennam Austriæ* obsedit; sed irrito successu, A. C. 1529. Contra *Persas* expeditionem suscepit A. C. 1535. sed fame, frigore, & incursibus hostium multa millia Turcarum perierunt. Moritur, dum *Sigetum* obsidet A. C. 1566. d. 4. Sept. natus annos 76; cùm imperâsset annos 46, & 6. menses. Formam & mores, qui cognovit, *Busbequius epist. I.* ita describit: *Ætate jam est ingravescente, oris dignitate, totiusq; corporis habitu tantâ imperii majestate digno: Frugi & temperans semper habitus, etiam cùm per ætatem Turcarum instituto peccare citra reprehensionem posset. Nam ne in adolescentiâ quidem aut vino se dedidit, aut fœdis puerorum amoribus indulsit; quæ ferè Turcarum deliciæ sunt. Religionis ceremoniarumq; suarum custos severissimus; nec minùs illarum, quàm imperii propa-*

gandi

gandi cupidus. In numis expressum qui videre vult, adeat *Luckium p. 47. Stradam p. 367.*

XI. SULTAN SELIM CHAN. II. patris imperium suscepit d. 23. Sept. A. C. 1566. *Cyprum* Venetis ademit; *Nicosia* expugnata d. 10. Sept. A. C. 1570. & *Famagusta* d. 5. August. anno 1572. Ingenti pugnâ navali victus est *Naupacti* d. 7. Oct. anno eodem cæsis 25000. captis 4000. liberatis Christianis mancipiis 14000. Universa classis in Christianorum potestatem venit, *exceptis* iis *triremibus*, cum quibus *Uluzalis*, Prosultanus Cæseirensis, fugit. Copiarum Christianarum summus dux fuit *Johannes Austrius*, Caroli V. Aug. filius nothus. Moritur Selimes A. C. 1575.

XII. SULTAN MURAT CHAN. III. Selimis II. F. 27. annorum juvenis, imperium Turcicum auspicatus est. Statim *quinque fratres* natu se minores *strangulari jussit*, quorum nomina sunt: *Mustapha, Suleiman, Abdulla, Osman, Tzihangir.* Mustapham ducem contra *Persas* misit A. C. 1578. qui rem infelicissimè gerit. Suffectus biennio post *Sinam* Bassa magnis & ipse cladibus afficitur. Eadem Turcarum fortuna sub aliis. Fusè bellum descripserunt *Johannes Thomas Minadous, & Petrus Bizarus.* Moritur hic *Padischachus* A. C. 1595.

XIII. SULTAN MUHAMET CHAN. III. Muratis III. F. successit patri. Ejus effigiem in numo exhibet *Luckius p. 360.* Cum exercitu progressus in *Hungariam* ad *Agriam* cum nostris conflixit. Perierunt è Turcis 50000, è nostris 10000. *Victoria Turcis*

Turcis cessit, ſupinâ noſtrorum negligentiâ. Moritur Muhametes A. C. 1604.

XIV. SULTAN ACHMET CHAN, Muhametis III. F. 14. annorum puer ſub *Ali* purpurato tutore relictus, imperium ſuſcepit. Cum noſtris aliquot annorum inducias fecit, ad bellum Perſicum converſus. Obiit A. C. 1617. Hic *fratri ſuo* novâ & inuſitatâ Turcis clementiâ *pepercit*: Nam hucusque *Padiſchachus* recens factus, omnes fratres interficere ſolitus; non tàm æmuli impatientiæ, quàm quòd ſuperſtitibus fratribus, militum prætorianorum laſci- „ viæ obnoxius eſſet. Statim ubi precibus illorum „ abnuebat, audire cogebatur: *Salvus frater ſit! Fra-* „ *trem Deus nobis ſervet!* Sic, factum, ut plerique o- „ mnes à parricidio imperium auſpicarentur.

XV. SULTAN MUSTAPHA CHAN, Muhametis III. F. Achmetis frater, ad imperium ex cuſtodiâ protractus, homo vecors & ſtolidus (ut deſcribit *Petavius*) auſterus, & tantæ moli impar; ut eſt apud *Cluverum p. 777. & in Turciâ*, quam *Elzevirii* dederunt; poſt duos vel tres menſes carceri rurſus mancipatur.

XVI. SULTAN OSMAN CHAN. II. Achmetis F. dejecto patruo, Turcicum in thronum evehitur; fervidiſſimi ingenii adoleſcens, pace cum Perſis factâ, cum *quadringentis millibus* irrupit in *Poloniam*; ſed cum magnâ clade rejicitur A. C. 1621. Ad *centum millia* Turcarum variis in præliis cæſa ſunt; *totidem* aliis caſibus extincta. Igitur deſperans Turca ulteriùs progredi, pacem offert æquis conditionibus; quam

quam Poloni acceptant, velut divinitùs missum beneficium. Nam eodem tempore *Gustaphus Adolphus*, Suecorum Rex, in *Livoniâ* magnos progressus fecerat. *Osman* cladium acceptarum culpam in milites *prætorianos* rejiciebat; quorum seditionibus assiduè vexatus erat. Igitur de exauctorandis cogitans, & imperii prætereà sedem translaturus in *Syriam* & *Damascum*, pernicioso Turcis in posterum exemplo, imperii insignibus exuitur; miserandoq; *per Constantinopolin spectaculo in equo* ductus laqueo *strangulatur*, d. 20. Maji. A. C. 1622. Sic imperium rursus adeptus *Mustapha*, sed ut rursus dejiceretur. Nam cùm ob diuturnũ carcerem mente non satis constaret, milites ejus restituti pœnitere cœpit. Igitur in pristinam sortem & *carcerem retrusus* est, mense Sept. A. C. 1623. Hic *bello Bohemico* per summum nefas solicitatus à *Comite Turrensi* (ut fama est) contra Ferdinandum II. Cæsarem, *Moraviam* diripuit.

XVII. SULTAN MURAT CHAN IV. Achmetis F. Osmanis frater, imperium Turcicum adeptus, *cum nostris Imperatoribus pacem coluit.* Non nisi ad annum 1626. imperâsse, & substitutum *Hassonem Beglerum*, vult *Besoldus in Synopsi majore.* Mihi de hoc nihil omninò compertum; & si quis hujus nominis factus est, ferè suspicer per tumultum militarem ad imperium raptum statim interiisse. Murates enim IV. adhuc rerum potiebatur A. C. 1632. ut testis est *Petavius.* Nec alium illi suffectum cognôrant Batavi, cùm A. C. 1630. Turcici imperii statum *Elzevirianis typis* nobis darent. Imò in Manifesto Turcico,

quod anno ſuperiore, 1645. vulgatum eſt, expreſsè teſtatur noſtræ ætatis *Padiſchachus*, ſe Murati ſucceſſiſſe. Verba ſunt: *Æternæ memoriæ Sultanus Murat, Padiſchachus, anteceſſor & frater noſter dilectiſſimus, ſemper cogitavit de parvâ Chriſtianorum Melitenſium inſulâ debellandâ; & eorum claſſe, quæ nobis in mari noſtro tot damna hactenus intulit, prorſus delendâ. Sed dum in eo totus eſſet, fato conceſſit, eamq; curam nobis reliquit.* Igitur ex *ſcripto* quodam *emblematico*, quod ſub nomine *legati Gallici* vulgatum eſt, cum hactenus dictis collato, Muratem IV. mortuum ſtatuo A. C. 1640.

XVIII. SULTAN IBRAHIM CHAN, Achmetis F. Osmanis & Muratis frater A. C. 1640. in Febr. Turcicum imperium capeſſit; ut docemur ex modo laudato *ſcripto legati Gallici*. Ubi & illud additum, ſoluto in laſciviam animo, *maſculam prolem* firmando imperio omnibus modis flagitantem *inter uxorculas* deliteſcere, Magno Vizirio & Beglerbegis omnia regentibus. Sed vereor, ne ſimilis ſit *Mecœnati*, de quo *Vellejus lib. II. c. 88.* perhibet: *Speculatum eſſe per ſummam quietem, ac diſſimulationem, præcipitantiam aliorum.* Quantum illuſtriſſimæ *Venetorum* reip. anno ſuperiore vulnus inflixerit, ereptâ *Caneâ* quæ veteribus *Cydon, Cydonis*, & *Cydonia* dicebatur) pauci ad animum revocant; boni recordantur cum gemitu & lachrymis.

CA-

CAPUT XVII.
De
IMPERATORIBUS FRANCICIS.

POpulus Romanus, *Caroli*, Francorum Regis, (de quo jam diximus) fortitudine multis seditionibus aliisq; calamitatibus explicitum se videns, ac propterea de futuris solicitus, hoc velut fulcrum rebus suis prudente consilio subjecit; & dictum Principem, manu ac *benedictione Leonis Pontificis* usus, *Augusti* nomine & titulo consecravit *ipso natalis Dominici die* A. C. 800. Ita loquor. *Besoldus* defectione ad Babylonicam meretricem totus alius " factus, tacere mavult in illius gratiam, quàm veri- " tatem loqui cum invidiâ, & rerum terrestriũ damno. " *An ejusmodi translatio*, inquit, *Pontificis auctoritate, vel potiùs populi Romani scito fuerit facta, altiorem indaginem requirit; quàm ut hìc institui queat.* Mox auctores diversarum sententiarum laudat, ut nescias, quos sequi te velit; nisi quòd *Baronios, Bellarminos, Gretzeros*, ultimo loco nominando, in sequiorem opinionem pronior videri possit.

At quod nos diximus, probatu haud difficilè est. *Annales Francorum* veterrimi: *Carolus Augustus à Romanis appellatur.* Citat *Marq. Freherus not. in Lupoldum de Bebenburg c.12. Sigebertus Gemblacensis* in Chronologia: *Romani, qui ab Imperatore Constantinopolitano, jam diu animo desciverunt, nunc acceptâ occasionis opportunitate, quia mulier excæcato Im-*

peratore Constantino suo filio eis imperabat, uno omnium consensu CAROLO *Regi imperatorias laudes acclamant; eumq́ per manum Leonis Pontificis coronant, Cæsarem & Augustum appellant.* Pipinum *verò filium ejus* Regem Italiæ *ordinatum collaudant.* Gemina planè *Martinus Polonus*; addunt *Ado* & *Regino* sequentia: *Perfectis laudibus à Pontifice, more Principum antiquiorum adoratus est; atque ablato Patricii nomine, Imperator & Augustus salutatus.* Acclamationis publicè factæ à populo Romano formula fuit talis: CAROLO AUGUSTO A DEO CORONATO MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORUM! Vide *Annales Rerum gestarum à Carolo, scriptos à quodam ejus ætatis Astronomo; Othonem Frisingensem lib.V. cap. 31. Suffridum Presbyterum Epit. lib. I. Regionem* modò laudatum *in Chron. lib. II. Lupoldum Bebenburgium de Juribus regni & imper. Rom. cap. 1.* ubi *Freherus* notat, *in hâc acclamatione & laudatione tùm temporis apud Romanum & Constantinopolitanum populum electionem popularem constitisse.*

Hoc verò populus Romanus jure potuit ab antiquo: Quæ olim jure potuit facere populus Romanus, antequam Impp. Romani regnarent; idem faciendi jus habuit, ut quisq; Imperator mortuus erat, alio nondum existente. Imò & *electio Imperatoris ad populum Romanum pertinebat*; & aliquoties à populo per se, aut per Senatum facta est. Quæ autem *à legionibus* modò his, modò illis fiebant *electiones*, non erant *ratæ* ex jure legionum (nam in vago nomine certum

jus

jus esse non poterat) sed *ex approbatione populi*; quæ sunt verba *Hugonis Grotii lib. II. de J. B. & P. c. 9. §. 11.* extra omnem dubitationis aleam posita. *Lege regiâ* (inquit Imp. Justinianus J. de Jur. & Just. §. 8.) *populus Principi & in Principem omne imperium suum & potestatem concessit.* LEGIBUS. PLEBEIQUE. SCITIS. SCRIPTUM. FUIT. NE. DIVUS. AUGUSTUS. TIBERIUSQ. JULIUS. CÆSAR. AUG. TIBERIUSQ. CLAUDIUS. CÆSAR. AUG. GERMANICUS. TENERENTUR. LEGIBUS. *Inscrip. I. Operis Gruter. p. 242.* S. P. Q. *nomina obliterata* dicit *Tac. lib. I. Histor. cap. 55. §. 2.* Sed aliud ejusdem *lib. II. Hist. cap. 32. §. 5.* scimus: *Italiam, & caput rerum urbem, Senatumq́; & populum nunquam obscura nomina; etsi aliqua obumbrarentur.* Sed plerumq; hîc sufficiebat *per Senatum* agere.

Hinc ad eum judicium de imperio suo pleriq; detulerunt; qui legitimi Principis titulum non insuper habebant. *Nero* apud *Tac. lib. XIII. Ann. c. 4. §. 1.* auctoritate *Patrum*, & consensu *militum* sese Imperatorem factum profitetur. Sic *Helv. Pertinax* apud *Capitolinum in Pertinace p. 56.* suscipere se imperium *à Senatu* dixit. *Gordianus apud Eundem* in epistola ad Senatum, post assumptam purpuram: *Vestrum est æstimare, quid velitis; nam ego usque ad Senatus judicium incertus & varius fluctuabo.* Item *Opilius Macrinus* in epistola ad eundem: *Milites ad me detulerunt imperium, cujus ego, P. C. interim tutelam recepi; tenebo regimen, si & vobis placuerit.* Similiter *Probus* in epistola ad eundem: *Quæso, ut de meis meritis faciatis, quicquid jusserit vestra clementia.*

Non sumus ignari, ludibria intervenisse, & maximam partem per vim creatos, quàm voluntate populi & Senatus; sed non propterea abolitum jus Ipse certè *nunquam dimisit*, sed etiam translatâ Imperatorum sede retinuit ad ultima usque tempora; ut *Grotius* nos docet. *Roma si plerunq́ humiliata, semper tamen Domina*; inquit *auctor vetus Alberto Argentinensi* præfixus in MSS. codicibus, & publicatus ab *Urstisio p. 82.* Huc tendit illa vox Romæ, cùm leges ab *Henrico VII.* Imp. die coronationis suæ editas apud *Ursbergensem* confirmaret: *Ego Coronarum Corona confirmo Principi potestatem; eiq́ subjicio civitates, gentisq́ nationes; tueantur aquilæ gloriam meam.*

Igitur legitimus Romanorum Imp. Carolus, consensu Romanorum dictus. Et quamvis hic Carolo sufficeret, tamen accessit etiam *transactio cum Constantinopolitanis Imperatoribus*; de qua *Aimoinus* hunc in modum: *Michael Imperator factus legatos Imperatoris Caroli, qui ad Nicephorum missi fuerant, Constantinopoli suscepit & absolvit; cum quibus & legatos suos direxit, & per eos pacem à Nicephoro inceptam confirmavit. Nam Aquisgrani, ubi ad Imperatorem venerunt, scriptum pacti ab eo in Ecclesia suscipientes, more suo, id est, Græcâ linguâ laudes ei dixerunt; & Imperatorem & βασιλέα eum appellantes. Et inde reversi Romam, in basilicâ S. Petri eundem pacti seu fœderis libellum à Leone Papâ denuò susceperunt.* Eadem iisdem pænè verbis *Regino lib. II.* ut alios complures taceam.

Res Caroli Imp. gestas non exequor ob causam

ſam, quam ſuprà dixi: Unum monendum eſt propter *Beſoldum*, qui ait ex *Eginhardo*, Carolum *creatum eſſe invitum & ægrè ferentem.* Addit *Eginhardus*, affirmâſſe Carolum in æde B. Petri, cùm corona ipſi imponeretur, *ſe quamvis præcipua ſolennitas eſſet, ædem ſacram non intraturum fuiſſe; ſi conſilium hoc præſcire potuiſſet.* Sed nemo non videt, ineptam Scriptoris adulationem. Ipſe *Carolus Hadriano* Pontifici ſatis antea animum ſuum literis patefecerat: *Carolus Dei gratiâ Rex Francorum & Patricius Romanorum. Si Eccleſiarum Dei ſervis munificentiam noſtram impertimus, eorumq́ studiis libenter obſequimur; id nobis ad Auguſtalis excellentiæ culmen proficere credimus: Et quod cunctis precioſius eſt dignitatibus, æternum retributionis præmium capeſcere non diffidimus.*

Obiit d. 5. Cal. Febr. A. C. 814. ætatis 71. regni 47. imperii 14. Quem more Hiſtoricorum hoc elogio funebri *Brunner. lib. IV. Ann. p. 59.* celebrat: *Vir ævo ſuo parùm laudatus, etiam cùm Magnus diceretur: Maximis virtutibus par ingenium præconiumq́ non recepit. Res ab illo geſtæ, tantum abeſt, ut narrando creverint; ut earum potiùs fulgorem obſcuri Scriptores ſuffocârint. Germania ne hodiè quidem illi operæ pretium retulerit, cujus ruditatem & infantiam primus ipſe abſterſit, literis introductis arteq́ Grammaticâ patrii ſermonis inchoatâ: Menſibus & ventis primus nomina dedit antehac noſtris ignorata; veterum Heroum facta carminibus decantari memoriæ fide ſolita (quod majoribus noſtris unicum annalium genus) literis conſignavit; tantò dignior, cui vicem poſteritas*

rependeret. Sed *Puteanus in Histor. Insubr. pag. 216.* parentavit hunc in modum: *Vir fortior, an felicior, dubites; dignus, qui Magni cognomen accepit, pugnando strenuus, vincendo clemens, regendo pacificus. Armis consiliisq; rem Christianam constituit, & parem pace laudem promeritus, literas doctrinamq; jam exoletam Christianis reddidit. Ergò quòd adhuc Latini sumus, quòd barbariam exuimus, Carolo debemus.*

II. LUDOVICUS, Caroli M. ex *Hildegardi Suevâ* F. cognomento *Pius,* ex *Aquitaniæ Rege* in collegium imperii assumptus, à patre paulò pòst defuncto, successit; cum *Leone,* Imperatore Byzantino, fœdus & amicitiam renovavit; ut est in *Annal. Rerum gestarum à Ludovico,* scriptis illo ipso ævo. In eum primùm insurrexit *Bernhardus, Rex Italiæ & Bojariæ,* Pipini patris filius; sed oppressus & *exoculatus* moritur. *Leo Ostiensis, Theganus, Chorepiscopus Trevirensis, de Reb. gest. Ludovici, & Annal. Franc.* Hoc Bernhardo *Pipinum* genitum, Pipino *Bernhardum* Comitem in Langenfeld / Bernhardo *Arnulphum* Comitem in Lengenfeld / Arnulpho *Luitpaldum,* Luitpaldo *Arnulphum;* & ab hoc oriundos hodiernos *Electores Palatinos, Duces Bavariæ, & Comites* à Leonstein & Werthheim / tradunt *Augustinus Köllner, Marcus Wagner, Henninges, Joh. Jacobus Fugger, Christoph. Gevvoldus,* & alii. Sed meritò huic securitati *Brunnerus* irascitur *lib. VI. Annal. p. 71.* quòd maximam rem solâ auctoritatis suæ substructione fulcisse satis habuerit; cùm, si unquam aliàs, tabulis ac testibus agendum fuisset. Incidit *Bernhardi mors* in A. C. 818. d. 15. Cal. Maji,

Maji, ut apparet ex inſcriptione *monumenti*, quod in *templo S. Ambroſii Mediolani* conſpicitur.

Inſurrexerunt poſthæc & filii: *Pipinius*, Aquitaniæ Rex, cum multis illuſtribus conſpirans, patrem comprehendit; ejus uxorem alteram *Welfi*, Comitis filiam, quam Hermingarde mortuâ duxerat, in cœnobium incluſit; probante Lothario A. C. 830. Sed Germanorum operâ imperium recepit anno ſequente. Filii minimè contenti uno ſcelere, rebellant iterum A. C. 834. & patrem abdicare cogunt. Scenam omnem atrociæ filialis repræſentant *Annales Francici*, à *Pithœo* editi, & *Theganus*. Reſtitutus eſt tamen pater in integrum A. C. 834. Obiitq;, cùm Ludovicus F. bellum denuò pararet, a. d. 12. Cal. Jun. Anno 840. vitæ 64. imperii 27. Vitæ finem proſequitur *Puteanus p. 224.* hoc elogio: *Majorem hunc poſteritas Regem diceret, ſi tàm felix pater, quàm Pius Princeps fuiſſet. Obſtiterunt filii, velut ad ſeditiones nati; non paſſi ad plenam gloriam optimum clementiſſimumq; virum conſeneſcere.* Item *Brunnerus lib. VI. p. 104.* ſcitè: *Ipſo uſu doctus, idemq; alios docturus, mortales plerumq; votis ſuis plecti; quæ cùm Deo propè extorſerint, ſerò intelligant, pro ſuis ſe ſuppliciis ſupplicâſſe. Regna, imperia, numeroſam ſobolem Ludovicus habuit; & tamen fatendum eſt, felicem futurum fuiſſe, nî tàm felix fuiſſet.*

III. LOTHARIUS, Ludovico Pio & Hermingarde natus, ſuccedit patri; & cùm omnia trahere vellet ad ſe, fratres magis magisq; concitavit, jam ad bellum pronos; & de iniquo patris judicio conque-

rentes. Nam *Lothario* regnum *Italiæ* & *Galliæ*, *imperiiq́*, *titulum* cesserat; *Ludovico* & *Carolo*, *Aquitania* & *Bojariæ*, ut ipsi appellabant, *angustias*. Fusè hæc exequitur *Nithardus*, Caroli M. è Bertha N. in *libris de dissensionibus filiorum Ludovici Pii*. Armis infestis concurrerunt a. d. 7. Cal. Jul. A. C. 841. ad *Fontinatam villam*; & pænè ad exitium gentis Francicæ pugnatum est: Nam post hanc pugnam si quis hostium occasione voluisset uti, & Galliam invadere; facilè potitus esset universâ. Neq; sanè deinceps de proferendis imperii finibus cogitatum, cùm etiam de *Parthis* tutandis desperaretur. *Putean. lib. IV. p. 231. Brunner. lib. VI. p. 113.* Victus Lotharius, collecto exercitu, rursus experiri fortunam statuit, sed repressus est; coactusq; fugam capessere, cum paucis *ad Rhodani ripam* consedit. Tùm demum Lotharius pacisci potuit. Ipsi præter Romanum imperium, id est, *Romam* & *Italiam*, *Belgica* cessit; quæ ab eo *Lotharingiæ* nomen accepit, ut inquit *Sigebertus*; nec non *Provincia*, sive *Burgundia*: Ludovico *Germania omnia usque ad Rhenum*, *ultraq́*, hunc civitates tres, *vini* gratiâ, *Moguntia*, *Spira*, *Wormatia*: Carolus Occidentalem sortitus est *Franciam* à *Mosa* flumine ad *Britannicum* Oceanum. Idem *Sigebertus*, *Aimoinus*, & alii. Obiit Lotharius, cùm imperio & regno se abdicâsset, & in *cœnobio Prumiensi* monachus esset, A. C. 855. d. 3. Cal. Octobr.

Hujus temporibus JOHANNEM VIII. fœminam ad clavum navis Petrinæ sedisse, & *ex Cardinali* quodam *gravidam*, dum ad Lateranensem basili-

basilicam proficiscitur, inter *theatrum*, quod *Colossum* nominant à Neronis Colosso, & *Sanctum Clementem*, peperisse, complures referunt. Antiquissimus est *Ranolphus Flaviacensis*, ordinis Benedictini monachus *lib. V. Polychronici c. 32.* Ex quo constat, historiam *ob deformitatem* à Scriptoribus proximis omissam. Ipse autem *vixit 70. annis post ipsa tempora, quibus res contigisse dicitur.* Unde *Besoldi* negativa, haud firmâ basi sustinetur, cùm ait ex Calvisio, *fabulam esse, cujus auctor primus videatur Marianus Scotus.* Nam hic *Ranolpho 160. annis posterior*, mortuus est A.C. 1086. *Marianum Scotum* excepit *Sigebertus, monachus Gemblacensis*, natione Gallus, qui vixit A.C. 1110. & *Richardus, monachus Cluniacensis.* Post hos, qui traderet idem, repertus est *Martinus Polonus*; tùm magnus Scriptorum numerus Papissæ hujus meminisse cœpit. *Joh. Bocatius, Franciscus Petrarcha, Antonius Archiepiscopus, Otto Frisingensis, Wilhelmus Occam, Raphaël Volaterranus, Laonicus Chalcondylas, Platina, Sabellicus, Jacobus Philippus Bergomensis, Baptista Mantuanus, Matthæus Palmerius, Stella, Nauclerus, Agrippa, Crantzius, Rolefingus, Carthusianus, Cælius Rhodiginus, Johannes Lucidus, Christianus Massæus, Casparus Ursinus, Liber Romanarum indulgentiarũ Romæ editus A.C. 1515.* quos observavit *Matthias Bernegg. in demolitione idoli Lauretani p. 50.* Idem novimus carmine traditum à *Johanne Pannonio, Johan. Vitali Panormitano, Angelo Mattheacio de ritu & ratione juris universi lib. I. c. 37. edito Venetiis. A. C. 1591.* & aliis Scriptoribus *Pontificiæ religionis.*

gionis. Contra hos omnes negativam amplectitur *Besoldus*; cui fortasse subscribam alio tempore.

IV. LUDOVICUS II. Lotharii F. Ludovici Pii N. iniit A. C. 855. Hujus legatis neglectis, *Adrianus II.* Papa fuit electus; ut *Besoldus* refert. Sed hoc est *proprium dedecus narrare:* Nam absque Imperatoris auctoritate Pontificem creare, perduellium erat; nec Pontifex illo tempore legitimus, nisi quem Imperator confirmâsset. Vide *Hieronymum Balbum in lib. de Coronatione p. 130.* Mortuus est *Ludovicus A. C. 875.* circa Cal. Aug. ornatusq; ibidem hoc epitaphio:

D. P. N.

Hic cubat æterni Ludovicus *Cæsar honoris,*
æquiparat cujus nulla Thalia decus.
Nam ne prima dies regno folioq́; vacaret,
Hesperiæ genito sceptra reliquit avus.
Quam sic pacifico, sic forti pectore rexit,
ut pueri brevitas vinceret acta senum.
Ingenium mirerne, fidem cultusve sacrorum,
ambigo; virtutes, ac pietatis opus?
Hic ubi firma virûm mundo produxerat ætas,
imperii nomen subdita Roma dedit:
Et Saracenorum *crebras perpessa secures*
libera tranquillam vexit, ut antè, togam.
Cæsar erat cœlo, populus non Cæsare dignus;
composuêre brevi stamina fata dies.
Nunc obitum luges, infelix Roma, patroni,
omne simul Latium, Gallia tota dehinc.
Parcite: Nam vivus meruit hæc præmia, gaudet
Spiritus in cœlis, corporis extat honos.

V. CA-

V. CAROLUS II. cognomento CALVUS, Ludovici Pii F. Caroli M. N. Ludovici auditâ morte, Romam advolans, ibidem Auguſtus coronatus eſt; ipſo *natalis dominicæ* die A. C. 875. *Auctor anonymus* illius ævi: *Omnem Senatum populi Romani more Jugurthino corrupit, ſibi aſſociavit; ita ut Johannes Papa votis ejus annuens, coronâ capiti ejus impoſitâ, eum Imperatorem & Auguſtum appellari præceperit.* Sic illegitimo modo ad imperium pervenit; quod etiam *Baronio* ſubſcribens in Synopſi majore ſentire videtur *Beſoldus*, & *Brunner. lib. VI. p. 210.* Sed his *Acta coronationis a Petro Pithœo edita*, prorſus adverſa, poſt eximias laudes hujus Caroli, depromunt iſta: *Non hic perpetuus Auguſtus ad tanta faſtigia ſe, velut improbus, intulit; non tanquam importunus fraude aliquâ, vel pravâ machinatione, aut inhianti ambitione ad imperialem apicem adſpiravit. Abſit: Neq; honorem præſumtuosè aſſumſit, ut Imp. fieret; ſed tanquam deſideratus & optatus, poſtulatus à nobis, & à Deo vocatus, & honorificatus ad defendendam religionem, & Chriſti utiq; ſervos tuendos, humiliter atque obedienter acceſſit; operaturus, & roboraturus in imperio ſummam pacem, & tranquillitatem; & in Eccleſia Dei juſtitiam, & exaltationem. Niſi enim talem ejus cognoviſſemus intentionem, nunquam animus noſter fieret tam promtus ad ipſius promotionem.* Diem clauſit in Italia prid. Non. Octobr. A. C. 877. à *Sedechia Medico Judæo venenatâ potione peremtus*, in loco, quem *Brios* vocant. Ei *Erycius Puteanus comm. in lib. IV. Hiſt. Inſubr. p. 248.* ſic parentat: *Fuit Princeps propenſo in literas animo, ad quem,*

quem, quicquid eruditionis illo seculo fuit, tanquam ad Mecœnatem confluxit.

VI. LUDOVICUS III. BALBUS, Caroli Calvi F. imperii insignia suscepit 7. Idus Sept. A. C. 878. ut volunt ex *Aimoini lib. V. c. 37.* Scriptores quidam, quos *Besoldus* sequitur. Sed falsos illos esse, docet *Petavius part. I. Rat. Temp. lib. VIII. c. 9. p. 527.* Nimirum *regia* tantùm *corona*, *non imperatoria* illi imposita à *Johanne Pontifice*: Volebat quidem etiam Imperatorem coronare, sed ob id à Romanis urbe coactus est excedere; ut *Sigebertus ad A. C. 878.* prodidit. Ergò *quintus* potiùs *Imperator* est.

CAROLUS III. CRASSUS, Ludovici, Germaniæ Regis, F. Ludovici Pii N. qui imperium adeptus est A. C. 878. ipsis *natalitiis Christi* Domini feriis, *Ludovico* fratre exstincto, *Lotharingiæ* & *Bojariæ regno auctus*; & Ludovici Balbi filiis, *Ludovico* & *Carolomanno* fato functis, à Proceribus regni *Galliæ* vocatus, fortunæ benignioris pullus haberi potuit. Cum *Nortmannis*, qui Galliam magnis cladibus attriverant, pacisci, quàm armis experiri maluit. *Sigefrido Giselam*, Lotharii patruelis filiam, despondens, in dotem *Frisiam* consignavit. Cùm rursus tamen turbarent barbari, & *Rollone* duce *Neustriam* invaderent; Carolus pactus iterum *Neustriæ partem*, quæ ab *Epta* flumine ad *Britones* extensa est, hostibus tradidit. Pax ea videtur facta mense Martio A. C. 887. Iisdem temporibus *Saraceni*, factâ in *Italiam* irruptione, omnia lacerârunt, monasteria destruxerunt, monachos decapitârunt. Paulò pòst Carolus *ex morbo*, qui gravior ali-

quis

quis capitis affectus fuit, *stupidus amensq;*, & amisso rationis usu, rebus gerendis inutilis tandem factus est. Vide *Regionem*, *Annales Fuldenses & Fragmentum Hist. Aquitanicæ, à Pithœo editum*. Hinc Italis MALFERITO, id est, *vehementer tactus*, graviter afflictus dicebatur. *Italicum* Latinâ formatione parum dextrè incrustantes alii, *malè feriatum* appellarunt; cujus significationis apud veteres Latinos nunquam fuit: Nam *Horatius*, qui *lib. IV. Carm. od. 6.* Troas *malè feriatos* vocat, aliter explicandus est; sed ut omnis consuetudo tyranna est, usus hujus vocabuli pejor à plerisque eruditis ita receptus est, ut quemcunq; hominem *ineptum*, *insubidum*, *stolidum*, *improbum* appellare volunt, *malè feriatum* dicunt. Legendus *Reinesf. lib. I. Var. Lect. c. 4.* Ex hâc autem causâ Carolus imperio & regno excidit, cùm A. C. 887. mense Novembri comitia vel Triburias vel Francofurtum indixisset. Primi obsequium exuerunt *Franci*, *Saxones*, *Thuringi*, *Boji*, & *Alemanni*. Vide *Brunner. lib. VII. p. 271. 272.* ubi fusiùs exsequitur id, quod Besoldus dicit; *eò necessitatis appulsum Carolum, ut stipem flagitaret.* Ad eam rem *Eryc. Puteanus comm. in lib. V. Hist. Insubr. p. 287.* sic exclamat: *O rerum humanarum scenam! jacet ecce ad egestatem dejectus & gemens, qui summus fuerat; ac totam Caroli M. potentiam sibi vindicârat. Monarcham vides, ac mox mendicum: Ne mirum sit, à sceptro ad ferulam detrusum aliquando Dionysium fuisse, quem frustrà tyrannum appellamus. Quàm felix, tàm infelix Crassus fuit, in quo fortuna ostendit, quantum possit; ac Carolinæ stirpis imperiiq; fata memo-*

memorando exemplo complevit. Quæ postrema *Brunnerus* non minùs eleganter reddit: *Credi poterat, duas ipsum inter se fortunas partitas; ut qui paulò antè inter felices felicissimus, idem inter miseros miserrimus diceretur.* Obiit in calamitate, & sepultus in *Augia*, insula Rheni *prope Constantiam.* Epitaphium ejus instauravit *Christophorus, Episcopus Constantinensis*, quod tale est: CAROLUS CRASSUS, REX SUEVIÆ, PRONEPOS CAROLI MAGNI, ITALIAM POTENTER INTRAVIT, ATQUE DEVICIT; IMPERIUMQUE ROMANORUM, UBI CÆSAR CORONATUS, OBTINUIT; AC MORTUO FRATRE LUDOVICO UNIVERSAM GERMANIAM ET GALLIAM JURE HEREDITARIO ACQUISIVIT, DEMUM ANIMO, MENTE, ET CORPORE DEFICIENS, AB IMPERIO SANE MAGNO CUM FORTUNÆ LUDIBRIO DEJECTUS, A SUIS OMNIBUS POSTPOSITUS, HUMILI HOC IN LOCO SEPULTUS JACET. OBIIT ANNO DOMINI D. CCC. LXXXVIII. IDI. JAN. *Fuit alioquin* (quæ *Regionis* verba sunt) *Christianissimus Princeps, Deum timens, & mandata ejus ex toto corde custodiens; in eleemosynis largus, orationi & psalmorum melodiis indesinenter deditus.*

VII. ARNULPHUS NOTHUS, Carolomanni, Regis Italiæ F. Ludovici Regis Germaniæ N. Ludovici Pii Imperatoris pronepos, Carolo Crasso successor datus, prope *Tiliam* amnem *Sigefridum* & *Gode-*

Godefridum cum 100000. *Nortmannorum*, uno duntaxat è suis amisso delevit. Legendus *Lipsius in Lovanio, Brunnerus lib. VII. p. 293.* Sed sub hoc ipso Imperatore *Ungarorum nomen primùm auditum est*, qui *ultrà Danubium* à Carolo M. submoti, *vallo* etiam circumjecto *inclusi*, superatis claustris crudelissimis per longum tempus factis, *Germaniam* funestârunt. Quinimò quisque Procerum rapuit, quod voluit: *Berengarius*, Ennarhardi, Forojuliensis Ducis F. *Italiam*, *Vido*, Lamberdi, Spoletinorum Ducis F. *Galliam*; sed ille feliciùs. *Vido Othonis* (Ruperto geniti) viribus *Galliâ* exclusus est; ut scribunt *Regino*, & *Sigebertus*. Hinc conversus in socium *Berengarium*, cum Italiæ pernicie bellum civile gessit. Victus Berengarius *duabus pugnis* fugit; *Vido* non contentus *Italiæ Regis* titulo, etiam *Imperatorem* se appellari voluit. Creatus est à *Stephano* Pontifice, quod *Onuphrio* aliisq; placet; sed alii ad *Formosum* referunt, quorum sententiam *Besoldus* sequitur. *Berengarium* paulò pòst *Arnulphus* Imperator vi reducit; fugatusq; *Vido* apud *Tarum* fluvium in agro Placentino *sanguinis vomitu* extinguitur. Tùm *Lamberdus*, ejus F. validâ Italorum factione impulsus, regnum armis repetit, non auso Berengario experiri prælii eventum. Sic revocatus in Italiam *Arnulphus Romam*, ad cujus præsidium Lamberdus *matrem* reliquerat, obsidet; & miro casu, ludente in serio negotio fortuna, cepit. *Lepusculum* militaris tumultus suo latibulo extraxerat, quem pavido *cursu versus urbem fugientem* coorti ex suis stationibus magno numero milites sunt secuti;

cùmq; ſtudio ignobilis prædæ longiùs proveherentur *Romani*, qui muros occupaverant, univerſis *ſe copiis peti rati* (quod nihilo plus animi iis, quàm ominoſo lepori eſſet) ejus exemplum imitati, quoquo verſus dilapſi ſunt. *Germani* nuda defenſore mœnia conſpicati, occaſione tàm bella uſi, congeſtis ſarcinis per extemporalem aggerem evadunt in muros, & urbe potiuntur. Ita terrarum Dominam, & divinos honores quondam uſurpantem, Deus Optimus Maximus per jocum capiendam dedit. Refert è *Luitbrandi lib. I. c. 8.* & *Sigeberti Chronographia lib. VII. Brunner. p. 316.* Captâ urbe Arnulphus à Romanis *Auguſtus* ceremoniâ ſolenni appellatus eſt. Ibidem obiit *articulari morbo*; ſeu, ut alii ſcribunt, *pediculari*, menſe Dec. A. C. 899. *Veneno bis petitus* eſt, ſemel inſidiis *Ageldrudæ*, Vidonis uxoris; iterum à *Germano*, idq; mortem acceleravit. Sepultus eſt *Ratisbonæ, in D. Emmerani monaſterio*; quod præ reliquis colendum ornandumq; ſibi ſumſerat.

LUDOVICUM, Arnulphi filium, inter *Imperatores* recenſet cum aliis Beſoldus; ſed ſaltem *Germaniæ Rex* fuit: Imperatoris coronam, id eſt, titulum non habuit; ut ex *Regionis lib. II.* conſtat, quem *perperam* Beſoldus citat, *tanquam Imperatorem* renunciatum dixiſſet. *Regem* etiam tantùm vocant *Hermannus Contractus, Lambertus Schafnaburgenſis, Marianus Scotus, Godefredus Viterbienſis*, & alii. Unus *Siffridus* in inſcriptione capitis, quo de iſto agit, *Imperatorem* dixit. Cum *Ungaris* gravia bella geſſit, quæ fuſè deſcribit *Brunner. lib. VII.* Obiit A. C. 911. in ipſo adole-

adolescentiæ flore, nullâ sobole relictâ. Atque *ita Carolorum posteritas in Germania defecit*, ut ait *Otho Frisingensis lib.VI.c.15.* *Wilhelmus Langius*, qui *duarum filiarum* patrem facit, *Placidiæ* & *Mathildis*, quæ *Conrado* & *Henrico Regibus* posteà nupserint, fidem non meretur; ut censet idem *Brunner.d.l.p.371.* Cæterùm illius temporibus *Ludovicus*, Bosonis (de quo *Puteanus comm. in lib. V. Hist. Insubr. p. 272.*) & Irmengardis, Ludovico II. genitæ, filius *contra Berengarium* in Italia regnans, à *Benedicto* Pontifice parùm legitimo, imperii insignia accepit. *Marianus Scotus*, *Godefredus Viterbiensis part. XVII. Otho Frisingens. lib.VI.c.15.* Miser Imperator, dum fugato Berengario incautiùs agit, rursus proditus & *excæcatus* est, ut scribit *Luitbrandus lib.II.c.11.* Addunt Annales nostri, etiam *libidinis instrumenta adempta* fuisse; ne filii fortassè vindictam regnumq; molirentur.

CAPUT XVIII.
&
ultimum
de
IMPERATORIBUS GERMANICIS.

CAroli nomine cum Ludovico in Germania sepulto, regni Germanici Proceres in OTHONEM, Ludolphi filium, Brunonis nepotem, Bigberti pronepotem, Witichindi M. abnepotem, pace belloq; egregium, *Saxonum*

Principem conversi, eum ad suscipiendas regni habenas vocârunt; qui ad regni pondus vires suas expendens, atque ita tandem concludens, *cano capiti coronam imponere*, hominis esse senio suo illudentis, Procerum petitionem *abruptè refutavit*. Rogatus deinde sententiam, quem eo fastigio dignissimum censeret, CONRADUM FRANCUM, Conradi, ab Adelwerdo interfecti, filium nominavit. *Otho Frisingensis lib. VI. c. 5. & 15. Siffridus in Chronico*; & quos *Brunnerus* citat *lib. VII. p. 373. Witichindus lib. I. Ditmarus lib. I.* Igitur Germaniæ regnum iniit CONRADUS A.C. 912. cui non nisi septem anni tribuuntur. Mortuus est enim a. d. 10. Cal. Jun. A. C. 918. ut est apud *Martianum Scotum*, & *Trithemium in Chronico Hirschaugiensi* a.d. 14. Cal. Nov. ut *Brunner. d. l. p. 388.* Morti proximus exemplum edidit ingentis animi, etiam raritate suâ commendabile, quando nullâ *Eberhardi fratris*, aut certè *Franciæ gentis* ratione habitâ, imperium transferri *ad Saxones* non modò passus est; sed auctor ipse factus, id gravissimis verbis, & quantâ potuit animi contentione, velut ultimum mortalium votorum, cui refragari nefas esset, postulavit; quod ipsius consilium tantò majorem habuit admirationem, quantò notiores omnibus erant *inimicitiæ*, quæ illi cum *Henrico*, quem sibi *successorem* destinabat, intercesserant. *Brunner. d. l.*

HENRICUS I. Othonis F. Ludolphi N. ab *aucupii* studio, quo delectabatur, *Auceps* cognominatus, ipsius Conradi suffragio, regnum suscepit. Contra hunc res novas moliti sunt *Arnulphus*, Luitpaldi ab Hunga-

Hungaris cæsi, F. Bojariæ Princeps, & *Burchardus*, Sueviæ dux; quorum alterum oratione modestissimâ ad pacem flexit (extat prolixior apud *Brunner. lib. VII. p. 393. & seqq.* brevior apud *Cluverum in Epitoma p. 467.*) alterum ita tenuit, ut se suaq; omnia ipsi promitteret. Posthæc *bellum Hungaricum* suscepit, confecitq; magnâ virtute, superatis hostibus in *duabus* memorabilibus pugnis; quarum *prima* incidit in A. C. 922. *secunda* in A. C. 934. Tùm *Hungaris Germania tributum* pendere *desiit*. Obiit a. d. 6. Non. Jul. A. C. 936. cùm de itinere & inauguratione Romana cogitaret. *Petav. Ration. Temp. part. I. lib. VIII. c. 14. p. 546.* Maximi Principis occasum etiam *sol* lugere creditus est, quando repentè *sereno cœlo hebescens, cruentos radios vibravit; mons* etiam, juxta quem conditus est, *flammas multis in locis vomuit* æquè tristi portento. *Brunner. d. l. p. 430.* Scripsit *Besoldus* in *Synopsi minore*, multis peractis bellis Romam venisse, concilium habuisse, eiq; præfuisse; & *Johanni XII.* propter crimina remoto, *Leonem* ejus nominis *VIII.* suffecisse. Quæ de Othone M. hujus filio vera sunt. Igitur moneo, caveas hîc *inadvertentiæ Besoldianæ scopulum.*

OTHO Henrici I. F. à patre successor nominatus, insigni pompâ *Rex* Germaniæ *Aquisgrani* salutatus est; summis utriusque ordinis viris præsentibus. Verax civilium externorumq; bellorum regnum ipsi fuit; quæ cùm pari felicitate confecisset, non immeritò fortissimis ducibus annumeratus, *Magni cognomentum* tulit. *Brunn. d. l. p. 430. 431.*

Tanquardum, fratrem rebellem, *Thuringiæ Comitem*, prælio victum interemit; *Bohemos* 14. annorum bello perdomuit; *Arnulphum*, Bojariæ, & *Hermannum* Sueviæ ducem ad *Andernacum* profligavit; *Gisbertum* Lotharingum in *Rheno* submersit; *Ludolphi filium* cum conjuratis *Conrado Lotharingo*, & *Friderico Antistite Moguntino* absq; prælio fugavit; *Hungaros* ad *Lycum* amnem internecione delevit. *Ludovicum*, Francorum Occidentalium Regem, *Alsatiâ* repulit; *Lotharingiam* Germani regni corpori adjecit, *Haraldum*, Daniæ Regem, *fidem Christianorum* suscipere, seq; *Germanico jugo* submittere coëgit; in Italia *Berengarium*, Berengarii (de quo diximus) nepotem, ad deditionem faciendam compulit. Hæc *omnia* gessit etiamnum *Germaniæ Rex*. Nam huc usq; *non Imperatoris* Romani, *sed Regis Germaniæ* titulum tulit; quem etiam *Henricus I.* ejus pater, & *Conradus* usurpaverat. Utcunq; cum trivialibus auctoribus Besoldus *Imperatorem* & *Cæsarem* appellat; & scio etiam à *Mariano Scoto* inter *Romanos Principes* referri; sed causam aperit *Onuphrius*, quòd in eorum successoribus imperii dignitas restituta fuisset. Aliam affert *Lupoldus de Bebenburg in libro de Juribus regni & imperii Romani*, quòd translatum in *Carolum Germanum*, imperium *Germanorum* nunquam esse desierit. Aliam *Besoldus in Synopsi majore*, quòd Germani *Saxones* & *Francones Orientales*, mortuo *Ludovico*, Arnulphi F. axioma imperii affectârint. Sed *Petavius* in eos Scriptores inclinat, qui *Conradum* & *Henricum Aucupem* in numerum *Imperatorum* recipiendos *negant*; quòd à Roma-

Romano Pontifice uncti coronatiq; non fuerint. Hanc rationem nunquam admiserim, & *Lupoldum* " potius sequar, qui Imperatorem *legitimum* esse pro- " bat, etsi *à Pontifice* coronam *non acceperit.* Ipse " Pontifex nisi ab Imperatore probatus, legitimus " non est; sed Imperator legitimus est, etsi à Pontifi- " ce non approbatus. *Durum verbum hodiernis Pon-* " *tificiorum auribus, sed verum!* Nihilominùs & ipse " *Reges Germaniæ* hucusque nominavi, *non Imperatores*; secutus *Luitprandum, Hermannum Contractum, Reginonem, Lambertum Schafnaburgensem, Sigebertum*, & alios. Ipsi in *numis* non nisi *Reges* sese vocant; in *Conradi* enim scriptum est apud *Octav. Strad. p. 388:* BENEDICTUM SIT NOMEN DOMINI, CONRAD. REX. Sed *Imperatoriam*, id est, summam humani fastigii dignitatem, à Caroli posteritate deperditam, & errore hactenus velut circumactam, *Germanis* in perpetuum *recuperavit Otho M.* qui cùm *Italiam* à Tyrannis felicibus armis vindicâsset, *Augustale diadema Romæ* accepit A. C. 962. Novam inaugurationem hac acclamatione prosequitur *Puteanus* exultabundus: *Exurgite inclutâ fide* (Germani) *invicta robore pectora, state Occidentis valida fulcra: Sustinebitis Europæ gloriam, & quantum ferre gens nulla potuit, vestris in humeris conquiescet. Vestrum est, quicquid* Cæsar, *quicquid* Augustus *fuit; vestræ victrices aquilæ, & quicquid gessêre felicius Romani, quàm rexêre. Mitescent barbari, cessabunt irruptiones; felicem Italiam Germania faciet: Felicem Germaniam tot Cæsares, tot Augusti, regendo & pacando orbi*

divinitùs destinati. Cæterùm hujus inaugurationis ea vis fuit, primùm, ut *penes Germanos solos* in posterum creandi Principis jus esset. Teutonici Proceres apud *Guntherum in Ligurini lib. I.*:

Ex quo Romanum nostrâ virtute redemptum
Hostibus expulsis ad nos justissimus ordo
Transtulit imperium, Romani gloria regni
Nos penes est. Quemcunq; sibi Germania Regem
Præficit, hunc dives submisso vertice Roma
Suscipit, & verso Tiberim regit *ordine* Rhenus.

Utque Romani, qui hucusq; *Berengarios*, *Vidones*, *Lambertos*, *Ludovicos*, *Rudolphos*, *Hugones*, *Lothartos*, *Adelbertos*, vel *Reges* vel *Imperatores* ungi & coronari jusserant, id ne ultrà facerent, vel *extra Germaniam* Principem quærerent. Hoc dicit *Sigebertus* his verbis: *Tyranni à Johanne Papâ & Romanis abjurantur.* Illud unum honoris ergò aliquando Romanis datum, ut auctoritatem Procerum Germanicorum consensu sequerentur. Secundò, ut Romani nullum Pontificem crearent, quem Imperator è Germanis non probaret. *Luitbrandus lib. VI. cap. 6.* hæc habet: *Cives sanctum Imperatorem cum suis omnibus in urbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt; hæc addentes, & firmiter jurantes, nunquam se Papam electuros, aut ordinaturos præter consensum atque electionem Domini Imperatoris Othonis Cæsaris Augusti, filiiq; ipsius Regis Othonis.* Adde *Fragmentum Anonymi* præfixum *Magistro Alberto Argentinensi.* Ne putes, Romanos *Othoni tantùm* & ejus filio fidem suam obstrinxisse, legendus tibi erit

Frehe-

Freherus ad Bebenburg. cap. 13. p. 38. ubi de *Henrico* Imperatore refert, per suos legatos Romanis objecisse; quòd *præter consuetudinem majorum*, Rege inconsulto, *Romanæ Ecclesiæ Pontificem* ordinâssent; atque illum excusâsse, *se violenter electum à Romanis*; ordinari tamen noluisse, donec in electionem suam *tàm Regem quàm Principes regni Teutonici* consensisse certâ legatione cognosceret. Ex hoc jure profluxit Imperatoris legitima *potestas dejiciendi Pontificem, scelerum & impietatis convictum*; quod socii concoquere non possunt. E quibus *Brunner. lib. IIX. p. 506.* de hoc ipso Othone: *Imperii initia inauspicato pudendoq; facinore inquinavit, Johanni XII. Pontifici, omnibus quidem sceleribus & probris contaminato, & sede illâ sanctitatis vitâq; adeò ipsâ indigno, nullo tamen jure exauctorato Leonem sufficere ausus; quanquam à militari viro & sacrarum legum quàm armorum insolentiori condonanda noxia est.* Nullus quidem dubito, quin hoc, quod *Brunnerus* censet, Romæ hodiè sit exploratissimum; sed magna DEO gratiâ, quòd contrariũ habemus pro exploratissimo. Quid enim juris fuerit, usque ad tempora *Hildebrandinæ hæreseos*, ex ipsis Pontificiis fateri ac docere *vi veritatis coactus* est *Hieronymus Balbus lib. de Coronatione, cap. Quomodo olim delatus sit Pontificatus, & quæ in re eâ fuerit Imperatorum auctoritas:* Addit *Brunnerus* ibidem: *Othonis impietatem subinde non unâ clade Justitiam vindicem expiâsse. Nam & Romanorum insidiis petitum, & multiplici perfidiâ fatigatum, vulgatâ per exercitum lue in ultimum discri-*

men adductum esse. Ha, ha, ha, he! quis enim hanc philautiam legens, temperet à risu? Est enim hic plerisq; mortalium *stultus animus*, ut quicquid alteri calamitatis accidit, *sui vel suorum causâ* factum putent:

Quisq; se Deo esse cordi vult peculiariter!

ut habet *Gruteri* trochaicus. Id vitium suprà, ubi de *Justiniano* in *Baronio* etiam notavimus. Perfidia illa, quam cum *Romanæ urbis probro* narrat, breviter sic habet: *Johanne XII. ob fœdas libidines & immania facinora remoto, Leonem suffecerat; eoq; defuncto, imperatoriæ potestatis vi Johannem XIII; quem cùm Romani multis malis afficerent, eorum perfidiâ graviter offensus, urbe captâ Consules proscripsit; Decuriones suspendio multavit, civibus solis pepercit.* Idem *Græcis*, qui legatos ejus in itinere violârunt, *Græciam* & *Calabriam* ademit. Quid multis? imperium instauravit, & contra omnes consiliis & armis egregiè defendit. Obiit anno 973. Non. Maj.

OTHO II. à patre imperii consors factus, & Romæ coronatus anno 967. *natalis Dominici*, post patris obitum imperavit annos 19. menses 7. *Besoldus* cùm *memorabiliora* narrare potuisset, hoc præcipuè narrandum censuit: *Henricum*, Bavariæ Ducem, *rebellantem* armis ad officium reductum. Sic suprà in *Henrico Aucupe*, quàm curiosè notârat, *Arnolphum* malum Bavariæ Ducem, *rebellem* rei summam ad se traducere cogitâsse. Quod cur fecerit, exputare non possum. *Hodiè in Angliâ non tàm ad infamiam, quàm generis claritudinem pertinet, majores habuisse magnarum conjurationum duces aut socios;* ut scribit *Forstnerus*

rus in Omissis ad Tacitum. Sed nos *Germanorum* illorum *posteri* (de quibus in theatro Romano quondam dictum est, *nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse)* virtutem avitam simplici cultu prosequentes, & à generositate Anglorum parùm generosâ prorsus alieni, in illustrissimæ gentis gloriam, cui ob egregià merita lubentes meritoque favemus, hæc, quæ *Besoldus imprudenter garrit*, æterno silentio plectenda dicimus. Illud in *Othone* famâ dignius, quòd *Danos rebelles* rursus imperii jugo subdidit; *Lotharingiam*, Francorum Occidentalium armis ereptam, *Germaniæ* rursus copulavit. Idem tamen infortunium gravissimum passus est A. C. 982. quòd adversus *Græcos*, Saracenorum auxilio *Calabriam* & *Apuliam* repetentes, profectus, cæsis ad internecionem copiis suis, *natando* ipse interceptus, & clàm dilapsus vix effugit. *Sigebertus, Lamberdus, Godefridus, & Ditmarus.* Romæ fato functus est a. d. 8. Dec. A. C. 983.

OTHO III. Othonis II. Imperatoris F. MIRACULOSUS, & MIRABILIA MUNDI cognominatus, Imperator Romæ appellatus, aliquot annis pòst seditiosum *Crescentium, asino* facie aversâ impositum, circumduxit; *naso* dein & *auribus mutilatum*, ac multis *confossum vulneribus*, cum aliis *duodecim seditionis sociis* suspendit. *Johannem*, adulterinum Pontificem, primò oculis, mox vitâ privavit; & *Gregorium* restituit. Hoc dein adjutore gravissimum *Electorum Senatum institutum* vulgò volunt; de quo plura *Besoldus in Syn. maj.* Addi velim *Freherum in Bebenburg. cap. 2.* Summa consistit in his: Ante Othonem IV. nulla

nulla Electorum mentio in legitimis Scriptoribus; at sub hoc eorum meminerunt *antiquæ cantilenæ*, in quibus vocantur die sieben Wähler. *Fridericum I. Barbarossam*, & *Henricum*, filium ejus, constat à *cunctis Germaniæ Proceribus* electos. Ergò verisimile fit, tempore interregni & schismatum, *à Friderico I. ad Fridericum II.* hanc Electorum institutionem natam; sive usurpatione quorundam inter cæteros potentiorum, sive etiam mutuo consensu & communi conventione. Obiit hic Imperator A.C. 1002. d. 23. Jan.

HENRICUS, Henrici Rixosi F. Henrici N. Henrici Aucupis, Germaniæ Regis, proN. cognomento Claudus & Sanctus a. d. 8. Id. Jun. A. C. 1002. regnum adiit *Moguntiæ*, Witigiso Antistite inaugurante. Hermannum æmulum *deprecantem in gratiam recepit*, & contra Harduigum, Dodonis filium, Eporædiæ Marchionem, in Italiam tyrannidem occupantem, exercitum misit. *Brunner. lib. VIII. p. 604. usque ad p. 614.* Italiam ingreditur ipse A.C. 1005. & Ticini *Rex Italiæ* coronatur. Idem *lib. IX. p. 642.* Boleslaum, Poloniæ Regem, bello fractum, ad petendam pacem adegit A. C. 1006. *ibid. p. 656.* Eâdem felicitate Flandros perdomuit A. C. 1007. *ibid. p. 663.* In Boleslaum *perfidum* denuò exercitum mittit A.C. 1011. Eiq; pacem dat anno sequente, *ibid. p. 680. 681.* Jaromerum Bohemum Principatu & libertate exuit, *ibid. p. 685.* Italiam iterum ingreditur anno 1013. & a. d. 6. Cal. Mart. anno 1014. Romam; ubi Augustalia insignia cum *Cunegunde* conju-

conjuge accepit, *ibid. pag. 694. 695.* Ubi notabis additamentum Jesuiticum: *Sacramento Pontificis adactus Ecclesiæ nunquam, dum vita suppeteret, se defuturum; neq; à Pontificis Romani fide desciturum juravit.* Verum quidem est, jurabat Imperator, *se Ecclesiæ nunquam, dum vita suppeteret, defuturum;* sed *falsum* est, quod adjicit, *se à fide Pontificis non desciturum.* Existimant Reverendi Patres, *imperium teneri ab Ecclesia,* de quâ defendendâ juret Imperator; sed nulla est connexi ratio: Nam & *juramentum,* quod *Rex Galliæ* præstat *Parlamento* Parisiensi, *de defendendo regno,* non probat, *regnum haberi à Parlamento;* ut docet *Freherus in Bebenburg. cap. 9.* Post coronationem Henricus Harduigum Tyrannum eò adduxit, ut ultrò furtivas rapti honoris exuvias poneret; *monachumq;* indutus, & pro purpurato cucullatus in *Fructeriense cœnobium Agritaurinatium* sese abderet. *Brunner. d. l. p. 702.* Expeditionem Polonicam resumit anno 1015. *ibid. p. 707.* Burgundiæ imperium adit, & per duces *Saracenos* in Italia vincit, A. C. 1016. *ibid. p. 719. 721.* Cruentum, & ab utrâq; parte luctuosum bellum cum *Polonis* gerit. A.C. 1017. *ibid. p. 723.* Cùm iisdem fœdus novum init, A.C. 1018. *ibid. p. 729.* Contra *Græcos* & *Saracenos,* Apuliæ incubantes, arma corripit; & utrosq; exigit, A.C. 1022. Reversus in Germaniam, moritur a. d. 3. Id. Jul. A. C. 1024. ex propensissimo affectu Pater monachorum à quibusdam dictus.

CONRADUS SALICUS, Henrici III. Minoris dicti, Sueviæ & Bavariæ Ducis F. Othonis Ducis

Ducis Sueviæ & Bavariæ N. Ludolphi pronepos, Othonis M. Imperatoris abnepos (*Brunner. lib. VIII. p. 553. & lib. IX. p. 787.*) a. d. 6. Id. Sept. A. C. 1024. *Germaniæ Rex* ungitur. In Italiam rebellem contendit A. C. 1026. menſ. Febr. *ibid. p. 799.* Mediolani coronam Italiæ accepit, *ibid. p. 800.* Romæ verò Auguſtus appellatus eſt a. d. 7. Cal. April. A. C. 1027. *ibid. p. 804.* Ungaros pacem petere coëgit anno 1030. *ibid. p. 826.* Bohemos & Polonos felici bello compeſcuit, anno 1032. *ibid. p. 830.* Moritur *Trajecti Friſiæ* A. C. 1039. prid. Non. Jun.

HENRICUS, nominis hujus Rex Germaniæ III. Imperator Romanorum II. Conradi Imp. F. patri ſuffectus, Bohemos ad deditionem coëgit A. C. 1042. Ungaros ingentibus prœliis vicit, & pacem Germaniæ reddidit A. C. 1044. *Brunn. lib. X. p. 888.* Rebus in Germania conſtitutis, per Alpes in Italiam tranſcendit, & *natali Chriſtiano* anno 1047. Auguſtus appellatur. *Ibid. p. 907.* Coronam impoſuit *Clemens*, quem *ipſe* Pontificem *conſtituerat. Otho Friſingenſis lib. VI. cap. 32. 33. Hermannus Contractus, Lambertus Schafnaburgenſis, Marianus Scotus.* Juratum etiam à Romanis ſcribit *Sigebertus*, ſe *ſine Henrici conſenſu nunquam Papam electuros*; quod imperante illo ſic obſervatum, docet *Lambertus*, modò citatus. Nimis hîc *Brunner. lib. X. p. 903.* intumeſcit: *Imperatorem alienum ſibi negotium ſumſiſſe, & de ſummâ in terris poteſtate, cui faſces ſubmittere multò æquius fuerat, ſententiam tuliſſe parum idoneum judicem; id duntaxat eâ temeritate aſſecutum, ut peſſimo produo poſteritati exem-*

exemplo, Henricos duos, filium & nepotem impulisse ad eundem scopulum, & multò fœdiora naufragia, censeatur. Hæc *Brunnerus*, ex *Hildebrandina hæresi* ebrius, intoleranda tùm omnibus bonis, tùm Germanis Principibus contumeliâ! Possem hâc de re pluribus, sed nolo: Quòd Cassianum illud in auribus mihi tinnit. *Cui bono?* nam sive ad Romanum *Clerum*, de *modestiâ*, sive ad *Principes*, de jure ac *potestate* suâ verba facere velimus, operosè agemus nihil: Quoad *Clerum*, locum hic habet Catonis: *Actum esse, ad ventrem verba facere, qui careat auribus.* Quoad *Principes*, quoquo modo ab antecessoribus acta concessaq;, *quia mutare non possunt, comprobant*; ut *Tacitus* loquitur *lib. I. Hist. cap. 7.* Eam enim hucusque adversantibus Pontifex texuit molestiarum telam, cui retexendæ ac deglomerandæ nulla alia patebat via, quàm per *præcipitium servitutis.* Mortuus est Henricus a. d. 3. Non. Octob. anno 1056.

HENRICUS, Imperatorum eò nomine III. Regum Germaniæ IV. Henrici Imp. F. Conradi Salici N. *quinque annorum* puer *Aquas* deductus, in Caroli M. & Othonis M. tritavi sui solio collocatus est. Sed hujus imperium *Hildebrandus*, sive *Gregorius VII.* Imperatorum flagellum sævissimum, belli fax, seculi sui opprobrium, monstrum nullâ virtute redemptum, valdè labefactavit, vel pessundedit potiùs. Pleraq; ipse *Besoldus* & *Cluverus* te docent, ut Henricus ætatis vitio solutior, insidiis & perfidiæ suorum patuerit; utq; à *Gregorio anathemate* percussus, & à suis desertus per quosdam Italiæ Principes

cipes deprecatus, *ægerrimè in Pontificis aſpectum admiſſus* ſit: Nimirum receptus *intra ſecundum murorum arcis ambitum,* ſine comite, ſine cultu regio, *nudis pedibus, jejunus à manè usq; ad veſperam perſtabat,* ſententiam Pontificis expectans: Hoc *ſecundo*, hoc *tertio die* fecit: *Quarto* demum die exceptus *vultu* Hildebrandi *tetrico,* his conditionibus abſolvitur; ut evocatis ad concilium Principibus Teutonicis die locoq;, *quem Papa deſignâſſet*, ad *ejus arbitrium*, vel *retineat* regnum, vel *amittat*: Intereaq; temporis nihil pro Rege agat, *cultuq; omni regio abſtineat.* Nolo cætera, ſunt enim prorſus indigna memoratu. Imperatorem quidem, qui tantam contumeliam paſſus eſt, facilè excuſent turbæ domeſticæ, quæ tùm illi graviter incubuerunt; ut indigna digna habenda ei fuerint, Papa quæ fecit: Sed hæc auſum *ſucceſſorem Apoſtolorum,* & *Vicarium Chriſti,* qui Cæſarem paganum honore non indignum cenſuit, quis non ſtupeat? *Brunnerus* quidem *Hildebrandi* facinora, imò parricidiale bellum, quod filius patri movit, commendat; *diabolo* ipſo, ut arbitror, hanc Apologiam *ad calamum* ipſi *dictante.* Nam *hunc auctorem* & *conſiliarium* fuiſſe Hildebrando, *confeſſus* eſt tandem *ipſe*; ut ſcribit *Sigebertus* hunc in modum: *Confeſſus eſt DEO & S. Petro, & toti Eccleſiæ, ſe valdè peccâſſe in paſtorali curâ; & ſuadente diabolo, contra humanum genus odium & iram concitâſſe.* Obiit Henricus A. C. 1106. a. d. 7. Id. Sextil. cùm exeunte anno ſuperiore *imperio ſpoliatus* eſſet *à filio.*

De *Tyrannis* ſive Imperatoribus adulterinis horum

rum temporum *Strada inCæſar. p.416.* Incidit in ejuſdem imperium nobilis expeditio *Godefridi Lotharingii* & *Bullionii* Ducis contra impios & profanos, *terram ſanctam* obtinentes. Ad *ſexcenta millia* peditum, equitum *centena millia* armavit; exercitum, quem rarò Europa noſtra vidit. Belli is eventus fuit, ut *Godefridus*, victis hoſtibus, *terræ ſanctæ primus Rex* fieret. *Lipſius lib. I. Monit. & Exempl. Polit. c. 2. mon. 2. ex. 4. Brunner. lib. XI. p.167.168.* Et è vetuſtioribus *Otho Friſingenſis lib. VII. cap. 2. & ſeqq.*

HENRICUS IV. nominis hujus Imp. vel V. Germaniæ Rex, Henrici Imperatoris *infeliciſſimi* F. qui exſtimulatus ab aliis *contra patrem* ſuum arma corripuit; eiq; Auguſtalia inſignia per vim extorſit, A. C. 1105. exeunte, ut vult *Petavius*; alii ineunte anno 1106. quos *Beſoldus* ſequitur. Cùm imperialis coronæ gratiâ Romam veniſſet A.C. 1110. maximis tumultibus motis, ipſe quoq; ſaucius, milites ſuos ita concitavit, ut unum vulnus innumeris mortibus repenſaretur. Henricus *victum* trahens *Paſchalem XII. Pontificem*, & purpuratorum patrum collegium, ab urbe diſceſſit. Is paulò pòſt Henrici voluntati conſenſit, & eundem Id. April. A.C. 1111. coronatum Auguſti cognomento auxit. *Brunner. lib. XII. p. 241.* Sed quàm primùm Henricus Italiâ deceſſit, *irrita omnia* facere conatus eſt *Pontifex*; ut ſcribit *Urſpergenſis*. Hinc multæ diſſenſiones, ſchiſmata, incendia, homicidia, deportationes, & tumultus ſunt excitati. Firmatâ tandem pace A. C. 1122. Henricus in Ludovicum, Galliæ Regem, expeditionem ſuſcipit; ſed occurſu

Francorum absterritus, pedem retulit; & anno 1125. *Trajecti* decessit ex morbo, a. d. 12. Cal. Jun. ut habet inscriptio monumenti ejus.

LOTHARIUS, Gebhardi F. *Otto Frisingensis lib. VII. cap. 17. Godefridus Viterbiens. Chron. part. XVII.* ejus, qui Comes Sulinburgius in bello *Saxonico* contra *Henricum IV.* cecidit. *Marianus Scotus.* Mortuo Henrico, ad imperium evehitur A.C. 1125. Romæ verò coronatus est A. C. 1133. Malè pugnavit in *Bohemia* A. C. 1126. *Brunner. lib. XII. p. 281.* Noribergam obsedit A. C. 1127. *irrito* conatu. *ibid. p. 282.* Contra *Rogerium Siculum*, in *Italia*, bellum feliciter gerit A. C. 1136. *ibid. p. 324.* Moritur anno 1137. in autumno, *Tridenti*, ex Italia victor rediturus in Germaniam. *Hoc Imperatore jubente* (inquit Besoldus) *Irnerius leges Romanas revocavit.* Sed hoc purum putum *commentum* esse, & ut adires *Hermannum Conringium in Tract. de Origine Juris Germanici*, jam suprà monui. Valdè memorabile est, quod ex ore *Ernesti Ducis Luneburgici* refert *Henricus Paxmannus* in Oratione, quam honori laudati Principis dixit A. C. 1557: *Prædium est vicinum oppido* Cellæ, *quod nominatur* Lutherloch, *& habuit perpetuam immunitatem. Cùm autem Quæstor illum fundum novâ pensione oneraturus esset, accedit colonus Principem, narrat fuisse perpetuam immunitatem; & causam addit, quia* in eo fundo *natus sit* Lotharius *Imperator. Adjicit etiam, se & majores suos multis seculis tenuisse hunc fundum; & narrationem traditam esse à majoribus, ab* eâdem stirpe & Lotharium & familiam suam *ortos esse;*

esse; ac orat, ut propter Lotharii memoriam veterem immunitatem locus ejus natalis retineat. Delectatus hac narratione princeps, quia Lotharium propter virtutis præstantiam & stirpis decus sæpè celebrabat, accersit Quæstorem, interrogat de immunitate fundi; jubet & vocari senes vicinos, quos & de immunitate & de coloni familiâ interrogat. Horum narratio cùm congrueret coloni verbis, Princeps lætus, quod locus natalis Lotharii *Imperatoris, sapientiâ & virtute præstantis, sibi monstratus erat; & quòd vicinùs esset è domicilio suo, severè jubet in libros quæsturæ scribi totam hanc narrationem; & addit, se velle, ut ad omnem posteritatem hic fundus sit immunis, velut locus natalis Lotharii Imperatoris.* Colonum *etiam jubet* secum prandere, *& hortatur, ut, cùm* cognationis mentionem *fecisset, filios rectè erudiat de DEO, & de bonis moribus; & eos ad virtutem assuefaciat, & tradat fundum posteris tuendum; se quoque nulli filiorum, qui literis operam daturus sit, defuturum recipit. Denique discedenti colono jubet dari pannos, ad vestiendos filios & filias.*

CONRADUS III. Friderici Sueviæ Ducis ex Agnete, Henrici V. sorore, F. Imperator creatur A. C. 1139. à Pontifice redimitus non est; *nec id* illi *necessarium.* Notat hîc iterum *Besoldus,* tanquam memorabile, *Henricum Superbum,* Bavariæ Ducem, *proscripsisse;* dignus profectò, qui à Bavaris, quibus perfidiæ vetus crimen toties refricat, coronam ferat ex urtica. Hujus temporibus, id est, A. C. 1147. excitæ sedibus suis *Germania* & *Gallia* contra *Saracenos,* qui *Edessam* ceperant. Vix pro viro habitus, quem patriæ

amor aut qualescunque curæ domi detinuisset. *Conradus* 50000. militum habebat in exercitu; *Ludovicus*, Galliæ Rex, equitum 30000. præter ingentem peditum numerum; ut est in *Auctario Gemblacensi*. Sed Græcorum fraude vexati, nullo operæ pretio facto, redierunt. Mortuus est Conradus A. C. 1152. 15. Cal. Mart.

FRIDERICUS AHENOBARBUS, Conradi Imperatoris è fratre Friderico N. patruo suffectus est *Francofurti*, a. d. 3. Non. Mart. anno 1152. *magno imperii Procerum consensu*; ut ait *Brunner. lib. XII. p. 375.* Cui *ad omne decus summa indoles fuit*; ut commendat *Petavius* part. I. *Ration. Temp. lib. VIII. p. 589. cap. 11.* Item; *Vir fortissimus, & supra Reges omnes bello inclutus*; ut *Jovius Novocomensis Elogiorum lib. I.* Nec non: *Vir honesta & perpetuâ memoriâ dignus*; ut *Nicetas Choniates lib. III. in Reb. Isaaci Angeli p. 450.* Quæ, & alia testimonia ideò notanda, quod hostium & adversariorum ore profecta sunt. Priores enim *Jesuitæ*, Paparum mancipia, & in primis *Hildebrandolatræ*; qui furiosâ doctrinâ imbibitâ, Romanos Imperatores juris sui retinentiores impudenter & flagitiosè lacerant. Medius *annos septem & triginta in Vaticano* consedit, Pontificum perpetuus comes; atque adeò Friderico parum æquus. Ultimus è *Græcorum* natione, *Germanis* semper infestâ; ut eorundem Principibus, per æmulationem & invidiam solennem titulum *Cæsaris, Augusti, Imperatoris, βασιλέως, αὐτοκράτορος* tribuere dedignantes, eos non nisi *Latinos, Francosque & Alamannos*, vel ῥῆγας Ἀλαμανίας

ἤτε

ὑπὸ Φραγγίας vocitârint; ut obſervat *Freherus* tùm alibi, tùm *notis in Bebenburg. cap. 5.* At ut *inimico detrahenti credendum non eſt*, judice *B. Auguſtino, lib. III. contra Petilianum cap. 10.* ita *teſtimonio illo virtutis nullum aliud præſtantius, quod invitis exprimitur*; ut exiſtimat *Lucius Furius Philus apud Dionem in Excerpt. Peireſ. p. 621.* Inter res autem, quas in Friderico Scriptores unanimi conſenſu laudant, eſt *expeditio Hieroſolymitana*; quam *contra Salatinum* ſuſcêpit A. C. 1188. *Centum quinquaginta millia*, luſtrato exercitu, cenſa ſunt; nec minus cum perfidia *Græcorum*, quàm cum *Saracenis* negotii fuit; ſed utriq; pari virtute preſſi, & per *ſexcenta* hominum *millia* ventum ad *Iconium*, barbarici regni ſedem; quâ expugnatâ, ſuperbiſſimus *Salatinus* legatos, pacem veniamq; oraturos, de reconcilianda quibusvis conditionibus gratiâ ad Cæſarem miſit. Paulò pòſt victor Orientis, Turcorum terror, *Tharſi* in præfrigidâ *Cydni* undâ per calores fervidum abluens corpus exſtinguitur. Notant id Scriptores noſtri factum a. d. 4. Id. Jun. A. C. 1190. Sed quod *Jeſuitæ* maximum fuiſſe ſcelus clamant, hoc eſt: Imperium beneficium ſuum aſſerebat *Adrianus Pontifex*, quod negabant *Fridericus*, & imperii Proceres; meliora docti ex hiſtoriâ *Caroli* & *Othonis*. Exin paratæ vires; & cùm Pontifex ferendo bello non eſſet, paulò pòſt verborum ſuorum duritiem ſubdolâ interpretatione mitigavit. Non diu pòſt iterum exorta lis, quod *Fridericus* bello contra ſeditioſos *Mediolanenſes*, confecto *Albæ*, quo hybernaturus conceſſerat, omnes ex vicinia commeatus advehi curaret, & *ab*

Episcopis, terrenas possessiones tenentibus, *homagium sibi præstari* postularet; & Cardinalibus, à latere Papæ legatis, civitates clauderet. Hoc ægrè ferenti Pontifici respondit Fridericus: *Regalia beneficia Principum obligare Episcopos ad præstandum Principibus juramentum. Cardinalibus clausas urbes, quia* prædatores *veniant, non* prædicatores: *Si mores suos correxerint, non defuturum illis stipendium & commeatum!* Sic cùm omnia spectarent ad bellum, jamq; *Mediolanenses* à Pontifice concitati, fidem *Friderico* datam fregissent, *Adrianus* moritur. Fit Pontifex meliorum suffragiis *Victor*, sed per factionem *Alexandri*, odii in *Fridericum* manifestus. Imperator, qui norat penes superiores Principes fuisse jus indicendi concilii, ecclesiæ Præsules *Papiæ* convocat; qui *Alexandrum* defugientem legitimum judicium *damnant*, & *Victorem* Pontificem ritè factum pronunciant. Subscribunt *Imperator*, & *Reges Angliæ, Daniæ, Hungariæ, Bohemiæ*. *Mediolanum* obsequium Imperatori negans *exscinditur*, & reliquarum urbium propugnacula dejiciuntur; quarum sublesta fides erat.

Hinc *Alexander in Galliam profugiens*, conventu in *Claromonte* habito, *Imperatorem* & *Victorem* Papam *anathemate* perdidit. Romani, Victore mortuo, dum abest Cæsar, Coss. Alexandro amicos, creant; ipsumq; Alexandrum revocant; *Lombardi* quoque contra Cæsarem arma resumunt. Ob id Fridericus regressus in Italiam, *quindecim millia* Romanorum contra se pugnantium apud *Tusculum* occidit; pulsoq;

Alexan-

Alexandro *Paschalem* Lateranensi in palatio collocat, Romanos in verba sua adigit; sed mox obortâ peste, simul occultarum insidiarum metu in Germaniam redit.

Sic instauratum *Mediolanum*, & rebellibus spatium datum; quos ut coërceret, Fridericus, A.C. 1171. exercitu valido in Italiam irrumpens, multa fortiter gessit; denique belli is eventus fuit, ut *Alexander Venetias*, dissimulatâ personâ *fugiens*, remp. illam cum Imperatore colliserit. Hinc enim Fridericus *contra Venetos Othonem* filium cum instructissimâ classe misit; sed eâ lege, ne se inconsulto manus consereret. Quo ille neglecto, pugnat, vincitur, *capitur*. Veneti, cùm non ignorarent, patrem omnia cogitare de liberando filio, noctes insomnes ducere; *filium* ipsi *remittunt*, sed eâ conditione, ut peractâ legatione sive exoraret patrem, seu minus; velut alter Regulus Venetias rediret. Humanitas successu non caruit: Exoratus enim *Cæsar*, *Venetias* ipse *venit*, & pacem cum Pontifice facit.

Addunt recentioris ævi complures, Imperatorem *ad januas ædis D. Marci prostratum, ut absolveretur, premente collum ejus Alexandro*, audivisse illud Psalmographi: *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Cùm responderet Pontifici: *Non tibi, sed Petro, cujus es successor, pareo!* regessisse Pontificem: *Et mihi & Petro!* Hoc additamentum, cùm ante plures annos secutus auctoritatem nobilissimi viri, *Georgii Remi, Universitatis hujus Procancellarii p.m.*

in dubium vocâssem lectione publicâ; paulò pòst observavi, me idem fecisse, quod pueri solent, qui ad aquas ludunt. Ut enim ii lapillum in aquam conjicientes, paulatim magis magisq; majores orbes faciunt: Sic ego proposito, quod multis displicebat, varios circulos consequi feci sibilorum & calumniarum, ut verbis Lipsianis utar. Monstrum, omnibus monstris monstrosius produxisse videbar, & more Romano per Pontifices expiandum.

Repertus est sanè, qui hoc in se publicè reciperet, & aquam lustralem tam copiosam mihi aspergeret; ut totus permaduerim. Etenim ad me non tam ipse pertinere judicabam, quàm alii; qui divinam orationem primùm legendam dederant: *Mirari se reperiri potuisse, qui* (Fridericum Pontificis pede calcatum) *tam præfractè tantaq; verborum petulantia negarent.* Quid enim? an tantus vir mortuis leonibus barbam velleret; & insepultum jam diu Remum, vel alios, de quibus mox dicam, petulantiùs ageret? an inter hujus ævi Pontificios quosdam reperit, sic depectendos & destringendos ante ora Principum populiq;? Nullos novimus. Unde haud difficulter accedebam illis, qui hunc morem jam multis esse dicebant, ut nisi oculos circumferant in Universitate nostrâ, nisi omnia dicta & facta curiosiùs rimentur, & pro arbitrio interpretentur; minùs claros & doctos se putent. Quod hominum genus Plutarchus haud inscitè comparat Lamiæ; quæ, ut est in fabulis, domi cæcutiit, foris oculatissima fuit.

Moneri quidem, si quis alius, à viris doctis & intelli-

intelligentibus desidero, & opto; sed de iis, quæ publicam lucem non aspexere, privatim & per literas; prorsus ut *Philippum* sedentem, & *sub hastâ captivos vendentem*, accessit aliquis, & illi in aurem: *Demitte vestem, Philippe, nam indecorè sic sedes!* Sed hîc aliter se res habet. Insonandum erat, quod displicebat, typographicâ tubâ in omnium aures. Et ut in *mancipium* jacienda interfecti pudoris & *petulantiæ* convitia; quasi in controversia historica, & nihil ad articulos fidei pertinente, non liceat historiarum Professori, judicii sui copiam facere; vel cum eo sic agendum sit, ut assensum præbeat.

Næ, qui hanc docendi rationem amplectuntur, faciunt id, quod notissimus ille scurra, cui ab *ululâ* & *speculo* nomen impositum: Nam ut ille in aulâ Landgrafii Hassiæ pingendi artem professus, cùm aulicos ad spectandas picturas suas admisisset, præfatus est: *Non nisi ex legitimo thoro natos picturas illas videre posse*; simulq; in tabellâ vacuâ nescio quid imaginum monstrabat: Illi autem, ne spurii viderentur, conspicere se affirmabant id, quod non conspiciebant: Ita ut fidem mereantur isti, non nisi *præfracti* & *petulantes*, affirmativæ nostræ veritatem conspicere non possunt; simulq; cæteri, ne tales habeantur, καλῶς καὶ σοφῶς acclamant; etiamsi, quod videre jubentur, nondum viderint. Hoc non dico, ut illum, qui nos lacessivit, cum vilissimo scurra comparare velim: Nam *magnum, doctum & sapientem virum* arbitror; sed *docendi ratio*, quam contra nos elegit, certè *eadem* est.

Nunc quæ me compellunt, ut adhuc communi

famæ diffidam, fuſius explicabo; & unà, quàm innocentes petiti ſimus, omnibus manifeſtum faciam. *Integrum ſeculum* eſt, Auditores, ex quo *narratio, de calcato Friderici collo, pro fabulâ* haberi cœpit: Nam *Aventinum* negativam propoſuiſſe, & *ab Italis* in Germanorum contumeliam *confictum* pronunciâſſe, obſervavit *V. CL. Conradus Rittershuſius notis ad Jovii Fridericum p. 215. 216.* Fuit autem *Aventinus* Scriptor curioſiſſimus, & qui de Pontificibus tantâ libertate ſcripſit, quâ illi vixerunt. Quin imò *lib. VII. p. 547.* apertè prodit, *Papam eſſe Antichriſtum.* Locus prolixior eſt, quàm ut hîc exhiberi poſſit. Unde ratio, quæ *Baronium* ſuſpectum facit, non tantùm hîc ceſſat; ſed etiam animus Scriptoris in Pontificem ſatis perſpectus concludere nos jubet, haud fuiſſe repudiaturum narrationem iſtam, ſi firmâ baſi ſuſtineri ſciviſſet; Sed pro firmandâ ſententiâ ſuâ de Pontifice Antichriſto, accepturum potiùs. Ipſe *Rittershuſius*, quâ erat diligentiâ, nihil veteris, nihil recentioris hiſtoriæ inconſultum reliquit; ejusdem ſententiæ fuiſſe aſſerit, alios quosdam *prudentiores* Hiſtoricos.

De *Baronio* Cardinali nihil dicam, cujus rationes & ipſi mihi alicubi frigidiores videntur: Nam quod ait, abhorruiſſe à tanti vicarii Chriſti manſuetudine turgens faſtu facinus; fidem reperit apud eos tantùm, qui Petrinæ monarchiæ ſuperbiam, & Antichriſticam impotentiam neſciunt. At qui legerunt, quàm ſerviliter *Hildebrandus Henricum* Imperatorem habuerit; quàm ignominioſè & nequiter *Cæleſtinus*, an *Sceleſtinus? III.* coronâ Imperatoriâ pedibus luſerit; vel potiùs

quid

quid *Henrico II. Angliæ Regi* ab ipſo *Alexandro* factum ſit, nunquam hîc audient *Baronium*. Nam de Henrico illo præter alios teſtes ſunt *Neubrigenſis* & *Matthæus Pariſienſis in Henrico II. in A.C. 1174.* cum poſt occiſum non ſuo ſcelere *Thomam Archiepiſcopum* nudis pedibus peregrinatus eſſet, nihilominus ex mandato Pontificis *in ſacrario*, tanquam in ſcholâ puerum *virgis pœnam dediſſe* à ſingulis viris religioſis, quorum multitudo magna convenerat, *ictus ternos* & *quinos* excipientem; *lætum* inſuper, *quod nihil gravius* pateretur. Ficulneum igitur, quod de Alexandri moderatione ſcripſit *Baronius*.

Rittershuſium porrò è noſtris excepit ſupra laudatus *Dn. Georgius Remus*, qui *A.C. 1625. Id. Jun.* in actu doctorio ſolenni *diſſertationem* hîc locorum habuit, in quâ idem commentum eſſe putidum, pronunciavit; & fusè docuit. Quanquam nec auctoritas nominis, nec elegantia ſtyli, nec proprius in hanc cauſam affectus eò me abripiunt, ut in omnibus aſſenſum præbeam. Dum enim aſſerit, altiſſimum eſſe omnium Hiſtoricorum *ſilentium per 300. annos* à Friderici ævo numerandos, id falſum patebit ex *Ouvonis* narratione; quam mox afferam. Eodem modo probare non poſſum, quod inter alios auctores veteres, qui de hoc negotio memorabili nec μῦ, nec γρῦ quidem. Nominat etiam *Guntherum*, quaſi ex illius ſilentio argumentum capi poſſit, rem non eſſe factam. Nam nec Othonis capti, nec pacis inter Imperatorem & Pontificem factæ, nec expeditionis Hieroſolymitanæ mentionem facit; de quorum tamen omnium veritate nemo

nemo dubitat. Nimirum totam Friderici vitam non perscripsit; sed *in Cremæ excidio*, quod incidit in A. C. 1160. *carminis finem* fecit; atque adeò *30. annorum historiam reliquit* intactam. Frustrà quoque provocat ad *Nicetæ Choniatis* silentium; cui propositum minimè fuit, Friderici fortunam & res gestas exequi; nisi quatenus Orientalibus immixtæ sunt: Hinc alia multa Friderici silet, quæ revera facta sunt. Neque si totum Friderici imperium tradidisset, tam probatu facilè, hoc ipsum memoraturum fuisse in odium Pontificis, si contigisset: Nam & inter Græcos fuere, qui Romanam idololatriam, & Occidentalis Ecclesiæ Monarcham reverebantur; quod de *Nicephoro Callisto* & aliis constat.

Post Remum eandem negativam propugnavit, qui aliàs typhum Romanum scriptis acerrimis perstrinxit, vir omnis historiæ peritissimus, *Matthias Berneggerus*; qui consulendus est in *Quæstionibus Historico-politicis*, publicæ censuræ subditis *A. C. 1626. Respondente Roberto Königsmanno.*

Ex his satis apparet, non pruritu quodam ingenii novitatis cupidi, neque juvenili temeritate eò adductum, ut negativam publicè proponendam susciperem; sed rectè atque ordine, relictis Maniis, & plebejis Scriptoribus; cum eruditissimis Philologis, Historicis experientissimis, luminibus & columinibus reip. literariæ sensisse, atque scripsisse, & jam in auctorem recidere convitia, quibus nos affecit. Nihilominus cùm me tintinabulum istud excitâsset, necessarium quoque duxi, per literas consulere viros & di-

gnitate

gnitate illustres, & doctrinâ omne seculum provocantes; ut quod eorum hâc in re judicium esset, cognoscerem, & vel emendarer, si quid excidisset *petulantius*; vel novas pro defendendâ veritate vires acquirerem. Non enim rem confecerat *Stella*, quem stipem omnem tam anxiè poscentibus, & quovis ex lacu trahentibus piscem ultrò indicaveram; nec poteram voluntatem meam submittere illi, qui dictaturam quidem seriò exercet, sed non ex Senatusconsulto.

Igitur inter eos, qui conatum nostrum honestissimo applausu prosecuti sunt, primus *Vir Magnificus & Nobilissimus, Dn. Georgius Richterus, Universitatis nostræ Procancellarius meritissimus* hunc in modum *d. 17. Decembr. A. C. 1643.* rescripsit: *Fabulam illam de collo Friderici Barbarossæ Imperatoris, ab Alexandro III. Pontifice Romano pedibus calcato, quam nonnulli pro historiâ credi sibi postulant; nihil ominus quàm historiam esse, veritatis historicæ probè gnari verè norunt. Ejusmodi fabulas in omnibus ferè historicis Græcis & Latinis pro historiis sæpe recitari; & hoc genus erroris esse vulgatissimum, etiam in auctoribus probatissimis olim me annotare memini; de quo forsan alio tempore, aut etiam publicè aliquando plura monere licebit. Tu interim pro dexteritate tua veritatem vindicare perseverabis*; & mox in literis iisdem: *Dilherrus noster tuas cùm legit, sententiam quoque tuam etiam atque etiam laudavit. Hæc mens, hoc judicium illorum virorum, qui etiam in eruditissimi seculi luce sic eminentes (ut pura nocturno renidet*

Luna mari Gnidiusve Gyges)

Judi-

Judicum partes de ſtudiis hiſtoricis deſumere ſibi poſſunt. Tam *petulans* quidem non ſum, ut ex honorificis maximorum virorum reſponſis aliquid eſſe me putem; dignumq; cenſeam, qui more nuper animadverſo, pingar in una tabella quater; ſed neque cornea mihi fibra eſt, ut cùm hoc ipſum, quod magnus Clericus rejicit, tantis viris placuerit, non læter ex animo. Nam & Hectori Priami judicium inſtar trophæi fuit; & apud *Nævium* notiſſimum illum verſiculum expreſſit:

Lætus ſum me laudari abs te, pater, laudato viro.

Extra civitatem noſtram, qui huic ipſi ſententiæ ſubſcriberet, fuit *Thomas Reineſius*; qui quàm auctores veteres novos haud inſpiciat limis, pulcherrima ejus monumenta, quibus bonum publicum hactenus adjuvit, ſatis teſtari poſſunt. Is in literis ad me ſcriptis *10. Jun. A. C. 1644.* nunc ὁλολήρημα καὶ σαπρὸν μυθάριον, id eſt, *merum nugamentum & putidam fabellam*; nunc ψεῦδος ἐκ σπαργάνων *commentum puerile* appellat. Et hæc eſt doctiſſimorum virorum ſententia, cui ſi clangore terribili ſimul abreptus obſtrepam, verè *præfractus*, verè *petulans* ego ſim; imò, quicquid eſt *præfractorum*, quicquid eſt *petulantium*, excedam.

Quod verò ad conficiendam rem præcipuum eſt, id poſt allatas auctoritates modò ſuſcipiam, hoc eſt, rationibus agam,

Adverſus, recta quæ ſunt contraria menti,
ſomnia, quæ quivis ſibi jam ſpontanea fingit.

Ac primum quidem ſic argumentor: Cuicunque narrationi appoſitæ notæ, AJUNT, FAMA EST, FANDO ET ORE VULGI SALTEM ACCEPI-

CEPIMUS; ea uti commemorari poteſt, ita pro certâ & fideli ſive approbatâ nec accipi poteſt nec debet. Hoc volunt omnes, qui legitimam hiſtoriam condiderunt; ut *Herodotus in Melopomene*, fabulam de Pſyllis relaturus, ea, QUÆ AFRI PERHIBEANT, ſe memorare ait; & in *Polymniâ*, toti ſuæ hiſtoriæ patrocinium parans, *ego*, inquit, QUÆ FANDO COGNOVI, *exponere narratione meâ debeo omnia: Credere autem vera eſſe omnia non debeo.* Similiter *Pauſan. lib. VI.* ait: *Ea quidem, quæ vulgârunt hâc de re Græci, neceſſe habui commemorare: Credere verò omnia nulla res me cogit.* E Latinis *Curt. lib. IX. c. 1. §. 34.* hunc in modum: *Equidem plura transſcribo, quàm credo: Nam nec affirmare ſuſtineo, de quibus dubito; nec ſubducere*, QUÆ ACCEPI. Rationis vim ſtatim agnoſcunt, quibus ingenium famæ perſpectum eſt; quoniam illa, ut (*Tertull. in Apologet. c. 7.* ait) *ne tunc quidem, cùm aliquid veri aſſerit, ſine mendacii vitio eſt.* Sive ut *Curt. lib. IX. c. 2. §. 14.* regerit: *Eâ tradente omnia majora ſunt vero.* At talis eſt narratio de Friderico Barbaroſsâ, quod ex antiquiſſimo Scriptore (cujus auctoritatem fruſtra pro ſententiâ ſuâ advocat *Hieronymus Bardus*, uti obſervationem *Bardi Beſoldus* noſter in *Synopſi majore*) probare poſſum.

Is eſt *Ouvo, Ravennas Presbyter*, qui cum *lib. VII. & VIII. Hiſt.* res inter Alexandrum & Fridericum geſtas, tum adventum hujus Venetias & ſolutionem à vinculo anathematis enarrâſſet: *Quibus pactis*, inquit, *Cardinales iidem, ut injunctum eis fuerat, Imperatorem*

ratorem ad D. Marci delubrum, ubi cum Pontifex operiebatur, deduxére; cumq; ad Pontificem pro foribus templi sedentem accessisset, dejectâ ex humero fulgente chlamyde, posito cum genu adoravit. Mox ad pedes provolutus, eosq; exosculatus FERTUR *insultanti Pontifici, & propheticum carmen, Super aspidem & basiliscum ambulabo; & calcabo leonem & draconem enuncianti, non Alexandro, sed Petro id tribuere, pervicaci dicto respondisse: Pontificem deinde & sibi & Petro cessum ingeminâsse; ac tum demum ad complexus mutuos, & par osculum admisisse; conclamantibus undique omnibus: Deo laudem esse deferendam.* Hæc *Ouvo*, Scriptor ævo proximus.

Secundum quæ interpretari debemus ea, quæ affert idem apud *Hieronymum Bardum in lib.* quem Besoldus noster citat *p. 149.* nimirum *ex famâ saltem memorari.* Quod si ergò Scriptor, quo antiquiorem non habemus, & quidem *Italus*, qui omnia certius cognoscere potuit, hanc rem spondere noluit, ut loquitur *Senec. lib. IV. Nat. Quæst. 3.* sed narrationi incertitudinis notam adjecit; eò magis fas erat id facere tot ætatibus posteriores, *Jacobum Philippum Forestum Bergomensem monachum, Ordinis S. Augustini in Supplem. Chronicorum, Angelum Politianum in Oratione clarorum virorum ad Alexandrum VI. Joh. Nauclerum Chron. volum. III. generatione 40. f. 235. Joh. Stellam Sacerdotem Venetum*; qui vitas CCXXX. summorum Pontificum dedicavit *Dominico Cyrimanno, Patriarchæ Aquilejensi*; & qui hos secuti sunt, *Lutherani, Calviniani, Pontificii*, magno numero.

Sic

Sic adversæ sententiæ propugnatoribus incumbit, ut antequam [illegible] illis nos premant, eosdem accurate [illegible]; ne, qui alios falsitatis arguunt, [illegible] potius ipsi. Cautior hâc in parte *Marcus Antonius Sabellicus lib. VII*: ADDUNT QUIDAM, *Pontificem collo Cæsaris prostrati pedem imposuisse, cœpisseq́ interim Davidicum illud canere: Super aspidem & basiliscum ambulabis! Notum est carmen. Tunc Fridericum ingentes alentem spiritus dixisse: Non tibi, sed Petro! cui Alexander irato similis, impressâ fortius plantâ, & mihi & Petro! responderit. Ferunt Dominicæ ascensionis die id factum.* Hæc *Sabellicus.*

Modestior etiam hîc *Paulus Jovius*, tali modo: *itaque pacificatore Ziano, Venetorum Principe, Imperatorem ad pedes suppliciter projectum Pontifex præ foribus Marcianı templi ritè expiavit, in gratiamq́ recepit.* TRADUNT SCRIPTORES, *Pontificem anteactæ calamitatis suæ memorē, osculantis pedem, contractâ fronte, hoc Davidicū carmen protulisse: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem! ut domita superbi animi ferocia nequaquam humaniter illuderet; ad quod Cæsar tam piè quàm graviter renidenti vultu responderit: Non tibi, sed Petro!*

Quinimò eâdem diffidentiâ *Petrus Justinianus*, *Patricius ac Senator Venetus lib. II. pag. 49.* edit. prim. Venetæ anno 1560. vel *pag. 27.* edit. Argentorat. anno 1610: *Alexander autem*, inquit, *Friderici collo plan-*

tâ superpositâ, Davidicum illud protulisse DICITUR. Quod in tanto Scriptore cumprimis notandum est. Existimavit vir quidam magnus, ideò majorem fidem habendam *Johanni Stellæ Veneto*, quod ex patriæ Archivis de veritate hujus historiæ optimè illi constare potuerit. At hoc in Archivis illustrissimæ reip. Venetæ reperiri dubitare nos facit *Justinianus h. l.* quis enim credat Sacerdotem potioribus monumentis instructum, quàm Senatorem? Sacerdotem locutum ex Archivis, Senatorem ex ore aliorum, & famâ tantùm? Næ uterq; ab Archivis hîc destitutus est; quod *Justinianus* profitetur haud obscurè.

Hunc denique præter alios excepit *Franciscus Modius* in augustissimo *Pandectarum Triumphalium* opere *lib. II. cap. 1.* ubi, postquam commemoravit, quàm suave spectaculum Venetiis præbuerint, se invicem alloquentes Imperator & Pontifex, ADDUNT QUIDAM, inquit, *Pontificem, quasi ita illum expiaturum collo ipsius prostrati pedem imposuisse, cæpisseq; interim Davidicum illud canere &c.*

Parum hoc, scio, attendendum putant, qui ad obtinendam affirmativam, omnes vires suas, omnes machinas adhibent; sed in historico veritatis studioso, si quid requiritur, hoc requiritur; ut adjectas istas *dubiæ mercis notas* ne negligat: Secus si facit, & narrationes quasvis cum certis & approbatis conglutinat; quid erit tandem historia, nisi πανσπερμία ἀναξαγορική? Quidvis prodibit è quovis, & omnia deniq; vulgi somnia in veritatis possessionem irrepent.

Sed jam animadverto, quid nonnemo dicturus sit.

ſit, nimirum haud ſemper errare famam; quod *Tacitus* cenſuit in *Agricola cap. 9.* qui & *lib. II. Hiſt. c. 50.* de ſe teſtatur, *ut conquirere fabuloſa & fictis oblectare legentium animos nolit; tamen vulgatis traditisq́, demere fidem ſe non audere.* Nos autem hîc monemus, ut diligenter ad animum revocetur, fuiſſe tùm καιροὺς περιτολογίας, *tempora portentiloquiorum*, ut vocat *Caſaubonus Prolegomenis in Exercitationes Baronianas.* Sciſſus erat Chriſtianus orbis in Gibellinos & Guelfos, *celebratiora vocabula*; ut *Brunner.* ait *lib. XI. p. 13.* quam quæ Circenſibus olim nata ludis Romanæ urbis ſtudia, veneto praſinoq; colore diſtraxerunt; & ab his factionibus ſpargebantur & diſſipabantur tum pleraq́;, quæ adverſariis dolorem paritura ſpes erat. Nihil igitur periculoſius, quàm vel tantillum dare temporum iſtorum famæ. Qui enim hoc ipſum fecerunt, nec, uti fas erat, præternavigarunt factioſorum rumorum ſcopulos, veritatis fecerunt naufragium; & hiſtoriam multis fabulis conſpurcârunt.

Docet hoc *Sigonius*, ſeculi Scriptor doctiſſimus, *lib. XIII. Hiſt. de Regno Italiæ p. 307.* ubi: *Gibellinorum & Guelforum nominibus, ex vetere Germaniæ diſſenſione deſumptis, exitiales Italis factiones manârunt.* Quæ ſub Friderico patre exortæ, *neque omninò poſt ſub Henrico filio obliteratæ, demum ſub Friderico nepote effuſius erumpentes, ingentes in multos poſt annos ſtrages in Italiâ edidere.* QUÆ HISTORIA STUDIIS SCRIPTORUM STILO HAUD SECIUS INTER SE, QUAM ILLI GLADIO

DECERTANTIUM EST CORRUPTA. Quamobrem nihil inverecundè vel petulanter agimus, si famam illius ævi, quo scripsit *Ouvo*, prorsus non admittimus. Et hoc *secundum* nostrum *argumentum* est.

Ipse *Sigonius* hanc ipsam *narrationem* de Friderici collo à Pontifice calcato, & adjectis Psalmographi verbis, *à factiosis confictam* indubiè credidit. Nam *lib. XIV. p. 334.* ubi omnia κατὰ λεπτὸν; sive, ut loquitur quidam ex Augustæ historiæ scriptoribus, *ad fibellam*; & quod cumprimis notandum ex ipsius *Alexandri literis* 7. Cal. August. *ad Abbatem Cassinatem ex Rivoalto* datis exequitur, hoc tam grande silentio præterit.

Respondet vir doctus, non prorsus præterire; sed ad Alexandri facinus respicere illis verbis: *Inimicitias Friderici non tam moderatè exercuit, quàm fortiter superavit.* Quæ *mea tarditas* est, tam *subtile* non capio: Quia Friderici inimicitias Alexander fortiter superavit: *Ergò* non prorsus dissimulat Pontificem calcâsse Cæsarem. Explicet mihi consequentiæ rationem alius; me enim prorsus latet. Fortiter *superâsse inimicitias*, annon *Sigonio* dici potuit; qui post diutinum bellum *ope Venetorum* eò Imperatorem tandem adegit, ut secum pacem faceret; & legitimum Pontificem agnosceret. Quid? quod in hisce verbis Sigonius cum *fortitudine* simul Alexandri *moderationem* commendat; unde *simplex ego* colligerem prorsus contrarium, *tectè negâsse*, quod de Alexandri in Fridericum impotentiâ vulgò dicitur.

Et

Et quando *in silentio* insignium aliquot monumentorum & Scriptorum *argumenti nostri tertii vis* sita est, de illo nunc agendum est. Primùm advertendum monui, quod *Sigonius* ait, se, quæ post Imperatoris ingressum in Venetorum urbe gesta sunt, omnia referre *ita; prout Alexander ipse literis* mandârit. At in eâ narratione nihil de calcato collo, nihil de Psalmographi verbis. Secundò non tam leve, quod ad *bibliothecam Vaticanam Baronius* provocat, ac tot judicibus obnoxium se facit, quot Italis, Germanis, Gallis, Belgis ad hunc usque diem insignis illa bibliotheca potuit; in eâ tacere scribit testes *αὐτόπτας*, *auctorem actorum MSS. Alexandri*; ut & *Romualdum, Archiepiscopum Salernitanum*, Longobardico charactere exaratum. Silet præterea *Bartholomaus Platina*, historiæ Pontificiæ Suetonius; silet *Gilbertus Genebrardus*. Et ex Germanicis Scriptoribus, qui ante annum 1450. vixerunt & scripserunt; ne unum legere memini, qui hoc ad totius Germanicæ nationis ignominiam pertinens notaret. *Siffridus* (ut rectè observat Remus) *Theodorici Marchionis*, quem Pontifici se opposuisse volunt, cùm pedem collo Cæsaris imponeret, sæpè meminit; at hujus facti nusquam meminit: Unde vanam esse apud Italos famam, quam alii saltem retulerunt; alii, ut veram certamq; secuti sunt, nemo non intelligit.

Non ignoro doctissimorum virorum responsum ad hæc omnia, nullius momenti argumentum esse, ab auctoritate negatâ; sed addunt alii, licere, supposito, quod auctor rem perfectè tradiderit; unde

 Philo-

Philosophi hanc argumentandi rationem admittere solent. *Aristoteles lib. VI. Eth.* Non recenset aliquem sextum habitum instrumentalem, à reliquis distinctum; ergò talis non datur. Deme, si potes, Philologis & Historicis id genus argumenta; vix unam vel alteram spuriam narrationem à genuinâ discernere poterunt. Romanos Alexandrum magnum legatione veneratos esse, *contrà Memnonem cap. 24. Plinium lib. III. cap. 5.* negant cum *Arriano lib. VII.* quòd eâ de re sileant, non solùm Scriptores Romani omnes, sed & *Ptolemaus* & *Aristobulus*, Historici; uterque Alexandri socius, alter etiam dux, & postea Rex Ægypti. Sic in illis controversis de *legibus Justinianeis per Lotharium* reductis, de *institutione Electorum sub Ottone III.* quas suprà tetigimus; sic in aliis argumentantur alii. Quid dicam de frequentissimo argumenti hujus usu in revellendis Pontificiorum nugis? verbi gratiâ, cum cõfutant putidissimam illam, sed ordini sacro valdè lucrosam, & ob id innumeris auctoribus asseveratam fabulam *de Lauretano cubiculo*; in quo B. Virginem & natam & educatam, ab Angelo salutatam, à S. Lucâ depictam; quodq; *Nazarethi* per annos mille incolume, suis denique fundamentis avulsum, *tenues per auras* terq; quaterq; bajulatum, *in Italiâ* consedisse volunt? nonne inter argumenta potissima depromitur istud: Cubiculi hujus non *Clemens*, non *Dionysius*, non *Polycarpus*, non *Ignatius, Irenaus*, *Eusebius*, *Ruffinus*, *Theodoretus*, *Sozomenus*, *Socrates*, *Hieronymus*, non alii vetustiones mentionem faciunt: Ergò fabulosa ista narratio est. Adcundus

dus *Berneggerus in Demolitione idoli Lauretani, cap. 6.*

Sed & in ſpecie, quid de ſingularum ſententiâ judicem, neque diſſimulare debeo, neque volo. Quod de Pontifice ipſo diximus, rident, ut abſurdum; quòd ſcilicet exiſtimemus, ipſum dedecus ſuum Abbati Caſſinati commemorare potuiſſe! At certiorem eundem facere minimè verecundatus eſt; ſolennem, quæ ab Imperatore Pontifici debeatur, reverentiam ſibi atque obedientiam præſtitam; Imperatorem pios pedes inclinatum oſculo veneratum, aſcendenti etiam ſtrepam tenuiſſe, ut *Sigonius* nos docet. Quid? quod ſecundum opinionem veſtram Ouvoni (ſive *Ononi*) in conſpectu tot millium, in civitate nobiliſſima prudentiſſimaq; facere potuit, id ad Abbatem privatim ſcribere minimè ſuſtinuit?

Contra Acta MSS. vir clariſſimus arripit id, quod confeſſus eſt Baronius: *Non eſſe integra, ſed truncata, & fine carere.* Quod ſi ergò, inquit, in illâ parte, quæ injuriâ temporis periit, illa ipſa de ſuppresſione cervicis Imperatoriæ fuerunt annotata, ut apparet; ſuſpicatus eſt fraudulenter hîc egiſſe Baronium, qui pro integrâ laudarit illam partem, quæ continet Acta Venetiis inter Fridericum & Alexandrum. Sed non ſufficit ſuſpicari, ubi de alterius famâ agitur, decet ſcire.

Secundò ex iiſdem Actis conatur hujus rei judicium exhibere, ubi Friderici legato ſic reſpondet Alexander: *Si inter oves, quas Deus B. Petro paſcendas commiſit, vult numerari, quid amplius differt eidem*

Principi Apostolorum cervicem suam flectere, & catholicæ unitati se aggregare? In hoc non semel offendit vir doctissimus, quod existimat, ex communi observantiæ genere, Pontificibus exhiberi solito, colligere nos posse id, de quo controvertitur.

Sic & *Romualdum Salernitanum* eidem illius rei indicium facere videtur in istis verbis, à Baronio citatis: *Cùm ad Papam appropinquâsset Imperator, tactus divino spiritu, Deum in Alexandro venerans, imperiali dignitate postpositâ, rejecto pallio, ad pedes Papæ totum se extento corpore inclinavit.* Eodem modo capit *Platinæ* verba: *Imperatorem pedes Pontificis in templo Marci osculatum fuisse.* Eodem *Genebrardi lib. IV. Chronic.* quæ sunt: *Fridericum Imperatorem ad pedes Alexandri III. petentem excommunicationis absolutionem, procubuisse.* Eodem verba *Johannis Capistrani*, qui floruit circa annum 1385: *Confiteantur Teuthonici, Imperatorem decere cervicem submittere pedibus Pontificis.* Quæ nihil aliud volunt, quàm hoc: Fas esse, ut Imperator inclinatâ cervice prosternat se, & advolvatur pedibus Pontificis; quod etiam à Friderico, cùm absolutionem peteret, factum libenter profitentur.

Imò *Paulus IV. Pontifex* picturæ adscribi jussit, *Josephi Salviatis* nobilissimi artificis penicillo factæ: *Alexander Papa III. Friderici I. Imperatoris iram & impetum fugiens, abdidit se Venetias. Cognitum & à Senatu perhonorificè susceptum; Othone Imperatoris filio navali prælio à Venetis victo, captoque, Fridericus pace facta supplex adorat, fidem & obedientiam pollicitus.*

Ita

Ita Pontifici sua dignitas, Venetæ Reipublicæ beneficio, restituta. Hoc igitur minimè negant, tanquam frequenter fieri solitum & ab aliis.

Sic enim *Lotharius Saxo*, cum coronam acciperet, *ad pedes* se *Pontificis* abjecit, & ob id Romanistæ post ejus discessum in *palatio Lateranensi* picturam cum hâc inscriptione posuerunt:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

ut est apud *Radevicum lib. III. c. 10.* Eodem modo *Carolus VIII. Galliarum Rex* pedibus *Alexandri VI.* advolutus, eosq; osculatus est; tum & *missam celebranti ministravit aquam*, ut est apud *Guicciardinum lib. II.* Eundem honorem *Carolus V.* habuit *Paulo III.* de quo proindè carmen hoc extat:

E Lybiâ advenit Romanas victor in arces
Cæsar, & in niveis aureus ivit equis.
Ille triumphavit: Sed tu plus, Paule, triumphas:
Victor namque tuis oscula dat pedibus.

Simile est, quòd alii *pedites* inservierunt *stratoris officio*, ac lævâ dextraq; *frænum equi Pontifici tenentes*, eum per urbem magnâ cum pompa deduxerunt. Imò, quod ipsum *Fridericum* fecisse jam à *Sigonio* diximus. Antichristicum quidem hoc, & contra humillimi Salvatoris & Apostolorum omnium praxin; sed ex eo concludere non possumus, factum etiam id, quod *Aventinus*, *Baronius*, *Rittershusius*, *Remus & Berneggerus* negârunt. Sunt enim longè diversissima: Grave *prostratum ante pedes servi jacere Dominum*; sed longè gravius, eundem *calcare Domini*

collum; & insultare præterea ex Psalmo, comparare (tot millibus audientibus) cum aspide & basilisco, & leone & dracone.

Ait quidam vir magnus, plus quàm probabile, Pontificem, qui ab Imperatore postulavit, ut cervicem suam Principi Apostolorum Petro flecteret, postmodum collo ejus pedem imposuisse, additis verbis: *Et mihi & Petro.* Sed profectò fallitur, si credit, hæc tam facilè admitti à cautioribus Historicis; nam hi *non* attendunt, *quid fieri potuerit, sed quid factum sit.* Et si usquam, hîc locum habet illud Philosophorum: *à potentiâ ad actum nullam esse consequentiam.* Nisi, inquam, genuina monumenta statuant hoc factum, factum dicere non sustinent; etsi fieri potuerit.

Denique quicquid affertur argumentorum, à silentio petitorum, vir maximus convelli posse putat ex eâ ratione, quam *Ranulphus in Polychronico* reddit in silentio Scriptorum de Johannâ Papissâ: *Propter deformitatem facti, hæc historia,* inquit, *ab aliis est omissa.* Verùm longè diversa hîc ratio est. Illud alterum, quod *Ranulphus* cum aliis refert, in verum ruborem dedit omnes; nemo non dedecoris agnoscebat magnitudinem: Hoc verò Alexandri III. si verum fuisset, non erat, cur ob deformitatem silerent; loquor ex Pontificiorum mente. Nam ex quo Hildebrandus potentiæ Papalis adstruendæ ergò cœlum terræ miscuit, jura divina atque humana susque deque habuit, jamq; omnis consumtus fuit pudor; insolentissimum adversus Fridericum facinus, nec ipse, qui commisisse dicitur; nec alii dubitâssent narrare;

sed

sed & insuper, ut alia, viribus omnibus propugnâssent.

Certè de *Baronio* sic judicat *Casaubonus* in Prolegomenis: *Fateor*, inquiens, *non probari Baronio in anno 1177. quòd Alexander III. Friderici Imperatoris, prostrati ad pedes suos, cervices pede presserit, & calcaverit. Sed addo: Propterea de illo facinore fœdo liberiùs ab eo pronunciari, quia non putavit esse veram historiam. Nam si putâsset, rem gestam fuisse, laudâsset procul dubio, non reprehendisset. Quare enim Alexandrum III. vituperaret, pedibus Imperatorem suum calcantem; quia Cœlestinum III. pedibus ignominiosissimè & nequissimè ludentem coronâ Imperatoriâ, non veretur laudare, & factum tam immane defendere?* Et cogitet hîc vir magnus, quòd ipse scripsit, testes suos, quos produxit, *Pontificiæ religioni* fuisse omnes addictos. Fuere certè monachi, præpositi, sacerdotes; quos quis credat pro dedecore habuisse, quod narrârunt? Narrârunt potiùs in ipsius Pontificis honorem, ut ejus auctoritatem & eminentiam supra Imperatorem huic negotio inædificarent. Non igitur hæc silentii causa, quam dedit vir clarissimus.

Et hæc sunt, quæ pro defensione meâ afferre debui; quibus si quid contra *virum benè meritissimum* miscui, id sine livore, sine felle dictum accipi volo; veneror enim, ut par est, heroem illum, cujus laudes silere præstat, quàm paucis dicere; licet nec multis opus sit. Satis enim loquuntur scripta, cum Ecclesiâ in his terris duratura. Quicquid fecimus, ex reipublicæ literariæ privilegio fecimus; in quâ *sentire, quæ velis,*

& quæ

& quæ sentias, dicere licet; verbis *Taciti lib. 1. Hist. c. 1.* Ex eo multi à sanctissimis Patribus discessionem hodiè fecerunt, & eorum etiam in historicis hallucinationes pueriles vocare ausi sunt. Vide, quæ collegit *Reinesius de Lingua Punica c. 13.* Quamvis enim *Baronius* alicubi hoc agat, ut Ecclesiam Catholicam philologicarum quæstionum & controversiarum constituat Judicem supremum; tamen ei sapienter *Casaubonus Exerc. XIV. p. 239.* reponit: *Scio, Ecclesiam Dei esse columnam, & firmamentum veritatis; sed illius utique veritatis, quæ scripturis divinis continetur declarata, in qua salus est æterna posita; quæ constans est, certa, immutabilis, æterna; quam negare, hæresin est committere: In istis philologicis quæstionibus nulla versatur hæresis, nulla absoluta necessitas vel sic vel aliter sentiendi.*

Cæterum alteri, cui nos in *Altorphinâ* nostra saltem pepones ac fungi sumus, si ex sententia non sumus locuti; hunc ego cogitare velim, quod *Scaliger ep. I.* dixit: *Contumelias homines probos & constantes non labefactare quidem; tamen concutere, ac somnos rumpere; ut culex stridens, aut mus leonem expergefacit.* Vos quod attinet, qui alium hâc in re audire mavultis, quam me; nihil moror. Quî enim hoc molestum mihi sit, qui nisi ratio veterum lectorum reddenda fuisset, de hâc controversiâ non vertissem manum. Sed id tamen moneo, ne faciles sitis in accipiendis omnibus, quæ in *Archivis* reperiri dicuntur; supersunt enim in Æneæ posteris, ut multi boni viri, sic etiam nonnulli, qui *Transalpinos* putant carere judicandi facultate.

Audio *Fortunatum Olmum* extare, qui rem ex monumentis & Archivis reverà factam asserat; quem ego nondum vidi, licet aliquot locis sollicitè requisiverim. Valdè vereor, ut meliora proferat quàm *Hieronymus Balbus*, quàm alii. Cogitate, quid in eorundem temporum ejusdem anni, ejusdem nationis & personarum historia factum sit! Commemorabant nobis ex Archivis & annalibus reipublicæ Venetæ, Alexandrum III. Pontificem post illustre prælium navale, quo *Sebastianus Zianus Cæsarem*, Friderici filium superavit, cepitq́;, eundem Ducem humanissimè complexum, victoriamq́; gratulatum; inde ei *annulum aureum* porrexisse cum his verbis: *Accipe, Ziane, hunc annulum, & me auctore hoc mare tibi Venetiaq́; obnoxium desponsato; quod & tu & futuri Principes quotannis stato die in perpetuum servabitis.* Inter eos, quòd mirere, fuit ipse *Petrus Justinianus*, cujus nomen velut horribilem Gorgona nobis obvertere ausi sunt.

At paucis abhinc annis edidit *Josephus Laurentius libros Polymathiæ*, in quibus hoc falsum esse docet; & ad *Dominici Molini*, Patricii ac Senatoris Veneti, auctoritatem provocat. Verba sunt *lib.1.c.2.* illius: *Incorruptiora serenissimæ reipublicæ monumenta, quæ tibi, Senator Amplissime, aquilæ in nubibus, probè cognita, planeq́; perspecta sunt, multò antè, quàm in urbem vestram se reciperet Romanus Pontifex Alexander, desponsationem istam celebratam, tradunt. Habent illa scilicet, tum primùm eam celebrari cœptam, cùm primùm armis incincti majores vestri clarissimi, itidemq́;*

for-

fortissimi viri, Adriatici maris imperii jure belli æquissimo potiti sunt. Quod tunc temporis accidisse constat, cum totum illum maris tractum desertum ab omnibus ob imperii lapsum, solisq; piratis pervium sic arma Veneta repugnârunt, ut tutam in eo præstiterint; cunctisq; patentem ac liberam imposterum navigationem. Quod cum Romani Pontifices, Cæsares etiam ipsi, aliiq; terrarum orbis Principes cognovissent, & idipsum rectè factum confessi sunt, & apertè semper & candidè comprobârunt. Hæc ille. E quibus manifestum est, sæpè magnis viris imposuisse annales vel corruptos, vel non vetustos admodum. Et ob id clypeum non statim abjicio, si quis contra me Archivorum & monumentorum nominibus ipso sono tremendis subfarcinatus incedat.

Sed nunc abiturientem nescio quis insequitur à tergo: Heus tu, quid de auctoribus sentias, audivimus; de *pictura Veneta* in conclavi, quòd dicitur *Il granconsiglio*, ne verbulum quidem; hoc potissimum est, quod urgemus. Agnosco, me oblitum esse dicere, quod volebam suprà. Igitur de *pictura* sic habe, fuisse ejus usum apud veteres ad propagandam rerum memoriam (*Casaubonus ad Spartianum p. 124.*) sed tamen, ut poëma, pio fallaci & lubrico argumento semper habitam. Nam pictores haud pauciores fabulas dedêre, quàm ipsi Poëtæ. De *Marco Valerio* Romani Scriptores ἀπὸ μιᾶς scribunt, auxilio *corvi* vicisse pugnâ singulari *Gallum*; quos decepisse pictores, qui *Valerium* pinxerunt, *galeam* gestantem, *cui corvi signum* superadditum, docet *Vossius lib.* I. *de Idol.* cap.

cap.27. A *pictoribus* dependent omnes *mythologiæ*, & falsus de Diis sensus; ut *Josephus* docet *lib.II. contra Appion.* Nec dubito, quin pictores *Guelficæ factionis*, fallacis istius famæ de *calcato Cæsaris collo* potissimi auctores sint. Id olim dixeram & posteà in literis, quas supra laudavimus, nobis accessit *Reinesius*.

Homines belli & festivi *picturam* quandam *Byzantinam*, quæ explicaverat miserabile fatum *Absimari* & *Leontii*, conspexerant; &, nescio quàm convenienter, transtulerunt huc. Sic enim *Siffridus* in A.C.689: *Utrumq́,* (Absimarum & Leontium) *cepit* (Justinianus Imperator) *& eorum corda calcavit, populo acclamante: Super aspidem & basiliscum ambulabis! & sic decollati sunt.* Extat etiam *Heraclii* numus, quem quondam ita dederunt Lipsius *lib. III. de Cruce c. 16.* & *Octavius à Rosberg, p. 270.* ut verba non satis intelligas; dabo hîc magnam partem integram. In alterâ parte conspicitur *Heraclii caput*, & cicrumscriptum est: ΗΡΑΚΛΕΟΣ. ΕΝ. ΧΩ. ΤΩ. ΘΕΩ. ΠΙΣΤΟΣ. ΒΑΣΙ. ΚΑΙ. ΑΥΤΟ. ΡΩ. ΝΙΚΙΤΗΣ. ΚΑΙ. ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ. ΑΕΙ. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. Id est: *Heraclius in Christo Deo fidelis Rex & Imperator Romanorum, victor & legislator semper Augustus.* In medio: ILLUMINA VULTUM TUUM DEUS. Et in luna: SUPER TENEBRAS NOSTRAS MILITABOR IN GENTIBUS. Altera pars repræsentat *Heraclium, currui triumphali insidentem*, & in medio scriptum: ΔΟΞΑ. ΕΝ. ΥΨΙΣΤΟΙΣ. ΧΩ. ΤΩ. ΘΕΩ. ΟΤΙ. ΔΙΕΡΡΗΞΕ. ΣΙΔΙΡΑΣ. ΠΙΛΑΣ. ΚΑΙ. ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕ. ΤΗΝ. ΑΓΙΑΝ. ΒΑΣΙ. ΙΡΑΚΛΕ. Id est: *Gloria in altis-*

simis

ſimis Chriſto Deo disrupit, ferreos poſtes, & liberavit ſanctum regnum Heraclii. Circumſcriptum: SUPER ASPIDEM ET BASILISCUM AMBULAVIT, ET CONCULCAVIT LEONEM ET DRACONEM. Qui numum habet, ſciet, quid à nobis præſtitum ſit, ι pro η in σιδηρὰς, item ι pro υ in πύλας, ἐλευθέρωσε pro ἠλευθέρωσε. Stupebunt, qui hujus ævi monumenta viderunt nunquam.

Sed ad rem: Ex his cognoſcimus, verba Pſalmographi temporibus illis pro *triumphalis acclamationis formula*, tum recepta, in hoc etiam negotio per *adulationem* & inſolentiam *Italorum*, addita picturæ; qua Fridericus Alexandri pedibus advolutus conſpiciebatur. Sed, ait nonnemo: Nobiliſſimam Venetorum remp. tragœdiam iſtam ſolenni & publica pictura non fuiſſe exhibituram, niſi à ſe reverâ fuiſſet ſpectata. Miror tantas ceremonias & elegantias erga illuſtrem rempublicam Venetam. Eam, uti quoque res in communem hoſtem fortiter geſtas, & ſapientiſſimam gubernandi rationem debitâ obſervantiâ proſequor; ita rurſus ſcio fuiſſe *Friderici hoſtes*, fuiſſe *victores*. Da mihi victorem quamvis modeſtiſſimum, qui nullum additamentum victoribus indulgeat. Romani, qui modeſtiſſimi videri volebant, qui vim fortunæ reputare ſe dicebant, & omnia ſubjecta eſſe mille caſibus; quid non permiſerunt in urbe ſuâ? loquitur hodieq; Roma, quamvis ruinoſa. Lepidum eſt, quod de *Attila* ſcribit Suidas: *Mediolano capta, cum vidiſſet depictos Romanos Imperatores in thronis ſedentes, Scythas autem interfectos, & ad pedes ipſorum proſtratos;*

ſtratos; pictorem quærens, juſſit loco interfectorum pingi Romanos Imperatores, ſacculos ferentes, & aurum fundentes ad pedes ipſius. En, mi homo, hæc fiunt in picturis.

Henricus VI. Friderici Ahenobarbi filius, ante ſuſceptam *expeditionem Aſiaticam*, Rex inauguratus, *cum uxore* Imperator Auguſtus coronatur Romæ A. C. 1191. Manibus *Cæleſtini III.* mortuo *Wilhelmo*, Rogerii filio, *Apuliam* & *Calabriam* & *Siciliam* recepit A. C. 1193. *Jordano*, Siculorum nobiliſſimo, reo ambitus, *diadema regium clavis in verticem ſuffixit*, acerbè cavillatus, compotem eum voti factum; & amittendæ, cui tam imprudenter inhiârit, *corona ſecurum*; & quæ alia refert *Brunner. lib. XIII. pag. 588.*

Expeditionem *ſacram* ſuſcepit, exercitu valido in Palæſtinam miſſo, anno 1197. Sed cum res Chriſtianis jam ex voto ſuccederent, repente afferuntur ferales literæ de morte Henrici Imperatoris; quæ accidit in A. C. 1197. ad diem 3. Cal. Octobr. Alii ab *uxore veneno* ſublatum, alii *inter venandum* morbum contraxiſſe, volunt.

Ejus elogium hoc eſt apud *Brunnerum p. 591.* dicto loco: *Maximi animi Princeps, & Germaniæ imperium, ſi vita longior obtigiſſet, in eodem gloria faſtigio repoſiturus; quo Caroli M. immortali virtute aſcenderat. Jam Orientem quoque ſui nominis fama compleverat; quicquid terrarum inter Epidamnum & Theſſalonicam intereſt, ab Alexio Comneno auſus repoſcere; & ſi pacem vellet, eidem imperare tributum,* Ale-

Xx manni-

mannicum *ab indignabunda Græcia dictum; ad cujus ſummam conficiendam neque Regum tumulis Alexius pepercit.* Summum reipublicæ ſtudium *Nicetas Choniates* in eo cõmemorat, cui *dies totos* ita impenderit, *vix ut ſpatium curandi corporis* ſibi relinqueret; *raroq́, prandentem* quisquam videret: Quas tam ſobrias ejus curas cum interpolare amici conarentur, *importunos invitatores* planè regiâ ſententiâ refutavit; *homini privato nullum eſſe intempeſtivum convivium*, dictitans; *Regibus, ſi ſuo ſatisfacere nomini velint, ſatis eſſe debere, ſi eos reſp. à ſe ad cœnã dimittat.*

PHILIPPUS, Henrici VI. frater, tutor Friderici, quem Henricus pater quadrimum reliquerat A.C. 1198. a. d. 8. Id. Mart. oblatum ſibi *Imperatoris* nomen acceptavit. Sed adverſa factio, cui Pontifex favebat, *Othonem Saxonem* creavit: Exin bellum; donec ita inter ſe paciſcerentur, ut quandiu ſuperſtes *Philippus* eſſet, titulo *Regis* abſtineret *Otho*. Interfectus eſt Philippus 10. Cal. Jun. A. C. 1208. ab Othone Wittelsbachio.

OTHO, Henrici Leonis F. Henrici N. Henrici Nigri pronepos, Guelfi abnepos, Azonis Eſtenſis atnepos (ut eſt apud *Chytræum in Saxonia, p. 55.*) ſive à *Witichindo Magno* oriundus; ut in *Brunſvicenſium* & *Lüneburgenſium* Annalibus, Saxoniæ Dux ex pacto ſuccedit, & Romæ coronatur A.C. 1209. A Pontifice anathematis vinculo innodatus eſt. *Brunner. lib. XIII. p. 629.* ſcribit, Divi Petri patrimonium violare auſum: *Petavius*, contra datam fidem Romana jura violaſſe. Sed, ut alii Imperatores, ſic

Otho

Otho jure optimo repetebat *Mathildis Principatum*, conjugis *Conradi*, filii Henrici IV. dolis Pontificiis interceptum; cum bellis arderet Germania. Vid. *Matth. Parisiens. A. C. 1210.* Obiit hic Imperator *dolore tabescens*; cùm *contra eum* electus esset *Fridericus* A.C. 1216. sive, ut alii volunt, A. C. 1218.

FRIDERICUS II. Henrici VI. F. Friderici Ahenobarbi N. *Siciliæ & Apuliæ Rex*, contra Othonem a. d. 8. Cal. Aug. A. C. 1216. insignia imperii Germanici *Aquisgrani* accepit; mortuo Othone, Romæ quoque coronatus est, anno 1219. circa *S. Cæciliæ* festum *diem*. Cum *Lombardorum* & *Saracenorum* impeditus turbis, expeditionem sacram absolvere non posset; *Honorius* Pontifex omnia dira coquere cœpit. Paratus ad id, quod volebat Papa, *Veronenses* rebelles obstant; quos Papa *excommunicat*. Sed mox Veronensibus iisdem ac Lombardis se adjungit, conjuratq; summo scelere in Fridericum.

Mortuo Honorio, succedit *Gregorius IX.* qui excommunicationis fulmen in Fridericum torquet, tanquam voti sacri reum. Hoc volebant illis temporibus bipedum nequissimi, ut Imperatoribus Germanicis ad remotas orbis partes, velut in exilium transmissis; & *spe religionis* (ut *Tacit. lib. XIV. Ann. c. 31.* loquitur) *omnes fortunas suas effundentibus*, sive ut *lib. II. Ann. c. 5.* dicit idem, *casibus simul ac dolo objectatis*; suas interim veteratorias artes domi liberè citraque ullius contradictionem exercere possent. Et vide mihi *scelus Pontificis!* Trajicere volentem in *Palæstinam* Imperatorem, rursus inhibet; minimè ex dignitate

Augusta instructam classem objectans. Ille nihilominus insistit cœpto, & rem in *Palæstina* feliciter gerit; *Hierosolymam*, *Bethlehemum* & *Nazarethan* reddere cogit.

Dum Imperator adest, Pontifex ejus subditos ad defectionem solicitat. Sic ille sua repetere coactus, perfidos sternit & profligat, *Gregorium* Pontificem ingenti *pecunia placat*; & à suis pulsum nullo non officii genere prosequitur. Sed pecuniam & omnia perdidit: Eum enim Pontifex, cùm potuit, in omnibus æquis conatibus impedivit. Fridericus victis *Lombardis*, domitis *Mediolanensibus*, *Sardiniam* quoque ab antiquo Siculis Regibus obedientem subegit; quam cùm Pontifex Ecclesiæ reddendam diceret, nec obediret Fridericus, eum diris devovet; & totum orbem literis solicitat. Tum exorti magni tumultus inter *Gibellinos* & *Guelfos* passim in *Italia*. Imperator, fortuna usus, *omnes Pontificis molitiones elusit, aut oppressit*; eoq; desperationis adegit, ut *morbo ex dolore* contracto extingueretur.

Succedit *Innocentius IV.* & ipse Friderico inimicissimus. Sic continuata bella, & inter hæc Christianus orbis passim à *Saracenis*, *Turcis*, ac *Tartaris* miserè laceratus est. *Innocentius* Italia pulsus, in *Galliam* profugit; ibiq; lectis *novis Cardinalibus*, & indicta synodo, Imperatorem è cœtu Sanctorum excludit; mandatq; Principibus, ut novum Imperatorem creent. Fridericus in contemptu se esse animadvertens, offert conditionem Papæ; se, si absolveretur, *perpetuum in Palæstina bellum* gesturum; quam ille alto su-

percilio

percilio repudiat. Coactus Imperator vim vi repellere, *sicarios à Pontifice immissos* supplicio afficit: *Henricum Landgravium Hassiæ*, *Pontificium Imperatorem*, per Conradum filium vincit; thesauros à Papa, *Wilhelmo Hollando* submissos, intercipit; sed cum & ipse insolentiùs ageret, editis paganorum in morem impiis spectaculis, & consumptis per luxum inanem opibus; etiam fortuna mutavit vultum. *Thaddæus* in obsidione *Parmæ* relictus, occisus; copiæq; Cæsarianæ cum ingenti strage repulsæ. Eadem ferè conditio exercitus, sub *Conrado*, Imperatoris *filio*, contra *Wilhelmum* missi. Nihilominus & ab his cladibus revaluit. Fessi diutino bello, qui Papæ adhærebant, *Galli*, *Veneti*, & alii, Papæ denunciant, cum Friderico in gratiam rediret. Contumax pellitur à suis: Ipse verò Fridericus mox decessit, d.18.Oct. anno 1250.

CONRADUS IV. Friderici II. F. à patre adhuc vivo *Rex Romanorum* ac *Siciliæ* creatus fuit. Quem *Jesuitæ* in scriptis suis *è catalogo Imperatorum expungunt*, quia legitimus illis non est, quem Pontifex non approbavit. Hic domitis *Neapolitanis*, & eorum disjectis mœnibus, *utrâque* potitus *Siciliâ*, à *Manfredo* fratre, Friderici spurio, *veneno necatus* est, anno 1254. *Christi in cœlum ascendentis* pervigilio. *Pater* est *infelicis* illius *Conradini*, quem *Carolus Andegavensis*, Pontificis favore *Rex Siciliæ* salutatus, in urbe *Neapolitana*, una cum *Friderico Austrio* carnificis gladio subjecit. *Fœdiorem scenam* inter Christianos *nulla tyrannis* struxit, quam fusè describit *Brunn. lib. XIV. p. 820. usq. ad p. 836.* Breviter *Lipsius lib. II. Mon. & Exempl. Polit. c. 14.*

WILHELMUS, Florentii, *Hollandiæ Comitis*, F. Wilhelmi N. Florentii pronepos, Theodorici abnepos, Florentii atnepos, Theodorici trinepos (Vide *Scriverium in Batavia illustrata*) Romanorum Imperatorum contra Fridericum II. & Conradum IV. creatus *Aquisgrani*, A. C. 1248. periit, *Frisiorum insidiis* exceptus anno 1256. circa Cal. Febr. Eo mortuo, distractis Germanorum Principum studiis, anno 1257. alii *Richardum Anglum*, Romanorum Imperatorem renunciant; alii *Alphonsum* Castellanum. *Fœdum, & Germanico nomini universo ignominiosum, summum gentis nostræ unicumq́, decus (cui tutando post opes viresq́, etiam sanguinem impendere æquum erat.) velut venale exterorum gratia vel pecunia addici; quasi ex nobilitate patria dignum aut par imperio caput nullum emineret: Nisi infidentia potius fuit, æqualibus de gloria concedere, aspernantium minore verecundia, si alienigenam sibi alienatum vidissent:* Quæ sunt verba *Brunn. lib. XIV. p. 791.* Alphonsus solo *contentus* imperii *titulo*, ex Hispania pedem non movit; ut auctor est *Trithemius*. Obiit A. C. 1309. Oriundus à *Ximeno*, Rege Aquitaniæ Nam *Ximeno* natus *Junicus Arista*, Rex Suprarbiensis, Junico *Garsias*; qui obiit anno 885. Garsia *Santius Abarca*, primus Rex Arragoniæ; Santio *Garsias I*; Garsia I. *Santius II.* Santio II. *Garsias II. Tremulus*; Garsia II. Tremulo *Santius Magnus*, vel, *Major*, Hispaniæ Imperator; Santio Magno *Ferdinandus Magnus*, primus Rex Castellæ; Ferdinando Magno ALPHONSUS Imperator Romano-Germanicus; ut ex *Hieronymo Blanco*, *Cæsaraugustano*.

gustano, & auctoritate *Tabularum vetustissimarum* docet *Caspar Schoppius in Stemmate Austrio Tab. II. & III.* Sed RICHARDUS Anglus, Johannis Regis Anglorum & Elisabethæ F. Henrici Regis N. Mathildis proN. Henrici I. Angliæ Regis abN. Wilhelmi I. Conquæstoris Regis Angliæ atnepos (ut ex *Henrico Savillo & Johanne Speedo* constat) *Francofurtum* advolans, ibiq; ritę imperium auspicatus, effusis per luxum opibus, in contemptum venit eorum, à quibus accitus erat. Itaque in *Angliam* è vestigio *rediens*, vacuum Germaniæ reliquit imperium; diuque *interregnum* fuit.

RUDOLPHUS I. post interregnum Imperator Romanorum deligitur a. d. 4. Id. Oct. A.C. 1273. (*Sigonius lib. XX. de Regno Italiæ p. 111.*) *Habsburgicæ gloriæ Atlas*, tot Cæsarum, Regum, Principumq; parens; ut vult doctissimus antiquitatum indagator, *Franciscus Guilimannus* in libro, quem *Habsburgica*, sive, *de vera & antiqua origine domus Austriacæ*, inscriptum *Mediolani* edidit. Genus Rudolphi fuit hoc: *Wilibaldo* Patricio, seu Præfecto minoris Burgundiæ nobili ac divite (ut scribit *Aimoinus A. C. 636.*) genitus Otbertus Comes Vindonissæ & Altenburgi; *Otberto* Ambertus, sive Ambrinctus, conditor Ambringensburgi in Alsatia, *Amberto* Hettobertus; *Hettoberto* Rambertus; *Ramberto* Guotramus I. conditor arcis Scharffstein / in valle Trutbentina; *Guotramo* Luitfridus I. *Luitfrido I.* Luitfridus II. *Luitfrido II.* Hunifridus, *Hunifrido* Guotramus II. *Guotramo II.* Landolus, vel Lanzelinus; *Landolo* Ratbotus Comes;

Ratboto & Ita Lotharinga Wernerus Pius, *primus comes* Habsburgi; *Wernero Pio* Otho, Comes Habsburgi; *Othone* Wernerus II. *Wernero II.* Wernerus III. *Wernero III.* Adalbertus; *Adalberto* Rudolphus; *Rudolpho* Adalbertus II. *Adalberto II.* RUDOLPHUS, primus hujus nominis Romanorum Imperator. Hic *Ottocarum*, Bohemiæ Regem, rebellantem prælio vicit. A. C. 1278. Ab Italicis civitatibus pro libertate concessâ pecuniam accepit. *Sigon. lib. XX. de Regno Italiæ p. 125.* eâ de re colligit, quæ *Blondus*, *Platina*, *Sabellicus*, *Trithemius*, *Cuspinianus* & *Cranzius* scribunt. *Hoc* igitur *tempore* Regnum Romanorum *in Italia defecit*, ut censet *Idem*. Quicquid Rudolphus fecit, *scelere Pontificum coactum*, & molestias, quas decessoribus suis exhibuerant, reformidantem fecisse, statuimus cum *Berneggero in Tuba pacis. p. 193.* Romam evocatus ad coronam imperialem accipiendam, comparere noluit, publicè novas semper occupationes causatus; apud amicos verò minimè dissimulans, ideò ab hoc itinere se deterreri, quod *Cæsarum in Italiam vestigia* læta, magnifica, bonæ spei plena: *Ex Italia* verò redeuntium tristia, misera, luctuosa essent, *ibid.* Obiit A. C. 1299. prid. Cal. Octob. 2. *Germershemi*, ut scribit *Albertus Argenti-* „ *nensis*; sive ut alii 18. Cal. Augusti. Nullius pænè ex „ Heroibus nomen in vulgus notius, aut in benignio- „ re fama est, quàm hujus.

ADOLPHUS *Nassovius*, Romanorum Imperator, creatur A. C. 1292. miro astu *Gerhardi Moguntini Antistitis*; quem describit *Brunn. lib. XV. p. 927.*

Nam

Nam cum desperaret, aperta prensatione conciliari ei suffragatores posse; eandem in singulos fallaciam, sed aptissimam versandis animis intendit; *suum cuiq; æmulum*, velut imminentem imperio, *objiciens*; unamque *excludendi ejus spem* ostentans, *si Adolpho favissent*: Et Trevirensi quidem *Geldrum*, Saxoni *Brunsvicensem*, Ludovico Bojo *Bohemum* ostentavit; ingrata nomina, quorum odio Adolphus emersit; eâ unâ re commendatus, quod cum invisissimis est compositus. Genus hujus *carmine heroico* descripsit *Hugo Grotius*, & sic habet: *Walravus*, qui vixit temporibus secundi & tertii Imperatorum; iisdemq; strenuam in bellis contra *Gallos* & *Bohemos* operam navavit, reliquit filium cognominem *Walravum II.* hic *Robertum*; Roberto genitus *Walravus III*; Walravo III. *Henricus*, Comes in Nassau: Henrico *Otto*; Ottone *Henricus II.* Henrico II. *Walravus IV.* in Weilburg: Hic Adolphus Imperatoris pater, qui propter sordes & ambitionem suis fastiditus, & 9. Cal. Junii A. C. 1298. in ordinem redactus est, subrogato *Alberto*, Rudolphi filio; contra quem *Adolphus* commissâ *acie ad Wormatiam interficitur* 6. Non. Julii anno eodem. Pugnam eleganter describit *Brunn. d. l. p. 980. 981. 982.*

ALBERTUS *Austrius*, Rudolphi I. Imperatoris ex Anna Sueva filius, A. C. 1300. *in agro Spirensi Adolphum gravissimè sauciavit*; ut scribit *Besoldus*. Sed primum labitur in anno 1298. 6. Non. Jul. ut dixi. Consulendi *Siffridus* & *Albertus Argentinensis*. Secundò dissentiunt in vulnere alii, *Brunn. lib. XV.*

p. 982. Adolphus in ipſum Albertum ferebatur; quem ut eſt aſſecutus: *Pone*, inquit, *furtivum decus prædo coronæ noſtræ!* Simul intentantem ferrum Albertus occupat; arbitrumque litis invocans Deum, ſecundum *oculum* levi Adolphum *vulnere* perſtrinxit. Comites deinde ſylveſtres coorti, *ſuccisis equi poplitibus*, reſupinatum *jugularunt*. Tertiò malunt alii *Wormatienſem* agrum dicere; in quo depugnatum eſt. *Idem p. 979.* ſic ſcribit: *Ad manus in agro Wormatienſi non procul Gillenhemio ventum eſt; Albertus, cùm pro more electionis ſuæ confirmationem à Bonifacio VII. Pontifice per Oratores peteret, Sanctus pater accinctus enſe, coronaq; imperiali ornatus, in publicum prodiens proclamat: Ego ſum Cæſar ac Pontifex! atque indignabundus electionem, quippe quæ ſine ſua auctoritate facta eſſet, negatâ confirmatione, frivolam ac nullam pronunciat. Albertũ opprobrio contumelioſo homicidam appellans.* Tamen poſtea, graviſſima inter *Pontificem*, ac Galliæ Regem *Philippum* exorta cõtroverſia, Imperatorẽ approbavit; ut ex *Cuſpiniano in Vita Alberti I. Crantzii Saxonia lib. VIII. c. 36. Platina in Bonifacio VIII. Paralipomenis Urſpurgenſis, & Blondi decad. II. lib. IX.* docet *Berneggerus in Tuba pacis, p. 794.*

Trucidatus eſt hic Imperator à *Johanne*, Rudolphi Sueviæ Ducis (qui Alberti frater germanus erat) filio, Cal. Majis A. C. 1308. *inaudito* apud Germanicas nationes *parricidio*. Cauſa hæc fuit: Educatus inter Alberti liberos, cum ætate ſibi ad res gerendas idoneâ videretur, dimitti ſe in paternum Principatum æquum cenſebat. Patruo in producendis exornandisq;

nandisq; filiis suis occupato, neglectui esse se, hærere in regia, stipare latus ingratam vilemq; umbram; quasi terræ filius, & in nullius hæreditatis spem genitus foret, Animi ægrum factiosi nonnulli, Alberto privatis nominibus infensi, eò furoris egerunt, ut nisi in memorabili scelere, spem sibi sitam nullam existimaret. *Brunn. d. l. p. 1014.*

HENRICUS VII. Comes *Lüzelburgensis*, Henrici Comitis Lüzelburgensis, & Beatricis Comitissæ Hannoniæ F. Henrici Comitis Lüzelburgensis, & Margaretæ Comitissæ Barensis N. Walrami Comitis Lüzelburgensis, & Ermesindæ, Friderico Comite Lüzelburgico genitæ, proN. Henrici Comitis Limburgensis, & Isabellæ abN. Si *abaviæ* genus spectes, ab antiquissimis *Francorum Regibus* oriundus; ut fusè docet *Joh. Bertelius in Histor. Principum Lüzelburgensium* (cautè igitur legenda, quæ scribit *Brunn. lib. XV. p. 1015.* virtutibus, quam genere clariorem fuisse) magna Electorum consensione ad imperium est vocatus, Cal. Nov. anno 1308. ut quidam volunt. *Cum walramo* fratre profectus *in Italiam*, Mediolani *ferrea*, & Romæ per Cardinalem Ostiensem, absente Clemente Pontifice *aurea* corona fuit insignitus, A. C. 1312. Contra Guelfos in Italiâ multum illi negotii fuit, ut testatur *Brunn. lib. XV. p. 1031.* cum Gibellinis, ut *Petavius*. Sublatus est à Bernhardo, *Dominicano monacho*; qui imbutum *veneno Eucharisticum panem* ægro porrexit, mortemq; cum vita propinavit; ut multi asserunt fide digni. Consulendi *Blondus dec. II. lib. IX, Bohuslaus Hassensteinius in lib. de miseriâ humanâ.*

manâ, *Albertus Argentinensis*, *Genebrardus*, *Joh. Nauclerus generat. XL. Aventinus lib. VII. Collenutius lib. V. Histor. Neapolitanæ*, *Joh. Fontanus in Johanne XXII.*

LUDOVICUS IV. Ludovici Electoris Palatini, & superioris Bavariæ Ducis F. Ottonis Electoris N. Ludovici Bavariæ Ducis & Electoris proN. Othonis Wittelsbachii cognomento Magni abN. A. C. 1314. 13. Cal. Nov. *quinque Electorum* imperii *suffragiis* Romanorum Rex eligitur; ut scribit *Christoph. Gevvoldus in Genealog. Bojariæ Ducum.* Contra illum electus erat FRIDERICUS *Austrius*, cognomento *Pulcher*; Alberti Imperatoris & Elisabethæ F. Rudolphi I. Imp. N. Sed *à Ludovico victus*, captusq; est. Fuit Ludovicus clarissimus Heros, & meritò summis Imperatoribus annumerandus; cui ad omnium virtutum, magno Principe dignarum, cumulum *hoc unum* defuisse videtur, *quod lenius cum Pontificibus egit*, nimiaq; submissione superbiam eorum in se magis exasperavit; ut censet *Bernegg. in Tuba pacis p. 224.* Qui res ibidem inter Imperatorem & Pontificem gestas fusiùs exequitur.

Breviter: Fuit *vexatissimus Princeps ab initio imperii ad finem usq;*. Imperator creatus misit legatos *Avinionem*, ad *Johannem* XXIII. qui Pontifici electionem suam nunciarent; ac pro more solennem imperii inaugurationem postularent. Abnuit Pontifex primò, quod in discordia esset electus: Dein, quod *jus Pontificium per Italiam* usurpasset, vicariosq; imperii urbibus imposuisset; & ante confirmationem Impera-

toria

toria munia obiisset; Quod denique hostibus Ecclesiæ *Gibellinis* suppetias tulisset. Ludovicus cum ex divini humanique juris ea ætate peritissimis intellexisset, acta & dogmata Johannis Christianæ doctrinæ repugnare; *nec in temporalibus Imperatorem Papæ subjectum esse*, ad generale concilium appellat; appellationis formulâ omnes imperii fines promulgatâ. Cæterum literis & nunciis Romanorum (qui ipsi quoq; Pontificem, ut huic ritè electo, imperialia signa conferret, frustrà orarunt) *Romam* evocatus *Ludovicus*, Italiam cum exercitu petit; ac *Mediolani* primum ab *Archiepiscopo* pro more coronatus, cum *rabiem Pontificis* nullis modis leniret, sed mansuetudine exasperaret potiùs; Romam profectus, jussu totius Cleri ac populi à *Columnâ* Cardinali coronatur; & contra *Johannem Petrum Corbariensem*, ex *Franciscanorum* ordine, ad Pontificatum evexit; qui *Nicolaus V.* appellatus est. *Johannes* contra *Ludovicum* imperatoriâ dignitate dejicit, & excommunicat; qui cognita tanta hominis rabie in Germaniam Pontificis artibus variè turbatam redit.

Inter hæc *Johannes moritur*, & succedit *Benedictus* XII. nihilo in Ludovicum benignior. Censuram enim Johannis confirmat, eumq; omni honore & *Ducatu Bavariæ privat*. Cæsar Principibus ac humanæ divinæq; sapientiæ doctissimis quibusque *Francofurtum* convocatis, pro imperialis dignitatis assertione statuit ea, quibus omnia ferè superiora Pontificum acta atque decreta ad nihilum redigerentur.

Benedictum excepit *Clemens VI.* & ipse diabolico

lico furore percitus in Imperatorem, foribus templorum affixis edictis, Imperatori gravissimarum pœnarum supplicium comminatus; ni Ecclesiæ satisfaciat *intra triduum*. Exacto triduo, & nemine comparente, contumacem eum declarat; ac posteà per Oratores veniam petenti cum oblatione, se omnia injuncta pro virili facturum; formulam reconciliationis durissimam præscribit: Ut in solidum omnes errores & hæreses confiteatur: Item *resignet imperium*; nec *resumat*, nisi hoc fiat, *de gratia Papæ*: Et se ac filios suos, & bona ac statum suum in manus & *voluntatem Papæ* tradat; & multa insolita faciat. Acceptavit has conditiones, ne vilissimo quidem acceptandas, Imperator; ut contumacem curiæ Papalis honorem mitigaret. Sed Pontifex insolentior factus, *alios articulos* assignat, ut decreta adversus Johannem Pontificem retractet, acta rescindat, opprobria recantet; *edicto perpetuo publicè sanciat, imperium beneficium esse Pontificis; nec ante quenquam Cæsarem esse aut vocari, quàm ille auctor fieret, &c.* Indignati Germaniæ proceres, *Francofurti* conventu habito decernunt, hos *articulos iniquos* esse, & ad *imperii eversionem* spectare. Adhæc *auxilium Imperatori contra Papam pollicentur*. Sed Pontifex usus *Archiepiscopis* quibusdam, *mancipiis* suis, *Carolum IV.* eâ causâ Germanis Imperatorem Presbyterorum, Pfaffenkaiser dictum, designat. Ludovicus Ordines imperii *Spiram* convocat, qui omnes & tuendum eum suscipiunt; & Pontificis Caroliq; acta detestantur. Donec *tandem veneno* (ut *Paulus Langius in Chron. Citizensi, Crantz. lib. IX. Saxoniæ,*

cap.

cap. 22. & Trithemius literis prodiderunt) interceptus ex *Clementis insidiis*, beatam animam DEO reddidit; quod accidit d. 11. Oct. A. C. 1347. De his omnibus fusè *Bernegg. in d. l.*

CAROLUS IV. natus patre Johanne, Bohemiæ Rege, Heinrici VII. Imperatoris filio, maternum genus *ab antiquissimis Bohemiæ Regibus* traxit. *Contra Ludovicum* à Principibus quibusdam *pecunia corruptis* creatus est A. C. 1346. Sed mortuo Ludovico, cum eum Principes agnoscere nollent, *Gunthero, Comiti Suarzeburgico*, viro bellicoso imperium detulerunt; quod non diu obtinuit, sublatus *veneno*. Sic ad Carolum rediit favor. Romæ verò coronam accepit d. 5. Aprilis A. C. 1355. ac statim ex *lege*, quam illi *Pontifex* dixit, Roma & Italia cessit. Maximum ejus opus aurea bulla, quod firmamentum & propugnaculum murusq; tranquillitatis & pacis in imperio semper fuit. Publicata est autem die 4. Id. Jan. A. C. 1356. *Noribergam* nostram favore singulari complexus, & *civili discordia* concussam, restituit; jussis remp. tenere *solis* Optimatibus, *qui ad nostram ætatem usque* (sunt verba *Pighii in Hercule Prodic. p. 89.*) *eam tàm æquo jure temperârunt, ut vix ulla memorabilis secessio, aut perniciosa discordia in tantâ plebejorum hominum multitudine, ac gentium diversitate suborta fuerit.* Hujusdem Caroli temporibus *Johannes Wiclef*, Anglus, multa scripsit contra receptas opiniones, ideoq; inter hæresiarchas nominatus fuit; ut inquit *Besoldus*. Nos scimus, scripsisse contra opiniones perperam receptas, piè ac Christianè. Vide *Actiones*

& Mo-

& Monumenta martyrum eorum, qui *à Wiclefo* & *Husso* ad annum 1560. in Germaniâ, Galliâ, Britanniâ, Flandriâ, Italiâ; & ipsa demum Hispaniâ veritatem Evangelicam sanguine suo constanter obsignârunt, *edita Genevæ à Johanne Crispino anno 1560.* Obiit Carolus d. 29. Nov. A. C. 1378.

WENCESLAUS, Caroli IV. F. cum pater magna *pecuniæ vi* septemviralia *suffragia* emisset, Rex Romanorum creatus est, *Aquisgrani* A. C. 1376. Imperium sic administravit ut A. C. 1400. dignitas illi *consensu Principum* abrogata sit; verè *Sardanapalus* vel *Nero Germanicus.* Nota ejus scelera.

FRIDERICUS M. Torquati F. Magni N. Alberti proN. Alberti Magni abN. Othonis atN. Henrici Palatini, qui Ottonem IV. Imperatorem fratrem habuit, trinepos, *Dux Brunsvigæ* & *Luneburgi*, prudentiâ & bellicâ laude excellens, Wenceslao ab Electoribus suffectus anno 1400: insidiis & *fraude Archiepiscopi* Moguntini ad *Frizlariam* interfectus est à *Comite de Waldeck.* Besoldus hunc legitimum Principem in *Synopsi minore* omittit, & contra nominat JODOCUM BARBATUM, *Marchionem Brandeburgicum*; quem *Coloniensis* & *Moguntinus* Cæsarem quidem dixerunt, sed consilio inani; nam neq; par tantæ dignitati visus, neq; *coronam adeptus est unquam*; sed sexto post mense fato succubuit.

RUPERTUS PALATINUS, Ruperti & Beatricis F. Adolphi simplicis N. Rudolphi, qui frater erat Ludovici IV. Imperatoris proN. Wenceslao remoto, & interfecto Friderico, Imperator creatus

est,

est, A. C. 1400. Adversus *Galeatium Vicecomitem*, Mediolani Ducem, à *Florentinis* accitus in Italiam, nullo operæ pretio facto, in Germaniam rediit; gravissimum ibi, unde digressus erat, bellum relinquens. Sic *Italia* denique *tota aliorum facta est*. Obiit hic Imperator A. C. 1410.

SIGISMUNDUS, Caroli IV. Imp. F. ex Anna, prudentiâ, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris amplissima fortunâ dignis ornatus virtutibus; sed bello infelix, quod contra *Turcas* & *Bohemos* gessit. Romæ serò coronatus est ab *Eugenio*, id est, A. C. 1432. Obiit d. 9. Decembris A. C. 1437. De *Husso*, cujus *Besoldus* meminit, consulenda, quæ supra laudavimus, *Acta martyrum*.

ALBERTUS II. Alberti, quem Mirabilia mundi cognominabant, F. Alberti N. Alberti Contracti, Ducis Austriæ, proN. Alberti Imperatoris abN. Sigismundi soceri morte (nam Elisabetham, ejus filiam, in matrimonio habebat) vacantem imperii titulum accepit A. C. 1438. de hoc *Lipsius in epist. dedicatoriâ* præfixa Admirandis: *Memini legere, Albertum II. inter majores tuos Austrios, uno tempore, atque adeò uno anno, factum Regem Bohemiæ & Hungariæ & Romanorum. O quæ ista felicitas! sed quàm brevis felicitas! biennio enim non toto imperavit, & optimum Principem Deus cœlo invexit; quia terra virtutum illarum parùm capax erat, aut digna.* Hæc *Lipsius*. Sanè res adversus *Moravos*, *Bohemos*, *Polonos* & *Turcas* maximas gessit; sed in expeditione contra postremos istos vita functus est, 6. Cal. Novemb.

A.C. 1439. Eo mortuo fuit *interregnum mensium 2. dierum 4.*

FRIDERICUS III. five ut alii volunt, qui vel Fridericum *Pulchrum*, Ludovici Bavari æmulum; vel Fridericum *Brunsvicensem*, ob brevitatem imperii ex Imperatorum albo non expungunt, IV. Ernesti *Ferrei* & Cimburgæ Massoviæ F. Leopoldi *Probi*, qui & militiæ decus cognominatus est, N. Alberti Contracti, qui & *Sapiens*, proN. Alberti Imperatoris abN. Rudolphi I. Habsburgensis atN. Romanorum adiit regnum A. C. 1440. Ducta in uxorem *Leonora*, Eduardi Regis Portugalliæ filia, in Italiam transcendit; Romamque ingressus à *Nicolao V. Pontifice* imperiali corona redimitus, Imperator Augustusq; appellatus est, Cal. April. A. C. 1451. ut est in moneta aurea apud *Octav. Stradam p. 477.* Alii rejiciunt in annum 1452.

In Germaniam reversus, turbas multas & maximas invenit: Nam inde *Hungari*, cùm *Ladislaum* in tutelâ suâ diutius retineret; hinc ipsi in *Austriâ subditi* contra Imperatorem ferociùs egerunt. Ita compulsus, pupillum *Ulrico*, Ciliæ Comiti, avunculo tradidit. Perpessus est & à *Matthia Hunniade* gravissimum bellum anno 1485. Et *Vienna* in tantas angustias adducta, ut *modius farinæ unus 107. florenis veniret.* Quam calamitatem, volente Friderico, civibus accidisse, quidam volunt; ut præferoces illorum animi hoc malo mitigarentur.

Bellum etiam diu antè motum à *Franciæ Delphino*, qui post *Ludovicus XI.* appellatus est. Ut quod jubebat

jubebat *Eugenius Pontifex*, Basilienses Patres perterrefactos, concilium abrumpere cogeret; exercitu *triginta millium* & amplius armatorum conscripto, *Alsatiam* crudeliter vastavit; ne templis quidem abstinens. Dein propiùs *Basileam* accedens, ab *Helvetiorum* exiguis copiis cæsus, *agrè tertiam* partem fracti exercitus in *Gallias* reduxit.

Sub hujusdem imperio, hoc est, A. C. 1449. bellum grave exarsit inter *Albertum Brandeburgicum* (qui *Achilles Germanicus* appellatus est) & *Noribergenses*. Marchio socios habebat *XVII. Principes*, Noribergenses *civitates quasdam imperii* validas. Certatum est *biennio prælis IX.* damni utrinque plurimum datum & acceptum; exusti agri, eversæ villæ, cæsi agricolæ, abacta pecora; tantisper donec exhaustâ utrâq; parte egestas pacem extorsit, ut scribit *Æneas Sylvius*.

Res externas quod attinet, meminit *Besoldus* cladis *Varnensis*, & *Constantinopoleos captæ*. De utroq; jam egi suprà in rebus *Muratis II.* & *Muhametis II.* Obiit Fridericus die 23. Aug. A. C. 1493. cum imperâsset annis 53.

MAXIMILIANUS I. Friderico Imperatore natus ex Leonora, Eduardi Regis Angliæ filia, post functum patrem (cui etiamnum *viventi consortem* & successorem ipsum Electores designaverant) reip. clavum capessens, infulas solennes Cæsarum, cum facilè posset, Romæ suscipere non laboravit; præsertim cùm eorum, quæ superioribus Imperatoribus fulgore coronæ Romam pellectis acciderant, probè meminisset.

Eum posteà *Julius II. Pontifex* ad gravissimi belli societatem pertraxit *contra Venetos*; quos cum occupatis eorum præstantissimis urbibus, ad summam necessitatem adegisset, *Julius contra fidem* Imperatori sanctissimè *datam*, Venetis in gratiam receptis, percusso cum iisdem fœdere, *suum exercitum adversus ipsum Cæsarem & Gallum perfidissimus* bellator eduxit.

Fuit etiam Maximiliano bellum contra *Rupertum Palatinum* felix; sed in eo, quod adversus Helvetios gessit, non unum damnum accepit. Obiit prid. Id. Jan. A. C. 1519.

Ingravescente ætate operam dedit sedulò, quo pacatum, quantum quidem fieri posset, successori imperium relinqueret. Hinc eodem pænè tempore, cum *Pontifice, Rege Angliæ, Helvetiis* fœdus iniit; juvit ac promovit *reconciliationem Francisci*, Gallorum Regis, & *Caroli* Hispaniarum Belgarumq; Principis; rediit cum *Venetis* in gratiam, restitutâ *Brixiâ Veronaq;*; & non nisi belli sumptibus exsolutis. *Luckius in Numis. p. 41. Pighius in Hercul. Prodic. p. 71.*

Quantum in periculum inciderit, *rupicapras* venatus; & quàm mirabiliter liberatus sit, exequitur *Idem p. 174. 175.* Triennio ante mortem *capulum funebrem è querno ligno, arcæ viatoriæ inclusum*, circumferri secum jussit; cavitque testamento, ut exanimum corpus suum *rudi linteo* involutum, *sine* ullâ *exenteratione* illi imponeretur; *naribus, ore, auribusque vivâ calce* oppletis. *Lipsius lib. II. Monit. & Exempl. Polit. c. 14. n. 5.*

CA-

CAROLUS V. *Philippi*, Hispaniarum Regis, & Johannæ (cui pater *Ferdinandus*, Hispaniæ Rex) F. Maximiliani I. Imperatoris & Mariæ Burgundicæ N. natus A. C. 1500. d. 24. Febr. *Gandavi* in Flandriâ, *Francofurti* eligitur Imperator die 28. Junii A. C. 1519. & *Aquisgrani* creatur d. 23. Octobr. A. C, 1520 Non visus majorum memoriâ potentior, aut rebus gestis in orbe Christiano illustrior; aut præclarior, post Carolum & Othonem Magnos.

Imperator *Sulaimanem* Turcam *bis ab obsidione Viennæ* repulit; Gallorum Regem *Franciscum* in *Insubribus* acie victum, cum *Rege Navarra* & præcipua Gallica nobilitate cepit: Germaniæ Principes, qui *Smalcaldicum fœdus* inierant, ad *Mulbergam* ingenti pugnâ vicit; capto *Johanne Friderico*, Electore Saxoniæ. *Mare mediterraneum* à pyratarum injuriis liberavit, *Carthagine Tunetoq;* capta.

Tandem rerum humanarum tædio & amore secessus, A. C. 1555. apud *Bruxellas* regno se imperioque abdicavit; illud in *Philippum filium*, hoc in *Ferdinandum fratrem* transtulit; atque *in Hispaniam profectus* cum duabus *sororibus* viduis, *Leonora Galliarum*, & *Maria Pannoniarum* Reginis in *monasterio S. Justi* Toletanæ provinciæ, placidissimum vitæ finem consecutus est, d. 21. Sept. A.C. 1558.

Sub hujus imperio Dei immortalis nunquam tacendo beneficio è densissimis tenebris lux divinæ veritatis emersit; sed (ut præter *Besoldum* conqueritur *Casaubonus Prolegomenis in Exercitat. Baronianas*) hanc felicitatem infelicitas nihilo minor ex dissen-

ſione in causâ religionis eſt comitata. Qua ex re natæ ſunt inter populos Europæ diſcordiæ implacabiles, odia plusquam Vatiniana, bella diriſſima; & nullum non malorum genus. Inde illa nomina prius nunquam hoc ſenſu audita, *Pontificiorum* & *Proteſtantium*; inde ſtudia partium non ſolùm in vita hominum, ſed etiam in ſcriptis palàm dominantia. Inde unius & ejusdem religionis Chriſtianæ duplex & multum diverſa Theologia; in maximi quidem momenti capitibus doctrinæ, arcano providentiæ Divinæ beneficio, ut plurimum conſentiens, in aliis diſſidens; & in mutuam perniciem conjurata.

FERDINANDUS I. Caroli V. frater, d. 18. Martii A. C. 1558. Romanorum Imperator creatus eſt. In cujus tempora, inquit *Beſoldus*, factio *Grumbachiana* incidit. Rectè. Nam Ferdinando adhuc vivo *Wilhelmus à Grumbach*, *nobilis Francus*, *vaſallus Antiſtitis Würzburgenſis*, congregatis ſociis, & patronum nactus *Johannem Fridericum*, *Saxoniæ Ducem*, Johannis Friderici Electoris filium, *Würzburgum* (cujus Epiſcopum *Melchiorem Zobelium* paullò ante dicebatur interfeciſſe) noctu effractis portis adortus, *cepit* & diripuit. Igitur Imperator Ferdinandus, atrocitate facti graviter offenſus, mandat, ut in judicio Camerali non tàm violatæ fidei erga dominum feudi inſidioſè circumventum, ſed & fractæ pacis publicæ reus agatur. Interea Ferdinandus moritur; ut *ſub Maximiliano* demum turbæ *finem* acceperint, captâ ab *Auguſto* Electore Saxoniæ (cui executio contra proſcriptos demandata erat) arce *Grimmenſtein*.

ſtein, & paulò pòſt conjuratis ſupplicio affectis; quod factum A. C. 1567.

Obiit Ferdinandus d. 25. Julii A. C. 1564. quem hoc elogio inſignit Thuanus: *Princeps prudentiâ, juſtitiâ, liberalitate, aſſiduitate, vigilantiâ nulli ſecundus.* Sed ſuper eas omnes virtutes *pietatis* in illo, & *pacis* in domo Dei conſtituendæ præcipuum ſtudium fuit. Nam ut in impetu *Turcarum*, cui impar viribus erat, ſuſtinendo ac frangendo; morâ & arte uti, optimum factum experientiâ didicerat; ſic & in religionis negotio non igne & ferro graſſari, ſed colloquiis & diſputationibus, amicis collationibus; conciliis denique ſive nationalibus, ſive œcumenicis rem gerere tutius judicavit. Adde *Busbequium ſub fine epiſt. IV. de legatione Turcica*; & fatebere, *ſpeculum* fuiſſe *boni Principis.*

MAXIMILIANUS II. Ferdinandi Imperatoris ex Anna Regina Hungariæ & Bohemiæ, F. vivo patre Rex Romanorum creatus, eidem ſuccedit in imperio & regnis hæreditariis. Fuit magnanimus, humanus, *doctus*, ac magnæ prudentiæ; nec non *multarum linguarum*, Germanicæ, Latinæ, Italicæ, Gallicæ, Hiſpanicæ, Ungaricæ atque Bohemicæ peritus; *cunctis* deniq; *acceptus* Princeps; ut de eo ſcribit *Octav. à Rosberg.* Quàm averſatus ſit omnem vim ac crudelitatem in causâ religionis, imò quàm ad *lanienam Pariſienſem exhorruerit*, docet ejusdem *epiſtola* ſcripta ad *Lazarum Schvvendium.* Utitur inter alia hiſce verbis: *Res pietatis gladio non volunt dijudicari, neque tractari; neque aliter ſentiet quisquam, in quo*

aliquid *est* pietatis & honestatis ; *ullumve* pacis & tranquillitatis *studium reliquum*. Obiit hic Princeps d. 12. Octobr. A. C. 1576.

RUDOLPHUS II. Maximiliano II. ex Maria, Caroli V. filiâ natus d. 18. Julii A. C. 1552. succedit patri ; quem nemo unquam reprehendere ausus est, nisi facerrimi bellorum Germanicorum concitatores, & Circæis veneficiis dementati alastores. Talis est *Daniel Eremita*, nefarius *apostata* ; cujus verba, quæ reperiuntur in *itinere Germanico*, recitare nolo. Scilicet optimus Imperator, divorum patris & avi vestigiis insistens, consilium Christianæ pacis amplexus erat ; & ob id furiosis istis minimè placare poterat. Sed benè habet ; est enim argumentum recti, malis & malorum eximio *Danieli Eremitæ* displicere. Nos Rudolphum inter Heroës collocamus meritò, qui cerberorum rabiosis latratibus piissimas aures clausit ; & summâ prudentiâ cavit illud incendium, quod ejus post mortem accensum, devastavit totam patriam, nec dum cessat ; sed velut novas subinde vires acquirens, irruptionibus exterarum nationum non secus ac flatu ventorum, irritatur. Rudolphus *Turcam* potiùs, communem hostem, submovendum censuit ; quod etiam magna dexteritate præstitit, ac tandem plenus gloria, magno desiderio sui relicto, decessit d. 10. Jan. A. C. 1612.

MATTHIAS, Rudolphi II. frater, natus Viennæ in Austria d. 24. Febr. A. C. 1557. Electorum unanimi consensu Imperator Romanorum *Francofurti* eligitur d. 13. Junii A. C. 1612. & ibidem coronatur.

natur d. 24. Junii. Sub eo *stupendum* illud *contigit*, quod in epitoma *Besoldus* leviter tangit: Nam die 15. Augusti vesperascente A.C. 1618. *rupes altissima Pluram* oppidum vel vicum *Rhætiæ*, templis & palatiis ornatum egregiè, uno momento cum *mille quingentis* hominibus obruit; nec oppiduli vola aut vestigio relicto. Ejus loco hodie apparere dicitur *lacus, sesqui milliari Italico* longus. Sed magis stupendum, quod eodem anno exortum *Bohemicum*, sive potius commune quoddam totius orbis Christiani *bellum*; quod in hunc usq; annum 1646. multùm gaudente Turcâ geritur. Obiit Matthias d. 10. Martii A.C. 1619.

FERDINANDUS II. natus d. 9. Julii A.C. 1578. patre Carolo, Archiduce Austriæ, Ferdinandi I. Imperatoris filio, matre Mariâ *Bavarâ*, d. 18. Aug. A. C. 1619. Imperator *Francofurti* electus, & exeunte mense coronatus est. Quæ bella cum *Bohemis, Palatino, Christiano Brunsvicensi, Daniæ, Sueciæ*, & *Galliæ Regibus* gesserit, sciunt omnes.

In vitâ, quam edidit *Guilhelmus Lamormaini*, notanda sunt hæc: *Viginti annorum* adolescens *Laureti* vovit, vel cum vitæ discrimine ab acturum se à *Stiria, Carinthia, Carniola*, sectas & sectarum magistros: *Duos & quadraginta* natus annos, Ungariæ Bohemiæq; jam Rex & Cæsar, idem in *Bohemia*, illique regno adjunctis *provinciis* acturum, sanctè constanterque vovit; quod vovit, præstitit. Et absque temeritate affirmari potest, *Ferdinandi zelo* ac operâ *centies centena millia* hominum ad Ecclesiæ Romanæ gremium revocata: Adeoq; meritò Apostolicum

Imperatorem dici. Affirmabat, oppetiturum ſe mortem libentiùs, quàm acatholicum exercitum in ſuo conſpectu permiſſurum.

B. Virgini ſuorum armorum ſummam præfecturam ſemper commiſit; & in literis ad Duces Generaliſſimam appellabat; nec ſecus ab exercitu voluit coli, quàm armorum moderatricem. Ipſe quotidianum ei certum precum penſum perſolvit, dum vixit. Dixit aliquando, *nihil ſe unquam à B. Virgine petiiſſe, quod non impetrârit*. Poſt B. Virginem *S. Ignatio* ſua omnia peculiari curâ committebat; ab illo ſua vota dirigi, per illum Deo exhiberi volebat.

Romani Pontificis ſanctiones arbitrabatur veritatis cortinam, ac cœli oracula. Corpus *jejuniis, flagellis, ciliciis* caſtigare arbitrabatur neceſſarium etiam iis, quos veſtit purpura. Extare dicit auctor *flagellum multo conſperſum ſanguine*, quo fluxerit, cum ſe cæderet.

A Societate, parentum ac ſua voluntate, inſtitutus; ſuos fratres & filios ab eâdem voluit inſtitui. Familiariſſimè cum iisdem ſæpè pranſus ac cœnatus, nullam omiſit eum ordinem vel tuendi vel exornandi occaſionem. Vulgò jactatum eſt, *Ferdinandi tangi oculos ac pupillam, cum ſocietas tangeretur: Non poſſe ullum ſocietatis hoſtem cenſeri, qui Ferdinando hoſtis non eſſet: Qui Ferdinando benè vellet, eum benè velle ſocietati.* Dicebat aliquando: *Si liber eſſem, ut fratres mei hodiè ſunt, ſocietatem Ieſu omninò ingrederer!*

Ean-

Eandem non *sæpe* semel *matrem suam* compellavit. Hæc & alia plura leges apud dictum auctorem. Obiit *Viennæ* d. 25. Febr. A. C. 1637.

FERDINANDUS III. Ferdinando II. natus d. 13. Jul. A. C. 1608. ex Maria Anna, Wilhelmi, *Bavariæ* Ducis, filia, Alberti nepti, Wilhelmi pronepti, Romanorũ Rex eligitur d. 22. Sept. A. C. 1636. & coronatur d. 30. mens. ejusdem *vivo* adhuc *patre*. Nec multis diebus pòst in Romanorum Reginam coronata fuit Maria, Philippi III. Hispaniarum Regis filia, Philippi II. neptis, Caroli V. proneptis, quæ illi conjux. Ex hoc matrimonio nati *Ferdinandus Franciscus* d. 8. Septembr. A. C. 1633. *Philippus Augustinus* d. 15. Julii. A. C. 1637. *Maximilianus Thomas* d. 20. Decembr. A. C. 1638. LEOPOLDUS *Ignatius* d. 9. Junii A. C. 1640. *Maria Anna* d. 22. Decembr. A. C. 1635. Sed ex his *Philippus* & *Maximilianus* præmaturâ *morte intercepti* sunt.

Deus Opt. Max. hoc Principe, *verè clementi, placido & mansueto; à quo ipsa lenitas discat lenis fieri, præterea literatorum amantissimo*, rebus Romanis præsidente, imperium, quod concussum & tantum non deploratum accepit, pacatum reddat; omnia in locum suum restituat, ac reponat; eosque, *quibus in turbatis rebus, & ruinâ* tot illustrium familiarum tot regionum ac civitatum *summa voluptas* est, *forti manu compescat*. Contrâ furorem & discordiam istam *Turcis* injiciat, & victrices illis aquilas immittat in ÆTERNAM NOMINIS SUI GLORIAM!

UNI-

UNIVERSALIS HISTORIÆ SUPPLEMENTUM.

HÆc auctor doctissimus; cujus purpuræ panni vilioris laciniam assuere cogor; uti id, quod abest huic operi, supplemento expleamus. *Maria* conjux, Hispana, filiam adhuc peperit unicam, *Mariam*, A.C. 1646. eodem decedentem anno, quo & ipsa *filiorum quatuor, duarumq; filiarum* mater supremum diem (13. Maji, A.C. 1646.) expleverat. *Maria Anna* desponsata d. 23. Aug. A.C. 1646. *Philippo V.* Hispaniarum Principi, hoc ipso ante nuptias defuncto, nupsit *Philippo IV.* Regi Hispaniarum, d. 8. Nov. A.C. 1649. Dein Ferdinandi III. matrimonium tenuit *Maria Leopoldina*, Leopoldi Archiducis, in Insbruck, filia; quam ei nuptum dedit d. 2. Jul. A.C. 1648. Hæc verò fatali partu *Carolum Josephum* edens d. 7. Aug. A.C. 1649. nonnullarum (ceu quidam referre ausi sunt) negligentia, quæ habere rationem puerperæ debebant, mortua est repentinò d. 9. Aug. anno eod. haud sine magno & acerbo dolore, quem ubiq; terrarum commoverat. In *Carolo Josepho* (cujus ut ætas sit longinquior, precamur) fulgere perhibent altam animi indolem, naturamq; pulcherrimam.

Processu temporum Imperator *Eleonoram Gonzagam*, Caroli II. Ducis Mantuæ filiam, secum matrimonio junxit d. 30. April. A.C. 1651. ex qua progignebantur *Teresia Maria Josepha*, d. 26 Mart. A.C. 1652. morte iterum exstincta mense Maj. A.C. 1653. cùm instaret electio Ferdinandi IV. de qua inferiùs. Itemq;

Eleo-

Eleonora Maria, d.21. Maji, A.C.1653. *Maria Anna Josepha* d.20. Dec. A.C.1654. & *Ferdinandus Aloysius Josephus* d.1. Febr. A.C.1657. Sed *Ferdinandus Aloysius Josephus* pro mortali conditione brevioris vitæ, immortalitatem est consecutus d.30. Jun. A.C.1658.

Ad res imperii redeundum nunc est: Cum misera Germania sanguine nataret, & bellum annis tricenis se ipsum (dicente Livio) aleret; imperii CUSTOS & CONSERVATOR & PROPUGNATOR, Ferdinandus III. cognomento vero PACIFICUS, concordiæ & compositionis *Osnabruccensis* auctor esse non destitit; pacificatum legati ejus venerunt, posteritatis otio consulturi: Prospere decedentibus, & tranquillitatis mox rebus Germanis, *Osnabr.* d.14. Oct. A.C.1648. pax facta, & *executio* ejus impetrata fuit *Noribergæ*, d.16. Jun. Dominica I. post Trin. A.C.1650. Quam gratiosus pacis factæ nuncius apud Imperatorem fuerit, *Illustris Dn. Ranfftius*, exercitatissimus legionis veteranæ ac pugnacissimæ Ductor; dona testantur amplissima: *annulus* Imp. digito detractus, *sex mille Imperialium*; & aureus *torques* unà cum imperatorio *numismate*, magni *favoris signo*; cujus pretium *bis mille ducatos* æquavit. Super hæc testes pacis citamus statuam colosseam, ex marmore factam, in *foro Pragensi*; nec non in *ponte* Crucifixi signum ejusdem & molis & ponderis: Quæ æterna publicæ tranquillitatis monumenta Germanæ pacis firmator, Ferdinandus facienda statuendaq; curavit; ringente inter hæc, & (si posset) nocente *Innocentio X.* Pontifice: Is enim pacem Germaniæ bulla (velut ampullà

quadam

quadam projectâ) Romæ d. 3. Jan. A.C.1651. abrogare, demoliri, deturbare quidem ſuſtinuit; ſed evertere non potuit. *Examen Bullæ Papalis* doctiſſimum inſtituit *D. Joh. Hoornbeckius,* hoc tempore Prof. Theol. Lugduno-Batavus; quem, ſi placet, in ſecunda editione vide.

Aliud ex alio mihi occurrit: Ferdinandus III. eodem animo *Ferdinandi Franciſci* pater, quo erat omnium, filium hunc (quem non parum feliciter genuerat) in laborum curarumq; conſortium aſſumſit, electumRomanorum Regem, & unico tantùm FERDINANDI IV. nomine appellatum, *Auguſtæ Vindelic.* d. 24. Maji, A.C.1653. & coronatum in Comitiis *Ratisbon.* d. 8. (18.) Jun. A.C.1653. Qui antè Rex *Bohemiæ* d. 8. Sept. A.C.1646. *Hungariæ* verò d. 16. Jun. A.C.1647. creatus fuerat. At verò, immani Fatorum neceſſitate, eorundem munus implevit, & naturæ debitum maturè reddidit Viennæ d. 9. Jul. A.C. 1654.

Tandem & ipſe optimus ac mitiſſimus pater, charus omnibus ac deſiderandus, ſidera tanquam ſuum repetiit; qui eximiis virtutibus adeò exſplenduit, quaſi cæteras non haberet. Quid multis? animadvertere quivis poteſt, indignum fuiſſe tanto Imperatore mundum; quo privabatur Viennæ d. 2 April. A. C. 1657. anno ætatis 48. & plus quàm dimidio; imperii 20. menſ. 3. d. 10. Id verò memorabile putabit poſteritas, quod è *tribus* ſingulis uxoribus *tres* quoque reliquerit filios: LEOPOLDUM è *Maria*: CAROLUM è *Maria Leopoldina*: Et FERDINANDUM ALOYS. JOS. ex *Eleonora*; qui mox, ceu diximus,

vitæ

vitæ sortem (post obitum patris memoriæ pientissimæ) dereliquit.

Ex hoc ipso de toto statu rerum communium cognoscebant omnes, & quem in locum deducta esset res nostra, videbant. Habebamus formam interregni; non mora: Moti periculo patriæ & nutatione imperii *Bavariæ* simul ac *Saxoniæ* Electores, *Ferdinandus Maria*, & *Joh. Georgius II.* imperii Romano-Germanici *vices* in se receptas gesserunt felicissimè: Horum humeris se imperium sustentavit. *Bavaris* Electori de summa *Vicariatus* dignitate controversiam faciens Elector Palatinus, *Carolus Ludovicus*, eandem toto (quem Palatinatus inferior respicit) Rheni tractu de imperio fideliter tuendo curam egit; ceu varia (præter mutuas *Gevvoldi* ac *Freheri* strictūras) recentiorum Prudentum scripta, utrobiq; excusa, & numi satis testantur. Quam litem tantum abest, ut mihi sumam, uti potiùs cum Cicerone *ænigma Oppiorum* me non intelligere, ultrò fateâr; meq; id censere dicam, quod idem ille de libro Serapionis: *Millesimam partem vix intelligo!*

Cùm verò habeat has vices conditio mortalium, uti adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur; post varia tandem rerum ac votorum discrimina non solùm Electores judicium hominum, sed Dei etiam in consilium assumentes, LEOPOLDUM in Regem Romanorum *Francofurti* elegerunt 8. Jul. ibidem coronatum d. 1. Aug. A. C. 1658. velut *Hungariæ* Regem d. 17. (27.) Jun. A. C. 1655. nec non *Bohemiæ* d. 4. (14.) Sept. A. C. 1656 olim creatum.

Non unius judicium, illa electio fuit; nam qui ubique sunt homines, hoc idem votis expetebant, longamque huic nomini ætatem, longam gloriam nunc precantur. Benè humeris LEOPOLDI sedet imperium, cui terras, hunc terris reliquit *Ferdinandus, ter* felix ac beatus; quem *vel nominasse* (ait Jac. Balde in Templo Honoris) *fit caussam vicisse!* Qui dies ille, quo redux expectatus desideratusq; urbem *Noribergam* ingressus est? Jam hoc ipsum, quod ingressus est, quàm mirum lætumque? Non ætas quenquam, non valetudo, non sexus retarduit; quò minus oculos insolito spectaculo imple-

impleret. LEOPOLDUM parvuli noſcere, oſtentare juvenes, mirari ſenes; ægri quoque neglecto medentium imperio ad conſpectum LEOPOLDI, quaſi ad ſalutem ſanitatemq; prorepere. Inde alii ſe ſatis vixiſſe, Imperatore viſo; alii, nunc magis eſſe vivendum, prædicabant. Noſtratium certè in Sacratiſſimum Imperatorem favor tunc ſtatim enituit, cum illi aſcendenti de more in Curiam applaudentium civium clamor ac vota, ut Imperatori, occurrerent: VIVAT, VIVAT LEOPOLDUS! Liberum erat, ingrediente per publicum Cæſare, ſubſiſtere, occurrere, comitari, præterire; & limina templorum pariter ac arcis inſidere, ad illius ingreſſum foribus recluſis: Profectò copiam ſui, non ut imputaret, fecit. Placebat populo, placebat, per apertas fores & invitantia limina (ceu ſolet) irrumpenti; quòd Imperator non reverentiam terrore, ſed *amorem humanitate* captaret: *Humanitate*, inquam, prorſus admiranda; qua tamen nihil majeſtati detrahebatur. Quem honorem artibus ac ſtudiis, quam dignationem *bibliothecæ publicæ* habuit? Libros ipſe tractavit, & agili verſavit manu codices Latinos, Græcos, *Ebræos*, alios: Exoticas linguas probè noverat: Latinè luculenter ſciebat. Ibi unà cum *Reverendiſſimo & Sereniſſimo Archiduce*, LEOPOLDO WILHELMO; literarum ac monetarum veterum diligentiſſimo; omnia exactiſſimè obſervavit; in *Dn Dilherrum*, Bibliothecarium longè celeberrimum; perhonorificus fuit; cumq; eo benignè ac comiter de variis ſermones diu habuit; exceptus (ut limen intravit) ab eodem, velut dicendi magiſtro, brevi hoc, ſed eleganti carmine:

Salve, Progenies Divûm! ſalve, inclyte Cæſar!
à ſummo ſummum Numine nomen habens.
Dum templum ingrederis Muſarum, oſtendis amorem
in Muſas; quarum Tutor & Altor eris.
Hæ ſcribent grata æternis Tua nomina faſtis:
Ut vivas ſeclis innumerabilibus!

Verbo dicam: AUSTRIACUS eſt (ſat dictum!) & hoc tantùm major, quò melior! *Intelligamus ergo* (dicente hactenus Plinio) *bona noſtra, dignosq; nos ILLIUS USU probemus!*

TABU-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A PRIMA RERUM ORIGINE AD C. JULII CÆSARIS MONARCHIAM.

Anni Mūdi.	MUNDI ET ADAMI ANNUS PRIMUS.	
100--	100--	ABEL à fratre CAIN occiditur, pius ab impio.
30	SETH naſcitur ex Adam annos nato 130.	
200-	200--	
35	ENOS naſcitur ex Seth annos 105. nato.	
300--	300--	
26	CAINAN naſcitur ex Enos jam nonagenario.	
95	MAHALALEEL naſcitur ex Cainan jam ſeptuagenario.	
400--	400--	
61	IARED naſcitur ex Mahalaleel habente annos 65.	
500--	500--	
600--	600--	
23	HENOCH naſcitur ex Iared, numerante annos vitæ 162.	
88	MATHVSALEM naſcitur ex Henoch habente annos 65.	
700--	700--	
800--	800--	
75	LAMECH naſcitur ex Mathuſalem jam habente annos 187.	
900--	900--	
	30	ADAM moritur.
	87	HENOCH transfertur in cœlum, cum in terra vixiſſet annos 365.
1000-	1000--	

				42	SETH moritur annos natus 912.	
	57	NOAH nascitur ex Lamech.				
1100--			1100--			
				40	ENOS moritur natus annos 905.	
1200--			1200--			
				35	CAINAN moritur annos natus 910.	
				90	MAHALALEEL moritur natus annos 895.	
1300-			1300--			
1400-			1400--			
				22	JARED moritur natus annos 962	
1500-			1500--			
	58	SEM nascitur & post eum fratres ejus duo. CHAM & IAPHET.	*Sem*			
1600-			I 1600-- *Arphaxad* I			
				51	LAMECH moritur natus annos 777.	
	57	DILVVIVM.	*Sala* I	56	MATHVSALEM moritur annos natus 969.	*Heber*
1700--			*Heber* 1700--			I *Phaleg*
	23	HEBER Semi pronepos nascitur ex Salah.		88	Nimrod putatur cœpisse.	I *Regu*
	57	Turris Babel circa hoc tempus creditur constructa, unde sequuta dispersio gentium.				I *Sarug*
1800-			1800--			I *Nahor*
				43	BELVS I. Rex Assyriorũ.	I
				61	*Ægialeus I. Rex Sicyonis.*	*Thara*
1900-			1900--			I *Abraham*
				8	NINVS Beli filius Rex Assyriorũ	
	58	ABRAHAM nascitur ex Thara jam septuagenario.			*Europs II. Rex Sicyonis.*	
				13	Zoroastres Rex Bactrianorum hostis Nini.	
				58	SEMIRAMIS uxor Nini defuncto marito regnat annos 42.	
				73	*Telchin III. Rex Sicyonis.*	
2000-			2000--			

Zz ij

Anni Mūdi.	SACRA.	Anni Mundi	EXTERNA.
2001--		2001--	NINYAS Nini & Semiramidis f. Rex Assyriæ.
24	ABRAHAM ante quadriennium ex Vr Chaldæorum in Haran Mesopotamiæ cum patre profectus, divino jussu migrat in Chananæam.		Ægyptum jam inde ab Abrahami temporibus reges suos habuisse ex S. litteris certum : Origo regni incerta.
84	Circumcisio instituitur. Sodoma & Gomorrha intereunt.		
94	ISAAC nascitur Abrahamo jam centenario ex Sara nonagenaria.		
2050-		2050--	
86	Sara moritur, cum vixisset annos 127.		
98	Isaac Rebeccam 40, annos natam ducit uxorem.	93.	INACHVS conditor regni Argivorum.
2100-		2100 -	
9	IACOB & ESAV nascuntur Isaaco sexagenario ex Rebecca.	30	OGYGES Bœotiæ Rex *Eleusinem* in Attica aliasq; urbes condit.
24	Abraham moritur, cum vixisset annos 175.		
		43	*Phoroneus II.* Rex Argivorum fil. Inachi.
2150-		2150--	
59	SEM moritur, cum vixisset annos 600.		
		55	Diluvium Ogygium.
86	Iacob fratris insidias veritus, fugit in Mesopotamiam ad avunculum Labanum.		
2200-		2200--	
6	Iacob in Chananæam revertens luctatur cum Angelo.	4	*Apis III.* R. Argivorum. *Sparta* conditur à Sparto Phoronei filio.
29	Isaac moritur, cum vixisset annos 180.	12	*Memphis* in Ægypto conditur ab Apē.
39	Iacob fame urgente cum familia migrat in Ægyptum.	38	*Argus IV.* Rex Argivorum.
2250-		2250-	
56	Iacob moritur in Ægypto, cum vixisset annos 147.		
2300-		2300--	

9	Ioseph moritur anno vitæ 110. expleto. *Finis libri I. Mosis.* IOBVM *singulare fortitudinis & patientiæ specimen ad hoc ævum referunt nonnulli.*		*Criasus V.* Rex Argivorum. *Oenotrii* ex Arcadia patriâ suâ in Italiam veniunt; pòst *Aborigines* dicti.
2350-	2350-		
70	AARON nascitur ex Amram nepote Levi.		*Phorbas VI.* R. Argivorum.
		94	CECROPS I. Rex Atheniensium.
73	MOSES nascitur.		
		97	*Triopas VII.* R. Argivorum.
2400-	2400		
1	IOSVA nascitur.		
		19	Diluvium sub Deucalione in Thessalia.
		30	TEVCER primus in Troade regnat.
		43	*Crotopus IIX.* R. Argivorum.
		44	*Cranaus II.* Rex Athen.
2450-	2450-		
53	EXITVS ISRAELITARVM ex Ægypto.	53	*Amphictyon III.* Rex Athen.
		62	*Erichthonius IV.* Rex Athen.
34	*Hinc incipit* Leviticus *complectens historiam mensis unius. Hunc excipit immediatè lib.* Numerorum *complectens historiam annorum 38. mens. 9. dierum 20. Duorum mensium ultimorum historiam addit* Deuteronomiũ.	64	*Sthenelus* ultimus Inachidarum IX. Rex Argivorum.
		71	*Dardanus* post Teucrum in Troade regnat.
93	Aaron & Moses moriuntur. IOSVA succedit. *Finis V. libb. Mosis.*	75	*Danaus* pulso Gelanore X. Rex Argivorum.
	Initium γεωργίας & primæ hebdomadis annalis in Chananæa.		
2500-	2500-		

Anni Mūdi.	JUDIC. HEBR.	Anni Mūdi.	EXTERNA.	Ante Chr.
2501--		2501		
10	OTHONIEL, judex annis 40. Liberat populum à servitute Cusan Regis Mesopotamiæ.		CADMVS è Phœnicia literas infert in Græciam.	
		13	*Pandion* V. R. Athenarum.	
		20	MINOS regnat in Creta.	
		36	*Erichthonius* Dardani fil. III. Rex Trojanus.	
51	EHVD annis 80. Liberat populum à servitute Eglonis regis Moabitarum.			1400
		53	*Erechtheus VI.* R. Athen.	
		66	*Abas XII.* R Argivorum.	
		82	*Tros* Erichthonius fil. IV. à Teucro, Trojani nominis auctor.	
		85	*Tantalus* Phrygiæ R. pater *Pelopis.*	
2600--		2600-	*Pelops* in Græciam trajicit.	
		6	*Acrisius* ult. R. Argivorum. Hujus ex Danae filia nepos *Perseus* regnum transtulit *Mycenas.*	
		25	IANVS I. Rex Latii.	
31	DEBORA & BARAC annis 40. Liberant populum à jugo *Iabin* regis Cananæi,			
		31	*Ilus* Trois fil. conditor Ilii.	
		37	*Sthenelus* Persei fil. Rex Mycenarum.	1300-
		40	*Saturnus* Latii Rex.	
		45	*Eurystheus* Stheneli f. Rex Mycenarum	
		58	*Picus* in Latio Saturno succedit. *Atlas.*	
		70	*Laomedon* Ili fil. VI. Rex Trojæ, ab HERCVLE occisus.	
71	GIDEON annis 40. Liberat populum à jugo Madianitico.			
		78	ARGONAVTARVM expeditio in Colchidem. *Orpheus.* *Atreus* & *Thyestes* Pelopis filii Mycenis regnant. *Dædalus*	
		95	*Faunus* Pico in Latio succedit. *Linus.*	
2700-		2700-		

10 ABIMELECH fil Gideonis, principatum 70 fratrum parricidio partum gerit annos tres.	*Musæus.* *Amphion.*
13 THOLA annis 22.	15 *Priamus* Laomedontis fil. ult. R. Trojæ.
36 IAIR annis 22.	16 THESEVS alter Athenarum conditor, Rex X.
	39 *Latinus* Aboriginum Rex Fauno succedit.
58 IEPHTHE liberat populum à servitute Ammonitica. Iudex annis 6.	53 *Agamemnon* Rex Mycenarum, fil. Atrei. 1200
65 ABESSAN annis 7.	67 TROIA capta & eversa.
	68 *Ægysthus* Thyestis f. Rex Mycenarum.
72 ELON annis 10.	75 *Orestes* Agamemnonis fil Rex Mycenarum. ÆNEAS *Latino* socero succedit.
81 ABDON annis 8.	
89 SAMSON annis 20.	81 *Iulus Ascanius* patri Æneæ succedit in Latio.
2800	*Alba Longa* ab Ascanio conditur. 2800
9 ELI sacerdos & judex annis 40.	20 *Sylvius* Ascanii fil. in Latio Albæ Rex.
	Tisamenus & *Penthilus* Orestis filii regnant Mycenis.
49 SAMVEL propheta & judex.	47 HERACLIDARVM reditus in Peloponnesum, quo extinctum regnum *Mycenæum* & exortum *Laconicum*. 1100
79 SAVL Rex. INITIVM REGNI IN POPVLO ISRAEL.	
89 DAVID regnare cœpit in Hebron, *Isboseth Saulis f. regni æmulus.*	81 CODRVS ult. Rex Athen. in prælio cæditur *Finis regni Atheniensis. Sequuntur Archontes perpetui XIII. quorum primus MEDON.*
96 DAVID regnare cœpit in Hierusalem.	
2900	2900

Anni Mūdi.	SACRA.			EXTERNA.	Ante Chr.
2901-		2901-			
			7	IONVM coloniæ in Asiam migrant.	
19	David ob rebellem filiũ, exul.				
			21	*Hiram* Rex Tyri, filius Abibali.	
29	SALOMON, annos 40.				
			31	*Alba Sylvius* Rex Albanus in Latio.	
32	Templi Hierosol. fundamenta jacta.				
40	Encænia templi.				
	Reges Juda.	*Reges Israel.*			
69	ROBOAM, annis 17. *Sesak R. Ægypti diripit templum Hierosol.*	69 IEROBOAM Ephraimita primus Rex Israel.			1000
			70	*Capetus* Albæ R. in Latio.	
86	ABIAM annos 3.	90 NADAB fil.			
89	ASSA annos 41.	91 BAASA annos 24 *excidit omnem domum Hieroboami.*			
3000-		3000		*HOMERVS.*	
3	Assa *Zeram* Æthiopē vincit.	14 ELA, fil.	5	*Ithobaal* Rex Sidonis & Tyri pater Iezabelis.	
		15 ZARI, d. 7. AMRI & TIBNI.		*Benhadad* R ex Damasci floret.	
		19 AMRI solus 14, condit SAMARIAM.		Capetus II. Albæ Rex.	
		26 ACHAB fil. maritus Iezabelis Sidoniæ.			
30	IOSAPHAT fil annos 25.	ELIAS Propheta prodire cœpit.			900
		46 OCHOZIAS fil.			
		48 IORAM frater Ochoziæ.			
52	IORAM fil.	*Elia* in cœlum rapto succedit ELISÆVS.	52	*Pygmalion* R. Tyri & Sidonis.	
59	OCHOZIAS fil.		53	Hazael Rex Damasci.	

		60	IEHV excidit domum Achab.		LYCVRGVS floret Spartæ.	
60	ATHALIA mater Ochoziæ, filia Achabi regnũ occupat.			67	*Karthago* à Didone conditur.	
				77	SARDANAPALVS ultimus Rex Assyriorum à Nino descendentium perit. Regnum invadit *Arbaces* Mediæ præfectus.	
66	IOAS fil. Ochoziæ, annos 40.			87	*Aventinus* Albæ Rex in Latio.	
		88	IOACHAS fil. annos 17.			
3100	3100		3100			
		3	IOAS fil.			
6	AMASIAS fil. annos 29.			7	*Benhadad* fil. Hazael Rex Damasci.	
		13	*Elisæus* obit.			
		21	IEROBOAM II. fil.			
				24	*Proca Sylvius* Rex Albæ.	
38	AZARIAS qui & Vzias, fil. annis 5.		*Ionas* Propheta			
				37	*Caranus* Heraclida Argis Macedoniam petit, ibiq; regnum auspicatur.	
	Hoseas propheticum munus obire cœpit.			47	*Amulius* R. Albæ in Latio.	
	Ioel Propheta.				*HESIODVS.*	
	Amos Propheta cœpit.	75	ZACHARIAS menses 6.	74	OLYMPIADVM initium.	800
		76	SELLVM m. 1.		*Phul* Rex Assyriæ floret.	
	Iesaias Propheta cœpit.		MENAHEM annos 10.	89	*Numitor* avus Romuli Rex Albæ. *Teglat Phalasar R. Assyriæ.*	
		88	PEKAIAH annos 2.			
90	IOATHAM fil.			95	*Alcmæon* ultimus Ἄρχων perpetuus Athenis, sequuntur decennales, quorum primus CHAROPS.	
	Micha Propheta.	90	PEKAH annos 20.			
				97	ROMA CONDITA *VI. Olympiad. anno 3, secundùm Varronem.*	
3200	3200		3200			

IV.

Anni Mūdi.	R. JUD.	REG. ISR.	Ol GRÆC.	A.V. ROM.	VARIA.	Ante Chr
3201			9 Bellū Messenium I. *Ephori primi in rep. Spartana creantur.*	5		
6	ACHAZ *Vocat in aux. Teglatphalassarem R. Assyr. contra Rezin.*	6. Pekah & Rezin Syriæ R. obsident Hierosolymā.	11. Syracusæ conditæ ab Archia Corinthio.		NABONASSAR R. Babylonis.	
		10. HOSEA Rex ult. Salmanassar R. *Assyriæ capit Samariam. X. tribus abducit.* Finis Regni Israel.	14. Bellū Messenium finitur capta à Spartanis Ithome.	26 T. Tatius à Romulo in societatē regni recipitur.	Salmanassar R. Assyriæ.	
22	EZECHIAS fil.				Merodac fil. Baladan R. Babyl. Sennacherib R. Assyriæ.	
			17 Corcyra conditur à Corinthiis.	40. NVMA Pompilius R. II.	Asarhaddon fil. R. Ass.	
36	*Ierusalem ab exercitu Sennacheribi obsessa liberatur divinitus.* NAHVM Propheta. TOBIAS in Media floret.		20. Tarentū conditur à Spartanis.		Gyges occiso Gandaule Heraclida R. Lydiæ. *Initiū historiæ Herodoti.*	700
51	MANASSES fil. *Manasses ob impietatem ab Assyriis in captivitatem abducitur, & post resipiscentiam in regnum restituitur.* Holofernes ab Iuditha occiditur.		23. Post Eryxiam ult. decennalē Archontes IX-viri annui Athenis creantur. 24. Bellū Messenium II. duce Aristomene heroe fortissimo. Archilous poeta floret.		Dejoces R. Mediæ. Psamitichus R. Ægypti.	
			27 Bellū Messeniū II. finitur, expugnata à Spartanis Irâ.	83. TVLLVS HOSTILIVS R. III. 89. Alba Longa deletur à Romanis.	Phraortes R. Mediæ.	
3300			30. Cypselus Corinthi dominatur. 31. Zaleùcus Legislator Locrensis in Italia.	Cmus *Annus urbis.*		

3301 --
6 AMMON fil.
8 IOSIAS fil annos 31.
20 IEREMIAS cœpit docere.
SOPHONIAS σύγχρονος Ieremiæ.
39 IOACHAS fil. mens. 3.
IOIAKIM frat deportatur Babylonem.
DANIEL Babylonem abducitur.
3350 -- IECHONIAS fil. post m. 3. abducitur Babyl. cum 20000. captivis, in quibus EZECHIEL. Initium captivit. Babyl. Succedit patruus ZEDEKIAS.
60 Hierosol. à Nebucadnezare occupatur Zedekias excæcatus Babylonem ducitur, deletur templum.

Finis Regni Iuda.

86 Iechonias Babylone è carcere eductus & in honore habitus ab Evilmerodacho.
3400--

38. Periander Cypseli fil cœpit apud Corinth.
39. Draco ἄρχων leges fert Athen.
42. Alcman Lyricus floret.
45. Pherecydes Syrus floret. Alcæus. Sappho.
46. SOLON ἄρχων Athen. novis legibus remp constituit.
48. Periander obit, cum quo Monarchia apud Corinthios desinit.
52. Phalaris tyrannus Agrigentinus
53. Pisistratus tyrannidē invadit Athenis.
54. Æsopus necatur à Delphis.
Stesichorus poëta obit.
57.

Seculum VII. Sapientum.

115. ANCVS MARTIVS R. IV.
139. TARQVINIVS PRISCVS R. V.
177. SERVIVS TVLLIVS R. VI.
CC. *annus urbis*

Cyaxares R. Mediæ.
Nabopollassar R. Babyl.
Necao fil. R. Ægypti.
Alyattes R. Lydiæ pater Crœsi.
Nebucadn. R. Bab. cædit Necao regē Ægypti ad Euphratē.
Psammis R. Ægypti.
Apries R. Ægypti.
Astyages ult. R. Mediæ.
Amasis occ. Aprice cœpit in Æg.
Evilmerodach fil. R. Bab. 600
Niriglissoor gener Neb. R. Babyl.
Cyrus cœpit in Persia.
Laborosoarchodus, *Danieli* Belsazar *R. Bab.* m 9. *Huic trucidato succedit* Nabonidus, *Danieli* Darius Medus.
Amyntas Maced. R.
Astyages Mediæ R regno & vita exuitur à Cyro.
Finis Regni Medorum.

Anni Mũdi.	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr.
2401--		58		Theognis floret.		
		59				
9	Cyrus Nabonidum vincit.	*Pisistratus* denuo ab exilio redit Athenas&dominatum sibi firmat.		THALES obit. Anaximāder obit.	CROESVS à Cyro vincitur.	
11	Babylon capitur à Cyro.			Hipponax.		
		62. *Pisistratus* obit, succedit *Hippias* fil. *Polycrates* rerum potitur in Samo Insula.	221. TARQVINIVS superbus R. ult.	*Pythagoras* floret.	*Finis Regni Lydorum.*	
19	Cyrus solvit capt. Babyl. Iudæorum.			Xenophanes Colophonius.		
21	CAMBYSES Cyro patri succedit.			Simonides Ceus, Lyricus.	*Amasis* R. Ægypti obit	
25	*Cambyses Ægyptum invadit.*	65. *Polycrates* Samiorum tyrannus interficitur.		Phocylides.	Hujus filium *Psammenitũ* sextũ jā mēsē regnantem evertit Cambyses.	
28	MAGI DVO, menses VII.			Anacreon.		
29	DARIVS HYSTASPIDES.			Anaximenes nascitur.		
		67. *Hipparchus* Pisistrati f. ab Harmodio&Aristogitone cæditur.				
36	Babylonē rebellem per Zopyrũ recipit Darius.			Epicharmus *Pythagoræ auditor.*		
	Darii in Scythiam expeditio infelix.	Hippias Athenis pulsus fugit ad Dariũ.	245. REGIFVGIVM. Primi Coss.	PINDARVS nascitur.		
	Megabazus Thraciā & Macedoniam Darii imperio subjicit.	69 Bellum inter Athen.&Æginetas.	*Porsena Clusinorum Regulus Tarquinios reducere conatur.*	ÆSCHYLVS nascitur. Heraclitus Ephesius.	Alexander Amyntæ f. Rex Maced.	
		70 Milesii & Iones à Persis deficiunt.		Zeno Eleates. Anaxagoras nascitur.		
3450-						500

3451-		Sardes ab Ionib.& Athen. captæ incenduntur.	256. *Primus dictator T. Lartius Flavius.*		
56	Ionum classis à Persis dissipatur, omnesq;eorum urbes subigūtur.	72 PVGNA MARATHONIA.	260 Primi Tribuni plebis. 264. *C. Marcius Coriolanus in exiliū actus.*	SOPHOCLES nascitur.	Gelo R. Syracusanus cœpit.
60	Darius classē DC. triremium mittit in Græciam.		268. *Lex agraria à Sp. Cassio promulgatur.*	Miltiades. Themistocles.	
65	XERXES solus, defuncto patre.	75. PVGNA SALAMINIA. Mardonius *ad Plateas*, à Pausania & Aristide vincitur & occiditur.	270. *Bellum Veiens diuturnum cui Æqui, Volsci, Hetrusci se miscuerūt.*	EVRIPIDES nascitur.	Hiero Syracusis succedit fr. Geloni.
70	Trāsitus Xerxis in Europam. *Hester* Xerxi è Græcia reverso adducitur.		277. *CCCVI. Fabii periere ad Cremerā.*	Democritus nascitur.	
80	*Cimon Miltiadis f. cadit Persas ad Eurymedontem fl. terra marique.*	77 *Themistocles exul Argos & post ad Persas abit. Bellum Messenium III, annos 10.*	297. X. tribb pl. primùm creantur.	SOCRATES nascitur.	Syracusani Thrasybulo Hieronis successore expulso se in libertatem asserunt.
86	ARTAXERXES μακρόχειρ.	78 Pausanias *proditionis damnatus fame necatur. Græcia externo metu liberata, ad domestica bella paullatim arma convertit.* 82	C C Cmus Vrbis *Legati in Graciam missi cognoscendarum legum ergo.* Xviri creantur.	Cratinus. Bacchylides.	Perdiccas R. Macedoniæ.
3500--					45c

Anni Mūdi.	PERSICA.	Ol. GRÆC.	A. V. ROM.	VIR. C.	VAR.	Ante Chr.
3501 --		*Cimon Persas in Cypro terra mariq; vincit & ad pacem faciendā adigit Artaxerxem.* 83. Athenienses in Italiam ad Thurium instaurandū colonos mittūt,	309 *Rogationes Canuleja de connubio patriciorum & cōsulatu cū plebe cōmunicando.* 310. Primi	Cimon in Cypro obit. Empedocles. Protagoras. Melissus Parmenidis audit.		
26	DARIVS NOTHVS fil. Edictum Cyri de instaurādo templo Hierosol. renovatur à Dario. Initium hebdomadum Danielis.	in quibus HERODOTVS. 87. BELLI PELOPONNESIACI initium. 89. *Induciæ in 50. annos inter Athen. & Spartanos initæ, post 8. annos dissolvuntur.*	Tribuni militares Cos potestate. 311. *Primi Censores.* 315. *Sp. Melii seditio opprimitur.* 316 *Vejentes à Romanis deficiūt auctore Larte Tolumnio.*	L Quinctius Cincinnatus Dictator. *Isocrates* nascitur. Gorgias. *Prodicus. Hippocrates. Thucydides. Pericl.* obit. *Plato* nasc. *Haggæus* & *Zacharias* vaticinari incipiunt.	Archelaus R. Maced defuncto Perdicca.	425
32	Encænia templi.	90 91				
38	Ægyptus à Persis defecit, duce Amyrtæo.	*Athenienses ab Egestanis exciti classem contra Syracusanos mittunt, ducibus Alcibiade, Nicia, Lamacho,*	330 *Induciæ 20. annorū datæ Vejentibus.*	*Alcibiades* absens sacrilegii damnatus fugit Lacedæmonem.		
39	*Fœdus ictum inter Spartanos & Persas.*		336 De quæstoribus promiscuè ex patribꝰ & plebe creandis plebi concessum.			
45	ARTAXERXES μνήμων fil.	*Atheniensiū clades ad Syracusas.* 93 Athenæ capiuntur à Lysandro.		*Alcibiadis* gloriosus in patriā reditus.	DIONYSIVS tyrānidem invadit Syracusis, eāq; tenet annis 38.	
49	*Cyri* ἀνάβασις *contra fr. Artaxerx.*	*Finis Belli Peloponnesiaci.* XXX. Tyranni Athenis Thrasybulo ejiciuntur. 95.	351. Veji à Romanis obsidentur.	Sophocles & Euripides obeunt. *Malachias.* Euclides. *Xenophon.* Ctesias Cnidius.		
3550 -						400

3551--	ESRA permissu Regis Hierosolymā proficiscitur	96. Agesilaus Spartanus, dux belli in Asiam mittitur.	360. VEII capti à Dict. M. Furio Camillo.	*Socrates bibit cicutam.* Aristophanes fl.		
			362 *Falisci Camillo se dedunt.*			
			366 Roma capitur à Gallis.			
64	NEHEMIAS *Hierosol. profectus mœnia urbis instaurat.*		371. M. Manlius è Saxo Tarpejo dejicitur.		Evagoras cœpit in Cypro	
		Spartani ad Leuctra à *Thebanis plures à paucioribus vincũtur duce* EPAMINONDA.	380. Ἀναρχία V. annorum ob legem tribuniciam de altero cos. ex plebe designando.	ARISTOTELES nascitur.	Nectanebus R. Ægypti cœpit.	
	Artaxerxes bello Ægyptios invadit.	103	390. Primus è plebe cos. L. Sextius.		Dionysius moritur, succedit Dionysius junior.	
		104. Prælium ad Mantineam cum Laced. & Arcadibus, in quo occumbit victor EPAMINONDAS.	*Finis creandorum tribunorũ militarium consulari potestate.*	Agesilaus R. Spart. obit.		
89	ARTAXERXES OCHUS.		394 *M. Curtius in voraginem se præcipitat pro rep.*	*Democritus* obit. XENOPHON obit Corinthi.	PHILIPPUS Amyntæ fil. R. Macedoniæ. DION Syracusis potitur.	
		105. *Templum Ephesinũ ab Herostrato incenditur.*	400. Primus è plebe Dictator C. Martius Rutilus.	Theopompus Chius. Ephorus Cumæus.		
		106. Bellũ sacrũ novennale inter Phocenses & Bœotos cœpit.				
3600--						350

Anni Mūdi.	Ol Pers.	Ol. Maced.	A. V. Rom.	Vir. Il.	Var.	Ante Chr
3601--		108. *Philippus* Olynthū dolo capit.			*Nectanebus Rex Ægypti fugit è regno. Ægyptus tota redit ad Persas.*	
11	110. ARSES penit. Rex Persarum.	109. *Philippus Græcorum consensu territus Byzantium oppugnare desistit, fœdus init cum Atheniensibus.*	413. BELLVM SAMNITICVM ob Campanos cœpit.			
14	111. DARIVS CODOMANNVS ult. R. Pers.			Menander Comicus nascitur. *Ol. 109.*		
16	Clades Persarum ad Granicum. Clades altera ad Issum.	110. Philippus Athenienses vincit ad Chæroneam.	416. *Bellum Latinū ob postulatam consulatus & senatus communicationem.*	Euclides.	*Dionysius Tyrannus Syracusanus Corinthi exul.*	
17	112.	111. *Alexander M.* cœpit in Macedonia. *Alex. Tyrum cap. Hierosolymis sacrificat, Alexandriam condit.*		Diogenes Cynicus obit. *Ol 114.*	*Templū in monte* Garizim *struitur.*	
20	Clades ultima ad Arbela: occasus Persici imperii, *Initiū Monarchiæ Alexandri M.*		234. Pactio Caudina.	Aristoteles & Demosthenes decedūt. *Ol. 114.*		325
2	114. Alexander obit cujus imperium post civiles Ducum dissensiones tandem in IV. regna distractum.				AGATHOCLES Syracusas cœpit.	

Anni Mūdi.	*ÆGYPTI*	*SYRIÆ & BABYL.*	*ASIÆ.*	*MACEDONIÆ.*	Rom.	Vir. Il.	Var.	Ante Chr
			Antigonus *cæso Eumene Asia potitur.*	Aridæus Alexād. *fratri succedit, cui* Perdiccas *curator datus.*	442. XXX. millia Samnitium cæduntur ad Maleventum.	Theophrastus.		
28	*PTOL. LAGI* fil.						Agathocles bellum transfert in Africā.	
38	116. *Capit & affligit Hierosolymā.*	Seleucus Nicator.	*Dominatu Cassandri liberat Athenas per filium Demetrium poliorcetem.*	Cassander *Antipat. f. Athen. capit, Maced. potitur.*	445 *Bellum Hetruscū cœpit.*	Xenocrates obit *Ol. 116.*		
45	118. *Hoc anno omnes Alexandri successores regiū sibi nomen & insignia sumunt.*							
3650 -			*Antigonus à Seleuco occiditur*			*Demetrius*	*fugit.*	300

3651--			Demetrius *Athenis iterū potitur.* *Occupat Macedoniam & Græciam totam.* *Pellit Pyrrhū Thessaliam invadentē.*	*Cassander Rex obit, post quē de regno variè certatur, successio tandem stetit in Demetrii posteris.*		Megasthenes Persa. Timæus fl.		
					264. Debellatur tandem cūSammitib9 & fœdus renovatur.	Demetrius Phalereus perit. *Ol.* 124.	*Athenæ dejecto Demetrii præsidio libertatē recuperant.*	
65	123. Ptol. *Philadelphus* cœpit vivo patre.	Seleucus capto Demetrio Rex etiam Asiæ.	*Victus à Regibus, tradit se Seleuco & anno post tertio moritur.*	*Macedonia Demetrio eripitur à Pyrrho, & huic à Lysimacho.*	472. Belli Tarentini initium cum PYRRHO rege.	Berosus Ægyptius. Theocritus.	*Galli tēplū Delphicum spoliant. In Asiā trajiciunt.*	275
		Extremum prælium inter duces Alex. M. Seleucum & Lysimachum, in quo hic occumbit.		*Antigonus II. Gonatas,* Demetrii Poliorc. filius.		Epicur9 obit *Ol.* 127.		
		Seleucus Ptol. Cērauni insidiis oppressus, regnum Maced. quod Lysimacho eripuerat, cum vita amittit.			482. Dedito Tarento bellum finitur.	Manethos. Zoilus.	Initium societatis & reip Achæorum.	
3700--	127. S. Scriptura in Gr. linguā vertitur à LXX. interpret.	ANTIOCHVS Σωτὴρ Seleuco patri succedit. ANTIOCHVS Θεός. Parthi duce Arsace à Syro-Macedonibus deficiunt.		*Gallo-Græcis debellatis, Athenas capit.*	490. BELLVM PVNICVM I. cœpit.	Aratus Sicyonius ejecto tyrānō patriam Achæorum reipub. jungit.	Hiero R. Syracusarum.	250

Anni Mūdi.	Ol. ÆG.	SYR.	MAC.	A. V. ROM.	VIR. C.	VAR.	Ante Chr.
3701 --			DEMETRIVS Antigoni Gonatæ fil.		*Apollonius Rhodius Callimachi discipulus.*		
4	133. *Ptol. III. Evergetes.*	*Seleucus II. Callinicus, Thei fil.* *Antiochus* Ἱέραξ *regi fratri bellū infert ope Gallorum.*	*Aratus Sicyonius Corintho expulso Macedonico præsidio Achæorum reip. jungit.*	512. C. LVTATIVS Catulus Cos Pœnos vincit ad Ægates. *Finis I. Belli Punici.*	M. Livius Andronicus ENNIVS nascitur. V.C. 515. I. SIRACIDES venit in Ægyptum.	*Attalus Pergamenus occasione belli inter Seleucum Callinicū & Antiochum Hieracem fratres, res suas in Asia auget.*	
3730	140. *Ptol. IV.* Φιλοπάτωρ.	*Seleucus Ceraunus f.* *Antiochus M. Callinici f.*	ANTIGONVS III. Δώσων	519. Templum Iani secundo clauditur.	*Chrysippus* Stoicus, Cleanthis discipulus.	Galli in Asia invalescūt	225
	Pugna ad Raphiam Ptolomæo felix.		PHILIPPVS II. *Aratum Sicyoniū veneno perimit.*	536. BELLVM PVNICVM II. cœpit. 542. *Syracusæ* capiuntur à M. Marcello.	Archimedes perit.		
	144. *Ptol. V. Epiphanes.* *Iudæam & Syriæ urbes Antiocho adimit.*	Iudæam & Syriæ urbes Ptolomæi possessas occupat.		552. BELLVM PVNICVM II. finitur. 554. Bellū Macedonicum I.	Polybius nascitur. *Olymp. 143.* Nævius obit. *Ol. 144.*		
3750 --							200

	145. Iudæi Ptolomæi præsidium arce Hieros. ab Antiocho adjuti dejiciunt	Antiochus urbes Syriæ recuperat. Vincitur ad Magnesiam à L. Scipione Cos. Rom. *Seleucus* Σωτὴρ ὁ Φιλοπάτωρ.	Philippus ad Cynoscephalas vincitur à T. Quinctio Flaminio.	558. Philippo Macedonico pax, Græciæ libertas redditur à Quinctio. 563. Bellum cum *Antiocho* cœpit.	Plautus obit. V.C.554. *Eratosthenes* obit, *Ol. 146.* Panætius Stoicus.	*Attalo* Pergameno succedit *Eumenes.* *Hannibal* apud Prusiam Bithyniæ Regē, veneno semet interimit.	275
3770	150. *Ptol. VI.* Φιλομήτωρ.	*Antiochus Epiphanes*, fil. Magni. Idolum in templo Hieros. collocat.	*Perseus* cœpit.	575 LEX VILLIA *annalis, præfigens annos ætatis Candidatis Magistratuum.*	St Cæcilius Comicus.		
	151. Templū Heliopoli struitur à Iudæis auctore Oniâ.	*Antiochus Eupator* fil. Epiphanis. *Demetrius Soter* fil. Seleuci. *Alexander* Bala insurgit contra Demetrium, Epiphanis suppositius.	Perseus vincitur. *Finis Regni.*	583 Bellum Macedonicum II. 586. L. Æmilius Paulus delet regnum Macedonicum. 590. Perseus Albæ in carcere moritur. DCmus Vrbis annus.	Crates Mallotes. *Ennius* moritur. *Aristarchus.* *Terentius* naufragio periit. Pacuvius.	*Iudas Maccabæus* cœpit. Encænia templi Hieros. Iudæ Maccabæo succedit frater *Ionathan.*	
3800	CLVII. Olympias.						120

nni ũdi.	Ol. ÆG.	SYR.	JUD.	A. V. ROM.	VIR. IL.	VAR.	Ante Chr.
ɔ1--	158 *Ptol. VII. Physcon*, qui & Evergetes II.	DEMETR. NICAN. *Antiochus Sidetes fr. Syriam invadit.*	SIMON cœpit renovat fœdus cũ Romanis.	605. Bellũ PVNICVM III. 606. Macedonicum III. contra Andriscũ. 608. *Carthago* & *Corinthus* delentur	M. Porcius Cato obit. Apollodorus Athen. L. Attius 30. annos natus fabulã docet, cum Pacuvio octogenario.		149
		Alexander Zebenna, everso Demetrio, R.	Simoni à genero occiso succedit *Ioh. Hyrcanus* fil.	609. Bellũ contra *Viriathum* in Hispania. 621. Tiberius Gracchus perimitur. 622. *Numantia* à Scipione deletur.			125
3830	165. *Ptol. IIX. Lathyrus*, fil.	*Antiochus Grypus* Demetrii fil.		633. C. Gracchus ob perniciosas rogationes occiditur.		Iugurtha eversis Micipsæ liberis Numidiam sibi vendicat.	
3840	168. Pellitur Ægypto à matre, eiq; surrogatur fr. Alexander.		*Delet templum in mõte Garizim. funditus evertit Samariam.* ARISTOBVLVS REX. IAMNEVS ALEXANDER REX II.	641. Bellũ Cimbricum cœpit. 643. Bellũ Iugurthinum cœpit. 653 C Marius & Q. Catulus Cimbros in Italiæ aditu delent.	Cicero & Pompejus nascuntur. V. C. 648. P. Rutilius Rufus. Lucilius obit. Carneades fl.		
3850--							100

3853	170. *Lathyrus* in regnum revocatur.	*Antiochus perit, succedit, fr. Cyzicenus, quē evertit Seleucus Grypi fil. & hunc Antiochus pius Cyziceni f. qui per annos ferè IX. contra æmulos patrueles regnum tuetur.*		664. Bellū Sociale. 666. Initiū belli civilis Mariani. 668 L. Sylla bellum in Græcia gerit contra Mithridatem. 673. Idem victis hostibus *Dictator* rēp. constituit & proscriptionis tabulas proponit.	M. Antonius Orator. Artemidorus Ephesius. Metrodorus Scepsius. L. Sisenna. Cl. Quadrigarius. Q. Val. Antias.	Mithridates Ponti R. Asiam occupat, cives R. trucidat, Græciā invadit.	
3867	174. *Ptol. Auletes.*	Tigranes Armeniæ R. Syriā occupat. *Lucullus Tigrane victo Antiochū Asiaticum Pii f. regem salutat.*	*Alexandra* defuncto marito regnum tenet. *Hyrcanus* & Aristobulus II. fratres de regno contendunt. *Hierosolyma capitur à Pompejo.*	677. Bellū Sertorianum in Hisp. 681. L. Lucullus res in Asia gerit cōtra Mithridatem.	Catullus & Sallustius nascūtur. V. C. 668. Geminus Math. Q. Hortensius.	Nicomedes Bithyniæ R. moriens pop. R. hæredē instituit.	75
3895	181. *Ptol. Ægypto à suis pulsus Pompeji jussu restituitur à Gabinio.*	*Syria* à Pō pejo in provinciā redigitur	*Hyrcanus restituitur, Aristobulus Romam ducitur.* Alexander Aristobuli fil. contra Hyrcanū in Iudæa tumultuatur.	688. Pompejus bellum piraticum conficit	T. Pomponius Atticus. M. Terentius Varro.		
3900	182. *Ptol. Dionysius* cū sorore *Cleopatra.*	Gabinius Syriæ præses.		699. Pompeji, Crassi, Cæsaris triūviratus.	T. Lucretius sibi mortē consciscit.		50

C. CÆSAR victo Pompejo rapit MONARCHIAM. X.

i li.	ÆGYPT.	JUD.	A. V. ROM.	VIRI ILL.	VARIA.
1.				Diodorus Siculus.	
3.	CLEOPATRA à morte fratris sola regnat.	*Herodes* Iudææ R. Romæ designatur.	710. C. Cæsar Romæ in curia occiditur.	Cornelius Nepos.	
			723. Antonius ad Actium vincitur.	722. T. Pomp. Atticus obit.	Phraates Parthorum Rex Romana signa Crasso erepta restituit.
			C. Cæsar Octavianus, rogatus à senatu retinet imperiũ, rẽp. constituit, appellatur	Dionys. Halicarnass. venit in Italiam. Nicol. Damascenus.	
o.	Victis ac à semet interfectis *Antonio* & *Cleopatrâ*, ÆGYPTVS in provinciæ formam redigitur à Romanis.				
1.		Herodes templũ Hierosol. instaurat.	AVGVSTVS.	735. Virgilius obit.	
			Drusus in Germania res bene gerit.	741. M. Agrippa obit.	
			748. Augustus Tiberium adoptat.	746. Mœcenas, & Horatius obeunt.	
o.					

CHRISTI NATALIS DIONYSIANVS, VNDE VVLGARIS ÆRÆ INITIVM.

Lectori Studioso S.

Umma historiæ universæ vestigia, ab orbe condito ad C. Cæsafaris monarchiam, decem tabulis impressimus, quarum prima annos continet cIↄ cIↄ, secunda annos Iↄ, tertia cccc, quarta ccc, quinta cc, sexta & sequentes singulæ c. Clauduntur quinprioles singulæ illustri quodam temporis articulo: Prima qui*ortu Abrahami*; secunda *ingressu populi in terram Canaan*; ter*gni Israelitici exordio & fine Attici*; quarta *Roma conditu*; quin*yri initiis*. Quinque cæteras suum quasq; seculum absolvit; nisi l huic omnium ultimæ L. annorum ἀποσπόγραφον adjecimus, l eò factum, ut si quis in natali Servatoris terminum figere maum & hîc inveniat. In temporum ratione sequimur Josephum igerum, prout in Canone Chronico eam expressit V. Cl. Ubbo nius. Annos ante Christum natum ab initio æræ vulgaris Dioinæ computamus.

TA-

TABULÆ CHRONOLOGICÆ

A NATO CHRISTO AD ANNUM.

---

cIↃ IↃ c.
LVIII.

Anni Chr.	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
Anni Christi æra vulgaris Dionysiana.	C. Cæsar Octavianus Augustus obit A. C. 14, æt. 76, à primo consulatu 46, à devicto Antonio 43.	CHRISTI NATALIS Dionysianus Anno Mundi 3950.	Trogus Pompejus. C. Iul. Hyginus. Antistius Labeo. C. Attejus Capito.	9. Archelao relegato per Cæsarum procuratores Iudæa administrari cœpit.
14	TIBERIVS. 23. *Sævitia, libidine, arrogantia, omnibus invisus.*	Christus in templo disputat annus natus XII.		10. Quintilius Varus ab Arminio cæditur.
17	Germanicus Cæsar de Cheruscis, Cattis, Angrivariis triumphat.		17. Ovidius *obit.* Livius *obit.* Strabo.	17. Terræ motus XII. Asiæ urbes affligit.
		Christus baptizatur annos natus XXX. Iohannes Baptista ab Herode Antipa capite truncatur.	19. L. Fenestella *obit.*	19. Arminius dolo suorum perit.
31	Sejanus scelerum patrator, jussu Tiberii cum omni stirpe tandem necatur.	33. Passio Christi & resurrectio.	Vellejus Paterculus. Cornelius Celsus. Massurius Sabinus. Cassius Longinus uterq;. Val. Maximus.	27. Amphitheatri Fidenatis ruinâ L. hominum millia obteruntur. Herodes Antipas tetrarcha Galilææ.
37	C. CALIGVLA. 3. *Cædibus, stupris ac rapinis omnia miscet.*	34. Pauli conversio.		37. Herodes Agrippa à Cajo Imp. Rex Trachonitidis &c. à Claudio Iudææ etiam & Samariæ constituitur.
41	CLAVDIVS. 13. *Stolidus & alieno ductu crudelis.*		40. Philo Iudæus *Legatus Romæ pro gentilibus suis.*	
44	Britannos subigit.	43. Iacobus major ab Herode Agrippa occiditur. Petrus ab eodē in carcerem conjectus ab Angelo liberatur.	Pomponius Mela. Columella.	44. Agrippâ divinitus percusso, Iudæa iterum per Romanos procuratores administratur.
50	Iudæos Româ pellit.			

54	NERO. 13. *Monstro quam homini similior.*	Simon magus. Nicolaitæ.	Petronius Arbiter. M. Val. Probus. L. Seneca. M. fil.	Esseni florent in Ægypto.
57	Parthos per Corbulonem feliciter reprimit.	62. Iacobus minor lapidibus obruitur.	Lucanus.	
64	Vrbem incendit, & invidiam sceleris derivat in Christianos.		Proculus. Persius.	
68	GALBA. OTHO. VITELLIVS.	64. PRIMA PERSECVTIO Christianorum, Petrus cruci suffigitur, Paulus gladio truncatur.	Apollonius Tyanæus. Q. Curtius. Quinctilianus. Asconius Pedianus.	70. Hierosolymæ & Politiæ Iudaicæ excidium. *Finis hebdomadũ Danielis.* 72. Templum Iudæorum in Ægypto diruitur.
69	FL. VESPASIANVS 10. *Principum omnium post Augustum optimus.*		80. Plinius perit. Martialis. Val. Flaccus.	73. Cæsarea fit metropolis Palæstinæ.
79	T. VESPASIANVS. 2. *Amor & deliciæ generis humani.*	Ebion, Menander, Cerinthus hæretici.		
81	DOMITIANVS. 15. *Sævus, rapax, luxuriosus.*		St. Papinius. Iuvenalis. Silius Italicus.	80. Vesuvii montis incēdium.
84	Iul. Agricola conficit bellum Britannicum.		94. Fl. Iosephus *Antiquitatũ libros absolvit.*	
96	COCCEIVS NERVA. 1.	92. Clemens Episcopus Romanus cœpit.	Sext. Iul Frontinus.	Musonius, Epictetus, Dio Prusæus, aliique Philosophi urbe & Italiâ pelluntur.
97	TRAIANVS. 19. *Optimus à Senatu appellatus.*	94. PERSECVTIO II. S. Iohannes relegatur Fl. Clemens Exconsul. martyrio coronatur.	Cornel. Tacitus.	
100		99 S. Iohannes Ephesi obit.		

Seculum I.

RES IMP. ROM.	RES ECCL.	VIRI CEL.	VARIA.
Trajanus Daciam victo Decebalo subigit.		Plutarchus. Philo Byblius.	
Idem contra Parthos, Armenios, Arabes res magnas gerit.	107. *Persecutio III.* Ignatius Antiochiâ Romam tractus leonibus objicitur.	*Papias S. Joannis auditor.* C. Plinius *Bithyniæ præses.*	
udæi in Africa & Cypro rebelles compescuntur.		L. Annæus Florus.	14. Babylon, Ctesiphon, Seleucia à Trajano capta.
HADRIANVS 21. *Ingenio varius.*	Trajani persecutionē successor ejus propagat.	Phavorinus Arelatensis. Suetonius Trāquillus.	18. Iudæorum rebellio in Iudæa à Marcio Turbone castigatur.
ebus urbanis constitutis provincias peragrat.	Aquila Bibliorum interpres.	Ptolomæus. Neratius Priscus. Iuventius Celsus. Priscus Iabolenus.	
arthis Armenia, Assyria, Mesopotamia cedit.	126. Quadratus & Aristides Apologeticos Imperatori exhibent.		29. Iudæis Hierosol. agro interdictum.
ierosolyma instaurat.		Arrianus. R. Akiba. Cl. Aelianus. Phlegon Trallianus.	31. Salvius Iulianus auctoritate Hadriani Imp. edictum perpetuum condit.
udæos Barcocheba duce rebelles internecione delet.			
NTONINVS PIVS. 24. *Alter Numa.*	Basilides Gnosticorum sectæ parens.	Zenobius Sophista. Max. Tyrius. Galenus. Iustinus *Trogi abbreviator.*	R. Iehuda cognomēto sanctus juris Iudaici traditiones scripto mandat.
rbem terrarum sine bello sola auctoritate texit.	Iustinus Apologiam edit. Marcion, Cerdo, Valentinus hæresiarchæ.		

		Symmachus Bibliorum interpres. Hegesippus ex Iudæo Christianus.	Appianus. Diog. Laërtius. Gellius.	
161	M. ANTON. PHILOS. 19. & L. ANTONINVS VERVS. 9. *Fratres dissimillimi.*	163. Iustinus Apologiam alteram imperatoribus offert.	Apollonius Alexandrinus. Hermogenes *Rhetor.*	62. Vologeses Part. R. Rom. imperii fines infestat.
165	De Parthis triumphant.			
169	L. Verus apoplexia perit.	166. PERSECVTIO IV. Iustinus Romæ, Polycarpus Smyrnæ martyrium obeunt.	Polyænus. Pausanias. Athenæus.	65. Britannis permissu Regis publicè annunciatur Evangelium.
	Bellum Marcomannicum.		Appulejus. *Athenagoras. Theophilus.*	
	Christiana legio pluviam & victoriam exercitui Imp. impetrat.	Montanus, Tatianus, hæresiarchæ.		
180	COMMODVS. 12. *Optimi patris pessimus filius.*	Theodotion Bibliorum interpres.	*Melito Sardensis. Apollinaris. Dionysius Corinthius.*	
192	PERTINAX. DIDIVS IVLIANVS. SEPTIMIVS SEVERVS. 18.	85. Apollonius senator Rom. martyr. Pantænus Indiam petit Evangelii proferendi caussa.	Lucianus. Phrynichus.	89. Cleander nuper apud Cōmodum potens dignum vita exitum sortitur.
	Pescennium Nigrum in Oriente, Clodium Albinum in Occid. Imperii competitores sigillatim aggressus vincit.	Contentio de tempore celebrandi Paschatis. Tertullianus scribit Apologeticum.	Iulius Pollux. Iul. Solinus.	Artabanus Part. R. ab Imp. superatur.
200				

Seculum II.

Anni Chr.	Res Imp. Rom.	Res Eccl.	Viri Cel.	Varia.
201		V. PERSECVTIO, quâ *Philippus* Ægypti Præses, *Leonides* pater Orig. *Irenæus* cum omni ferè populo suo Lugdunensi martyrio coronati.	Clemens Alexandrinus.	
205	Severus Imp. ex Oriente redux triumphat. Idem in Britannia, re feliciter gesta, obit.		Minucius Felix. *Papinianus.* *Philostratus scriptor vitæ Apollonii.*	Plautianus Præf. Prætorio, gratiâ & opibus florens, Caracallæ socer, à genero interimitur.
211	Ant. Bassianus CARACALLA, cum fr. GETA.		*Philostratus prioris gener scripsit vitas Sophistarum.*	
212	*Geta* in sinu matris à fratre occiditur.	215. Disputatio inter Cajum Catholicum & Proclum Montani sectatorem Romæ instituitur.	Iul. Africanus *Dion Cassius.* *Herodianus.*	
217	MACRINVS. 1.			
218	HELIOGABALVS. 4. *Omnium nequissimus.*		*Vlpianus, Pomponius, Celsus, Modestinus, Paullus ICti.*	
222	SEVERVS ALEXANDER. 13. *Pace belloq; optimus.*	19. Hierichunte in dolio inveniuntur divinæ scripturæ libri Græcè redditi.	*Oppianus.*	
235	MAXIMVS. 2. *Gordiani pater & filius Imperium usurpantes occiduntur.*	Origenes Alexandriæ, Cæsareæ, Athenis sacros codices interpretatur.	*Ammonius* præceptor *Plotini.*	25. Iudæis in Palæstina degere permissum. Talmud. Hierosol. à R. Iochanã conscribitur.
237	BALBINVS & PVPIENVS. 1.			
238	GORDIANVS. 6.	35. VI. PERSECVTIO, plerosq; omnes ecclesiarum Antistites partim morte, alios exilio sustulit.	Gregorius Neocæsariens.	30. Persæ Artabano Partho everso imperium Orientis recuperant per ARTAXERXEM.
244	PHILIPPVS ARABS 5. *Parricida antecessoris.*		*Censorinus.* *Serenus Sammonicus.*	
249	DECIVS. 2.	49. VII. PERSECVTIO, priorib. sævior.	Cyprianus.	42. Sapores Rex Persarum Romanis finibus infestus.

251	GALLVS *pater* & VOLVSIANVS *filius*, 2.	Paulus in eremum secedit.	Dionys. Alexandrinus.	Persæ Antiochiam diripiunt. Scythæ Chalcedonem capiunt, Nicæam succendunt.
253	VALERIANVS cũ fil. GALLIENO.	Novatiani & Novati schisma Romæ contra Cornelium Episcopum.	*Gregorius Imperialium constitutionẽ collector.*	Gothi Macedoniam vastant.
260	Valerianus à Sapore capitur. A Gallieno duces passim deficiunt.	57. IIX. PERSECVTIO. Cyprianus primùm exilio, inde capite mulctatur.		64. Odenatus Palmyrenorũ Decurio, Zenobiæ maritus, regio nomine assumpto, Persas Romanis finibus expellit.
268	CLAVDIVS. 2. *Frugi & moderatus.* Gothos ingenti strage fundit.			
270	AVRELIANVS. 5. Vincit Alemannos & Marcomannos. Zenobiam triumphat.	Sabellius hæresis abolitæ instaurator. 70. Paullus Samosatenus Deitatis in Christo abnegator, in Synod. Antioch. damnatur.	*72. Dionys. Longinus jussu Imp. occiditur.*	
275	TACITVS. FLORIANVS.			
276	Aur. PROBVS. 6.		*Porphyrius Plotini & Longini discipulus.*	
		72. IX. PERSECVTIO.		
282	CARVS, cum filiis CARINO & NVMERIANO.	77. Manichæorum hæresis erumpit.	Arnobius.	
284	DIOCLETIANVS. 20. MAXIMIANVS HERCVLIVS Imp. Collega.		Lactantius. *Spartianus.*	Constantius Chlorus Britanniam, Diocletianus Ægyptum, Herculius Africam pacant, Narseum Persam vincit Galerius.
291	Iulius Constantius Chlorus & Galerius Maximianus Armentarius adoptantur Cæsares.	97. Thebææ legionis milites, quod Christiani essent; omnes ad unum à Max. Herculio trucidantur.	*Vulcatius Gallicanus.* *Trebellius Pollio.*	
300				

Seculum III.

RES IMP. ROM.	RES ECCL.	VIRI CEL.	VARIA.
Impp. depositâ purpurâ *Constantium Chlorum* & *Galeriũ Maximianum* renunciant Augustos.	X. PERSECVTIO atrocissima,	*Iul. Capitolinus.* *Æl. Lampridius.*	305. Constantius filium Constantinũ; Galerius Severum Maximinum Cæsares appellant.
CONSTANTINUS M. 31. MAXENTIVS Herculii fil. 6.	Donatistarum schisma in Africa.	*Fl. Vopiscus.* Iuvencus.	309. Sapores II. Rex Pers. cum vitæ initio cœpit, regnavit annos 70. Persequutor Christianorum.
Licinius à Galerio Cæsar constituitur.		Hermogenes constit. Imperialium collector.	
Maxentius perit.	25. SYNOD. NICÆNA. Arii hæresin damnat, & controversiã de Paschate dirimit.		Gladiatorũ spectacula è R. orbe sublata.
Licinius capite mulctatur.			
Crispus Cæsar dolo novercæ occiditur.	30. Athanasius ex presbytero Episcopus Alexandr.		
Encænia novæ urbis Cpolis.	34. Synodus Tyri Ἀρειανίζουσα.		327. Fausta Constantini M uxor calumniarum in Crispinum Cæs. rea occiditur.
CONSTANTINUS, CONSTANTIVS, CONSTANS.	Ancyrana & Gangrensis Synodi.	40. Euseb Cæsariens. obit. *Terentianus Maurus.* *Iamblichus.* *Donatus.*	41. Franci Galliam populantes à Constante vincuntur.
Constantinus à Constante prope Aquilejam cæditur.	47. Synodus Sardicensis eiq; opposita Philippensis.	Iul. Maternus Firmicus.	Cõstantis morte cognita Vetranio in Pannonia, Nepotianus Romæ imperium arripiunt.
Constans à Magnentii duce occiditur.	PHOTINVS & Macedonius hæretici.		

351	Magnentius vincitur à Constantio.		51. Synodus Sirmiensis hæreticorum.	Lucifer Calaritanus.	Nisibis à Sapore Persa ter frustra obsessa.
361	IVLIANVS Apostata.		55. Hilarius Pictavorum Episcopus relegatur.	56. Antonius Monachus obit.	54. Gallus Cæsar capite mulctatur à Constantino.
363	IOVIANVS.		57. *Liberius* Papa R. Arianæ hæresi subscribit.	*Aurel. Victor.* *Eutropius.* *Proæresius.* *Themistius.*	Iovianus cum Persis pacem init tradita Nisibi & magna parte Mesopotamiæ.
364	VALENTINIANVS in occidente. 12.	VALENS 25. In oriente.	59. Ariminensis & Seleuciensis synodi hæreticorum. Valens Imper. Catholicos vehementer persequitur.	Optatus Milevitan. Cyrillus Hierosol. Ephrem Syrus. 71. Athanasius obit.	VVestGotthi Valentis permissu in Thracia sedes ponunt.
375	GRATIANVS & VALENTINIANVS 11.	389. THEODOSIVS 17.	Basilius M. Cæsareæ in Cappad. Episcopus.		Vlphilas f. scripturam in linguam Gotthicam traducit.
383	Cl. Maximus tyrannus Gratianum perimit.	388. Cl. Maximũ fugat.	Gregorius Nazianzenus. Ambrosius Mediolanensis, MartinusTuronensis Episcopi. Gregorius Nyssenus.	*Oribasius.* *Eunapius.* *Ammianus Marcellinus.* Philastrius. Evagrius. Epiphanius. Prudentius.	384. Symmachus de ara Victoriæ instauranda Valentinianum interpellat, quem refellit Ambrosius.
392	Valentinianus ab Arbogaste strangulatur.	394. Eugenium tyrannũ vincit.	81 Synod. *Constantinop.* Oecum. II. damnat Macedonium. Priscillianistarũ secta in Hisp.	Didymus Alexandrinus. *Fl. Vegetius.*	
395	HONORIVS 28.	ARCADIVS 13.	Hieronymus. Ruffinus. 97. S. Ambrosius obit.	*Macrobius.* *Claudianus.* *Ausonius.* *Martialis.*	IezdegirdesRex Persarum.
400					

Seculum IV.

nni hr.	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
401			Innocent. I. Episcop. Rom.	Sever. Sulpitius. *Sext. Aur. Victor.*	Gothi primû Radagaiso, inde Alarico R. ducibus, in Italiam irrumpunt, stipati Hunnis.
405	*Stilico* Radagaisum occidit.		7. I. Chrysostomus obit in exilio.	Synesi9 Cyrenens. Ep.	
408	*Stilico* Honorii jussu perimitur.	8. THEODOSIVS II. 43.	11. Collatio contra Donatistas Carthagine, coram Marcellino Tribuno.	Paulus Orosius. Sedulius. Cyrillus Alexandr.	Alani, Vandali, Suevi, Burgundiones, Gallias & Hispanias invadunt.
420	CONSTANTIVS consors Imperii.	14. Pulcheriam sororem Augustam appellat.	16 PELAGII & Cælestii errores Carthagine & Mileti damnantur.	Theodoretus. ProclusEp. CPtanus Possidius Calamensis Episcopus.	10. Roma cap. ab Alarico. 11 Alarico succedit Athaulfus, assumta in uxorem *Placidia* Honorii sororê.
425	VALENTINIANVS III. 30.	Persicum bellum contra VVaranem.	20. S. Hieronymus annos natus 91. obit.	Paulinus. Vincentius Lirinensis.	*Pharamundus*, primus Rex Francorum.
	Aëtius contra Francos, Burgundiones, Gothos, Hunnos remRomanam utcunque sustentat.	35. Codex Theodosianus editur Cpoli.	30. S. Augustinus anno æt. 76. obit. 31. Synodus EPHESINA, contra Nestorium.	Socrates. Sozomenus. *Zosimus. Olympiodorus.*	27. Vandali & Alani duce Genserico in Africam penetrât à Bonifacio Comite invitati. 29. Clodius Pharamundi f. trans Rhenum in Gallias erûpens ab Aëtio reprimitur.
		Bleda & Attila Illyricû & Thraciam populantur.	32. *Patricius* Hibernos docet fidê Christianam.	1. Cassian9. Philostorgius.	
446	Picti & Scoti Britannos infestant.	50. MARCIANVS.	40. LEO ordinatur Episcopus R.	Isidorus Pelusiota. Idatius.	45 Clod. Franc R. ditionem transRhenû extendit. 49. *Meroveus* Franc. in Gallia sedem firmat.
450					

451	Attilæ clades in campis Catalaunicis.		51 Synod. CHALCEDONENSIS contra Eutychem.	Prosper Aquitanus	Saxonum in Britanniam adventus.
455	MAXIMVS.			*Paullus Ægineta.*	Venetiarum origo.
456	AVITVS.		Persequutio Vandalica sub Arianis regibus fervet in Africa.	*Aëtius Amidenus.*	
457	MAIORIANVS. 4.	57. LEO Thrax. 17.		Salvianus Massiliensis.	55 Gensericus ex Africa in Italiam evocatus Romam diripit.
461	SEVERVS. 4.				
467	ANTHEMIVS. 5.		61. LEO Episcop. R. obit.	60. obit Simeon Stylites ὁ θαυμαστής.	76. Genserico in Africa succedit *Hunericus.*
472	OLYBRIVS.				
473	GLYCERIVS.		72. Sidonius Apollinaris Arvernorū Episcopus creatur.		
474	IVL. NEPOS.	74. ZENO. 18		Faustus Rhegiens. Ep.	
475	AVGVSTVLVS.				
476	ODOACER Herulus Italiam occupat.	77. *Basiliscus* imperii invasor perit.	*Hunericus* R. in Africa sævit in Catholicos.	Gelasi9 Cyzicenus. Sidonius Apollinaris. ÆneasGazæus.	84. Hunerico succedit *Gundamundus.*
	Finis Imp. Occid.				
	REGES ITALIÆ.	91. ANASTASIVS. 27.	94. Gelasius P. Rom. qui libri authentici, qui apocryphi sint habendi, declarat.	Victor Vticensis. Ennodius Ticinensis. Gennadius Massiliensis.	95. *Thrasamundus* Vandal. Rex.
493	THEODORICVS OstGott. R. *Odoacrum* evertit.				99. Bulgari in Romanos fines incurrūt.
			ClodoveusR. Franc. initiaturChristianismo.	*Proclus Lycius.*	
500					

Anni Chr.	Reg. It.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
		Anastasius cum Persarum RegeCabade bello conflictatur. VitalianiGothi contra Imper. instructa classis Procli speculis æreis conflagrat. 18. IVSTINVS Thrax. 9.	Fulgentius Ruspensis Episcop. à Thrasamūdo in Sardiniam relegatur. 18. Tumultus CPii contra Anast. Imp coortus ob trisagii hymni interpolationem.	Symmachus. Boethius. Ferrandus Diacon9. *Hesychius Milesius.* NonnusPanopolita. Avitus Alcimus. Dionys. Exiguus. I. Maxentius.	*Cabades* Persa orientalemImperii limitem infestat. 7. *Clodoveus* AlaricoVV. Gotho debellato Lutetiam regni sedem constituit. Amalaricus fil in Hisp. fugiens hanc & partem Galliæ retinet. 22. *Hildericus* Vand. R. orthodoxis benignus.
525	*Athalaricus* sub matris Amalasunthæ tutela. 9.	27. IVSTINIANVS. 38. 29. *Bellisarius* contra Cabadē Persam mittitur.	*Hildericus* R. Vand. Africanis Ecclesiis pacem reddit.	Marcellin9 comes. Cassiodorus.	26. Antiochia terræ motu pænè omnis evertitur.
534	*Theodatus.* 2.	34. Bellisar. Africam recipit	29. Arausicana synodus contra Pelagium.	Epiphanius Scholasticus. Anastasius Sinaita.	29. Codex Iustinianeus publicatur.
536	*Vitiges.* 4.	36. Idem Romam recuperat, & post Vitigem capit.		Arator. *Procopius.*	30. Hildericum Vandalū regno exuit fr. *Gilimer.*
539	*Ildibaldus.* 1.		S. BENEDICTVS Cassinense cœnobium cōdit.	*Priscianus. Agathias. MarinusNeapolitanus.*	34. Finis regni Vandalici in Africa.
	Eraricus. m. 3.	40. Idem cōtra *Cosroem* Persam & subinde contra *Totilam* mittitur.		*Ammonius. Tribonianus.*	
541	TOTILAS. 10.		35. Ioh. Philoponus, Grammat. Alexandr. *XIIX.* argumenta Procli scripto confutat.	*Damascius Damascenus.*	40. *Cosroes* Persa Syriam vastat.
	Romam bis capit.	48. *Theodora* Augusta obit.		Iornandes.	48 BerytusPhœniciæ, studiorum mater, terræ motu evertitur.
550					

553	*Teja* Rex ult. 1. *Finis regni Gothorum in Italia.*	52. *Narses* Totilam inde & *Tejam* debellat.	53. Synodus CPtana secunda, Oecumenica quinta Theodori Mopsvesteni libros, Ibæ Edesseni epistolam & Theodoreti commentariũ contra Cyrilli anathematismos damnat.	Gildas sapiens. *Simplicius.* Liberatus.	Monachi translatis ex India bombycum ovis serici cõficiendi rationem docent Europæos.
		65. IVSTINVS II. 13. *A bello alienus, legum amans & justitiæ.*		Procopius Gazæus. 65. *Bellisarius* obit.	58. Hunni Thraciam vastantes à Bellisario reprimuntur.
568	ALBOINVS Langobard. R. Italiam invadit.			*Corippus.* Venantius Fortunatus.	Langobardis in Italia dominantibus Ravennam tenent Exarchi.
574	*Clepho*, 1.	78. TIBERIVS II. *princeps lenis, justus, munificus, pius.*		Evagrius.	74. *Alboinus* fraude uxoris Rosimundæ perit.
	Interregnũ decenne.				
585	*Authar.* 7.	82. MAVRITIVS Cappadox 20. *Virtutes reliquas labe avaritiæ deformavit.*	91. Greg. M. eligitur Papa R. 96. In Britannia Picti à Columbano, Anglosaxones ab Augustino Monacho docentur fidẽ Christianam.	96. Gregorius Turonensis obit.	91. *Hormisdæ* Persarum Regi in carcerem detruso surrogatur fil. Cosroës secundus.
591	*Agilulfus*, 25.	Bellum Persicum. Bellum Avaricum.			
600					

Seculum VI.

Anni Chr.	Imp. Or.	Reg. It.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
602	PHOCAS. 8. *Imperium eadem immanitate, qua quæsierat administrat.*		4. Gregorius M. PapaR. obit.	Isychus Ep. Hierosol. Theophylactus Simocatta.	Cosroes Persa Romanos fines populatur. 12. Francorum Reges civili bello colliduntur.
610	HERACLIVS. 30.				
614	Persæ Hierosolymam occupant, Ægypto & Libya potiuntur.	16. *AdalVValdus.* 10.	14. Capta Hierosolyma lignū Crucis in Persidem asportatur. Christianorū ad XC millia Iudæis venduntur mactanturq;.	Iohannes ἐλεήμων.	13. *Clotarius* toto Francorū regno potitur. *Avares* Thraciam infestant.
621	*Heraclius* in Armenia Persas cædit & in Persidem penetrat.	26. *Ariovaldus.*	30. Cantabrigiensis Academia à R. Sigisberto instituitur. 30. Initium sectæ MONOTHELETARVM.	Leontius. Sophronius Ep Hierosol. Ioh. Moschus. 36. Isidorus Hispalensis obit.	22. MVHAMMEDES Arabum princeps ob novam sectam Meccâ profugit. *Dagobertus* R. Francorum. 31. *Muhammedes* obit. Successores illius Saraceni paullatim Palæstinam, Syriam, Ægyptum occupant. 40. Saraceni Hormisda fugato Persidem sibi subjiciunt.
627	*Siroes* Pers. R. pacem reddit Romanis.	39. *Rotaris.* 10.			
641	CONSTANTINVS. m. 4. HERACLEONAS. m. 6. CONSTANS. 27.		Constans Orthodoxis juxta atque Monotheletis silentium imperat.	Antiochus monachus.	44. Dagoberto succedunt filii *Clodoveus II.* & Sigebertus.
650					

654	Constans ad Lyciæ littus infeliciter pugnat contra Saracenos.	54. *Rodoaldus*. 5. 60. *Aripertus*.	57. Clodoveus in summa annonæ penuria aurum & argentum sepulcris abradi, & in pauperes dividi jubet.	Audoënus Episcopus Rotomagensis.	53. Saraceni Rhodum occupant. *Muavia* Saracenorum Calipha princeps victoriosus. 60. Francorum Regibus in luxum & inertiam solutis, Palatii præfecti pleraq; omnia deinceps administrant.
668	CONSTANTINVS Pogonatus 17.	62. *Gundipertus*. 63. *Grimoaldus*. 9.	62. Bathildis Clodovei uxor Corbeiense monasterium condit.	Hildephonsus Episc. Toletanus.	
676	Saraceni obsessa nequicquam CPli inducias XXX. annorum paciscuntur.	73. *Garibaldus*, m. 3. *Pertarithus*. 17.		Maximus monachus CPtanus, martyr.	70. Saraceni Syracusas expugnant.
685	IVSTINIANVS II. ῥινότμητος. 10. *Barbarus & immitis*. Induciis Saracenicis temere & infeliciter renunciat.	91. *Cunipertus*. 12.	80. Synod. Cptana III, œcumenica sexta damnat Monotheletas & in his Honorium R. Pontificē.	Ionas scriptor vitæ Columbani.	77. *Bulgari* VVolgæ fl. accolæ, Thraciam vastantes pacem Imperatori vendunt pactione annui tributi. 91. *Pipinus* Ansegisi fil. Austrasiæ & Neustriæ regnorū magisterium per 27. annos gerit.
695	LEONTIVS 3. Iustinianum naso mutilatum relegat.		90. Egbertus Eboracens. Archiepiscopus, VVillebrordum, Suibertū, Lebuinum, aliosq; in Frisiam ad Evangelium docendum mittit.	Iulianus Archiep. Toletanus.	98. Saraceni Carthaginem evertunt.
698	TIB ABSIMARVS. 7. Leontium naso truncat.				700 Saraceni in Syria, Armenia & Cilicia latè cæduntur.
700					

Anni Chr.	IMP. OR.	REG. IT.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
705	Iustinianus imperium recuperat. 6.	3. *Luitpertus*. m. 8.	6. Saraceni Christianis Damasci primarium templum adimunt.		
711	PHILIPPICVS. 2.	*Regimpertus*. m. 3.	7. Synodus Trullana quini-sexta.		12. Saraceni Hispaniam occupant cæso Roderico R.
713	ARTEMIVS mutato nomine ANASTASIVS dictus. 2.	4. *Aripertus*. 11. 16. *Asspirandus*. m. 3.	12. Philippicus sextam synodum abrogat. *Bonifacius* ex Anglia Monachus Bavaros, Francos orientales Hassones ac Thuringos docet fidem Christianam.	Beda.	14. *Pipinus* obit, succedit in regni præfectura filius *Carolus Martellus*.
715	THEODOSIVS. 2.	*Luitprandus*. 30.			
717	LEO ISAVRVS. 24. CPlin à Saracenis obsessam fortiter defendit.		26. Leo Imp. incipit εἰκονομαχεῖν.	Ioh. Damascenus scribit contra Imp. pro sacris imaginibus.	17. Astures Pelagio Gotho duce Saracenos latè vincunt in Hispania. *Carolus Martellus* Saxones, Bavaros, Alemannos, Saracenos cædit.
727	Romani relictâ fide Imp. in fidem se Rom. Pontif. Greg. II. dedunt.	46. *Hildebrandus*. m. 7. *Rachis*. 6.	Greg. II. Papa R. Imp. anathemate ferit. S. Bonif. Mogunt. Eccles. profectus Fuldense monast. condit.	30. Germanus Episcopus CPtanus obit in exilio. 34. Beda obit. 37. VVillebrordus primus Ep Traject. obit.	41. Carolo Martello succedunt duo filii Carolomannus & Pipinus. 42. Childericus postremus è Merovei posteris R. Francorum.
741	CONSTANTINVS COPRONYMVS. 34. Hujus uxor *Irene* Cagani Avarum Regis filia.	50. *Aristulphus* occupat Ravennam. *Finis Exarchatus*.	Idem in Bavaria IV. in Francia. Or. II. instituit Episcopatus. 47. Carolomānus è Rege Monachus Cassinensis. 50. Rachis è Langob. Rege Mon. Cassin.		Atrox pestis Græciam, Italiam &c. populatur.
750					

	Imperator Iconolatras graviter persequitur.	57. *Desiderius* ultimus Lãgobardorum. 18.	52. S. Bonifacius Præsul Moguntinus Pipinum in Regem Francorum perungit. 54. Synodus CPtana 338. Episcoporum damnat imaginum in tẽplis usum.	54. S. Bonifacius à Frisiis interficitur.	52. PIPINVS Caroli Martelli fil. ex Palatii præfecto Rex Francorum, exauctorato Childerico.
762	Bulgaros vincit ad Anchialum & triũphat.			Theodorus Studites. Alcuinus Albinus. Paullus Diaconus.	62. TVRCÆ portis Caspiis effusi Armeniæ incumbunt, & Saracenos oppugnant.
			Leo Imp. in reprimendo imaginũ cultu patrem avumq; æmulatur.		68. CAROLVS M. R. Francorum coronatur.
775	LEO IV.	74. CAROLVS M. capto Desiderio R. Italiæ.		81. VVillibaldus primus Eystetens. præsul obit.	72. Initia belli Saxonici per annos *XXXIII.* continuati.
780	CONSTANTINVS VII. cum matre Irene. 10.		80. Osnabrugensis ecclesia prima in omni Saxonia à Carolo constituta.	Georgius Syncellus. Georgius Theophanes.	78. Caroli in Hispaniam contra Saracenos expeditio. 80. Carolus VVidekindus Saxonem superat.
			87. Synodus NICÆNA II. contra Iconoclastas.		
790	Cõstantinus Irene in ordinem redactâ solus regnat 8.	*Finis regni Langobardorum in Italia.*	91. Parisiensis Academia à Carolo M. instituitur.	95. Hadrianus I. papa R. obit.	91. Carolus Avares ad Rabam fl. magna strage fundit.
797	Irene filium excæcatum imperio dejicit.		94. Synodus Francofurt. præsente Carolo Felicem & Elipandũ Hisp. Episcopos, cultum item imaginũ damnat.		800. CAROLVS Romæ à Leone III. Imperator Augustus declaratur. 14.
800					

Seculum VIII.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
801	CAROLVS M. Saxones transalpinos in Gallias transfert. Danos & Venetos comprimit.	2. NICEPHORVS, Logotheta dejecta Irene, 9.	9. Synodus Aquisgranensis.	Vsuardus. 9. S. Ludgerus obit.	Normanni Frisiorum, Gallorum, Scotorum littora infestant.
806	Filiis hæreditatem tripartitò dividit.	11. MICHAEL CVROPALATES. 2.		Eginardus. Othelgrimus.	13. Bulgari capiunt Adrianopolim.
814	LVDOVICVS PIVS. 27.	13. LEO V. ARMENIVS. *Iconomachus*. 7.	22. Corbeiense cœnobium in Saxonia conditur.		20. S. Marci corpus Alexandriâ Venetias transfertur.
817	Bernardus Italiæ R. à patruo Imp. desciscens bellum movet infeliciter.	20 MICHAEL BALBVS. 8.	25. Synodus Parisiensis de imaginibus memoriæ gratia retinendis.	VValafrid. Strabo. Alhasenus.	23. Saraceni Hispanienses Cretam occupant.
830	Conjuratio procerum contr. Lud. Imp.	29. THEOPHILVS. 12. Iconolatrarum persecutor.	26. Haraldus Daniæ Rex cum uxore & sociis Moguntiæ baptisatur.	Freculpho Lexoviensis. Ansegisus.	28. Saraceni Africani Siciliam subigunt.
833	Filiorum contra patrem Imp. conspiratio.			Nithardus. Aimoinus.	41. NORMANNORVM in Galliam justæ expeditionis initium.
840	LOTHARIVS. 15.	41. MICHAEL. 25. *Vecors & sævus*.	Michael Imp. sacras imagines instaurat.	Haimo Episc Halberst.	
841	Funestum inter Reges fratres Ludovici Pii filios dissidium.		47. Rabanus Maurus fit sextus Episcopus Moguntinus.		
850					

	Lotharius Imperio se abdicat.		55. Lotharius ex Imper. Monachus, in Pruminensi cœnobio obit.	56. Rab. Maurus obit.	Saraceni Corsicam & Sardiniam infestant.
855	LVDOVICVS II. 19.	Bardas Cæsar interficitur.		Nicol. I. Papa R.	
	Bellum contra Saracenos in Campania.		58. Ignatio patriarchæ CPtano sede dejecto surrogatur Photius.	Photius. Niceras David.	54. Normanni infestino bello colliduntur.
	Adalgisus dux Beneventanus ditione sua exuitur à Ludovico Imp.	67. BASILIVS. 19. remp. antecessoris ignavia perditam recreavit.	69. Synodus CPtana cōtra Photiū Oecumenica octava quibusdam habita.	Abumazar Alpharabius. Anastasius bibliothecarius. Hincmarus Remensis.	62. Lotharius Lotharingiæ Rex legitima conjuge expulsa aliam sibi jungit infeliciter.
875	CAROLVS CALVVS. 2.		Bogoris Bulgarorum R. fit Christianus, & subinde monachus.	Paschasius Ratbertus.	
877	LVDOVICVS III. Balbus. 3.			Petrus Siculus.	
880	CAROLVS CRASSVS. 7.		80. Initia religionis Christianæ in Moravia.	Ado Viennens.	70. Sanctimoniales in Anglia ut Normannorum libidinem extinguant nares sibi & labra præcidunt.
887	ARNOLPHVS.	89. LEO IV. Philosophus 25.	81. Godefridus Normannorū R. Christiana sacra suscipit.	Albategnius.	
	Berengarius regnum Italiæ invadit.				87. Normannis Neustria incolenda traditur à Carolo Crasso Imp.
899	LVDOVICVS IV. 12.		Leo Imp. ob ductā quartam conjugem à Nic. Patriarcha aditu ecclesiæ prohibetur.	Ioannes Scotus à discipulis graphiis confoditur.	
900					

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
907	Hungari Lud. Imperatorē prælio vincunt ad Ansbergam Bavariæ.	11. ALEXANDER.	12. Rollo dux Normannorum sacris Christianismi initiatur.	Moses Bar-Cèpha.	Hungari Pannoniā egressi Italiam affligunt, per Germaniam prædas agūt.
912	CONRADVS. 7.	12. CONSTANTINVS Porphyrogennetus. 19.		Rhegino.	12. Rollo dux cū Normannis suis à Carolo Simplice borealem Galliæ oram omnem obtinet.
915	Berengarius R. Ital. Imperator salutatur.				
919	HENRICVS AVCEPS. 17.	ROMANVS Lacopenus imperii consors.		Radulphus Flaviacensis.	
922	Hungaros Saxoniæ infestos submovet.		21. Quibus caussis tertias summum nuptias inire liceret, apud Græcos legibꝰ firmatur.		
	Bellum diuturnum contra Sclavos, Henetos, Vandalos.	30. Bulgari capiunt Adrianopolin, Thraciam & Macedoniam vastant.			24. Hungari Italiam, Germaniam & Galliam depopulantur.
933	Hungarorum ad 40. millia cæduntur ad Mersburgum.		27. Benno Metensis Episcopus à civibus suis disciplinæ impatientibus excæcatur.	Vdalricus Augustæ Vindelicorum Episcopus.	37. Ramirus R. Hisp. octoginta amplius millia Saracenorum cædit.
936	OTTO MAGNVS. 37. Bohemos 13. annorū intervallo domat.	36. Russi CPlin invadentes summoventur.			
939	Lotharingiam occupat.				Turcæ Thraciam populantes ad ipsam CPlin perveniunt.
946	In Galliam expeditionem suscipit.			Luitprandus Ticinensis.	
948	Haraldum Danorum Regem superat.		Haraldus Danorum R. cum filio Svenone baptizatur.	Rasis.	Otto Imper. Sclavorum gentem suo subjecit imperio.
950					

951	.n Italia movet contra *Berengarium*.				Hermannus Billing dux Saxoniæ.
955	Hungaros fundit ad Augustam.		60. Bulgari Christianæ religioni initiantur.	Suidas.	
962	OttoImp. Romæ salutatur Augustus.	60. ROMANVS Iunior. 3. 63. NICEPHORVS Phocas.		Flodoardus.	
966	In Italiam revertitur.	69. IOH ZIMISCES.	65. Poloni cũ Miezlao Principe suo sacra Christiana suscipiunt.	VVittichindus.	64. Berengarius ab Imp. in deditionem acceptus, relegatur in Bavariam, ibiq; moritur.
969	Apuliam & Calabriam occupat.	75. BASILIVS&CONSTANTINVS Romani iunioris filii.		Hrosvvit.	
973	OTTO II. 19.		70. Archiepiscopatus Magdeburgensis initium.	Abbo Floriacensis.	
	Infeliciter pugnat contra Græcos & Saracenos, in Calabria.		80. Russi cum Volodomiro duce ad Christum convertuntur.		
983	OTTO III.				86. LVD. V. Gall. Rex stirpis Carolinæ ultimus.
986	Bohemos ad obsequium cogit.		Initia Christianæ religionis in Svecia & Norvegia.		
987	Crescentium Romæ supplicio afficit.	BulgariThessalia ejiciuntur.			88. HVGO Capetus Gall. Rex.
			96. Greg. V. Papa Rom. Bruno antea vocatus, natione Saxo.		
1000					1000.

Seculum X.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
1002	HENRICVS II. cognomento *Sanctus & Claudus.*			Fulbertus Carnotens.	1. *Boleslaus* primus Poloniæ R. creatur ab Ottone III, Imp.
1004	Expeditio prima Imp. in Italiam.		6. Bambergensis Episcopatus initium.		
1013	Expeditio in Italiam altera.	18. Basilius de Bulgaria debellata triumphat.	8. Bruno Prussorum, Bonifacius Russorum Apostoli martyrio coronãtur.	Burchard. VVormaciensis.	5. *Canutus Magnus* Daniæ Rex.
1015	Boleslaum Polon. R. tributum pendere cogit Imperator.	22. Idem Iberos subigit.		Dithmarus Mersburgens.	*Saraceni* Hierosolymam capiunt.
1023	Henrici Imp. expeditio ingens in Italiam.	28. ROMANVS *Argyrus*, *Zoes* maritus.	Duo *Olai*, alter Norvvegiæ, alter Suediæ R., ambo pietate illustres.	Berno Abbas Augiensis.	19. *Normannorum* initia in Apulia.
1024	CONRADVS II. Saliquus.	34. MICHAEL *Paphlago*. Siciliam à Saracenis recuperat.		Guido Aretinus.	
1027	Romæ coronatur.		34. Christianæ religionis cultus apud Russiam propagatur.	*Avicenna*.	
1029	Hungariam bello petit.				
1036	Italiam pacat.			Glaber Radulphus.	33. *Roberto* Galliæ Regi, succedit fil. Henricus.
1039	HENRICVS III. *Niger*.	41. MICHAEL *Calaphatus*. m. 4.	*Berengarius* Archid. Andegavensis veritatem corporis Christi in Sacramento negat.	Petrus Damiani.	41. Normanni Apuliam occupant pulsis Græcis.
1041	Bellum Bohemicum.				
1042	Bellum Hungaricum. Bellum Lotharingicum.	CONSTANTINVS *monomachus*, *Zoes maritus*.	Henric. Imp. Romã progressus Papam Greg. VI. sede dejicit.	Hermannus Contractus.	*Turcæ* contra Saracenos in Oriente invalescunt.
1050					

1056	HENRICVS IV. puer sexennis. Decennis à matre abstractus Coloniam abducitur.	54. THEODORA *soror Zoes.* 56. MICHAEL *Stratiotes.* 57. ISAACIVS *Comnenus.* 59. CONSTANTINVS *Ducas.*	59. Lateranēsis synodus damnat Berengarium. 64. Celebris peregrinatio Hierosolymam instituitur, cujus duces Germaniæ Antistites.	Humbertus. Lanfrancus. Oecumenius. Olympiodorus. Adamus Bremensis, Iohannes Curopalates.	Leo IX. P.R. in Germ. profectus auxilia adversum Normannos ab Aug. impetrat. 59. Normanni ex hostibus Papæ clientes.
1065	Tutelâ exit & gladio cingitur anno ætatis 14.				65. Ferdinandus R. Hisp. obit.
1068	Sclavos rebelles in Lusatia domat.	68. ROMANVS *Diogenes.* 71 MICHAEL *Ducas.*	73. *Hildebrandus* ex archidiacono Papa Rom. *Gregorius VII.* dictus.	Bartholdus Constantiensis. Lambertus Schafnaburgens.	66. Eduardus S. Rex Angliæ obit.
1075	Cum Saxonibus & Thuringis ad Vnstrutum fl. confligit.	78. NICEPHORVS *Botoniates.*	Sueno Danorum R. cædes in ecclesiæ imperatas publicâ pœnitentiâ expiat.	Ioh. Xiphilinus. Theophylactus. Anselmi tres.	71. Romanus Diogenes prælio cum Turcis inito, ab hostibus capitur.
1076	A Gregorio VII. proscribitur.				
1080	Rodolphus Sueviæ dux Anti Cæsar quartum vincitur, & manū dextram amittit.	81. ALEXIVS *Comnenus.* 96. Francis in Palæstinam properantibus nequicquam resistit.	86. Synodus Moguntina damnat acta Greg. Carthusiensis ordinis origo.	Simeon Metaphrastes. Marianus Scotus. Michael Psellus. Iuo Carnotensis.	86. *Vratislaus* ab Henric. Imp Bohemiæ R. creatur. 89. Mathildis Tusciæ comitissa VVelponi Bavariæ duci nubit.
1084	Imperator Romæ coronatur.			Bruno Carthusianorum pater.	96. Expeditionis sacræ initium.
1093	*Conradi fil.* Imperatoris contra patrem rebellio.		Hospitaliorū ordo in Palæstina. 97. In Claromontano cōcilio expeditio in Palæstinam decernitur.	VVilhelmus Malmesberiensis. P. Lombardus. Otto Frisingens.	99. Hierosolyma à Christianis capitur. Godefridus I. Rex Hierosol.
1100					

Seculum XI.

Anni Chr	IMP. OCC.	IMP. OR.	RES ECC.	VIRI C.	VARIA.
1106	HENRICVS V.			Leo Ostiensis. Sigebertus.	1. Balduinus Godefridi fr. Rex II. Hierosol.
1112	Imp à Papa excommunicatur.		10. Paschalis Papa ab Hērico Imp. in ordinem redigitur.	Rupertus Tuiriensis. Ioh. Sarisburiensis.	10. Balduinus Danorum classe adjutus Berytum ac Sidonem capit
1116	Idem denuò excommunicatur.	10. Ad Occidentis etiam imperium adspirat.			
1122	Redit cū Pontifice in gratiam.	18. IOH. *Comnenus*, qui & Calojohannes.	18. Ordo Tēplatiorum. 20. Præmonstratensium ordo S. Norberto instituto.	Euthymius Zigabenus. Ioh. Zonaras.	18. *Balduinus II.* Rex Hierosol. tertius.
1125	LOTHARIVS SAXO. Conradus Svevus Lotharii æmulus Rex Italiæ coronatur.		24. Pomerani fidem Christianam docentur.	Anna Comnena. Avenpace. Algazel. Michael Glycas.	22. Balduinus Rex capitur à Turcis. 24 *Tyrus* capta à Christianis.
1133	Lotharius Romæ coronatur.		P. Abailardus ejusq; discipulus Arnaldus Brixiensis pravorū de fide errorum damnantur.	Constantinus Manasses.	Henricus Superbus dux Bavariæ, Saxoniæ ducatu à Lothario Imp. dotatur.
1137	Occupat Apuliam.				
1138	CONRADVS III. Svevus. Henricus superbus proscribitur. Imp. Henrico Leoni Saxoniam reddit.	43. MANVEL *Comnenus*.	Gilbertus Pictaviensis Episcopus, & Henr. Petrobrusianus ecclesiastica censura notantur.	S. Bernhardus. Hugo de S. Victore. Richardus de S. Victore.	31. *Fulco* Andeg. post Bald. R. Hierosol. 40. Guelfus Bavariæ dux in periculo ab uxore servatur. 42. *Balduinus III.* R. Hierosol.

1152	FRIDERICVS Barbarossa.			Eustathius Homeri interp.	
			Finni ad fidem Christi traducuntur.	Averroes. Ioh. Tzetzes.	58. Henricus Leo domat Obotriros.
1162	Imp. Mediolanum excidit.		Gratianus Decretorũ opus à se collectum edit.	Guntherus.	58, Vladislaus Dux Bohemiæ regio axiomate ornatur ab Imperatore.
1167	Id. Romam occupat.			P. Comestor. R. Abrahã AbenEsra.	
1180	Henricus Leo proscribitur.	81 ALEXIVS *Comnenus*, 3. 83. ANDRONICVS. 85. ISAACIVS. *Angelus*, 9.	76. Albigenses Episcoporũ sententiis damnantur in Gallia.	Rambam. Helmoldus. VVilhelmꝰ Tyrius.	68. *Almericus* Hierosol R. capit Damiatam. 73. *Balduinus IV.* Almerici successor. 84. *Guido Lusignanus* R. Hierosol.
1189	Frid. Imp. sacra expeditio in Syriam.		Initia Christianismi in Livonia	Godefridꝰ Viterbiensis. P. Blesensis.	87. *Saladinus* Damasci & Ægypti R. capit Hierolosym.
1190	HENRICVS VI.		Ordo Teutonicus instituitur.	Gilbertus Porretanus.	88. Henr. Leo evertit Bardevicum.
1194	Siciliam & Apuliam occupat.	95. ALEXIVS *Angelus*, 8.		Theod. Balsamon. Ioh. Serapion.	
1198	PHILIPPVS. OTTO IV.			Iohan. Mesve.	
1200					

Seculum XII.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
		3. Isaacius Aug. cum ALEXIO filio.		SaxoGrammaticus, Helinaldus.	
1208	OTTO, solus, occiso Philippo.				
1212	A Papa excōmunicato surrogatur Fridericus.	4. BALDVINVS CPli.	4. Ordo Dominicanorum.	Nicetas Choniates.	6. Philippus Imp. Ottocarum Bohemiæ Regem creat.
		THEOD. LASCARES Nicææ.	9. OrdoFranciscanorū.		
1214	Vincitur à Philippo Gall. rege.	6. HENRICVS fr. Balduini.	15. Concilium Lateranense sub Innocent. III.	Rodericus Toletanus.	
1218	FRIDERICVS II. solus. A Pontifice excommunicatur.	16. PETRVS Altisiodorensis Comes.		Honorius Augustodunensis. Accursius.	19. Damiata à Christianis capta. 22. Damiatâ & Ægypto totâ cedunt Christiani.
		22. ROBERTVS Altisiodorens.			
1228	Hierosolymā recipit ejusque Rex creatur.	IOH. DVCAS Nicææ. 29. BALDVINVS II. CPli.	21. Patavinâ Academia ab Friderico Imp. instituitur.	21. S. Dominicus obit. Raymundus de penna forti.	33. Tartari patria egressi Persiam&c. occupant.
1234	Hungaris victis Viennā Imperio attribuit. Bellum Mediolanense.			26. S. Franciscus obit.	35. OTTO cognom. puer, nepos Henr. Leonis, Dux Brunsvic. & Luneb. appellatur ab Imp.
1244	TartarosHungariâ expellit.		40. Academia Salmanticensis.	Conr. Vrspergensis.	
1245	HENR.HASS. Lantgr. AntiCæsar.			VVilhelm. Parisiensis. Iac. à Vitriaco.	40. Tartari Poloniam, Silesiam, Hungariam vastant.
1247	VVILHELMVS Holland. Comes.		45. Lugdunense concilium sub Innocent. IV.	Alexander Halensis. Hugo de S. Caro. Matthæus Paris.	44. Hierosolyma Christianis eripitur à Sultano Babylonico.
1250	CONRADVS IV.				

1256	RICHARDVS ALFONSVS R. Castellæ. *Alfonsus possessionem Imperii non adiit. Richardus Francofurti coronatus & mox in Angliam reversus, vacuum reliquit imperium.*	55. THEOD. LASCARES II. Nicææ. 58. IOH. LASCARES. MICHAEL PALÆOLOGVS Nicææ, &, fugato Balduino, C.Pli.	53. Sorbonæ collegium fundatur Parisiis. 61. Secta flagellantium in Italia.	Martinus Polonus. Vincent. Belluacensis. Albertus Stadensis. Robertus Sorbona. Albertus M.	54. Manfredus Frid. II. fil. Siciliam sibi vendicat. *Cublai* Tartarorum Imp. in cujus aula vixit *M. Paullus Venetus.*
1273	RVDOLFVS I. Com. Habsp.		64 Vrbanus IV. instituit festum corporis Christi.	Thomas Aquinas.	65. Manfredus à Carolo Andeg. vincitur.
1278	Ottocarum Bohem. R. in acie victum occidit.	83. ANDRONICVS II. Palæologus.	74. Concil. Lugdunense.	Bonaventura. VVilhelmus Durantes.	68. Conradinus Conr. Imp f. Neapoli capite mulctatur.
1286	Helvetios sibi subjicit.			Haito Armenus.	70. Ludovicus S. Rex Gall. obit.
1292	ADOLPHVS Nassovius, & contra eum ALBERTVS Austriacus.			Ægidius Romanus. Raymundus Lullus.	82. Vesperæ Siculæ. 84. Carolus Andegav. R. Sicil. & Neap. obit.
1298	Adolphus in prælio perimitur.		98. Sextus Decretaliū à Bonifacio P. promulgatur.	Richardus de media villa. Henr. Gandavensis.	85. Philippus Pulcher R. Gall. Finis Regni Christianorum in Syria.
1300					1300.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
				Ioh. Duns Scotus.	*Othman* ex præfecto Ciliciæ Sultanus Turcarum.
1308	HENRICVS VII. Lutzenburgicus.		5. Clemens V. Romanam curiam transtulit Avenionem.	Augustinus Anconitanus.	
1314	LVDOVICVS V. Bavarus, & FRIDERICVS Austriacus.		11. Concilium Viennense in Gallia publicat Clementinas & damnat Templarios.	Siffridus Presbyter. Nicephorus Callistus. P. Aureolus. Durandus.	Initia fœderis Helvetici.
1323	Fridericus à Ludovico capitur.				
1324	Ludovicus Imp. à P.R. excommunicatur.	25. ANDRONICVS III.	17. Ioh. XXII. Clementinis addit librum septimum.	Hervæus. Francisc. Maironis Occam. Nicol. Liranus.	22 Silesia à Polonis ad Bohemos transfertur ob intestinam Principum discordiam. 27. Philippus Valesius R. Gall.
1346	CAROLVS IV.	41. IOH. CANTACVZENVS.	39. Pisana Academia conditur. 46. Academiæ Heidelbergensis initium.	Niceph. Gregoras. Bartolus. Rob. Holkoth.	27. Orchanes Othmanni fil & successor. 37. Diuturni inter Anglos & Gallos belli initia.
	Guntherus Comes Schvvartzb. Imperatoris æmulus.			Nicol. Cabasilas.	
1350					

1356	Aurea bulla Norimbergæ promulgatur.	54. IOHANNES VI.		Francisc. Petrarcha.	59. Amurath Turcarum Sultanus, capta Hadrianopoli, sedem ibi figit.
			60. Academia Pragensis à Carolo Imp. fundatur.	Ioh. Taulerus.	
1378	VVENCESLAVS.			Ioh. VViclef.	
		84. EMANVEL Palæologus.	86. Iagello Lituanus cùm gente sua fit Christianus.	Baldus.	86. TAMERLANES Scytha Babylonem occupat.
	Frider. dux Brunsv. Cæsar designatur.		91. Annatæ à Bonif. IX. P. R. instituuntur.		88. Sigismundus R. Hungariæ.
					95. Prælium ad Nicopolim inter Sigismundum & Bajazethem.
1400	RVPERTVS PALATINVS.				1400

Seculum XIV.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Imp. Or.	Res Ecc.	Viri C.	Varia.
1401	Ruperti Imp. contra Galeacium Mediolanēſem irrita expeditio.		1. Cracovienſis Academia conditur.	Ioh. Froſſardus. Theodoricus à Niē. Iohan Capreolus.	Tamerlanes obit.
			9. Lipſienſis Academia inſtituitur.		
1410	IODOCVS Marchio Moraviæ.			Petrus ab Alliaco.	10. PoloniCruciferis Boruſſiæ partem eripiunt.
1411	SIGISMVNDVS.	17. IOH. PALÆOLOGVS Andronici fil.	14. Concil. Conſtantienſe. 15. Ioh. Hus comburitur. 16. Hieron. Pragenſis cōburitur.	Ioh. Gerſon. Bartholomeus Facius. Leonardus Aretinus. Poggius Florentinus.	13. MAHOMETH I. inſtaurator fortunæ Turcarum.
1421	Initium belli Huſſitici contra Ioh. Ziſcam.	20. Ioh Palæologus Emanuelis fil.	17. Martinus V. eligitur Papa R. 19. Roſtochienſis Academiæ initium.	Paullus Burgenſis. Alfonſus Toſtatus. Nicol. Panormitanus.	21. Amurath II. Mahometis fil.
1437	ALBERTVS II. Auſtriacus.		31 Concil. Baſileenſe. 38. Conc. Florentinum.	Laurentius Valla. Blondus Flavius. Antonin. Florentinus. Nic. Cuſanus.	32. Henr. VI. Angl. Rex Lutetiæ Rex Galliæ coronatur. Vladislaus Polon. & Hung. Rex.
1440	FRIDERICVS III.	44. CONSTANTINVS Palæol.	47. NICOL. V. Papa R.	Dion. Carthuſianus.	44. Prælium ad Varnam inter Amurathem & Vladislaum. Ioh. Huniades Hungariæ gubernator.

1452	Imp. Romæ coronatur.			Thomas de Kempis. Georgius Trapezuntius.	Mahometh II.
1454	Borussiæ ordines in Poloniæ Regis clientelam se conferunt.	53. CPlis à Turcis occupatur.	59. Gryphisvvaldensis Academiæ initium.	B. Platina. Nic. Perottus. Fr. Philelphus. Æn. Sylvius. Laonicus Chalcondylas. Rodolphus Agricola. IovianusPontanus.	55. Angli Gallia omni pelluntur. 58. Matthias Huniades RexHungariæ. VsuncassanPersiam occupat.
			72. Ingolstadiensis Academia conditur.	Alex. ab Alexandro.	73. Mahometh & Vsuncassan bello colliduntur.
1477	Maria Caroli Burgundi filia nubit Maximiliano Austriaco,		79 Ioh.VVesseliusGroningensis, VVormatiensis Concionator, damnatur Moguntiæ.	Gabr Biel. Ioh. Picus. Marsil. Ficinus. Bapt. Fulgosus. Hermolaus Barbarus. AngelusPolitianus, Phil. Comineus.	77. Carolus Burgundus occumbit in prælio ad Nancejum Lotharing. 81. Mahomethi succedit Bajazethes II.
1493	MAXIMILIANVS I.				90. Rustanus regnumPersiæ occupat.
1500	Bellum contra Helvetios parum felix.		97. Hieron. Savonarola jussu Alexandri VI. crematur Florentiæ.	Ioh. Reuchlinus. Ioh.Trittenheimius. Ioh. Nauclerus,	94. Carolus IIX. Gall.R. 98. Ismael Sophi cœpit in Persia. 98. Lud. XII. R. Gall.

Seculum XV.

ni r.	IMP. OCCID.	RES ECCL.	VIRI CEL.	VARIA.
		2. Academia VVittebergensis.	Ioh. Cuspinianus. Rob. Gaguinus.	
07	Initia belli inter Maximil. & Venetos.	6. Acad. Francofurtens. ad Viadrum.	Alb. Kranzius. Th. Cajetanus.	7. Sigism. R. Polon.
08	Fœdus Cameracense contra Venetos.	16. Sacrorum Bibliorum editio Complutensis.	Sylvester Prierias. Iason Mainus. Phil. Beroaldus. B. Rhenanus.	12. Selimus fil. Bajazethis. 15. Franciscus Valesius Gall. R.
		17. Martinus Lutherus contra Indulgentias Papales cœpit disputare.	Lud. Coel. Rhodiginus. Ioh. Aventinus. Anton. Bonfinius.	20. Christiernus Daniæ & Sueciæ R. 20. Solimannus patri Selimo succedit.
1519	CAROLVS V.			
1521	Comitia VVormatiensis.	21. Initia sectæ nabaptistarum.	Polydorus Virgilius. Leander Albertus.	22. Solimannus Rhodum capit.
1525	Franciscus Gall. Rex in prælio ad Papiam capitur.	29. Fœdus Smalcaldicum. 30. Augustana comitia.		
1527	Roma capta & direpta.	35. Initium sodalitii Iesuitici.	Thomas Morus. Dominicus Scoto. Ambros. Catharinus.	37. Christianus III. Daniæ R.
1529	Conventus Spirensis.	41. Colloquium VVormatiense inter Philippum & Eccium.	35. Zasius obit. 36. Erasmus obit.	
1546	Initium belli Smalcaldici.	46. Initium Cõcilii Tridentini. 48. Libellus INTERIM promulgatur.	40. Budæus obit. 46. Lutherus obit. 50. Alciatus obit.	47. Henricus II. Gall. R. 48. Sigismundus Aug. Rex Polon.
1550				

1552	Bellum à Mauritio Saxone geritur contra Carolum Imp.	52. Transactio Passaviensis.	Iacob Cujacius. Barnabas Brissonius. Franciscus Hotomannus.	53. Eduardo VI. in Anglia succedit soror Maria.
1553	Conflictus inter Mauritium & Albertum Brandenburgicum ad Sivershusam.	55. Pax religionis in comitiis Augustanis firmatur.	56. Ioh. Sleidanus obit. 58. Iul. Cæs. Scaliger obit.	58. Elisabetha Angliæ Regina. 60. Carolus IX. Gall. R.
1558	FERDINANDVS.	61. Colloquium Possiacum in Gall. 63 Finis Concilii Tridentini	60. Phil. Melanchthon obit. H. Stephanus.	66. Selimus II. Solimanni f. 67. Initia belli Belgici.
1564	MAXIMILIANVS II.	64. Colloquiũ Maulbrunnense. 68. Colloquium Altenburgense.	VVolfg. Lazius. Andr. Tiraquellus.	74. Amurathes III. 76. Stephanus Bathor R. Polon.
1576	RVDOLPHVS II.	72 B. Arias Montanus SS. Bib. Regiam editionem absolvit. 76. Academiæ Iuliæ natalis 15. Octob.	Hadr. Turnebus. Ioach. Camerarius. VVilhelmus Xylander. Georg. Buchananus.	78. Sebast. Lusit. R. in Africa perit. 81. Philippus II. Hisp. R. Lusit. occupat. 87. Maria Scotiæ Regina decollatur.
1594	Raba à Turcis capta.	83. Colloquium Quedlinburgense. 85. Colloquium Mompelgartense. 94 Iesuitæ Galliâ pelluntur.	I. Sturmius. Lipsius. Tycho Brahe.	89. Henrico III. in Gall. succedit Henr. IV. 95. Mahometh III.
1595	Strigonium Hungariæ Imp recuperat.	99. Pax religionis in Gallia promulgatur.	1600. D. Chytræus obit.	1600. Mauritii Nassovii victoria ad Neop. Fland.
1600				

Seculum XVI.

Anni Chr.	Imp. Occ.	Res Eccles.	Viri Cel.	Varia.
		1. Colloquium *Ra-*	Ioh. Scaliger.	3. *Iacobus* Scot. &
1612	MATTHIAS	*tisbonense.*	Is Casaubonus.	Angl R.
	fratri *Rudolpho*	5. *Leo XI.* Pont. R.	Ian. Drusius.	10. *Ludovicus XIII.*
	succedit, *Libe-*	25. dier.	P. Merula.	R. Gall.
	ralis, imper.	5 *Paulus V* Pont. R.	Douzæ.	18. Cometa hor-
	ann. 7 m. 7.	5. Reformatio *Mar-*	Dom. Baudius.	ribilis.
		purgensis.	Fr. Iunius.	30 Gust. Adolph.
1619	FERDINAN-	6. *Veneti* excom-	Sixt. Amama.	Suec. R. in
	DVS II. Imp.	municantur.	Th. Erpenius.	Germaniam
	post varios	10. *Arminius* & *Go-*	Scip. Gentilis.	venit.
	motus *Felix*,	*marus* Leidæ cō-	Conr. Ritters-	32. Vladisl. IV.
	imp. ann. 17.	tendunt.	hus.	Pol. R.
		11. Gymnas. *Medio-*	Ioh. Meursius.	32. Prælium *Lü-*
1619	*Fridericus V.* E-	*burg.*	Ob. Gifanius.	*tzense.*
	lect. Palat. *R.*	11. *Conr. Vorstius* Lei-	Phil. Camera-	34. Præl *Nordling.*
	Bohem. desi-	dæ portentosa	rius	35. Pax *Pragensis.*
	gnatur, hinc	docet.	*Iac. Thuanus.*	40. Philippus IV.
	tricennale	12. *Val. Weigelius* in	Marq. Freherus.	Hisp R.
	bellum.	Misnia cœpit.	Dion. Gotho-	41. Portugallia
		12. Episcopi Scoti-	fredus.	deficit.
1619	*Bethlehem Gabor*	am turbant.	Ian Gruterus.	44. Prælium Sue-
	coronā *Hung.*	14. Persecutio Ev-	Sethus Calvisius.	co - Dan.
	titulo *Princi-*	ang. in Bohem.	Phil. Scherbius.	45. Bell. Turco-
	pis rapit.	17. Iubilæus B. Lu-	Cor. Martini.	Venet.
		theri.	Mich. Piccartus.	46. Canea rapi-
1625	Friderici Electo	18. Synodus *Dordra-*	*Mart. Opitius.*	tur.
	ratus in co-	*cenis.*	Luc. Osiander.	47 Motus Neap.
	mitiis Ratisb.	20. Syn. *Rupellana.*	Pol. Lyserus.	& Siculi.
	Maximiliano	21. *Gregorius XV.*	Æg Nic. Hūnii	48. Frid. III. Dan.
	Bavaro tradi-	Pont. R.	Mart. Chemni-	R.
	tur.	21. Acad. *Rintel.*	tius	48. Ioh. Casim
		22. Biblioth. *Heidelb.*	Ioh. Gerhardus.	Pol. R.
1634	*Albertus*, Frid-	Romā translata.	Frid. Balduinus	48. Pax *Osnabr.*
	landiæ Dux,	23. Acad. *Sorana* &	Chr. Pelargus.	48. Aquæ Hornh.
	vulgò *Wallen-*	*Altdorf.*	Balth. Meisne-	48. Motus An-
	steinius, regnū	23. *Vrbanus VIII.*	rus.	glici.
	Bohem. affe-	Pont. R.	Balth Mentze-	48. Pax Hispano-
	ctans, *Egræ* in	24. Conventus	rus.	Belg.
	mensa occi-	Theol. Saxon.	Alb. Gravverus.	49. Carolus I.
	ditur.	25. Acad. *Dorptiens.*	Henr. Höpfner.	Angl. R. securi
		in Livonia	Gasp. Er. Broch-	percussus.
1636	FERDINAN-	28. Iubil. Rom.	man.	49. Motus Gal-
	DVS III. ve-	31. Colloq. *Lipsiense.*	Andr. Kesler.	lici
	rè *Pacificus*,	31. Gymnas. *Am-*	*Cas. Baronius.*	50. Pax *Noriber-*
	imp. ann. 20.	*stel.* & *Davent.*	*Rob. Bellarminus.*	*gensis.*
		38. Synod. *Glasg.*	Mart. Becanus	50. Turbæ Am-
		cōtra Episc Scot.	Iac. Gretserus	stelod.

40. *C. Ianfenii* de *Gratia* liber. damn. bullis ann 41. &53.
44. *Innocentius* X. Pont. R.
45. Colloq. *Torunense*.
46 Gymn *Bredanum*.
48 Acad. *Hardervic.*

1653 FERDINANDVS IV. Rex Rom. vivo adhuc Ferd. III. moritur anno seq.

51. Iub. Romæ
52 Acad *Heidelb.* restaur.
54. Anonymus de *Præadamitis*.
54. *Innocentius* X Pont. moritur.
55. Alexander VII. Pont R cùm per 3 mens. sedes vacasset
55. *Christina*, nuperReg. Osn. Pontificiam religionem sectatur.
56. *Isaacus Peyrerius*, libri de Præadamitis auctor, Bruxellis in carcerem conjicitur, ejurat errorem, & fit Pontificius.
57. *Veneti* recipiunt *Iesuitas*.

1658 LEOPOLDVS, *Pius*, *Iustus*, *Gloriosus*, CONSILIO ET INDVSTRIA celebris; quem Deus Imperio diu commodet!

VVilh Perkinsius.
Dan. Tossanus.
Abr. Scultetus.
Th. Mortonus.
Ios. Hall.
Iac. Vsher.
Ioh. Rainoldus.
Ioh. Buxtorffius.
Ioh. Camero.
Guil. Ametius.
Th. Iamesius
Mos. Amyraldus.
Phil. Mornæus.
Petr. Molinæus.
Dav. Paræus.
Dav. Blondellus.
Andr. Rivetus.
Fr. Spanhemius.
M. Ant. de Dominis.
Dion. Petavius.
Iac Sirmondus.
Ioh. Seldenus.
H. Grotius.
Ger. Ioh. Vossius.
Cl. Salmasius.
Dan Heinsius.
Samuel Petitus.
Petr. Scriverius.
M. Zu. Boxhornius
Georg. Calixtus.
Conr. Hornejus.
Ol. VVormius.
Fort. Licetus.
Phil. Tomasinus.
Fr. B. Ferrarius.
Gasp. Hofmannus.
Dan. Sennertus.
Gil. Iacchæus.
Dan Sthalius.
Guil. Schikardus.
Christ. Besoldus.
Matth. Berneggerus.
Renatus desCartes.
Et qui adhuc vivũt.

51. Maxim. Bav. mortuus.
51. Carolus II. Scot. R. cæsus.
52. Ludovicus XIV Gall. R.
52. Cometa per 14 dies.
53. Bellum Anglo-Belg.
54. *Bellum Tartar. in Sina.*
54. Pax Anglobelg.
54. Cromvvell *Protector.*
54. Eclipsis solaris.
54 *Christina* deponit coron.
55. *Carolus Gust.* R. Suec. coron.
55. Bell. *Suecopolon.*
55. 56. Motus Helvet.
56 Ioh. Georg I. Elect. Sax. mortuus.
56. Incendium Aquisgr.
56. Pestis Neapol.
57. Pestis Genuens.
58. Cromvvell moritur.
58. Sueci 12 mill. per glaciem in Daniam.

INDEX
Historico-politico-philologicus.

A.

Chal-

Creatio

Forma-

Histo-

L. Lace-

X. Xeno-

ERRATA.

In *tranſitu* quaſi *ſtrictim* adſpeximus graviores quosdam errores; accurato *modeſti Lectoris* judicio reliquos permittentes.

Pro	*Lege*
aſtus pag. 6.	aliis.
Aſſenez. p. 12.	Aſcenez.
quæ p. 17.	quos.
Ratiocinarii p. 26.	Rationarii.
Hygnus p. 106.	Hyginus.
coæaneus p. 158.	coætaneus.
Macedonicarum p. 176.	Macedonicorum.
novarchi p. 183.	navarchi.
metrachoniſmum p. 243.	metachroniſmum.
Marici p. 326.	Marcii.
Reineſius lib. XXIX. Proinde &c. p. 336.	Reineſius; cujus proinde &c.
Sub ea p. 444.	Sub eo.
vollum p. 472.	collum.
Auguſtum p. 528.	Auguſtus.

FINIS.

